

Universitätsbibliothek Wuppertal

Arrian's "Anabasis"

Arrianus, Flavius

Leipzig, 1875

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2208](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2208)

GRIECHISCHE UND LATEINISCHE
===== KLASSIKER =====
SCHULAUFGABEN MIT ANMERKUNGEN

ARRIAN
ANABASIS 2

ABICHT

VERLAG VON B. G. TEUBNER IN LEIPZIG

1/2

cp

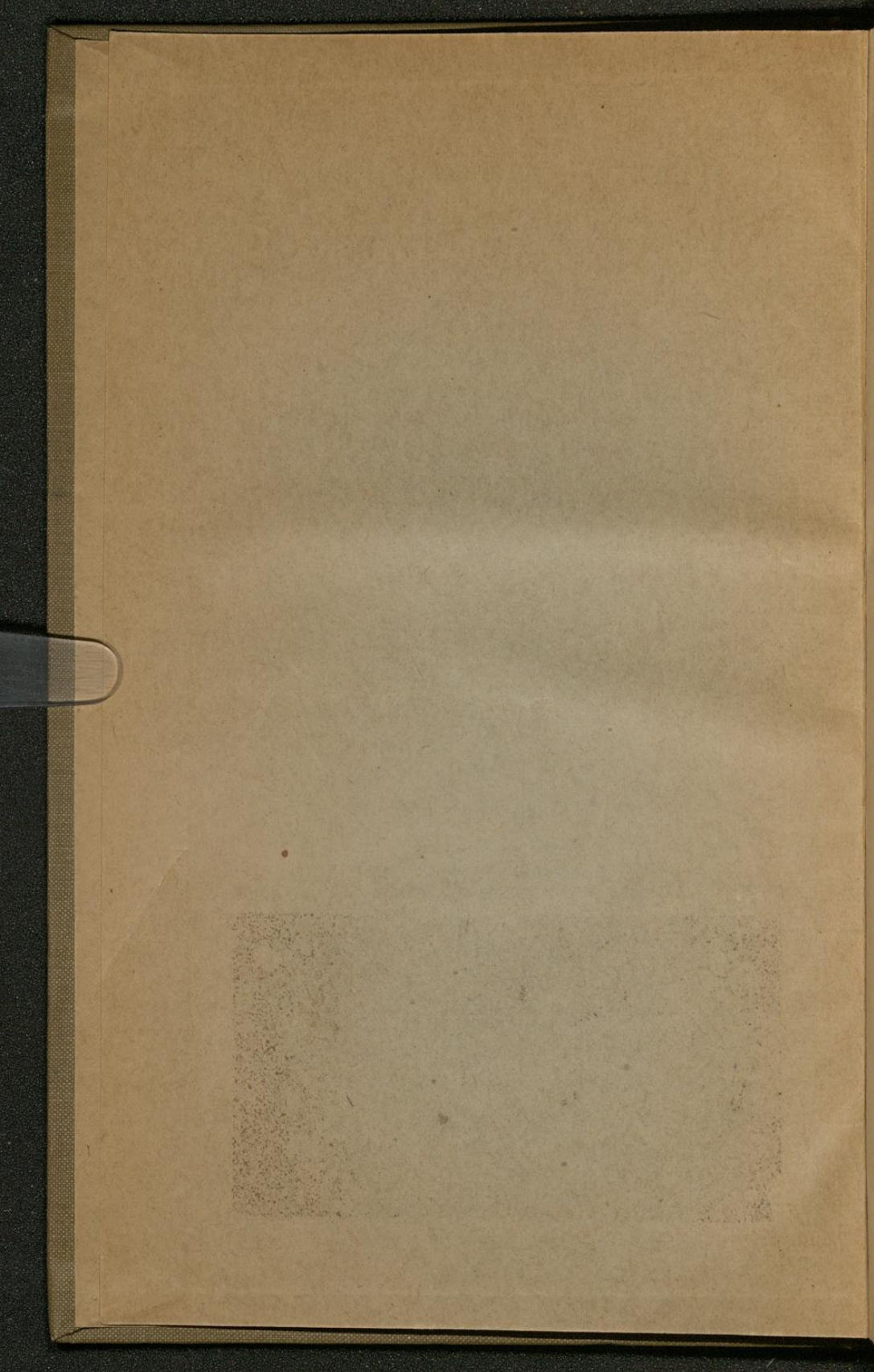
56/1293

Dieses Buch stammt aus der
Bibliothek ~~Er~~ther Jachmann
Notizen und Randbemerkungen
dürfen nicht verändert oder
entfernt werden!

UB Wuppertal

10 GUCA1466-2

ARRIAN'S ANABASIS

ERKLÄRT

VON

DR. K. ABICHT,

DIREKTOR DES GYMNASIUMS ZU OELS.

II. HEFT.

LEIPZIG,

DRUCK UND VERLAG VON B. G. TEUBNER.

1875.

04
ZZWX 62649-2

84. 21096

APPIANOT

ANABASEΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

BIBAION TETAPTON.

Οὐ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ὕστερον ἀφικνοῦνται παρ' Ἀλε- 1
ξανδρον πρέσβεις παρὰ τε Σκυθῶν τῶν Ἀβίων καλουμένων,
(οὓς καὶ Ὅμηρος δικαιοτάτους ἀνθρώπους εἰπὼν ἐν τῇ ποι-
ήσει ἐπῆνεσεν· οἰκοῦσι δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ οὗτοι αὐτόνομοι,
οὐχ ἥμισυ διὰ πενίαν τε καὶ δικαιοσύνην) καὶ παρὰ τῶν
ἐκ τῆς Εὐρώπης Σκυθῶν, οἳ δὲ τὸ μέγιστον ἔθνος ἐν τῇ
Εὐρώπῃ ἐποικοῦσι. καὶ τοῦτοις ξυμπέμπει Ἀλέξανδρος τῶν 2
ἐταίρων, πρόφασιν μὲν κατὰ πρεσβείαν φιλίαν ξυνθησομέ-
νους, ὁ δὲ νοῦς τῆς πομπῆς ἐς κατασκοπὴν τι μᾶλλον ἔφερε

Cap. 1.

**Ankunft skythischer Gesandten.
Gründung von Alexandria ultima.
Die im Lande der Skythen zurück-
gelassenen makedonischen Be-
satzungen werden von diesen
niedergemacht.**

1. Ὅμηρος. Vgl. II. XIII 6 Ἀβίων
τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων. Allein
die homerischen Abier wohnten
offenbar im Norden Europa's,
während an unserer Stelle nur
asiatische Skythen gemeint sein
können. Vermutlich ist hier (wie
III 30) der Versuch gewagt, die
Eroberungszüge Alexanders zu er-
läutern. Auch Curtius nennt sie
iustissimos barbarorum. Vgl. VII
26, 11 *Legati deinde Abiorum
Scytharum superveniunt. Iustis-
simos barbarorum constabat: ar-
mis abstinebant, nisi lacessiti:*

*libertatis modico et aequali usu
principibus humiliores pares fece-
rant.* Hieraus erklärt sich auch ihr
Beiname Ἀβιοι (von α priv. und βία)
„nicht Gewalttat übende, Fried-
liche“. Andere leiten das Appella-
tium weniger wahrscheinlich von
α priv. und βίος („habelose“) oder
gar von βίος also „keine Bogen
führende“ ab. — μέγιστον ἔθνος ἐν
τῇ Εὐρώπῃ nach übereinstimmender
Angabe fast aller Historiker des
Altertums. Vgl. besonders Thukyd.
II 97, 5.

2. τῶν ἐταίρων genet. partitivus.
Vgl. c. 4, 1. — Nach Curtius VII
6, 12 schickte er nur Einen aus. —
πρόφασιν μὲν dem Vorgeben
nach ist thukydideisch (gegens. ὁ
δὲ νοῦς). I 25, 3 steht dem πρόφ.
μὲν gegenüber τῇ δὲ ἀληθείᾳ.
Gleichbedeutend ist das herodo-
teische λόγῳ μὲν — ἔργῳ δέ. — τι
μᾶλλον auch VII 17, 1. Sonst sagt

- φύσεώς τε τῆς χώρας τῆς Σκυθικῆς καὶ πλήθους αὐτῶν καὶ νομαίων καὶ ὀπλίσεως ἦντινα ἔχοντες στέλλονται ἐς τὰς μάχας.
- 3 Αὐτὸς δὲ πρὸς τῷ Τανάδι ποταμῷ ἐπενόει πόλιν οἰκίσαι, καὶ ταύτην ἑαυτοῦ ἐπώνυμον. ὃ τε γὰρ χῶρος ἐπιτήδειος αὐτῷ ἐφαίνετο ἀνέξῃσαι ἐπὶ μέγα τὴν πόλιν καὶ ἐν καλῷ οἰκισθήσεσθαι τῆς ἐπὶ Σκύθας, εἴποτε ξυμβαίνοι, ἐλάσεως καὶ τῆς προφυλακῆς τῆς χώρας πρὸς τὰς καταδρομὰς
- 4 τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐποικούντων βαρβάρων. ἐδόκει δ' αὖν καὶ μεγάλη γενέσθαι ἡ πόλις πλήθει τε τῶν ἐς αὐτὴν ξυνοικισμένων καὶ τοῦ ὀνόματος τῇ λαμπρότητι καὶ ἐν τούτῳ οἱ πρόσχωροι τῷ ποταμῷ βάρβαροι τοὺς τε τὰ φρούρια ἐν ταῖς πόλεσι σφῶν ἔχοντας στρατιώτας τῶν Μακεδόνων ξυλλαβόντες ἀπέκτειναν καὶ τὰς πόλεις ἐς ἀσφάλειάν τινα μᾶλλον
- 5 ὥχρουν. ξυνεπελάβοντο δὲ αὐτοῖς τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν Σογδιανῶν οἱ πολλοί, ἐπαρθέντες πρὸς τῶν ξυλλαβόντων Βῆσσον, ὥστε καὶ τῶν Βακτριανῶν ἔστιν οὓς σφισιν οὔτοι ξυναπέστησαν, εἴτε δὴ καὶ δείσαντας Ἀλέξανδρον, εἴτε καὶ λόγον ἐπὶ τῇ ἀποστάσει διδόντες, ὅτι ἐς ἓνα ξύλλογον ἐπηγέλκει Ἀλέξανδρος ξυνελθεῖν τοὺς ὑπάρχους τῆς χώρας ἐκείνης εἰς Ζαρίασπα, τὴν μερίστην πόλιν, ὥς ἐπ' ἀγαθῷ οὐδενὶ τοῦ ξυλλόγου γυνομένου.

Arrian stets μάλλον τι (Sintenis) eig. um etwas mehr ohne wesentlichen Unterschied von dem einfachen Comparativ μᾶλλον, welcher durch τι eigentlich eine Beschränkung erfährt. — ἔφερε. φέρειν ἐς spectare ad (= auf etwas abzwecken) auch c. 12, 6. V 28, 4. VII 17, 1.

3. ἀνέξῃσαι ἐπὶ μέγα. Vgl. VII 21, 3 αἱ χιῶνες αἱ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἀρμενίοις κατατηκόμενα ἀνέχουσι τῷ Εὐφράτῃ τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα. — ἐν καλῷ von günstiger Lage auch VII 21, 7, hier mit nachfolgendem Genetiv („günstig in Ansehung des Marsches“ Krüger). Zur Sache vgl. Curt. VII 26, 13 condendae urbi sedem super ripam Tanais elegerat, claustrum et iam perdomitorum et quos deinde adire decreverat. Gemeint ist Alexandria ultima am Tanais (Jaxartes), nordöstlich von Marakanda, welchem der Lage nach am meisten das heutige Khodjend in Ferghana entspricht.

5. εἴτε καὶ δείσαντας εἴτε καὶ διδόντες. Zwei im Casus verschiedene Participien sind hier durch εἴτε καὶ einander entgegengestellt, wie sie sonst durch καὶ auch mit einander verbunden werden können (z. B. VI 4, 5). S. zu c. 18, 6. — λόγον — διδόντες als Grund zu dem (von ihnen angeratenen) Abfall angebend. Zur Sache vgl. Curt. VII 26, 14 Alexander Spitamenem et Catenem, a quibus ei traditus erat Bessus, haud dubius, quin eorum opera redigi possent in potestatem, qui novaverant res, iussit accersi. At illi, defectionis ad quam coercendam evocabantur auctores, vulgaverant famam, Bactrianos equites a rege omnes ut occiderentur accersi — itaque sua sponte iam motos metu poenae haud difficulter concitaverunt ad arma. — Ζαρίασπα ist identisch mit Βάκτρα, welcher letztere Name ursprünglich das Land an beiden Ufern

Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, παραγγείλας τοῖς πε- 2
 ζοῖς κατὰ λόχους κλίμακας ποιεῖσθαι ὅσαι ἐκάστῳ λόχῳ
 ἐπηγγέλθησαν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ στρατο-
 πέδου ὀρμηθέντι πόλιν προῦχώρει, ἥ ὄνομα ἦν Γάζα· ἐς
 γὰρ ἑπτὰ πόλεις συμπεφενγνέναι ἐλέγοντο οἱ ἐκ τῆς χώρας
 βάρβαροι· Κράτερον δὲ ἐκπέμπει πρὸς τὴν καλουμένην Κυρού- 2
 πόλιν, ἥπερ μερίστη πασῶν καὶ ἐς αὐτὴν οἱ πλείστοι ξυν-
 ειλεγμένοι ἦσαν τῶν βαρβάρων. παρήγγελλτο δὲ αὐτῷ στρατο-
 πεδεῦσαι πλησίον τῆς πόλεως καὶ τάφρον τε ἐν κύκλῳ αὐτῆς
 ὀρύξαι καὶ χάρακα περιβαλέσθαι καὶ τὰς μηχανὰς ὅσαις χρῆ-
 σθαι ξυμπηγνύναι, ὡς πρὸς τοὺς ἀμφὶ Κράτερον τὴν γνώμην
 τετραμμένοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἀδύνατοι ὦσι ταῖς
 ἄλλαις πόλεσιν ἐπωφελεῖν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Γάζαν ἐπεὶ 3
 ἀφίκετο, ὡς εἶχεν ἐξ ἐφόδου σημαίνει προσβάλλειν τῷ τείχει,
 γῆνυν τε καὶ οὐχ ὑψηλῶ ὄντι, προσθέντας ἐν κύκλῳ πάν-

des Oxos bezeichnet, dann aber auch auf die Hauptstadt Zariaspa übertragen wurde. Vgl. Strab. II p. 725 (Mein.): τὰ Βάντρα, ἥνπερ καὶ Ζαριάσπαν καλοῦσιν, ἦν διαρρεῖ ὁμώνυμος ποταμὸς ἐκβάλλων εἰς τὸν Ὀξον. Plin. VI 18 Zariaspe, quod postea Bactrum a flumine appellatum.

Cap. 2.

Alexander erobert fünf Städte in zwei Tagen.

1. κατὰ λόχους lochenweise, κατὰ hat also hier distributive Bedeutung wie c. 21, 10 κατὰ σκήνας VII 15, 2 κατὰ κόμας. — ἐπηγγέλθησαν, ἐπετάχθησαν. Vgl. Thuk. III 16 ὅσπερ δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅτι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπηγγέλ-λον τεσσεράνκοντα νεῶν πλήθος. — ἐπὶ τὴν πρώτην ist eng mit ὀρμηθέντι zu verbinden, wozu τινὶ zu ergänzen. Im Deutschen werden derartige Participien am besten mit wenn man aufgelöst. Vgl. εἰσιόντι (VII 17, 4), ἀρξαμένῳ (II 8, 3), ἐλαύνοντι (III 20, 2), ξυντιθέντι (V 1, 2). — οἱ ἐκ τῆς χώρας. So wird ἐκ (auch ἀπὸ) öfter zur Umschreibung gebraucht, wenn diese Präpositionen mit einem Verbum der Bewegung

verbunden sind oder ein solches vorschwebt. Vgl. I 20, 9 οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ νηκτὸς ἐκδραμοντες — ὑπὸ τῶν φυλακῶν τε τῶν Μακεδόνων οὐ χαλεπῶς κατεκλείσθησαν εἰς τὰ τεῖχη αὐτοῖς.

2. Κυρούπολις heisst auch Κυρ-εάχατα, weil es von Kyros im äussersten Osten seines Reichs als Grenz-feste gegen die Einfälle der nomadischen Skythen am Jaxartes errichtet war (Strab. p. 517). — ἥπερ μ. πασῶν erg. ἦν. — καὶ ἐς αὐτὴν für καὶ ἐς ἦν. Uebergang zum demonstrativen Satz. Vgl. VI 9, 3 ἀσπίδα φέρων, ἦν ἐκ τοῦ νεῶ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος λαβὼν ἅμα οἱ εἶχεν Ἀλέξανδρος καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐφέρετο ἐν ταῖς μάχαις. — ὅσαις χρῆσθαι „die zum Gebrauch nötigen“. Dieselbe ziemlich ungewöhnliche Bedeutung von ὅσος mit Infin. auch V 15, 4. VII 28, 3.

3. ὡς εἶχεν auf der Stelle. In gleicher Bedeutung steht ὡς εἶχον V 2, 6. Ganz wie hier VI 7, 2. — ἐξ ἐφόδου „vom Ausmarsch aus“ d. h. sogleich beim Ausmarsch, daher auch so viel wie „beim ersten Anlauf“. Wie hier I 20, 2. II 11, 9. VI 16, 2. — ἐν κύκλῳ, dazu tritt πάντοθεν, um den ganzen Umfang zu bezeichnen, den ἐν κύκλῳ allein nicht notwendig ausdrückt. Vgl. II

- τοθεν τὰς κλίμακας· οἱ δὲ σφενδονῆται αὐτῷ καὶ οἱ τοξόται τε καὶ οἱ ἀκοντισταὶ ὁμοῦ τῇ ἐφόδῳ τῶν πεζῶν ἐσηκόντιζον εἰς τοὺς προμαχομένους ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ βέλη ἀπὸ μηχανῶν ἤφριετο, ὥστε ὀξέως μὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἐγνυμώθη τὸ τείχος τῶν προμαχομένων, ταχεῖα δὲ ἡ πρόσθεσις τῶν κλιμάκων καὶ ἡ ἀνάβασις τῶν Μακεδόνων ἡ ἐπὶ τὸ τείχος ἐγίνετο. τοὺς μὲν δὴ ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν, οὕτως ἔξ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένον· γυναικας δὲ καὶ παῖδας καὶ τὴν ἄλλην λεῖαν διήρπασαν. ἔνθεν δὲ εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τὴν δευτέραν ἀπ' ἐκείνης πόλιν ὠκισμένην· καὶ ταύτην τῷ αὐτῷ τε τρόπῳ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ λαμβάνει καὶ τοὺς ἀλόντας τὰ αὐτὰ ἔπραξεν. ὁ δὲ ἦγεν ἐπὶ τὴν τρίτην πόλιν, καὶ ταύτην τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ τῇ πρώτῃ προσβολῇ εἶλεν.
- 5 Ἐν ᾧ δὲ αὐτὸς ξὺν τοῖς πεζοῖς ἀμφὶ ταῦτα εἶχε, τοὺς ἱππέας ἐκπέμπει εἰς τὰς δύο τὰς πλησίον πόλεις, προσταξας παραφυλάττειν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔνδον, μήποτε τὴν ἄλῳσιν αἰσθόμενοι τῶν πλησίον πόλεων καὶ ἅμα τὴν αὐτοῦ οὐ διὰ μακροῦ ἔφοδον, οἱ δὲ εἰς φυγὴν τραπέντες ἄποροι αὐτῷ διώκειν γένωνται. καὶ ξυνέβη δὲ οὕτως ὅπως εἶκασε,
- 6 καὶ ἐν δέοντι ἐγένετο αὐτῷ ἡ πομπὴ τῶν ἱππέων. οἱ γὰρ τὰς δύο τὰς οὐπὼ ἐαλωκυίας πόλεις ἔχοντες τῶν βαρβάρων, ὡς καπνὸν τε εἶδον ἀπὸ τῆς πρὸ σφῶν πόλεως ἐμπιπραμένης καὶ τινες καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους αὐτοῦ διαφυγόντες αὐτάγρελοι τῆς ἀλώσεως ἐγένοντο, ὡς τάχους ἕκαστοι εἶχον ἀθρόοι ἐκ τῶν πόλεων φεύγοντες ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ στίφος τῶν ἱππέων ξυντεταγμένον καὶ κατεκόπησαν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν.

27, 3 ἐν κύκλῳ πάντοθεν γῶμα χωννύναι. Ueber den etwas abweichenden Sprachgebrauch des Herodot, Thukydides, Xenophon s. z. I 27, 3.

4. προστεταγμένον. Ganz wie hier VII 4, 6. Aehnlich absolut gebrauchte Accusative der Neutra von Participien sind νεομισμένον da es Brauch war (I 23, 7), παρηγγελμένον (IV 19, 3), τεταγμένον (I 24, 5), προσταχθέν, ἐφειμένον, εἰρημένον, προσήκον (VI 1, 5), δέον, ἔξόν, παρόν, ὑπάρξαν (VII 29). — ἐπὶ τὴν δευτέραν ἀπ' ἐκείνης „in die als die zweite nächst jener gelegene Stadt“. δευτέραν ist also Prädicat, womit ἀπ' ἐκείνης eng zu verbin-

den ist. — ἔπραξεν. πράττειν findet sich nur an dieser Stelle nach Analogie der gleichbedeutenden Verba ἐργάζεσθαι, δοῦν u. a. mit doppeltem Accusativ verbunden.

5. ἐν ᾧ. Das Neutrum des Relativs dient in Verbindung mit den Präpositionen ἐν, εἰς, ἐκ zur Bezeichnung einer Zeitbestimmung; ἐν ᾧ während, εἰς ᾧ bis, ἔξ οὗ seit. — ἀμφὶ τι ἔχειν mit etwas beschäftigt sein auch I 11, 3 öft. — οἱ δὲ steht wie hier nach einem Participium, den in diesem enthaltenen Subjectsbegriff wieder aufnehmend, auch c. 18, 6. — ἐν δέοντι opportune.

6. ὡς τάχους εἶχον. S. z. V 13, 2.

Οὕτω δὴ τὰς πέντε πόλεις ἐν δυσὶν ἡμέραις ἐλὼν τε³ καὶ ἐξανδραποδισάμενος ἦει ἐπὶ τὴν μερίστην αὐτῶν τὴν Κυρούπολιν. ἡ δὲ τετειχισμένη τε ἦν ὑψηλοτέρῳ τείχει ἥπερ αἱ ἄλλαι, οἷα δὴ ὑπὸ Κύρου οἰκισθεῖσα, καὶ τοῦ πλείστου καὶ μαχιμωτάτου τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐς ταύτην συμπεφυγότος οὐχ ὥσαντως ὄχδία ἐξ ἐφόδου ἐλεῖν τοῖς Μακεδόσιν ἐγίνετο. ἀλλὰ μηχανὰς γὰρ προσάγων τῷ τείχει Ἀλέξανδρος ταύτῃ μὲν κατασεῖειν ἐπενόει τὸ τεῖχος καὶ κατὰ τὸ αἰε παραρρηγνύμενον αὐτοῦ τὰς προσβολὰς ποιεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ὡς κατείδε τοὺς ἔκρους τοῦ ποταμοῦ, ὃς διὰ τῆς πόλεως χειμάρρους ὦν διέρχεται, ξηροὺς ἐν τῷ τότε ὕδατος καὶ οὐ ξυνεχεῖς τοῖς τεύχεσιν, ἀλλ' οἷους παρασχεῖν πάροδον στρατιώταις διαδύναι ἐς τὴν πόλιν, ἀναλαβὼν τοὺς τε σωματοφύλακας καὶ τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας, τετραμμένων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς ταύτῃ προσμαχομένους λανθάνει κατὰ τοὺς ἔκρους ξυνὸν ὀλίγοις τὸ πρῶτον παρελθὼν ἐς τὴν πόλιν· ἀναρρήξας³ δὲ ἐνδοθεν τῶν πυλῶν αἰ κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἦσαν, δέχεται καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας εὐπετῶς. ἐνθα δὴ οἱ βάροισι ἐχομένην ἤδη τὴν πόλιν αἰσθόμενοι ἐπὶ τοὺς ἄμφ' Ἀλέξανδρον ὅμως ἐτράπησαν· καὶ γίνεται προσβολὴ αὐτῶν καρτερὰ· καὶ βάλλεται λίθῳ αὐτὸς Ἀλέξανδρος βιαίως τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὸν ἀνχένα καὶ Κράτερος τοξεύματι καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἡγεμόνων· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐξέωσαν ἐκ τῆς

Cap. 3.

Erstürmung von Kyrupolis.
Neuer Aufstand der Skythen.

1. δυοὶ dieselbe unnatürliche Form (statt δυοῖν) noch III 25, 6. — ἥπερ gebraucht Arrian öfter nach dem Comparativ statt des att. ἤ. — οἷα δὴ mit Partic. gebraucht Arrian nach dem Vorgang Herodots sehr häufig für das attische αἶτε δὴ zur Bezeichnung des objectiven, in der Sache liegenden Grundes. Vgl. VI 6, 3. 10, 2. VII 12, 7. 22, 2. — τοῦ πλείστου καὶ μαχιμωτάτου. S. z. V 15, 3 (τὸ καρτερώτατον). — ἐξ ἐφόδου wie c. 2, 3. — ἀλλὰ — γὰρ. Die elliptische Verbindung ἀλλὰ γὰρ (wobei der durch γὰρ zu begründende Gedanke nach ἀλλὰ aus dem Zusammenhang zu entnehmen ist) gebraucht Arr. sehr oft schlecht-

weg für ἀλλά. — ταύτῃ μὲν im Gegensatz zu dem Angriff, welchen Alex. selbst von der Flussseite her unternahm. — κατὰ τὸ παραρρηγνύμενον, dafür steht II 23, 1 τὸ παραρρηγμένον (= Bresche). Vgl. unt. c. 26, 5 ἥπερ παρέρηκτο τοῦ τεύχους.

2. χειμάρρους ὦν, woraus sich erklärt, dass im Sommer sein Flussbett meist ausgetrocknet ist. — ἐν τῷ τότε. S. z. c. 5, 1. — οἷους παρασχεῖν. οἷος mit Infinitiv heisst geeignet zu (eig. „von der Art dass“). Wie hier V 4, 5. VII 20, 2 öft.

3. τῶν πυλῶν αἰ portarum eam quam. — βιαίως. Vgl. Xen. Anab. I 8, 26 παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλῶν ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαιώς. — ἀλλὰ καὶ ὥς. Wie in dieser Verbindung (καὶ ὥς), so steht in der attischen Prosa nur noch in

- 4 ἀγορᾶς τοὺς βαρβάρους. καὶ ἐν τούτῳ οἱ κατὰ τὸ τεῖχος προσβεβληκότες ἔρημον ἤδη τὸ τεῖχος τῶν προμαχομένων αἰρούσιν. ἐν μὲν δὴ τῇ πρώτῃ καταλήψει τῆς πόλεως ἀπέθανον τῶν πολεμίων μάλιστα ἐς ὀκτακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ (ἦσαν γὰρ οἱ πάντες ἐς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους μαχίμους οἱ ξυνεληλυθότες) καταφεύγουσιν ἐς τὴν ἄκραν. καὶ τούτους περιστρατοπεδεύσας Ἀλέξανδρος ἡμέραν μίαν ἐφρούρησεν· οἱ δὲ ἐνδεία ὕδατος ἐνεχείρισαν σφᾶς Ἀλεξάνδρῳ.
- 5 Τὴν δὲ ἐβδόμην πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβε, Πτολεμαῖος μὲν λέγει ὅτι αὐτοὺς σφᾶς ἐνδόντας· Ἀριστόβουλος δὲ ὅτι βία καὶ ταύτην ἐξεῖλε καὶ ὅτι πάντας τοὺς καταληφθέντας ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε. Πτολεμαῖος δὲ κατανεῖμαι λέγει αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τῇ στρατιᾷ καὶ δεδμεμένους κελεῦσαι φυλάττεσθαι ἔστ' ἂν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάττῃται αὐτός, ὥς μηδένα ἀπολείπεσθαι τῶν τὴν ἀπόστασιν πραξάντων.
- 6 Ἐν τούτῳ δὲ τῶν τε ἐκ τῆς Ἀσίας Σκυθῶν στρατιὰ ἀφικνεῖται πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ταναΐδος, ἀκούσαντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν ὅτι ἔστιν οἱ καὶ τῶν ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ ποταμοῦ βαρβάρων ἀπ' Ἀλεξάνδρου ἀφεςτᾶσιν, ὥς εἰ δὴ τι λόγου ἀντάξιον νεωτερίζοιτο, καὶ αὐτοὶ ἐπιθησόμενοι τοῖς Μακεδόσι. καὶ οἱ ἀμφὶ Σπιταμένην δὲ ἀπηγγέλησαν ὅτι τοὺς ἐν Μαρακάνδοις καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ πολιορκούσιν. ἔνθα δὴ Ἀλέξανδρος ἐπὶ μὲν τοὺς ἀμφὶ Σπιταμένην Ἀνδρομάχον τε ἀποστέλλει καὶ Μενέδημον καὶ Κάρανον, ἱππέας μὲν ἔχοντας τῶν ἐταίρων ἐς ἐξήκοντα καὶ τῶν μισθοφόρων ὀκτακοσίους, ὧν Κάρανος ἡγεῖτο, πεζοὺς δὲ μισθοφόρους ἐς χιλίους πεντακοσίους· ἐπιτάσσει δὲ αὐτοῖς Φαρνούχην τὸν ἐρμηνέα, τὸ μὲν γένος Λύκιον τὸν Φαρνούχην, ἐμπείρωσ δὲ τῆς τε φωνῆς τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἔχοντα καὶ τὰ ἄλλα ὁμιλῆσαι αὐτοῖς δεξιὸν φαινόμενον.

den Verbindungen ὥς δέ (c. 28, 1) und οὐδ' ὥς (= ne sic quidem c. 26, 5) ὥς für οὕτως.

4. ἐν τῇ πρώτῃ καταλήψει, zuerst wurde die Stadt, nachher die Burg eingenommen. — ἡμέραν μίαν ist nach Sintenis Vorschlag für ἡμέρα μία geschrieben.

5. ἐξ ἐφόδου wie o. 1. — αὐτοὺς. Die Einwohner hier (wie oft) auf die Stadt bezogen (= αὐτὴν ἐαυτὴν ἐνδοῦσαν).

6. ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ jenseits des (oppos. ἐπὶ τὰς τοῦ c. 22, 6). Wie hier V 2, 1. VI. 25, 5 oft. — λόγον ἀντάξιον ist für λόγον ἂν ἄξιον geschrieben, da sich εἰ — ἂν bei Arrian so nicht findet. — καὶ — δέ (= atque etiam). Das zwischen καὶ und δέ eingeschobene Wort ist stets betont. Vgl. c. 17, 4. V 20, 4.

7. Φαρνούχην. Ueber die Wiederholung s. z. c. 29, 4.

Αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν ἣν ἐπενόει τειχίσας ἐν ἡμέραις εἴκοσι 4 καὶ ξυνοικίσας ἐς αὐτὴν τῶν τε Ἑλλήνων μισθοφόρων καὶ ὅσους τῶν προσοικούντων βαρβάρων ἐθέλοντῆς μετέσχε τῆς ξυνοικήσεως καὶ τινὰς καὶ τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου Μακεδόνων, ὅσοι ἀπόμαχοι ἤδη ἦσαν, θύσας τοῖς θεοῖς ὡς νόμος αὐτῷ καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ποιήσας, ὡς οὐκ ἀπαλλασσομένους ἑώρα τοὺς Σκύθας ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἐκτοξεύοντες ἐς τὸν ποταμὸν ἐωρῶντο, οὐ 2 πλατὺν ταύτῃ ὄντα, καὶ τινὰ καὶ πρὸς ὕβριν τοῦ Ἀλεξάνδρου βαρβαρικῶς ἐθρασύνοντο, ὡς οὐκ ἂν τολμήσαντα Ἀλέξανδρον ἄψασθαι Σκυθῶν ἢ μαθόντα ἂν ὅτι περὶ τὸ διάφορον Σκύθαις τε καὶ τοῖς Ἀσιανοῖς βαρβάροις, ὑπὸ τούτων παροξυνόμενος ἐπενόει διαβαίνειν ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὰς διφθέρας παρεσκεύαζεν ἐπὶ τῷ πόρῳ. θυομένῳ δὲ ἐπὶ τῇ διαβάσει 3 τὰ ἱερὰ οὐκ ἐρίγνετο· ὁ δὲ βαρέως μὲν ἔφερεν οὐ γιγνομένων· ὁμῶς δὲ ἐκαρτέρει καὶ ἔμενεν. ὡς δὲ οὐκ ἀνίσταν

Cap. 4.

Auf die Nachricht von der Vernichtung des gegen Spitamenes beorderten Corps zieht Alex. persönlich gegen den Empörer und nimmt blutige Rache.

1. ἐπενόει. Vgl. c. 1, 3. — τειχίσας. Vgl. Curtius VII 6, 25. *Interim Alexander ad Tanaim amnem redit et quantum soli occupaverant muro circumdedit. Hanc quoque urbem Alexandriam appellari jussit.* — *Incolae novae urbi dati captivi, quos reddito pretio dominis liberavit.* — ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν. Die gymnischen Wettkämpfe bestanden im Pentathlon (ἄλμα, ποδωκείην, δίσκον, ἄκοντα, πάλην).

2. καὶ τι καὶ „und in etwas auch“ fügt einen Umstand hinzu, der auch mit in Betracht kommt, wenn auch das Hauptgewicht nicht auf ihn zu legen ist. Wie hier I 13, 6. II 6, 10. — ὡς οὐκ ἂν τολμήσαντα. In Verbindung mit ὡς (= als ob) und ὥσπερ (= gerade wie wenn) findet sich mit Hinzufügung des Subjects auch der Accusativus absol. (statt des Genetivs). Wie αἷς andeutet, ist der Accusativ ursprünglich als Object

eines vorschwebenden Verbums des Meinens oder Glaubens anzusehen, worauf auch ἂν hindeutet (= οὐκ ἂν τολμήσειε). Vgl. c. 10, 6 (ὡς ἂν νομιζόμενον), VII 29, 2. — Σκυθῶν mit Skythen. In gleichem Sinne fehlt unten (3) der Artikel bei Σκύθαις. — διφθέρας. Vgl. Xen. Anab. I 5, 10 διφθέρας ὡς εἶχον στεγνάσματα ἐπιμπλάσαν χρότου κούφου, εἶτα συνήγον καὶ συνεσπων ὡς μὴ ἀπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον. Noch heute gebrauchen manche asiatische Völkerschaften fest zusammengenähte Tierhäute zu Kähnen und Flößen, die sie Kelleks nennen. Nachdem sie die Häute mit Luft gefüllt und darauf mit einer Schnur zugezogen haben, befestigen sie dieselben auf einem Balken- oder Rohrgestell in der Art, dass die zugebundene Oeffnung nach oben zu gerichtet ist, damit die Felle während der Fahrt vom Flosse aus mit frischer Luft gefüllt werden können.

3. θύεσθαι ἐπὶ τῇ διαβ. „zum Zweck des Uebergangs“. — τὰ ἱερὰ οὐκ ἐρίγνετο, ohne καλὰ od. χρηστά wie V 3, 6. VI 28, 4. — γιγνομένων, τῶν ἱερῶν. — ἀνίσταν, θρασύν-

οὐκ ἔσθαι, αὐτῷ ἐπὶ τῇ διαβάσει ἐθύετο· καὶ αὐτὸς ἐς κίνδυνον αὐτῷ σημαίνεσθαι Ἀρίστανδρος ὁ μάντις ἔφραζεν· ὁ δὲ κρείσσον ἔφη ἐς ἔσχατον κινδύνου ἔλθειν ἢ κατεστραμμένον ξύμπασαν ὀλίγον δεῖν τὴν Ἀσίαν γέλωτα εἶναι Σκύθαις, καθάπερ Δαρειὸς ὁ Ξέρξου πατὴρ πάλαι ἐγένετο. Ἀρίστανδρος δὲ οὐκ ἔφη παρὰ τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ σημαινόμενα ἄλλα ἀποδείξασθαι, ὅτι ἄλλα ἐθέλει ἀκοῦσαι Ἀλέξανδρος.

- 4 Ὁ δέ, ὥς αἴ τε διφθέραι αὐτῷ παρεσκευασμένα ἦσαν ἐπὶ τῷ πόρῳ καὶ ὁ στρατὸς ἐξωπλισμένος ἐφειστήκει τῷ ποταμῷ, αἴ τε μηχαναὶ ἀπὸ ξυνθήματος ἐξηκόντιζον ἐς τοὺς Σκύθας περιπνέοντας ἐπὶ τῇ ὄχθῃ καὶ ἔστιν οἱ αὐτῶν ἐπιρώσκοντο ἐκ τῶν βελῶν, εἰς δὲ δὴ διὰ τοῦ γέροντος τε καὶ τοῦ θώρακος διαμπὰξ πληγεῖς πίπτει ἀπὸ τοῦ ἵππου, οἱ μὲν ἐξεπλήγησαν πρὸς τε τῶν βελῶν τὴν διὰ μακροῦ ἄφειν καὶ ὅτι ἀνὴρ ἀγαθὸς αὐτοῖς τετελευτῇ, καὶ ὀλίγον
5 ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς ὄχθης· Ἀλέξανδρος δὲ τεταραγμένους πρὸς τὰ βέλη ἰδὼν ὑπὸ σαλπύγγων ἐπέρα τὸν ποταμὸν αὐτὸς ἡγούμενος· εἶπετο δὲ αὐτῷ καὶ ἡ ἄλλη στρατιά. πρῶτον μὲν δὴ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς σφενδονήτας ἀποβιβάσας σφενδονᾶν τε καὶ ἐκτοξεύειν ἐκέλευσεν ἐς τοὺς Σκύθας, ὥς μὴ πελάξειν αὐτοὺς τῇ γάλαγγι τῶν πεζῶν ἐκβαίνουσῃ, πρὶν
6 τὴν ἵππον αὐτῷ διαβῆναι πᾶσαν. ὥς δὲ ἄνθρωποι ἐπὶ τῇ ὄχθῃ ἐγένοντο, ἀφῆκεν ἐπὶ τοὺς Σκύθας τὸ μὲν πρῶτον μίαν ἱππαρχίαν τῶν ξένων καὶ τῶν σαρισσοφόρων ἱλας τέσσαρας· καὶ τούτους δεξάμενοι οἱ Σκύθαι καὶ ἐς κύκλους περιπνέοντες ἐβαλλόν τε πολλοὶ ὀλίγους, αὐτοὶ δὲ οὐ χαλεπῶς διεφύγγανον. Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς τε τοξότας καὶ τοὺς

νόμιοι. — Σκύθαις, siehe ob. zu Σκυθῶν. — Δαρειὸς ὁ Ξέρξου. Den unglücklichen Skythenzug des Darius erzählt Herodot IV 122 ff. — ἄλλα abundiert nach παρὰ (= wider).

4. ὁ δὲ steht anakolutisch ausserhalb des Satzgefüges; das erst weiter unten (5) folgende Ἀλέξανδρος δὲ schwebte schon hier vor. — ἀπὸ ξυνθήματος auf ein verabredetes Zeichen, auch V 7, 3. Ebenso Herodot V 74. — ἐξεπλήγησαν πρὸς τὴν διὰ μακροῦ ἄφειν, die weit tragenden Geschosse der Makedoner setzten die Skythen in Bestürzung. Ueber ἐκπλήγηται πρὸς vgl. c. 30,

2. V 14, 2. — διὰ μακροῦ steht wie hier vom räumlichen Abstand V 24, 7.

5. ὥς — πελάζειν. Ueber ὥς mit Infin. s. z. V 23, 6.

6. ἐς κύκλους περιπνέειν in Umkreisungen umschwärmen. Wie hier VI 8, 6. — ἐβαλλον τε steht im Gegensatz zu αὐτοὶ δὲ. Von der copulativen Satzverbindung wird zur adversativen übergegangen, um die Wichtigkeit des mit δὲ eingeleiteten Gedankens kräftig hervorzuheben. Ganz wie hier entspricht δὲ einem vorausgegangenen τε VII 11, 3.

Αργιῶνας καὶ τοὺς ἄλλους ψιλοὺς, ὧν Βάλακρος ἤρχεν, ἀναμίξας τοῖς ἱππεῦσιν ἐπῆγεν ἐπὶ τοὺς Σκυθὰς. ὥς δὲ 7 ὁμοῦ ἤδη ἐγένοντο, ἐλάσαι ἐκέλευσεν ἐς αὐτοὺς τῶν τε ἐταίρων τρεῖς ἱππαρχίας καὶ τοὺς ἱππακοντιστὰς ξύμπαντας· καὶ αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν ἵππον ἄγων σπουδῇ ἐνέβαλλεν ὀρθαίαις ταῖς ἱλαῖς. οὐκ οἶοί τε ἦσαν ἐξελίσσειν τὴν ἱππασίαν ἐς κύκλους, ὥς πρόσθεν ἔτι ὁμοῦ μὲν γὰρ ἡ ἵππος προσέκειτο αὐτοῖς, ὁμοῦ δὲ οἱ ψιλοὶ ἀναμεμιγμένοι τοῖς ἱππεῦσι οὐκ εἶον τὰς ἐπιστροφὰς ἀσφαλεῖς ποιέσθαι. ἐνθα λαμπρὰ ἤδη φυγὴ τῶν Σκυθῶν ἦν· καὶ πίπτουσι μὲν 8 αὐτῶν ἐς χιλλοὺς καὶ εἰς τῶν ἡγεμόνων, Σατράκης, ἐάλωσαν δὲ ἐς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. ὥς δὲ ἡ διώξις ὀξεῖά τε καὶ διὰ καύματος πολλοῦ τάλαιπώρως ἐρίγνυτο, δίψει τε ἡ στρατιὰ πᾶσα εἶχετο, καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐλαύνων πίνει ὅποιον ἦν ὕδωρ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ ἦν γὰρ πονηρόν 9 τὸ ὕδωρ, ρεῦμα ἀθρόον κατασκήπτει αὐτῷ ἐς τὴν γαστέρα· καὶ ἐπὶ τῷδε ἡ διώξις οὐκ ἐπὶ πάντων Σκυθῶν ἐγένετο· εἰ δὲ μὴ, δοκοῦσιν ἂν μοι καὶ πάντες διαφθαρῆναι ἐν τῇ φυγῇ, εἰ μὴ Ἀλέξανδρος τὸ σῶμα ἔκαμε. καὶ αὐτὸς ἐς ἔσχατον κινδύνου ἐλθὼν ἐκομίσθη ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον. καὶ οὕτω ξυνέβη ἡ μαντεία Ἀριστάνδρῳ.

Ὀλίγον δὲ ὕστερον παρὰ τοῦ βασιλέως Σκυθῶν ἀφ' 5 ἱκνοῦνται παρ' Ἀλέξανδρον πρέσβεις, ὑπὲρ τῶν προχθέντων ἐς ἀπολογία ἐκπεμφθέντες, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ τῶν Σκυ-

7. ὀρθαίαις ταῖς ἱλαῖς „in geschlossenen Geschwadercolonnen“. ἱλαὶ ὀρθ. oder λόχοι ὀρθιοὶ (eig. gerade Colonnen) liess der Führer bilden, wenn die einzelnen neben einander aufgestellten Abteilungen, deren Tiefe weit grösser als die Front war, durch Zwischenräume von einander getrennt gegen den Feind rückten. Man wandte sie namentlich bei Erstürmung einer von Feinden besetzten Höhe an, weil sie neben der Geschlossenheit der Phalanxstellung den Vorzug grösserer Beweglichkeit hatten. Vgl. c. 25, 2. — Die Stellung des Artikels (ὀρθαίαις ταῖς ἱλαῖς) erklärt sich aus der prädicativen Bedeutung des Attributivum ὀρθαίαις; mit demselben Sinne hätte auch ταῖς

ἱλαῖς ὀρθαίαις gesetzt sein können. — πρόσθεν ἔτι. S. z. c. 22, 8.

8. λαμπρά. Vgl. V 18, 1 ὥς νικῶντα λαμπρῶς κατεῖδον Ἀλέξανδρον.

9. καὶ ἦν γὰρ. Der vorgeschobene begründende Satz ist dem zu begründenden vorausgeschickt, welchem er bei einem weniger lebhaften Gang der Erzählung eigentlich folgen sollte. Diese Satzordnung ist häufig bei Homer und Herodot. Vgl. bei Arrian VII 22, 2. — εἰ μὴ — ἔκαμε führt das vorausgehende εἰ δὲ μὴ erklärend aus.

Cap. 5.

1. ὑπὲρ τῶν προχθέντων. ὑπὲρ gebrauchen Spätere oft gleichbedeu-

θῶν ἐπράχθη, ἀλλὰ καθ' ἀρπαγὴν ληστικῶ τρόπῳ σταλέντων, καὶ αὐτὸς ὅτι ἐθέλει ποιεῖν τὰ ἐπαγγελόμενα. καὶ τοῦτῳ φιλάνθρωπα ἐπιστέλλει Ἀλέξανδρος, ὅτι οὔτε ἀπιστοῦντα μὴ ἐπέξιέναι καλὸν αὐτῷ ἐφαίνετο, οὔτε κατὰ καιρὸν ἦν ἐν τῷ τότε ἐπέξιέναι.

- 2 Οἱ δὲ ἐν Μαρακάνδοις ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουρούμενοι Μακεδόνες προσβολῆς γενομένης τῇ ἄκρᾳ ἐκ Σπιταμένους τε καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπεκδραμόντες ἀπέκτεινάν τε τῶν πολεμίων ἔστιν οὓς καὶ ἀπόσσαντο ξύμπαντας, καὶ αὐτοὶ ἀπαθεῖς ἀπεχώρησαν ἐς τὴν ἄκραν. ὥς δὲ καὶ οἱ ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐσταλμένοι ἐς Μαράκανδα ἤδη προσάγοντες Σπιταμένει ἐξηγγέλλοντο, τὴν μὲν πολιορκίαν ἐκλείπει τῆς ἄκρας, αὐτὸς δὲ ὥς ἐς τὰ βασίλεια τῆς Σογδιανῆς ἀνεχώρει. Φαρνούχης δὲ καὶ οἱ ἐὺν αὐτῷ στρατηγοὶ σπεύδοντες ἐξελάσαι αὐτὸν παντάπασιν ἐπὶ τε τὰ ὄρια τῆς Σογδιανῆς ξυνείποντο ὑποχωροῦντι καὶ εἰς τοὺς Νομάδας τοὺς Σκύθας οὐδενὶ λογισμῷ ξυνεσβάλλουσιν. ἔνθα δὴ προσλαβὼν ὁ Σπιταμένης τῶν Σκυθῶν ἱππέων ἐς ἑξακοσίους προσεπήρθη ὑπὸ τῆς ξυμμαχίας τῆς Σκυθικῆς δέξασθαι ἐπιόντας τοὺς Μακεδόνας· παραταξάμενος δὲ ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ πρὸς τῇ ἐρήμῳ τῆς Σκυθικῆς ὑπομεῖναι μὲν τοὺς πολεμίους ἢ αὐτὸς ἐς αὐτοὺς ἐμβαλεῖν οὐκ ἤθελε, περὶ ἱππέων δὲ ἐτόξευεν ἐς τὴν φάλαγγα τῶν πεζῶν.
- 5 καὶ ἐπελανθόντων μὲν αὐτοῖς τῶν ἀμφὶ Φαρνούχην ἔφενγεν εὐπετῶς, οἷα δὴ ὠκυτέρων τε αὐτοῖς καὶ ἐν τῷ τότε ἀκμαιότερων ὄντων τῶν ἱππῶν, τοῖς δ' ἀμφὶ Ἀνδρόμαχον ὑπὸ τε τῆς ξυνεχοῦς πορείας καὶ ἅμα χιλοῦ ἀπορίας κενάκωτο ἡ ἵππος· μένουσι δὲ ἢ ὑποχωροῦσιν ἐπέκειντο εὐρώστως οἱ
- 6 Σκύθαι. ἔνθα δὴ πολλῶν μὲν τιτρωσκομένων ἐκ τῶν τοξευμάτων, ἔστι δ' ὧν καὶ πιπτόντων ἐς πλαίσιον ἰσόπλευρον

tend mit περί. — σταλέντων (sc. τινῶν) ist Genet. absol., der durch ἀλλὰ mit οὐκ ἀπὸ κοινοῦ verbunden ist. — ἀπιστοῦντα. Sinn: Einerseits hielt er es seiner für unwürdig, nicht gegen ihn zu ziehen, wenn er sein Mistrauen zu erkennen gäbe, anderseits hielt er eine Unternehmung gegen denselben augenblicklich nicht für zeitgemäss. — ἐν τῷ τότε eo tempore, vom Nomin. τὸ τότε. S. c. 3, 2. VI 2, 4 öft.

3. ἐσταλμένοι. S. c. 3, 7. — βασίλεια τῆς Σογδιανῆς. Da III 30, 6 Marakanda genannt wird, also der Ort, von dem Spitamenes zurückwich, so ist hier Arrian mit sich selbst im Widerspruch. Vermutlich ist τὰ βασίλεια verdorben. Dem Sinne nach würde etwa entsprechen: ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Σογδιανῆς (s. das Folg.).

6. ἐς πλαίσιον τάξαντες. Die Marschordnung im Viereck (agmen quadratum) wählte man, um nach

τάξαντες τοὺς στρατιώτας ἀνεχώρουν ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πολυτίμητον, ὅτι νάπος ταύτῃ ἦν, ὡς μήτε τοῖς βαρβάροις εὐπετές ἐτι εἶναι ἐκτοξεύειν ἐς αὐτούς, σφίσι τε οἱ πεζοὶ ὠφελιμώτεροι ᾤσι.

Κάρνος δὲ ὁ ἱππάρχης οὐκ ἀνακρινάσας Ἀνδρομάχῳ⁷ διαβαίνειν ἐπεχείρησε τὸν ποταμὸν ὡς ἐς ἀσφαλὲς ταύτῃ καταστήσων τὴν ἵππον· καὶ οἱ πεζοὶ αὐτῷ ἐπηκολούθησαν, οὐκ ἐκ παραγγέλματος, ἀλλὰ φοβερὰ τε καὶ οὐδενὶ κόσμῳ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ ἔσβασις ἢ ἐς τὸν ποταμὸν κατὰ κρημνώδεις τὰς ὄχθας. καὶ οἱ βάρβαροι αἰσθόμενοι τὴν ἀμαρτίαν⁸ τῶν Μακεδόνων αὐτοῖς ἵπποις ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐσβάλλουσιν ἐς τὸν πόρον. καὶ οἱ μὲν τῶν ἤδη διαβεβηκότων καὶ ἀποχωρούντων εἶχοντο, οἱ δὲ τοὺς διαβαίνοντας ἀντιμέτωποι ταχθέντες ἀνείλουν ἐς τὸν ποταμόν, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πλαγίων⁹ ἐξετόξενον ἐς αὐτούς, οἱ δὲ τοῖς ἐτι ἐσβαίνουσιν ἐπέκειντο, ὥστε ἀπορία πάντοθεν ξυνεχόμενοι οἱ Μακεδόνες ἐς νῆσόν τινα τῶν ἐν τῷ ποταμῷ ξυμφεύουσιν οὐ μεγάλην. καὶ περισπάντες αὐτούς οἱ Σκύθαι τε καὶ οἱ ξὺν Σπιταμένει ἱππεῖς ἐν κύκλῳ πάντας κατετόξευσαν· ὀλίγους δὲ ἠνδραποδίσαντο αὐτῶν, καὶ τούτους πάντας ἀπέκτειναν.

Ἀριστόβουλος δὲ ἐνέδρα τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς διαφθα-⁶ ρῆναι λέγει, τῶν Σκυθῶν ἐν παραδείσῳ κρυφθέντων οἱ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπεγείνοντο τοῖς Μακεδόσιν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ· ἵνα τὸν μὲν Φαρνούχην παραχωρεῖν τῆς ἡγεμονίας τοῖς ξυμπεμφθεῖσι Μακεδόσιν, ὡς οὐκ ἐμπείρως ἔχοντα ἔργων πολεμικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καθομιλῆσαι τοὺς βαρβάρους μᾶλλον τι

allen Seiten gegen etwaige Angriffe der den Marsch beunruhigenden Feinde rasch kampffertig zu sein. — Πολυτίμητος ist der heutige Sogd (auch Namy od. Kohik genannt). Er entspringt in den Gebirgen östlich von Samarkand und fließt nördlich von dieser Stadt nach Westen zu (Strab. p. 518) — μήτε — τε wie sonst oft οὐτε — τε (c. 7, 4) = einerseits nicht — andererseits. Vgl. V 15, 6, VI 5, 2. — εἶναι abhängig von ὡς, das in Folge eines Constructionswechsels einmal mit Infin. (s. z. V 23, 6), nachher mit Conjunctiv verbunden ist.

8. ἐνθεν καὶ ἐνθεν also ober- und unterhalb des Uebergangs.

Cap. 6.

1. τῶν Σκυθῶν — κρυφθέντων ist als Erweiterung der Angabe des Aristobulos zu fassen, während der Satz οἱ — ἔργῳ eine erklärende Anmerkung Arrians ist (Sintenis). — ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ex occulto. Vgl. V 27, 1 ἐκ τοῦ εὐθέος. — ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ vom Beginn der Schlacht zu verstehen. Zur Bedeutung von ἔργον vgl. V 14, 2. — ἵνα da, in diesem Augenblick. — παραχωρεῖν ist Infin. imperfecti, dem Indicativ des Imperfecti de conatu entsprechend. — τοῖς ξυμπεμφθεῖσι. S. c. 3, 7.

- πρὸς Ἀλεξάνδρου ἢ ἐπὶ τῷ ἐν ταῖς μάχαις ἐξηγεῖσθαι ἐσταλ-
 μένον, τοὺς δὲ Μακεδόνας τε εἶναι καὶ ἐταίρους βασιλέως.
 2 Ἀνδρόμαχον δὲ καὶ Κάρανον καὶ Μενέδημον οὐ δέξασθαι
 τὴν ἡγεμονίαν, τὸ μὲν τι ὥς μὴ δοκεῖν παρὰ τὰ ἐπηγγελ-
 μένα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου αὐτοὺς τι κατὰ σφᾶς νεωτερίζειν· τὸ
 δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δεινῷ οὐκ ἐθελήσαντας, εἰ δὴ τι πται-
 σιαν, μὴ ὅσον κατ' ἄνδρα μόνον μετέχειν αὐτοὺς, ἀλλὰ
 καὶ ὥς τὸ πᾶν αὐτοὺς κακῶς ἐξηγησαμένους. ἐν τούτῳ δὴ
 τῷ θορύβῳ τε καὶ τῇ ἀταξίᾳ ἐπιθεμένους αὐτοῖς τοὺς βαρ-
 βάρους κατακόψαι πάντας, ὥστε ἱππέας μὲν μὴ πλείονας
 τῶν τεσσαράκοντα ἀποσώθῃναι, πεζοὺς δὲ ἐς τριακοσίους.
 3 Ταῦτα δὴ ὥς ἡγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, ἡλγησέ τε τῷ πάθει
 τῶν στρατιωτῶν καὶ ἔγνω σπουδῇ ἐλαύνειν ὥς ἐπὶ Σπιτα-
 μένην τε καὶ τοὺς ἄμφ' αὐτὸν βαρβάρους. ἀναλαβὼν οὖν
 τῶν τε ἐταίρων ἱππέων τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριῶνας καὶ
 τῆς φάλαγγος τοὺς κουφοτάτους ἦει ὥς ἐπὶ Μαράκανδα, ἵνα
 ἐπανήκειν Σπιταμένην ἐπυνθάνετο καὶ αὐτίς πολιορκεῖν τοὺς
 4 ἐν τῇ ἄκρᾳ. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις διελθὼν
 χιλίους καὶ πεντακοσίους σταδίους τῇ τετάρτῃ ὑπὸ τὴν ἕω
 προσῆγε τῇ πόλει. Σπιταμένης δὲ καὶ οἱ ἄμφ' αὐτόν, ὥς
 ἐξηγγέλθη προσάγων Ἀλέξανδρος, οὐκ ἔμειναν, ἀλλ' ἐκλιπόν-
 5 τες τὴν πόλιν φεύγουσιν. ὁ δὲ ἐχόμενος αὐτῶν ἐδίωκεν
 ὥς δὲ ἐπὶ τὸν χῶρον ἦκεν οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, θάψας τοὺς
 στρατιώτας ἐκ τῶν παρόντων εἶπετο ἔστε ἐπὶ τὴν ἔρημον
 τοῖς φεύγουσιν. ἐκεῖθεν δ' ἀναστρέφων ἐπόρθει τὴν χώραν
 καὶ τοὺς ἐς τὰ ἐρύματα καταπεφευγότες τῶν βαρβάρων ἐκτει-
 νεν, ὅτι ξυνεπιθέσθαι ἐξηγγέλλοντο καὶ αὐτοὶ τοῖς Μακεδόσι·
 καὶ ἐπῆλθε πᾶσαν τὴν χώραν ὅσην ὁ ποταμὸς ὁ Πολυτίμη-
 6 τος ἐπάρδων ἐπέρχεται. ἵνα δὲ ἀφανίζεται τῷ ποταμῷ τὸ

2. τὸ μὲν — τὸ δὲ teils — teils.
 Vgl. II 15, 3 τοὺς Θεβαίους εὐθὺς
 ἀφῆκε, τὸ μὲν τι κατοικίτσει τῶν
 Θεβαίων, τὸ δὲ ὅτι συγγνωστὰ δε-
 δεακέναι ἐφαίνοντο. — κατὰ σφᾶς
 für sich, auf eigene Hand wie
 III 21, 4, dafür ἐπὶ σφῶν (= ἐφ'
 ἐαυτῶν) I 21, 1. — ὅσον κατ' ἄν-
 δρα eig. so viel als nach ihrer
 Person allein. — ἐξηγησαμένους. Es
 schwebt μετέχειν vor, aus welchem
 ein Begriff wie ἔχειν τὴν αἰτίαν
 oder ein sinngleicher zu entnehmen
 ist; denn ihre Meinung geht dahin,

dass sie als Führer alle Verantwort-
 lichkeit allein zu tragen hätten.

4. χιλίους κ. π. Wahrscheinlich
 ist die Zahl verdorben, da eine
 solche Schnelligkeit fast unmöglich
 erscheint (40 Stad. = 1 deutsch.
 Meile).

5. θάψας ἐκ τῶν παρόντων wie
 VI 2, 1 (= den vorhandenen Mitteln
 gemäss). Vgl. Xen. Anab. VI 4, 9
 ἐθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὥς
 ἐδύναντο κάλλιστα. — Πολυτίμη-
 τος. S. z. c. 6, 6.

ὕδαρ, ἐντεῦθεν ἤδη τὸ ἐπ' ἐκεῖνα ἔρημος ἡ χώρα ἐστίν· ἀφανίζεται δέ, καίπερ πολλοῦ ὦν ὕδατος, ἐς τὴν ψάμμον. καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ὡσαύτως ἐκεῖ ἀφανίζονται μεγάλοι καὶ ἀέναιοι, ὃ τε Ἐπαρδος, ὃς ῥέει διὰ Μάρδων τῆς χώρας, καὶ Ἄρειος, ὅτου ἐπάνυμος ἡ τῶν Ἀρείων γῆ ἐστὶ, καὶ Ἐτύμανδρος, ὃς δι' Εὐεργετῶν ῥέει. καὶ εἰσὶ ξύμπαντες οὗτοι 7 τηλικούτοι ποταμοὶ ὥστε οὐδεὶς αὐτῶν μείων ἐστὶ τοῦ Πηνειοῦ τοῦ Θεσσαλικοῦ ποταμοῦ, ὃς διὰ τῶν Τεμπῶν ῥέων ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν· ὃ δὲ Πολυτίμητος πολὺ ἔτι μείζων ἢ κατὰ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν ἐστὶ.

Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐς Ζαρίασπα ἀφίκετο· καὶ αὐτοῦ 7 κατέμενευ ἔστε παρελθεῖν τὸ ἀκμαῖον τοῦ χειμῶνος. ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο παρ' αὐτὸν Φραταφέρνης τε ὁ Παρθυαίων σατράπης καὶ Στασάνωρ ὁ ἐς Ἀρείους ἀποπεμφθεὶς ὡς Ἀρσάμην συλληψόμενος, τὸν τε Ἀρσάμην δεδεμένον ἄγοντες καὶ Βαζάνην, ὄντινα Βῆσσος τῆς Παρθυαίων σατράπην κατέστησε, καὶ τινας ἄλλους τῶν τότε ξὺν Βῆσσῳ ἀποστάντων. ἦγον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Ἐπόκιλλος καὶ Μελαμνίδας καὶ Πτο- 2 λεμαῖος ὁ τῶν Θορακῶν στρατηγὸς ἀπὸ θαλάσσης, οἳ τὰ τε χρήματα ξὺν Μένητι πεμφθέντα καὶ τοὺς ξυμμάχους ὡς ἐπὶ θάλασσαν κατήγαγον. καὶ Ἀσανδρος δὲ ἐν τούτῳ ἦκε καὶ Νέαρχος, στρατιὰν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἄγοντες, καὶ Ἀσκληπιόδωρός τε ὁ Συρίας σατράπης καὶ Μένης ὁ ὑπαρχος ἀπὸ θαλάσσης, καὶ οὗτοι στρατιὰν ἄγοντες.

Ἐνθα δὴ ξύλλογον ἐκ τῶν παρόντων ξυναγαγὼν Ἀλέξαν- 3 δρος παρήγαγεν ἐς αὐτοὺς Βῆσσον· καὶ κατηγορήσας τὴν Δαρείου προδοσίαν τὴν τε ὅτινα Βῆσσου ἀποτμηθῆναι καὶ

6. τὸ ἐπ' ἐκεῖνα die Strecken jenseits der Stelle, wo der Fluss im Sande verläuft. — Ἐπαρδος wird sonst nirgends erwähnt, Ἄρειος j. Heri-rud, der einzige Fluss in Arien, der Hauptprovinz Ostpersiens (entspricht dem südl. Teil des heutigen Khorasan), Ἐτύμανδρος j. Hilmend. — Πηνειός j. Salambria.

7. ἐκδιδοῖ in intransit. Bedeutung auch I 3, 2. — κατὰ c. acc. in der Bedeutung gemäss, vergleichbar auch c. 16, 7. V 26, 5. VI 22, 4.

Cap. 7.

Verurtheilung des Bessos. — Lob der Selbstbeherrschung.

1. Ζαρίασπα scheint der ältere Namen der später Baktra genannten uralten Hauptstadt Baktriens gewesen zu sein (c. 1, 5). — ἔστε verbinden spätere Schriftsteller nach der Analogie von πρίν auch mit Infinitiv. Vgl. V 16, 1. VI 5, 7. — τὸ ἀκμαῖον τοῦ χειμῶνος. Dafür steht I 19, 6 ἡ ἀκμή τοῦ χειμῶνος (= Winterstrenge). — Στασάνωρ. Zur Sache vgl. III 29, 4. Ueber Ἐπόκιλλος III 19, 6, über Μένης III 16, 9.

3. ἐκ τῶν παρόντων. Es ist an

τὰ ὅτα ἄκρα ἐκέλευσεν, αὐτὸν δὲ ἐς Ἐκβάτανα ἄγεσθαι, ὡς ἐκεῖ ἐν τῷ Μήδων τε καὶ Περσῶν ξυλλόγῳ ἀποθανού-
 4 μενον. καὶ ἐγὼ οὔτε τὴν ἄγαν ταύτην τιμωρίαν Βήσσου ἐπαινῶ, ἀλλὰ βαρβαρικὸν εἶναι τίθεμαι τῶν ἀκρωτηρίων τὴν λῶβην καὶ ὑπαχθῆναι Ἀλέξανδρον ξύμφημι ἐς ξῆλον τοῦ Μηδικοῦ τε καὶ Περσικοῦ πλούτου καὶ τῆς κατὰ τοὺς βαρ-
 βάρους βασιλείας οὐκ ἴσης ἐς τοὺς ὑπηκόους ξυνδιαιτήσεως, ἐσθῆτά τε ὅτι Μηδικὴν ἀντὶ τῆς Μακεδονικῆς τε καὶ πα-
 τριῶν Ἡρακλείδης ὧν μετέλαβεν, οὐδαμῇ ἐπαινῶ, καὶ τὴν κίταριν τὴν Περσικὴν τῶν νενικημένων ἀντὶ ὧν αὐτὸς ὁ
 5 νικῶν πάσαι ἐφόρει ἀμείψαι οὐκ ἐπηδέσθη, οὐδὲν τούτων ἐπαινῶ, ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου μεγάλα πράγματα ἐς τεκμηρίωσιν τίθεμαι ὡς οὔτε τὸ σῶμα ὅτῳ εἴη καρτερόν, οὔτε ὅστις γένει ἐπιφανής, οὔτε κατὰ πόλεμον εἰ
 δὴ τις διευτυχοίη ἔτι μᾶλλον ἢ Ἀλέξανδρος, οὐδὲ εἰ τὴν Λιβύην τις πρὸς τῇ Ἀσίᾳ, καθάπερ οὖν ἐπενόει ἐκεῖνος, ἐκπεριπλεύσας κατάσχοι, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ τῇ Ἀσίᾳ τε καὶ Λιβύῃ τρίτην, τούτων οὐδὲν τι ὄφελος ἐς εὐδαιμονίαν ἀνθρώπου, εἰ μὴ σωφρονεῖν ἐν ταυτῷ ὑπάρχει

die Standesgenossen des Bessos zu denken (vgl. IV 1, 5). — ἀποθανού-μενον. Plat. Alex. c. 43, Diodor. 17, 83 weichen in ihren Berichten von Arrians Angaben über die Art der Hinrichtung ab.

4. οὔτε es entspricht weiter unten ἐσθῆτά τε. S. z. c. 5, 6. — πλού-τον insofern er sich in Pracht- und Prunkliebe kundgibt. Vgl. Arist. gr. Mor. 2 ὁ πλοῦτος πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν. — τῆς κατὰ τοὺς βαρβάρους — ξυν-διαιτήσεως. Sinn: Barbarische Kö-nige haben nicht die Gewohnheit, mit ihren Untertanen wie mit ihres gleichen zu leben. — ἐσθῆτά τε (über τὴν s. o. zu οὔτε). Auch Diodor. 17, 77 (τό τε περσικὸν διάδημα περιέθετο καὶ τὸν διάλευκνον χιτῶνα καὶ τὴν περσικὴν ζώνην καὶ τὰλλα πλὴν τῶν ἀναξυρίδων καὶ τοῦ κάν-δρος) so wie Justin. 12, 3 sprechen sich tadelnd über Alexanders ver-änderte Sitte und Lebensart aus; doch nahm Alexander (nach Plat. Alex. c. 45) die persische Tiara nicht an (vgl. Arr. VII 9, 9), wiewol

nicht in Abrede zu stellen (was an sich übrigens kaum tadelnswert sein dürfte), dass er auch in seiner Tracht Fremdes und Vaterländisches zu verschmelzen bedacht war. Vgl. VII 29, 3. — Ἡρακλείδης ὧν. Vgl. c. 10, 6. Der Stifter des makedonischen Königshauses, Karanos, war ein Abkömmling des Herakliden Temenos, Königs von Argos. Vgl. II 5, 9 αὐτὸς δὲ (Ἀλέξανδρος) ἀπ' Ἀργεὺς τῶν Ἡρακλείδων εἶναι ἡξίου.

5. εἴπερ τι ἄλλο καὶ hat die Be-deutung „wenn irgend etwas anders so (vorzüglich)“. Vgl. II 1, 3 καὶ εἴπερ τι ἄλλο καὶ τοῦτο ἐν τῷ τότε ἔβλαψε τὰ βασιλέως πράγματα; ebenso V 27, 9. In gleichem Sinne ist εἴπερ τινὲς ἄλλοι aufzufassen (V 27, 9. VI 2, 5 öft.). — ἐς τεκμη-ρίωσιν. Das Wort auch V 4, 2. — εἰ τὴν Λιβύην — κατάσχοι. Diesen Plan Alexanders erwähnt Arrian auch VII 1, 2. — εἰ μὴ σωφρονεῖν. Gedanke: Alle Grosstaten können die Glückseligkeit des Helden nicht fördern, wenn er, der die vermeint-lichen (= ὡς δοκεῖ) Grosstaten

τούτω τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὰ μεγάλα, ὥς δοκεῖ, πράγματα
πράξαντι.

Ἐνθα δὴ καὶ τὸ Κλείτου τοῦ Δρωπίδου πάθημα καὶ 8
τὴν Ἀλεξάνδρου ἐπ' αὐτῷ συμφορὰν, εἰ καὶ ὀλίγον ὕστε-
ρον ἐπράχθη, οὐκ ἔξω τοῦ καιροῦ ἀφηγήσομαι. εἶναι μὲν
γὰρ ἡμέραν ἱερὰν τοῦ Διονύσου Μακεδόσι καὶ θύειν Διο-
νύσῳ ὅσα ἔτη ἐν αὐτῇ Ἀλεξάνδρου· τὸν δὲ τοῦ Διονύσου 2
μὲν ἐν τῷ τότε ἀμελήσαι λέγουσι, Διοσκούροι δὲ θύσαι,
ἐξ ὅτου δὴ ἐπιφρασθέντα τοῖν Διοσκούροι τὴν θυσίαν·
πόρρω δὲ τοῦ πότου προϊόντος (καὶ γὰρ καὶ τὰ τῶν πότων
ἤδη Ἀλεξάνδρῳ ἐς τὸ βαρβαρικώτερον νευεωτέριστο) ἀλλ'
ἔν γε τῷ πότῳ τότε ὑπὲρ τοῖν Διοσκούροι λόγους γίνε-
σθαι, ὅπως ἐς Δία ἀνῆνέχθη αὐτοῖν ἡ γένεσις ἀφαιρεθεῖσα
Τυνδάρεω. καὶ τινας τῶν παρόντων κολακείᾳ τῇ Ἀλεξάν- 3
δρου, οἳ δὴ ἄνδρες διέφθειράν τε αἰὲ καὶ οὐποτε πύ-
σσονται ἐπιτρίβοντες τὰ τῶν αἰὲ βασιλέων πράγματα, κατ'
οὐδὲν ἀξιοῦν συμβάλλειν Ἀλεξάνδρῳ τε καὶ τοῖς Ἀλεξάν-

ausgeführt hat, sich nicht die Tu-
gend der Besonnenheit bewahrt.
In dem Zusatz ὥς δοκεῖ erkennt
man, wie überhaupt in dem ganzen
Gedanken, den Schüler des Stoikers
Epiktet. (S. Bd. I Einl. S. 4.) —
ἐν αὐτῷ zu gleicher Zeit auch
II 17, 4. III 22, 5. — Ueber die
Bedeutung von ὑπάρχει μοι s. z.
VII 29, 1.

Cap. 8.

Ermordung des Kleitos.

1. πάθημα *caedes* wie I 12, 3.
— συμφορὰ Misgeschick. — ὅσα
ἔτη eig. *τοσαῦτα ἔτη ὅσα ἐστὶ*, dann
wie ὅσαι ἡμέραι (= *quotidie*) III
26, 2 auch adverbial = *quotannis*.
Wie hier III 17, 6.

2. ἀμελήσαι. Aus diesem Grunde
fasste man Alexanders Untat als
eine vom Dionysos verhängte Strafe
auf (s. c. 9, 5). Vgl. Curtius VIII
2, 6 *subit anniversarium sacrificium*
Libero patri non esse redditum
statuto tempore: itaque inter vinum
et epulas caede commissa iram dei
fuisse manifestam. — ἐξ ὅτου δὴ
ἐπιφρ. = ἐκ τινός, ὅ τι δη ἦν, ἐπι-

φρασθέντα „indem er, sei es aus
welchem Grunde es wolle, ein Opfer
ersann“. — ἐπιφράζεσθαι aussin-
nen ist herodoteisch. Bei Arrian
noch III 2, 1. — καὶ γὰρ καὶ
(= *etenim etiam*), einen neuen Grund
anfügend, ist im Attischen selten,
bei Arrian ziemlich häufig (I 7, 3.
II 3, 8. III 8, 7. IV 18, 6. V 4, 5).
— ἀλλ' ἐν γε. ἀλλά nimmt (wie
im Latein. *sed*) den durch die Par-
enthese unterbrochenen Gedanken
wieder auf, indem es das adversative
δέ (s. o.) erneuert.

3. οἳ — διέφθειραν. Zum Gedan-
ken vgl. II 6, 4: *Δαρεῖος καὶ ὑπὸ*
τῶν καθ' ἡδονὴν ξυνόντων τε καὶ
ξυνεσόμενων ἐπὶ κακῷ τοῖς αἰὲ βα-
σιλεύουσιν ἐπαιρόμενος ἔγνω μη-
κέτι Ἀλέξανδρον ἐθέλειν προΐεναι.
Vgl. auch VII 29, 1 und Curtius
VIII 5, 6 *perniciosa adulatio, per-*
petuum malum regum, quorum opes
saepius assentatio quam hostis ever-
tit. — τῶν αἰὲ βασιλέων „der jedes-
maligen Könige“. Meist findet sich
in dieser Bedeutung αἰὲ mit Par-
ticip verbunden. Vgl. die oben (3)
ausgeschriebene Stelle (II 6, 4):
τοῖς αἰὲ βασιλεύουσι und V 13,
2 (τοὺς αἰὲ ἐκβαίνοντας). —

δρου ἔργοις τὸν Πολυδεύκην καὶ τὸν Κάστορα. οἱ δὲ οὐδὲ τοῦ Ἡρακλέους ἀπείχοντο ἐν τῷ πότῳ· ἀλλὰ τὸν φθόρον γὰρ ἐμποδῶν ἵστασθαι τοῖς ζῶσι τὸ μὴ οὐ τὰς δικαίας τιμὰς αὐτοῖς ἐκ τῶν ξυνόντων γίγνεσθαι.

- 4 Κλείτον δὲ δῆλον μὲν εἶναι πάλαι ἤδη ἀχθόμενον τοῦ τε Ἀλεξάνδρου τῇ ἐς τὸ βαρβαρικώτερον μετακινήσει καὶ τῶν κολακευόντων αὐτὸν τοῖς λόγοις· τότε δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τοῦ οἶνον παροξυνόμενον οὐκ ἔαν οὔτε ἐς τὸ θεῖον ὑβρίζειν, οὔτε τὰ τῶν πάλαι ἡρώων ἔργα ἐκφανλίζοντας
- 5 χάριν ταύτην ἄχαριν προστιθέναι Ἀλεξάνδρῳ. εἶναι γὰρ οὖν οὔτε τὰ Ἀλεξάνδρου οὕτω τι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ὥς ἐκεῖνοι ἐπαίρουσιν· οὔτε αὐτὸν μόνον γε καταπαῤῥαξι αὐτὰ, ἀλλὰ τὸ πολὺ γὰρ μέρος Μακεδόνων εἶναι τὰ ἔργα. καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἀνιάσαι Ἀλεξάνδρον λεχθέντα. οὐδὲ ἐγὼ ἐπαινω τὸν λόγον, ἀλλὰ ἱκανὸν γὰρ εἶναι τίθεμαι ἐν τοιαύτῃ παροιμίᾳ τὸ καθ' αὐτὸν σιγῶντα ἔχειν μὴδὲ τὰ αὐτὰ τοῖς
- 6 ἄλλοις ἐς κολακείαν πλημελεῖν. ὥς δὲ καὶ τῶν Φιλίππου τινὲς ἔργων, ὅτι οὐ μεγάλα οὐδὲ θαυμαστὰ Φιλίππῳ κατεπράχθη, οὐδεμιᾶ ξὺν δίκῃ ἐπεμνήσθησαν, χαριζόμενοι καὶ οὗτοι Ἀλεξάνδρῳ, τὸν Κλείτον ἤδη οὐκέτι ἐν ἑαυτοῦ ὄντα πρεσβεύειν μὲν τὰ τοῦ Φιλίππου, καταβάλλειν δὲ Ἀλέξανδρόν τε καὶ τὰ τούτου ἔργα, παροινούντα ἤδη τὸν Κλείτον,

Πολυδεύκην. Curtius VIII 5, 8: *Hic tum caelum illi aperiebant Herculemque et patrem Liberum et cum Polluce Castorem novo numini cessuros iactabant.* — οἱ δέ. S. z. V 10, 1. — ἀλλὰ γὰρ gebraucht Arrian häufig ganz im Sinne des einfachen ἀλλά. Ebenso unten (5). — τὸ μὴ οὐ — γίγνεσθαι. τὸ γίγνεσθαι „in Bezug auf das Werden“ ist Accusativ. Vgl. Xen. Anab. IV 8, 14 οὗτοι εἰσὶν ἡμῶν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἐνθάδε πάλαι σπεύδομεν und Arrian II 27, 2 καὶ τούτους μὲν ἔσχε τὸ μὴ οὐκ ἀλσχεῖσθαι φωνῇ ὡσθῆναι κατὰ τοῦ χόματος. Dem attischen Sprachgebrauch zuwider verbindet Arrian μὴ οὐ mit Infinitiv mit den Begriffen des Abhaltens, Widersprechens u. ä., auch wenn diese keine Negation bei sich haben. Vgl. c. 23, 3.

4. χάρις ἄχαρις „eine Gefälligkeit, die keinen Dank verdient“.

5. οὖν in Wirklichkeit. — τὸ καθ' αὐτὸν σιγῶντα ἔχειν „dass sich ein jeder für seine Person still verhalte“.

6. οὐδεμιᾶ ξὺν δίκῃ. Diese Stellung der Praeposition ist im Attischen ungewöhnlich. Vgl. V 26, 1 ἐκπεριέρχεται γὰρ γῆν περὶ πᾶσαν ἢ μεγάλην θάλασσαν. — οὐκ ἐν ἑαυτοῦ ὄντα. οὐκ ἐν ἑαυτοῦ (sc. δυνάμει) εἶναι ist gleichbedeutend mit οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι ausser sich sein. Vgl. c. 19 κατὰ τοῦ αὐτοῦ sui compos. Demosthenes gebraucht in diesem Sinne οὐκ ἐν τῷ αὐτοῦ εἶναι. — παροινούντα ἤδη τὸν Κλείτον, erneuert mit einem erläuternden Zusatz (παροινούντα) das vorausgegangene τὸν Κλείτον ἤδη. — τὰ

τά τε ἄλλα καὶ πολλὴν εἶναι ἐξονειδίζοντα Ἀλεξάνδρῳ ὅτι πρὸς αὐτοῦ ἄρα ἐσώθη, ὁπότε ἡ ἱππομαχία ἡ ἐπὶ Γρανικῷ ξυνεστῆκει πρὸς Πέρσας· καὶ δὴ καὶ τὴν δεξιὰν τὴν αὐτοῦ τσοβαρῶς ἀνατείναντα, αὕτη σε ἡ χεὶρ, φάναι, ὦ Ἀλέξανδρε, ἐν τῷ τότε ἔσωσε. καὶ Ἀλέξανδρον οὐκέτι φέρειν τοῦ Κλείτου τὴν παροιμίαν τε καὶ ὕβριν, ἀλλὰ ἀναπηδᾶν γὰρ ξὺν ὀργῇ ἐπ' αὐτόν, κατέχεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ξυμπινόντων. Κλείτου δὲ οὐκ ἀνιέναι ὑβρίζοντα. Ἀλέξανδρος δὲ ἐβόα 8 ἀνακαλῶν τοὺς ὑπασπιστάς· οὐδενὸς δὲ ὑπακούοντος ἐς ταῦτά ἔφη καθεστῆκέναι Δαρείῳ, ὁπότε πρὸς Βήσσου τε καὶ τῶν ἀμφὶ Βῆσσον ξυλληφθεὶς ἤγετο οὐδέ τι ἄλλο ὅτι μὴ ὄνομα ἦν βασιλέως. οὐκ οὐν ἔτι οἷους τε εἶναι κατέχειν αὐτὸν τοὺς ἐταίρους, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα γὰρ οἱ μὲν λόγῃν ἀρπάσαι λέγουσι τῶν σωματοφυλάκων τινὸς, οἱ δὲ σάρισαν παρὰ τῶν φυλάκων τινὸς καὶ ταύτῃ παίσαντα τὸν Κλείτου ἀποκτεῖναι. Ἀριστόβουλος δὲ ὅθεν μὲν ἡ παροιμία 9 ὠρμήθη οὐ λέγει· Κλείτου δὲ γενέσθαι μόνου τὴν ἁμαρτίαν, ὅν γε ὠργισμένου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀναπηδήσαντος ἐπ' αὐτόν ὡς διαχρησομένου ἀπαχθῆναι μὲν διὰ θυρῶν ἔξω ὑπὲρ τὸ τεῖχος τε καὶ τὴν τάφρον τῆς ἄκρας, ἵνα ἐγένετο, πρὸς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ σωματοφύλακος· οὐ κατερέχοντα δὲ ἀναστρέψαι αὐτὸς καὶ περιπετῇ Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι Κλεί-

τε ἄλλα (erg. ἔργα) hängt noch von καταβάλλειν ab. — πολλὴν εἶναι ἐξονειδίζοντα. πολὺς hat in Verbindung mit einem Participium adverbiale Bedeutung. Vgl. Herod. IX 91 ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξείνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης. — ἄρα begreiflich; ἄρα hat den Begriff des aus einem entweder als Tatsache vorliegenden oder angenommenen Fall Ersichtlichen. — ξυνεστῆκει s. z. V 17, 3.

7. καὶ δὴ καί, „und nun gar auch“ ist eine herodoteische Verbindung. Wie hier VI 1, 4. — οὐκ ἀνιέναι ὑβρίζοντα. Zur Construction vgl. oben (3) οὐποτε παύσονται διατρίβοντες und unten c. 9, 4 οὐ διαλείπειν ἀνακαλοῦντα.

8. Δαρείῳ hängt von ἐς ταῦτά ab. S. z. V 6, 8. — ὅτι μὴ herodoteisch = πλὴν ἢ. — ἀλλ' ἀναπηδήσαντα κτλ. Dieser Satz ist

nach Sintenis Vorschlag hergestellt; die handschriftliche Ueberlieferung (ἀλλ' ἀναπηδήσαντα οἱ μὲν λόγῃν ἀρπάσαι λέγουσι τῶν σωματοφυλάκων τινὸς καὶ ταύτῃ παίσαντα Κλείτου ἀποκτεῖναι οἱ δὲ σάρισαν παρὰ τῶν φυλάκων τινὸς καὶ ταύτην) leidet an mehrfacher Verworrenheit.

9. διαχρησομένου. διαχρᾶσθαι ist in dieser Bedeutung (= tödten) herodoteisch (I 34. 82); in anderer Bedeutung c. 27, 3. — διὰ θυρῶν. θύραι steht bei einer Praeposition öfter ohne Artikel (c. 26, 7). S. z. V 10, 4 (ἐπὶ στρατοπέδῳ). Doch vgl. VII 11, 4. 25, 6. — ἵνα ἐγένετο „wo es (der Vorfall) stattfand“. — περιπετῇ γίνεσθαι findet sich öfter bei späteren in der Bedeutung von περιπίπτειν gebraucht. Vgl. Plut. Pompej. c. 62 μικροῦ μὲν ἐδέησε διώκων τοῖς σταυροῖς καὶ τοῖς ὀρύγμασι περιπετῆς γενέσθαι. —

- τον ἀνακαλοῦντι, καὶ φάναι ὅτι οὗτός τοι ἐγὼ ὁ Κλείτος,
 ὦ Ἀλέξανδρε καὶ ἐν τούτῳ πληγέντα τῇ σαρίσῃ ἀποθανεῖν.
- 9 Καὶ ἐγὼ Κλείτον μὲν τῆς ὕβρεως τῆς ἐς τὸν βασιλέα
 τὸν αὐτοῦ μεγαλῶσι μέμφομαι Ἀλέξανδρον δὲ τῆς συμ-
 φορᾶς οἰκτεῖρω, ὅτι δυοῖν κακοῖν ἐν τῷ τότε ἡττημένον
 ἐπέδειξεν αὐτόν, ὅφ' ὅτων δὴ καὶ τοῦ ἑτέρου οὐκ ἐπέοικεν
 ἄνδρα σωφρονοῦντα ἐξηττάσθαι, ὀργῆς τε καὶ παροιτίας.
- 2 ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τοῖσδε αὖ ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον, ὅτι παραντίκα
 ἔγνω σχέτιον ἔργον ἐργασάμενος. καὶ λέγουσιν εἰσὶν οἱ τὰ
 Ἀλέξανδρον ἀναγράφαντες ὅτι ἐρείσας τὴν σάρισαν πρὸς
 τὸν τοῖχον ἐπιπίπτειν ἐγνώκει αὐτῇ, ὥς οὐ καλὸν αὐτῷ ξῆν
 ἀποκτείναντι φίλον αὐτοῦ ἐν οἴῳ. οἱ πολλοὶ δὲ ξυγγρα-
- 3 φεῖς τοῦτο μὲν οὐ λέγουσιν· ἀπελθόντα δὲ ἐς τὴν εὐνὴν
 κεῖσθαι ὀδυρόμενον, αὐτόν τε τὸν Κλείτον ὀνομαστὶ ἀνα-
 καλοῦντα καὶ τὴν Κλείτου μὲν ἀδελφὴν, αὐτὸν δὲ ἀνα-
 θρεψαμένην, Λανίην τὴν Λρωπίδου παῖδα, ὥς καλὰ ἄρα
- 4 αὐτῇ τροφεῖα ἀποτετικῶς εἴη ἀνδρωθεῖς, ἥ γε τοὺς μὲν
 παῖδας τοὺς ἑαυτῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μαχομένους ἐπέιδεν ἀπο-
 θανόντας, τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτῆς αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ ἔκτεινε·
 φρονεῖα τε τῶν φίλων οὐ διαλείπειν αὐτὸν ἀνακαλοῦντα,

φάναι ὅτι. S. z. VII 14, 6. — οὗ-
 τος τοι ἐγὼ „da bin ich ja“. Vgl.
 Indic. 35, 1 (ἐλεγε) ὅτι οὗτος τοι
 Νέαρχος.

Cap. 9.

1. μέμφομαι τινά τινος. Der Ge-
 netiv der Relation findet sich sehr
 häufig mit Verben der Gefühle
 und ihrer Aeusserungen verbun-
 den. So auch gleich im folgenden:
 Ἀλέξανδρον δὲ τῆς συμφορᾶς οἰ-
 κτεῖρω. Vgl. II 12, 8 ἐπαινῶ Ἀλέ-
 ξανδρον τῆς τε ἐς τὰς γυναῖκας
 κατοικτίσεως καὶ τῆς ἐς τὸν ἑταί-
 ρον πίστεως καὶ τιμῆς συμφορᾶς.
 S. z. c. 8, 1. — ὅτων (st. ὧν τινων)
 eine bei den Attikern sehr seltene
 Form; wie hier noch VII 19, 1.
 καὶ τοῦ ἑτέρου „auch nur von
 dem einen. geschweige von beiden“.

2. τὰ ἐπὶ τοῖσδε das spätere
 Verhalten. ἐπὶ c. dat. hat hier
 (wie VII 11, 9) temporale Bedeu-
 tung. — εἰσὶν οἱ (= ἐνιοι) ist bei
 Arrian seltener (unten 7. VII 27,
 4), der meist (das im Attischen we-

niger gebräuchliche) ἔστιν οἱ ge-
 braucht (V 4, 4. VI 11, 8 öft.).

3. Λανίην. Vgl. Curt. VIII 1, 21
*Hellanice, quae Alexandrum edu-
 caverat, soror Cliti, haud secus
 quam mater a rege diligebatur* und
 2, 8 *hanc inquit. nutrici meae gra-
 tiam rettuli, cuius duo filii apud
 Miletum pro mea gloria occubuerunt
 mortem, hic frater, unicum orbitatis
 solatium, a me inter epulas occisus
 est.*

4. ἥ γε — ἐπέιδεν „die es er-
 leben musste“. ἐπιδεῖν erleben,
 gewöhnlich von unglücklichen Er-
 eignissen. Vgl. III 23, 4 *Λαρεῖος*
τὴν τε μητέρα αἰχμαλωτισθεῖσαν
καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας
ἐπέιδεν. — ἀποθανόντας bei der
 Belagerung von Milet (s. o. z. 3).
 — τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτῆς. Hier
 wie häufig ist um die Wiederholung
 des Relativs im zweiten Gliede zu
 vermeiden, welches einen anderen
 Casus des Relativs erfordern würde,
 das demonstrative (determinative)
 Pronomen gesetzt. — οὐ διαλείπειν

ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον καρτερεῖν ἔσθε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, οὐδέ τινα ἄλλην θεραπείαν θεραπεῦσαι τὸ σῶμα.

Καὶ ἐπὶ τούτοις τῶν μάντεων τινες μῆνιν ἐκ Διονύσου 5 ἦδον, ὅτι ἡ Θυσία ἐξελείφθη Ἀλεξάνδρῳ ἢ τοῦ Διονύσου. καὶ Ἀλέξανδρος μόγισ πρὸς τῶν ἐταίρων πεισθεὶς σίτου τε ἦψατο καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἐθεράπευσεν· καὶ τῷ Διονύσῳ τὴν Θυσίαν ἀπέδωκεν, ἐπεὶ οὐδὲ αὐτῷ ἄκοντι ἦν ἐς μῆνιν τοῦ θεοῦ μᾶλλον τι ἢ τὴν αὐτοῦ κακότητα ἀναφέρεσθαι τὴν ξυμφοράν. ταῦτα μεγαλωστὶ ἐπαινῶ Ἀλεξάνδρου, τὸ 6 μῆτε ἀπανθαδιάσασθαι ἐπὶ κακῷ, μῆτε προστάτην τε καὶ ξυνήγορον κακίονα ἔτι γενέσθαι τοῦ ἀμαρτηθέντος, ἀλλὰ συμφῆσαι γὰρ ἐπταικένα ἄνθρωπόν γε ὄντα.

Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν Ἀνάξαρχον τὸν σοφιστὴν ἐλθεῖν μὲν 7 παρ' Ἀλέξανδρον κληθέντα, ὡς παραμυθησόμενον· εὐρόντα δὲ κείμενον καὶ στένοντα ἐπιγελάσαντα, ἀγνοεῖν, φάναι, διότι ἐπὶ τῷδε οἱ πάλοι σοφοὶ ἄνδρες τὴν Δίκην πάρεδρον τῷ Διὶ ἐποίησαν ὡς ὅ τι ἂν πρὸς τοῦ Διὸς κυρωθῇ, τοῦτο ξὺν Δίκῃ πεπραγμένον· καὶ οὖν καὶ τὰ ἐκ βασιλέως μεγά- 8 λου γιννόμενα δίκαια χρῆναι νομίζεσθαι, πρῶτα μὲν πρὸς αὐτοῦ βασιλέως, ἔπειτα πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. ταῦτα 8 εἰπόντα παραμυθησάσθαι μὲν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ τότε· κακὸν δὲ μέγα, ὡς ἐγὼ φημι, ἐξεργάσασθαι Ἀλεξάνδρῳ καὶ μείζον ἔτι ἢ ὅτῳ τότε ξυνείχετο· εἶπερ οὖν σοφοῦ ἀνδρὸς τήνδε

ἀνακαλοῦντα. S. z. c. 8, 7 (οὐκ ἀνίεναι ὑβρίζοντα). — οὐδέ. Hier wie oft steht bei Arrian οὐδέ sätzeverbindend nach einem affirmativen Satz, wo ein Attiker καὶ οὐ gesetzt haben würde (s. c. 11, 3). Ebenso steht μηδέ für καὶ μή. c. 29, 4, οὐδὲ γάρ für καὶ γάρ οὐ V 14, 5.

5. ἦδον. αἰδεῖν ist wie das lat. canere der eigentliche Ausdruck von den Sprüchen der Seher. — καλῶς gebührend. — ἀπέδωκε. ἀποδιδόναι heisst „geschuldetes (ἀπο) zurückgeben“. Vgl. ἀπαιτεῖν, ἀποπέμπειν. — ἄκοντι ἦν. Ebenso steht der Dativ der Neigung oder Abneigung in den Verbindungen ἀσμένῳ μοι ἔστι (c. 27, 3), βουλομένῳ, ἡδομένῳ, ἀχθομένῳ, προσδεχόμενῳ (c. 16, 5).

6. ξυνήγορον κακίονα ἔτι γ. τ. α. Sinn: Schlimmer noch (als der Fre-

vel) wäre es gewesen, wenn Alexander sein Vergehen hätte verteidigen wollen.

7. εἰσὶ δὲ οἱ. S. o. z. 2. — Ἀνάξαρχον. Anaxarchos, aus Abdera gebürtig, Schüler des Demokritos, begleitete Alexander auf seinen Zügen. Sonst durch seinen Freimuth bekannt, misbrauchte er diesmal seinen Einfluss als Seelsorger (ὡς παραμυθησόμενος). — στένοντα ist für das handschriftl. ἐπιστένοντα geschrieben. — διότι steht bei Arrian nur hier für ὅτι. — ἐπὶ τῷδε causal wie V 3, 4. VII 1, 5. — Δίκην παρέδρον ἐποίησαν. Vgl. Soph. Oed. Col. 1382 Δίκη, ξυνέδρος Ζηνὸς ἀρχαίοις νόμοις. Demosth. 25, 11 τὴν ἀπαράλητον καὶ σεμνὴν Δίκην Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θερόνον φησὶ καθήμενὴν πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν. — ὡς πεπραγμένον. S. z. c. 4, 2.

ἔγνω τὴν δόξαν, ὥς οὐ τὰ δίκαια ἄρα χρὴ σπουδῇ ἐπιλεγόμενον πράττειν τὸν βασιλέα, ἀλλὰ ὁ τι ἂν καὶ ὅπως οὖν ἐκ βασιλείως παραχθῇ, τοῦτο δίκαιον νομίζειν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖσθαι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον λόγος κατέχει, ὑποῦσης μὲν αὐτῷ καὶ τῆς ἀμφὶ τοῦ Ἀμμωνος πατρὸς μᾶλλον τι ἢ Φιλίππου δόξης, θαυμάζοντα δὲ ἤδη τὰ Περσῶν καὶ Μήδων τῆς τε ἐσθῆτος τῇ ἀμείψει καὶ τῆς ἄλλης θεραπειας τῇ μετακοσμήσει. οὐκ ἐνδεῆσαι δὲ οὐδὲ πρὸς τοῦτο αὐτῷ τοὺς κολακείας ἐς αὐτὸ ἐνδιδόντας, ἄλλους τέ τινας καὶ δὴ καὶ τῶν σοφιστῶν τῶν ἀμφ' αὐτὸν Ἀνάξαρχόν τε καὶ Ἄγιν Ἀργεῖον, ἐποποιούν.

- 10 Καλλισθένην δὲ τὸν Ὀλύνθιον Ἀριστοτέλους τε τῶν λόγων διακηκοότα καὶ τὸν τρόπον ὄντα ὑπαγροικότερον οὐκ ἐπαινεῖν ταῦτα. τούτου μὲν δὴ ἔνεκα καὶ αὐτὸς Καλλισθένει ξυμφέρομαι· ἐκεῖνα δὲ οὐκέτι ἐπιεικῇ δοκῶ τοῦ Καλλισθένους, εἶπερ ἀληθῇ ξυγγέγραπται, ὅτι ὑφ' αὐτῷ εἶνα

8. ἄρα, wie man doch hätte erwarten sollen.

9. ἐπεὶ καὶ ja auch; ebenso V 4, 2. VI 11, 4. — λόγος κατέχει (od. ἔχει). S. z. VI 11, 3. VII 2, 1. 16, 8. 30, 3. — προσκυνεῖσθαι. προσκυνεῖν ist der stehende Ausdruck für die abgöttische Verehrung, welche alle Perser ihrem König dadurch bewiesen, dass sie sich vor ihm niederwarfen (προσπίπτειν) und die Erde küssten. — Φιλίππου erg. πατρός. Gedanke: Alexander gab sich der Einbildung (δόξα) hin, dass vielmehr Ammon als Philipp sein Vater sei. — θαυμάζοντα — τῇ seiner Bewunderung Ausdruck gebend durch. — Ἄγιν. Curt. VIII 5, 8. *Agis quidam Argivus pessimorum carminum post Choerilum conditor.* Als Schmeichler des Alexander erwähnt denselben auch Plut. Mor. p. 60 B.

Cap. 10.

Der Philosoph Kallisthenes und sein Verhältniss zu Alexander.

1. Καλλισθένην. Kallisthenes, geb. 360 zu Olynth, ein Schüler und naher Verwandter des Philosophen Aristoteles, dessen Zuhörer er gewesen war (Αριστοτέλους λόγων διακηκοώς), widmete sich anfäng-

lich in Athen dem Studium der Geschichte; später begleitete er Alexander auf seinem Zuge nach Persien (Justin. XII 6, 17 *Callisthenes — condiscipulus apud Aristotelem familiaris Alexandro et tunc ab ipso rege ad prodenda memoriae acta eius accitus*), zog sich aber durch den Freimut, mit welchem er des Königs Hinneigung zu persischer Sitte und Lebensweise tadelte, so wie durch sein wenig hofmännisches Verhalten, das ihn zum abgesagten Feind aller schmeichelnden Kriecherei machte, Alexanders Ungnade zu (Plut. Alex. c. 52). — ὑπαγροικότερον. Sowol in ὑπό (vgl. das lat. *sub*) als in dem Comparativ liegt die Annäherung an den Begriff des Simplex: etwas, ziemlich bäurisch (vgl. lat. *agrestis* im Gegensatz zu *urbanus*). So heisst bei Herodot IV 94 ὑπαγροϊέστερος ziemlich einfältig; vgl. VI 38 ὑποθερμότερος, III 29 ὑπομαργότερος. — ἔνεκα findet sich in der Bedeutung „was anlangt“ auch öfter bei Herodot (z. B. III 85 θάρσσε τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν). Wie hier V 6, 7 (πλήθους ἔνεκα τοῦ ὕδατος). — ἐκεῖνα τοῦ Καλλ. „jene Aeusserung des Kallisthenes“. — ὑφ' αὐτῷ. Pflugk:

ἀπέβαινε καὶ τῇ αὐτοῦ ξυγγραφῇ Ἀλεξάνδρον τε καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα. οὐκ οὖν αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἐξ Ἀλεξάνδρου² δόξαν κτησόμενος, ἀλλὰ ἐκείνον εὐκλεῖα ἐς ἀνθρώπους ποιήσων. καὶ οὖν καὶ τοῦ θείου τὴν μετουσίαν Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἐξ ὧν Ὀλυμπιάς ὑπὲρ τῆς γενέσεως αὐτοῦ ψεύδεται ἀνηγορεύειν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου συγγράψας ἐξενέγκη ἐς ἀνθρώπους. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὰδε ἀνέγραψαν,³ ὥς ἄρα ἤρετό ποτε αὐτὸν Φιλώτας ὄντινα οἰοίτο μάλιστα τιμηθῆναι πρὸς τῆς Ἀθηναίων πόλεως· τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, ὅτι τὸν ἕτερον τοῖν τυράννοις ἐκτείναν καὶ τυραννίδα ὅτι κατέλυσαν. ἐρέσθαι τε αὐτῷ⁴ τὸν Φιλώταν εἰ τῷ τυράννῳ κτείναντι ὑπάρχει παρ' οὔστινας ἐθέλει τῶν Ἑλλήνων φυγόντα σώζεσθαι· καὶ ἀποκρίνασθαι αὐτῷ Καλλιθέην, εἰ καὶ μὴ παρ' ἄλλους, παρὰ γε Ἀθηναίους ὅτι φυγόντι ὑπάρχει σώζεσθαι. τούτους γὰρ καὶ πρὸς Εὐρυσθέα πολεμήσαι ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, τυραννοῦντα ἐν τῷ τότε τῆς Ἑλλάδος.

ὑπὲρ δὲ τῆς προσκυνήσεως ὅπως ἡναντιώθη Ἀλεξάνδρῳ,⁵ καὶ τοιόσδε κατέχει λόγος. ξυγκείσθαι μὲν γὰρ τῷ Ἀλεξάν-

ξφ' αὐτῷ von ihm abhängig, wohl richtig. ἐπὶ τινι εἶναι (od. γίνεσθαι) in jemandes Gewalt sein (od. kommen) auch III 17, 2 τῶν στενῶν κρατοῦντες ἐπὶ σφίσι ἐδόκουν τὴν πόρον εἶναι τὴν ἐς Πέρσας. — ξυγγραφῇ. Vermutlich enthielten die von ihm verfassten Περσικά eine Beschreibung der Taten Alexanders.

2. εὐκλεῖα ἐς. εἰς (od. ἐς) steht öfter brachylogisch den Begriff der einer Handlung folgenden Bewegung mit umfassend. Welcher Begriff etwa vorschwebt, lehrt das Folgende (ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου συγγράψας ἐξενέγκη ἐς ἀνθρώπους). Vgl. VI 15, 3 πόλις ἐπιφανὴς ἐς ἀνθρώπους. — Ὀλυμπιάς ψεύδεται, dass ein Gott Alexanders Vater sei. — ἀνηγορεύειν ἐν pendere ab aliqua re. — ἀλλ' ἐξ ὧν — ἐξενέγκη ἐς ἀνθρώπους. Vgl. I 12, 2 καὶ μέντοι καὶ ἦν Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἥμισυ τούτου ἔνεκα εὐδαιμονιστέος Ἀχιλλεύς, οὗ αὐτῷ γε Ἀλεξάνδρῳ, οὐ κατὰ τὴν ἁλλήν εὐτυχίαν, τὸ χαρίον τούτο ἐκλιπὲς ξυνέβη οὐδὲ ἐξ-

ηνέχθη ἐς ἀνθρώπους τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα ἐπαξίως.

3. τὸν ἕτερον, den Hipparch (s. z. III 16, 7), welcher 514 v. Chr. ermordet wurde, während Hippias, der eigentliche Tyrann, erst 510 mit Hilfe der Lacedaemonier zur Flucht gezwungen wurde (Thuc. VI 53, 59).

4. ἐρέσθαι. Im Wechsel der Rede und Gegenrede ist das Asyndeton, welches den hinzutretenden Gedanken gleichsam als etwas ganz neues eintreten lässt und denselben als ein wichtiges und überraschendes Moment hervorhebt, nicht ungewöhnlich. — τυραννοῦντα τῆς Ἑλλάδος. „Nur insofern konnte Eurystheus tyrannos τῆς Ἑλλάδος heissen, als er überwiegende Macht besass, welche die übrigen Griechen mit Ausnahme der Athener abschreckte, den Herakliden Hilfe zu leisten“. König war Eurystheus nur über Argos und Mycenae.

5. προσκυνήσεως. S. z. c. 9, 9. — κατέχει λόγος. S. z. VI 11, 3. — ξυγκείσθαι wird für das Perfect Pass. von ξυντιθέναι (= verab-

- δρῶν πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Περσῶν καὶ Μήδων τοὺς δοκιμωτάτους μνήμην τοῦ λόγου τοῦδε ἐν
 6 πτότῳ ἐμβαλεῖν· ἄρξαι δὲ τοῦ λόγου Ἀνάξαρχον, ὡς πολὺ δικαιότερον ἂν θεὸν νομιζόμενον Ἀλέξανδρον Διόνυσον τε καὶ Ἡρακλέους, μὴ ὅτι τῶν ἔργων ἕνεκα ὅσα καὶ ἡλικία καταπέπρακται Ἀλεξάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι Διόνυσος Θηβαῖος μὲν ἦν, οὐδέν τι προσήκων Μακεδόσι, καὶ Ἡρακλῆς Ἀργεῖος, οὐδὲ οὗτος προσήκων, ὅτι μὴ κατὰ γένος τὸ Ἀλε-
 7 ξάνδρου· Ἡρακλείδην γὰρ εἶναι Ἀλέξανδρον· Μακεδόνας δὲ αὐτὸν τὸν σφῶν βασιλέα δικαιότερον θείαις τιμαῖς κοσμοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνο εἶναι ἀμφίλογον ὅτι ἀπελθόντα γε ἐξ ἀνθρώπων ὡς θεὸν τιμήσουσι· πόσῳ δὴ δικαιότερον ζῶντα γεραίρειν ἢ περ τελευτήσαντα ἐς οὐδὲν ὄφελος τῷ τιμωμένῳ.
 11 Λεχθέντων δὲ τούτων τε καὶ τοιούτων λόγων πρὸς Ἀνα- ξάρχου τοὺς μὲν μετεσχηκότας τῆς βουλῆς ἐπαινεῖν τὸν λό- γον καὶ ἤδη ἐθέλειν ἄρχεσθαι τῆς προσκυνήσεως· τοὺς Μακεδόνας δὲ τοὺς πολλοὺς ἀχθομένους τῷ λόγῳ σιγῇ
 2 ἔχειν. Καλλισθένην δὲ ὑπολαβόντα, Ἀλέξανδρον μὲν, εἰπεῖν, ὦ Ἀνάξαρχε, οὐδεμιᾶς ἀνάξιον ἀποφαίνω τιμῆς ὅσαι ξύμμετροι ἀνθρώπῳ· ἀλλὰ διακεκρίσθαι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὅσαι τε ἀνθρώπιναι τιμαὶ καὶ ὅσαι θείαι πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, καθάπερ νῶν τε οἰκοδομήσει καὶ ἀγαλμάτων ἀναστήσει καὶ τεμένῃ ὅτι τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖται καὶ θύεται ἐκείνοις καὶ σπένδεται, καὶ ὕμνοι μὲν ἐς τοὺς θεοὺς ποιοῦνται, ἔπαινοι δὲ ἐς ἀνθρώπους· ἅτῳ οὐχ ἥμιστα τῷ τῆς προσκυνήσεως
 3 νόμῳ. τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους φιλεῖσθαι πρὸς τῶν ἀσπα-

reden) gebraucht, wie ἀποκρίσθαι (V 6, 8) für ἀποτεθεῖσθαι.

6. Ἀνάξαρχον. Statt seiner wird von Curtius VIII 5, 10 ein sonst unbekannter Siculer Cleo genannt. (Cleo, non ingenii solum sed etiam nationis vitio adulator.) — ὡς ἂν νομιζόμενον. S. z. c. 4, 2. — μὴ ὅτι steht hier wie V 6, 7 und öfter in der Bedeutung von οὐχ ὅτι (= nicht nur). Ganz verschieden ὅτι μὴ (= πλην ἤ); so gleich im Folgenden. — Ἡρακλείδην. S. z. c. 7, 4.

7. κοσμοῦντας abhängig von einem aus ἄρξαι τοῦ λόγου (6) vorschwebenden Verbum des Sagens.

Cap. 11.

1. ἐπαινεῖν hängt noch von κατέχει λόγος (c. 10, 5) ab. — ἀχθο- μένους Yxem. Die Handschriften: μαχομένους. — σιγῇ ἔχειν eine herodoteische Wendung, ebenso wie σιγῇ ἔχειν V 1, 4. Wie hier I 6, 1. — ἀλλὰ διακεκρίσθαι. Uebergang aus der oratio recta (ἀποφαίνω) in die obliqua. — καὶ ὅτι „und dadurch dass“ einem Dativ angefügt. Vgl. V 10. 1. VI 25, 2. III 26, 2 ἐξελέγξαι ἄλλοις τε ἐλέγχους καὶ ὅτι συν- ἔφη. — ἅτῳ οὐχ ἥμιστα (= ἀλλὰ μάλιστα) entspricht dem vorausgehenden πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις.

3. φιλεῖσθαι. Dieser Infinitiv steht

ζομένων· τὸ θεῖον δέ, ὅτι ἄνω που ἰδρυμένον οὐδὲ ψαῦσαι αὐτοῦ θέμις, ἐπὶ τῷδε ἄρα τῇ προσκυνήσει γεραίρεται, καὶ χοροὶ τοῖς θεοῖς ἴστανται καὶ παιᾶνες ἐπὶ τοῖς θεοῖς ᾄδονται. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ὅποτε γε καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν ἄλλοις ἄλλαι τιμαὶ πρόσκεινται, καὶ ναὶ μὰ Δία ἤρωσιν ἄλλαι, καὶ αὗται ἀποκεκριμέναι τοῦ θείου. οὐκ οὖν εἰκὸς ξύμπαντα 4 ταῦτα ἀναταράσσοντας τοὺς μὲν ἀνθρώπους ἐς σχῆμα ὑπερόγκον καθιστάναι τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, τοὺς θεοὺς δὲ τότε ἐπὶ σφίσιν ἐς ταπεινότητα οὐ πρόεπονσαν καταβάλλειν τὰ ἴσα ἀνθρώποις τιμῶντας. οὐκ οὖν οὐδὲ Ἀλέξανδρον ἀνασχέσθαι ἔν, εἰ τῶν ἰδιωτῶν τις εἰσποιοῖτο ταῖς βασιλικαῖς τιμαῖς χειροτονίᾳ ἢ ψήφῳ οὐ δικαίᾳ. πολὺ ἂν οὖν δικαίον 5 τερον τοὺς θεοὺς δυσχεραίνειν ὅσοι ἄνθρωποι ἐς τὰς θείας τιμὰς σφᾶς εἰσποιοῦσιν ἢ πρὸς τῶν ἄλλων εἰσποιοῦμενοι ἀνέχονται. Ἀλέξανδρον δὲ πόρρω τοῦ ἱκανοῦ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τὸν ἄριστον εἶναί τε καὶ δοκεῖν, καὶ βασιλέων τὸν βασιλικώτατον καὶ στρατηγῶν τὸν ἀξιοστρατηγότατον. καὶ 6 σέ, εἴπερ τινὰ ἄλλον, ὦ Ἀνάξαρχε, εἰσηγητὴν τε τούτων τῶν λόγων ἐχρῆν γίνεσθαι καὶ κωλυτὴν τῶν ἐναντίων, ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ παιδεύσει Ἀλεξάνδρῳ ξυνόντα. οὐκ οὖν ἄρχειν γε τοῦδε τοῦ λόγου πρόεπον ἦν, ἀλλὰ μεμνησθαι γὰρ οὐ Καμβύσῃ οὐδὲ Ξέρξῃ ξυνόντα ἢ συμβουλευόντα, ἀλλὰ Φιλίππου μὲν παιδί, Ἡρακλείδῃ δὲ ἀπὸ γένους καὶ Αἰακίδῃ, ὅτον οἱ πρόγονοι ἐξ Ἄργους εἰς Μακεδονίαν ἦλθον, οὐδὲ βίᾳ, ἀλλὰ νόμῳ Μακεδόνων ἄρχοντες διετέλεσαν. οὐκ οὖν οὐδὲ 7

grammatisch parallel zu διακεκρίσθαι; beide sind abhängig von Καλίσθηνην εἰπεῖν. Zur Bedeutung von φιλεῖσθαι vgl. Xen. Cyrop. I 4, 27 λέγεται τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τῷ στόματι ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν νόμῳ Περσικῷ. — οὐδέ. S. z. c. 9, 4. — ἰδρυμένον erg. ἐστίν. — ὅποτε γε quandoquidem (I 12, 3). — τοῦ θείου brachylogisch für τῶν τιμῶν τοῦ θείου (= τῶν θεῶν).

4. ἀναταράσσοντας, τιμὰς „dass man verwirrend“. — τότε ἐπὶ σφίσιν quantum quidem in ipsis (i. e. in hominibus) est („denn wirkliche Erniedrigung der Götter ist nicht möglich“ Sinnenis). σφίσιν bezieht sich auf das beim Infinitiv als Sub-

iect zu denkende τιμὰς, das auch bei den Participien ἀνακηρύσσοντας und τιμῶντας vorschwebt.

5. ὅσοι, τοσούτοις ὅσοι. — πόρρω τοῦ ἱκανοῦ „mehr als hinreichend“, vgl. πόρρω τοῦ ἀληθοῦς VII 9, 6. — εἴπερ τινὰ ἄλλον. S. z. V 27, 9.

6. ἐπὶ σοφίᾳ. ἐπὶ c. dat. bezeichnet hier den Zweck. — Ἡρακλείδῃ. S. z. c. 7, 4. — Αἰακίδῃ. Olympias, Alexanders Mutter, war eine Tochter des Molosserkönigs Neoptolemos, der sein Geschlecht auf den gleichnamigen Sohn des Achilles zurückführte; Achilles Grossvater war Aeacus. — οὐδὲ βίᾳ ἀλλὰ νόμῳ ἄρχοντες. Aus dieser Stelle geht hervor, dass die makedonischen

- αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ ζῶντι ἔτι θεῖαι τιμαὶ παρ' Ἑλλήνων ἐγέ-
νοντο, ἀλλ' οὐδὲ τελευτήσαντι πρόσθεν ἢ πρὸς τοῦ θεοῦ
τοῦ ἐν Δελφοῖς ἐπιθεσπισθῆναι ὥς θεὸν τιμᾶν Ἡρακλέα.
εἰ δέ, ὅτι ἐν τῇ βαρβάρῳ γῇ οἱ λόγοι γίνονται, βαρβαρικά
χρῆ ἔχειν τὰ φρονήματα, καὶ ἐγὼ τῆς Ἑλλάδος μεμνησθαι
σε ἄξιόν, ὧ Ἀλέξανδρε, ἧς ἕνεκα ὁ πᾶς στόλος σοι ἐρένετο,
8 προσθεῖναι τὴν Ἀσίαν τῇ Ἑλλάδι. καὶ οὖν ἐνθυμήθητι,
ἐκέῖσε ἐπαυελθὼν ἄρά γε καὶ τοὺς Ἑλληνας τοὺς ἐλευθερω-
τάτους προσαναγκάσεις ἐς τὴν προσκύνησιν, ἢ Ἑλλήνων μὲν
ἄφραξ, Μακεδόσι δὲ προσθήσεις τήνδε τὴν αἰμίαν, ἢ δια-
κεκριμένα ἔσται σοι αὐτῷ τὰ τῶν τιμῶν εἰς ἅπαντας, ὥς
πρὸς Ἑλλήνων μὲν καὶ Μακεδόνων ἀνθρωπίνως τε καὶ Ἑλ-
ληνικῶς τιμᾶσθαι, πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων μόνων βαρβαρικῶς.
9 εἰ δὲ ὑπὲρ Κύρου τοῦ Καμβύσου λέγεται πρῶτον προσ-
κυνηθῆναι ἀνθρώπων Κύρον καὶ ἐπὶ τῷδε ἐμμεῖναι Πέρσαις
τε καὶ Μήδοις τήνδε τὴν ταπεινότητα, χρῆ ἐνθυμεῖσθαι ὅτι
τὸν Κύρον ἐκείνον Σκύθαι ἐσωφρόνισαν, πένητες ἄνδρες καὶ
αὐτόνομοι, καὶ Λαρεῖον ἄλλοι αὖ Σκύθαι, καὶ Ξέρξην Ἀθη-
ναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀρταξέρξην Κλέαρχος καὶ Ξενο-
φῶν καὶ οἱ ξὺν τούτοις μύριοι, καὶ Λαρεῖον τοῦτον Ἀλέ-
ξανδρος μὴ προσκυνούμενος.
- 12 Ταῦτα δὴ καὶ τοιαῦτα εἰπόντος Καλλισθένους ἀνιᾶσαι
μὲν μεγαλωστὶ Ἀλέξανδρον, Μακεδόσι δὲ πρὸς θυμοῦ εἰπεῖν.
καὶ τοῦτο γνόντα Ἀλέξανδρον πέμψαντα κωλύσαι Μακεδόνας
2 μεμνησθαι ἔτι τῆς προσκυνήσεως. ἀλλὰ σιγῆς γὰρ γενομένης

Könige ursprünglich nicht unbe-
schränkt, sondern gesetzlich ver-
pflichtet waren, alle wichtigen Fälle
dem Adel und dem im Felde durch
das Heer repraesentierten Volk zur
Entscheidung vorzulegen. Doch
hatten sowohl Philipp als Alexander
diese beengenden Schranken mehr
als einmal durchbrochen, wie z. B.
der Process des Philotas und Par-
menio beweist (III 26), den Nie-
buhr mit Recht nebst dem Unter-
gang des Kleitos (c. 10) und Kal-
listhenes (c. 14) „zu den entsetz-
lichen Dingen im Leben Alexanders
rechnet, deren dunkle Schatten kein
Tatenglanz, keine noch so hoch
strahlende Hochherzigkeit zu be-
decken vermag“.

8. καὶ ἐγώ, im Gegensatz zu de-
nen, welche dem Alexander den
dem Kallisthenes misfälligen Rat
erteilt hatten. — ἄρα — ἢ = utrum
— an. — ἐς ἅπαντας ist statt des
undeutlichen ἐς ἅπαν aus einer
Handschrift hergestellt.

9. ἐπὶ τῷδε darnach. Ebenso
steht ἐπὶ c. dat. in temporaler Be-
deutung c. 9, 2, VII 11, 9. Wie hier
II 17, 3. — Σκύθαι. Ueber den mis-
glückten Zug des Dareios gegen
den skythischen Stamm der Massa-
geten vgl. Herod. I 214 ff. — Λα-
ρεῖον. S. z. c. 4, 3.

Cap. 12.

1. πρὸς θυμοῦ nach Wunsch,
genehm wie V 2, 1. VII 6, 2. 12, 7.

ἐπὶ τοῖς λόγοις ἀναστάντας Περσῶν τοὺς πρεσβυτάτους ἐφεξῆς προσκυνεῖν. Λεοννάτον δέ, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἐπειδή τις ἐδόκει τῶν Περσῶν αὐτῷ οὐκ ἐν κόσμῳ προσκυνῆσαι, τὸν δὲ ἐπιγελᾶσαι τῷ σχήματι τοῦ Περσοῦ, ὥς ταπεινόν· καὶ τοῦτῳ χαλεπήναντα τότε Ἀλέξανδρον ξυναλλαγῇν αὐτοῖς. ἀναγράφεται δὲ δὴ καὶ τοιόσδε λόγος. προπίνειν φιάλην 3 χρυσὴν ἐν κύκλῳ Ἀλέξανδρον πρώτοις μὲν τούτοις πρὸς οὓσιν αὖς ξυνέκειτο αὐτῷ τὰ τῆς προσκυνήσεως· τὸν δὲ πρῶτον ἐκπιόντα τὴν φιάλην προσκυνῆσαι τε ἀναστάντα καὶ φιληθῆναι πρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐφεξῆς διὰ πάντων χωρῆσαι. ὥς δὲ ἐς Καλλισθένην ἦκεν ἢ πρόποσις, ἀναστῆναι 4 μὲν Καλλισθένην καὶ ἐκπιεῖν τὴν φιάλην, καὶ προσελθόντα ἐθέλειν φιλῆσαι οὐ προσκυνήσαντα. τὸν δὲ τυχεῖν μὲν τότε διαλεγόμενον Ἡφαιστίῳ· οὐκ οὖν προσέχειν τὸν νοῦν, εἰ καὶ τὰ τῆς προσκυνήσεως ἐπιτελῇ αὐτῷ Καλλισθένει ἐρένετο. ἀλλὰ Δημήτριον γὰρ τὸν Πινθώνακτος, ἓνα τῶν ἐταίρων, 5 ὥς προσήει αὐτῷ ὁ Καλλισθένης φιλήσων, φάναι ὅτι οὐ προσκυνήσας πρόσεισι· καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὐ παρασχεῖν φιλῆσαι ἑαυτόν· τὸν δὲ Καλλισθένην, φιλήματι, φάναι, ἔλαττον ἔχων ἄπειμι.

Καὶ τούτων ἐγὼ ὅσα ἐς ὕβριν τε τὴν Ἀλεξάνδρου τὴν 6 ἐν τῷ παραντίκα καὶ ἐς σκαιότητα τὴν Καλλισθένους φέροντα, οὐδὲν οὐδαμῇ ἐπαινῶ· ἀλλὰ τὸ καθ' αὐτὸν γὰρ κοσμίως τίθεσθαι, ἐξαρκεῖν φημί, αὖξοντα ὥς ἀνυστὸν τὰ βασιλέως πράγματα ὅτῳ τις ξυνεῖναι οὐκ ἀπηξίωσεν. οὐκ οὖν ἀπ- 7 εικότως δι' ἀπεχθείας γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ Καλλισθένην τίθεμαι ἐπὶ τῇ ἀκαίρῳ τε παρορησίᾳ καὶ ὑπερόγκῳ ἀβελτη-

2. τὸν δὲ ernenert nach dem Zwischensatz den Subiectsaccusativ (Λεόννατον δέ). Vgl. c. 28, 6. Den ganzen Vorgang erzählt Curtius vom Polypercon (Curtius VIII 22, 1). — ὥς ταπεινόν erg. ὄν. —

3. ξυνέκειτο. Vgl. c. 10, 5 (ξυνεῖσθαι μὲν γὰρ Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Περσῶν δοκιμωτάτους μνήμην τῆς προσκυνήσεως ἐν πότῳ ἐμβαλεῖν). — τοῦτο, τὸ προσκυνῆσαι καὶ φιληθῆναι.

5. αὐτῷ, τῷ Ἀλεξάνδρῳ. — φιλήματι, Dativ der Differenz.

6. τὴν ἐν τῷ παραντίκα. Arrian

glaubt den Freimut des Kallisthenes, weil ἄκαιρος, um so mehr tadeln zu müssen, als Kallisthenes gerade den Augenblick zur Beschimpfung des Alexander gewählt, wo so viele Gäste Zeugen derselben waren. — τὸ καθ' αὐτόν sein eigenes (καθ' αὐτόν = für sich) Verhalten. Vgl. III 9, 7. — ὥς ἀνυστόν = ὥς δυνατόν. Der seltene Ausdruck bei Arrian nur noch I 14, 7; einmal auch bei Xen. Anab. I 8, 11.

7. δι' ἀπεχθείας γενέσθαι. Zum Genetiv vgl. die Wendungen I 10, 7 διὰ φιλίας ἔλθειν I 12, 9 διὰ κινδύνου ἵνα, I 12, 4 δι' ὑποψίας

ρία. ἐφ' ὅτῳ τεκμαίρομαι μὴ χαλεπῶς πιστευθῆναι τοὺς κατειπόντας Καλλισθένους ὅτι μετέσχε τῆς ἐπιβουλῆς τῆς γενομένης Ἀλεξάνδρῳ ἐκ τῶν παίδων, τοὺς δὲ ὅτι καὶ ἐπῆρεν αὐτὸς εἰς τὸ ἐπιβουλεῦσαι. ξυνέβη δὲ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ὧδε.

- 13 Ἐκ Φιλίππου ἦν ἡδὴ καθεστηκὸς τῶν ἐν τέλει Μακεδόνων τοὺς παῖδας ὅσοι ἐς ἡλικίαν ἐμειρακιοῦντο καταλέγεσθαι ἐς θεραπείαν τοῦ βασιλέως, τὰ τε περὶ τὴν ἄλλην διαίταν τοῦ σώματος διακονεῖσθαι βασιλεῖ καὶ κοιμώμενον φυλάσσειν τούτοις ἐπετέτραπτο· καὶ ὁπότε ἐξελεύνοιο βασιλεύς, τοὺς ἵππους παρὰ τῶν ἱπποκόμων δεχόμενοι ἐκεῖνοι προσῆγον καὶ ἀνέβαλλον οὗτοι βασιλεῖα τὸν Περσικὸν τρόπον καὶ τῆς
- 2 ἐπὶ θήρᾳ φιλοτιμίας βασιλεῖ κοινωνοὶ ἦσαν. τούτων καὶ Ἐρμόλαος ἦν, Σωπόλιδος μὲν παῖς, φιλοσοφία δὲ ἐδόκει προσέχειν τὸν νοῦν καὶ Καλλισθένην θεραπεύειν ἐπὶ τῷδε. ὑπὲρ τούτου λόγος κατέχει ὅτι ἐν θήρᾳ προσφερομένου Ἀλεξάνδρῳ σὺς ἐφθῇ βαλὼν τὸν σὺν ὃ Ἐρμόλαος· καὶ ὁ μὲν σὺς πίπτει βληθεὶς, Ἀλέξανδρος δὲ τοῦ καιροῦ ὑστερήσας ἐχαλέπηνε τῷ Ἐρμόλῳ καὶ κελεύει αὐτὸν πρὸς ὄργην πλη-

ῆχειν, VII 18, 4 δι' ἐπιμελείας ἔχειν. — ἐφ' ὅτῳ weshalb, auch VI 4, 3. VII 10, 3. — τοὺς δὲ (erg. κατειπόντας) als wenn vorausgegangen wäre τοὺς μὲν κατειπόντας. — ἐπῆρεν αὐτὸς εἰς τὸ ἐπιβουλεῦσαι, sie beschuldigten ihn also nicht allein der Teilnahme an der Verschwörung, sondern sogar (καί) der Anstiftung.

Cap. 13.

Kallisthenes wird in die Verschwörung der Edelknaben verwickelt. Sein Tod.

1. τῶν ἐν τέλει. οἱ ἐν τέλει (ὄντες) heißen ursprünglich die Obrigkeiten, insofern ihnen die Ausführung der Beschlüsse obliegt (vgl. Herod. III 18). An unserer Stelle sind mehr die hohen Würdenträger und makedonischen Grossen überhaupt zu verstehen. Schon Philipp hatte die Söhne derselben unter die Zahl der königlichen Edelknaben (βασιλικοὶ παῖδες) aufgenommen, um durch dieses Institut die vornehmen jungen Makedoner mili-

tärisch zu organisieren und an seine Person zu knüpfen. Der Dienst in diesem Pagencorps bildete eine Vorbereitung für die Leibwache (σωματοφύλακες) des Königs. Vgl. Curtius V 1, 41. VIII 6, 2 mos erat principibus Macedonum adultos liberos regibus tradere ad munia haud multum servilibus ministeriis abhorrentia. Excubabant servatis noctium vicibus proximi foribus eius aedis, in qua rex acquiescebat. — Iidem acceptos ab agasonibus equos, quum res ascensurus esset, admovebant comitabanturque et venantem et in proeliis, omnibus artibus studiorum liberalium exculiti. Praecipuus honos habebatur, quod licebat sedentibus vesci cum rege; castigandi eos verberibus nullius potestatis praeter ipsum erat. Haec cohors velut seminarium ducum praefectorumque apud Macedonas erat. — ἀνέβαλλον, ἐπὶ τὸν ἵππον. Daher ἀναβολεύς (= Stallmeister) I 15, 6. — τὸν Περσικὸν τρόπον Acc. modi.

2. πρὸς ὄργην, wie hier II 16, 8.

γὰς λαβεῖν ὀρώντων τῶν ἄλλων παίδων, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀφείλετο.

Τοῦτον τὸν Ἑρμόλαον ἀλγήσαντα τῇ ὕβρει φράσαι πρὸς 3
Σώστρατον τὸν Ἀμύντου, ἡλικιώτην τε ἑαυτοῦ καὶ ἐραστὴν
ὄντα, ὅτι οὐ βιωτόν οἷ ἐστι μὴ τιμωρησαμένῳ Ἀλέξανδρον
τῆς ὕβρεως, καὶ τὸν Σώστρατον οὐ χαλεπῶς συμπεῖσαι μετα-
σχεῖν τοῦ ἔργου, ἅτε ἐρῶντα. ὑπὸ τούτων δὲ ἀναπεισθῆναι 4
Ἀντίπατρόν τε τὸν Ἀσκληπιοδώρου τοῦ Συρίας σατραπεύ-
σαντος καὶ Ἐπιμένην τὸν Ἀρσέου καὶ Ἀντικλέα τὸν Θεοκρίτου
καὶ Φιλώταν τὸν Κάρσιδος τοῦ Θρακός. ὥς οὖν περιῆκεν
ἐς Ἀντίπατρον ἡ νυκτερινὴ φυλακή, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ξυγκεί-
μενον εἶναι ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον, κοιμωμένῳ ἐπιπεσόντας.

Ἐνυμῆναι δὲ οἱ μὲν αὐτομάτως λέγουσιν ἔστε ἡμέραν 5
πίνειν Ἀλέξανδρον· Ἀριστόβουλος δὲ ὧδε ἀνέγραψε. Σύραν
γυναικα ἐφομαρτεῖν Ἀλεξάνδρῳ κάτοχον ἐκ τοῦ θείου γιγνο-
μένην· καὶ ταύτην τὸ μὲν πρῶτον γέλωτα εἶναι Ἀλεξάνδρῳ
τε καὶ τοῖς ἄμφ' αὐτόν· ὥς δὲ τὰ πάντα ἐν τῇ κατοχῇ
ἀληθεύουσα ἐφαίνετο, οὐκέτι ἀμελεῖσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρῳ,
ἀλλ' εἶναι γὰρ τῇ Σύρᾳ πρόσδοτον πρὸς τὸν βασιλέα καὶ
νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ καθεύδοντι πολλὰκις ἤδη ἐπι-
στῆναι. καὶ δὴ καὶ τότε ἀπαλλασσομένου ἐκ τοῦ πότου 6
κατεχομένην ἐκ τοῦ θείου ἐντυχεῖν, καὶ δεῖσθαι ἐπανελθόντα
πίνειν ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Ἀλέξανδρον θεῖόν τι εἶναι νομί-
σαντα ἐπανελθεῖν τε καὶ πίνειν, καὶ οὕτω τοῖς παισὶ δια-
πεσεῖν τὸ ἔργον.

Τῇ δὲ ὕστεραίῃ Ἐπιμένης ὁ Ἀρσέου τῶν μετεχόντων 7
τῆς ἐπιβουλῆς φράζει τὴν πρᾶξιν Χαρικλεῖ τῷ Μενάνδρῳ,
ἐραστῇ ἑαυτοῦ γεγονότι· Χαρικλῆς δὲ φράζει Εὐρύλοχῳ τῷ
ἀδελφῷ τοῦ Ἐπιμένους. καὶ ὁ Εὐρύλοχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν
σκηνὴν τὴν Ἀλεξάνδρου Πτολεμαίῳ τῷ Λάγῳ τῷ σωματο-
φύλακι καταλέγει ἅπαν τὸ πρᾶγμα· ὁ δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἔφρασε.

Zur adverbialen Bedeutung von
πρὸς c. accus. vgl. πρὸς βίαν (= ge-
zwungen) VII 14, 3, πρὸς χάριν,
πρὸς ἡδονήν.

3. μὴ τιμωρησαμένῳ. Man beachte
μὴ. — τιμωρεῖσθαι τινά τινός auch
I 10, 3 Ἀλέξανδρος τοὺς Θηβαίους
τοῦ νεωτερισμοῦ ἐτιμωρήσατο.

5. ἔστε ἡμέραν. Arrians Sprach-
gebrauch lässt ἔστε ἐφ' ἡμέραν er-

warten (I 3, 2, 8, 4). — κατόχον
ἐκ τοῦ θείου γιγνομένην, dafür
unten (6) κατεχομένην ἐκ τοῦ θείου.

6. διαπεσεῖν. Polyb. V 26, 6 δια-
πεσούσης αὐτῷ τῆς ἐπιβουλῆς. Dio-
nys. Halic. A. R. ἐπειδὴ δὲ διέπεσεν
αὐτῶν τὸ βούλημα.

7. τῶν μετεχόντων ist Genetiv der
Angehörigkeit, der von Ἐπιμένης
abhängt.

καὶ Ἀλέξανδρος ξυλλαβεῖν κελεύει ὧν τὰ ὀνόματα εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος· καὶ οὗτοι στρεβλούμενοι σφῶν τε αὐτῶν κατεῖπον τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τινες καὶ ἄλλους ὀνόμασαν.

- 14 Ἀριστόβουλος μὲν λέγει ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπάραι σφᾶς ἔφασαν ἐς τὸ τόλμημα· καὶ Πτολεμαῖος ὡσανύτως λέγει. οἱ δὲ πολλοὶ οὐ ταύτῃ λέγουσιν, ἀλλὰ διὰ μῖσος γὰρ τὸ ἤδη ὄν πρὸς Καλλισθένην ἐξ Ἀλεξάνδρου καὶ ὅτι ὁ Ἐρμόλαος ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος ἦν τῷ Καλλισθένει, οὐ χαλεπῶς
2 πιστεῦσαι τὰ χεῖρω ὑπὲρ Καλλισθένους Ἀλέξανδρον. ἥδη δὲ τινες καὶ τὰδε ἀνέγραψαν, τὸν Ἐρμόλαον προαχθέντα ἐς τοὺς Μακεδόνας ὁμολογεῖν τε ἐπιβουλεύσαι — καὶ γὰρ οὐκ εἶναι ἔτι ἐλευθερῶ ἀνδρὶ φέρειν τὴν ὕβριν τὴν Ἀλεξάνδρου — πάντα καταλέγοντα, τὴν τε Φιλῶτα οὐκ ἐνδικον τελευτήν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Παρμενίωνος ἔτι ἐκνομωτέραν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τότε ἀποθανόντων, καὶ τὴν Κλείτου ἐν μέθῃ ἀναιρεσιν, καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν Μηδικήν, καὶ τὴν προσκύνησιν τὴν βουλευθεῖσαν καὶ οὐπω πεπαυμένην, καὶ πότους τε καὶ ὕπνους τοὺς Ἀλεξάνδρου· ταῦτα οὐ φέροντα ἔτι ἐλευθερῶσαι ἔδει-
3 λῆσαι ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους Μακεδόνας. τοῦτον μὲν δὴ αὐτὸν τε καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ ξυλληφθέντας καταλευσθήναι πρὸς τῶν παρόντων. Καλλισθένην δὲ Ἀριστόβουλος μὲν λέγει δεδεμένον ἐν πέδαις ξυμπεριάγεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσφ

Cap. 14.

1. διὰ μῖσος — ἐξ Ἀλεξάνδρου. Vgl. c. 9, 5 καὶ τῶν μόντεων τινες μὴνιν ἐκ Διονύσου ἦδον. — καὶ ὅτι mit διὰ μῖσος verbunden. S. z. c. 11, 2. ἥδη δὴ gebraucht Arrian öfter in hervorhebender Bedeutung beim Uebergang zu etwas neuem und wichtigem. Wie hier V 21, 6. VI 4, 2.

2. προαχθέντα ἐς τοὺς Μακεδόνας. Zur Bedeutung von ἐς (= vor) vgl. III 26, 1 Πτολεμαῖος ὁ Λάγον λέγει εἰσαχθῆναι ἐς Μακεδόνας Φιλῶταν. Zur Sache vgl. zu c. 11, 6 (οὐδὲ βία ἀλλὰ νόμῳ ἄρχοντες). — ὁμολογεῖν τε ἐπιβουλεύσαι, dem entsprechend erwarteten wir im folgenden καὶ εἰπεῖν ἐλευθερῶσαι ἐθέλῃσαι (s. u.); statt dieser oder einer ähnlichen Fortsetzung schliesst sich das Folgende (πάντα καταλέγοντα u. s. w.) grammatisch an den

Zwischensatz an, und erst nach dem den Inhalt des Voraufgegangenen zusammenfassenden ταῦτα οὐ φέροντα folgten anakoluthisch die logische Ergänzung des ὁμολογεῖν τε ἐπιβουλεύσαι mit den Worten ἐλευθερῶσαι ἐθέλῃσαι nach. — Φιλῶτα. Die Verschwörung des Philotas erzählt Arrian III 26, 1 ff. — ἐκνομωτέραν, weil ihm das makedonische Rechtsmittel der Verteidigung vor dem Ausspruch des Urteils nicht gewährt war. (S. z. c. 11, 6.) — Κλείτου. S. c. 8, 1 ff. — πότους. Auch andere Schriftsteller berichten, dass Alexander, anfänglich wegen seiner Mässigkeit gerühmt, sich später (wol nach Besiegung der Perser) vielfach unmässigem Weingenuß hingegen habe. Vgl. VII 29, 4.

3. δεδεμένον ἐν πέδαις. Nach festem Sprachgebrauch tritt stets zu diesem Verbum ἐν πέδαις hinzu. Vgl. I 16, 6 τούτους δῆσας ἐν πέ-

τελευτῆσαι, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγον στρεβλωθέντα καὶ κρε-
μασθέντα ἀποθανεῖν. οὕτως οὐδὲ οἱ πάνυ πιστοὶ ἐς τὴν
ἀφήγησιν καὶ ξυγγενόμενοι ἐν τῷ τότε Ἀλεξάνδρῳ ὑπὲρ τῶν
γνωρίμων τε καὶ οὐ λαθόντων σφᾶς ὅπως διεπράχθη ξύμ-
φωνα ἀνέγραψαν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὑπὲρ τούτων αὐτῶν 4
ἄλλοι ἄλλως ἀφηγήσαντο· ἀλλ' ἐμοὶ ταῦτα ἀποχρῶντα ἔστω
ἀναγεγραμμένα. ταῦτα μὲν δὴ οὐ πολλῷ ὕστερον πραχθέντα
ἐγὼ ἐν τοῖσδε τοῖς ἀμφὶ Κλεῖτον ξυνενεχθεῖσιν Ἀλεξάνδρῳ
ἀνέγραψα, τούτοις μᾶλλον τι οἰκεία ὑπολαβὼν ἐς τὴν ἀφ-
ήγησιν.

Παρ' Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἦκεν αὐθις Σκυθῶν τῶν ἐκ τῆς 15
Εὐρώπης πρεσβεία ξὺν τοῖς πρέσβεσιν οἷς αὐτὸς ἐς Σκύθας
ἔστειλεν. ὁ μὲν δὴ τότε βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν ὅτε οὗτοι
ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐπέμποντο τετελευτηκῶς ἐτύγχανεν· ἀδελφὸς
δὲ ἐκείνου ἐβασίλευεν. ἦν δὲ ὁ νοὺς τῆς πρεσβείας ἐθέλειν 2
ποιεῖν πᾶν τὸ ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐπαγγελλόμενον Σκύθας· καὶ
δῶρα ἔφερον Ἀλεξάνδρῳ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν
ὅσα μέγιστα νομίζεται ἐν Σκύθαις· καὶ τὴν θυγατέρα ὅτι
ἐθέλει Ἀλεξάνδρῳ δοῦναι γυναῖκα βεβαιότητος οὐνεκα τῆς
πρὸς Ἀλεξάνδρον φιλίας τε καὶ συμμαχίας. εἰ δὲ ἀπαξιοῖ 3
τὴν Σκυθῶν βασιλίσσαν γῆμαι Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τῶν γε
σατραπῶν τῶν τῆς Σκυθικῆς χώρας καὶ ὅσοι ἄλλοι δυνάσται
κατὰ τὴν γῆν τὴν Σκυθίδα, τούτων τὰς παῖδας ἐθέλειν

δαίς, ebenso Herod. I 86. Xen. Anab. IV 3, 8. — πιστοὶ ἐς τὴν ἀφήγησιν. Vgl. Prooem. 2. ἀλλ' ἐμοὶ Πτολεμαῖος τε καὶ Ἀριστόβουλος πιστότεροι ἔδοξαν ἐς τὴν ἀφήγησιν.

4. οὐ πολλῷ ὕστερον nach c. 22, 2 einige Monate später nach Alexanders Rückkehr nach Baktra. — τοῖς ἀμφὶ Κλεῖτον ξυνενεχθεῖσι. τὰ ξυνενεχθέντα gebraucht Arrian nach Herodots Vorgang im Sinne von τὰ συμβάντα (ξυνηνέχθη = συνέβη). Vgl. c. 22, 2.

Cap. 15.

Freundschaftsbund mit den Chorasmiern. Unruhen in Sogdiana.

1. Hier nimmt Arrian die c. 6 abgebrochene Erzählung wieder auf. ξὺν τοῖς πρέσβεσιν. In Wider-

spruch mit Arrian berichtet Curtius (VIII 1, 7: *Alexander Sogdianis rursus subactis Maracanda repetit: ibi Berdes, quem ad Scythas super Istrum colentes miserat, cum legatis gentis occurrit*), dass die im folgenden erzählten Vorgänge nicht in Zariaspa (Baktra), sondern zu Marakanda stattgefunden hätten.

2. ἦν δὲ ὁ νοὺς τῆς πρεσβείας „Zweck der Gesandtschaft war“. Vgl. I 11, 5 καὶ ὁ νοὺς τῆς θυσίας ἦν ἐπιτυχεστέραν οἱ γενέσθαι ἢ Πρωτεσιλάῳ τὴν ἀπόβασιν. In πρεσβείας ist der Begriff des Meldens enthalten, von dem sowol der Infinitiv ἐθέλειν als auch der mit ὅτι angeschlossene Satz (καὶ τὴν θυγατέρα ὅτι ἐθέλει Ἀλεξάνδρῳ δοῦναι γυναῖκα) abhängig gedacht ist.

3. ἀλλὰ — γε at — saltem. — ἐθέλειν, τὸν βασιλέα.

- δοῦναι τοῖς πιστοτάτοις τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρον· ἤξιν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφασκεν, εἰ κελεύοιτο, ὥς παρ' αὐτοῦ Ἀλέξανδρον
- 4 ἀκούσαι ὅσα ἐπαγγέλλοι. ἀφίκετο δὲ ἐν τούτῳ παρ' Ἀλέξανδρον καὶ Φαρασμάνης ὁ Χωρασμίων βασιλεὺς ξὺν ἱππεῦσι χιλίοις καὶ πεντακοσίοις. ἔφασκε δὲ ὁ Φαρασμάνης ὁμορος οἰκεῖν τῷ τε Κόλῳ γένει καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς Ἀμαζόσι, καὶ εἰ ἐθέλοι Ἀλέξανδρος, ἐπὶ Κόλῳ τε καὶ Ἀμαζόνας ἐλάσας καταστρέφασθαι τὰ ἐπὶ τὸν πόντον τὸν Εὐξεινον ταύτῃ καθήκοντα γένῃ, ὁδῶν τε ἡγεμὼν ἔσεσθαι ἐπηγγέλλετο καὶ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρασκευάσειν.
- 5 Τοῖς τε οὖν παρὰ τῶν Σκυθῶν ἡκουσι φιλάνθρωπα ἀποκρίνεται Ἀλέξανδρος καὶ ἐς τὸν τότε καιρὸν ἑυμφορα, γάμον δὲ οὐδὲν δεῖσθαι Σκυθικοῦ, καὶ Φαρασμάνην ἐπαινέσας τε καὶ φίλῃ καὶ ξυμμαχίᾳ πρὸς αὐτὸν ξυνθέμενος αὐτῷ μὲν τότε οὐκ ἔφη ἐν καιρῷ εἶναι ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Πόντον· Ἀρταβάζῳ δὲ τῷ Πέρσῃ, ὅτῳ τὰ Βακτρίων ἐξ Ἀλέξανδρου ἐπετέτραπτο, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρόσχωροι τούτῳ σατράπαι ξυστήσας Φαρασμάνην ἀποπέμψει ἐς τὰ ἦδη τὰ αὐτοῦ. αὐτῷ
- 6 δὲ τὰ Ἰνδῶν ἔφη ἐν τῷ τότε μέλειν. τούτους γὰρ καταστρεφάμενος πᾶσαν ἂν ἤδη ἔχειν τὴν Ἀσίαν· ἐχομένης δὲ τῆς Ἀσίας ἐπανιέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα· ἐκεῖθεν δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντου τε καὶ τῆς Προποντίδος ξὺν τῇ δυνάμει πάσῃ τῇ τε ναυτικῇ καὶ τῇ περικῇ ἐλάσειν εἰς τὸν Πόντον· καὶ ἐς τὸ τότε ἡξίου ἀποθέσθαι Φαρασμάνην ὅσα ἐν τῷ παραντίκῃ ἐπηγγέλλετο.
- 7 Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν Ὠξόν τε ποταμὸν ἦει αὐτίς καὶ ἐς τὴν Σογδιανὴν προχωρεῖν ἐγνώκει, ὅτι πολλοὺς τῶν Σογδιανῶν ἐς τὰ ἐρύματα ξυμπεφευγέναι ἡγγέλλετο οὐδὲ ἐθέλειν κατακούειν τοῦ σατράπου ὅστις αὐτοῖς ἐξ Ἀλέξανδρου ἐπετέτακτο. στρατοπεδεύοντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Ὠξῳ

4. Χωρασμίων. Das Land der Chorasmier, am Ostufer des kaspischen Meeres gelegen, begann in der Nähe des Oxus und reichte bis zum Aralsee. Dass die Chorasmier bei solcher Lage ihres Landes Nachbarn der Kolcher heissen (siehe das folgende), beruht vielleicht auf einer Verwechselung des schwarzen mit dem kaspischen Meere. — ταῖς Ἀμαζόσι. Ueber die Amazonen vgl. VII 13, 2.

5. Ἀρταβάζῳ. S. III 29, 1 τοῖς

δὲ ἄλλοις Βακτοίοις, οὐ χαλεπῶς προσχωρήσας, ἐπέταξε σατράπην Ἀρταβάζον τὸν Πέρσῃ. — ξυστήσας. συνιστάναι „vorstellen“ (lat. commendare). Vgl. Xen. Anab. III 1, 8 ὁ Ξενοφῶν συνεστάθη Κύρῳ. — ἦδη Wohnsitze wie 30, 2. V 20, 4.

6. ἀποθέσθαι eig. bei Seite legen zn späterer Verwendung, daher so viel wie aufsparen.

7. οὐδέ. S. z. c. 9, 4. —

οὐ μακρὰν τῆς σκηνῆς τῆς αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου πηγὴ ὕδατος καὶ ἄλλη ἐλαίου πηγὴ πλησίον αὐτῆς ἀνέσχε. καὶ Πτολε- 8
μαῖο τῷ Λάγῳ τῷ σωματοφύλακι ἐπειδὴ ἐσηγγέλθη τὸ τέρας,
Πτολεμαῖος Ἀλεξάνδρῳ ἔφρασεν. Ἀλέξανδρος δὲ ἔθυνεν ἐπὶ
τῷ φάσματι ὅσα οἱ μάντις ἐξηγοῦντο. Ἀρίστανδρος δὲ πόνων
εἶναι σημεῖον τοῦ ἐλαίου τὴν πηγὴν ἔφρασκεν· ἀλλὰ καὶ νί-
κην ἐπὶ τοῖς πόνοις σημαίνειν.

Διαβὰς οὖν ξὺν μέρει τῆς στρατιᾶς ἐς τὴν Σογδιανήν, 16
Πολυσπέρχοντα δὲ καὶ Ἀτταλον καὶ Γοργίαν καὶ Μελέαγρον
αὐτοῦ ἐν Βάκτροις ὑπολιπόμενος τούτοις μὲν παρήγγειλε τὴν
τε χώραν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ὥς μή τι νεωτερίσωσιν οἱ ταύτῃ
βάρβαροι, καὶ τοὺς ἤδη ἀφεστηκότας αὐτῶν ἐξαιρεῖν· αὐτὸς 2
δὲ ἐς πέντε μέρη διελὼν τὴν ἅμα οἱ στρατιῶν τῶν μὲν Ἡραι-
στίωνα ἄρχειν ἔταξε, τῶν δὲ Πτολεμαίων τὸν Λάγῳ τὸν
σωματοφύλακα· τοῖς τρίτοις δὲ Πεοδίκαν ἐπέταξε· τῆς δὲ
τετάρτης τάξεως Κοῖνος καὶ Ἀρτάβαζος ἡγοῦντο αὐτῷ· τὴν
δὲ πέμπτην μοῖραν ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐπήει τὴν χώραν ὥς
ἐπὶ Μαράκανδα. καὶ οἱ ἄλλοι ὥς ἐκάστοις προῦχώρει ἐπ- 3
ῆσαν, τοὺς μὲν τινες τῶν ἐς τὰ ἐρύματα ξυμπεφευγόντων
βίᾳ ἐξαιροῦντες, τοὺς δὲ καὶ ὁμολογίᾳ προσχωροῦντάς σφισιν
ἀναλαμβάνοντες. ὥς δὲ ξύμπασα αὐτῷ ἡ δύναμις, ἐπελθοῦσα
τῶν Σογδιανῶν τῆς χώρας τὴν πολλήν, ἐς Μαράκανδα ἀφ-
έκετο, Ἡραιστίωνα μὲν ἐκπέμπει τὰς ἐν τῇ Σογδιανῇ πόλεις
συνοικίζειν, Κοῖνον δὲ καὶ Ἀρτάβαζον ὥς ἐς Σκῦθας, ὅτι
ἐς Σκῦθας καταπεφευγέναι Σπιταμένης αὐτῷ ἐσηγγέλλετο,
αὐτὸς δὲ ξὺν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ ἐπιὼν τῆς Σογδιανῆς ὅσα
ἔτι πρὸς τῶν ἀφεστηκότων κατείχετο ταῦτα οὐ χαλεπῶς ἐξήρει.

μακρὰν (erg. ὁδόν) mit Genetiv auch c. 23, 5. — ἐλαίου πηγῇ. Wahrscheinlich ist an eine Quelle von Erdharz (Naphtha) zu denken, wie sich deren z. B. östlich von Samarkand im heutigen Ferghana finden.

Cap. 16.

Unterwerfung Sogdiana's. Auf-
stand des von den Massageten
unterstützten Spitamenes.

1. ἐξαιρεῖν, oft tritt βίᾳ hinzu
(so gleich unten 3).

2. ἅμα οἱ. Durchgängig gebraucht
Arrian das persönliche Pronomen

der dritten Person (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) unnatürlich als directes Reflexiv (c. 22, 6. 25, 3. V 16, 3).

3. ὥς ἐκάστοις προῦχώρει d. h. je nach dem ein jeder es möglich machen konnte, also mehr oder weniger rasch. Vgl. V 23, 2. VII 15, 2. — τῆς χώρας τὴν πολλήν. Häufig nimmt das Adjectiv vermittelt einer Art Attraction oder Assimilation das Geschlecht des Substantivs an, anstatt dass es in der Form des Neutrum stehen sollte; am häufigsten wird so πολὺς (auch πλείων, πλείστος) und ἥμις gebraucht. Vgl. Herod. I 214 ἢ τε πολλὴ τῆς Περ-

- 4 Ἐν τούτοις δὲ Ἀλεξάνδρου ὄντος Σπιταμένης τε καὶ σὺν αὐτῷ τῶν Σογδιανῶν τινες φυγάδων ἐς τῶν Σκυθῶν τῶν Μασσαγετῶν καλουμένων τὴν χώραν ξυμπεφευγότες ξυναγαρόντες τῶν Μασσαγετῶν ἱππέας ἑξακοσίους ἀφίκοντο πρὸς
- 5 τι φρούριον τῶν κατὰ τὴν Βακτριανήν. καὶ τῷ τε φρουρᾷ οὐδὲν πολέμιον προσδεχομένῳ ἐπιπεσόντες καὶ τοῖς ξὺν τούτῳ τὴν φυλακὴν ἔχουσι τοὺς μὲν στρατιώτας διέφθειραν, τὸν φρουράρχον δὲ ἐλόντες ἐν φυλακῇ εἶχον. θαρρήσαντες δὲ ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῇ καταλήψει ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον Ζαριάσποις πελάσαντες τῇ μὲν πόλει προσβαλεῖν ἀπέγνωσαν, λείαν δὲ πολλὴν περιβαλλόμενοι ἤλαννον.
- 6 Ἦσαν δὲ ἐν τοῖς Ζαριάσποις νόσῳ ὑπολελειμμένοι τῶν ἐταίρων ἱππέων οὐ πολλοὶ καὶ ξὺν τούτοις Πείθων τε ὁ Σωσικλέους, ἐπὶ τῆς βασιλικῆς θεραπείας τῆς ἐν Ζαριάσποις τεταγμένος, καὶ Ἀριστόνικος ὁ κιθαροδός. καὶ οὗτοι αἰσθόμενοι τῶν Σκυθῶν τὴν καταδρομὴν (ἤδη γὰρ ἐκ τῆς νόσου ἀναρρωσθέντες ὅπλα τε ἔφερον καὶ τῶν ἵππων ἐπέβαινον) ξυναγαρόντες τοὺς τε μισθοφόρους ἱππέας ἐς ὄρδοιόντα, οἱ ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ζαριάσπων ὑπολελειμμένοι ἦσαν, καὶ τῶν παίδων τινὰς τῶν βασιλικῶν ἐκβοηθοῦσιν ἐπὶ τοὺς Μασ-
- 7 σαγέτας. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ προσβολῇ οὐδὲν ὑποτοπήσασιν τοῖς Σκυθαῖς ἐπιπεσόντες τὴν τε λείαν ξύμπασαν ἀφείλοντο αὐτοὺς καὶ τῶν ἀγόντων τὴν λείαν οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν. ἐπανιώντες δὲ αὐτοὶ ἀτάκτως, ὅτε οὐδενὸς ἐξηγουμένου, ἐνεδρευθέντες πρὸς Σπιταμένους καὶ τῶν Σκυθῶν τῶν μὲν ἐταίρων ἀποβάλλουσιν ἐπτά, τῶν δὲ μισθοφόρων ἱππέων ἐξήκοντα· καὶ Ἀριστόνικος ὁ κιθαροδός αὐτοῦ ἀποθνήσκει, οὐ κατὰ κιθαροδὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος. Πείθων δὲ τρωθεὶς ζῶν λαμβάνεται πρὸς τῶν Σκυθῶν.

σικῆς στρατιᾶς (statt τὸ πολὺ τῆς Π. στ.). Wie hier V 5, 3 öft. anders III 24, 1 ἐπελθὼν δὲ τὸ πόλιν μέρος τῆς χώρας τῶν Μάρδων.

4. Μασσαγετῶν. Die Massageten wohnten an der nordöstlichen Küste des kaspischen Meeres jenseits des Jaxartes (im heut. Chiwa). Nach Herodot fand Kyros auf dem Zuge gegen sie seinen Tod.

5. οὐδὲν προσδεχομένῳ. S. z. c. 9, 5. — περιβαλλόμενος. περιβάλλεσθαι ist der eigentliche Ausdruck vom Erbeuten der Viehherden. Xen.

Hell. IV 8, 18 ἱππέας καταδραμόντας ἐκέλευσε περιβαλλομένους ἐλαύνειν ὅ τι δύναντο.

6. θεραπείας. Nach Art der persischen Königescheintsich Alexander in Baktra, wie in den übrigen bedeutenderen Städten Persiens eine Hofhaltung eingerichtet zu haben.

7. οὐ κατὰ κισ. nicht in der Weise eines Kitharöden. Häufig so κατ' ἀνθρώπων nach Menschen Art. Vgl. c. 25, 3 und Soph. Ajax 761 ὅστις μὴ κατ' ἀνθρώπων φρονεῖ.

Καὶ ταῦτα ὡς Κρατέρω ἐξηγγέλθη, σπουδῇ ἐπὶ τοὺς 17 Μασσαγέτας ἤλυνεν. οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο πλησίον ἐπελαύνοντά σφισι Κράτερον, ἔφενγον ἀνὰ κράτος ὡς ἐς τὴν ἐρήμην. καὶ Κράτερος ἐχόμενος αὐτῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις περιπίπτει οὐ πόρρω τῆς ἐρήμου καὶ ἄλλοις ἱππεῦσι Μασσαγετῶν ὑπὲρ τοὺς χίλους. καὶ μάχη γίνεται τῶν τε Μακεδόνων καὶ τῶν 2 Σκυθῶν καρτερά· καὶ ἐνίκων οἱ Μακεδόνες. τῶν δὲ Σκυθῶν ἀπέθανον μὲν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς· οἱ δὲ ἄλλοι οὐ χαλεπῶς ἐς τὴν ἐρήμην διεσώθησαν, ὅτι ἄπορον ἦν προσωτέρω τοῖς Μακεδόσι διώκειν.

Καὶ ἐν τούτῳ Ἀλέξανδρος Ἀρτάβαζον μὲν τῆς σατρα- 3 πείας τῆς Βακτριῶν ἀπαλλάττει δεηθέντα διὰ γῆρας, Ἀμύνταν δὲ τὸν Νικολάου σατράπην ἀντ' αὐτοῦ καθίστησι. Κοῖνον δὲ ἀπολείπει αὐτοῦ τὴν τε αὐτοῦ τάξιν καὶ τὴν Μελαύρου ἔχοντα καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων ἐς τετρακοσίους καὶ τοὺς ἱππακοντιστὰς πάντας καὶ τῶν Βακτριῶν τε καὶ Σογδιανῶν καὶ ὅσοι ἄλλοι μετὰ Ἀμύντου ἐτάχθησαν, προστάξας ἅπασιν ἀκούειν Κοίνου καὶ διαχειμάζειν αὐτοῦ ἐν τῇ Σογδιανῇ, τῆς τε χώρας ἕνεκα τῆς φυλακῆς καὶ εἰ πῃ ἄρα Σπιταμένην περιφερόμενον κατὰ τὸν χειμῶνα ἐνεδρεύσαντας ξυλλαβεῖν.

Σπιταμένης δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὡς φρουραῖς τε πάντα 4 κατελιμμένα ἐώρων ἐκ τῶν Μακεδόνων καὶ σφισιν ἄπορα πάντη τὰ τῆς φυγῆς ἐρίγνετο, ὡς ἐπὶ Κοῖνόν τε καὶ τὴν ξὺν τούτῳ στρατιὰν ἐτράποντο, ὡς ταύτῃ μᾶλλον τι ἀξιομαχοὶ ἐσόμενοι. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Βαγάς, χωρίον τῆς Σογδιανῆς ὀχυρόν, ἐν μεθορίῳ τῆς τε Σογδιανῶν γῆς καὶ τῆς Μασσαγετῶν Σκυθῶν φκισμένον, ἀναπείδουσιν οὐ χαλεπῶς τῶν Σκυθῶν ἱππέας ἐς τρισχίλους συνεμβάλλειν σφίσιν ἐς τὴν Σογδιανήν. οἱ δὲ Σκύθαι οὗτοι ἀπορίᾳ τε πολλῇ ἔχον- 5 ται καὶ ἅμα ὅτι οὔτε πόλεις εἰσὶν αὐτοῖς οὔτε ἐδραῖοι οἱ-

Cap. 17.

Niederlage des Spitamenes und der Massageten.

3. διὰ γῆρας. Artabazos war (nach Curtius VIII 1, 19) bei seinem Uebertritt in Alexanders Heer bereits 95 Jahr alt. — Βακτριῶν τε καὶ Σογδιανῶν hängt von ὅσοι ab. — εἰ πῃ erg. γένοιτο steht zuweilen wie das lateinische *si forte* (sc. *fieri possit*) oder *si quando* nach

Art eines Adverbs ausserhalb der Construction; ebenso *εἰ πον* unten c. 30, 6. Vgl. Cic. Ep. ad fam. restat, ut in castra Sexti, aut, si forte, Bruti nos conferamus. — καὶ — ξυλλαβεῖν gibt den zweiten Zweck an und ist mit ἕνεκα τῆς φυλακῆς zu verbinden.

4. Βαγὰ, ein Platz dieses Namens wird sonst nirgends erwähnt.

5. καὶ ἅμα „auch die in den vor-

κοῦσιν, ὥς δειμαίνειν ἂν περὶ τῶν φιλτάτων, οὐ χαλεποὶ ἀναπεισθῆναι εἰσιν ἐς ἄλλον καὶ ἄλλον πόλεμον. ὥς δὲ Κοῖνός τε καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν ἔμαθον προσιόντας τοὺς ξὺν Σπιταμένει ἱππέας, ἀπήντων καὶ αὐτοὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς.
 6 καὶ γίνεται αὐτῶν μάχη καρτερὰ· καὶ νικῶσιν οἱ Μακεδόνες, ὥστε τῶν μὲν βαρβάρων ἱππέων ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους πεσεῖν ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δὲ ξὺν Κοίνῳ ἱππέας μὲν ἐς εἴκοσι καὶ πέντε, πεξοὺς δὲ δώδεκα. οἱ τε οὖν Σογδιανοὶ οἱ ἔτι ὑπολείπουσιν ἐν τῇ φυγῇ Σπιταμένην καὶ ἀφ' 7 ἱκόμενοι παρὰ Κοῖνον παρέδωκαν σφᾶς αὐτοὺς Κοίνῳ, οἱ τε Μασσαγέται οἱ Σκύθαι κακῶς πεπραγότες τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν ξυμπαταξαμένων σφίσι Βακτρίων τε καὶ Σογδιανῶν διήρπασαν, αὐτοὶ δὲ ξὺν Σπιταμένει ἐς τὴν ἔρημον ἔφευγον. ὥς δὲ ἐξηγγέλλετο αὐτοῖς Ἀλέξανδρος ἐν ὁρμῇ ὦν ἐπὶ τὴν ἔρημον ἐλαύνειν ἀποτεμόντες τοῦ Σπιταμένους τὴν κεφαλὴν παρὰ Ἀλέξανδρον πέμπουσιν, ὥς ἀποστρέφοντες ἀπὸ σφῶν αὐτὸν τούτῳ τῷ ἔργῳ.

- 18 Καὶ ἐν τούτῳ Κοῖνός τε ἐς Ναύτακα παρ' Ἀλέξανδρον ἐπανέρχεται καὶ οἱ ἄμφι Κράτερόν τε καὶ Φραταφέρνην τὸν τῶν Παρθυαίων σατραπὴν καὶ Στασάνωρ ὁ Ἀρείων, πεπραγ- 2 μένων σφίσι πάντων ὅσα ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐτέτακτο. Ἀλέξανδρος δέ, περὶ Ναύτακα ἀναπαύων τὴν στρατιὰν ὃ τι περ ἄκμαῖον τοῦ χειμῶνος ἦν, Φραταφέρνην μὲν ἀποστέλλει ἐς Μάρδους καὶ Ταπούρους, Αὐτοφραδάτην ἐπανάξοντα τὸν σατραπὴν, ὅτι πολλάκις ἤδη μετάπεμπος ἐξ Ἀλεξάνδρου 3 γιγνόμενος οὐχ ὑπήκουε καλοῦντι. Στασάνωρ δὲ ἐς Δράγγας σατραπὴν ἐκπέμπει, ἐς Μήδους δὲ Ἀτροπάτην ἐπὶ σατραπείᾳ

hergehenden Worten: οἱ Σκύθαι οὗτοι ἀπορία τε πολλὴ ἔχονται enthaltene als blosser Umstand angegebene Aussage wird als Grund benutzt“. Sintenis. — ἐδραῖοι. Indica 40, 8 πόλις ἐπέκτισε τοῦ μὴ νομάδας ἔτι εἶναι ἀλλ' ἀροτήρας καὶ γῆς ἐργάτας καὶ ἔχειν ὑπὲρ ὧν δειμαίνοντες μὴ κακὰ ἀλλήλοις ἐργάζονται. — ὥς δειμαίνειν ἂν „so dass sie etwa zu fürchten hätten“. Das Verbum δειμαίνειν ist in der attischen Prosa selten.

Cap. 18.

Fortsetzung des Kampfes in Sogdiana. Alexander erstürmt das Felsenschloss des Baktrierfürsten Oxyartes, dessen Tochter Roxane er zu seiner Gemahlin erhebt.

1. Φραταφέρνην stimmt nicht mit c. 7, 1. Da eine anderweitige Sendung desselben nirgends erwähnt wird, so scheint sich Arrian geirrt zu haben.

2. ἄκμαῖον τοῦ χειμῶνος s. z. c. 7, 1. — μετάπεμπος γεγεννημένος

καὶ τοῦτον τῇ Μῆδων, ὅτι Ὁξοδάτης ἐθελοκακεῖν αὐτῷ ἐφαί-
νετο. Σταμένην δὲ ἐπὶ Βαβυλῶνος στέλλει, ὅτι Μαζαῖος
ὁ Βαβυλώνιος ὑπαρχος τετελευτημέναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο.
Σώπολιν δὲ καὶ Ἐποίκιλλον καὶ Μενίδα ἐς Μακεδονίαν ἐκ-
πέμπει, τὴν στρατιὰν τὴν ἐκ Μακεδονίας αὐτῷ ἀνάξοντας.

Ἄμα δὲ τῷ ἤρι ὑποφαίνονται προῦχώρει ὥς ἐπὶ τὴν 4
τῇ Σογδιανῇ πέτρᾳ, ἐς ἣν πολλοὺς μὲν τῶν Σογδιανῶν
ξυμπεφευγῆναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο· καὶ ἡ Ὁξυάρτου δὲ γυνὴ
τοῦ Βακτρίου καὶ αἱ παῖδες αἱ Ὁξυάρτου ἐς τὴν πέτρᾳ
ταύτην ξυμπεφευγῆναι ἐλέγοντο, Ὁξυάρτου αὐτὰς ὥς ἐς
ἀνάλωτον δῆθεν τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὑπεκθεμένον, ὅτι καὶ
αὐτὸς ἀφειστήκει ἀπ' Ἀλεξάνδρου. ταύτης γὰρ ἐξαιρεθείσης
οὐκέτι οὐδὲν ὑπολειφθήσεσθαι ἐδόκει τῶν Σογδιανῶν τοῖς
νεωτερίζειν ἐθέλουσιν. ὥς δὲ ἐπέλασαν τῇ πέτρᾳ καταλαμ- 5
βάνει πάντῃ ἀπότομον ἐς τὴν προσβολήν, σιτία τε ξυγκο-
μισμένους τοὺς βαρβάρους ὥς ἐς χρόνιον πολιορκίαν· καὶ
χιὼν πολλὴ ἐπιπεσοῦσα τὴν τε πρόσβασιν ἀπορωτέραν ἐποίει
τοῖς Μακεδόσι καὶ ἅμα ἐν ἀφθονίᾳ ὕδατος τοὺς βαρβάρους
διῆγεν. ἀλλὰ καὶ ὥς προσβάλλειν ἐδόκει τῷ χωρίῳ. καὶ 6
γὰρ τι καὶ ὑπέρογκον ὑπὸ τῶν βαρβάρων λεχθὲν ἐς φιλο-
τιμίαν ξὺν ὀργῇ ἐμβεβλήκει Ἀλέξανδρον. προκληθέντες γὰρ
ἐς ξύμβασιν καὶ προτεινομένου σφίσις ὅτι σώοις ὑπάρξει
ἐπὶ τὰ σφέτερα ἀπαλλαγῆναι παραδοῦσι τὸ χωρίον, οἱ δὲ

= μεταπεμφθεῖς. Aehnliche Um-
schreibungen mit γίνεσθαι finden
sich häufig bei Herodot z. B. III
63 μεταδιωκτὸς γενομένου (= μετα-
διωχθεῖς), VI 64 ταῦτα ἀνάπυστα
γεγόμενα, VI 74 τοῦτον ἀνοίστον
γεγομένον.

3. Μαζαῖος. S. III 16, 4. — Με-
νίδα. S. VII 23, 1.

4. τῷ ἤρι des Jahres 327 v. Chr.;
für ὑποφαίνονται gebraucht Arrian
I 12, 3 ἀρχομένῳ. Wie hier VII 21,
2. — καὶ — δέ. S. z. c. 3, 6. —
δῆθεν bedeutet: seiner freilich
falschen Ueberzeugung nach;
öfter kann es durch „vermeintlich“
übersetzt werden. Wie hier VI 13,
2. VII 8, 1. 14, 5. 23, 2. Vgl. Herod.
III 74 ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο
ὥς πιστοτάτου δῆθεν ἐόντος αὐτοῦ
ἐν Πέρσῃσι. — ὑπεκθεμένον. ὑπε-
κτιθέναι heisst: etwas od. jeman-

den bei Seite schaffen, um es (ihn)
in Sicherheit zu bringen. Vgl. VI
4, 3. Das Passiv bei Herod. V 65
ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας
οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν
ἤλυσαν.

5. ἐς τὴν προσβολήν. Der Artikel
auch VI 8, 8; ohne Artikel c. 21,
2. — διῆγεν. Vgl. Demosth. 18, 89
ὁ πόλεμος ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν
πόλεμον ἀφθονωτέροις διήγαγεν
ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης.

6. καὶ γὰρ καί. S. z. c. 8, 2. —
προκληθέντες καὶ προτεινομένου
(sc. αὐτοῦ), Verbindung zweier Par-
ticipien durch καί, die im Casus
verschieden sind. Vgl. I 23, 3 ἥ τε
φλόξ ἐπενεχθεῖσα καὶ τοῦ ἀνέμου
ἐπιφερόντος. Aehnlich VI 4, 5. 26,
7. S. z. c. 1, 5. — οἱ δέ nimmt den
in προκληθέντες enthaltenen Sub-
iectsbegriff der Deutlichkeit halber

σὺν γέλωτι βαρβαρίζοντες πτηνοὺς ἐκέλευον ζητεῖν στρατιώ-
 7 τας Ἀλέξανδρον, οἵτινες αὐτῷ ἐξαίρησουσι τὸ ὄρος, ὥς τῶν
 δὴ ἐκήρυξεν Ἀλέξανδρος τῷ μὲν πρώτῳ ἀναβάντι δώδεκα
 τάλαντα εἶναι τὸ γέρας, δευτέρῳ δὲ ἐπὶ τούτῳ τὰ δεύτερα
 καὶ τρίτῳ τὰ ἑφεξῆς, ὥς τελευταῖον εἶναι τῷ τελευταίῳ ἀν-
 ελθόντι τριακοσίους Δαρεικοὺς τὸ γέρας. καὶ τοῦτο τὸ
 κήρυγμα παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον καὶ ἄλλως τοὺς Μακεδόνας
 ὠρμημένους.

- 19 Ξυνταξάμενοι δὴ ὅσοι πετροβατεῖν ἐν ταῖς πολιορκίαις
 αὐτῶν μεμελετήκησαν, ἐς τριακοσίους τὸν ἀριθμὸν, καὶ πασ-
 σάλους μικροὺς σιδηροὺς, οἷς αἱ σκηναὶ καταπεπήγερσαν αὐ-
 τοῖς, παρασκευάσαντες, τοῦ καταπηγνύναι αὐτοὺς ἐς τε τὴν
 χιόνα ὅπου πεπηγνύα φανεῖη καὶ εἰ ποῦ τι τῆς χώρας ἐρη-
 μον χιόνος ὑποφαίνεται, καὶ τούτους καλωδίους ἐκ λίνου
 ἰσχυροὺς ἐκδήσαντες τῆς νυκτὸς προὐχώρουν κατὰ τὸ ἀπο-
 2 τομώτατόν τε τῆς πέτρας καὶ ταύτῃ ἀφυλακτότατον. καὶ τού-
 τους τοὺς πασσάλους καταπηγνύντες μὲν εἰς τὴν γῆν, ὅπου
 διαφαίνεται, τοὺς δὲ καὶ τῆς χιόνος ἐς τὰ μάλιστα οὐ θρυφ-
 θησόμενα, ἀνείλκον σφαῖς αὐτοὺς ἄλλοι ἄλλῃ τῆς πέτρας.

wieder auf; δὲ erklärt sich daraus, dass als Gegensatz gedacht ist: (οἱ βάρβαροι) καίπερ προκληθέντες ἐς ξυμβασιν καὶ προτεινομένου αὐτοῦ σφίσι ὅτι σώοις ὑπάρξει ἐπὶ τὰ σφέτερα ἀπαλλαγῆναι παραδοῦσι τὸ χωρίον, οἱ δὲ σὺν γέλωτι βαρβαρίζοντες — ἐκέλευον. In ähnlicher Weise steht ὁ δὲ nach einem Particip oben c. 2, 5 und I 12, 1 τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, καίπερ τετραμένους τὸν μηρὸν ξίφει Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ τοὺς τραυματίας ἐπῆλθε. S. auch zu c. 8, 3. — ὥς — οὕσαν. S. z. c. 4, 2. — ὦρα cura, ein öfter bei Herodot vorkommendes Wort.

7. ὥς τελευταῖον εἶναι. Der Zusammenhang lehrt, dass keineswegs allen Stürmenden ein Preis ausgesetzt war, sondern nur den ersten zwölf und zwar in absteigendem Verhältnis (der letzte erhielt ein Talent). Diese Auffassung wird durch Curtius VII 11, 12 bestätigt (der freilich nur von 10 Preisen spricht): *praemium erit ei, qui primus occupaverit verticem, talenta*

X, uno minus accipiet, qui proximus ei venerit, eademque ad decem homines servabitur portio. — Δαρεικοὺς. Hier sind ohne Zweifel die von Dareios zuerst geprägten und nach ihm benannten persischen Goldstateren (στατήρες Δαρεικοί) gemeint, die an Wert 20 attischen Silber-Drachmen, nach unserem Gelde etwa 16 Mark gleich waren (vgl. Hultsch Metrolog. p. 279).

Cap. 19.

1. αὐτῶν. Zur Stellung des partitiven Genetivs vgl. I 15, 3 οἱ πρῶτοι τῶν Μακεδόνων ἀπεκόπησαν, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, ὅσοι γε μὴ πρὸς Ἀλέξανδρον πελάζοντα ἀπέκλιναν αὐτῶν. — τοῦ καταπηγνύναι. Wie hier bezeichnet der Genetiv des Infinitivs die beabsichtigte Folge V 7, 3 oft.

2. ἐς τὰ μάλιστα οὐ θρυφθ. „an den Stellen des Schnees, wo ein Lockerwerden am wenigsten zu erwarten war“. — τῆς πέτρας ab-

καὶ τούτων ἐς τριάκοντα μὲν ἐν τῇ ἀναβάσει διεφθάρησαν, ὥστε οὐδὲ τὰ σώματα αὐτῶν ἐς ταφὴν εὐρέθη, ἐμπεσόντα ἄλλη καὶ ἄλλη τῆς χιόνος. οἱ δὲ λοιποὶ ἀναβάντες ὑπὸ τὴν 3
 ἕω καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους καταλαβόντες συνδόντας κατέσειον ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων, οὕτως αὐτοῖς ἐξ Ἀλεξάνδρου παρηγγεμένον. πέμψας δὲ κήρυκα ἐμβοῆσαι ἐκέλευσε τοῖς προφυλάσσουσι τῶν βαρβάρων μὴ διατρίβειν ἔτι, ἀλλὰ παραδιδόναι σφᾶς· ἐξευρῆσθαι γὰρ δὴ τοὺς πτηνοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔχεσθαι ὑπ' αὐτῶν τοῦ ὄρους τὰ ἄκρα· καὶ ἅμα ἐδεικνυνεν τοὺς ὑπὲρ τῆς κορυφῆς στρα-
 τιώτας.

Οἱ δὲ βάρβαροι ἐκπλαγέντες τῷ παραλόγῳ τῆς ὀψεως 4
 καὶ πλείονάς τε ὑποτοπήσαντες εἶναι τοὺς κατέχοντας τὰ ἄκρα καὶ ἀκριβῶς ὠπλισμένους ἐνέδοσαν σφᾶς αὐτούς· οὕτω πρὸς τὴν ὄψιν τῶν ὀλίγων ἐκείνων Μακεδόνων φοβεροὶ ἐγένοντο. ἔνθα δὴ ἄλλων τε πολλῶν γυναικες καὶ παῖδες ἐλήφθησαν καὶ ἡ γυνὴ ἡ Ὁξυάρτου καὶ οἱ παῖδες. καὶ ἦν γὰρ Ὁξυάρτη 5
 παῖς παρθένος ἐν ὄρῳ γάμου, Πωξάνη ὀνόματι, ἣν δὴ καλλίστην τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν λέγουσιν ὀφθῆναι οἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες μετὰ γε τὴν Δαρείου γυναικα. καὶ ταύτην ἰδόντα Ἀλέξανδρον ἐς ἔρωτα ἐλθεῖν αὐτῆς· ἐρασθέντα δὲ οὐκ ἐθέλησαι ὑβρίσαι καθάπερ αἰχμάλωτον, ἀλλὰ γῆμαι γὰρ οὐκ ἀπαξιῶσαι. καὶ τοῦτο ἐγὼ Ἀλεξάνδρου 6
 τὸ ἔργον ἐπαινῶ μᾶλλον τι ἢ μέμφομαι. καίτοι τῆς γε Δαρείου γυναικός, ἡ καλλίστη δὴ ἐλέγετο τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν, ἡ οὐκ ἦλθεν ἐς ἐπιθυμίαν ἢ καρτερός αὐτοῦ αὐτοῦ ἐρένετο, νέος τε ὢν καὶ τὰ μάλιστα ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας, ὁπότε ὑβρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι· ὁ δὲ κατηδέσθη τε καὶ ἐφείσατο, σφωροσύνη τε πολλῇ διαχρώμενος καὶ δό-
 ξης ἅμα ἀγαθῆς οὐκ ἀτόπῳ ἐφέσει.

hängig von ἄλλη; vgl. im Folg. ἄλλη καὶ ἄλλη τῆς χιόνος. Andere Adverbien dieser Art, die (meist in localer Bedeutung) mit Genetiv verbunden werden, sind: ἐγγὺς, πρόσω (πρόσῳ), ἐνθεν καὶ ἐνθεν, πέραν, (ἐμ)πρόσθεν, (ἐξ)ὀπίσθεν u. a.

3. συνδόντας. Curtius VII 11, 21 *vela, signum capti verticis*. — παρηγγεμένον. S. z. c. 2, 4.

4. τῷ παραλόγῳ von ὁ παράλογος = τὸ ἀπροσδόκητον. Vgl. c. 26, 4.

6. καρτερός αὐτοῦ. *Sui compos*. Das Gegentheil c. 8, 5 (οὐκ ἐν ἑαυτοῦ εἶναι). — ὁ δὲ steht dem Gedanken nach in Gegensatz zu νέος τε ὢν. S. z. V 10, 1. — οὐκ ἀτόπος völlig angemessen.

- 20 Καὶ τοίνυν καὶ λόγος κατέχει ὀλίγον μετὰ τὴν μάχην ἢ πρὸς Ἰσσοῦ Δαρείῳ τε καὶ Ἀλεξάνδρῳ συνέβη ἀποδοράντα ἐλθεῖν παρὰ Δαρείου τὸν εὐνοῦχον τὸν φύλακα αὐτῷ τῆς γυναικός. καὶ τοῦτον ὡς εἶδε Δαρείος, πρῶτα μὲν πνυθίσθαι εἰ ξῶσιν αὐτῷ οἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή τε καὶ ἡ μήτηρ.
- 2 ὡς δὲ ξώσας τε ἐπύθετο καὶ βασιλίσσαι ὅτι καλοῦνται καὶ ἡ θεραπεία ὅτι ἄμφ' αὐτάς ἐστιν ἥντινα καὶ ἐπὶ Δαρείου ἐθεραπεύοντο, ἐπὶ τῷδε αὖ πνυθίσθαι εἰ σωφρονεῖ αὐτῷ ἡ γυνή ἔτι. ὡς δὲ σωφρονοῦσαν ἐπύθετο, αὐτῆς ἐρέσθαι μὴ τι βίαιον ἐξ Ἀλεξάνδρου αὐτῇ ἐς ὕβριν ξυνέβη· καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐπομόσαντα φάναι ὅτι, ὦ βασιλεῦ, οὕτω τοι ὡς ἀπέλιπες ἔχει ἡ σὴ γυνή, καὶ Ἀλέξανδρος ἀνδρῶν ἀριστός
- 3 τέ ἐστι καὶ σωφρονέστατος. ἐπὶ τοῖσδε ἀνατεῖναι Δαρείου ἐς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐχασθαι ὧδε. ἀλλ' ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, ὅτῳ ἐπιτέτραπται νέμειν τὰ βασιλείων πράγματα ἐν ἀνθρώποις, σὺ νῦν μάλιστα μὲν ἐμοὶ φύλαξον Περσῶν τε καὶ Μήδων τὴν ἀρχήν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔδωκας· εἰ δὲ δὴ ἐγὼ οὐκέτι σοι βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, σὺ δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ὅτι μὴ Ἀλεξάνδρῳ παραδοῦναι τὸ ἐμὸν κράτος. οὕτως οὐδὲ πρὸς τῶν πολεμίων ἄρα ἀμελεῖται ὅσα σῶφρονα ἔργα.
- 4 Ὁξυνάρτης δὲ ἀκούσας τοὺς παῖδας ἐχομένους, ἀκούσας δὲ καὶ ὑπὲρ Ῥωξάνης τῆς θυγατρὸς ὅτι μέλει αὐτῆς Ἀλεξάνδρῳ, θαρσύνσας ἀφίκετο παρ' Ἀλεξάνδρου, καὶ ἦν ἐν τιμῇ παρ' αὐτῷ, ἥπερ εἰκὸς ἐπὶ ξυντυχίᾳ τοιαύτῃ.

Cap. 20.

1. καὶ τοίνυν und demgemäss dient zur näheren Begründung der eben aufgestellten Behauptung. — πρὸς Ἰσσοῦ. S. II 20, 3. III 1, 2.

2. ἐπὶ Δαρείου. ἐπὶ c. gen. wie häufig in temporaler Bedeutung (= unter D. d. i. auf Anordnung des Dar.). Vgl. II 1, 4 κατὰ τὴν εἰρήνην τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην πρὸς βασιλέα Δαρείου. ἐπ' Ἀνταλκίδου unter A. d. i. auf Veranlassung des Ant. — σωφρονεῖν züchtig, treu sein. — μὴ τι. Das eigentlich der directen Frageform angehörende μὴ c. indicat. (= nonne) gebrauchen Spätere auch in der indirecten Frage (= ob nicht etwa). Vgl. VII 24, 3 (μὴ ποτε—ἔδρασε). — φάναι ὅτι. S. z. VII 14, 6. — ἐπὶ τοῖσδε. S. z. c. 9, 2.

3. Ζεῦ βασιλεῦ. So lässt Arrian von dem Standpunkt seines Glaubens aus den Dareios beten. Vgl. Herod. I 131 οἱ Πέρσαι νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρανῶν ἀναβαλόντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. Unter Zeus ist die höchste Lichtgottheit Ahuramazda (Ormuzd) zu verstehen, welchen die Perser als Schöpfer des Weltalls verehrten. Zum Gebet des Dareios vgl. Curtius IV 8, 34. *Dū patrii, primum mihi stabilite regnum: deinde, si de me iam transactum est, precor, ne quis potius Asiae rex sit, quam iste tam iustus hostis, tam misericors victor.* — σοι, nach deinem Willen. — παραδοῦναι. Infinitiv in der Bedeutung eines gemilderten Imperativs auch V 2, 1. 27, 7. VII 16, 6.

Ἀλέξανδρος δέ, ὡς τὰ ἐν Σογδιανοῖς αὐτῷ διεπέπρακτο, 21
ἐχομένης ἤδη καὶ τῆς πέτρας ἐς Παραϊτάκας προὔχουσαι,
ὅτι καὶ ἐν Παραϊτάκαις χωρίον τι ὄχυρόν, ἄλλην πέτραν,
κατέχειν ἐλέγοντο πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη
Χοριήνου ἡ πέτρα· καὶ ἐς αὐτὴν αὐτὸς τε ὁ Χοριήνης
ξυμπεφεύγει καὶ ἄλλοι τῶν ὑπάρχων οὐκ ὀλίγοι. ἦν δὲ τὸ 2
μὲν ὕψος τῆς πέτρας ἐς σταδίους εἴκοσι, κύκλος δὲ ἐς ἐξ-
ήκοντα· αὕτη δὲ ἀπότομος πάντοθεν, ἄνοδος δὲ ἐς αὐτὴν
μία καὶ αὕτη στενὴ τε καὶ οὐκ εὐπορος, οἷα δὴ παρὰ τὴν
φύσιν τοῦ χωρίου πεποιημένη, ὥς χαλεπὴν εἶναι καὶ μηδ-
ενὸς εἰργοντος καὶ καθ' ἓνα ἀνελθεῖν. φάραγξ δὲ κύκλῳ
περιεῖργε τὴν πέτραν βαθεῖα, ὥστε ὅστις προσάξειν στρατιὰν
τῇ πέτρᾳ ἐμελλε, πολὺ πρόσθεν αὐτῷ τὴν φάραγγα εἶναι
χωστέον, ὥς ἐξ ὀμαλοῦ ὁρμᾶσθαι προσάγοντα ἐς προσβολὴν
τὸν στρατόν.

Ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἤπτετο τοῦ ἔργου· οὕτω 3
πάντα ὥετο χρῆναι βατά τε αὐτῷ καὶ ἐξαιρετέα εἶναι, ἐς
τοσόνδε τόλμης τε καὶ εὐτυχίας προὔκεχωρήκει. τέμνων δὴ
τὰς ἐλάτας (πολλαὶ γὰρ καὶ ὑπερύψηλοι ἐλάται ἦσαν ἐν
κύκλῳ τοῦ ὄρους) κλίμακας ἐκ τούτων ἐποίει, ὥς καθόδου
εἶναι ἐς τὴν φάραγγα τῇ στρατιᾷ· οὐ γὰρ ἦν ἄλλως κατ-
ελθεῖν ἐς αὐτήν. καὶ τὰς μὲν ἡμέρας αὐτὸς Ἀλέξανδρος 4
ἐφειστήκει τῷ ἔργῳ, τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ἔχων ἐργαζόμενον·
τὰς δὲ νύκτας ἐν μέρει οἱ σωματοφύλακες αὐτῷ εἰργάζοντο
Περδίκκας τε καὶ Λεοννάτος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τῷ
λοιπῷ μέρει τῆς στρατιᾶς, τριχῇ διανενημεμένῳ ὅπερ αὐτῷ

Cap. 21.

Einnahme des Chorienesfelsens
in Paraetace.

1. καὶ καθ' ἓνα (= selbst einzeln).
κατὰ c. acc. in distributiver Bedeu-
tung. S. u. zu 10. — Für περιεῖργε
ist mit Krüger περιεῖργε hergestellt.

3. καὶ ὥς. S. z. c. 3, 3. — ὥς c.
infin. gebraucht Arrian öfter im
Sinne des attischen ὥστε.

4. ἐν μέρει eig. an ihrem Teile
d. i. ihrerseits, wenn an jeden die
Reihe kam; daher so viel wie „der
Reihe nach, einer nach dem andern“
(c. V 18. 7). Die gleiche Bedeutung
hat ἐν τῷ μέρει I 12, 9. III 26, 4.
VII 9, 4 und κατὰ μέρος V 12, 1.
— σωματοφύλακες. Hier sind nicht

die Leibwächter (σωματοφύλακες)
im niederen Sinne zu verstehen,
welche den König in die Schlacht
begleiteten und während derselben
um ihn waren (s. z. c. 13, 1), son-
dern eine besondere Classe der hö-
heren Führerschaft (Stab), welche
ebenfalls σωματοφύλακες hiessen;
sie bildeten die nächste Umgebung
des Fürsten. Es gab deren acht
(VI 18, 4). Sie hatten im Feld wie
im Palast den unmittelbaren Dienst
um die Person des Königs, erhöhten
seine Sicherheit und den Glanz
seiner Hofhaltung, bildeten als Ge-
neralstab des königlichen Hauses
seine Ratgeber und waren die Trä-
ger seiner Botschaften. — τριχῇ. Die

- ἐς τὴν νύκτα ἐπετέτακτο. ἦνυτον δὲ τῆς ἡμέρας οὐ πλέον ἥπερ εἴκοσι πήχεις καὶ τῆς νυκτὸς ὀλίγον ἀποδέον, καίτοι ξυμπάσης τῆς στρατιᾶς ἐργαζομένης· οὕτω τὸ τε χωρίον
- 5 ἄπορον ἦν καὶ τὸ ἔργον ἐν αὐτῷ χαλεπόν. κατιόντες δὲ ἐς τὴν φάραγγα πασσάλους κατεπήγνυνον ἐς τὸ ὄξύτατον τῆς φάραγγος, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ξύμμετρον πρὸς ἰσχύν τε καὶ ξυνοχήν τῶν ἐπιβαλλομένων. ἐπέβαλλον δὲ πλέγματα ἐκ λύγων εἰς γεφύρας μάλιστα ἰδέαν, καὶ ταῦτα ξυνδούντες χοῦν ἄνωθεν ἐπεφόρουν, ὥς ἐξ ὁμαλοῦ γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ τὴν πρόσodon τὴν πρὸς τὴν πέτραν.
- 6 Οἱ δὲ βάρβαροι τὰ μὲν πρῶτα κατεφρόνουν ὥς ἀπόρου πάντη τοῦ ἐργασίματος· ὥς δὲ τοξεύματα ἤδη εἰς τὴν πέτραν ἐξικνούντο καὶ αὐτοὶ ἀδύνατοι ἦσαν ἄνωθεν ἐξείρειν τοὺς Μακεδόνας (ἐπεποίητο γὰρ αὐτοῖς προκαλύμματα πρὸς τὰ βέλη, ὥς ὑπ' αὐτοῖς ἀβλαβῶς ἐργάζεσθαι) ἐκπλαγεῖς ὁ Χοριήνης πρὸς τὰ γινόμενα κήρυκα πέμπει πρὸς Ἀλέξανδρον, δεόμενος Ὁξυάρτην οἱ ἀναπέμψαι· καὶ πέμπει
- 7 Ὁξυάρτην Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ ἀφικόμενος πείθει Χοριήνην ἐπιτρέψαι Ἀλεξάνδρῳ αὐτόν τε καὶ τὸ χωρίον. βία μὲν γὰρ οὐδὲν ὅ τι οὐχ ἄλωτόν εἶναι Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῇ στρατιᾷ τῇ ἐκείνου· ἐς πίστιν δὲ ἐλθόντος καὶ φιλίαν, τὴν πίστιν τε καὶ δικαιοσύνην μεγαλωσθὲ ἐπήγει τοῦ βασιλέως, τὰ τ' ἄλλα καὶ τὸ αὐτοῦ ἐν πρώτοις ἐς βεβαίωσιν τοῦ λόγου προφέρων.
- 8 τοῦτοις πεισθεῖς ὁ Χοριήνης αὐτὸς τε ἦκε παρ' Ἀλέξανδρον καὶ τῶν οἰκείων τινὲς καὶ ἐταίρων αὐτοῦ. ἐλθόντι δὲ τῷ Χοριήνῃ φιλάνθρωπά τε ἀποκρινάμενος καὶ πίστιν ἐς φιλίαν

andere Hälfte des Heeres (τὸ λοιπὸν μέρος), welcher der Nachtdienst zufiel, war in drei Abteilungen geteilt, deren jede unter einem besonderen Anführer ein Drittel der Nacht hindurch die Schanzarbeiten ausführte, indem sie sich gegenseitig ablösten.

5. τὸ ὄξύτατον. Vermutlich war dieser abschüssigste und vielleicht durch eine scharf vorspringende Felspitze beengteste Teil zur Ueberbrückung am meisten geeignet. — διέχοντας ἀλλ. ὅσον σύμμετρον (erg. ἦν) πρὸς. Sinn: Die Pflöcke standen so weit von einander ab als es angemessen war mit Rücksicht auf die Schwere (ἰσχύς)

des daraufgeworfenen Erd- und Flechtwerks, welches nicht auseinander fallen durfte, sondern in sich Halt (ξυνοχήν) haben musste. — εἰς γεφύρας ἰδέαν, üblicher wäre γεφύρας τρόπον.

6. ἐξικνούντο. ἐξικνεῖσθαι steht in gleicher Bedeutung c. 26, 3. — ἐκπλαγεῖς πρὸς. Ueber ἐκπλαγήναι πρὸς s. z. c. 4, 4.

7. ἐλθόντος, Χοριήνου. — τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ αὐτοῦ, neben den anderen zur Bekräftigung seiner Worte vorgebrachten Beispielen betonte er namentlich (= ἐν πρώτοις imprimis) sein eigenes (τὸ αὐτοῦ).

δοὺς αὐτὸν μὲν κατέχει, πέμψαι δὲ κελεύει τῶν συγκατε-
 λθόντων τινὰς αὐτῷ ἐς τὴν πέτραν τοὺς κελεύοντας ἐν-
 δοῦναι τὸ χωρίον. καὶ ἐνδίδοται ὑπὸ τῶν ξυμπεφυγόντων, ὥ-
 ὥστε καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν τῶν ὑπαπιστῶν ἐς
 πεντακοσίους ἀνέβη κατὰ θῆαν τῆς πέτρας, καὶ τοσούτου
 ἐδέησεν ἀνεπιεικὲς τι ἐς τὸν Χοριήνην ἔργον ἀποδείξασθαι
 ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ χωρίον ἐκείνο ἐπιτρέπει Χοριήνη καὶ ὑπ-
 αρχον εἶναι ὅσωνπερ καὶ πρόσθεν ἔδωκε.

Ξυνέβη δὲ χειμῶνι τε κακοπαθῆσαι αὐτῷ τὴν στρατιὰν 10
 πολλῆς χιόνος ἐπιπεσούσης ἐν τῇ πολιορκίᾳ καὶ ἅμα ἀπορία
 τῶν ἐπιτηδείων ἐπέσθησαν. ἀλλὰ Χοριήνης ἐς δίμηνον
 σιτία ἔφη δώσειν τῇ στρατιᾷ καὶ ἔδωκε σιτόν τε καὶ οἶνον
 τῶν ἐν τῇ πέτρᾳ ἀποθέτων κρέα τε ταριχηρὰ κατὰ σκηνήν.
 καὶ ταῦτα δοὺς οὐκ ἔφασκεν ἀναλῶσαι τῶν παρεσκευασμέ-
 νων ἐς τὴν πολιορκίαν οὐδὲ τὴν δεκάτην μοῖραν. ἔνθεν
 ἐν τιμῇ μᾶλλον τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἦν ὥς οὐ πρὸς βίαν μᾶλλον
 ἢ κατὰ γνώμην ἐνδοὺς τὴν πέτραν.

Ταῦτα δὲ καταπραξάμενος Ἀλέξανδρος αὐτὸς μὲν ἐς 22
 Βάκτρα ἦει. Κράτερον δὲ τῶν ἑταῖρων ἱππέας ἔχοντα ἑξα-
 κοσίους καὶ τῶν πεζῶν τὴν τε αὐτοῦ τάξιν καὶ τὴν Πολυ-
 σπέρχοντος καὶ Ἀττάλου καὶ τὴν Ἀλκέτα ἐπὶ Κατάνην τε
 καὶ Αὐστάνην ἐκπέμπει, οἳ δὴ μόνοι ἔτι ὑπελείποντο ἐν τῇ
 Παραιτακηνῶν χώρα ἀφεςτηκότες. καὶ μάχης γενομένης πρὸς 2
 αὐτοὺς καρτερὰς νικᾶσιν οἱ ἀμφὶ Κράτερον τῇ μάχῃ καὶ
 Κατάνης μὲν ἀποθνήσκει αὐτοῦ μαχόμενος, Αὐστάνης δὲ
 ξυλληφθεὶς ἀνήχθη παρ' Ἀλέξανδρον· τῶν δὲ ξὺν αὐτοῖς
 βαρβάρων ἱππεῖς μὲν ἀπέθανον ἐς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, πεζοὶ
 δὲ ἀμφὶ τοὺς χιλίους πεντακοσίους. ταῦτα δὲ ὥς ἐπράχθη
 τοῖς ἀμφὶ Κράτερον, καὶ οὗτοι ἐς Βάκτρα ἦσαν. καὶ ἐν
 Βάκτροις τὸ ἀμφὶ Καλλισθένην τε καὶ τοὺς παῖδας πάθημα
 Ἀλεξάνδρῳ ξυνηνέχθη.

10. καὶ ἅμα ἐπέσθησαν, schliesst sich im Gedanken an κακοπαθῆσαι an, doch ist die Abhängigkeit von συνέβη aufgegeben und mit einem selbständigen Satze fortgeföhren. κατὰ σκηνήν „zeltweise“, κατὰ c. acc. hier in distributiver Bedeutung. Vgl. κατὰ λόχους c. 2, 1. κατὰ πόλεις c. 25, 7. κατ' ἱλας V 15, 2. — πρὸς βίαν. S. z. c. 13, 2. — κατὰ γνώμην „aus freiem Entschluss“.

Cap. 22.

Alexanders Zug über den Paropamisus nach Indien, seine Ankunft am Fluss Kophen (j. Kabul), wo ihm der indische Fürst Taxiles huldigt.

2. πάθημα. S. c. 11. — ξυνηνέχθη herodoteisch = συνέβη. S. z. c. 14, 4.

- 3 Ἐκ Βάκτρων δὲ ἐξήκοντος ἤδη τοῦ ἤρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν προὔχῳρει ὡς ἐπὶ Ἰνδοῦς, Ἀμύνταν ἀπολιπὼν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βακτρίων καὶ ξὺν αὐτῷ ἱππέας μὲν τρις-
- 4 χιλίους καὶ πεντακοσίους, πεζοὺς δὲ μυρίους. ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύκασον ἐν δέκα ἡμέραις ἀφίκετο ἐς Ἀλεξάνδρειαν πόλιν, τὴν κτισθεῖσαν ἐν Παραπαμισάδαις ὅτε τὸ πρῶτον ἐπὶ Βάκτρων ἐστέλλετο. καὶ τὸν μὲν ὑπαρχον ὅστις αὐτῷ ἐπὶ τῆς πόλεως τότε ἐτάχθη παραλύει τῆς ἀρχῆς, ὅτι οὐ
- 5 καλῶς ἐξηγεῖσθαι ἔδοξε· προσκατοικίσας δὲ καὶ ἄλλους τῶν περιοίκων τε καὶ ὅσοι τῶν στρατιωτῶν ἀπόμαχοι ἦσαν ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Νικάνορα μὲν, ἓνα τῶν ἐταίρων, τὴν πόλιν αὐτὴν κοσμεῖν ἐκέλευσε· σατράπην δὲ Τυριάσπην κατέστησε τῆς τε χώρας τῆς Παραπαμισαδῶν καὶ τῆς ἄλλης
- 6 ἑστέ ἐπὶ τὸν Κωφῆνα ποταμόν. ἀφικόμενος δὲ ἐς Νίκαιαν πόλιν καὶ τῇ Ἀθηνᾶ θυσας προὔχῳρει ὡς ἐπὶ τὸν Κωφῆνα, προπέμψας κήρυκα ὡς Ταξίλην τε καὶ τοὺς ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, κελεύσας ἀπαντᾶν ὅπως ἂν ἐκάστοις προχωρή. καὶ Ταξίλης τε καὶ οἱ ἄλλοι ὑπαρχοὶ ἀπήντων, δῶρα τὰ μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς νομιζόμενα κομίζοντες, καὶ τοὺς ἐλέφαντας δάσειν ἔφασκον τοὺς παρὰ σφίσιν ὄντας, ἀριθμὸν ἐς πέντε καὶ εἴκοσιν.
- 7 Ἐνθα δὴ διελὼν τὴν στρατιὰν Ἠφαιστιώνα μὲν καὶ Περγόλικαν ἐκπέμπει ἐς τὴν Πενκελαῶτιν χώραν ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ἔχοντας τὴν τε Γοργίου τάξιν καὶ Κλείτου καὶ Μελεάγρου καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων τοὺς ἡμίσεας καὶ τοὺς μισθοφόρους ἱππέας ξύμπαντας, προστάξας τὰ τε κατὰ τὴν ὁδὸν χωρία ἢ βίᾳ ἐξαιρεῖν ἢ ὁμολογίᾳ παρίστασθαι· καὶ ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν ἀφικομένους παρασκευάζειν ὅσα

4. Καύκασος, der zum Unterschied von dem eigentlichen Kaukasos (zwischen schwarzem und kaspischem Meer) ὁ Ἰνδικός heisst oder Παροπάμισος (j. Hindu-Kusch). — παραλύει. Thuk. VII 16, 1 Νίκαιαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς.

6. Νίκαια, j. Begram, Stadt zwischen den Paropamisaden und dem Kophen (j. Kabul), dem westlichen Hauptnebenfluss des Indos. — ὡς Ταξίλην. Vor persönlichen Objecten kann ὡς für πρὸς gebraucht werden. Wie hier V 20, 7 (ὡς Ἀλεξάνδρον). — Nach Curtius VIII 12,

14 (Taxilen regem appellavere populares, sequente nomine imperium in quemcunque transiret) war Taxiles stehender Name der dortigen Fürsten, gleich den Pharaonen in Aegypten. Der damalige Fürst hiess Omphis. S. z. VI 15, 5. — ἐπὶ τάδε c. gen. s. z. c. 3, 6. — ὅπως ἂν — προχωρή d. h. je nach den zu überwindenden Schwierigkeiten; wie hier c. 16, 3. — τοὺς παρὰ σφίσιν ὄντας „die sie bei sich hatten“. Ueber σφίσι s. z. c. 16, 2.

7. Πενκελαῶτιν. Diese Landschaft lag am östlichen Ufer des Indos

ἐς τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ξύμφορα. ξὺν τούτοις δὲ καὶ
 Ταξίλης καὶ οἱ ἄλλοι ὑπαρχοὶ στέλλονται. καὶ οὗτοι ὥς 8
 ἀφίκοντο πρὸς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ἐπρασσον ὅσα ἐξ Ἀλε-
 ξάνδρου ἦν τεταγμένα. Ἀστὴς δὲ ὁ τῆς Πευκελαώτιδος
 χώρας ὑπαρχος νεωτερίσας αὐτός τε ἀπόλλυται καὶ τὴν πόλιν
 προσαπώλεσεν ἐς ἥντινα ξυμπεφύγει. ἐξεῖλον γὰρ αὐτὴν
 ἐν τριάκοντα ἡμέραις προσκαθήμενοι οἱ ξὺν Ἡφαιστίωνι.
 καὶ αὐτὸς μὲν Ἀστὴς ἀποθνήσκει, τῆς πόλεως δὲ ἐτάχθη
 ἐπιμελεῖσθαι Σαργαῖος, ὃς ἔτι πρόσθεν πεφευγὼς Ἀστην
 παρὰ Ταξίλῃν ἡντομολήκει· καὶ τοῦτο ἦν αὐτῷ τὸ πιστὸν
 πρὸς Ἀλέξανδρον.

Ἀλέξανδρος δέ, ἄγων τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τῶν ἐταίρων 23
 ἱππέων ὅσοι μὴ ξὺν Ἡφαιστίωνι ἐτετάχατο καὶ τῶν πεξετα-
 ρων καλουμένων τὰς τάξεις καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς
 Ἀργιᾶνας καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς, προῦχώρει ἐς τὴν Ἀσπα-
 σίων τε καὶ Γουραίων χώραν καὶ Ἀσσακηνῶν. πορευθεὶς 2
 δὲ παρὰ τὸν Χόην καλούμενον ποταμόν ὀρεινὴν τε ὁδὸν
 καὶ τραχεῖαν καὶ τοῦτον διαβάς χαλεπῶς τὸ μὲν πεζῶν τὸ
 πληῆθος βάδην ἐπεσθαί οἱ ἐκέλευσεν· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν
 τοὺς ἱππέας ξύμπαντας καὶ τῶν πεζῶν τῶν Μακεδόνων ἐς
 ὀκτακοσίους ἐπιβιβάσας τῶν ἵππων ξὺν ταῖς ἀσπίσι ταῖς
 πεζικαῖς σπουδῇ ἤρην, ὅτι τοὺς ταύτῃ οἰκοῦντας βαρβάρους
 ξυμπεφευγέναι ἐς τε τὰ ὄρη τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξηγγέλλετο
 αὐτῷ καὶ ἐς τὰς πόλεις ὅσαι ὀχυραὶ αὐτῶν ἐς τὸ ἀπο-
 μάχεσθαι. καὶ τούτων τῇ πρώτῃ καθ' ὁδὸν πόλει φικισμένη 3
 προσβαλὼν τοὺς μὲν πρὸ τῆς πόλεως τεταγμένους ὥς εἶχεν
 ἐξ ἐφόδου ἐτρέψατο καὶ κατέκλεισεν ἐς τὴν πόλιν· αὐτὸς
 δὲ τιτρώσκεται βέλει διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸν ὦμον· τὸ δὲ
 τραῦμα οὐ χαλεπὸν αὐτῷ ἐγένετο· ὁ γὰρ θώραξ ἔσχε τὸ
 μὴ οὐ διαμπᾶξ διὰ τοῦ ὦμου ἐλθεῖν τὸ βέλος· καὶ Πτολε-
 μαῖος ὁ Λάγρου ἐτρώθη καὶ Λεοννάτος.

(altind. Puschkalawati, j. Paktheli).
 — ἡ Κλειτόν. Auch bei uns ist es nicht
 ungewöhnlich, dass Regimenter den
 Namen ihres längst verstorbenen
 Inhabers fortführen dürfen. Vgl. VII
 14, 10.

8. ἔτι πρόσθεν. ἔτι kann, na-
 mentlich in Verbindung mit πρό-
 σθεν, auch schon bedeuten. Wie
 hier oben c. 4, 7.

Cap. 23.

Siegreiche Kämpfe mit den
 Aspasiern. Zug gegen die Assa-
 cener.

2. Χόης (j. Kameh), Nebenfluss
 des Kophēn.

3. τὸ μὴ οὐ. Ueber μὴ οὐ s. z.
 c. 8, 3.

4 Τότε μὲν δὴ ἵνα ἐπιμαχώτατον τοῦ τείχους ἐφαίνετο
 ἐστρατοπεδεύσατο πρὸς τῇ πόλει· τῇ δὲ ὑστεραία ὑπὸ τὴν
 ἑω, διπλοῦν γὰρ τεῖχος περιεβέβλητο τῇ πόλει, ἐς μὲν τὸ
 πρῶτον, ἅτε οὐκ ἀκριβῶς τετελιγμένον, οὐ χαλεπῶς ἐβιά-
 σαντο οἱ Μακεδόνες· πρὸς δὲ τῷ δευτέρῳ ὀλίγον ἀντισχόν-
 τες οἱ βάρβαροι, ὥς αἶ τε κλίμακες προσέκειντο ἤδη καὶ
 ὑπὸ τῶν βελῶν πάντοθεν ἐπιτρώσκοντο οἱ προμαχόμενοι, οὐκ
 ἔμειναν, ἀλλὰ κατὰ τὰς πύλας ὥς ἐπὶ τὰ ὄρη ἐκίπτονται
 5 ἐκ τῆς πόλεως. καὶ τούτων οἱ μὲν ἐν τῇ φυγῇ ἀποθνή-
 σκουσιν· ὅσους δὲ ζῶντας ἔλαβον αὐτῶν, ξύμπαντας ἀπο-
 κτείνουσιν οἱ Μακεδόνες, ὅτι ἐτρώθη ὑπ' αὐτῶν Ἀλέξανδρος,
 ὀργιζόμενοι· οἱ πολλοὶ δὲ ἐς τὰ ὄρη, ὅτι οὐ μακρὰν τῆς
 πόλεως τὰ ὄρη ἦν, ἀπέφυγον· τὴν πόλιν δὲ κατασκάψας
 ἐς Ἀνθακα ἄλλην πόλιν ἤγε. ταύτην δὲ ὁμολογία ἐνδοθεῖ-
 σαν κατασχὼν Κράτερον μὲν ξὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι τῶν
 περὶ καταλείπει αὐτοῦ ἐξαιρεῖν ὅσαι ἂν ἄλλαι πόλεις μὴ
 ἐκοῦσαι προσχωρῶσι καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν ὅπως ξυμ-
 φωρότατον ἐς τὰ παρόντα κοσμεῖν.

24 Αὐτὸς δέ, ἄγων τοὺς ὑπασπιστάς τε καὶ τοὺς τοξότας
 καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας καὶ τὴν Κοῖνον τε καὶ Ἀτιάλον τάξιν
 καὶ τῶν ἱππέων τὸ ἄγλημα καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων ἐς τέσ-
 σαρὰς μάλιστα ἱππαρχίας καὶ τῶν ἱπποτοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας,
 ὥς ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Εὐάσπλα προὔχῳρει, ἵνα ὁ τῶν
 Ἀσπασίων ὑπαρχος ἦν· καὶ διελθὼν πολλὴν ὁδὸν δευτε-
 2 ραῖος ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν. οἱ δὲ βάρβαροι προσάγοντα
 αἰσθόμενοι Ἀλέξανδρον ἐμπρήσαντες τὴν πόλιν ἐφενγον πρὸς
 τὰ ὄρη. οἱ δὲ ἀμφ' Ἀλέξανδρον εἶχοντο τῶν φεγγόντων

4. τοῦ τείχους von ἵνα abhängig.
 ἵνα c. gen. auch V 11, 1. Vgl. c.
 25, 2 ὁρθίους ποιήσας τοὺς λόχους
 Πτολεμαῖος προσήγεν, ἥπερ ἐπι-
 μαχώτατον τοῦ λόφου ἐφαίνετο.

5. μακρὰν c. gen. wie c. 15, 7.
 V 23, 4. — Ἀνθακα. Die Lage der
 Stadt lässt sich nicht mit Sicherheit
 bestimmen, vielleicht entspricht sie
 dem Acadira des Curtius VIII 37, 19.

Cap. 24.

1. τῶν ἱππέων τὸ ἄγλημα. In der
 schweren Reiterei, die unter der
 Führung der reichen grundherr-

lichen makedonischen Ritter-
 schaft stand, bildete eine eigene, die
 16. Ile (Schwadron), das sogenannte
 ἄγλημα als königliche Reitergarde
 (ἐλὴ βασιλική), an deren Spitze in
 der Regel Alexander selbst zum
 Angriff schritt. Auch sie war ver-
 mutlich aus dem c. 13, 1 erwähnten
 Pagencorps (παῖδες βασιλικοί) ge-
 bildet und ist wie das ἄγλημα der
 Hypaspisten zu Fuss als eine Art
 Leibwache zu Pferd anzusehen. —
 Εὐάσ πλάς ist verdorben; einige
 Handschriften bieten Εὐάσπλα, doch
 existiert ein Fluss dieses Namens
 nicht.

ἔστε ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ φόνος πολὺς γίγνεται τῶν βαρβάρων, πρὶν ἐς τὰς δυσχωρίας φθάσαι ἀπελθόντας.

Τὸν δὲ ἡγεμόνα αὐτὸν τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν Πτολεμαῖος 3 ὁ Λάγου πρὸς τινι ἤδη γηλόφῳ κατιδὼν ὄντα καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἔστιν οὓς ἀμφ' αὐτὸν ξὺν πολὺ ἐλάττοσιν αὐτὸς ὢν ὁμῶς ἐδίωκεν ἔτι ἐκ τοῦ ἵππου· ὥς δὲ χαλεπὸς ὁ γηλόφος τῷ ἵππῳ ἀναδραμεῖν ἦν, τοῦτον μὲν αὐτοῦ καταλείπει, παραδούς τινι τῶν ὑπασπιστῶν ἄγειν· αὐτὸς δὲ ὥς εἶχε πεζὸς τῷ Ἰνδῷ εἶπετο. ὁ δὲ ὥς πελάζοντα ἤδη κατεῖδε 4 τὸν Πτολεμαῖον, αὐτὸς τε μεταβάλλει ἐς τὸ ἔμπαλιν καὶ οἱ ὑπασπισταὶ ξὺν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Ἰνδὸς τοῦ Πτολεμαίου διὰ τοῦ θώρακος παῖει ἐκ χειρὸς ἐς τὸ στήθος ξυστῶ μακροῦ, καὶ ὁ θώραξ ἔσχε τὴν πληγὴν· Πτολεμαῖος δὲ τὸν μηρὸν διαμπαῖς βαλὼν τοῦ Ἰνδοῦ καταβάλλει τε καὶ σκυλεύει αὐτόν. ὥς δὲ τὸν ἡγεμόνα σφῶν κείμενον οἱ ἀμφ' αὐτὸν εἶδον, 5 οὗτοι μὲν οὐκέτι ἔμενον· οἱ δὲ ἐκ τῶν ὀρώων αἰρόμενον τὸν νεκρὸν τοῦ ὑπάρχου ἰδόντες πρὸς τῶν πολεμίων ἤλγησάν τε καὶ καταδραμόντες ξυνάπτουσιν ἐπ' αὐτῷ μάχην καρτεράν πρὸς τῷ γηλόφῳ. ἤδη γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ἔχων τοὺς ἀπὸ τῶν ἵππων καταβεβηκότας πεζοὺς πρὸς τῷ γηλόφῳ ἦν. καὶ οὗτοι ἐπιγενόμενοι μόγις ἐξέωσαν τοὺς Ἰνδοὺς ἐς τὰ ὄρη καὶ τοῦ νεκροῦ ἐκράτησαν.

Ἵπερβαλὼν δὲ τὰ ὄρη Ἀλέξανδρος ἐς πόλιν κατήλθεν ἣ 6 ὄνομα ἦν Ἀριγαῖον· καὶ ταύτην καταλαμβάνει ἐμπερησμένην ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων καὶ τοὺς ἀνθρώπους πεφευγότας. ἐνταῦθα δὲ ἀφίκοντο αὐτῷ καὶ οἱ ἀμφὶ Κράτερον ξὺν τῇ στρατιᾷ, πεπραγμένων σφίσι ξυμπάντων ὅσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτέτακτο. ταύτην μὲν δὴ τὴν πόλιν, ὅτι ἐν ἐπικαίρῳ χωρίῳ ἐδόκει οἰκεῖσθαι, 7 ἐκτειχίσαι τε προστάσσει Κρατέρῳ καὶ ξυνοικίσαι ἐς αὐτὴν τοὺς τε προσχώρους ὅσοι ἐθελονταὶ καὶ εἰ δὴ τινες ἀπόμαχοι τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δὲ προῦχώρει ἵνα ξυμπεφευγῆναι ἐπυνθάνετο τοὺς πολλοὺς τῶν ταύτῃ βαρβάρων. ἐλθὼν δὲ πρὸς τι ὄρος κατεστρατοπέδευσεν ὑπὸ ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ ὄρους.

2. ἔστε ἐπὶ τὰ ὄρη gehört zu εἶχοντο.

3. ἔτι ἐκ τοῦ ἵππου noch, nämlich anfänglich.

4. μεταβάλλεται schreibt Krüger für μεταβάλλει mit Berufung auf IV 26, 2. VI 7, 4. — ἔσχε (= ἀντ-

ἔσχε) hielt aus. Vgl. I 15, 8 καὶ τοῦ μὲν κράνους τι ἀπέθρανσε, τὴν πληγὴν δὲ ἔσχε τὸ κράνος.

6. Ἀριγαῖον. Eine sonst nirgends genannte Stadt Indiens.

7. ὅσοι ἐθελονταὶ erg. ἐπυνόκησαν. — ὑπωρεῖαις. Wiewol ὑπωρεῖα zu-

- 8 Καὶ ἐν τούτῳ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἐκπεμφθεὶς μὲν ὑπὸ
 Ἀλεξάνδρου ἐς προνομίην, προελθὼν δὲ προσωτέρω αὐτὸς
 ξὺν ὀλίγοις ὥς ἐς κατασκοπὴν, ἀπαγγέλλει Ἀλεξάνδρῳ πυρὰ
 κατιδεῖν τῶν βαρβάρων πλείονα ἢ ἐν τῷ Ἀλεξάνδρου στρατο-
 9 πέδῳ. καὶ Ἀλέξανδρος τῷ μὲν πλήθει τῶν πυρῶν ἡπί-
 στησεν· εἶναι δέ τι ξυνεστηκὸς τῶν ταύτῃ βαρβάρων αἰσθό-
 μενος μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ καταλείπει πρὸς τῷ
 ὄρει ὥς εἶχον ἐστρατοπεδευμένους· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν ὅσοι
 ἀποχωρῶντες ἐς τὰ ἀπηγγελέμενα ἐφαίνοντο, ὥς πλησίον ἦδη
 10 ἀφώρων τὰ πυρὰ, τριχῇ διανέμει τὴν στρατιάν. καὶ τῷ
 μὲν ἐνὶ ἐπέταξε Λεοννάτου τὸν σωματοφύλακα, ξυντάξας
 αὐτῷ τὴν τε Ἀττάλου καὶ τὴν Βαλάκρου τάξιν· τὴν δευ-
 τέραν δὲ μοῖραν Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου ἄγειν ἔδωκε, τῶν τε
 ὑπασπιστῶν τῶν βασιλικῶν τὸ τρίτον μέρος καὶ τὴν Φιλίπ-
 που καὶ Φιλώτα τάξιν καὶ δύο χιλιαρχίας τῶν τοξοτῶν καὶ
 τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν ἱππέων τοὺς ἡμίσεας· τὴν δὲ τρίτην
 μοῖραν αὐτὸς ἤγεν ἵνα οἱ πλείστοι τῶν βαρβάρων ἐφαίνοντο.
- 25 Οἱ δὲ ὥς ἦσθοντο προσάγοντας τοὺς Μακεδόνας, κατ-
 εἶχον γὰρ χωρία ὑπερδέξια, τῷ τε πλήθει σφῶν θαρσύναντες
 καὶ τῶν Μακεδόνων, ὅτι ὀλίγοι ἐφαίνοντο, καταφρονήσαντες
 ἐς τὸ πεδῖον ὑποκατέβησαν· καὶ μάχη γίνεταί καρτερὰ.
 2 ἀλλὰ τούτους μὲν οὐ ξὺν πόνῳ ἐνίκα Ἀλέξανδρος· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Πτολεμαῖον οὐκ ἐν τῷ ὁμαλῷ παρατάξαντο, ἀλλὰ γή-
 λοφον γὰρ κατεῖχον οἱ βάρβαροι, ὁρθίους ποιήσας τοὺς λό-
 χους Πτολεμαῖος προσῆγεν ἥπερ ἐπιμαχώτατον τοῦ λόφον
 ἐφαίνετο, οὐ πάντῃ τὸν λόφον κυκλωσάμενος, ἀλλ' ἀπο-
 λιπὼν, εἰ φεύγειν ἐθέλοιεν οἱ βάρβαροι, χώραν αὐτοῖς ἐς τὴν
 3 φρυγὴν. καὶ γίνεταί καὶ τούτοις μάχη καρτερὰ τοῦ χωρίου

sammengesetzt aus ὑπό und ὄρος, so wird dennoch meist noch τοῦ ὄρους hinzugefügt; vgl. Herod. II 158 τούτου τοῦ οὐρεος παρὰ τὴν ὑπαρῆν, ebenso IV 23. Aehnlich ἡ ἀκρόρεια τοῦ ὄρους (= Bergspitze).

9. ξυνεστηκὸς τι = ἀθρόον τι „eine zusammenhaltende, vereinigte Truppenabteilung“ oppos. τὸ διαλυθῆν. Vgl. Xen. Anab. VII 6, 25 οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συνεστηκὸς κατέλαβον

παρ' οὖν. — ἀποχωρῶντες ἐς τὰ ἀπηγγελέμενα „so viel ihm auf die eingelaufenen Nachrichten zu einem erfolgreichen Kampf nothwendig erschienen“.

Cap. 25.

2. ἀλλὰ verb. mit προσῆγεν. — ὁρθίους ποιήσας τοὺς λόχους. Er bildete Colonnen mit grösserer Tiefe als Breite. S. z. c. 4, 7. — τοῦ λόφον hängt von ἥπερ ab. S. z. c. 23, 4.

τῇ χαλεπότητι καὶ ὅτι οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτη
βαρβάρους οἱ Ἰνδοί, ἀλλὰ πολὺ δὴ τι ἀλκιμώτατοι τῶν
προσχώρων εἰσίν. ἐξεώσθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὄρους
ὑπὸ τῶν Μακεδόνων· καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀσπιδόχου τῇ τρίτῃ
μοίρᾳ τῆς στρατιᾶς ὡσανύτως ἔπραξαν· ἐνίκων γὰρ καὶ
οὗτοι τοὺς κατὰ σφᾶς. καὶ λέγει Πτολεμαῖος ἀνθρώπους 4
μὲν ληφθῆναι τοὺς πάντας ὑπὲρ τετρακισμυρίους, βοῶν δὲ
ὑπὲρ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι μυριάδας· καὶ τούτων τὰς καλ-
λίστας ἐπιλεξάμενον Ἀλέξανδρον, ὅτι διαφέρουσαι αὐτῷ κάλ-
λει τε καὶ μεγέθει ἐφαίνοντο, πέμψαι ἐθέλειν ἐς Μακεδονίαν
ἐργάζεσθαι τὴν χώραν.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν τῶν Ἀσπιδόχων χώραν ἦγεν· τούτους 5
γὰρ ἐξηγγέλλετο παρεσκευάσθαι ὡς μαχουμένους, ἱππέας
μὲν ἐς δισμυρίους ἔχοντας, πεζοὺς δὲ ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους,
τριάκοντα δὲ ἐλέφαντας. Κράτερος μὲν δὴ, ἐκτετειχικῶς ἥδη
τὴν πόλιν ἐφ' ἧς τῷ οἰκισμῷ κατελέλειπτο, τοὺς τε βαρύ-
τερον ὠπλισμένους τῆς στρατιᾶς Ἀλεξάνδρῳ ἦγεν καὶ τὰς
μηχανάς, εἴ πον πολιορκίας δεήσειεν. αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος, 6
τοὺς τε ἐταίρους ἱππέας ἄγων καὶ τοὺς ἱππακοντιστὰς καὶ τὴν
Κοῖνον καὶ Πολυσπέρχοντος τάξιν καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας καὶ τοὺς
ψιλοὺς καὶ τοὺς τοξότας, ἦει ὡς ἐπὶ τοὺς Ἀσπιδόχους·
ἦγε δὲ διὰ τῆς Γουραίων χώρας. καὶ τὸν ποταμὸν τὸν 7
ἐπώνυμον τῆς χώρας τὸν Γουραῖον χαλεπῶς διέβη, διὰ
βαθύτητά τε καὶ ὅτι ὀξὺς ὁ ροῦς ἦν αὐτῷ καὶ οἱ λίθοι
στρογγύλοι ἐν τῷ ποταμῷ ὄντες σφαλεροὶ τοῖς ἐπιβαίνουσιν
ἐγίνοντο. οἱ δὲ βάρβαροι ὡς προσάγοντα ἤσθοντο Ἀλέ-
ξανδρον, ἀθροοὶ μὲν ἐς μάχην καταστῆναι οὐκ ἐτόλμησαν·

3. τῇ χαλεπότητι καὶ ὅτι. Einem
causalen Dativ ein Satz mit ὅτι an-
geschlossen. Vgl. unten 7 und VI
25, 2 ἀπορία τε καὶ ὅτι κατέκο-
πτον. — κατὰ τοὺς ἄλλους. κατὰ
c. acc. in der Bedeutung gemäss,
vergleichbar auch c. 16, 7. Vgl.
I 26, 4 καὶ ἐκ τούτου οὐ κατὰ
τοὺς ἄλλους προσχώρων οἱ
Σιδῆται ἐβαρβάρουν. — ἀλκιμώτα-
τοι τῶν προσχώρων kurz statt:
ἀλκιμώτεροι καὶ ἀλκιμώτατοι τῶν
προσχώρων. Zu diesem Gebrauch
des Superlativs in Verbindung mit
einem partitiven Genetiv vgl. V
4, 4 τὰ πολέμια πόλιν τι γενναί-
οτατοι τῶν γε δὴ τότε ἐποίων τῆς

Ἀσίας. Aehnlich VI 8, 7. — τοὺς
κατὰ σφᾶς (= αὐτούς) „die ihnen
gegenüberstehenden“. Vgl. c. 27, 3.
V 17, 2 (ἐπιτίθεται τοῖς καθ' αὐ-
τόν). Ueber diesen Gebrauch des
persönlichen Pronomens der dritten
Person (σφᾶς) s. z. c. 16, 2.

5. ἐφ' ἧς τῷ οἰκισμῷ. Die Prae-
position gehört zum Dativ; über-
haupt kann der Genetiv gleich nach
der Praeposition vor dem ihn re-
gierenden Nomen eintreten.

6. καὶ τοὺς ψιλοὺς ist für das
unverständliche τοὺς χιλοὺς ge-
schrieben (s. c. 30, 6).

7. διὰ βαθύτητα καὶ ὅτι s. o. z.

3. — σφαλεροὶ ἐγίνοντο. Vgl. Xen.

διαλυθέντες δὲ ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις ταύτας ἐπενόουν ἀπομαχόμενοι διασώζειν.

- 26 Καὶ Ἀλέξανδρος πρῶτα μὲν ἐπὶ Μάσσαγα ἦγε, τὴν μεγίστην τῶν ταύτῃ πόλεων. ὡς δὲ προσῆγεν ἤδη τοῖς τείχεσι, θαρρήσαντες οἱ βάρβαροι τοῖς μισθοφόροις τοῖς ἐκ τῶν πρόσω Ἰνδῶν, ἦσαν γὰρ οὗτοι ἐς ἑπτακισχιλίους, ὡς στρατοπεδενομένους εἶδον τοὺς Μακεδόνας, δρόμῳ ἐπ' αὐ-
 2 τοὺς ἦσαν. καὶ Ἀλέξανδρος ἰδὼν πλησίον τῆς πόλεως ἐσομένην τὴν μάχην, προσωτέρῳ ἐκκαλέσασθαι αὐτοὺς βου-
 ληθεὶς τῶν τευχῶν, ὡς εἰ τροπὴ γίνοιτο, ἐγίνωσκε γὰρ ἐσομένην, μὴ δι' ὀλίγου ἐς τὴν πόλιν καταφυγόντες εὐμαρῶς διασώζονται, ὡς ἐκθέοντας εἶδε τοὺς βαρβάρους, μεταβαλλο-
 μένους κελεύει τοὺς Μακεδόνας ὀπίσω ἀποχωρεῖν ὡς πρὸς γήλοφόν τινα, ἀπέχοντα ἀπὸ τοῦ χωρίου ἵνα περ στρατο-
 3 πεδεύειν ἐγνώκει ἐπτά πον μάλιστα σταδίου. καὶ οἱ πολέ-
 μιοι ἀναθαρσύναντες, ὡς ἐγκεκλιότων ἤδη τῶν Μακεδόνων, δρόμῳ τε καὶ ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἐφέροντο ἐς αὐτούς. ὡς δὲ ἐξικνεῖτο ἤδη τὰ τοξεύματα, ἐνταῦθα Ἀλέξανδρος ἀπὸ ξυνθήματος ἐπιστρέψας ἐς αὐτοὺς τὴν φάλαγγα δρόμῳ ἀν-
 επῆγε. πρῶτοι δὲ οἱ ἱππακοντισταὶ τε αὐτῷ καὶ οἱ Ἀργιᾶνες καὶ οἱ τοξοὶ ἐκδραμόντες ξυνέμιξαν τοῖς βαρβάροις· αὐτὸς
 4 δὲ τὴν φάλαγγα ἐν τάξει ἦγεν. οἱ δὲ Ἰνδοὶ τῷ τε παρα-
 λόγῳ ἐκπλαγέντες καὶ ἅμα ἐν χερσὶ γεγεννημένης τῆς μάχης

Anab. IV 3, 6 τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλους λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς und Curtius IV 9, 18 *gradum firmare vix poterant, quum modo saxa lubrica vestigium fallerent, modo rapidior unda subduceret*. — ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις in suam quisque civitatem. Ueber das distributive κατὰ s. z. c. 21, 10. — ἀπομαχόμενοι. ἀπομάχεσθαι von einem höheren Standpunct herab kämpfen. Wie hier I 1, 7. Vgl. Xen. Cyrop. III 1, 1 ἐμελλε τὰ βασίλεια οἰκοδομεῖν ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχεσθαι εἴη.

Cap. 26.

Einnahme der Stadt Massaga. Die treulosen indischen Miets-
 truppen werden auf der ver-
 suchten Flucht niedergehauen.

1. Μάσσαγα. Hauptstadt der
 Assacener. Ihre feste Lage be-

schreibt des genaueren Curtius VIII 10, 22.

2. δι' ὀλίγον hier vom räum-
 lichen Abstand (von der Stadt)
 wie διὰ μακροῦ „aus weiter Ent-
 fernung“ I 19, 6 ὑδρεύεσθαι ἀπὸ
 τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ τῶν ἐκ-
 βολῶν διὰ μακροῦ ἠναγκάζοντο.
 δι' ὀλίγον in temporaler Bedeutung
 (= binnen kurzem) V 7, 5 (oppos.
 διὰ μακροῦ V 2, 6), διὰ τοσούτου
 nach (Verlauf) so langer Zeit VII
 30, 2.

3. ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ sonst meist
 ohne Praeposition wie c. 5, 7. —
 ἀπὸ ξυνθήματος. S. z. c. 4, 4. —
 ἐν τάξει noch in geschlossenen Co-
 lonnen.

4. τῷ τε παραλόγῳ. S. z. c. 20, 4.
 ἐντεῦθεν hierauf; üblicher wäre
 in diesem (temporalen) Sinne ἐν-
 ταῦθα; doch vgl. Xen. Anab. II 2, 7.

ἐγκλίναντες ἔφευγον ἐς τὴν πόλιν. καὶ ἀπέθανον μὲν αὐ-
τῶν ἀμφὶ τοὺς διακοσίους, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς τὰ τείχη κατ-
εκλείσθησαν. καὶ Ἀλέξανδρος προσῆγε τῷ τείχει τὴν φά-
λαγγα, καὶ ἐντεῦθεν τοξεύεται μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους ἐς τὸ
σφυρὸν οὐ χалеπῶς. ἐπαγαγὼν δὲ τὰς μηχανὰς τῇ ὕστε- 5
ραίᾳ τῶν μὲν τειχῶν τι εὐμαρῶς κατέσεισε· βιαζομένους δὲ
ταύτῃ τοὺς Μακεδόνας ἢ παρερρηκτο τοῦ τείχους οὐκ ἀτόλμως
οἱ Ἴνδοι ἡμύνοντο, ὥστε ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀνεκαλέσατο
τὴν στρατιάν. τῇ δὲ ὕστεραίᾳ τῶν τε Μακεδόνων αὐτῶν
ἢ προσβολῇ καρτερωτέρα ἐγίνετο καὶ πύργος ἐπήχθη ξύλινος
τοῖς τείχεσιν, ὅθεν ἐκτοξεύσαντες οἱ τοξόται καὶ βέλη ἀπὸ
μηχανῶν ἀφιέμενα ἀνέστελλον ἐπὶ πολὺ τοὺς Ἴνδους. ἀλλ'
οὐδ' ὥς βιάσασθαι εἶσω τοῦ τείχους οἶοι τε ἐγένοντο.

Τῇ δὲ τρίτῃ προσαγαγὼν αὖθις τὴν φάλαγγα καὶ ἀπὸ 6
μηχανῆς γέφυραν ἐπιβαλὼν τοῦ τείχους ἢ παρερρωγὸς ἦν,
ταύτῃ ἐπῆγε τοὺς ὑπασπιστάς, οἵπερ αὐτῷ καὶ Τύρον ὡς-
αὐτως ἐξεῖλον. πολλῶν δὲ ὑπὸ προθυμίας ὠθουμένων ἄχθος
λαβοῦσα μεῖζον ἢ γέφυρα κατερράγη καὶ πίπτουσι ξὺν αὐτῇ
οἱ Μακεδόνες. οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες τὸ γιννόμενον λίθοις 7
τε ξὺν βοῇ ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ τοξεύμασι καὶ ἄλλῳ ὅτῳ
τις μετὰ χειρὸς ἔχων ἐτύγγανεν ἢ ὅτῳ τις ἐν τῷ τότε
ἐλαβεν ἐξηκόντιζον ἐς τοὺς Μακεδόνας· οἱ δὲ καὶ κατὰ
θύρας, αἵτινες αὐτοῖς κατὰ τὰ μεσοπύργια μικραὶ ἦσαν, ἐκ-
θέοντες ἐκ χειρὸς ἔπαιον τεταραγμένους.

Ἀλέξανδρος δὲ πέμπει Ἀλκίταν ξὺν τῇ αὐτοῦ τάξει τοὺς 27
τε κατατετρωμένους ἀναλαβεῖν καὶ ὅσοι προσεμάχοντο ἐπ-
ανακαλέσασθαι ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τῇ τετάρτῃ

5. βιαζομένους. βιάζεσθαι „mit Gewalt andrängen“ wie c. 30, 2. — ἢ verbinde mit τείχους, vgl. c. 25, 2 ἢ περ τοῦ λόφου. — παρερρηκτο. S. z. c. 3, 1. — ἐκτοξεύσαντες οἱ τοξόται καὶ βέλη ἀφιέμενα, eine ähnliche Verbindung s. c. 30, 1. — οὐδ' ὥς. S. z. c. 3, 3.

6. γέφυραν ἐπιβαλὼν. Ebenso liess Alexander bei der Erstürmung von Tyros (s. das Folg.) Fallbrücken auf die Breschen werfen (II 22, 7 τότε μὲν δὴ ὅσον ἐπιβαλὼν γε-
φύρας ἢ ἐρήριπτο τοῦ τείχους, ἀπ-
επειράθη ἐς ὀλίγον τῆς προσβολῆς). Für γέφυρα ist c. 27, 1 ἐπιβάθρα

gesetzt. — τοῦ τείχους abhängig von ἢ wie oben 5. — παρερρωγὸς in gleichem Sinne ist II 23, 1 τὸ παρερρηγμένον gesetzt. S. z. c. 3, 1. — Τύρον. S. II 23, 4 ff.

7. ἄλλῳ ὅτῳ τις — ἔχων, eine bei diesem Relativpronomen ziemlich ungewöhnliche Assimilation. — κατὰ θύρας, über den fehlenden Artikel s. z. c. 8, 9. — μεσοπύργια was II 23, 6 und bei Thuk. III 23 μετα-
πύργιον heisst (= paries intergeri-
vus Plin. 35, 14 Courtine). — ἐκ χειρὸς im Handgemenge. Vgl. Xen. Hellen. VII 2, 14 ἐκ χειρὸς ἐμάχοντο. Bei Arrian noch VII 10, 2.

ὡσαύτως ἐπ' ἄλλης μηχανῆς ἄλλη ἐπιβάθρα αὐτῷ προσήγετο πρὸς τὸ τεῖχος.

2 Καὶ οἱ Ἰνδοί, ἕως μὲν αὐτοῖς ὁ ἡγεμὼν τοῦ χωρίου περιῆν, ἀπεμάχοντο καρτερῶς· ὥς δὲ βέλει ἀπὸ μηχανῆς τυπεῖς ἀποθνήσκει ἐκεῖνος, αὐτῶν τε οἱ μὲν τινες πεπτω-
3 καὶ ἀπόμαχοι ἦσαν, ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Ἀλέξανδρον. τῷ δὲ ἀσμένῳ γίνεται ἄνδρας ἀγαθοὺς διασῶσαι· καὶ ξυμβαίνει ἐπὶ τῷδε Ἀλέξανδρος τοῖς μισθοφόροις Ἰνδοῖς ὡς κατα-
ταχθέντας ἐς τὴν ἄλλην στρατιὰν ξὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι. οἱ μὲν δὴ ἐξῆλθον ξὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ κατεστρατοπέδευσαν κατὰ σφᾶς ἐπὶ γηλόφῳ ὃς ἦν ἀντίπορος τοῦ τῶν Μακεδό-
νων στρατοπέδου. νυκτὸς δὲ ἐπενόουν δρασμῷ διαχωρησάμενοι ἐς τὰ σφέτερα ἦθ' ἀπαναστῆναι, οὐκ ἐθέλοντες ἐναντία
4 αἰρεσθαι τοῖς ἄλλοις Ἰνδοῖς ὅπλα. καὶ ταῦτα ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, περιστήσας τῆς νυκτὸς τῷ γηλόφῳ τὴν στρατιὰν πᾶσαν κατακόπτει τοὺς Ἰνδοὺς ἐν μέσῳ ἀπολαβῶν, τὴν τε πόλιν αἰρεῖ κατὰ κράτος, ἐρημωθείσαν τῶν προμαχομένων, καὶ τὴν μητέρα τὴν Ἀσσακήνου καὶ τὴν παῖδα ἔλαβεν. ἀπ-
έθανον δὲ ἐν τῇ πάσῃ πολιορκίᾳ τῶν ξὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐς πέντε καὶ εἴκοσιν.

5 Ἐνθεν δὲ Κοῖνον μὲν ὡς ἐπὶ Βάξιρα ἐκπέμπει, γνώμην ποιησάμενος ὅτι μαθόντες τῶν Μασσάγων τὴν ἄλωσιν ἐν-
δῶσουσι σφᾶς αὐτούς. Ἀτταλον δὲ καὶ Ἀλκétαν καὶ Δημή-
τριον τὸν ἱππάρχην ἐπὶ Ὄρα στέλλει, ἄλλην πόλιν, παρ-
αγγείλας περικτεχίζειν τὴν πόλιν ἔστ' ἂν ἀφίκηται αὐτός.
6 καὶ γίγνεται ἐκδρομὴ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἀμφὶ Ἀλκétαν. οὐ χαλεπῶς δὲ τρεψάμενοι αὐτοὺς οἱ Μακεδόνες εἶσω τοῦ τεύχους ἐς τὴν πόλιν ἀποστρέφουσι. καὶ Κοῖνῳ

Cap. 27.

1. ἐπιβάθρα. S. z. c. 26, 6.

3. ἀσμένῳ γίνεται. S. z. c. 9, 5.
— ἐπὶ τῷδε ea conditione ut auch I 19, 6 (σπένδεται πρὸς ἐπὶ τῷδε ὡς αὐτῷ ξυστρατεύειν). — κατὰ σφᾶς. S. z. c. 25, 3 (ἐνίκων οὗτοι τοὺς κατὰ σφᾶς). — διαχωρη-
σάμενοι hier in anderer Bedeutung als c. 8, 9. — ἦθ'. S. z. c. 15, 5.

4. κατακόπτει. Plut. Alex. 59
rügt dieses Verfahren (τοῦτο τοῖς πολέμικοις ἔργοις αὐτοῦ τάλλα νο-

μίμως καὶ βασιλικῶς πολέμησαντος ὡς κηλὶς πρόσσεστιν). — τὴν μητέρα τὴν Ἀσσακήνου. Curtius VIII 10, 22 ipse ad Mazagas venit. Nuper Assacano, cuius regnum fuerat, demortuo regioni ubique praeerat mater eius Cleophris.

5. Βάξιρα, Stadt diesseits des Indus, deren Lage sich nicht genau bestimmen lässt; dasselbe gilt von dem gleich im folgenden erwähnten Ὄρα. — γνώμην ποιησάμενος. γνώμην ποιείσθαι sic eine Meinung bilden auch c. 29, 5.

οὐ προχωρεῖ τὰ ἐν τοῖς Βαζίοις, ἀλλὰ πιστεύοντες γὰρ τοῦ χωρίου τῇ ὀχυρότητι, ὅτι ὑπερύψηλόν τε ἦν καὶ πάντῃ ἀκριβῶς τετειχισμένον, οὐδὲν ξυμβατικὸν ἐνεδίδosan.

Ταῦτα μαθὼν Ἀλέξανδρος ὥρμητο μὲν ὡς ἐπὶ Βάξιρα· 7 γνοὺς δὲ ὅτι τῶν προσοίκων τινὲς βαρβάρων παριέναι ἐς τὰ Ὄρα τὴν πόλιν λαθόντες μέλλουσι, πρὸς Ἀβισάρου ἐπὶ τῷδε ἐσταλμένοι, ἐπὶ τὰ Ὄρα πρῶτον ἦγε· Κοῖνον δὲ ἐπιτειχίσαι τῇ πόλει τῶν Βαζίων καρτερόν τι χωρίον προσέταξε, καὶ ἐν τούτῳ φυλακὴν καταλιπόντα ἀποχωρῶσαν, ὡς μὴ ἄδεια εἴη τοῖς ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι τῇ χώρᾳ, αὐτὸν ἄγοντα τῆς στρατιᾶς τὴν λοιπὴν παρ' αὐτὸν ἰέναι. οἱ δὲ ἐκ τῶν 8 Βαζίων ὡς εἶδον ἀπιόντα ξὺν τῷ πλείστῳ τῆς στρατιᾶς τὸν Κοῖνον, καταφρονήσαντες τῶν Μακεδόνων, ὡς οὐ γενομένων ἂν σφισιν ἀξιωμαχῶν, ἐπεκθέουσιν ἐς τὸ πεδίον· καὶ γίνε-ται αὐτῶν μάχη καρτερά. καὶ ἐν ταύτῃ λίπτουσι μὲν τῶν βαρβάρων ἐς πεντακοσίους, ζῶντες δὲ ἐλήφθησαν ὑπὲρ τοὺς ἐβδομήκοντα· οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τῇ πόλει ξυμφυγόντες βεβαί-ότερον ἤδη εἰργοντο τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ ἐπιτειχί-σματος. καὶ Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῶν Ὄρων ἡ πολιορκία οὐ χα- 9 λεπὴ ἐγένετο, ἀλλ' εὐθύς ἐξ ἐφόδου προσβαλὼν τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐλέφαντας τοὺς ἐγκαταλεί-φθέντας ἔλαβε.

Καὶ ταῦτα οἱ ἐν τοῖς Βαζίοις ὡς ἔμαθον, ἀπογνόντες 28 τὰ σφέτερα πράγματα ἀμφὶ μέσας νύκτας τὴν πόλιν ἐκλεί-

6. οὐδὲν ξυμβατικὸν ἐνδιδόναι. Gleichbedeutend ist die Wendung οὐδὲν ἐνδόσιμον παρασχεῖν ἐς ξύμ-βασιν I 7, 8.

7. Ἀβισάρου. Er war Bruder des Assacenus (c. 30, 5) und König der Berginder (V 8, 3). — ἐπιτειχίσαι τῇ πόλει. ἐπιτειχίζειν τῇ πόλει (χώρᾳ) ist der eigentliche Ausdruck von der Aufführung eines festen Castells (φρουρίου, καρτερόν χωρίου) gegen eine feindliche Stadt (oder Land), um sie von dort aus zu beunruhigen. Vgl. I 24, 6 συνεξαίρει φρουρίον ὀχυρόν, ἐπιτειχισμένον τῇ χώρᾳ πρὸς Πισιδῶν, ὅθεν ὁρῶμενοι πολλὰ ἐβλαπτον τοὺς τὴν γῆν ἐρα-ζομένους. — χρῆσθαι τῇ χώρᾳ um sich den Bedarf an Lebensmitteln daraus zu verschaffen (oppo. εἰργε-σθαι τῆς χώρας, unten 8).

8. ὡς οὐ γενομένων ἂν ist auf den Opt. mit ἂν zurückzuführen (οὐκ ἂν σφισι ἀξιόμαχοι γίνοντο). — ἐν τῇ πόλει ξυμφυγόντες ist gegen die gute Graecität, in welcher ἐν (statt εἰς) sich nur mit Perf. oder Plusquamperf. verbunden findet. Krüger hat daher ἐν τῇ πόλει ξυμπεφευγότες geschrieben, während Sintonis ξυμφυγόντες beibehält, aber ἐν τῇ πόλει in εἰς τὴν πόλιν änderte. Beide Aende-rungen haben wenig Wahrschein-lichkeit für sich.

9. εὐθύς ἐξ ἐφόδου eig. vom Ausmarsch aus d. i. statim primo impetu. S. z. c. 2, 3. — τοὺς ἐλέ-φαντας. S. c. 30, 8.

- πουσιν, ἔφυγον δὲ ἐς τὴν πέτραν. ὥς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι
 βάρβαροι ἔπραττον· ἀπολιπόντες τὰς πόλεις ξύμπαντες ἔφυ-
 γον ἐς τὴν πέτραν τὴν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰορνον καλουμένην.
 μέγα γάρ τι τοῦτο χρῆμα πέτρας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐστί,
 καὶ λόγος ὑπὲρ αὐτῆς κατέχει οὐδὲ Ἡρακλεῖ τῷ Διὸς ἀλω-
 2 τὸν γενέσθαι τὴν πέτραν. εἰ μὲν δὴ καὶ ἐς Ἰνδοὺς ἀφίκετο
 ὁ Ἡρακλῆς ὁ Θηβαῖος ἢ ὁ Τύριος ἢ ὁ Αἰγύπτιος ἐς οὐ-
 δέτερα ἔχω ἰσχυρίσασθαι· μᾶλλον δὲ δοκῶ ὅτι οὐκ ἀφίκετο,
 ἀλλὰ πάντα γὰρ ὅσα χαλεπὰ οἱ ἄνθρωποι ἐς τοσούδε ἄρα
 αὖξουσιν αὐτῶν τὴν χαλεπότητα ὥς καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἄν
 ἄπορα γενέσθαι μυθεύειν. κἀγὼ ὑπὲρ τῆς πέτρας ταύτης
 οὕτω γινώσκω, τὸν Ἡρακλέα ἰς κόμπον τοῦ λόγον ἐπιφημι-
 3 ξεσθαι. τὸν μὲν δὴ κύκλον τῆς πέτρας λέγουσιν ἐς δια-
 κοσίους σταδίους μάλιστα εἶναι, ὕψος δὲ αὐτῆς, ἵναπερ
 χθαμαλώτατον, σταδίων ἔνδεκα, καὶ ἀνάβασιν χειροποίητον
 μίαν χαλεπὴν· εἶναι δὲ καὶ ὕδωρ ἐν ἄκρᾳ τῇ πέτρᾳ πολὺ
 καὶ καθαρόν, πηγὴν ἀνίσχουσαν, ὥς καὶ ἀπορρεῖν ἀπὸ τῆς
 πηγῆς ὕδωρ, καὶ ὕλην καὶ γῆν ἀγαθὴν ἐργάσιμον ὅσῃν καὶ
 χιλίοις ἀνθρώποις ἀποχρῶσθαι ἂν εἶναι ἐργάζεσθαι.
 4 Καὶ ταῦτα ἀκούοντα Ἀλέξανδρον πόθος λαμβάνει ἐξελεῖν
 καὶ τοῦτο τὸ ὄρος, οὐχ ἥμισυ ἐπὶ τῷ ἀμφὶ τὸν Ἡρακλέα

Cap. 28.

Eroberung des Felsenschlosses
 Aornos. Erste Elephantenjagd
 am Indos. Hephästion und Per-
 diceas schlagen eine Brücke über
 den Indos.

1. ὥς δέ = οὕτω δέ. S. z. 3, 3.
 — Ἰορνον. Dieser unverkennbar
 griechische Namen soll eine selbst
 für Vögel schwer erreichbare Höhe
 bezeichnen. Vgl. Strabo 15, 1 Ἰορ-
 νον δέ τινα πέτραν, ἧς τὰς ὀρέας
 ὁ Ἰνδὸς ὑπορρεῖ πλησίον τῶν πε-
 γῶν, Ἀλέξανδρον κατὰ μίαν προσ-
 βολὴν ἐλόντος σεμνύοντες ἔφασαν
 τὸν Ἡρακλέα τρεῖς μὲν προσβαλεῖν
 τῇ πέτρᾳ, τρεῖς δ' ἀποκρουσθῆναι.
 Neuere Reisende glauben diese
 Felsenhöhe im Tafelberg Makabun
 (nahe am rechten Ufer des Indus)
 gegen 60 Meilen oberhalb seines
 Zusammenflusses mit dem Kabul
 wiedergefunden zu haben, während

andere sie mit dem heutigen Berge
 Azarneh identificieren.

2. ὁ Τύριος. Ueber den in Tyros
 verehrten Herakles vgl. II 16, 1,
 über den aegyptischen II 16, 3. —
 — ἐς οὐδέτερα ἔχω ἰσχυρίσασθαι
 in neutram partem habeo asseve-
 rare. — πάντα dem folgenden Re-
 lativ (ὅσα) assimiliert (assimilatio
 inversa); wir erwarteten πάντων,
 worauf auch das diesen Begriff
 wiederaufnehmende, der Deutlich-
 keit halber hinzugefügte αὐτῶν
 (= πάντων ὅσα χαλεπὰ) hinweist.
 — Vor ἄπορα bieten die Handschr.
 ἄν, was getilgt ist, weil es den
 Sinn stört.

3. πηγὴν ἀνίσχουσιν isterklärende
 Apposition zu ὕδωρ πολὺ τι καὶ
 καθαρόν. Zur Bedeutung von ἀν-
 ίσχειν s. z. VI 1, 3. — ὥς καὶ ἀπορ-
 ρεῖν begründet εἶναι δὲ καὶ ὕδωρ
 πολὺ. Gedanke: Sie hatten solchen
 Ueberfluss an Quellwasser, dass sie
 es nicht alles verbrauchten.

μύθῳ πεφημισμένῳ. τὰ μὲν δὴ Ὠρεα καὶ τὰ Μάσσαγα
φρούρια ἐποίησεν ἐπὶ τῇ χώρᾳ· τὰ Βάξιρα δὲ πόλιν ἐξ-
ετείχισε. καὶ οἱ ἀμφὶ Ἑφαιστίωνά τε καὶ Περδίκκην αὐτῷ 5
ἄλλην πόλιν ἐκτείχισαντες, Ὀροβάτις ὄνομα τῇ πόλει ἦν,
καὶ φρουρὰν καταλιπόντες, ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦεσαν·
ὡς δὲ ἀφίκοντο, ἔπρασσον ἤδη ὅσα ἐς τὸ ξεῦξαι τὸν Ἰνδὸν
ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐτέτακτο.

Ἀλέξανδρος δὲ τῆς μὲν χώρας τῆς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰνδοῦ 6
ποταμοῦ σατράπην κατέστησε Νικάνορα τῶν ἐταίρων. αὐτὸς
δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦγε, καὶ πό-
λιν τε Πευκελαῶτιν οὐ πόρρω τοῦ Ἰνδοῦ ὠκισμένην ὁμο-
λογία παρεστήσατο καὶ ἐν αὐτῇ φρουρὰν καταστήσας τῶν
Μακεδόνων καὶ Φίλιππον ἐπὶ τῇ φρουρᾷ ἡγεμόνα, ὁ δὲ
καὶ ἄλλα προσηγάρετο μικρὰ πολίσματα πρὸς τῷ Ἰνδῷ πο-
ταμῷ ὠκισμένα· ξυνείποντο δὲ αὐτῷ Κωφαῖός τε καὶ Ἀσ-
σαγέτης οἱ ὕπαρχοι τῆς χώρας. ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἐμβόλιμα 7
πόλιν, ἣ ξύνεγγυς τῆς πέτρας Ἀόρνον ὠκεῖτο, Κράτερον
μὲν ξὺν μέρει τῆς στρατιᾶς καταλείπει αὐτοῦ, σιτόν τε ἐς
τὴν πόλιν ὡς πλεῖστον ξυνάγειν καὶ ὅσα ἄλλα ἐς χρόνιον
τριβὴν, ὡς ἐντεῦθεν ὀρωμένους τοὺς Μακεδόνας χρόνιῳ
πολιορκίᾳ ἐκτρυχῶσαι τοὺς κατέχοντας τὴν πέτραν, εἰ μὴ
ἐξ ἐφόδου ληφθεῖη. αὐτὸς δὲ τοὺς τοξότας τε ἀναλαβὼν 8
καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας καὶ τὴν Κοίνου τάξιν καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης
φάλαγγος ἐπιλέξας τοὺς κουφοτάτους τε καὶ ἅμα εὐοπλοτά-
τους καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων ἐς διακοσίους καὶ ἱπποτοξότας
ἐς ἑκατὸν προσῆγε τῇ πέτρᾳ. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ
κατεστρατοπεδεύσατο ἵνα ἐπιτήδειον αὐτῷ ἐφαίνετο· τῇ δὲ
ὑστεραίᾳ ὀλίγον προελθὼν ὡς πρὸς τὴν πέτραν αὐθις
ἐστρατοπεδεύσατο.

Καὶ ἐν τούτῳ ἦκον παρ' αὐτὸν τῶν προσχώρων τινὲς, 29
σφᾶς τε αὐτοὺς ἐνδιδόντες καὶ ἡγήσασθαι φάσκοντες ἐς τῆς
πέτρας τὸ ἐπιμαχώτατον, ὅθεν οὐ χαλεπὸν αὐτῷ ἔσεσθαι

4. ἐπὶ τῇ χώρᾳ gegen das Land, um es im Zaume zu halten. S. z. c. 27, 7 (ἐπιτείχισαι τῇ πόλει).

5. Ὀροβάτις. In erläuternden Sätzen, welche den Namen angeben, ist das Asyndeton nicht ungewöhnlich. Wie hier V 22, 2.

6. ὁμολογία παρεστήσατο, gleichbedeutend ist ὁμολογία προσάγεσθαι

I 28, 8 (oppos. βία ἐξελεῖν). — ὁ δὲ nimmt wie c. 12, 2. II 7, 9 das Subiect αὐτός δέ wieder auf.

7. ὅσα ἐς. ὅσος ἐς ausreichend zu s. z. VI 17, 3. — ἐξ ἐφόδου. S. z. c. 27, 9.

Cap. 29.

1. ὅθεν — ἔσεσθαι. Die Zeit-

- ἐλεῖν τὸ χωρίον. καὶ ξὺν τούτοις πέμπει Πτολεμαῖον τὸν
 Λάγρον τὸν σωματοφύλακα, τοὺς τε Ἀργιᾶνας ἄγοντα καὶ
 τοὺς φιλοὺς τοὺς ἄλλους καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἐπιλέκτους,
 2 προστάξας, ἐπειδὴν καταλάβῃ τὸ χωρίον, κατέχειν μὲν αὐτὸ
 ἰσχυρᾶ φυλακῇ, οἳ δὲ σημαίνειν ὅτι ἔχεται. καὶ Πτολεμαῖος
 ἐλθὼν ὁδὸν τραχεῖάν τε καὶ δύσπορον λανθάνει τοὺς βαρ-
 βάρους κατασχὼν τὸν τόπον· καὶ τοῦτον χάρακι ἐν κύκλῳ
 καὶ τάφρῳ ὀχυρώσας πυρσὸν αἶρει ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐνθεν
 ὀφθῆσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἔμελλε. καὶ ὥφθη τε ἅμα ἡ
 φλόξ καὶ Ἀλέξανδρος ἐπῆγε τῇ ὑστεραίᾳ τὴν στρατιάν·
 ἀμυνομένων δὲ τῶν βαρβάρων οὐδὲν πλέον αὐτῷ ὑπὸ δυσ-
 χωρίας ἐγίνετο. ὥς δὲ Ἀλέξανδρῳ ἄπορον τὴν προσβολὴν
 3 κατέμαθον οἱ βάρβαροι, ἀναστρέψαντες τοῖς ἀμφὶ Πτολεμαῖον
 αὐτοὶ προσέβαλλον· καὶ γίνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Μακε-
 δόνων μάχῃ καρτερᾷ, τῶν μὲν διασπᾶσαι τὸν χάρακα σπου-
 δὴν ποιουμένων, τῶν Ἰνδῶν, Πτολεμαῖου δὲ διαφυλάξαι τὸ
 χωρίον· καὶ μείον σχόντες οἱ βάρβαροι ἐν τῷ ἀκροβολισμῷ
 νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπεχώρησαν.
 4 Ἀλέξανδρος δὲ τῶν Ἰνδῶν τινα τῶν αὐτομόλων, πιστόν
 τε ἄλλως καὶ τῶν χωρίων δαήμονα ἐπιλεξάμενος, πέμπει
 παρὰ Πτολεμαῖον τῆς νυκτὸς γράμματα φέροντα τὸν Ἰνδόν,
 ἵνα ἐγγράπτο, ἐπειδὴν αὐτὸς προσβᾷ τῇ πέτρᾳ, τὸν δὲ

coniunctionen ὥς, ὅτε, ἐπεὶ, ἐπειδὴ
 so wie Pronomina relativa werden
 in oratione obliqua mit Infinitiv
 verbunden. So z. B. nach ὅστις
 VI 14, 2 (ἦν τινα — εἶναι).

2. τῇ ὑστεραίᾳ ist wahrscheinlich
 zu streichen, da es mit der Satz-
 verbindung ἅμα τε — καί, durch
 welche die Gleichzeitigkeit
 zweier Handlungen ausgedrückt
 wird, in Widerspruch steht. — οὐ-
 δὲν πλέον — ἐγίνετο. οὐδὲν πλέον
 γίνεταί μοι „ich kann nichts vor-
 wärtsbringen (ausrichten)“ ist eine
 bei Arrian öfter wiederkehrende
 Wendung. Vgl. III 27, 3. Aehnlich
 Herod. IX 41 μέχρι μὲν νῦν δέκα
 ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγίνετο
 τούτων.

3. σπουδὴν ποιουμένων (= σπευ-
 δόντων). Aehnliche Umschreibungen
 mit ποιεῖσθαι sind θαυμά ποιεῖσθαι
 (= θαυμάζειν), βουλὴν ποιεῖσθαι
 (= βουλευέσθαι), ὁργὴν ποιεῖσθαι

(= ὀργίζεσθαι) u. ä. Wie hier
 σπουδὴν ποιεῖσθαι auch V 16, 4.
 — τῶν Ἰνδῶν. Zur Stellung des
 erläuternden Zusatzes vgl. I 15, 4
 ἄνδρες ἀνδράσιν ἡγωνίζοντο οἳ μὲν
 ἐς τὸ πεδίον βιάσασθαι τοὺς Πέρ-
 σας, οἱ Μακεδόνες, οἳ δὲ εἰσβαί-
 τε αὐτῶν τὴν ἔκβασιν, οἱ Πέρσαι.
 — μείον σχόντες. μείον ἔχειν
 (= μειονεχεῖν) inferiorem esse
 auch III 23, 5.

4. δαήμον ein mehr dichterisches
 Wort; auch VII 28, 2. — τὸν Ἰν-
 δόν, wiewol schon τῶν Ἰνδῶν τινα
 vorausgegangen. Zu der aus dem
 Streben nach Deutlichkeit hervor-
 gehenden Wiederholung des Nomens
 vgl. VII 3, 4 ὅς τε ἱπποὶ διαφαινό-
 μενοι διὰ τῶν ἱππαγωγῶν πλοίων,
 οὐ πρόσθεν ἱπποὶ ἐπὶ νεῶν ὀφθέν-
 τες ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ. Aehnlich c.
 3, 7 (Φαρνούχην), VI 1, 5 und V
 14, 4. — τὸν δὲ ἐπιέναι hängt von
 ἐνεγγράπτο ab, das einen Befehl

ἐπιέναι τοῖς βαρβάροις κατὰ τὸ ὄρος, μηδὲ ἀγαπᾶν ἐν φυ-
λακῇ ἔχοντα τὸ χωρίον, ὥς ἀμφοτέρωθεν βαλλομένους τοὺς
Ἰνδοὺς ἀμφιβόλους γίνεσθαι. καὶ αὐτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ 5
ἄρας ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσῆγε τὴν στρατιὰν κατὰ τὴν
πρόσβασιν ἣ Πτολεμαῖος λαθὼν ἀνέβη, γνώμην ποιούμενος
ὥς εἰ ταύτῃ βιασάμενος ξυμμίξει τοῖς ἀμφὶ Πτολεμαῖον, οὐ
χαλεπὸν ἔτι ἐσόμενον αὐτῷ τὸ ἔργον. καὶ ξυνέβη οὕτως.
ἔστε μὲν γὰρ ἐπὶ μεσημβρίαν ξυνειστήκει καρτερὰ μάχῃ τοῖς 6
τε Ἰνδοῖς καὶ τοῖς Μακεδόσιν, τῶν μὲν ἐκβιαζομένων ἐς
τὴν πρόσβασιν, τῶν δὲ βαλλόντων ἀνιόντας· ὥς δὲ οὐκ
ἀνίσταν οἱ Μακεδόνες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ἐπιόντες, οἱ δὲ
πρόσθεν ἀναπαυόμενοι, μόγισ δὴ ἀμφὶ δέλην ἐκράτησαν
τῆς παρόδου καὶ ξυνέμιξαν τοῖς ξὺν Πτολεμαίῳ. ἐκείθεν
δὲ ὁμοῦ ἤδη γενομένη ἡ στρατιὰ πᾶσα ἐπήγετο αὐθις ὥς
ἐπ' αὐτὴν τὴν πέτραν· ἀλλὰ γὰρ ἔτι ἄπορος ἦν αὐτῇ ἡ
προσβολή. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος γίνεται.

ὑπὸ δὲ τὴν ἑω παραγγέλλει στρατιωτῇ ἐκάστῳ κόπτειν 7
χάρακας ἑκατὸν κατ' ἄνδρα. καὶ οὗτοι κεκομμένοι ἦσαν καὶ
αὐτὸς ἐχώννυν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἵνα
ἐστρατοπεδευκότες ἦσαν ὥς ἐπὶ τὴν πέτραν χῶμα μέγα, ἐν-
θεν τοξεύματά τε ἂν ἐξικνεῖσθαι ἐς τοὺς προμαχομένους

in sich schliesst. δέ nach τόν ist
das sogen. δέ ἀποδοτικόν, welches
den logischen Nachsatz zu einem
dem Vordersatz (hier: ἐπειδὴν
αὐτὸς προσβάλλῃ) beigeordneten
Sätze gestaltet, der aber durch δέ
einen besonderen Nachdruck erhält.
Vgl. Herod. V 73 εἰ μὲν διδοῦσι
βασιλεῖ Λακείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ,
ὃ δὲ συμμαχίην σφι συντίθεται.
Aehnlich Arrian V 11, 4 (σὺ δέ).
16, 1. 20, 1. VI 18, 1 öft. — μηδέ,
wo ein Attiker καὶ μὴ gesetzt ha-
ben würde. S. z. c. 9, 4. — ὥς —
ἀμφιβόλους γίνεσθαι „so dass sie
in ihrer Bedrängnis zweifelhaft
waren, nach welcher von beiden
Seiten hin sie sich wenden sollten“.
Die Wendung auch II 23, 3 ὥς
πανταχόθεν βαλλομένους τοὺς Τυ-
ρίους ἐν τῷ δεινῷ ἀμφιβόλους γίνε-
σθαι und V 8, 2. 15, 3. An sämt-
lichen Stellen hat Arrian ἀμφί-
βολος in übertragenem Sinne ge-
braucht (= nicht wissend, zwei-

felhaft), während es bei Thukyd.
IV 36 (οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι
ἀμφοτέρωθεν — ἀμφίβολοι ἤδη
ὄντες οὐκ ἐτί ἀντείχον), welche Stelle
Arrian im Sinne hatte, nichts an-
deres bedeuten kann als „von allen
Seiten angegriffen“, indem es nach
der Parenthese nur eine variierte
Wiederaufnahme des βαλλόμενοι
ἀμφοτέρωθεν ist.

5. γνώμην ποιούμενος wie c. 27,
5. Hiervon ist ὥς οὐ χαλεπὸν ἔτι
ἐσόμενον als Inhalt des γνώμην ποι-
εῖσθαι abhängig gedacht.

6. ξυνειστήκει μάχῃ. S. z. V 17, 3.
— τῶν μὲν. οἱ μὲν (ὁ μὲν) bezieht
sich zuweilen auf den nächst vor-
hergehenden Begriff, während οἱ δέ
(ὁ δέ) auf den entfernteren hinweist.
— οἱ πρόσθεν, ἐπιόντες.

7. αὐτὸς ἐχώννυν. αὐτὸς stimmt
nicht zu dem Folgenden καὶ αὐτὸς
ἐφειστήκει θεατῆς καὶ ἐπαινέτης
τοῦ ἔργου, weshalb Krüger statt

δυνατὰ αὐτῷ ἐφαίνετο καὶ ἀπὸ μηχανῶν βέλη ἀφιέμενα· καὶ ἐχώννουν αὐτῷ πᾶς τις ἀντιλαμβανόμενος τοῦ ἔργου· καὶ αὐτὸς ἐφειστήκει θεατῆς καὶ ἐπαινέτης τοῦ ξὺν προθυμίας περαινομένου, κολαστῆς δὲ τοῦ ἐν τῷ παραχορήμα ἐκλιποῦς.

30 Τῇ μὲν δὴ πρώτῃ ἡμέρᾳ ὥς ἐπὶ στάδιον ἔχωσεν αὐτῷ ὁ στρατός. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν οἱ τε σφενδονῆται σφενδονῶντες ἐς τοὺς Ἰνδοὺς ἐκ τοῦ ἤδη κεχωσμένου καὶ ἀπὸ τῶν μηχανῶν βέλη ἀφιέμενα ἀνέστελλε τῶν Ἰνδῶν τὰς ἐκδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς χωννύοντας. καὶ ἐχώννυτο αὐτῷ ἐς τρεῖς ἡμέρας ξυνεχῶς τὸ χωρίον. τῇ τετάρτῃ δὲ βιασάμενοι τῶν Μακεδόνων οὐ πολλοὶ κατέσχον ὀλίγον γήλοφον ἰσόπεδον τῇ πέτρᾳ. καὶ Ἀλέξανδρος οὐδέν τι ἐλινύων ἐπῆγε τὸ χῶμα, ξυνάψαι ἐθέλων τὸ χωννύμενον τῷ γηλόφῳ ὄντινα οἱ ὀλίγοι αὐτῷ ἤδη κατεῖχον.

2 Οἱ δὲ Ἰνδοὶ πρὸς τε τὴν ἀδιήγητον τόλμαν τῶν ἐς τὸν γήλοφον βιασαμένων Μακεδόνων ἐκπλαγέντες καὶ τὸ χῶμα ξυνάπτον ἤδη ὀρῶντες, τοῦ μὲν ἀπομάχεσθαι ἔτι ἀπείχοντο· πέμψαντες δὲ κήρυκα σφῶν παρ' Ἀλέξανδρον ἐθέλιν ἐφασκον ἐνδοῦναι τὴν πέτραν, εἰ σφισι σπένδοιτο. γνώμην δὲ ἐπεποιήντο ἐν τῷ ἔτι διαμέλλουσι τῶν σπονδῶν διαραγόντες τὴν ἡμέραν νυκτὸς ὥς ἕκαστοι διασκηδάννυσθαι ἐπὶ τὰ σφέ-
3 τερα ἦθη. καὶ τοῦτο ὥς ἐπύθετο Ἀλέξανδρος, ἐνδίδωσιν αὐτοῖς χρόνον τε ἐς τὴν ἀποχώρησιν καὶ τῆς φυλακῆς τὴν κύκλωσιν τὴν πάντῃ ἀφελεῖν. καὶ αὐτὸς ἔμενεν ἔστε ἥρξαντο τῆς ἀποχώρησεως· καὶ ἐν τούτῳ ἀναλαβὼν τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἐς ἑπτακοσίους κατὰ τὸ

des ersten αὐτὸς εὐθύς zu lesen vorschlägt. — τοῦ ἐκλιποῦς. Ueber die Bedeutung des substantivischen Neutrums der Adjectiva s. z. V 7, 5.

Cap. 30.

1. οἱ σφενδονῆται σφενδονῶντες καὶ ἀπὸ τῶν μηχαν. βέλη ἀφιέμενα. S. c. 26, 5 οἱ τοῖοι ἐκτοξεύσαντες καὶ βέλη ἀφιέμενα. — ἐλινύων, ein herodoteisches Wort. Vgl. Herod. VIII 71 ἐλινύον οὐδένα χρόνον οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας.

2. βιασαμένων. S. z. c. 26, 5. — ἐκπλαγέντες πρὸς, wie V 14, 2. — ξυνάπτον, τῷ γηλόφῳ. — ἀπο-

μάχεσθαι. S. z. c. 25, 7. — γνώμην δὲ ἐπεποιήντο. γνώμην ποιῆσθαι heisst hier den Entschluss fassen wie III 19, 1. Anders oben c. 27, 5. 29, 5. — ἐν τῷ ἔτι διαμέλλουσι τῶν σπονδῶν. τὸ διαμέλλω „die Verzögerung“ bis zum Abschluss des Vertrags; während derselben glaubten sie in der Nacht ihre Flucht bewerkstelligen zu können. Ueber den Gebrauch des Participis s. z. V 7, 5. — ὥς ἕκαστοι. S. z. c. 25, 7. — ἦθη. S. z. c. 15, 5.

3. χρόνον τε καὶ ἀφελεῖν. Vgl. II 12, 5 τῇ μητρὶ καὶ τῇ γυναικὶ Λαγείῳ ξεγχορεῖ Ἀλέξανδρος τὴν

ἐκλειμμένον τῆς πέτρας ἀνέρχεται ἐς αὐτὴν πρῶτος, καὶ οἱ Μακεδόνες ἄλλος ἄλλη ἀνιμῶντες ἀλλήλους ἀνῆσαν. καὶ 4 οὔτοι ἐπὶ τοὺς ἀποχωροῦντας τῶν βαρβάρων τραπόμενοι ἀπὸ ξυνθήματος, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ ἀπέκτειναν· οἱ δὲ καὶ πεφοβημένως ἀποχωροῦντες κατὰ τῶν κρημνῶν ῥίψαντες σφᾶς ἀπέθανον. εἶχετο τε Ἀλεξάνδρῳ ἡ πέτρα ἡ τῷ Ἡρακλεῖ ἄπορος γενομένη, καὶ ἔθνευ ἐπ' αὐτῇ Ἀλέξανδρος καὶ κατεσκεύασε φρούριον, παραδοὺς Σισικώτῳ ἐπιμελεῖσθαι τῆς φρουρᾶς, ὃς ἐξ Ἰνδῶν μὲν πάλαι ἠντομολῆκει ἐς Βάκτρα παρὰ Βῆσσου, Ἀλεξάνδρου δὲ κατασχόντος τὴν χώραν τὴν Βακτρίαν ξυνεστράτευνέ τε αὐτῷ καὶ πιστὸς ἐς τὰ μάλιστα ἐφαίνετο.

Ἄρας δ' ἐκ τῆς πέτρας ἐς τὴν Ἀσσακηνῶν χώραν ἐμ- 5 βάλλει. τὸν γὰρ ἀδελφὸν τὸν Ἀσσακηνοῦ ἐξηγγέλλετο τοὺς τε ἐλέφαντας ἔχοντα καὶ τῶν προσχώρων βαρβάρων πολλοὺς ξυμπεφευγέναι ἐς τὰ ταύτῃ ὄρη. καὶ ἀφικόμενος εἰς Αὐρτα πόλιν τῶν μὲν ἐνοικούντων οὐδένα καταλαμβάνει οὐδὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ πρὸς τῇ πόλει· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν Νεάρχον τε καὶ Ἀντίοχον τοὺς χιλιάρχους τῶν ὑπάσπιστων ἐκπέμπει καὶ Νεάρχῳ μὲν τοὺς Ἀργιᾶνας καὶ τοὺς ψιλοὺς ἄγειν ἔδω- 6 κεν, Ἀντιόχῳ δὲ τὴν τε αὐτοῦ χιλιαρχίαν καὶ δύο ἐπὶ ταύτῃ ἄλλας. ἐστέλλοντο δὲ τά τε χωρία κατοψόμενοι καὶ εἴ ποὺ τινες τῶν βαρβάρων ξυλλαβεῖν ἐς ἔλεγχον τῶν κατὰ τὴν χώραν, τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα δὴ τὰ ἀμφὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔμελλεν αὐτῷ μαθεῖν.

Αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἤδη ἦγε, καὶ ἡ 7 στρατιὰ αὐτῷ ὁδοποιεῖτο πρόσω ἰοῦσα ἅπορα ἄλλως ὄντα τὰ ταύτῃ χωρία. ἐνταῦθα ξυλλαμβάνει ὀλίγους τῶν βαρ-

βασιλικὴν θεραπείαν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας. — τὸ ἐκλειμμένον τῆς πέτρας. Vgl. II 23, 2 τὸ κατερηγμένον τοῦ τείχους. So können Participia und Adiectiva in substantivischer Bedeutung zur Bezeichnung einer Oertlichkeit gebraucht werden.

4. ἀπὸ ξυνθήματος. S. z. c. 4, 4.

5. χώρα hat hier wegen des Gegensatzes zu πέτρα die Bedeutung Flachland, denn auch der Aornos lag, wie oben erzählt, im Lande der Assacener.

6. Vor τοὺς ψιλοὺς ist mit Gro-novius καὶ eingeschoben (s. c. 25, 6.) — εἴ πον. S. z. c. 17, 3. — τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα — ξμελε, das was zu erfahren ihm am meisten am Herzen lag, ist durch einen selbständigen Satz hervorgehoben, der einem Satztheil (τῶν τε ἄλλων) angeschlossen ist. Einfacher war: τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα δὴ τῶν ἀμφὶ τοὺς ἐλέφαντας. Aehnlich VI 23, 1.

7. ὁδοποιεῖ ist statt des wenig gebräuchlichen handschriftlich überlieferten ὁδοποιεῖτο mit Krüger

βάρων, καὶ παρὰ τούτων ἔμαθεν ὅτι οἱ μὲν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰνδοὶ παρὰ Ἀβισάρῃ ἀποπεφευγότες εἶεν, τοὺς ἐλέφαντας δὲ ὅτι αὐτοῦ κατέλιπον νέμεσθαι πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῷ· καὶ τούτους ἡγήσασθαι οἱ τὴν ὁδὸν ἐκέλευσεν ὥς ἐπὶ τοὺς
 8 ἐλέφαντας. εἰσὶ δὲ Ἰνδῶν πολλοὶ κυνηγέται τῶν ἐλεφάντων, καὶ τούτους σπουδῇ ἅμφ' αὐτὸν εἶχεν Ἀλέξανδρος, καὶ τότε ἐθῆρα ξὺν τούτοις τοὺς ἐλέφαντας· καὶ δύο μὲν αὐτῶν ἀπόλλυνται κατὰ κρημνοῦ σφᾶς θίψαντες ἐν τῇ διώξει, οἱ δὲ ἄλλοι ξυλληφθέντες ἔφερόν τε τοὺς ἀμβάτας καὶ τῇ
 9 στρατιᾷ ξυνετάσσονται. ἐπεὶ δὲ καὶ ὕλῃ ἐργασίμῳ ἐνέτυχε παρὰ τὸν ποταμόν, καὶ αὕτη ἐκόπη αὐτῷ ὑπὸ τῆς στρατίας καὶ ναῦς ἐποιήθησαν. καὶ αὗται κατὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἤγοντο ὥς ἐπὶ τὴν γέφυραν ἣντινα Ἑφαιστίων καὶ Περ-
 δίκκας αὐτῷ ἐξφοδομηκότες πάλαι ἦσαν.

APPIANOY
 ANABASEΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

BIBAION ΠΕΜΠΤΟΝ.

- 1 Ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἣντινα μεταξὺ τοῦ τε Κωφῆνος καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἐπῆλθεν Ἀλέξανδρος, καὶ Νῦσαν πόλιν οἰκεῖσθαι λέγουσι· τὸ δὲ κτίσμα εἶναι Διονύσου· Διόνυσον δὲ κτίσαι τὴν Νῦσαν ἐπεὶ τε Ἰνδοὺς ἐχειρώσατο, ὅστις δὴ οὗτος ὁ Διόνυσος καὶ ὁπότε ἢ ὅθεν ἐπ' Ἰνδοὺς

hergestellt. — εἶεν — κατέλιπον. Der Wechsel des Modus beruht auf der Verschiedenheit der Auffassung beider Nebensätze. „Der Optativ stellt den Satz als Aussage des Meldenden hin, während der Indicativ die Tatsache als solche im Sinne des Schriftstellers auffasst“ (Sintenis). — κατέλιπον νέμεσθαι πρὸς τῷ ποταμῷ. Es ist also an die Jagd gezähmter Elephanten zu denken, welche von den Indern auf den Weideplätzen zurückgelassen waren.

9. ὕλῃ ἐργασίμῳ. ἐργάσιμος steht hier, wie der Zusammenhang lehrt, im Sinne von ναυπηγίσιμος.

Buch V.

Cap. 1.

Alexander in Nysa. Er lässt aus Ehrfurcht vor Dionysos den Einwohnern Freiheit und Selbstständigkeit.

1. ἣντινα — ἐπῆλθεν. Dieser Zug Alexanders ist IV 22 erzählt und dorthin gehört eigentlich, was hier über Nysa und den Dionysoscult berichtet wird. — Νῦσαν. Die Lage der Stadt lässt sich nicht näher bestimmen. — ἐπεὶ τε. Diese ionische Form (= ἐπει) gebraucht vorzugsweise Herodot, Arrian nur hier.

ἐστράτευσεν· οὐ γὰρ ἔχω συμβαλεῖν εἰ ὁ Θηβαῖος Διόνυσος ² ἐκ Θηβῶν ἢ ἐκ Τρωῶλου τοῦ Ἀνδίου ὀρηθεὶς ἐπ' Ἴνδους ἦκε στρατιὰν ἄγων, τοσαῦτα μὲν ἔθνη μάχῃ καὶ ἄγνωστα τοῖς τότε Ἑλλήσιν ἐπελθόν, οὐδὲν δὲ ἄλλο αὐτῶν ὅτι μὴ τὸ Ἴνδῶν βίᾳ χειρωσάμενος· πλὴν γε δὴ ὅτι οὐκ ἀκριβῆ ἔξετασθὴν χρὴ εἶναι τῶν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐκ παλαιοῦ μεμνημένων. τὰ γὰρ τοι κατὰ τὸ εἰκὸς ξυντιθέντι οὐ πιστά, ἐπειδὴν τὸ θεῖόν τις προσθῇ τῷ λόγῳ, οὐ πάντῃ ἄπιστα φαίνεται.

Ὡς δὲ ἐπέβη τῇ Νύσῃ Ἀλέξανδρος, ἐκπέμπουσι παρ' ³ αὐτὸν οἱ Νυσαῖοι τὸν κρατιστεύοντα σφῶν, ὄνομα δὲ ἦν αὐτῷ Ἀκουφης, καὶ ξὺν αὐτῷ πρέσβεις τῶν δοκιμωτάτων τριάκοντα, δεησομένους Ἀλεξάνδρου ἀφείναι τῷ θεῷ τὴν πόλιν. παρελθεῖν τε δὴ ἐς τὴν σκηνὴν τὴν Ἀλεξάνδρου ⁴ τοὺς πρέσβεις καὶ καταλαβεῖν καθήμενον κεκοιμένον ἐτι ἐκ τῆς ὁδοῦ ξὺν τοῖς ὅπλοις τοῖς τε ἄλλοις καὶ τὸ κράνος περικείμενον καὶ τὸ δόρυ ἔχοντα· θαμβῆσαι τε ἰδόντας τὴν ὄψιν καὶ πεσόντας ἐς γῆν ἐπὶ πολὺ σιγὴν ἔχειν. ὥς δὲ ἐξανεστήσῃ τε αὐτοὺς Ἀλέξανδρος καὶ θαρρεῖν ἐκέλευσε, τότε δὴ τὸν Ἀκουφιν ἀρξάμενον λέγειν ὧδε.

Ὡ βασιλεῦ, δέονταί σου Νυσαῖοι ἐᾶσαι σφᾶς ἐλευθέρους ⁵ τε καὶ αὐτονόμους αἰδοῖ τοῦ Διονύσου. Διόνυσος γὰρ ἐπειδὴ χειρωσάμενος τὸ Ἴνδῶν ἔθνος ἐπὶ θάλασσαν ὀπίσω κατῆι τὴν Ἑλληνικὴν, ἐκ τῶν ἀπομάχων στρατιωτῶν, οἱ δὴ

2. Διόνυσος. Ueber die verschiedenen Dionyssagen vgl. II 16, 3. — Τρωῶλον. Auf dem lydischen Berge Tmolus sollte der Sage nach Dionysos erzogen sein. — ὅτι μὴ (meist mit Particip.) steht nach vorausgegangener Negation im Sinne des attischen εἰ μὴ öfter auch bei Herodot. — πλὴν γε δὴ erg. οἶδα aus dem vorhergehenden ἔχω συμβαλεῖν. Wie hier VII 1, 6. 23, 8. — τὰ γὰρ — ξυντιθέντι „denn das, was einem, der nach den Gesetzen der Wahrscheinlichkeit erwägt, unglaublich ist (erscheint)“. Am besten werden derartige Dative von Participien (ξυντιθέντι sc. τινί) im Deutschen mit „wenn man“ aufgelöst. S. z. IV 2, 1 (ὀρηθέντι). Zur Bedeutung von ξυντιθέναι (eig., „zusammenstellen“)

vgl. I 16, 2, wo τῷ λογισμῷ hinzugesetzt ist.

3. ἐπέβη τῇ Νύσῃ. ἐπιβαίνειν mit dem (seltneren) Dativ (statt des Genetiv) auch VII 3, 5.

4. παρελθεῖν. Der Uebergang aus der oratio recta in die obliqua so wie umgekehrt (s. z. c. 2, 4) ist sehr häufig. — τοῖς τε ἄλλοις (zu καθήμενον gehörig) καὶ περικείμενον. Verschiedene Wortarten werden öfter durch copulative oder adversative Partikeln verbunden. Vgl. c. 22, 2 ξὺν τε τῇ δυνάμει καὶ ἀναστῆσαντες, ähnlich VI 24, 5. S. z. IV 5, 1. — περικεῖσθαι c. acc. (= περιτεθεῖσθαι) „bekleidet sein mit“. Vgl. das homerische ἐπιειμένος, ἄλκην (II. VII 164).

5. θάλασσα ἢ Ἑλληνικὴ (auch ἢ ἡμετέρα θάλ., ἥδε ἢ θάλ. oder ἢ

καὶ Βάκχοι αὐτῷ ἦσαν, κτίζει τὴν πόλιν τήνδε μνημόσυνον τῆς αὐτοῦ πλάνης τε καὶ νίκης τοῖς ἔπειτα ἐσόμενον, καθάπερ οὖν καὶ σὺ αὐτὸς Ἀλεξάνδρου τε ἔκτισας τὴν πρὸς Κανκάσῳ ὄρει καὶ ἄλλην Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ Αἰγυπτίῳ γῇ, καὶ ἄλλας πολλὰς τὰς μὲν ἔκτισας ἤδη, τὰς δὲ καὶ κτίσεις ἀνὰ χρόνον, οἷα δὲ πλείονα Διονύσου ἔργα ἀποδεδειγμένοι. Νῦσάν τε οὖν ἐκάλεσε τὴν πόλιν ὁ Διόνυσος ἐπὶ τῆς τροφοῦ τῆς Νύσης καὶ τὴν χώραν Νυσαίαν· τὸ δὲ ὄρος ὃ τι περ πλησίον ἐστὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦτο Μηρόν ἐπωνόμασε Διόνυσος, ὅτι δὲ κατὰ τὸν μῦθον ἐν μηρῷ τῷ τοῦ Διὸς ἠϋξήθη. καὶ ἐκ τούτου ἐλευθέραν τε οἰκοῦμεν τὴν Νῦσαν καὶ αὐτοὶ αὐτόνομοι καὶ ἐν κόσμῳ πολιτεύοντες· τῆς δὲ ἐκ Διονύσου οἰκίσεως καὶ τότε σοὶ γενέσθω τεκμήριον· κίττος γὰρ οὐκ ἄλλη τῆς Ἰνδῶν γῆς φνόμενος παρ' ἡμῖν φύεται.

- 2 Καὶ ταῦτα πάντα Ἀλεξάνδρῳ πρὸς θυμοῦ ἐρίγνετο ἀκούειν καὶ ἤθελε πιστὰ εἶναι τὰ ὑπὲρ τοῦ Διονύσου τῆς πλάνης μυθεύμενα· καὶ κτίσμα εἶναι Διονύσου τὴν Νῦσαν ἤθελεν, ὥς ἤδη τε ἤκειν αὐτὸς ἐνθα ἦλθε Διόνυσος καὶ ἐπ' ἐκεῖνα ἂν ἐλθεῖν Διονύσου· οὐδ' ἂν Μακεδόνας τὸ πρόσω ἀπαξιῶσαι συμπονεῖν οἱ ἔτι κατὰ ζῆλον τῶν Διονύσου ἔργων.

ἐντὸς θαλά. = mare internum) ist das mittelländische Meer. — Βάκχοι hiessen die begeisterten Verehrer des Dionysos, die ihn als bacchischer Chor auf seinen Zügen begleiteten; die rasenden Weiber, welche sich ebenfalls im Gefolge des Gottes befanden, hiessen Βάκχαι, Μαινάδες, Θυιάδες. — ἀνὰ χρόνον = χρόνον temporum decursu. — οἷα δὲ mit Particip gebraucht Arrian nach dem Vorgange Herodots sehr häufig für das attische ἄτε δή. Wie hier c. 2, 6.

6. ἐπὶ τῆς. Nach den Verben des Nennens findet sich (namentlich bei Herodot) öfter ἐπὶ (statt des gewöhnlicheren ἀπό) gebraucht. Vgl. V 19, 5 ἐφ' ὅτου καὶ τὸ ὄνομα ἔφερε, VII 20, 4 und Herod. I 14 ὁ ἄργυρος θρόνος, τὸν ὁ Γύνης ἀνέθηκε, ὅπου Δελφῶν καλεῖται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος. — καὶ τοῦτο gehört nur zu ἐπωνόμασε (= καὶ τοῦτο ἐπωνόμασε, Μηρόν καλῶν). — Μηρόν. Meros, altindisch Meru, (Name des heiligen Götter-

bergs der Inder), hiessen die höchsten Schneegipfel des Himalaja, da wo er an seinem Nordwestende mit der von Osten nach Westen streichenden Kette des Parapamisos sich kreuzt. — Nach der gewöhnlichen Sage übergab Zeus den Dionysos dem Hermes, welcher ihn den Nymphen von Nysa (nicht einer Nymphe Nysa) zur Aufzucht übergab. — ἠϋξήθη. Nach der Sage ward Dionysos in der Lende des Zeus zur Geburt gezeitigt.

Cap. 2.

1. πρὸς θυμοῦ. S. z. IV 12, 1. — ὥς — ἤκειν, „damit er schon jetzt dahin, wohin D., gekommen sei d. h. gekommen zu sein scheine“. Krüger. Vgl. VI 19, 3 (ὥς πεπλευκέναι). — ἐπ' ἐκεῖνα τινός eig. „jenseits des“ hier: über Dionysos hinaus. S. z. IV 3, 6. — οὐδέ. S. z. IV 9, 4. — ἀπαξιῶσαι hängt von einem aus ἤθελε vorschwebenden ἐνόμιζε ab. — κατὰ ζῆλον τῶν Δ.

καὶ δίδωσιν ἐλευθέρους τε εἶναι τοὺς οἰκήτορας τῆς Νύσης²
καὶ αὐτονόμους. ὥς δὲ καὶ τοὺς νόμους ἐπύθετο αὐτῶν
καὶ ὅτι πρὸς τῶν ἀρίστων τὸ πολίτευμα ἔχεται, ταῦτά τε
ἐπήνεσε καὶ ἡξίωσε τῶν τε ἱππέων οἱ ξυμπέμψαι ἐς τρια-
κοσίους καὶ τῶν προεστώτων τοῦ πολιτεύματος, ἦσαν δὲ καὶ
αὐτοὶ τριακόσιοι, ἑκατὸν τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξαμένους· Ἄκου-
φιν δὲ εἶναι τὸν ἐπιλεγόμενον, ὅντινα καὶ ὕπαρχον τῆς χώ-
ρας τῆς Νυσαίας κατέστησεν αὐτός. τὸν δὲ Ἄκουφιν ταῦτα³
ἀκούσαντα ἐπιμειδιάσαι λέγεται τῷ λόγῳ· καὶ Ἀλέξανδρον
ἐρέσθαι ἐφ' ὅτῳ ἐρέλασεν· ἀποκρίνασθαι δ' Ἄκουφιν· καὶ
πῶς ἂν, ὃ βασιλεῦ, μία πόλις ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐρη-
μωθεῖσα ἔτι καλῶς πολιτεύοιτο; ἀλλὰ σύ, εἴ σοι μέλει Νυ-
σαίων, τοὺς ἱππέας μὲν ἄγεσθαι τοὺς τριακοσίους καὶ εἰ
βούλει, ἔτι τούτων πλείονας· ἀντὶ δὲ τῶν ἑκατόν, οὕστινας
τοὺς ἀρίστους ἐπιλέξαι σὺ κελεύεις, διπλάσιους τῶν ἄλλων
τῶν κακῶν ἄγεσθαι, ἵνα σοὶ καὶ αὐτῶν ἀφικομένῳ δεῦρο ἐν
τῷ αὐτῷ τοῦτῳ κόσμῳ φανείῃ ἡ πόλις. ταῦτα λέγοντα,
λέγειν γὰρ δόξαι φρόνιμα, πείσαι Ἀλέξανδρον. καὶ τοὺς⁴
μὲν ἱππέας ξυμπέμπειν οἱ ἐκέλευσε, τοὺς δὲ ἑκατὸν τοὺς
ἐπιλέκτους μηκέτι αἰτῆσαι, ἀλλὰ μηδ' αὐτῶν ἄλλους·
τὸν δὲ παῖδα ἄρα τοῦ Ἀκούφιος καὶ τῆς θυγατρὸς τὸν
παῖδα ξυμπέμψαι αὐτῷ Ἄκουφιν.

Ἀλέξανδρον δὲ πόθος ἔλαβεν ἰδεῖν τὸν ἡῶρον ὅπου τινα⁵
ὑπομνήματα τοῦ Διονύσου οἱ Νυσαῖοι ἐκόμπαζον. ἐλθεῖν
τε ἐς τὸ ὄρος τὸν Μηρόν ξὺν τοῖς ἐταίροις τοῖς ἱππεῦσι
καὶ τῷ περικῷ ἀγῆματι καὶ ἰδεῖν κισσοῦ τε ἀνάπλεων καὶ

ἔργων. Vgl. VII 14, 4 κατὰ ζῆλον
Ἀχιλλέως.

2. ἐλευθέρους εἶναι. Der Acc. c.
Inf. nach διδόναι auch I 19, 6 αὐ-
τοὺς δὲ Μιλησίους ἐλευθέρους εἶναι
ἔδωκεν. Ebenso II 25, 1.

3. ἄγεσθαι. S. z. IV 20, 3 (πα-
δοῦναι). — οὕστινας als welche.
— φανείῃ, nach attischem Sprach-
gebrauch erwarteten wir den Con-
iunctiv (φανῆ), der auch wol hier
herzustellen sein möchte. Doch s.
z. c. 6, 6.

4. ἐκέλευσε. Concinner wäre κε-
λεύσαι (so steht gleich im Folg.
αἰτῆσαι), doch s. z. c. 1, 4 (περι-
ελθεῖν). — μηκέτι. Arrian (wie
spätere Schriftsteller) gebraucht öfter

μή, wo ein Attiker οὐ gesetzt haben
würde (demgemäss auch μηκέτι statt
οὐκέτι); so erwarteten wir gleich
im Folg. statt ἀλλὰ μηδ' vielmehr
ἀλλὰ οὐδ'. Vgl. VI 21, 3. S. z.
IV 9, 4.

5. πόθος ἔλαβεν. Herodoteische
Wendung; wie hier I 3, 5. Vgl.
Herod. I 165 ἔλαβε αὐτοὺς πόθος
τῆς πόλιος. — τοῖς ἐταίροις τοῖς
ἱππεῦσι. Gewöhnlich führt die ganze
schwere makedonische Reiterei den
Beinamen ἐταῖροι, eine ehrenvolle
Benennung (Waffenbrüder), da sie
ganz aus Makedonern bestand; hier
ist wol nur das sogen. ἄγγμα
(= ἰλη βασιλική) d. i. die könig-
liche Reitergarde zu verstehen. S.

- δάφνης τὸ ὄρος καὶ ἄλλη παντοία ὕλη σύσκια, καὶ θήρας
 6 ἐν αὐτῷ εἶναι θηρίων παντοδαπῶν. καὶ τοὺς Μακεδόνας
 ἠδέως τὸν κισσὸν ἰδόντας, οἷα δὴ διὰ μακροῦ ὀφθέντα (οὐ
 γὰρ εἶναι ἐν τῇ Ἰνδῶν χώρα κισσόν, οὐδὲ ἵνα περ αὐτοῖς
 ἄμπελοι ᾗσαν) στεφάνους σπουδῇ ἀπ' αὐτοῦ ποιήσασθαι καὶ
 στεφανώσασθαι ὥς εἶχον ἐφνυνοῦντας τὸν Διόνυσον τε καὶ
 τὰς ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλοῦντας. θῦσαι τε αὐτοῦ
 Ἀλέξανδρον τῷ Διονύσῳ καὶ εὐωχηθῆναι ὁμοῦ τοῖς ἐταίροις.
 7 οἱ δὲ καὶ τὰδε ἀνέγραψαν, εἰ δὴ τῷ πιστὰ καὶ ταῦτα, πολ-
 λούς τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῶν οὐκ ἡμελημένων Μακεδόνων τῷ
 τε κισσῷ ἐστεφανωμένους καὶ ὑπὸ τῇ κατακλήσει τοῦ θεοῦ
 κατασχεθῆναι τε πρὸς τοῦ Διονύσου καὶ ἀνεύσσει τὸν θεὸν
 καὶ βακχεῦσαι.
 3 Καὶ ταῦτα ὅπως τις ἐθέλει ὑπολαβὼν ἀπιστεῖτω ἢ
 πιστευέτω. οὐ γὰρ ἔγωγε Ἐρατοσθένει τῷ Κυρηναίῳ πάντη

z. IV 24, 1. — ἄλλη παντοία ὕλη σύσκια ist nach Krügers Besserung geschrieben statt des handschriftlichen: παντοία καὶ ἰδεῖν σύσκιον. Vgl. VII 20, 3 und Ind. 22, 7 ἡ νῆσος ὕλη παντοία σύσκιος. Noch jetzt sind die Ausläufer und Abdachungen des Hindukusch mit Urwald bedeckt, worunter Bäume von riesiger Höhe und hohem Alter; hier finden sich auch heute noch die verschiedensten Gattungen von wilden Tieren. Vgl. Plin. VI 21.

6. οἷα δὴ mit Partic. s. z. c. 1, 5. — διὰ μακροῦ oppos. δι' ὀλίγον nach kurzer Zeit. Wie hier I 9, 3 οἱ Ἀθηναῖοι τὴν δύναμιν οὐ διὰ μακροῦ τὴν πάλαι ἀνέλαβον. S. z. IV 26, 2. — ὥς εἶχον. S. z. IV 2, 3. — ἐπωνυμίας wie Ἀθηναῖος, Εὔιος, Βακχεῖος, Βρόμιος, Ἀναῖος, Ἰακχος.

7. οἱ δὲ „noch andere“ ist gesetzt, als wenn etwa οἱ μὲν ταῦτα vorausgegangen wäre. Ganz wie hier VII 1, 2. III 28, 7. I 5, 1 (ἐνθα δὴ ἄγγελοι ἀφίκνυντο αὐτῷ Κλεῖτον ἀφιστάμενοι ἀγγέλλοντες καὶ Γλαυκίαν προσκεχωρημένα αὐτῷ: οἱ δὲ καὶ τοὺς Αὐταριάτας ἐπιδήσασθαι αὐτῷ κατὰ τὴν πορείαν ἐξηγγέλλον. — τῶν οὐκ ἡμελημένων haud ignobilium, steht ebenso II 10, 7. VII 24, 2. — καὶ ὑπὸ τῇ παρα-

κλήσει τοῦ θεοῦ unter Anrufung des Gottes; vgl. Plut. Them. 13 οἱ πολλοὶ τὸν θεὸν ἅμα κοινῇ κατακαλοῦντο φωνῇ. — κατασχεθῆναι. Dieser im Attischen nicht übliche Aorist findet sich noch VII 22, 2. — ἀνεύσσει. Suidas: ἀνεύσσειν, τὸ εὐοῖ ἄσαι. ἔστι δὲ τοῦτο ὕμνος τῷ Διονύσῳ. Zur Sache vgl. Curtius VIII 10, 15 credo equidem non divino instinctu sed lascivia esse pro- vectos ut passim hederae ac vitium folia decerperent redimitique fronde toto nemore similes bacchantibus vagarentur.

Cap. 3.

Alexander überschreitet den Indos.

1. Ἐρατοσθένει. Eratosthenes aus Kyrene (geb. 276 v. Chr.) wurde wegen der Vielseitigkeit seiner umfassenden Kenntnisse zum Vorsteher der berühmten Alexandrinischen Bibliothek berufen (236 v. Chr.). Er ist der Begründer einer wissenschaftlichen Behandlung der Erdkunde. Seinem Hauptwerk, welches den Titel γεωγραφικά oder γεωγραφούμενα führte, scheint Arrian seine Mitteilungen entnommen zu haben, indem er ihn als die glaubwürdigste Quelle seiner indischen Nachrichten

ξυμφέρομαι, ὃς λέγει πάντα ὅσα ἐς τὸ θεῖον ἀναφέρεται ἐκ Μακεδόνων πρὸς χάριν τὴν Ἀλεξάνδρου ἐς τὸ ὑπέρογκον ἐπιφημισθῆναι. καὶ γὰρ καὶ σπήλαιον λέγει ἰδόντας ἐν 2 Παραπαμισάδαις τοὺς Μακεδόνας καὶ τινα μῦθον ἐπιχώριον ἀκούσαντας ἢ καὶ αὐτοὺς ξυνθέντας φημίσαι ὅτι τοῦτο ἄρα ἦν τοῦ Προμηθέως τὸ ἄντρον, ἵνα ἐδέδετο, καὶ ὁ ἀετὸς ὅτι ἐκείσε ἐφοῖτα δαισόμενος τῶν σπλάγχνων τοῦ Προμηθέως, καὶ ὁ Ἡρακλῆς ὅτι ἐκείσε ἀφικόμενος τὸν τε ἀετὸν ἀπέκτεινε καὶ τὸν Προμηθέα τῶν δεσμῶν ἀπέλυσε. τὸν δὲ 3 Καύκασον τὸ ὄρος ἐκ τοῦ Πόντου ἐς τὰ πρὸς ἕω μέρη τῆς γῆς καὶ τὴν Παραπαμισαδῶν χώραν ὡς ἐπὶ Ἰνδοὺς μετάγειν τῷ λόγῳ τοὺς Μακεδόνας, Παραπάμισον ὄντα τὸ ὄρος αὐτοὺς καλοῦντας Καύκασον τῆς Ἀλεξάνδρου ἔνεκα δόξης, ὡς ὑπὲρ τὸν Καύκασον ἄρα ἐλθόντα Ἀλέξανδρον. ἐν τε αὐτῇ 4 τῇ Ἰνδῶν γῇ βοὺς ἰδόντας ἐγκεκαυμένας ῥόπαλον τεκμηριοῦσθαι ἐπὶ τῷδε ὅτι Ἡρακλῆς ἐς Ἰνδοὺς ἀφίκετο. ὅμοια δὲ καὶ ὑπὲρ Διονύσου τῆς πλάνης ἀπιστεῖ Ἑρατοσθένης· ἐμοὶ δ' ἐν μέσῳ κείσθων οἱ ὑπὲρ τούτων λόγοι.

Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, 5 καταλαμβάνει γέφυράν τε ἐπ' αὐτῷ πεποιημένην πρὸς Ἡφαιστίῳ καὶ πλοῖα πολλὰ μὲν σμικρότερα, δύο δὲ τριακοντόρους, καὶ παρὰ Ταξίλου τοῦ Ἰνδοῦ δῶρα ἦκοντα ἀργυρίου μὲν τάλαντα ἐς διακόσια, ἱερεῖα δὲ βοὺς μὲν τρισχιλίας, πρόβατα δὲ ὑπὲρ μύρια, ἐλέφαντας δὲ ἐς τριάκοντα· καὶ 6

bezeichnet. Vgl. c. 6, 2. — πάντα — ἀναφέρεται „quidquid a Macedonibus ad deum referatur auctorem eique tribuatur tanquam ab ipso profectum, id in gratiam Alexandri in immensum laudibus elatum fuisse“ ut scilicet augeret famam operum eius. Vgl. Livius praef. § 2 datur haec venia antiquitati ut miscendo humana divinis primordia urbium augustiora faciat.

2. καὶ γὰρ καὶ. S. z. IV 8, 2. — ἄρα begreiflich; ἄρα hat den Begriff des aus einem entweder als Tatsache vorliegenden oder angenommenen Fall Ersichtlichen. Wie hier c. 5, 3. VII 18, 6. — Προμηθέως. Indica V 11. καὶ τι καὶ ἄντρον ἐπιφρασθέντες ἐν Παραπαμισάδαις τοῦτο ἔφασαν ἐκείνο εἶναι τοῦ Προμηθέως τοῦ Τιτήνος

τὸ ἄντρον, ἐν ὅτῳ ἐκρέματο ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ πυρός. — ὁ ἀετὸς. Der Artikel zur Bezeichnung von etwas notorisch Bekanntem. Vgl. VII 7, 3 (τὸ ὄνομα), VII 3, 6, 12, 6.

3. μετάγειν. Beachte μετά. — Παραπάμισον. S. z. IV 22, 4. — αὐτοὺς erneuert Μακεδόνας. — τῆς — δόξης. Vgl. c. 5, 3. — ὡς — ἐλθόντα. Ueber ὡς mit dem Acc. absol. s. z. IV 2, 2.

4. τεκμηριοῦσθαι ἐπὶ. Mit einfachem Dativ VI 26, 4. — ἐν μέσῳ κείσθων. Vgl. lat. in medio relinquere. Eine andere Bedeutung hat die Wendung VI 26, 8.

5. γεφυράν. S. IV 30, 9. — σμικρότερα. Diese ionische Form ist nicht selten bei Arrian.

ἱππεῖς δὲ ἑπτακόσιοι αὐτῷ Ἰνδῶν ἐς ξυμμαχίαν παρὰ Ταξίλου ἦγον· καὶ πόλιν Τάξιλα, τὴν μεγίστην μεταξὺ Ἰνδοῦ τε ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου, ὅτι αὐτῷ Ταξίλης ἐνδίδωσιν. ἐνταῦθα θύει Ἀλέξανδρος τοῖς θεοῖς ὅσοις αὐτῷ νόμος καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ· καὶ γίγνεται αὐτῷ ἐπὶ τῇ διαβάσει τὰ ἱερά.

- 4 Ὁ δ' Ἰνδὸς ποταμὸς ὅτι μέγιστος ποταμῶν ἐστὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν τε καὶ τὴν Εὐρώπην, πλήν Γάγγου, καὶ τούτου Ἰνδοῦ ποταμοῦ, καὶ ὅτι αἱ πηγαὶ εἰσιν αὐτῷ ἐπὶ τάδε τοῦ ὄρους τοῦ Παραπαμίσου ἢ Καννάσου, καὶ ὅτι ἐκδίδωσιν εἰς τὴν μεγάλην θάλασσαν τὴν κατὰ Ἰνδοὺς ὡς ἐπὶ νότον ἄνεμον, καὶ ὅτι δίστομός ἐστιν ὁ Ἰνδὸς καὶ αἱ ἐκβολαὶ αὐτοῦ ἀμφοτέραι τεναγώδεις, καθάπερ αἱ πέντε τοῦ Ἰστροῦ, καὶ ὅτι Δέλτα ποιεῖ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ τῷ Αἰγυπτίῳ Δέλτα παραπλήσιον καὶ τοῦτο Πάτταλα καλεῖται Ἰνδῶν φωνῇ, ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ Ἰνδοῦ, τὰ μάλιστα οὐκ ἀμφίλογα, καὶ ἐμοὶ ἀναγεγράφθω. ἐπεὶ καὶ ὁ Ὑδάσπης καὶ Ἀκεσίνης καὶ Ὑδραώτης καὶ Ὑφασις, καὶ οὗτοι Ἰνδοὶ ποταμοὶ ὄντες, τῶν μὲν ἄλλων τῶν Ἀσιανῶν ποταμῶν πολὺ τι κατὰ μέγεθος ὑπερφέρουσι· τοῦ Ἰνδοῦ δὲ μείονες εἰσὶ καὶ

6. Ταξίλου. S. z. IV 29, 6. — ἱερεῖα als Schlachtvieh. — Ὑδάσπου. Der Hydaspes (j. Behat, sanskr. Vitasta) im Pentschab ist ein Nebenfluss des Akesines und somit des Indos, vgl. VI 14, 5. — καὶ ὅτι ἐνδίδωσι. ὅτι hängt von καταλαμβάνει (5) ab, bei welchem Verb etwa ἀγγελίαν vorschwebt (καταλαμβάνει ἀγγελίαν = πυνθάνεται). Von diesem Gesamtbegriff ist πόλιν als Object abhängig gemacht, das eigentlich Subiect des Nebensatzes ist (Anticipatio). — τοῖς θεοῖς. Vgl. III 25, 1 καὶ ἐνταῦθα διατρέψας ἡμέρας δέκα καὶ θύσας τοῖς θεοῖς ὡς νόμος καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ποιήσας ἐπὶ Παρθυαίωνος γένει. — ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν. S. z. IV 4, 1. — ἐπὶ τῇ διαβάσει die zum Zweck des Uebergangs angestellten Opfer. S. z. IV 4, 3.

Cap. 4.

1. ἐπὶ τάδε τοῦ. S. z. IV 3, 6. — Παραπαμίσου. Gemeint ist der süd-

liche Abhang des Parapamisos. — ἢ Καννάσου. S. c. 5, 3. — ἐκδίδωσι sc. τὸ ὕδωρ. — δίστομος. Strabo 15, 1 p. 690 ὁ δὲ Ἰνδὸς δυοὶ στόμασι εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἐκπίπτει θάλατταν ἐμπεριλαμβάνων τὴν Πατταληνὴν καλουμένην χώραν παραπλησίαν τῷ κατ' Αἰγυπτὸν Δέλτα. — Ueber die 5 Istermündungen s. z. I 3, 3. — Πάτταλα. Das Indus-Delta heisst bei den Alten Πατταληνὴ (5. vorherg. Anmerk.) nach seiner Hauptstadt Patala (Sanskrit. *potala* = Niederung, s. z. VI 17, 2). Wie die Flussspaltungen und Mündungen sehr wechseln, so lässt sich auch ihre Zahl, von Ptolem. VII 1 auf 7 angegeben, verschieden bestimmen. Nach neueren Reiseberichten bildet das Indus-Delta eine weite Morastfläche von 70—80 engl. Meilen in der Breite, die streckenweise dicht mit Tamarisken bewachsen und im ganzen schwach bevölkert ist.

2. ἐπεὶ καὶ. S. z. IV 9, 9. — ὁ Ὑδάσπης. Der (bekannte) Hydaspes.

πολὺ δὴ μείονες, ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ Ἰνδὸς τοῦ Γάγγου. Κτησίας μὲν, εἰ δὴ τῷ ἱκανὸς καὶ Κτησίας ἐς τεκμηρίωσιν, ἵνα μὲν στενωτάτος αὐτὸς αὐτοῦ ὁ Ἰνδὸς ἐστί, τεσσαράκοντα σταδίους οὗ διέχουσιν αὐτῷ αἱ ὄχθαι· ἵνα δὲ πλατύτατος καὶ ἑκατόν· τὸ πολὺ δὲ εἶναι αὐτοῦ τὸ μέσον τούτοις.

Τούτων τὸν ποταμὸν τὸν Ἰνδὸν ὑπὸ τὴν ἕω διέβαινε 3
 ξὺν τῇ στρατιᾷ Ἀλέξανδρος ἐς τῶν Ἰνδῶν τὴν γῆν· ὑπὲρ
 ὧν ἐγὼ οὔτε οἷς τισι νόμοις διαχρῶνται ἐν τῇδε τῇ ξυγ-
 γραφῇ ἀνέγραψα, οὔτε ξῶα εἰ δὴ τινα ἄτοπα ἢ χῶρα αὐτοῖς
 ἐκφέρει, οὔτε ἰχθύας ἢ κήτη ὅσα ἢ οἷα ὁ Ἰνδὸς ἢ ὁ Ὑδά-
 σπης ἢ ὁ Γάγγης ἢ οἱ ἄλλοι Ἰνδῶν ποταμοὶ φέρουσιν, οὐδὲ
 τοὺς μύρμηκας τοὺς τὸν χρυσὸν σφισιν ἐργαζομένους, οὐδὲ
 τοὺς γρύπας τοὺς φύλακας, οὐδὲ ὅσα ἄλλα ἐφ' ἡδονῇ μάλ-
 λόν τι πεποιήται ἢ ἐς ἀφήγησιν τῶν ὄντων, ὥς τάγε κατ'
 Ἰνδοὺς ὅσα ἂν ἄτοπα ψεύσωνται, οὐκ ἐξελεγχθίσόμενα πρὸς
 οὐδαμῶν. ἀλλὰ Ἀλέξανδρος γὰρ καὶ οἱ ξὺν τούτῳ στρα- 4
 τεύσαντες τὰ πολλὰ ἐξήλεγκαν, ὅσα γε μὴ καὶ αὐτῶν ἐστὶν
 οἱ ἐψεύσαντο· ἀχρύσους τε εἶναι Ἰνδοὺς ἐξήλεγκαν, ὅσους
 γε δὴ Ἀλέξανδρος ξὺν τῇ στρατιᾷ ἐπῆλθε, πολλοὺς δὲ ἐπ-
 ῆλθε, καὶ ἡμιστά χλιδῶντας κατὰ τὴν δίαυταν· ἀλλὰ μεγά-
 λους τὰ σώματα, οἷους μερίστους τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν,

— ὅπου *quandoquidem*. — Κτησίας μὲν *erg. ἀναγράφει* (aus ἀναγεγράφθω). Zu μὲν, welchem kein δέ entspricht, ist etwa als Gegensatz zu denken: ἄλλοι δὲ ἄλλα ἀναγράφουσι. S. z. c. 11, 3. — καὶ Κτησίας ἱκανὸς ἐς τεκμηρίωσιν. Die mit Sagen und Märchen verwebten indischen Nachrichten (Ἰνδικά) des Ktesias erschienen schon den Alten wenig zuverlässig. Vgl. Arist. H. A. VIII 28 ὥς φησι Κτησίας, οὐκ ὦν ἀξιόπιστος und de gen. anim. II 2 Κτησίας — φανερός ἐστὶ ψευδόμενος. — στενωτάτος αὐτοῦ. Vgl. III 4, 2 ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τὸ ὕδωρ ἔτι θερμότερον ἔσται ἐπὶ μέσας νύκτας, μέσων δὲ νυκτῶν ἑαυτοῦ θερμότερα. So findet sich häufig der Genetiv des Reflexivus beim Superlativ um zu bezeichnen, dass dem Substantiv mit sich selbst d. h. seinem gewöhnlichen oder normalen Verhältnis (= ἑαυτοῦ) verglichen, die ausgesagte Eigenschaft im höchsten Grade

zukomme. Wie hier VI 18, 5; so steht αὐτοῦ auch nach μέσας V 20, 9. — τεσσαράκοντα. Vgl. mit dieser Angabe c. 20, 10. VI 14, 5. — τὸ πολὺ — τὸ μέσον τούτοις „die grösste Strecke desselben habe eine Mittelbreite von 70 Stadien (= 3 1/2 Stund.)“. Die Breite des Indus wird sehr verschieden angegeben, selbst da, wo sie am grössten ist, soll sie nicht mehr als 20 Stad. (= 1 Stund.) betragen. Vgl. VI 14, 5.

3. ἐν τῇδε τῇ ξυγγραφῇ. Vgl. c. 5, 1. — οὔτε ξῶα εἰ δὴ τινα s. c. 5, 1. — μύρμηκας. Ueber die goldgrabenden Ameisen und die goldhütenden Greife, so wie über die Deutung dieser Sagen s. die Anmerkung zu Herod. III 102. — ὥς — οὐκ ἐξελεγχθίσόμενα. Ueber ὥς mit dem sogen. Acc. absol. (statt des Genetivis) s. z. IV 4, 2. — οὐδαμῶν, ionische Form (= οὐδένα).

4. ἀλλὰ — γὰρ. S. z. IV 3, 1. — ἐστὶν οἷ. S. z. IV 9, 2. — οἷους μεγίστους. οἷος hat (wie ὅσος und

πενταπήχεις τοὺς πολλοὺς ἢ ὀλίγον ἀποδέοντας· καὶ μελαν-
τέρους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πλὴν Αἰθιοπῶν, καὶ τὰ πο-
λέμια πολὺ τι γενναιοτάτους τῶν γε δὴ τότε ἐποίκων τῆς
5 Ἀσίας. τὸ γὰρ Περσῶν τῶν πάλαι, ξὺν οἷς ὀρμηθεὶς Κύρος
ὁ Καμβύσου Μήδους τε τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας ἀφείλετο καὶ
ἄλλα ἔθνη τὰ μὲν κατεστρέψατο, τὰ δὲ προσχωρήσαντά οἱ
ἐκόντα κατέσχευεν, οὐκ ἔχω ἀτρεκῶς ὥς γε δὴ πρὸς τὰ Ἰνδῶν
ξυμβαλεῖν. καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πένητές τε ἦσαν καὶ
χώρας τραχείας οἰκήτορες, καὶ νόμιμὰ σφισιν ἦν οἷα ἐγγυ-
τάτω εἶναι τῇ Λακωνικῇ παιδεύσει. τὸ δὲ τραῦμα τὸ γενό-
μενον Πέρσας ἐν τῇ Σκυθικῇ γῇ οὐδὲ τοῦτο ἔχω ἀτρεκῶς
ξυμβαλεῖν πότερα δυσχωρίαις ξυννεχθεῖσιν ἢ τινι ἄλλῃ Κύρου
ἀμαρτία ξυνέβη ἢ Σκυθῶν γε τῶν ταύτῃ κακίους τὰ πολέ-
μια Πέρσαι ἦσαν.

5 Ἄλλ' ὑπὲρ Ἰνδῶν ἰδίᾳ μοι γεγράφεται ὅσα πιστότατα
ἐς ἀφήγησιν οἱ τε ξὺν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες καὶ ὁ ἐκ-
περιπλεύσας τῆς μεγάλης θαλάσσης τὸ κατ' Ἰνδοὺς Νέαρχος,

ὥς) beim Superlativ verstärkende Kraft. Wie hier III 4, 2 ἐν μὲν γὰρ μεσημβρία ψυχρὸν τὸ ὕδωρ γενσαμένῳ τε καὶ ἐτι μᾶλλον ἀψα-
μένῳ οἷον ψυχρότατον. — πολὺ τι γενναιοτάτους. Zum Superlativ s. z. IV 25, 3.

5. τὸ γάρ. Es schwebt ἔθνος vor. — Μήδους — ἀφείλετο 559 v. Chr. Vgl. Herod. I 130 Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτα πέντε καὶ τρι-
ήκοντα οὕτω τῆς βασιλείης κατεπαύθη, Μῆδοι δὲ ὑπέκνυσαν Πέρ-
σῃσι. — ὥς γε δὴ πρὸς τὰ Ἰ. „wenigstens verglichen mit“. Gedanke: Die alten Perser kann ich, so abgehärtet und tapfer sie waren, doch nicht ganz unbedenklich mit den Indern vergleichen, weil ich nicht weiss, ob sie ihre Niederlage im Skythenlande in Folge einer fehlerhaften Heeresleitung oder des-
halb erlitten haben, weil sie den Skythen an Tapferkeit nachstanden. — καὶ γὰρ καὶ. S. z. IV 8, 2. — Πέρσαι — πένητες ἦσαν. Sitten und Lebensweise der Perser der alten Zeit rühmt auch Xen. Cyrop. VII 5, 67 Πέρσας τοὺς οἰκοὶ καποβιωτά-
τους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπι-
πρωτέρα δὲ ζώντας διὰ τὴν τῆς

χώρας τραχύτητα καὶ διὰ τὸ ἀν-
τονογόνους εἶναι. — οἷα ἐγγυτάτω εἶναι. Ueber die Bedeutung von οἷος mit Infin. s. z. IV 3, 2. — τραῦμα (ion. τραῦμα) Niederlage gebraucht Herodot öfter in dieser Bedeutung. Zur Sache vgl. IV 11, 9. — οὐδὲ τοῦτο ἔχω — ξυμβαλεῖν. ξυμβαλεῖν steht hier in derselben Bedeutung wie in der ähnlichen Stelle c. 7, 1 (= erraten). — δυσ-
χωρίαις ξυννεχθεῖς „in ungün-
stige Stellung geraten“. Construction und Bedeutung des Verbs hier ganz ungewöhnlich, da auch Arrian nach dem Vorgange Herodots ξυννηχθῆναι überall sonst unpersönlich in der Bedeutung von συνέβη gebraucht (IV 14, 4). — ἢ τινι ἄλλῃ ἀμαρτία ist in Gegensatz zu ξυννεχθεῖσιν (sc. Πέρσας) gesetzt; beide Dative geben die Ursache an. Ueber die Verbindung verschiedener Wortarten s. z. VI 21, 4.

Cap. 5.

Geographische Beschaffenheit
Asiens. Seine Gebirge und Flüsse.

1. ἰδίᾳ, ἐν τῇ Ἰνδικῇ (συγγραφῇ).
— Νέαρχος begleitete Alexander

ἐπὶ δὲ ὅσα Μεγασθένης τε καὶ Ἑρατοσθένης, δοκίμω ἄνδρε, ξυνεγραψάντην, καὶ νόμιμα ἅττα Ἰνδοῖς ἐστι καὶ εἰ δὴ τινα ἕξω ἄτοπα αὐτόθι φέρεται καὶ τὸν παράπλουν αὐτὸν τῆς ἕξω θαλάσσης. νῦν δὲ ὅσον ἐς τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα ἀπο- 2
 χρῶν ἐφαίνεται, τοσόνδε μοι ἀναγεγράφθω· τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος ἀπείργειν τὴν Ἀσίαν, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ Μυκάλης τοῦ καταντικρὺ Σάμου τῆς νήσου ὄρους, ἀποτεμνόμενον δὲ τὴν τε Παμφύλων καὶ Κιλικίων γῆν ἔνθεν μὲν ὡς ἐς Ἀρμενίαν παρήκειν· ἀπὸ δ' Ἀρμενίων ὡς ἐπὶ Μηδίαν παρὰ Παρ-
 θναιούς τε καὶ Χωρασμίους· κατὰ δὲ Βακτρίους ξυμβάλλειν 3
 τῷ Παραπαμίσῳ ὄρει, ὃ δὴ Κανκάσον ἐκάλουν οἱ Ἀλεξάνδρῳ ξυστρατεύσαντες Μακεδόνες, ὡς μὲν λέγεται τὰ Ἀλεξάνδρου αὔξοντες, ὅτι δὴ καὶ ἐπ' ἐκεῖνα ἄρα τοῦ Κανκάσου κρατῶν τοῖς ὅπλοις ἤλθεν Ἀλέξανδρος· τυχὸν δὲ καὶ ξυνεχὲς τυγ-
 χάνει ὃν τοῦτο τὸ ὄρος τῷ ἄλλῳ τῷ Σκυθικῷ Κανκάσῳ, καθάπερ οὖν αὐτῷ τούτῳ ὁ Ταῦρος· καὶ ἐμοὶ αὐτῷ πρό-
 τερόν ποτε ἐπὶ τῷδε λέλεκται Κανκάσος τὸ ὄρος τοῦτο καὶ

auf dem Zuge nach Indien. Auf dem Rückweg erhielt er den Oberbefehl über die Flotte und unternahm es auf Alexanders Geheiss, die Küste zwischen der Indus- und Euphratmündung zu untersuchen. Durch diese Küstenfahrt des Nearch wurde dem Handel eine Strasse eröffnet, welche bis zur Umschiffung Africa's die befahrenste der alten Welt geblieben ist. Den auf dieser Reise für den König abgefassten Bericht (παράπλους) hat Arrian in seine Indica aufgenommen (von cap. 18 an). — ἐπὶ δέ (= deinde) adverbialisch gebraucht, wie oft bei Herodot, wo es nicht selten einem vorausgehenden προῦτον μὲν entspricht. Wie hier I 3, 2. Vgl. πρὸς δέ VII 26, 2. — Μεγασθένης hat 4 Bücher Ἰνδικὰ geschrieben, die von Arrian vielfach benutzt sind. Syriens König, Seleukos Nikator, der als Feldherr Alexanders seinen König früher nach Indien begleitet und jenes Land aus eigener Anschauung kannte, hatte seinen Vertrauten Megasthenes als Gesandten an den indischen Fürsten Sandrakolos (s. z. c. 6, 2) geschickt und ihm zugleich im Interesse des Handels, der Erdkunde

und der Naturwissenschaften die Erforschung jenes Wunderlandes übertragen. Die Ergebnisse dieser Reise hat M. in den Indicis zusammengestellt. Ueber seine Glaubwürdigkeit s. Bd. I Einleit. S. 12. — τὸν παράπλουν αὐτόν, erg. ἀναγεγράφω, was mit dem vorausgehenden γεγράφεται μοι sinngleich. Zur Sache s. o. (zu Νέαρχος). — τῆς ἕξω θαλάσσης des persischen oder arabischen Meeres.

2. ἀπείργειν (= abgrenzen) gebraucht Arrian nach dem Vorgange Herodots von den natürlichen, durch Flüsse, Meere, Gebirge gegebenen Grenzen. Wie hier II 28, 5. Vgl. Her. I 72 ὁ ἄλυσ ἔνθεν μὲν Σκυρίους ἀπείργει, ἕξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. — Μυκάλη der westlich ins Meer sich erstreckende Teil des Gebirgs Mesogis, welches zum Taurusgebirge gehört.

3. ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ. S. z. c. IV 3, 6. — ἄρα. S. z. c. 3, 2. — τυχόν (= möglicherweise) ist eigentlich ein absol. Accus. wie ἕξόν, παρόν u. a., der in der angegebenen Bedeutung sich oft bei Arrian (c. 6, 5, 18, 7), zuweilen bei Plutarch findet. — πρότερον. S. c. 4, 1.

- 4 ὕστερον τῶδε τῷ ὀνόματι κληθήσεται. τὸν δὲ Καύκασον
 τοῦτον καθήκειν ἔσται ἐπὶ τὴν μεγάλην τὴν πρὸς ἑω τε καὶ
 Ἰνδοὺς θάλασσαν. τοὺς οὖν ποταμούς, ὅσοι κατὰ τὴν Ἀσίαν
 λόγου ἄξιοι, ἐκ τοῦ Ταύρου τε καὶ τοῦ Καυκάσου ἀνίσχοντας
 τοὺς μὲν ὥς ἐπ' ἄρκτον τετραμμένον ἔχειν τὸ ὕδωρ, καὶ
 τούτων τοὺς μὲν ἐς τὴν λίμνην ἐκδιδόναι τὴν Μαιῶτιν,
 τοὺς δὲ ἐς τὴν Ὅρκανίαν καλουμένην θάλασσαν, καὶ ταύτην
 5 κόλπον οὔσαν τῆς μεγάλης θαλάσσης· τοὺς δὲ ὥς ἐπὶ νότον
 ἄνεμον τὸν Εὐφράτην τε εἶναι καὶ τὸν Πέρσητα καὶ τὸν
 Ἰνδὸν τε καὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ Ἀκεσίνην καὶ Ὑδραώτην καὶ
 Ὑρασίην καὶ ὅσοι ἐν μέσῳ τούτων τε καὶ τοῦ Γάγγου ποτα-
 μῷ ἐς θάλασσαν καὶ οὗτοι ἐσβάλλουσιν ἢ εἰς τεναγὴ ἀνα-
 χεόμενοι ἀφανίζονται, καθάπερ ὁ Εὐφράτης ποταμὸς ἀφανίζεται.
- 6 Ὅτῳ δὴ τὰ τῆς Ἀσίας ὧδε ἔχει ὥς πρὸς τοῦ Ταύρου
 τε καὶ τοῦ Καυκάσου τέμνεσθαι ἀπ' ἀνέμου ξεφύρου ὥς
 ἐπ' ἀπηνιῶτην ἄνεμον τὴν Ἀσίαν, τούτῳ δύο μὲν αὗται
 μέγιστα πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ταύρου τῆς Ἀσίας μοῖραι γίνονται,
 ἡ μὲν ἐς μεσημβρίαν τε καὶ πρὸς νότον ἄνεμον [τοῦ Ταύ-
 ρου] κεκλιμένη, ἡ δὲ ἐπ' ἄρκτον τε καὶ ἄνεμον βορρᾶν.
- 2 τῆς δὲ ὥς ἐπὶ νότον Ἀσίας τετραχῇ αὐτὴ τεμνομένης μεγίστην
 μὲν μοῖραν τὴν Ἰνδῶν γῆν ποιεῖ Ἑρατοσθένους τε καὶ Μεγα-
 σθένους, ὃς ξυνην μὴν Σιβυρτίῳ τῷ σατραπῇ τῆς Ἀρα-
 χωσίας, πολλάκις δὲ λέγει ἀφικέσθαι παρὰ Σανδράκοτον
 τὸν Ἰνδῶν βασιλέα· ἐλαχίστην δὲ ὅσῃν ὁ Εὐφράτης ποταμὸς
 ἀπειργεῖ ὥς πρὸς τὴν ἐντὸς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν. δύο
 δὲ αἱ μεταξὺ Εὐφράτου τε ποταμοῦ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ἀπειργό-
 μεναι αἱ δύο ξυντεθεῖσαι μόλις ἄξια τῇ Ἰνδῶν γῇ ξυμβαλεῖν.

4. λίμνη ἡ Μαιῶτις, palus Maeotis (Asowsches Meer). — κόλπον. Ein ziemlich allgemein im Altertum verbreiteter Irrthum, obgleich schon Herodot (I 202 ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἔστι ἐπ' ἑωρτῆς) die richtige Ansicht ausgesprochen, dass das kaspische Meer abgesondert für sich bestehe. Wie hier c. 26, 1. — οὔσαν, üblicher wäre ὄντα.

Cap. 6.

1. Ὅτῳ δὴ τὰ τῆς Ἀσίας ὧδε ἔχει. Gedanke: „Wer Asiens Lage so auffasst, dass es von Westen nach

Osten durch Tauros und Kaukasos durchschnitten wird.“

2. ποιεῖ. Zum Singular vgl. Xen. Anab. II 4, 16 ἐπεμψέ με Ἀσιαῖος καὶ Ἀρτάβεζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι. — Σιβυρτίῳ. S. VI 27, 1. — Σανδράκοτος. Er huldigte dem Seleukos Nikator, als er in Indien eindrang, wurde von demselben gegen die benachbarten Fürsten Indiens unterstützt und stiftete dann ein grosses Reich am Ganges (s. c. 5, 1. Μεγασθένους). Er regierte um 310 v. Chr. — πρὸς τὴν ἐντὸς θάλα. S. z. c. 1, 5. — τὴν ἡμετέραν s. u. z. § 7. — αἱ δύο. Ueber den Artikel s. z. VI 14, 5.

ἀπείργεσθαι δὲ τὴν Ἰνδῶν χώραν πρὸς μὲν ἕω τε καὶ ἀπ- 3
 ηλιώτην ἄνεμον ἔστε ἐπὶ μεσημβρίαν τῇ μεγάλῃ θαλάσῃ·
 τὸ πρὸς βορρᾶν δὲ αὐτῆς ἀπείργειν τὸν Καῦκασον τὸ ὄρος
 ἔστε ἐπὶ τοῦ Ταύρου τὴν ξυμβολήν· τὴν δὲ ὡς πρὸς ἐσπέ-
 ραν τε καὶ ἄνεμον Ἰάπυγα ἔστε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν
 ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ἀποτεμένεται. καὶ ἔστι πεδίον ἢ πολλή
 αὐτῆς, καὶ τοῦτο, ὡς εἰκάζουσιν, ἐκ τῶν ποταμῶν προσ-
 κεχωσμένον. εἶναι γὰρ οὖν καὶ τῆς ἄλλης χώρας ὅσα πεδία 4
 οὐ πρόσω θαλάσσης τὰ πολλὰ τῶν ποταμῶν παρ' ἐκάστοις
 ποιήματα, ὥστε καὶ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν τοῖς ποταμοῖς
 ἐκ παλαιοῦ προσκείσθαι, καθάπερ Ἑρμοῦ τέ τι πεδίον λέ-
 γεσθαι, ὃς κατὰ τὴν Ἀσίαν γῆν ἀνίσχων ἐξ ὄρους Μητρὸς
 Δινδυμήνης παρὰ πόλιν Σμύρναν Αἰολικὴν ἐκδιδοῖ ἐς θά-
 λασσαν· καὶ ἄλλο Καῦστρου πεδίον Λύδιον ἀπὸ Λυδίου
 ποταμοῦ καὶ Καῖκου ἄλλο ἐν Μυσίᾳ καὶ Μαϊάνδρου τὸ
 Καρικὸν ἔστε ἐπὶ Μίλητον πόλιν Ἰωνικὴν. Αἴγυπτόν τε 5
 Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑκαταῖος οἱ λογοποιοὶ ἢ εἰ δὴ τοῦ ἄλλου
 ἢ Ἑκαταίου ἐστὶ τὰ ἀμφὶ τῇ γῇ τῇ Αἰγυπτίᾳ ποιήματα
 δῶρόν τε τοῦ ποταμοῦ ἀμφοτέρωι ὡσαύτως ὀνομάζουσιν καὶ
 οὐκ ἀμανροῖς τεκμηρίοις ὅτι ταύτῃ ἔχει Ἡροδότῳ ἐπιδέδεικται,
 ὡς καὶ τὴν γῆν αὐτὴν τυχόν τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἐπάνυμον.
 Αἴγυπτος γὰρ τὸ παλαιὸν ὁ ποταμὸς ὅτι ἐκαλεῖτο ὄντινα
 νῦν Νεῖλλον Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἔξω Αἰγύπτου ἄνθρωποι
 ὀνομάζουσιν, ἱκανὸς τεκμηριῶσαι Ὅμηρος, λέγων ἐπὶ τῇ ἐκ-

3. ἢ πολλή. S. z. IV 16, 3.

4. χώρας. Wahrscheinlich ist (mit Krüger) γῆς herzustellen. — τὰ πολλὰ „grösstenteils“ limitiert ὅσα πεδία οὐ πρόσω θαλάσσης (Sintenis). — παρ' ἐκάστοις bei den einzelnen, (an den verschiedenen Flüssen) ansässigen Bewohnern. — τῶν ποταμῶν ποιήματα, ἅτε ἐκ τῶν ποταμῶν προκεχωσμένα. — ἐξ ὄρους, der Dyndymon hiess (J. Murad Dagh); auf demselben stand ein Tempel der Magna mater (Cybele), weshalb diese Göttin auch den Namen Dindymene führte. — Καῦστρου. Von den hier genannten Flüssen sind an Lauf und Wassermasse Hermos und Maiander die bedeutenderen, zwischen beiden fliesst der Kaÿster, der Kaikos im Norden des Hermos.

5. Ἑκαταῖος von Milet (550—476) steht auf dem Uebergang von der Logographie zur historischen Geschichtschreibung. Seine Schriften wurden von Herodot namentlich bei seinen Forschungen über Länder und Völker des persischen Reichs so wie bei der Geschichte und Beschreibung Aegyptens benutzt. — δῶρον τοῦ ποταμοῦ. Vgl. Her. II 5 δηλὰ γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε σύνεστιν ἔχει, ὅτι ἡ Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίους ἐπι- κτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ. — ἀμφὶ τῇ γῇ. Ueber ἀμφὶ c. dat. s. z. VI 1, 5. — τυχόν s. z. c 5, 3. — Ὅμηρος Odys. IV 581 ἄψ δ' εἰς Αἰγύπτου, Δίπτετος ποταμοῖο, στήσα νέας. Vgl. Arr. VI 1, 3.

βολῇ τοῦ Αἰγύπτου ποταμοῦ τὸν Μενέλεων στήσαι τὰς νέας.
 6 εἰ δὴ οὖν εἰς τε ποταμὸς παρ' ἐκάστοις καὶ οὐ μεγάλοι οὔτοι ποταμοὶ ἱκανοὶ γῆν πολλὴν ποιῆσαι ἐς θάλασσαν προχεόμενοι, ὁπότε ἰλὺν καταφέροιν καὶ πηλὸν ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων ἐνθενπερ αὐτοῖς αἱ πηγαὶ εἰσιν, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς Ἰνδῶν ἄρα χώρας ἐς ἀπιστίαν ἰέναι ἄξιον, ὅπως πεδίον τε ἢ πολλή ἐστι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν τὸ πεδίον ἔχει προσκεχωσμένον.
 7 Ἐρμον μὲν γὰρ καὶ Κάϋστρον καὶ Κάϊκόν τε καὶ Μαίανδρον ἢ ὅσοι ἄλλοι ποταμοὶ τῆς Ἀσίας ἐς τήνδε τὴν ἐντὸς θάλασσαν ἐκιδιδούσιν οὐδὲ ξύμπαντας ξυντεθέντας ἐνὶ τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν ἄξιον ξυμβαλεῖν πλήθους ἕνεκα τοῦ ὕδατος, μὴ ὅτι τῷ Γάγγῃ τῷ μεγίστῳ, ὅτῳ οὔτε Νείλου ὕδαρ τοῦ Αἰγυπτίου οὔτε ὁ Ἰστρος κατὰ τὴν Εὐρώπην ῥέων ἄξιοι
 8 ξυμβαλεῖν, ἀλλ' οὐδὲ τῷ Ἰνδῷ ποταμῷ ἐκεῖνοί γε πάντες ξυμμιχθέντες ἐς ἴσον ἔρχονται, ὃς μέγας τε εὐθύς ἀπὸ τῶν πηγῶν ἀνίσχει καὶ πεντεκαίδεκα ποταμούς, πάντας τῶν Ἀσιανῶν μείζοντας, παραλαβὼν καὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ κρατήσας οὕτως ἐκιδίδει ἐς θάλασσαν. ταῦτά μοι ἐν τῷ παρόντι περὶ Ἰνδῶν τῆς χώρας λελέχθω· τὰ δὲ ἄλλα ἀποκείσθω ἐς τὴν Ἰνδικὴν ξυγγραφήν.

7 Τὸ δὲ ζεῦγμα τὸ ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ὅπως μὲν ἐποιήθη Ἀλεξάνδρῳ οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολεμαῖος, οἷς μάλιστα ἐγὼ ἐπομαι, λέγουσιν· οὐδὲ αὐτὸς ἔχω ἀτρεκέως εἰκάσαι, πότερα πλοίοις ἐξεύχθη ὁ πόρος, καθάπερ οὖν ὁ

6. μεγάλοι οὔτοι, der Plural, weil εἰς παρ' ἐκάστοις den Sinn einer Mehrheit in sich schliesst. — ὁπότε — καταφέροιν. Die strengere Moduslehre würde ὁπότεν c. conj. erheischen; ähnlich c. 7, 5. VII 15, 2. S. auch z. c. 2, 3. — ἐς ἀπιστίαν ἰέναι wie VII 22, 5 ἰέναι ἐς ἀμφίλογον. — ὅπως wie es gekommen ist, dass.

7. ἄλλοι ist für das handschr. πολλοὶ hergestellt. — τὴν ἐντὸς steht appositiv zu ἐς τήνδε. Gemeint ist dasselbe Meer wie oben § 2, wo τὴν ἡμετέραν θάλ. appositiv zu τὴν ἐντὸς gesetzt ist. — ξυντεθέντας, dafür unt. (8) ξυμμιχθέντας. — πλήθους ἕνεκα τοῦ ὕδατος in Ansehung der Wassermasse. Ueber diese Bedeutung von

ἕνεκα (= was anlangt) s. z. IV 10, 1. — μὴ ὅτι steht hier wie c. 18, 4 und öfter in der Bedeutung von οὐχ ὅτι (= nicht nur).

8. τῷ Ἰνδῷ ποταμῷ abhängig ἐς ἴσον ἔρχονται. Der Dativ nach ἴσος wie nach ὁ αὐτός (IV 8, 8), ὁμοίος u. ä. Vgl. c. 15, 7. — πεντεκαίδεκα. Ihre Namen gibt Arrian in der Schrift über Indien II 3 an. — ἐν τῷ παρόντι *impraesentiarum* wie c. 7, 3. — ἀποκείσθω, ἀποκείσθαι = ἀποτεθείσθαι. In ähnlicher Weise ist c. 1, 4 περιτεθείσθαι für das Perf. Pass. von περιτιθεῖναι und sehr häufig συντεθείσθαι für das Perf. von συντιθεῖναι (= verabreden) gebraucht. S. z. IV 10, 5.

Ἑλλήσποντος τε πρὸς Ξέρξου καὶ ὁ Βόσπορος τε καὶ ὁ Ἴστρος πρὸς Δαρείου, ἢ γέφυρα κατὰ τοῦ ποταμοῦ διηνεκῆς ἐποιήθη αὐτῷ· δοκεῖ δὲ ἔμοιγε πλοίοις μᾶλλον ζευχθῆναι· οὐ γὰρ ἂν δέξασθαι γέφυραν τὸ βάθος τοῦ ὕδατος, οὐδ' ἂν ἐν τοσῶδε χρόνῳ ἔργον οὕτως ἄτοπον ξυντελεσθῆναι. εἰ δὲ δὴ πλοίοις ἐξεύχθη ὁ πόρος, πότερα ξυνδεεῖσαι αἱ 2 νῆες σχοίοις καὶ κατὰ στοῖχον ὁρμισθεῖσαι ἐς τὸ ζεῦγμα ἀπήρκεσαν, ὥς λέγει Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ζευχθῆναι τὸν Ἑλλήσποντον, ἢ ὅτῳ τρόπῳ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ ποταμῷ ζεῦγμα ποιεῖται καὶ ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ τῷ Κελτικῷ, καὶ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγρητα, ὅσῳκίς κατέλαβεν αὐτοὺς ἀνάγκη, ἐγεφύρωσαν, οὐδὲ τοῦτο ἔχω ξυμβαλεῖν. αἱτοὶ 3 ταχυτάτῃ γε ὧν ἐγὼ οἶδα Ῥωμαίοις ἢ γεφύρωσις ἢ διὰ τῶν νεῶν γίνεται, καὶ ταύτην ἐγὼ ἀφηγήσομαι ἐν τῷ παρόντι, ὅτι λόγου ἄξια. αἱ νῆες αὐτοῖς κατὰ ῥοὴν ἀφίενται ἀπὸ ξυνθήματος, οὐκ ἐπ' ἐνθῦ, ἀλλὰ καθάπερ αἱ πρύμναν

Cap. 7.

Ueberbrückung des Indos. Alexander vereinigt sich mit Taxiles.

1. πρὸς Ξέρξου. Im Jahr 480 v. Chr. S. Herod. VII 33. 36. — Βόσπορος. Im J. 514 v. Chr. S. Herod. IV 83. 139. — διηνεκῆς *continuus*, eig. von einem Ufer zum anderen reichend. Arrians Darstellung des Uebergangs wird bestätigt von Diodor 17, 86 (*καταλαβὼν τὰς τε τριακοντόρους κατεσκευασμένας καὶ τὸν πόρον ἐξευγμένον*) und Strabo p. 698. Anders Curtius VIII 10, 3 *Hephaestionem et Perdiccam ad flumen Indum procedere iussit et navigia facere, quis in ulteriora transportari posset exercitus. Illi, quia plura flumina superanda erant, sic junxere naves ut solutae plaustris vehi possent rursusque conjungi.* — οὐ γὰρ ἂν δέξασθαι hängt von δοκεῖ ab. — ἐν τοσῶδε χρόνῳ in so geringer Zeit.

2. πότερα hängt von οὐδὲ τοῦτο ἔχω ξυμβαλεῖν (s. u.) ab. ξυμβαλεῖν steht hier wie c. 4 (Ende) in der Bedeutung von εἰλάσαι (= erraten). — κατὰ στοῖχον ὁρμισθεῖσαι in einer Reihe vor Anker gelegt. — ὥς λέγει Ἡρόδοτος (VII 33—36). — Ῥήνῳ τῷ Κελτικῷ zum Unterschied vom

Rhenus Bononiensis in Italien (j. Reno bei Bologna). — κατέλαβεν αὐτοὺς ἀνάγκη. *καταλαμβάνειν* ist hier mit *Obiect* verbunden (vgl. Herod. II 65 *ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος necessitate adstrictus*), während es I 12, 2 (*εἰ πον ἀνάγκη καταλαμβάνοι*) intransitiv gebraucht ist. — καὶ τὸν Εὐφράτην — ἐγεφύρωσαν als *Subiect* schwebt aus Ῥωμαίοις — ποιεῖται (= Ῥωμαῖοι ποιοῦσι) Ῥωμαῖοι vor.

3. ἐν τῷ παρόντι. S. z. c. 6, 8. — κατὰ ῥοὴν ἀφίενται „die Schiffe werden stromabwärts (mit dem Strom) losgelassen“; κατὰ ῥοὴν *secundo flumine* ist mit Krüger statt des handschriftlichen κατὰ πόρον geschrieben. Vgl. Herod. VII 36 κατὰ ῥοὴν τὰς νῆας *συνθέντες*. — ἀπὸ ξυνθήματος. S. z. IV 4, 4. — ἐπ' ἐνθῦ „mit dem Vordertheil voran“. Vgl. VI 5, 2. — πρύμναν *κρούεσθαι* (oder *ἀνακρούεσθαι*), eig. „das Schiffshintertheil zurückschlagen“ heisst rückwärts rudern und zwar so, dass das Schiff ohne sich zu wenden mit dem Schnabel dem Feinde zugekehrt bleibt. Demgemäss ist bei dieser (sehr oft vorkommenden) Verbindung an ein allmähliches Zurückgehen der Schiffe zu denken, das in bester Ordnung

κρουόμεναι. ταύτας ὑποφέρει μὲν, οἷα εἰκός, ὁ ῥοῦς, ἀνέχει δὲ κελήτιον ἐπῆρες, ἔστ' ἂν καταστήσῃ ἐς τὸ τεταγμένον χωρίον· καὶ ἐνταῦθα ἤδη καθίσταται πλέγματα ἐκ λόγου πυραμοειδῆ πλήρη λίθων λογάδων ἀπὸ πρῶρας ἐκάστης νεῶς, 4 τοῦ ἀνέχειν τὴν ναῦν πρὸς τὸν ῥοῦν. ὅτε δὲ δὴ μία τις τῶν νεῶν ἅμα δὴ ἐσχέθη, καὶ ἄλλη, ἀπὸ ταύτης διέχουσα ὅσον ξύμμετρον πρὸς ἰσχὺν τῶν ἐπιβαλλομένων, ἀντίπρωρος πρὸς τὸ ῥεῦμα ὁρμίζεται· καὶ ἀπ' αὐφοῦν ξύλα τε ἐς εὐθὺ ὀξέως ἐπιβάλλεται καὶ σανίδες ἐγκάρσιαι ἐς τὸ ξυνδεῖν. καὶ διὰ πασῶν οὕτω τῶν νεῶν, ὅσαι ἱκαναὶ γεφυρῶσαι τὸν 5 πόρον, χωρεῖ τὸ ἔργον. ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ ξεύματος κλίμακες προβάλλονται καταπηγνύμεναι, τοῦ ἀσφαλεστέραν τοῖς τε ἵπποις καὶ τοῖς ξεύγεσι τὴν ἔφοδον γίνεσθαι, καὶ ἅμα ὥς σύνδεσμος εἶναι τοῦ ξεύματος. δι' ὀλίγου τε ξυντελεῖται ἅπαν καὶ ξὺν πολλῷ θορύβῳ, καὶ τὸ τεταγμένον ἐν τῷ δρωμένῳ ὅμως οὐκ ἄπεστιν· οἳ τε παρακελευσμοὶ ὥς τύχοιεν κατὰ ναῦν ἐκάστην καὶ αἱ ἐπιτιμῆσεις τοῦ ἐκλιποῦς οὔτε τὴν κατάκουσιν τῶν παραγγελμάτων οὔτε τὴν ὀξύτητα τοῦ ἔργου ἀφαιροῦνται.

stattfand. Wie hier c. 17, 7. Vgl. Herod. VIII 84. Thuk. I 50. — ὑποφέρει fñhrt abwärts. — κελήτιον ἐπῆρες ein vollständig ausgerüstetes d. i. mit Rudern versehenes Fahrzeug; für jedes der in passenden Abständen aufzustellenden Flachschiße (Ponton) war selbstverständlich ein κελήτιον erforderlich, welches das Ponton in's Schlepptau nahm und an der bestimmten Stelle anhielt (ἀνέχει). — καθίσταται πλέγματα, ὡσπερ ἄγκυρα. — τοῦ—ἀνέχειν, über die Bedeutung des Genetivs des Infin. s. z. IV 19, 1.

4. ἅμα δὴ bestimmt das allgemeine ὅτε δὴ schärfer, das unmittelbare Eintreten der folgenden Handlung betonend. — ὅσον ξύμμετρον πρὸς ἰσχὺν τῶν ἐπιβαλλομένων. S. z. IV 21, 5. — ἐπ' εὐθὺ gerade aus d. h. der Länge nach wurden Balken (ξύλα) von beiden Schiffen aus zur Verbindung der letzteren aufgelegt und quer über diese (ἐγκάρσιαι) Bohlen (σανίδες), um die Balken zusammenzubalten. — χωρεῖ τὸ ἔργον. χωρεῖν steht zuweilen in der Bedeutung von προχωρεῖν.

5. κλίμακες Geländer — προβάλλοντα, beachte die Bedeutung von προ. — τοῦ—γίνεσθαι s. o. (3) zu τοῦ—ἀνέχειν. — δι' ὀλίγον binnen kurzem. S. z. IV 26, 2. — ἐν τῷ δρωμένῳ „bei der Tätigkeit“. Durch das substantivierte Neutrum (wie der Adjectiva so auch) des Particips das Wesen oder die Beschaffenheit auszudrücken, ist unter den attischen Prosaikern vorzugsweise dem Thukydides eigentümlich. Vgl. Thuk. V 66 τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου und I 142 ἐν τῷ μὴ μελετῶντι bei der Uebungslosigkeit I 36 τὸ δεδιός die Angst, V 24 τὸ θαρσοῦν, VI 24 τὸ ἐπιθυμοῦν. Bei Arrian vgl. noch τὸ διαμέλλον die Verzögerung IV 30, 2, τὸ ἀκούσιον τῆς γνώμης c. 28, 1, τὸ ἐνδεὲς τῆς παρασκευῆς die Mangelhaftigkeit der Ausrüstung VI 4, 3, τὸ ἄτοπον τῆς τόλμης VI 9, 5, τὸ ἐκλιπὲς Saumseligkeit IV 29, 7 (ebenso gleich im Folg.). — ὅμως trotz des bei einer solchen Arbeit unvermeidlichen Lärms. — ὥς τύχοιεν über den unregelmässigen Optativ s. z. c. 6, 6. — τοῦ ἐκλιποῦς,

Ῥωμαίοις μὲν δὴ οὕτω ταῦτα ἐκ παλαιοῦ ἐπήσκηται· 8
 Ἀλέξανδρον δὲ ὅπως ἐξεύχθη ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς οὐκ ἔχω εἰπεῖν,
 ὅτι μὴδὲ οἱ ξυστρατεύσαντες αὐτῷ εἶπον. ἀλλὰ μοι δοκεῖ
 ὡς ἐγγυτάτω τούτων ἐξεῦχθαι, ἢ εἰ δὴ τινι ἄλλῃ μηχανῇ,
 ἐκείνῃ ἐχέτω. ὡς δὲ διέβη πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, καὶ 2
 ἐνταῦθα αὖ θύει κατὰ νόμον Ἀλέξανδρος. ἄρας δὲ ἀπὸ τοῦ
 Ἰνδοῦ ἐς Τάξιλα ἀφίκετο, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα,
 τὴν μερίστην τῶν μεταξὺ Ἰνδοῦ τε ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου.
 καὶ ἐδέχετο αὐτὸν Ταξίλης ὁ ὑπαρχος τῆς πόλεως καὶ ἀν-
 τοὶ οἱ τῆδε Ἰνδοὶ φίλως. καὶ Ἀλέξανδρος προστίθησιν ἀν-
 τοῖς χώραν τῆς ὁμόρου ὅσης ἐδέοντο. ἦκον δὲ ἐνταῦθα παρ' 3
 αὐτὸν καὶ παρὰ Ἀβισάρου πρόεσβεις τοῦ τῶν ὀρειῶν Ἰνδῶν
 βασιλέως ὃ τε ἀδελφὸς τοῦ Ἀβισάρου καὶ ἄλλοι ξὺν αὐτῷ
 οἱ δοκιμώτατοι, καὶ παρὰ Δοξάρεως νομάρχου ἄλλοι, δῶρα
 φέροντες. καὶ ἐνταῦθα αὖ Ἀλέξανδρος ἐν Ταξίλοις θύει ὅσα
 οἱ νόμος καὶ ἄγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἱππικόν. καὶ
 ἀποδείξας σατράπην τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν Φίλιππον τὸν Μα-
 χάτα φρουράν τε ἀπολείπει ἐν Ταξίλοις καὶ τοὺς ἀπομάχους
 τῶν στρατιωτῶν διὰ νόσον· αὐτὸς δὲ ἦγεν ὡς ἐπὶ τὸν Ὑδά-
 σπην ποταμόν.

Ἐπ' ἐκεῖνα γὰρ τοῦ Ὑδάσπου Πῶρος αὐτῷ εἶναι ἐξ- 4
 ηγγέλλετο ξὺν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, ἐργωκῶς εἶργειν τοῦ πόρου
 αὐτὸν ἢ περῶντι ἐπιτίθεσθαι. ταῦτα ὡς ἔγνω Ἀλέξανδρος,
 Κοῖνον μὲν τὸν Πολεμοκράτους πέμψας ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἰν-
 δὸν ποταμόν τὰ πλοῖα ὅσα παρεσκεύαστο αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πόρου
 τοῦ Ἰνδοῦ ξυντεμόντα κελεύει φέρειν ὡς ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην
 ποταμόν. καὶ ξυνετμήθη τε τὰ πλοῖα καὶ ἐκομίσθη αὐτῷ, 5

von τὸ ἐκλιπές, ein thukydeideisches
 Wort (Thuk. I 97), wie hier IV
 29, 7.

Cap. 8.

Alexander überschreitet den In-
 dos und rückt an den Hydaspes.

1. ἐπήσκηται. Zur Bedeutung
 vgl. Herod. II 166 τοῦτοις ἐξεσι
 τεγνὴν ἐπασκῆσαι (= exercere)
 οὐδεμίην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπ-
 ασκέουσι μόνον; ebenso VI 92. Bei
 Arrian nur hier. — ὅτι μὴδέ. S. z.
 VI 6, 3 (μῆπω).

3. καὶ ἐνταῦθα αὖ θύει. S. c. 3, 6.
 — Ἀβισάρου. Er und Poros waren

damals die mächtigsten Könige des
 Pendschab. Zu seinem Reiche ge-
 hörte auch Kaschmir, dessen süd-
 licher Teil nach der Kaschmir'schen
 Chronik Abhisara geheissen haben
 soll. — Δοξάρεως, nur hier von Ar-
 rian erwähnt. — ἄγῶνα γυμνικόν
 καὶ ἱππικόν. S. z. IV 4, 1.

4. Πῶρος. Sein Reich umfasste
 das Gebiet zwischen Hydaspes und
 Akesines (das heut. Lahore). — ξυν-
 τεμόντα. Curtius VIII 10, 3 illi sic
 junxere naves, ut solutae plaustis
 vehi possent, rursusque conjungi
 (ἐνυμνηχθέν § 5).

ὅσα μὲν βραχυτέρα διχῇ διατμηθέντα, αἱ τριακόντοροι δὲ τριχῇ ἐτμήθησαν, καὶ τὰ τμήματα ἐπὶ ξενῶν διεκομίσθη ἔσπε ἐπὶ τὴν ὄχθην τοῦ Ῥάσπου· ἀκκεῖ ξυμπηχθὲν τὸ ναυτικὸν αὐτοῖς δὴ ὁμοῦ ὤφθη ἐν τῷ Ῥάσπῃ. αὐτοὺς δὲ ἀναλαβὼν ἦν τε δύναμιν ἔχων ἤκεν ἐς Τάξιλα καὶ πεντακισχιλίους τῶν Ἰνδῶν οὓς Ταξίλης τε καὶ οἱ ταύτῃ ὑπαρχοὶ ἦγον ἥει ὡς ἐπὶ τὸν Ῥάσπην ποταμόν.

- 9 Καὶ Ἀλέξανδρός τε κατεστρατοπέδευσεν ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ῥάσπου, καὶ Πῶρος κατὰ τὴν ἀντιπέραν ὄχθην ὤφθη ξὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ καὶ τῶν ἐλεφάντων τῷ στίφει. ταύτῃ μὲν δὴ ἡ κατεστρατοπεδευκóta εἶδεν Ἀλέξανδρον αὐτοὺς μένων ἐφύλαττε τὸν πόρον· ὅσα δὲ ἄλλα τοῦ ποταμοῦ εὐπορώτερα, ἐπὶ ταῦτα φρουρὰς διαπέμψας καὶ ἡγεμόνας ἐπιστήσας ἐκά-
2 στοῖς εἰργεῖν ἐπενόει τοῦ πόρου τοὺς Μακεδόνας. ταῦτα δὲ ὁρῶντι Ἀλέξανδρῳ κινήτεια καὶ αὐτῷ ἐδόκει ἡ στρατιὰ πολλαχῇ, ὡς τὸν Πῶρον ἀμφίβολον γίνεσθαι. διελὼν δὲ ἐς πολλὰ τὸν στρατὸν τοὺς μὲν αὐτοὺς ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ἦγε τῆς χώρας, τὰ μὲν πορθῶν ὅσα πολέμια, τὰ δὲ σκοπῶν ὅπῃ εὐπωρότερος αὐτῷ ὁ ποταμὸς φανεῖται, τοὺς δὲ τῶν ἡγεμόνων ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψας καὶ αὐτοὺς πολλαχῇ
3 διέπεμπε. σίτος δὲ αὐτῷ πάντοθεν ἐκ τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ Ῥάσπου χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον ξυνεκομίζετο, ὡς δῆλον εἶναι τῷ Πῶρῳ ὅτι ἐγνωκὼς εἴη προσλιπαρεῖν τῇ ὄχθῃ, ἔσπε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ μείον γενόμενον τοῦ χειμῶνος πολλαχῇ παραδοῦναι οἱ τὸν πόρον· τὰ τε πλοῖα αὐτῷ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ παραπλέοντα καὶ αἱ διφθέραι τῆς κάρφης ἐμπιπλάμεναι καὶ ἡ ὄχθη πᾶσα πλήρης φαινομένη τῇ μὲν ἰσπέων, τῇ δὲ πεζῶν, οὐκ εἶα ἡρεμεῖν τὸν Πῶρον, οὐδὲ ἐν τι ἐπιλεξάμενον ἐς φυλακὴν ξύμφορον, ἐς τοῦτο ἐκ πάντων παρα-

Cap. 9.

Uebergang über den Hydaspes (326 v. Chr.).

1. Während nach Diod. 17, 87 Alexanders Heer aus etwa 69,000 M. zu Fuss und 10,000 Reitern bestand, gibt Curtius VIII 13, 6 das Heer des Poros auf 85 Elefanten, 300 Reiter und 30,000 M. zu Fuss an. — διαπέμψας. Beachte die Bedeutung von δια.

2. ἀμφίβολον γίνεσθαι. S. z. IV 29, 4. — ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ τῆς χ. S.

z. IV 19, 2. — ἐπιτρέψας ist mit Krüger statt des handschriftlichen ἐπιτάξας geschrieben. Vgl. III 9, 6 τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἑκαστον τὴν οἱ ἐπιτετραμμένην ἐξορμᾶν ἡξίον.

3. ἐπὶ τάδε τοῦ. S. z. IV 3, 6. — διφθέραι. S. z. IV 4, 2. — οὐδὲ ἐν τι — „neque si quid unum ad ripae custodiam utile probavisset, ad id omnibus remediis (= ἐκ πάντων) comparare se sinebant“. Gronovius.

σκενάζεσθαι. ἄλλως τε ἐν μὲν τῷ τότε οἱ ποταμοὶ πάντες 4 οἱ Ἰνδικοὶ πολλοῦ τε ὕδατος καὶ θολεροῦ ἔρρεον καὶ ὀξέος τοῦ ρεύματος· ἦν γὰρ ὥρα ἔτους ἣ μετὰ τροπᾶς μάλιστα ἐν θέρει τρέπεται ὁ ἥλιος· ταύτῃ δὲ τῇ ὥρᾳ ὕδατά τε ἐξ οὐρανοῦ ἀθρόα τε καταφέρεται ἐς τὴν γῆν τὴν Ἰνδικὴν καὶ αἱ χιόνες αἱ τοῦ Κανκάσου, ἐνθενπερ τῶν πολλῶν ποταμῶν αἱ πηγαὶ εἰσι, κατατηκόμεναι αὖξουσιν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα· χειμῶνος δὲ ἔμπαλιν ἰσχουσιν, ὀλίγοι τε γίνονται καὶ καθαροὶ ἰδεῖν καὶ ἔστιν ὅπου περάσιμοι, πλὴν γε δὴ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ Γάγγου, καὶ τυχὸν καὶ ἄλλου τού· ἀλλ' ὅ γ' Ὑδάσπης περατὸς γίνεται.

Ταύτην οὖν τὴν ὥραν τοῦ ἔτους προσμένειν ἐς τὸ φανερόν 10 ἔφασκεν, εἰ ἐν τῷ τότε εἰργοίτο· ὁ δὲ οὐδὲν μείον ἐφεδρεῦν ἔμενεν, εἰ πῃ λάθοι ὑφαρπάσας ὀξέως τὸν πόρον. ἦ μὲν δὴ αὐτὸς Πῶρος κατεστρατοπεδεύκει πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου, ἔγνω ἀδύνατος ὢν περᾶσαι ὑπὸ πλήθους τε τῶν ἐλεφάντων καὶ ὅτι πολλὴ στρατιὰ καὶ αὕτη τεταγμένη τε καὶ ἀκριβῶς ὠπλισμένη ἐκβαίνουσιν αὐτοῖς ἐπιθήσεσθαι ἔμελλεν· οἱ τε 2 ἵπποι οὐκ ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ἐθελῆσαι οὐδὲ ἐπιβῆναι τῆς

4. ἄλλως τε ausserdem, auch c. 15, 6. — πολλοῦ ὕδατος Genetiv der Angehörigkeit, der die Stelle eines Adjectivs vertritt. S. z. VI 21, 4 (ὀλίγον ὕδατος). — ἡ κατὰ τροπᾶς also im Monat Mai. Für das handschriftliche μετά, dassprachlich wie sachlich keine passende Erklärung zulässt, ist mit Sintonis κατά geschrieben, wodurch sich alle Schwierigkeiten beheben. S. z. c. 19, 3. — ἔμπαλιν ἰσχουσι „sie verhalten sich umgekehrt“ (oppos. αὖξουσιν ἐπὶ μέγα). Eigentlich bezeichnet ἔμπαλιν (τὰ ἔμπ.) die rückwärtsgekehrte, dann die entgegengesetzte Richtung; vgl. Herod. IX 56 Ἀθηναῖοι ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι und in übertragener Bedeutung wie hier I 202 ἡδὴ ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πηγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. Bei Arrian vgl. noch VI 5, 6 (τὸ ἔμπαλιν). — ὀλίγοι γίνεσθαι „abnehmen“. — ἔστιν ὅπου an manchen Stellen auch II 10, 1. Vgl. VII 14, 5 ἔστιν ὅτε (= zuweilen), ἔστιν ἐνθα, ἔστιν ὅπως. — τυχόν. S. z. c. 5, 3.

Cap. 10.

1. ἐς φανερόν φάσκειν „aussprengen lassen“. Vgl. I 25, 10 οὐ γὰρ ἔδοξε γράφειν ὑπὲρ οὐδενὸς τοιούτου ἐς τὸ ἐμφανές. — ὁ δέ. Gedanke: Wiewol Alexander dieses aussprengen liess, so blieb er dennoch auf der Lauer liegen, ob er irgendwo heimlich durch Ueberrumpelung (= ὑφαρπάσας) rasch den Uebergang bewerkstelligen könne. — ὁ δέ. Wenn zwei Handlungen desselben Subiectes in Gegensatz treten, denkt sich der Grieche auch das handelnde Subiect mit sich in Gegensatz tretend und gebraucht ὁ δέ, obgleich dasselbe Subiect bleibt. Vgl. c. IV 19, 6. VI 2, 4. — ἡ μὲν Πῶρος. Der durch Zwischensätze unterbrochene Gegensatz folgt sachlich erst § 3. — ὑπὸ πλήθους τε τῶν ἐλεφ. καὶ ὅτι. S. z. IV 11, 2. — ἔμελλεν. μέλλω c. infin. heisst: „es steht zu erwarten, dass ich“.

2. οὐδὲ ἐκβῆναι „nicht einmal ans Land steigen, geschweige denn kämpfen“. Diese Befürchtung wird durch das zweite οὐδὲ (οὐδ' ἂν

- ὄχθης τῆς πέραν, προσκειμένων σφίσιν εὐθύς τῶν ἐλεφάντων καὶ τῇ τε ὄψει ἅμα καὶ τῇ φωνῇ φοβούντων, οὐδ' ἂν ἔτι πρόσθεν μείναι ἐπὶ τῶν διφθερῶν κατὰ τὸν πόρον, ἀλλ' ἐκπηδᾷ γὰρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφορῶντες πέραν τοὺς ἐλέφαντας
- 3 ἔκφρονες γιγνόμενοι. κλέψαι οὖν ἐπενόει τὴν διάβασιν ὧδε πράττων. νύκτωρ παραγαγὼν ἄλλη καὶ ἄλλη τῆς ὄχθης τοὺς πολλοὺς τῶν ἱππέων βοῇν τε ἐποίει καὶ ἡλαλάζετο τῷ Ἐνναλίῳ, καὶ τὰλλα ὅσα ἐπὶ διαβάσει συσκευαζομένων θόρυβος παντοδαπὸς ἐγίνετο. καὶ ὁ Πῶρος τε ἀντιπαρήει
- 4 πρὸς τὴν βοῇν ἐπάγων τοὺς ἐλέφαντας καὶ Ἀλέξανδρος ἐς ἔθος αὐτὸν τῆς ἀντιπαραγωγῆς καθίστη. ὥς δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἐγίνετο καὶ βοή μόνον καὶ ἀλαλαγμὸς ἦν, οὐκέτι ὁ Πῶρος μετεκινεῖτο πρὸς τὰς ἐκδρομὰς τῶν ἱππέων, ἀλλὰ κενὸν γὰρ γνοὺς τὸν φόβον κατὰ χώραν ἐπὶ στρατοπέδου ἔμενε· σκοποὶ δὲ αὐτῷ πολλαχοῦ τῆς ὄχθης καθεισθήκεσαν. Ἀλέξανδρος δὲ ὥς ἐξείργαστο αὐτῷ ἄφοβον τὸ τοῦ Πόρου εἰς τὰς νυκτερινὰς ἐπιχειρήσεις μηχανᾶται τι τοιόνδε.
- 11 Ἄκρα ἦν ἀνέχουσα τῆς ὄχθης τοῦ Ὑδάσπου, ἵνα ἐπέκαμπεν ὁ ποταμὸς λόγου ἀξίως, αὐτὴ τε δασεῖα ἄλσει παντοίων δένδρων καὶ κατ' αὐτὴν νῆσος ἐν τῷ ποταμῷ

ἔτι πρόσθεν) „ja dass sie nicht einmal vorher“ noch überboten Sintonis. οὐδέ — οὐδέ entspricht sich ähnlich VI 11, 6. 25, 2. VII 1, 4.

3. κλέψαι τὴν διάβασιν. Vgl. III 10, 2 αἰσχροὺς εἶναι κλέψαι τὴν νίκην. — ἄλλη καὶ ἄλλη τῆς. S. z. c. 8, 2. — ἡλαλάζετο τῷ Ἐνναλίῳ „zu Ehren des Kriegsgottes) Enyalios“. Vgl. I 14, 7 τῷ Ἐνναλίῳ ἀλαλάζοντας ἄγων ἐμβαίνει ἐς τὸν πόρον. — καὶ τὰλλα ὅσα — συσκευαζομένων. Construiere: καὶ συσκευαζομένων (sc. αὐτῶν) τὰλλα ὅσα (erg. συσκευαζονται). — ἀντιπαρήει. Die Bedeutung beider Praepositionen ist in der Uebersetzung wiederzugeben. Vgl. VI 17, 3 ἀντιπαράγειν τῷ στόλῳ.

4. τῆς ἀντιπαραγωγῆς hängt von ἐς ἔθος ab. — ἀλλὰ κενόν ist mit Krüger für das unverständliche ἀλλ' ἐκεῖνον geschrieben. — κατὰ χώραν eig. „an Ort und Stelle“ daher so viel wie unverändert; dazu tritt erläuternd ἐπὶ στρατο-

πέδον. Wie hier c. 11, 4. Sehr häufig findet sich κατὰ χώραν in diesem Sinne bei Herodot (III 135. IV 97. VI 42). — Wie ἐπὶ στρατοπέδον (vgl. c. 11, 3) so steht auch ἀπὸ στρατοπέδον öfter ohne Artikel, der bei localen Begriffen (πόλις, ἀγρός u. ä.) vorzugsweise in Verbindung mit Praepositionen nicht selten fehlt. S. z. IV 8, 9 (διὰ θυρῶν). — ἐξείργαστο hier in passiver Bedeutung. Vgl. κερτημένος c. 26, 6. — τὸ τοῦ Πόρου „den Sinn des Poros“, eine ungewöhnliche Umschreibung. Durch den sich jede Nacht wiederholenden blinden (κενόν) Lärm war Poros in Bezug auf Alexander sicher gemacht, so dass er keine Gefahr von diesem besorgte.

Cap. 11.

1. ὄχθης hängt von ἵνα ab. S. z. IV 23, 4. — ἄλσει παντοίων δένδρων ist nach VI 29, 4 statt des fehlerhaften εἶδει παντ. δ. geschrieben. — κατ' αὐτὴν. κατὰ c. acc. gegen-

ὕλῳδης τε καὶ ἀστιβῆς ὑπ' ἐρημίας. ταύτην καταμαθὼν
τὴν νῆσον καταντικρὺ τῆς ἄκρας, ἀμφοτέρω ὑλῳδῇ τὰ χωρία
καὶ οἷα κρούει τῆς διαβάσεως τὴν ἐπιχειρήσιν, ταύτῃ ἔγνω
διαβιβάζειν τὸν στρατόν. ἀπείχε δὲ ἥ τε ἄκρα καὶ ἡ νῆσος 2
τοῦ μεγάλου στρατοπέδου ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους.
παρὰ πᾶσαν δὲ τὴν ὄχθην φυλακαὶ τε αὐτῷ καθεστηκνῦναι
ἤσαν, διαλείπουσαι ὅσον ξύμμετρον ἐς τὸ ξυνορᾶν τε ἀλλή-
λους καὶ κατακούειν εὐπετῶς ὁπόθεν τι παραγγέλλοιτο, καὶ
πανταχόθεν βοαὶ τε νύκτωρ ἐπὶ πολλὰς νύκτας ἐγίνοντο
καὶ πυρὰ ἐκαίετο.

Ἐπειδὴ δὲ ἔγνω ἐπιχειρεῖν τῷ πόρῳ, κατὰ μὲν τὸ στρατό- 3
πέδον φανερωῶς αὐτῷ τὰ τῆς διαβάσεως παρεσκευάζετο.
καὶ Κράτερος ὑπελείπειτο ἐπὶ στρατοπέδου τὴν τε αὐτοῦ
ἔχων ἱππαρχίαν καὶ τοὺς ἐξ Ἀραχωτῶν καὶ Παραπαμισαδῶν
ἱππέας καὶ τῆς φάλαγγος τῶν Μακεδόνων τὴν τε Ἀλκίτου
καὶ τὴν Πολυσπέρχοντος τάξιν καὶ τοὺς νομάρχας τῶν ἐπὶ
τάδε Ἰνδῶν καὶ τοὺς ἅμα τούτοις τοὺς πεντακισχιλίους.
παρηγγέλλετο δὲ Κρατέρῳ μὴ πρόσθεν διαβαίνειν τὸν πόρον 4
πρὶν ἀπαλλαγῆναι Πῶρον ξὺν τῇ δυνάμει ὥς ἐπὶ σφᾶς ἢ
φεύγοντα μαθεῖν, αὐτοὺς δὲ νικῶντας· ἦν δὲ μέρος μὲν τι
τῆς στρατιᾶς ἀναλαβὼν Πῶρος ἐπ' ἐμὲ ἄγῃ, μέρος δὲ τι
ὑπολειφθῇ αὐτῷ ἐπὶ στρατοπέδου καὶ ἐλέφαντες, σὺ δὲ δὴ
καὶ ὥς μένειν κατὰ χώραν· εἰ δὲ τοὺς ἐλέφαντας ξύμπαντας
ἅμα οἱ ἄγῃ Πῶρος ἐπ' ἐμέ, τῆς δὲ ἄλλης στρατιᾶς ὑπο-
λείποιτό τι ἐπὶ στρατοπέδου, σὺ δὲ διαβαίνειν σπουδῇ· οἱ
γὰρ ἐλέφαντες μόνου, ἔφη, ἄποροί εἰσιν πρὸς τοὺς ἐκβαί-
νοντας ἵππους· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ εὐπορος.

über, S. z. IV 25, 3. — καταμαθὼν
erg. οὖσαν. — ἀμφοτέρω Insel und
Fels. — οἷα κρούει. Ueber die Be-
deutung von οἷος c. infin. s. z. IV
3, 2.

2. ὅσον ξύμμετρον ἐς τὸ ξυνορᾶν
ἀλλήλους. Die Posten waren in sol-
chen Abständen aufgestellt, dass sie
sich gegenseitig erblicken und ver-
ständlich machen konnten.

3. κατὰ μὲν τὸ στρ. φανερωῶς,
in Gegensatz zu denjenigen Punk-
ten, wo die Vorbereitungen im Ver-
borgenen getroffen wurden. μέν
mit verschwiegenem Gegensatz auch
c. 4, 2, 10, 1.

4. πρὶν ἀπαλλαγῆναι. πρὶν c. infin.
nach einem negativen Hauptsatz
findet sich der attischen Regel zu-
wider auch VI 11, 4 öft. — αὐτοὺς,
die Makedoner. — ἦν—ἐπ' ἐμὲ ἄγῃ.
Der Uebergang aus der orat. obliqua
zur directen Rede ist nicht unge-
wöhnlich. — σὺ δέ. Ueber δέ in
apodosi s. z. IV 29, 4. — καὶ ὥς.
S. z. IV 3, 3. — μένειν—διαβαίνειν.
S. z. IV 20, 3 (παραδοῦναι). —
κατὰ χώραν. S. z. c. 10, 4. — ἅμα
οἱ. S. z. IV 16, 2. — ἄποροι
„Schwierigkeit verursachend“ (opp.
εὐπορος).

- 12 Ταῦτα μὲν Κρατέρω ἐνετέλλετο. ἐν μέσῳ δὲ τῆς νήσου τε καὶ τοῦ μεγάλου στρατοπέδου, ἵνα αὐτῷ Κράτερος ὑπολέλειπτο, Μελέαργός τε καὶ Ἄτταλος καὶ Γοργίας ξύν τοῖς μισθοφόροις ἱππεῦσί τε καὶ πεζοῖς ἐτετάχατο· καὶ τοῦτοις διαβαίνειν παρηγγέλλετο κατὰ μέρος, διελόντας τὸν στρατόν, ὁπότε ξυνεχομένους ἤδη ἐν τῇ μάχῃ τοὺς Ἰνδοὺς ἴδοιεν.
- 2 Αὐτὸς δὲ ἐπιλεξάμενος τῶν τε ἐταίρων τὸ ἄρημα καὶ τὴν Ἡφαιστίωνος ἱππαρχίαν καὶ τὴν Πεορίκκου τε καὶ Δημητρίου καὶ τοὺς ἐκ Βάκτρων καὶ Σογδιανῶν καὶ τοὺς Σκύθας ἱππέας καὶ Λόας τοὺς ἱπποτοξότας καὶ τῆς φάλαγγος τοὺς τε ὑπασπιστάς καὶ τὴν Κλείτου τε καὶ Κοίνου τάξιν καὶ τοὺς τοξότας τε καὶ τοὺς Ἀργιῶνας, ἦγεν ἀφανῶς, πολὺ τι ἀπέχων τῆς ὄχθης, τοῦ μὴ καταφανῆς εἶναι ἄγων ἐπὶ τὴν νῆσον καὶ τὴν ἄκραν ἔνθεν διαβαίνειν αὐτῷ ἢν ἐγνω-
- 3 σμένον. καὶ ἐνταῦθα ἐπληροῦντο τῆς νυκτὸς αἱ διφθεραὶ τῆς ἀρόφης ἐκ πολλοῦ ἥδη παρεννηνεγμένης καὶ κατεροάπτοντο ἐς ἀκρίβειαν· ὕδωρ τε ἐξ οὐρανοῦ τῆς νυκτὸς λάβρον ἐπιγίνεται. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τι ἢ παρασκευὴ τε αὐτῷ καὶ ἢ ἐπιχειρήσεις ἢ ἐς τὴν διάβασιν οὐ φανερά κατέστη τῷ κτύπῳ τῷ ἀπὸ τῶν ὀπλῶν καὶ τῷ θορύβῳ τῷ ἀπὸ τῶν παραγγελμάτων τῶν τε βροντῶν καὶ τοῦ ὄμβρου ἀντιπατα-
- 4 γούντων. καὶ τῶν πλοίων δὲ τὰ πολλὰ αὐτῷ ξυντετμημένα παρεκεκόμιστο ἐς τὸν χώρον τοῦτον καὶ ἀφανῶς αὐθις ξυμπεπηγμένα ἐν τῇ ὕλῃ ἐκρύπτετο, τὰ τε ἄλλα καὶ αἱ τριακόντοροι. ὑπὸ δὲ τὴν ἔω ὃ τε ἄνεμος καὶ ὁ ὄμβρος κεκοίμητο. καὶ ἡ μὲν ἄλλη στρατιὰ αὐτῷ ἢ ἱππικῇ τῶν διφθερῶν ἐπιβᾶσα καὶ ὅσους τῶν πεζῶν τὰ πλοῖα ἐδέχετο ἐπέρα κατὰ τὴν νῆσον, ὥς μὴ πρόσθεν ὀφθεῖεν πρὸς τῶν σκοπῶν τῶν

Cap. 12.

1. κατὰ μέρος = ἐν μέρει. S. z. IV 21, 4.

2. τοῦ μὴ — εἶναι. Ueber den Genetiv des Infin. s. z. IV 19, 1. — ἱππαρχία. An die Stelle der Geschwader (ἑται) waren mit dem Anwachsen des Heeres Regimenter getreten. — ἐκ πολλοῦ hat hier (wie I 2, 2, 7, 4) temporale Bedeutung (eig. seit langem, daher so viel wie schon längst). In räumlicher Bedeutung (= aus weiter Entfernung) I 19, 6. III 28, 6.

3. ἐς ἀκρίβειαν (= ἀκριβῶς). In gleicher (adverbialer) Bedeutung ist ἐς I 1, 9 (ἐς ἀκριβῆς) gebraucht. Vgl. II 7, 7 εἰ δὴ τῷ ἰδίῳ τι διαπεπὲς ἐς κάλλος τετολμημένον, ὀνομαστὶ ἐκαστον ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἀνακάλων. — ταύτῃ καὶ μᾶλλον τι, deshalb um so mehr, auch III 24, 2, häufiger steht in diesem Sinne ἢ καὶ μᾶλλον (z. B. c. 13, 2). — τῷ κτύπῳ hängt von ἀντιπαταγούντων ab.

4. ξυμπεπηγμένα ein unattisches Perf. pass. Ein Attiker würde συμ-

ἐκ Πώρου καθεστηκότων πρὶν παραλλάξαντας τὴν νῆσον ὀλίγον ἐτι ἀπέχειν τῆς ὄχθης.

Αὐτὸς δὲ ἐπιβὰς τριακοντόρου ἐπέρα καὶ ἅμα αὐτῷ 13
Πτολεμαῖός τε καὶ Περδίκκας καὶ Λυσίμαχος οἱ σωματο-
φύλακες καὶ Σέλευκος τῶν ἐταίρων, ὁ βασιλεύσας ὕστερον,
καὶ τῶν ὑπασπιστῶν οἱ ἡμίσεες· τοὺς δὲ ἄλλους ὑπασπιστάς
ἄλλαι τριακόντοροι ἔφερον. ὥς δὲ τὴν νῆσον παρήλλαξεν ἡ
στρατιὰ, φανερώς ἤδη ἐπείχον τῇ ὄχθῃ· καὶ οἱ σκοποὶ κατ-
ιδόντες αὐτῶν τὴν ὁρμὴν ὥς ἐκάστοις τάχους οἱ ἵπποι
εἶχον ἡλαυνον ὥς ἐπὶ τὸν Πῶρον. ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος 2
πρῶτος αὐτὸς ἐκβὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων τριακοντόρων
ἀναλαβὼν ξυνέταττε τοὺς αἰεὶ ἐκβαίνοντας τῶν ἱππέων· οἱ
γὰρ ἱππεῖς πρῶτοι ἐτετάχατο αὐτῷ ἐκβαίνειν· καὶ τούτους
ἄγων προΐει ἐν τάξει. ἔλαθε δὲ οὐκ ἐς βέβαιον χωρίον
ἐκβὰς ἀγνοίᾳ τῶν τόπων, ἀλλὰ ἐς νῆσον γὰρ καὶ αὐτὴν
μὲν μεγάλην, ἣ δὴ καὶ μᾶλλον νῆσος οὕσα ἔλαθεν, οὐ πολλῷ
δὲ ὕδατι πρὸς τοῦ ποταμοῦ ἀποτεμνομένην ἀπὸ τῆς ἄλλης
γῆς. καὶ ἅμα ἠψέξηκει τὸ ὕδωρ ὁ ὄμβρος λάβρος τε καὶ ἐπὶ 3
πολὺ τῆς νυκτὸς κατασχών, ὥστε οὐκ ἐξεύρισκον αὐτῷ οἱ
ἱππεῖς τὸν πόρον, καὶ δέος ἦν αὐτοῖς ἄλλου δεῖσθαι αὐτῷ
ἐπὶ τῇ διαβάσει ἔσον τῷ πρῶτῳ πόνου. ὥς δὲ ἐξευρέθη
ποτὲ ὁ πόρος, ἦγε κατ' αὐτὸν χαλεπῶς· ἦν γὰρ τῶν μὲν
πεζῶν ὑπὲρ τοὺς μαστοὺς τὸ ὕδωρ ἵναπερ τὸ βαθύτατον
αὐτοῦ· τῶν δὲ ἱππῶν ὅσον τὰς κεφαλὰς ὑπερίσχειν τοῦ

πεπηγότα gesetzt haben. Wie hier c. 24, 4. — κατὰ τὴν νῆσον. Ueber die Bedeutung von κατὰ c. acc. s. z. c. 11, 1 (κατ' αὐτήν).

Cap. 13.

1. Σέλευκος, mit dem Beinamen Νικάτωρ, wurde später König von Syrien, Herr aller Länder zwischen Euphrat und Indus, und Stifter des Seleucidenreichs. Vgl. VII 22, 5. — ἐπείχον hielten (mit den Schiffen) auf das Gestade zu d. h. nahmen die Richtung auf. Vgl. VII 16, 6.

2. ὥς τάχους εἶχον. In dieser wie in der gleichbedeutenden Wendung ὥς ποδῶν εἶχον (Herod. VI 116. IX 59 oft.) hängt der Genetiv von ὥς als einem Adverbium der Beschaffenheit ab, welches letztere in diesem Sinne sich meist mit ἔχειν

verbunden findet. Wie hier c. 23, 3. IV 2, 6. VI 6, 6. Ebenso ist ὅπως mit Genetiv verbunden VII 12, 3 (ὅπως ἔχει φίλλας). — Gleichbedeutend mit ὥς ποδῶν εἶχε (εἶχον) ist das einfache ὥς εἶχε, εἶχον (= unverzüglich). S. z. IV 2, 3. — τοὺς αἰεὶ ἐκβαίνοντας. Ueber die Bedeutung von αἰεὶ s. z. IV 8, 3. — ἣ δὴ καὶ μᾶλλον. S. z. c. 12, 3.

3. δέος ἦν — δεῖσθαι. Der Infinitiv nach den Verben und Ausdrücken der Furcht ist eine seltene Construction; wie hier VI 27, 4. Aehnlich ist III 24, 2 δεῖδειν mit Infin. verbunden (Ἀλέξανδρον ἐμβαλεῖν ἂν ποτε δεῖσαντες). Anders unten c. 26, 3. — τῶν μὲν πεζῶν hängt von μαστοῦς ab, ἱππῶν von κεφαλὰς. — ὅσον eig. so weit, hat öfter die Bedeutung von nur so weit,

4 ποταμοῦ. ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἐπεπέρατο αὐτῷ τὸ ὕδωρ, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας παρήγαγε τό τε ἄγγμα τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἄλλων ἱππαρχῶν τοὺς κρατίστους ἐπιλεξάμενος· τοὺς δὲ ἱπποτοξότας τῆς πάσης ἵππου προέταξε· τῶν δὲ πεζῶν πρώτους μὲν τοὺς ὑπασπιστάς τοὺς βασιλικούς, ὧν ἡγεῖτο Σέλευκος, ἐπέταξε τῇ ἵππῳ· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ ἄγγμα τὸ βασιλικόν· ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ἄλλους ὑπασπιστάς, ὡς ἐκάστοις αἱ ἡγεμονίαι ἐν τῷ τότε ξυνέβαινον· κατὰ δὲ τὰ ἄκρα τῆς φάλαγγος οἱ τοξόται αὐτῷ καὶ οἱ Ἀγριᾶνες καὶ οἱ ἀκοντισταὶ ἐκατέρωθεν ἐπέστησαν.

- 14 Οὕτως ἐκτάξας τὸν μὲν πεζὸν στρατὸν ἐν κόσμῳ βάδην ἔπεσθαι ἐκέλευεν, οὐ πολὺ ἀποδέοντας τῶν ἑκακισχιλίων· αὐτὸς δέ, ὅτι κρατεῖν ἐδόκει τῇ ἵππῳ, τοὺς ἱππέας μόνους ἀναλαβὼν σπουδῇ ἡγεῖτο, ὄντας ἐς πεντακισχιλίους. Ταύρῳ δὲ τῷ τοξάρχῃ προσέταξε τοὺς τοξότας ἐπάγειν τῇ ἵππῳ
2 καὶ αὐτοὺς σπουδῇ. γνώμην δὲ ἐπεποίητο, ὡς εἰ μὲν προσμίξειαν αὐτῷ οἱ ἀμφὶ τὸν Πῶρον ξὺν τῇ δυνάμει ἀπάσῃ, ἢ κρατήσειν αὐτῶν οὐ χαλεπῶς τῇ ἵππῳ προσβαλὼν ἢ ἀπο-

nicht weiter, dann auch gleich nur. Vgl. Hom. II. IX 354 ἄλλ' ὅσον ἐς Σκαιᾶς πύλας ἵκωνεν. Namentlich gebraucht Thukydides öfter ὅσον synonym mit μόνον. Vgl. Herod. IV 45.

4. τοὺς ὑπασπιστάς τοὺς βασιλικούς. So hiess eine auserlesene Abteilung der ὑπασπισταί, welche die Leibwache des Königs bildete (eine Art Leibgarde zu Fuss); von ihnen werden im Folg. die übrigen Abteilungen als οἱ ἄλλοι ὑπασπισταί ausdrücklich unterschieden. Ueber das ἄγγμα τὸ βασιλικόν (= ἡ ἵλη βασιλική) s. z. IV 24, 1. — ἐχομένους δὲ τούτων. ἔχεσθαι c. gen. „an etwas stossen (oder grenzen), sich an etwas anschliessen“ in der Länderbeschreibung und -Aufzählung so wie in der Taktik. Vgl. I 14, 2 ἐχόμενοι δὲ τούτων ἐτάχθησαν οἱ ὑπασπισταί τῶν ἐταίρων und unt. c. 22, 6. 25, 5. — αἱ ἡγεμονίαι. Die Abteilung, welche die Spitze bildete, hatte die Führung (ἡγεμονία) für den ganzen Tag. Vgl. I 28, 4 ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς πεζεταίρους παρέτεινε, ὡς ἐκάστοις τῶν στρατηγῶν ἢ

ἡγεμονία τῆς τάξεως ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἦν. — τὰ ἄκρα τῆς φ. „der äusserste rechte und äusserste linke Flügel“ (Krüger).

Cap. 14.

Schlacht am Hydaspes (326 v. Chr.).

1. ἀποδέοντας, der Plural wegen des collectiven πεζόν. Vgl. c. 17, 3 (ἀκοντίζοντες) I 13, 2 ἐνθα δὴ Ἀλέξανδρος μὲν τὴν στρατιὴν πᾶσαν συνέταττεν ὡς μαχόμενος und VI 20, 5 (μέρος τι — ἐργασομένου). — κρατεῖν τῇ ἵππῳ, vgl. VII 7, 7 (κρατοῦντες τοῖς ὅπλοις).

2. γνώμην ἐπεποίητο. S. z. IV 27, 4. — κρατήσειν. Der Infinitiv, welcher hier gesetzt ist, als ob ὡς nicht vorhergieng, ist durch eine Vermischung der Construction von ὡς mit dem Verb. finitum und der des Acc. c. Inf. zu erklären; die meisten Fälle dieser Art finden sich nach den Verben des Sagens, nach welchen sich öfter ὡς (oder ὅτι) mit Infin. verbunden findet. Vgl. Xen. Anab. III 119 εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψειν αὐτόν.

μαχεῖσθαι γε ἔστε τοὺς περὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπιγενέσθαι· εἰ δὲ πρὸς τὴν τόλμαν τῆς διαβάσεως ἄτοπον γενομένην οἱ Ἴνδοι ἐκπλαγέντες φεύγοιεν, οὐ πόρρωθεν ἔξεσθαι αὐτῶν κατὰ τὴν φυγὴν, ὥς πλείονα ἐν τῇ ἀποχωρήσει τὸν φόνον γενόμενον ὀλίγον ὑπολείπεσθαι αὐτῷ τὸ ἔργον.

Ἀριστόβουλος δὲ λέγει τὸν Πάρον παῖδα φθάσαι ἀφ' 3 ἰκόμενον ξὺν ἄρμασιν ὥς ἐξήκοντα πρὶν τὸ ὕστερον ἐκ τῆς νήσου τῆς μακρᾶς περᾶσαι Ἀλέξανδρον· καὶ τοῦτον δυνηθῆναι ἂν εἶρξαι Ἀλέξανδρον τῆς διαβάσεως, χαλεπῶς καὶ μηδενὸς εἰργοντος περαιωθέντα, εἶπερ οὖν καταπηδήσαντες οἱ Ἴνδοι ἐκ τῶν ἁρμάτων προσέκειντο τοῖς πρώτοις τῶν ἐκβαίνοντων· ἀλλὰ παραλλάξαι γὰρ ξὺν τοῖς ἄρμασι καὶ ἀκίνδυνον ποιῆσαι Ἀλεξάνδρῳ τὴν διάβασιν· καὶ ἐπὶ τούτους ἀφείναι Ἀλέξανδρον τοὺς ἵπποτοξότας, καὶ τραπῆναι αὐτοὺς οὐ χαλεπῶς, πληγὰς λαμβάνοντας. οἱ δὲ καὶ μάχην λέγουσιν 4 ἐν τῇ ἐκβάσει γενέσθαι τῶν Ἰνδῶν τῶν ξὺν τῷ παιδὶ τῷ Πάρον ἀφιγμένων πρὸς Ἀλέξανδρον τε καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ ἱππείας. καὶ γὰρ καὶ ἀφικέσθαι ξὺν μείζονι δυνάμει τὸν Πάρον παῖδα, καὶ αὐτὸν τε Ἀλέξανδρον τραπῆναι πρὸς αὐτοῦ καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀποθανεῖν τὸν Βουκεφάλαν, φίλτατον Ἀλεξάνδρῳ ὄντα τὸν ἵππον, καὶ τοῦτον τραπέντα ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ Πάρον. ἀλλὰ Πτολεμαῖος ὁ Λάγον, 5 ὅτῳ καὶ ἐγὼ ξυμφέρομαι, ἄλλως λέγει. ἐκπεμφθῆναι μὲν γὰρ τὸν παῖδα ὑπὸ τοῦ Πάρον λέγει καὶ οὗτος, ἀλλ' οὐχ ἐξήκοντα μόνα ἄρματα ἄγοντα. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς Πάρον ἀκούσαντα ἐκ τῶν σκοπῶν ὅτι δὴ ἢ αὐτὸς Ἀλέξανδρος διαβεβήκει

Aehnlich Xen. Cyrop. II 4, 15. VI 5, 42. Hellen. II 2, 2. — ἐν τῷ ἔργῳ während des Kampfes (ἔργον in gleicher Bedeutung IV 6, 1). Bei ἐπιγενέσθαι ist die Bedeutung von ἐλθὶ zu beachten. — πρὸς τὴν τόλμαν — ἐκπλαγέντες. S. z. IV 30, 2. — αὐτῶν hängt von πόρρωθεν ab. πόρρω mit Genet. auch VI 5, 1. — ὥς πλείονα. Gedanke: „Würde Alexander unter den Indern auf ihrer Flucht ein grosses Blutbad angerichtet haben, so bliebe dann um so weniger für ihn zu tun übrig“. Freilich wird ὑπολείπεσθαι in der transitiven Bedeutung übrig lassen schwer nachzuweisen sein. Meist heisst λείπεσθαι τινος „hinter

einer Person oder Sache zurückbleiben“. Vgl. III 15, 3 οἱ Θεσσαλοὶ ἱππεῖς λαμπρῶς ἀγωνισάμενοι οὐχ ὑπελείποντο Ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἔργου.

3. καὶ μηδενὸς εἰργοντος „auch ohne dass ihn jemand hinderte“.

4. τὸν ἵππον. Ueber die Wiederholung s. z. IV 29, 4. — καὶ τοῦτον wie Alexander.

5. οὐδὲ γὰρ. Wie Arrian öfter οὐδέ setzt, wo ein Attiker καὶ οὐ gesetzt haben würde (s. z. IV 9, 4), so gebraucht er auch οὐδὲ γὰρ im Sinne von καὶ γὰρ οὐ. Wie hier c. 27, 7.

τοῦ Ὑδάσπου τὸν πόρον ἢ μέρος γέ τι τῆς στρατιᾶς, σὺν
 6 ἐξήκοντα ἄρμασι μόνοις ἐκπέμψαι τὸν αὐτοῦ παῖδα· ἃ δὲ
 ὥς μὲν ἐπὶ κατασκοπὴν ἐκπεμπόμενα πολλά τε καὶ οὐκ
 εὖζωνα ἐς τὴν ἀποχώρησιν ἦν· ὥς δὲ εἰς τὸ εἰρᾶί τε τοὺς
 οὐπω πεπερακότας τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἤδη ἐκβεηκόσιν
 ἐπιθέσθαι, οὐδαμῇ ἀξιόμαχα. ἀλλὰ δισχιλίους γὰρ λέγει ἰπ-
 πέας ἄρματα ἀφικέσθαι τοῦ Πώρου τὸν παῖδα, ἄρματα δὲ
 ἑκατὸν καὶ εἰκοσι· φθάσαι δὲ περάσαντα Ἀλέξανδρον καὶ
 τὸν ἐκ τῆς νήσου τὸν τελευταῖον πόρον.

15 Καὶ ἐπὶ τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐκπέμψαι Ἀλέξανδρον
 καὶ οὗτος λέγει τοὺς ἱπποτοξότας, αὐτὸν δ' ἄγειν τοὺς ἰπ-
 πέας· προσάγειν γὰρ οἰηθῆναι Πῶρον ξὺν τῇ πάσῃ δυνάμει·
 τὴν δὲ ἵππον ταύτην προτεταγμένην αὐτῷ πορεύεσθαι πρὸ
 2 τοῦ ἄλλου στρατοῦ. ὥς δὲ κατέμαθεν ἀτρεκῶς τὸ πλῆθος
 τὸ τῶν Ἰνδῶν, ἐνταῦθα δὲ ὀξέως ἐπιπσεῖν αὐτοῖς ξὺν τῇ
 ἀμφ' αὐτὸν ἵππῳ· τοὺς δὲ ἐγκλιῖναι, ὥς Ἀλέξανδρον τε
 αὐτὸν κατεῖδον καὶ τὸ στίφος ἀμφ' αὐτὸν τῶν ἱππέων, οὐκ
 ἐπὶ μετώπου, ἀλλὰ κατ' Ἰλας ἐμβεβληκός. καὶ τούτων ἰπ-
 πέας μὲν πεσεῖν ἐς τετρακοσίους, πεσεῖν δὲ καὶ τοῦ Πώρου
 τὸν παῖδα· τὰ δὲ ἄρματα αὐτοῖς ἵπποις ἀλῶναι ἐν τε τῇ
 ἀποχωρήσει βαρέα γιννόμενα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ ὑπὸ
 πηλοῦ ἀχρεῖα.

3 Πῶρος δὲ ὥς αὐτῷ ὅσοι ἱππεῖς ἐκ τῆς φυγῆς διεσῶζοντο
 Ἀλέξανδρον τε αὐτὸν πεπερακότα ξὺν τῆς στρατιᾶς τῷ καρ-
 τερωτάτῳ καὶ τὸν παῖδα ἐν τῇ μάχῃ τετελευτηκότα ἡγγελαν,
 ἐγίνετο μὲν καὶ ὥς ἀμφίβολος τῇ γνώμῃ, ὅτι καὶ οἱ ἀπὸ

6. ἐκπεμπόμενα ist Partic. Im-
 perfecti. — πολλά zu zahlreich. —
 τὸν τελευταῖον πόρον was oben (3)
 τὸ ὕστερον ἐκ τῆς νήσου περᾶσαι
 hiess.

Cap. 15.

Schlachtordnung des Poros.

1. αὐτῷ, Πῶρῳ.
 2. ἐπὶ μετώπου (= ἐν μετώπῳ)
 „in ausgedehnter Schlachtlinie“,
 wenn die Breite der Front grösser
 ist als die Tiefe. Vgl. I 13, 4 οὐχ
 οἶόν τε ἦν ἐν μετώπῳ διὰ τοῦ πο-
 ταμοῦ ἄγειν τὸν στρατόν. — κατ'
 Ἰλας (= ἰληδὸν) turmatim. Ueber
 κατὰ c. acc. in distributiver Bedeu-
 tung s. z. IV 21, 10.

3. διεσῶζοντο das Imperfectum
 zur Bezeichnung, dass wiederholt
 Flüchtige in seinem Lager eintrafen.
 — τὸ καρτερώτατον „der Kern“. Das
 substantivierte Neutrum des
 Adiectivs wird öfter metonymisch
 für das Masculinum gebraucht. Vgl.
 Herod. I 207 ὑπελείποντο τῆς στρα-
 τιῆς τὸ φλαυρότατον (= τὸ φαν-
 λότατον). Bei Arrian vgl. IV 3, 1
 τοῦ πλείστον καὶ μαχιμωτάτον
 τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐς ταύτην
 συμπεφευγότος. — καὶ ὥς, ob-
 schon auf die erhaltene Nachricht
 vom Uebergang des Alexander ein
 entschlossenes Handeln Not getan
 hätte. Ueber ὥς s. z. IV 3, 3. —
 ἀμφίβολος. S. z. IV 29, 4.

τοῦ καταντικρὺ τοῦ μεγάλου στρατοπέδου οἱ ξὺν Κρατέρῳ ὑπολειμμένοι ἐπιχειροῦντες τῇ διαβάσει ἐφαίνοντο· εἴλετο ⁴ δ' οὖν ἐπ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον ἐλάσας ξὺν τῇ στρατιᾷ πάσῃ πρὸς τὸ καρτερώτατόν τε τῶν Μακεδόνων καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα διαγωνίσασθαι. ἀλλὰ καὶ ὥς ὀλίγους τῶν ἐλεφάντων σὺν οὐ πολλῇ στρατιᾷ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἀπέλιπεν, ὥς φοβεῖν ἀπὸ τῆς ὄχθης τοὺς ξὺν Κρατέρῳ ἱππέας. αὐτὸς δὲ τὴν τε ἵππον ἀναλαβὼν πᾶσαν, ἐς τετρακισχιλίους ἱππέας, καὶ τὰ ἄρματα πάντα, τριακόςια ὄντα, καὶ τῶν ἐλεφάντων διακοσίους καὶ τῶν πεζῶν ὅ τι περ ὄφελος, ἐς τρισμυρίους, ἤλαυνεν ὥς ἐπ' Ἀλέξανδρον. ὥς δ' ἐνέτυχε ⁵ χωρίῳ ἵνα οὐ πηλὸς αὐτῷ ἐφαίνετο, ἀλλ' ὑπὸ ψάμμου γὰρ ξύμπαν ἦν ἄπεδον καὶ στερεὸν ἐς τὰς ἐφόδους τε καὶ ἀναστροφὰς τῶν ἵππων, ἐνταῦθα ἔτασσε τὴν στρατιάν, πρῶτους μὲν τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ μετώπῳ, διέχοντα ἐλέφαντα ἐλέφαντος οὐ μείον πλέθρου, ὥς πρὸ πάσης τε τῆς φάλαγγος τῶν πεζῶν παραταθῆναι αὐτῷ τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ μετώπῳ καὶ φόβον πάντῃ παρέχειν τοῖς ἄμφ' Ἀλέξανδρον ἱππεῦσιν. ἄλλως τε οὐδὲ ἤξιον ἐς τὰ διαλείποντα τῶν ἐλεφάντων τολ- ⁶ μῆσαι ἂν τινα ὥσασθαι τῶν πολεμίων, οὔτε ξὺν ἵπποις διὰ τὸν φόβον τῶν ἵππων, πεζοὺς τε ἔτι μείον· κατὰ στόμα τε γὰρ ἂν πρὸς τῶν ὀπλιτῶν προσβαλλόντων εἰργεσθαι καὶ καταπατηθῆσεσθαι ἐπιστρεψάντων ἐπ' αὐτοὺς τῶν ἐλεφάντων. ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ πεζοὶ αὐτῷ ἐτετάχατο, οὐκ ἴσον τὸ μέτω- ⁷ πον, τοῖς θηρίοις ἐπέχοντες, ἀλλ' ἐν δευτέρῳ μετώπῳ μετὰ τοὺς ἐλέφαντας, ὅσον ἐς τὰ διαλείποντα ἐπ' ὀλίγον ἐμβεβλήσθαι τοὺς λόχους. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κατὰ τὰ κέρατα ἔτι ὑπὲρ τοὺς ἐλέφαντας πεζοὶ ἐφεστηκότες, ἐκατέρωθεν δὲ τῶν πεζῶν ἢ ἵππος αὐτῷ ἐτέτακτο καὶ πρὸ ταύτης τὰ ἄρματα ἐκατέρωθεν.

4. ὅτι περ ὄφελος auch II 76 οὐ γὰρ αὐτοὺς ἐν τῷ τότε κρατῆσειν τοὺς σατραπᾶς τοῦ Δαρείου οὐδὲ τὴν ἵππον τὴν ἐπὶ Γρανικῷ ταχθεῖσαν ἀλλὰ Περσῶν τε ὅ τι περ ὄφελος (= den aus Persern bestehenden Kern des Heeres).

6. ἄλλως τε. Das gewöhnlich mit ἄλλως τε verbundene καὶ liegt in οὐδέ. S. z. c. 9, 4. — οὔτε — τε. Die Negation des zweiten Gliedes liegt in μείον. Ueber οὔτε — τε s.

z. IV 5, 6. — κατὰ στόμα a fronte (oppos. κατ' οὐράν = a tergo).

7. οὐκ — ἐπέχοντες „nicht gleiche Linie mit den Tieren haltend“. Θηρίοις hängt von ἴσον ab. S. z. c. 6, 8. — ἐς τὰ διαλείποντα = ἐς τὰ διαλείμματα (c. 23, 2). Ueber die Bedeutung des substantivierten Neutrums des Participii s. z. V 7, 4 (ἐν τῷ δρωμένῳ). — ἐπὶ τούτοις, näml. ἐν δευτέρῳ μετώπῳ (s. u.). — ὅσον — τοὺς λόχους. Gedanke:

- 16 Αὕτη μὲν ἡ Πώρου τάξις ἦν. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἦδη καθέωρα τοὺς Ἰνδοὺς ἐκτασσομένους, ἐπέστησε τοὺς ἱππέας τοῦ πρόσω, ὡς ἀναλαμβάνειν τῶν πεζῶν τοὺς αἰ προσάγοντας. ὡς δὲ καὶ ἡ φάλαγξ αὐτῷ δρόμῳ συνάψασα ὁμοῦ ἦδη ἦν, ὁ δὲ οὐκ εὐθὺς ἐκτάξας ἐπῆγεν, ὡς μὴ καματηροῦς τε καὶ πνευστιῶντας ἀκμῆσι παραδοῦναι τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ ἐς κύκλους παριππεύων ἀνέπανε τοὺς πεζοὺς ἕστε
2 καταστῆναι αὐτοῖς τὸν θυμὸν. ὡς δὲ τὴν τάξιν κατείδε τῶν Ἰνδῶν, κατὰ μέσον μὲν, ἵνα οἱ ἐλέφαντες προεβέβληντο καὶ πυκνὴ ἡ φάλαγξ κατὰ τὰ διαλείποντα αὐτῶν ἐπετέτακτο, οὐκ ἔγνω προάγειν, αὐτὰ ἐκείνα ὀκνήσας ἅπερ ὁ Πῶρος τῷ λογισμῷ ξυνθεῖς ταύτη ἔταξεν· ἀλλὰ αὐτὸς μὲν, ἅτε ἱπποκρατῶν, τὴν πολλὴν τῆς ἵππου ἀναλαβὼν ἐπὶ τὸ εὐάνυμον κέρας τῶν πολεμίων παρήλυνεν, ὡς ταύτῃ ἐπιθησόμενος.
3 Κοῖνον δὲ πέμπει ὡς ἐπὶ τὸ δεξιόν, τὴν Δημητρίου καὶ τὴν αὐτοῦ ἔχοντα ἱππαρχίαν, κελεύσας, ἐπειδὴν τὸ κατὰ σφᾶς στίφος τῶν ἱππέων ἰδόντες οἱ βάρβαροι ἀντιπαριππεύωσιν, αὐτὸν κατόπιν ἔχεσθαι αὐτῶν· τῶν πεζῶν δὲ τὴν φάλαγγα Σελεύκῳ καὶ Ἀντιγένει καὶ Ταύρῳ προσέταξεν ἄγειν· μὴ πρόσθεν δὲ ἅπτεσθαι τοῦ ἔργου πρὶν ὑπὸ τῆς ἵππου τῆς ἀμφ' αὐτὸν τεταραγμένην τὴν τε φάλαγγα τῶν πεζῶν καὶ τοὺς ἱππέας κατίδωσιν.

In die Zwischenräume der aufgestellten Elefanten wurden die (vorderen Soldaten der) Lothen ein wenig eingeschoben, so dass ihre Front etwas hinter der der Elefanten stand. Der Infinitiv ἐμβεβλήσθαι hängt von ὅσον (eig. so beschaffen dass d. i. geeignet) ab. ὅσον c. Infin. auch IV 2, 2 (ὅσας — χρῆσθαι), VII 19, 4, 28, 3.

Cap. 16.

1. ἐπέστησε — τοῦ πρόσω, erkläre nach I 1, 6 εἶργειν τοῦ πρόσω „vom weiteren Vordringen abhalten“. — ὁ δέ. S. z. IV 29, 4. — ἐς κύκλους παριππεύων. Vgl. IV 4, 6. — ἕστε καταστῆναι. Ueber ἕστε c. infin. s. z. IV 7, 1.

2. κατὰ τὰ διαλείποντα αὐτῶν. S. c. 15, 7. — ἅπερ gehört nur zum Particip. — τῷ λογισμῷ ξυνθεῖς. S. z. c. 1, 2. — τὴν πολλὴν τῆς ἵππου. S. z. IV 16, 3.

3. ἐπὶ τὸ δεξιόν, τοῦ Πώρου. — τὸ κατὰ σφᾶς στίφος „den ihnen gegenüber (= κατὰ σφᾶς) befindlichen Reiterhaufen“. Zur Bedeutung von κατὰ c. acc. vgl. c. 17, 2 ἐπιτίθεται τοῖς καθ' αὐτόν, und III 15, 4 καὶ οἱ ἀμφὶ Παρμενίωνα τὸ καθ' αὐτοὺς διώκοντες εἵποντο. Ueber den Gebrauch von σφᾶς s. z. IV 16, 2 (ἅμα οἱ). — κατόπιν ἔχεσθαι αὐτῶν. Koenos sollte also, sobald die Reiterei des Poros gegen Alexander aus der Linie hervorbräche (ἀντιπαριππεύωσι), derselben in den Rücken fallen. — πρὶν κατίδωσιν. Ein Attiker würde ἂν hinzugefügt haben. Für die logische Geltung des Satzes macht es keinen Unterschied, ob der Coniunctiv ἂν hinzunimmt oder nicht. Denn schon der Coniunctiv allein, mit πρὶν verbunden, weist auf eine zu erwartende Verwirklichung hin.

Ἦδη τε ἐντὸς βέλους ἐρίγνετο καὶ ἐφῆκεν ἐπὶ τὸ κέρασ 4
τὸ εὐάνυμον τῶν Ἰνδῶν τοὺς ἱπποτοξότας, ὄντας ἐς χιλίους,
ὡς ταράξαι τοὺς ταύτῃ ἐφεστηκότας τῶν πολεμίων τῇ πν-
κνότητι τε τῶν τοξευμάτων καὶ τῶν ἵππων τῇ ἐπελάσει.
καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἐταίρους ἔχων τοὺς ἱππέας παρήλανεν
ὀξέως ἐπὶ τὸ εὐάνυμον τῶν βαρβάρων, κατὰ κέρασ ἐτι τετα-
ραγμένοις ἐμβαλεῖν σπουδὴν ποιούμενος, πρὶν ἐπὶ φάλαγγος
ἐκταθῆναι αὐτοῖς τὴν ἵππον.

Ἐν τούτῳ δὲ οἱ τε Ἰνδοὶ τοὺς ἱππέας πάντοθεν ξυν- 17
αλίσαντες παρίππευον Ἀλεξάνδρῳ ἀντιπαρεξάγοντες τῇ ἐλά-
σει, καὶ οἱ περὶ Κοῖνον, ὡς παρήγγελτο, κατόπιν αὐτοῖς
ἐπεφαίνοντο. ταῦτα ξυνιδόντες οἱ Ἰνδοὶ ἀμφίστομον ἡναγ-
κάσθησαν ποιῆσαι τὴν τάξιν τῆς ἵππου, τὴν μὲν ὡς ἐπ'
Ἀλεξάνδρῳ τὴν πολλὴν τε καὶ κρατίστην· οἱ δὲ ἐπὶ Κοῖ-
νόν τε καὶ τοὺς ἄμα τούτῳ ἐπέστρεφον. τοῦτό τε οὖν 2
εὐθύς ἐτάραξε τὰς τάξεις τε καὶ τὰς γνώμας τῶν Ἰνδῶν
καὶ Ἀλεξάνδρος ἰδὼν τὸν καιρὸν ἐν αὐτῇ τῇ ἐπὶ θάτερα
ἐπιστροφῇ τῆς ἵππου ἐπιτίθεται τοῖς καθ' αὐτόν, ὥστε
οὐδὲ τὴν ἐμβολὴν ἐδέξαντο τῶν ἀμφ' Ἀλεξάνδρῳ ἱππέων

4. ἦδη τε — καί. Durch die Parataxis wird die Gleichzeitigkeit ausgedrückt; wie hier nach ἦδη VI 9, 4. Vgl. auch c. 17 Anf. — ἐντὸς βέλους γίγνεσθαι auch II 10, 3, gleichbedeutend ist εἶσω βέλους παρελθεῖν. Das Gegenteil ist ἔξω βέλους (τῶν βελῶν) εἶναι (s. z. c. 17, 7). — τῇ πνκνότητι — τῇ ἐπελάσει Chiasmus. — τεταραγμένοις, ὑπὸ τῶν ἱπποτοξοτῶν (s. o.). — πρὶν — ἐκταθῆναι. Alexander war bemüht in die Feinde, welche durch seine berittenen Bogenschützen in Verwirrung geraten waren, auf der Flanke (κατὰ κέρασ) einzudringen, noch ehe sich ihre Reihen in einer Frontlinie (ἐπὶ φάλαγγος) auszubreiten Zeit gefunden hätten. Für ἐπὶ φάλαγγος findet sich bei Arrian oft auch ἐν φάλαγγι, für κατὰ κέρασ auch ἐπὶ κέρασ. — Zur Umschreibung σπουδὴν ποιούμενος s. z. IV 29, 3.

Cap. 17.

Niederlage des Poros.

1. οἱ τε Ἰνδοὶ — καὶ οἱ περὶ Κοῖνον. Ueber die Parataxis s. z.

c. 16. 4. — ἀντιπαρεξάγοντες „dem Alexander entgegen (ἀντι) längs (παρά) seiner Schlachtlinie hin aus (ἐξ) ihrer früheren Stellung vorrückend“. S. S. S. — ἀμφίστομον. Vgl. Arrian Takt. c. 29. — ἐτι δὲ ἀμφίστομος μὲν φάλαγξ καλεῖται ἢ τοὺς ἡμισείας τῶν ἐν τοῖς λόχοις ἀνδρῶν ἀπεστραμμένους ἀπὸ σφῶν ἔχουσα ὡς ἀντιπώτους εἶναι. Man wählte diese Aufstellung mit doppelter Front, um der ersten zum Angriff vorrückenden Schlachtlinie den Rücken zu decken und eine Umzingelung derselben zu verhüten. Wurde eine solche vom Feinde versucht, so hatte die zweite Linie, die der ersten den Rücken zukehrte, den Kampf mit dem Feinde aufzunehmen. Vgl. III 12, 1 ἢ μὲν ἐπὶ μετώπῳ τάξις Ἀλεξάνδρῳ ὥδε κενόσμητο· ἐπέταξε δὲ καὶ δευτέραν τάξιν ὡς εἶναι τὴν φάλαγγα ἀμφίστομον. — οἱ δέ, die an Zahl geringeren.

2. τοῖς καθ' αὐτόν. Zur Bedeutung von κατὰ s. z. c. 16, 3 (τὸ

οἱ Ἴνδοί, ἀλλὰ κατηράχθησαν ὥσπερ εἰς τεῖχος τι φίλιον
 3 τοὺς ἐλέφαντας. καὶ ἐν τούτῳ οἱ ἐπιστάται τῶν ἐλεφάντων
 ἀντεπῆγον τῇ ἵππῳ τὰ θηρία, καὶ ἡ φάλαγξ αὐτῇ τῶν
 Μακεδόνων ἀντεπῆγει πρὸς τοὺς ἐλέφαντας, ἔς τε τοὺς ἐπι-
 βάτας αὐτῶν ἀκοντίζοντες καὶ αὐτὰ τὰ θηρία περισταδὸν
 πάντοθεν βάλλοντες. καὶ ἦν τὸ ἔργον οὐδενὶ τῶν πρόσθεν
 ἀγώνων ἐοικός· τὰ τε γὰρ θηρία ἐπεκθέοντα ἐς τὰς τάξεις
 τῶν πεζῶν, ὅπῃ ἐπιστρέψειεν, ἐκεράττει, καίπερ πυκνὴν
 οὖσαν τὴν τῶν Μακεδόνων φάλαγγα καὶ οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν
 Ἰνδῶν, τοῖς πεζοῖς ἰδόντες ξυνεστηκὸς τὸ ἔργον, ἐπιστρέ-
 4 ψαντες αὐθις καὶ αὐτοὶ ἐπήλαννον τῇ ἵππῳ. ὥς δὲ πάλιν
 ἐκράτησαν αὐτῶν οἱ ἀμφ' Ἀλέξανδρον, τῇ τε ῥώμῃ καὶ τῇ
 ἐμπειρίᾳ πολὺν προέχοντες, ὥς ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐθις
 κατεilhθήσαν. καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ ἵππος Ἀλεξάνδρου ἐς
 μίαν ἰλὴν ἤδη ξυνηγμένη, οὐκ ἐκ παραγγέλματος, ἀλλὰ
 ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῷ ἐς τήνδε τὴν τάξιν καταστᾶσα, ὅποι
 προσπέσοι τῶν Ἰνδῶν ταῖς τάξεσι ξὺν πολλῷ φόνῳ ἀπ-
 5 ελύοντο. καὶ ἐς στενὸν ἤδη κατεληγμένων τῶν θηρίων οὐ
 μείω πρὸς αὐτῶν οἱ φίλοι ἤπερ οἱ πολέμιοι ἐβλάπτοντο, ἐν
 ταῖς ἐπιστροφαῖς τε καὶ τοῖς ὀθισμοῖς καταπατούμενοι. τῶν
 τε οὖν ἱππέων, οἷα δὴ ἐν στενῷ περὶ τοὺς ἐλέφαντας
 εἰλουμένων, πολὺς φόνος ἐρίγνετο καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν
 ἐλεφάντων οἱ πολλοὶ κατηκοντισμένοι ἦσαν, καὶ αὐτοὶ οἱ
 ἐλέφαντες τὰ μὲν τιτρωσκόμενοι, τὰ δὲ ὑπὸ τε τῶν πόνων
 καὶ ἐρημίας ἡγεμόνων οὐκέτι διακεκριμένοι ἐν τῇ μάχῃ

κατὰ σφᾶς στίφος). — ὥσπερ εἰς
 τεῖχος. Wird einem von einer Prae-
 position regierten Begriff ein an-
 derer durch ὡς oder ὥσπερ ver-
 glichen angefügt, so steht, wenn
 die Vergleichung vorangeht, die
 Praeposition gewöhnlich nur ein-
 mal und zwar bei der Vergleich-
 ung (d. h. bei dem womit etwas
 verglichen wird). Doch vgl. Plat.
 Phaed. 67 d (ἡ ψυχὴ) ἐκλυομένη
 ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος.

3. ἐπιστάται heißen unten (5) οἱ
 ἡγεμόνες τῶν ἐλεφάντων. — ἐπι-
 βάται. Vgl. Aelian. H. A. 13, 9 ὁ
 στρατιώτης ἐλέφας ἐπὶ τοῦ καλου-
 μένου θωρακίου ἢ καὶ νῆ Δία τοῦ
 νώτου γυμνοῦ καὶ ἐλευθέρου (φέ-
 ρει) πολεμιστὰς μὲν τρεῖς παρ'
 ἐκάτερα βάλλοντας καὶ τὸν τρίτον

κατόπιν· τέταρτον δὲ τὸν τὴν
 ἄρπην κατέχοντα διὰ χειρῶν καὶ
 ἐκείνη τὸν θῆρα ἰθύνοντα ὡς
 οἶασι ναῦν κυβερνητικὸν ἄνδρα
 καὶ ἐπιστάτην τῆς νεῆος. — ἀκον-
 τίζοντες über den Plural s. z. c.
 14, 1. — ξυνεστηκός. Häufig findet
 sich in diesem Sinne bei Arrian
 ξυνειστήκει μάχῃ (od. ἱππομαχίᾳ)
 eine Wendung, welche auch Hero-
 dot öfter gebraucht. συνεστη-
 κέναι (od. συνεστάναι) eig. vom
 feindlichen Gegenüberstehen der
 Kämpfenden in der Schlacht (c. 18,
 5), dann von der Schlacht selbst.
 Wie hier VII 10, 4 (öfter). Aehn-
 lich c. 21, 3 (πολέμια ξυνειστήκει).

4. ἀπελύοντο discedebant.

5. οἷα δὴ mit Partic. s. z. IV
 3, 1.

ἦσαν· ἄλλ' οἷα δὴ ὑπὸ τοῦ κακοῦ ἔκφρονες φίλοις τε ὁμοῦ 6
καὶ πολεμίοις προσφερόμενοι πάντα τρόπον ἐξώθουν τε καὶ
κατεπάτουν καὶ κατέκαινον. ἄλλ' οἱ μὲν Μακεδόνες, ἅτε ἐν
εὐρυχωρίᾳ τε καὶ κατὰ γνώμην τὴν σφῶν προσφερόμενοι
τοῖς θηρίοις, ὅπη μὲν ἐπιφέρουντο εἶκον, ἀποστραφέντων
δὲ εἶχοντο ἐσακοντίζοντες· οἱ δὲ Ἴνδοι ἐν αὐτοῖς ἀναστρεφόμε-
νοι τὰ πλείω ἤδη πρὸς ἐκείνων ἐβλάπτοντο. ὥς δὲ καματηρά 7
τε ἦν τὰ θηρία καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἐρρωμέναι αἱ ἐκδρομαὶ
ἐρίγνοντο, ἀλλὰ συριγμῷ μόνον διαχρώμενα ὥσπερ αἱ
πρόνυαν κρουόμεναι νῆες ἐπὶ πόδα ὑπεχώρουν, αὐτὸς μὲν
Ἀλέξανδρος περιβάλλει ἐν κύκλῳ τὴν ἵππον τῇ πάσῃ τάξει,
τοὺς πεζοὺς δὲ ξυνασπίσαντας ὥς ἐς πυκνοτάτην ξύγκλεισιν
ἐπάγειν τὴν φάλαγγα ἐσήμηνε. καὶ οὕτως οἱ μὲν ἱππεῖς
τῶν Ἰνδῶν πλὴν ὀλίγων κατεκόπησαν ἐν τῷ ἔργῳ· ἐκό-
πτοντο δὲ καὶ οἱ πεζοὶ πανταχόθεν ἤδη προσκειμένων σφίσι
τῶν Μακεδόνων. καὶ ἐν τούτῳ ἵνα διέσχευεν ἡ ἵππος ἡ Ἀλε-
ξάνδρου ἐς φυγὴν πάντες ἐπεστράφησαν.

Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ Κράτερός τε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι τῆς 18
στρατιᾶς τῆς Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου ὑπο-
λελειμμένοι ἠγεμόνες ἦσαν, ὥς νικῶντα λαμπρῶς κατείδον
Ἀλέξανδρον, ἐπέρων καὶ αὐτοὶ τὸν ποταμόν. καὶ οὗτοι οὐ
μείονα τὸν φόνον ἐν τῇ ἀποχωρήσει τῶν Ἰνδῶν ἐποίησαν,
ἀκμῆτες ἀντὶ κεκμηκότων τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρον ἐπιγενόμενοι
τῇ διώξει.

Ἀπέθανον δὲ τῶν Ἰνδῶν πεζοὶ μὲν ὀλίγον ἀποδέοντες 2
τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ ἐς τρισχιλίους, τὰ δὲ ἄρματα
ξύμπαντα κατεκόπη· καὶ Πώρου δύο παῖδες ἀπέθανον καὶ
Σπιτάκης ὁ νομάρχης τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν καὶ τῶν ἐλεφάντων

6. ἔκφρονες, oben von Pferden. — κατὰ γνώμην τὴν σφῶν „nach eigenem Ermessen“. — ἐν αὐτοῖς zwischen ihnen.

τείχους, ἐπὶ πόδα, ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, στραφέντες.

Cap. 18.

Alexander verhandelt mit Poros.

7. πρόνυαν κρουόμεναι. S. z. c. 7, 3. ἐπὶ πόδα ὑποχωρεῖν (od. ἀπιέναι) heisst: sich, Front gegen den Feind, Schritt vor Schritt (= ἐπὶ πόδα) zurückziehen. Erst wenn man aus der Schusslinie ist, wird Kehrt gemacht und der Abzug beschleunigt. Vgl. Xen. Cyrop. VII 5, 6 ἀπῆσαν, ὥς μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ

1. Κράτερος. S. c. 11, 3. 4. 12, 1.
2. λαμπρῶς. Vgl. II 10, 4 καὶ ταύτῃ μὲν λαμπρῶς ἐνίκ᾽ Ἀλέξανδρός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν.
2. Die Gesamtzahl der gefallenen Inder gibt Diodor 17, 89 auf 12,000 an. — ἐλήφθησαν „Ausgefallen ist

- καὶ ἁρμάτων οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἱππάρχαι καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς
στρατίας τῆς Πώρου ξύμπαντες. *** ἐλήφθησαν δὲ καὶ οἱ ἐλέ-
3 φαντες, ὅσοι γε αὐτῶν μὴ αὐτοῦ ἀπέθανον. τῶν δ' ἄμφ' Ἀλέ-
ξανδρον πεζοὶ μὲν ἀπὸ ἐξακισχιλίων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ
προσβολῇ γενομένων εἰς ὀγδοήκοντα μάλιστα ἀπέθανον·
ἱππεῖς δὲ τῶν μὲν ἱπποτοξοτῶν, οἳ δὴ καὶ πρῶτοι τοῦ
ἔργου ἦσαν, δέκα· τῆς δὲ ἐταιρικῆς ἵππου ἄμφι τοὺς
εἴκοσι· τῶν δὲ ἄλλων ἱππέων ὥς διακόσιοι.
- 4 Πῶρος δὲ μεγάλα ἔργα ἐν τῇ μάχῃ ἀποδειξάμενος μὴ
ὅτι στρατηγῷ, ἀλλὰ καὶ στρατιώτῳ γενναίῳ, ὥς τῶν τε
ἱππέων τὸν φόνον κατείδε καὶ τῶν ἐλεφάντων τοὺς μὲν
αὐτοῦ πεπτωκότας, τοὺς δὲ ἐρήμους τῶν ἡγεμόνων
λυπρούς πεπλανημένους, τῶν δὲ πεζῶν αὐτῷ οἱ πλείους
ἀπολώλεσαν, οὐχ ἥπερ Δαρεὸς ὁ μέγας βασιλεὺς ἐξάρχων
5 τοῖς ἄμφ' αὐτὸν τῆς φυγῆς ἀπεχώρει, ἀλλὰ ἔσπε γὰρ ὑπ-
μένε τι τῶν Ἰνδῶν ἐν τῇ μάχῃ ξυνεστηκός, εἰς τοσόνδε
ἀγωνισάμενος, τετρωμένος δὲ τὸν δεξιὸν ὤμον, ὃν δὴ γυμνὸν
6 μόνον ἔχων ἐν τῇ μάχῃ ἀνεστρέφετο (ἀπὸ γὰρ τοῦ ἄλλου
σώματος ἤρκει αὐτῷ τὰ βέλη ὁ θώραξ, περιττός ὢν κατὰ
τε τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἁρμονίαν, ὥς ὕστερον καταμαθεῖν
θεωμένοις ἦν), τότε δὴ καὶ αὐτὸς ἀπεχώρει ἐπιστρέψας τὸν
7 ἐλέφαντα. καὶ Ἀλέξανδρος μέγαν τε αὐτὸν καὶ γενναῖον
ἄνδρα ἰδὼν ἐν τῇ μάχῃ σῶσαι ἐπεθύμησε. πέμπει δὴ παρ'
αὐτὸν πρῶτα μὲν Ταξίλην τὸν Ἰδόν· καὶ Ταξίλης προσ-
ἱππεύσας ἔφ' ὅσον οἱ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο τῷ ἐλέφαντι ὃς ἔφερε
τὸν Πῶρον ἐπιστῆσαι τε ἡξίον τὸ θηρίον, οὐ γὰρ εἶναι οἱ
8 ἔτι φεύγειν, καὶ ἀκούσαι τῶν παρ' Ἀλέξανδρου λόγων. ὁ
δὲ ἰδὼν ἄνδρα ἐχθρὸν ἐκ παλαιοῦ τὸν Ταξίλην ἐπιστρέψας

vorher, wie das nächste καὶ zeigt, eine Angabe über die Zahl gefangener Menschen, nach Diodor über 9000⁴. Krüger.

3. Im Widerspruch mit Arrians auffällig geringer Verlustangabe berichtet Diodor, dass 980 Makedoner gefallen, darunter 280 Reiter. Uebrigens deutet Arrian selbst an, dass sich seine Angabe eines geringeren Verlustes auf den ersten Angriff beschränke; den übrigen, nicht ausdrücklich erwähnten, führten die späteren Kämpfe herbei. Nach Plut. Alex. 60 dauerte die

Schlacht 8 Stunden. Vgl. Curtius VIII 49, 28 *Anceps pugnae nunc sequentium nunc fugientium elephantos in multum diei varium extraxit certamen*.

4. μὴ ὅτι für οὐχ ὅτι auch c. 6, 7.
5. ξυνεστηκός. S. z. c. 17, 3. — γυμνόν, τοῦ θώρακος. — περιττός — τὴν ἁρμονίαν. Der Panzer war ausserordentlich fest und schloss eng an den Körper an.

7. ἀνήγετο „machte sich fertig“ ein dem Seewesen entlehnter Ausdruck. Ganz wie hier VII 11, 5. Vgl. Plat. Charmid. p. 155 C *ἐνέβλεψέ τε μοι — καὶ ἀνήγετο ὥς ἐρωτή-*

ἀνῆγγοτο ὡς ἀκοντίσων· καὶ ἂν καὶ κατέκτανεν τυχόν, εἰ μὴ ὑποφθάσας ἐκεῖνος ἀπήλασεν ἀπὸ τοῦ Πώρου πρόσω τὸν ἵππον. Ἀλέξανδρος δὲ οὐδὲ ἐπὶ τῷδε τῷ Πώρῳ χαλεπὸς ἐγένετο, ἀλλ' ἄλλους τε ἐν μέρει ἔπεμπε καὶ δὴ καὶ Μερόην ἄνδρα Ἰνδόν, ὅτι φίλον εἶναι ἐκ παλαιοῦ τῷ Πώρῳ τὸν 8 Μερόην ἔμαθε. Πῶρος δὲ ὡς τὰ παρὰ τοῦ Μερόου ἤκουσε καὶ ἐκ τοῦ δίψους ἅμα ἐκρατεῖτο, ἐπέστησέ τε τὸν ἐλέφαντα καὶ κατέβη ἀπ' αὐτοῦ· ὡς δὲ ἐπὶ τε καὶ ἀνέψυξεν, ἄγειν αὐτὸν σπουδῇ ἐκέλευσεν παρ' Ἀλέξανδρον. 19

Καὶ ὁ μὲν ἤγγοτο· Ἀλέξανδρος δὲ ὡς προσάγοντα ἐπύθετο, προῖππεύσας πρὸ τῆς τάξεως ξὺν ὀλίγοις τῶν ἐταίρων ἀπαντᾷ τῷ Πώρῳ· καὶ ἐπιστήσας τὸν ἵππον τό τε μέγεθος ἐθαύμαζεν, ὑπὲρ πέντε πήχεις μάλιστα ξυμβαῖνον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Πώρου καὶ ὅτι οὐ δεδουλωμένος τῇ γνώμῃ ἐφαίνετο, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ προσ- 2 ἐλθοι ὑπὲρ βασιλείας τῆς αὐτοῦ πρὸς βασιλέα ἄλλον καλῶς ἡγωνισμένος. ἔνθα δὴ Ἀλέξανδρος πρῶτος προσειπὼν αὐτὸν λέγειν ἐκέλευσεν ὅ τι οἱ γενέσθαι ἐθέλοι. Πῶρον δὲ ἀποκρίνασθαι λόγος, ὅτι βασιλικῶς μοι χρῆσαι, ὃ Ἀλέξανδρε. καὶ Ἀλέξανδρος ἥσθεις τῷ λόγῳ, τοῦτο μὲν ἔσται σοι, ὃ Πῶρε, ἔφη, ἐμοῦ ἔνεκα· σὺ δὲ σαντοῦ ἔνεκα ὅ τι 3 σοι φίλον ἀξίον. ὁ δὲ πάντα ἔφη ἐν τούτῳ ἐνεῖναι. καὶ Ἀλέξανδρος τούτῳ ἔτι μᾶλλον τῷ λόγῳ ἥσθεις τὴν τε ἀρχὴν τῷ Πώρῳ τῶν τε αὐτοῦ Ἰνδῶν ἔδωκε καὶ ἄλλην ἐτι 4 σων. — καὶ ἂν καὶ (= und gewiss auch) findet sich in dieser seltenen Stellung nur da, wo das zweite καὶ versichernde Kraft hat. Vgl. Indic. 9, 11 Ἀλέξανδρον — κρατῆσαι πάντων τοῖς ὅπλοις, ὅσους γε δὴ ἐπῆλθε, καὶ ἂν καὶ πάντων κρατῆσαι, εἰ ἡ στρατιὴ ἤθελεν. Sintenis. τυχόν. S. z. c. 5, 5. — ἐν μέρει S. z. IV 21, 4.

Cap. 19.

Alexander schliesst einen
Freundschaftsbund mit Poros.
Tod des Bukephalos.

1. προσάγοντα, Μερόην τὸν Πῶρον. — μέγεθος. Vgl. Curtius VIII 13, 7 *armaque auro et argento distincta corpus rarae magnitudinis honestabant. Par animus robori corporis. Justin. XII 8 viribus corporis et animi magnitudine pariter*

insignis. — ὑπὲρ πέντε π. μάλιστα. Für ὑπὲρ, das zu dem limitierenden μάλιστα wenig stimmt, ist wahrscheinlich (mit Krüger) ἐς zu lesen. Vgl. I 20, 2 *καταστρατοπεδεύει πρὸς Ἀλικαρνασσῶ, ἀπέχων τῆς πόλεως ἐς πέντε μάλιστα σταδίων.* — *ξυμβαίνειν ἐς eig.* „zusammentreffen mit“, daher = heranreichen an oder (wie VI 27, 6) ausreichen, oder zutreffen für (so VII 12, 1). Verwandt ist die Bedeutung herauskommen (als Summe einzelner Factoren). — *δεδουλωμένος τῇ γνώμῃ.* Die Wendung ist thukydeisch. Vgl. Thuk. IV 31 *ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι*, welches letztere der Scholiast mit *τεταπεινωμένοι φόβῳ* erklärt. Wie hier VI 16, 2. — ὅτι. S. z. VII 14, 6.

χώραν πρὸς τῇ πάλῃ οὐσῇ πλείονα τῆς πρόσθεν προσέθηκε· καὶ οὕτως αὐτός τε βασιλικῶς κεκορημένος ἦν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ ἐκείνῳ ἐκ τούτου ἐς ἅπαντα πιστῷ ἐχρήσατο. τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Πῶρόν τε καὶ τοὺς ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ Ἰνδοὺς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο ἐπ' ἄρχοντος Ἀθηναίοις Ἡγεμόνος μηνὸς Μουνυχιᾶνος.

- 4 Ἴνα δὲ ἡ μάχῃ ξυνέβη καὶ ἔνθεν ὁρμηθεὶς ἐπέρασε τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν πόλεις ἔκτισεν Ἀλεξάνδρος. καὶ τὴν μὲν Νίκαιαν τῆς νίκης τῆς κατ' Ἰνδῶν ἐπώνυμον ὠνόμασε· τὴν δὲ Βουκεφάλαν ἐς τοῦ ἵππου τοῦ Βουκεφάλαν τὴν μνήμην, ὃς ἀπέθανεν αὐτοῦ, οὐ βληθεὶς πρὸς οὐδενός, ἀλλ' 5 ὑπὸ καμάτου τε καὶ ἡλικίας. ἦν γὰρ ἀμφὶ τὰ τριάκοντα ἔτη, καματηρὸς γενόμενος, πολλὰ δὲ πρόσθεν ξυγκαμῶν τε καὶ συγκινδυνεύσας Ἀλεξάνδρῳ, ἀναβαινόμενός τε πρὸς μόνου Ἀλεξάνδρου ὁ Βουκεφάλαν οὗτος, ὅτι τοὺς ἄλλους πάντας ἀπήξιον ἀμβάτας, καὶ μεγέθει μέγας καὶ τῷ θυμῷ γενναῖος. σημεῖον δὲ οἱ ἦν βοδὸς κεφαλὴ ἐγκεχαραγμένη, ἐφ' ὅτου καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἔφερεν· οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι λευκὸν σῆμα εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μέλας

3. πλείονα. Curtius VIII 14, 45 *mox donavit Porum ampliore regno quam tenuit.* — Μουνυχιᾶνος. Der Munychion jenes Olympiadenjahres (Ol. 113, 2) reichte vom 18 April bis 18 Mai 326. Wahrscheinlich wurde die Schlacht Ende Mai geschlagen. S. z. c. 9, 4.

4. Νίκαια. Nicaea (von der gleichnamigen Stadt IV 12, 6 verschieden) lag auf dem Ost-, seine Schwesterstadt auf dem Westufer des Hydaspes. „Keine tausend Schritt vom Stromufer liegen weit ausge dehnte Trümmer einer Stadt, Udi nagur genannt, unter denen namentlich cannellierte Säulen mit corinthischen Capitälern gefunden wurden, und ihnen gegenüber auf der anderen Uferseite erhebt sich ein gleich alter Trümmerhügel; noch andere weitläufige Ruinen liegen weiter abwärts.“ Diese Oertlichkeiten ist ein neuerer Reisender, Alex. Burnes, geneigt für die der beiden Macedonierstädte zu halten. — οὐ βληθεὶς. Anders Plut. 61 ἐκ δὲ τῆς πρὸς Πῶρον μάχης καὶ ὁ

Βουκεφάλαν ἐτελεύτησεν, οὐκ εὐθὺς ἀλλ' ὕστερον, ὥς οἱ πλείστοι λέγουσιν, ὑπὸ τραυματίων θεραπευόμενος, ὥς δ' Ὀνησίκριτος, διὰ γῆρας ὑπέρπονος γενόμενος· τριάκοντα γὰρ ἔτων ἀποθανεῖν αὐτόν.

5. ἦν γὰρ ἀμφὶ τὰ τριάκοντα ἔτη. „Hunc equum non domare potuit Alexander nisi annum aetatis XVI agens. Quum vero nunc ageret vigesimum nonum, habuit equum per tredecim annos. Ergo equus, quo tempore emebatur, septendecim iam annos natus erat. Cui hoc verisimile est? Sed eundem annorum numerum prodit etiam Plutarch. Alex. 61 (s. die vorhergehende Anmerkung).“ Schmiederus. — μεγέθει μέγας (= von ungeheurer Grösse), eine herodoteische Verbindung (Her. V 31 νῆος μεγάλῃ οὐ μεγάλη u. öft.). Ebenso verbindet auch Arrian nach dem Vorgange Herodots πλήθει πολλοί c. 20, 4 (vgl. Her. VI 44 νέας πλήθει πολλὰς). Wie hier μεγέθει μέγιστος VII 17, 1. — ἐφ' ὅτου.

ὢν αὐτός, ἐς βοὸς κεφαλὴν μάλιστα εἰκασμένον. οὗτος ὁ 6
ἵππος ἐν τῇ Οὐξίῳν χώρᾳ ἀφανὴς ἐγένετο Ἀλεξάνδρῳ, καὶ
Ἀλέξανδρος προεκήρυξεν ἀνὰ τὴν χώραν πάντας ἀποκτενεῖν
Οὐξίους, εἰ μὴ ἀπάξουσιν αὐτῷ τὸν ἵππον· καὶ ἀπήχθη
εὐθὺς ἐπὶ τῷ κηρύγματι. τοσὴδε μὲν σπουδὴ Ἀλεξάνδρῳ
ἀμφ' αὐτὸν ἦν, τοσόσδε δὲ Ἀλεξάνδρου φόβος τοῖς βαρβά-
ροις. καὶ ἐμοὶ ἐς τοσόνδε τετιμήσθω ὁ Βουκεφάλας οὗτος
Ἀλεξάνδρου ἔνεκα.

Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἐπειδὴ οἱ ἀποθανόντες ἐν τῇ μάχῃ κε- 20
κόσμητο τῷ πρόποντι κόσμῳ, ὁ δὲ τοῖς θεοῖς τὰ νομιζό-
μενα ἐπινίκια ἔθνε, καὶ ἄγων ἐποιεῖτο αὐτῷ γυμνικός τε
καὶ ἱππικός αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου ἵνα περ τὸ
πρῶτον διέβη ἅμα τῷ στρατῷ. Κράτερον μὲν δὴ ξὺν μέρει 2
τῆς στρατιάς ὑπελείπετο, τὰς πόλεις ἄστινας ταύτῃ ἐκτιζεν
ἀναστήσοντά τε καὶ ἐκτειχοῦντά· αὐτὸς δὲ ἤλανεν ὡς ἐπὶ
τοὺς προσχώρους τῇ Πώρου ἀρχῇ Ἰνδούς. ὄνομα δὲ ἦν τῷ
ἔθνει Γλαυγανῖκαι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ὡς δὲ Πτολε-
μαῖος, Γλαῦσαι· ὁποτέρως δὲ ἔχει τὸ ὄνομα οὐ μοι μέλει.
ἐπήει δὲ τὴν χώραν αὐτῶν Ἀλέξανδρος τῶν τε ἐταίρων 3
ἱππέων ἔχων τοὺς ἡμίσεας καὶ τῶν πεσῶν ἀπὸ φάλαγγος
ἐκάστης ἐπιλέκτους καὶ τοὺς ἱπποτοξότας ξύμπαντας
καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας καὶ τοὺς τοξότας· καὶ προσεχώρουν
αὐτῷ ὁμολογίᾳ πάντες. καὶ ἔλαβε πόλεις μὲν ἐς τριάκοντα 4
καὶ ἑπτὰ, ὧν ἵνα ὀλίγιστοι ἦσαν οἰκήτορες πεντακισχιλίων
οὐκ ἐλάττους ἦσαν, πολλῶν δὲ καὶ ὑπὲρ τοὺς μυρίους· καὶ

Ueber ἐπὶ c. gen. nach ὄνομα
ἔφερε s. z. V 1, 6.

6. προεκήρυξεν „per interpretem
pronuntiari iubet“ (Curt. VI 5, 18).
Nach Curtius fand dieser Vorfall
im Lande der (mit den Uxiern
stammverwandten) Marder, nach
Plut. Alex. 44 bei den Hyrkaniern
statt.—τοσόσδε ist wegen der Gleich-
mässigkeit voraussetzenden Anapher
statt τόσος δέ geschrieben (Krü-
ger).

Cap. 20.

Abisares schickt Gesandte an
Alexander. — Alexander über-
schreitet den Akesines.

1. ὁ δέ, über δέ in apodosi s. z.
IV 29, 4. — ἄγων ἐποιεῖτο γυμνικός.

S. z. IV 4, 1. — μὲν δὴ. S. z. VII
18, 6. — ἄστινας. S. c. 19, 4. —
ἀναστήσαι wie hier vom Erbauen
einer Stadt bei Herodot. I 165 ἐν
γὰρ τῇ Κύρῳ ἐκ θεοπροπίου ἀν-
εστήσαντο (= sibi extruxerunt)
πόλιν (wenn dort nicht ἀνεκτί-
σαντο „sibi paraverunt“ zu lesen
ist). Vom Wiederaufbau einer
zerstörten Stadt gebraucht Arrian
ἀναστήσαι I 9, 10 (ἐπὶ τούτοις
ὀρχόμενόν τε καὶ Πλαταιάς ἀνα-
στήσαι τε καὶ τειχίσαι οἱ ξύμ-
μαχοι ἔγνωσαν).

4. πόλεις μὲν. Es entspricht καὶ
κόμας (für κόμας δέ). — πλήθει
πολλὰς. S. z. c. 19, 5. — καὶ
δέ. S. z. IV 3, 5. — ἦθη. S. z.
IV 15, 5.

κώμας πλήθει τε πολλὰς ἔλαβε καὶ πολυανθρώπους οὐ μείον τῶν πόλεων. καὶ ταύτης τῆς χώρας Πῶρον ἄρχειν ἔδωκε· καὶ Ταξίλη δὲ διαλλάττει Πῶρον καὶ Ταξίλην ἀποπέμπει ὀπίσω εἰς τὰ ἥδη τὰ αὐτοῦ.

5 Ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τε Ἀβισάρου πρέσβεις ἦγον, ἐνδιδόντες αὐτόν τε Ἀλεξάνδρῳ Ἀβισάρην καὶ τὴν χώραν ὅσης ἦρχε. καίτοι πρό γε τῆς μάχης τῆς πρὸς Πῶρον γενομένης Ἀλεξάνδρῳ ἐπενόει Ἀβισάρης καὶ αὐτὸς ξὺν Πῶρῳ τάττεσθαι· τότε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ ξὺν τοῖς ἄλλοις πρέσβεσι παρ' Ἀλεξάνδρον ἐπεμψε, χρήματά τε κομίζοντα
6 καὶ ἐλέφαντας τεσσαράκοντα δῶρον Ἀλεξάνδρῳ. ἦγον δὲ καὶ παρὰ τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν πρέσβεις παρ' Ἀλεξάνδρον καὶ παρὰ Πῶρον ἄλλον του ὑπάρχου Ἰνδῶν. Ἀλεξάνδρος δὲ διὰ τάχους Ἀβισάρην ἰέναι παρ' αὐτὸν κελεύει, ἐπαπειλήσας, εἰ μὴ ἔλθοι, ὅτι αὐτὸν ὄψεται ἦκοντα ξὺν τῇ στρατιᾷ ἵνα οὐ χαιρήσει ἰδῶν.

7 Ἐν τούτῳ δὲ Φραταφέρνης τε ὁ Παρθυαῖον καὶ Ὑρκανίας σατράπης τοὺς καταλειφθέντας παρὰ οἱ Θοῤῃκας ἄγων ἦκεν ὡς Ἀλεξάνδρον καὶ παρὰ Σισικόντου τοῦ Ἀσσακηνῶν σατράπου ἄγγελοι, ὅτι τὸν τε ὑπάρχον σφῶν ἀπεκτονότες εἶεν οἱ Ἀσσακηνοὶ καὶ ἀπ' Ἀλεξάνδρου ἀφ' ἐσθηκότες. καὶ ἐπὶ τούτους Φίλιππον ἐκπέμπει καὶ Τυριάσπην σὺν στρατιᾷ τὰ περὶ τὴν Ἀσσακηνῶν χώραν καταστησομένους καὶ κοσμήσοντας.

8 Αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν προῦχώρει. τούτου τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ τὸ μέγεθος μόνου τῶν Ἰνδῶν

5. Ueber eine frühere Gesandtschaft des Abisares s. c. 8, 3.

6. Πῶρον ἄλλον, eines Veters des von Alexander gefangenen (Strab. 15, 1. p. 699). — οὐ χαιρήσει ἰδ. mit ironischer Färbung, denn Alex. will sagen, dass dem Abisares sein Ausbleiben übel bekommen werde. Vgl. Herod. III 29 ἀτὰρ τοι ὅμως γὰρ οὐ χαιρόντες (= οὐκ ἀζημιοὶ) γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε (ebenso VI 50. IX 106 öft.) In gleichem Sinne gebrauchen die Griechen statt οὐ χαιρεῖν das einfache κλαίειν. Vgl. Her. IV 127 ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμὸς κλαί-

ειν λέγω. (Aehnlich Horat. Sat. I 10, 91 jubeo plorare.)

7. Φραταφέρνης. Ueber ihn vgl. IV 18, 2. — ὡς Ἀλεξάνδρον. ὡς bei persönlichen Begriffen wie IV 22, 6. — Ueber Philippos s. IV 28, 6. über Tyriaspes IV 22, 5.

8. Ἀκεσίην. Vgl. Indic. 3, 8 ὁ Ἀκεσίνης μέγας ἐστὶ τοῦ τε Ἰστροῦ καὶ τοῦ Νεῖλου, ἵνα περ παραλαβὼν ἅμα τὸν τε Ὑδράσπεια καὶ τὸν Ὑρασιν ἐμβάλ-
λει ἐς τὸν Ἰνδόν, ὡς καὶ τριήκοντα αὐτῷ στάδια τὸ πλάτος ταύτη εἶναι. — διφθερῶν. S. z. IV 4, 2.

ποταμῶν Πτολεμαῖος ὁ Ἀάγου ἀνέγραψεν· εἶναι γὰρ ἵνα ἐπέρασεν αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῶν πλοίων τε καὶ τῶν διφθερῶν ξὺν τῇ στρατιᾷ τὸ μὲν φεῦμα ὀξύ τοῦ Ἀκασίνου πέτραις μεγάλαις καὶ ὀξείαις, καθ' ὧν φερόμενον βία τὸ ὕδωρ κυμαίνεσθαι τε καὶ καχλάζειν· τὸ δὲ εὖρος σταδίου ἐπέχειν πεντεκαίδεκα. τοῖς μὲν δὲ ἐπὶ τῶν διφθερῶν περὶ 9 σιν εὐμαρῇ γενέσθαι τὸν πόρον· τοὺς δὲ ἐν τοῖς πλοίοις διαβάλλοντας ἐποκειλάντων πολλῶν πλοίων ἐπὶ ταῖς πέτραις καὶ ξυναραχθέντων οὐκ ὀλίγους αὐτοῦ ἐν τῷ ὕδατι διαφθαρήναι. εἰη ἂν οὖν ἐκ τοῦδε τοῦ λόγου ξυντιθέντι τεκμηριοῦσθαι ὅτι οὐ πόρῳ τοῦ ἀληθοῦς ἀναγέγραπται τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ μέγεθος ὅσοις ἐς τεσσαράκοντα σταδίου δοκεῖ τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι τὸ εὖρος ἵνα μέσῳς ἔχει αὐτὸς αὐτοῦ ὁ Ἰνδός· ἵνα δὲ στενωτάτος τε καὶ διὰ στενότητα βαθύτατος ἐς τοὺς πεντεκαίδεκα ξυνάγασθαι· καὶ ταῦτα πολλὰ εἶναι τοῦ Ἰνδοῦ. καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ἀκασίνου τεκμαίρομαι ἐπιλέξασθαι Ἀλέξανδρον ἵνα περὶ τὸ πλατύτατον ἦν τοῦ πόρου, ὡς σχολαιτέρῳ χρήσασθαι τῷ φεύματι.

Περάσας δὲ τὸν ποταμὸν Κοῖνον μὲν ξὺν τῇ αὐτοῦ 21 τάξει ἀπολείπει αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ὄχθῃ, προστάξας ἐπιμελεῖσθαι τῆς ὑπολειμμένης στρατιᾶς τῆς διαβάσεως, οἱ τὸν τε σῖτον αὐτῷ τὸν ἐκ τῆς ἡδὴ ὑπηκόου τῶν Ἰνδῶν χώρας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια παρακομίζειν ἔμελλον. Πῶρον δὲ ἐς τὰ 2 αὐτοῦ ἡδὴ ἀποπέμπει, κελεύσας Ἰνδῶν τε τοὺς μαχίμωτους ἐπιλεξάμενον καὶ εἴ τινας παρ' αὐτῷ ἔχοι ἐλέφαντας, τούτους δὲ ἀναλαβόντα ἰέναι παρ' αὐτόν. αὐτὸς δὲ Πῶρον τὸν ἕτερον τὸν κακόν, ὅτι ἐξηγγέλθη πεφευγέναι ἀπολιπὼν τὴν χώραν ἧς ἦρχεν, ἐπενόει διώκειν σὺν τοῖς κου-

9. εἰη, ἐξείη. — ἐκ τοῦδε τοῦ λόγον ξυντιθέντι. S. z. c. 16, 2 (τῷ λογισμῷ ξυνθεῖς). — τεκμηριοῦσθαι (= einen Schluss ziehen) ist mit ἐπὶ verbunden c. 3, 4, mit einfachem Dativ VI 26, 4. — πόρῳ mit genet. wie IV 11, 5 (πόρῳ τοῦ ἱκανοῦ). — αὐτοῦ der Genetiv des Reflexivs hier mit μέσῳς verbunden wie sonst mit dem Superlativ. Erkläre nach V 4, 2 (ἵνα στενωτάτος ἔστι αὐτοῦ). — καὶ ταῦτα und derartige Stellen, wo der Indos auf 20 Stad. eingengt ist.

Cap. 21.

Alexander überschreitet den Hydraotes.

1. διαβάσεως hängt von τῆς στρατιᾶς ab.—παρακομίζειν ἔμελλον. Auch VI 17, 4 ist μέλλειν dem attischen Sprachgebrauch zuwider mit Infin. praes. verbunden; so nicht selten bei Arrian.

2. τούτους δέ, ist das δέ in apodosi. S. z. IV 29, 4. — τὸν κακόν, im Gegensatz zu dem anderen, der c. 19, 1 ἀνὴρ ἀγαθός heisst.

3 φορτάτοις τῆς στρατιάς. ὁ γὰρ Πῶρος οὗτος, ἔστε μὲν πολέμια ξυνειστῆκει Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς τὸν ἄλλον Πῶρον, πρέσβεις παρ' Ἀλεξάνδρῳ πέμπων, αὐτόν τε καὶ τὴν ὑπὸ οἱ χώραν ἐνεδίδου Ἀλεξάνδρῳ, κατὰ ἔχθος τὸ Πῶρον μᾶλλον ἢ φιλίᾳ τῇ Ἀλεξάνδρῳ· ὥς δὲ ἀφειμένον τε ἐκείνον καὶ πρὸς τῇ αὐτοῦ καὶ ἄλλης πολλῆς ἄρχοντα ἔμαθε, τότε δὴ φοβηθεῖς, οὐχ οὕτω τι Ἀλεξάνδρῳ, ὥς τὸν Πῶρον ἐκείνον τὸν ὁμώνυμον, φεύγει τὴν ἑαυτοῦ, ἀναλαβὼν ὅσους τῶν μαχίμων ξυμπείσαι ἠδυνήθη μετασχεῖν οἱ τῆς φυγῆς.

4 Ἐπὶ τοῦτον ἐλαύνων Ἀλεξάνδρος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸν Ἰθραώτην ποταμόν, ἄλλον αὖ τοῦτον Ἰνδὸν ποταμόν, τὸ μὲν εὖρος οὐ μείονα τοῦ Ἀκεσίνου, ὀξύτητι δὲ τοῦ ῥοῦ μείονα. ὅσῃν δὲ τῆς χώρας ἔστε ἐπὶ τὸν Ἰθραώτην ἐπῆλθε, φυλακὰς ὑπέλιπεν ἐν τοῖς ἐπικαιοτάτοις χωρίοις, ὅπως οἱ ἀμφὶ Κράτερόν τε καὶ Κοῖνον δι' ἀσφαλείας ἐπέρχοντο
5 τῆς χώρας τὴν πολλὴν προνομεύοντες. ἐνταῦθα Ἡφαιστίωνα μὲν ἐκπέμπει, δούς αὐτῷ μέρος τῆς στρατιάς, πεζῶν μὲν φάλαγγας δύο, ἱππέων δὲ τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν Δημητρίου ἱππαρχίαν καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας, ἐς τὴν Πῶρου τοῦ ἀφεστηκότος χώραν, κελεύσας παραδιδόναι ταύτην Πῶρῳ τῷ ἄλλῳ, καὶ εἰ δὴ τινα πρὸς ταῖς ὅχθαις τοῦ Ἰθραώτου ποταμοῦ αὐτόνομα ἔθνη Ἰνδῶν νέμεται, καὶ ταῦτα προσ-
6 αραγόμενου τῷ Πῶρῳ ἄρχειν ἐγχειρίσαι. αὐτὸς δὲ ἐπέρα τὸν Ἰθραώτην ποταμόν, οὐ καθάπερ τὸν Ἀκεσίνην χαλεπῶς. προχωροῦντι δὲ αὐτῷ ἐπ' ἐκεῖνα τῆς ὅχθης τοῦ Ἰθραώτου τοὺς μὲν πολλοὺς καθ' ὁμολογίαν προσχωρεῖν ξυνέβαινεν, ἥδη δὲ τινὰς ξὺν ὅπλοις ἀπαντήσαντας· τοὺς δὲ καὶ ὑποφεύγοντας ἐλὼν βίᾳ κατεστρέψατο.

22 Ἐν τούτῳ δὲ ἐξαγγέλλεται Ἀλεξάνδρῳ τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν ἄλλους τέ τινὰς καὶ τοὺς καλουμένους Καθαίους αὐτούς τε παρασκευάζεσθαι ὥς ἐς μάχην, εἰ προσάγοι τῇ

3. πολέμια ξυνειστῆκει. S. z. c. 17, 3. ὑπὸ οἱ. S. z. IV 16, 2. — οὐχ οὕτω τι „nicht so sehr“ findet sich häufig so bei Herodot (selten bei den Attikern). Ganz wie hier I 8, 8 ἐνθα δὴ ὀργῇ οὐχ οὕτω τι οἱ Μακεδόνες ἄλλα Πιαταιεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ τοὺς Θηβαίους ἐκτεινον.

4. Ἰθραώτης (od. Ταρώτης), alt-indisch Irawati j. Rawi, Nebenfluss des Akesines. — ἄλλον αὖ wie VI 16, 3. — δι' ἀσφαλείας, ἀσφαλῶς. Vgl. III 9, 8 δι' ἐπιμελείας = ἐπιμελῶς.

6. ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ opp. ἐπὶ τάδε τοῦ. — ξυνέβαινεν „es machte sich“. Krüger. — ἥδη δὲ τινὰς. Ganz wie hier VI 4, 2.

χώρᾳ αὐτῶν Ἀλέξανδρος, καὶ ὅσα ὁμοῖά σφισιν ὡσαύτως αὐτόνομα, καὶ ταῦτα παρακαλεῖν ἐς τὸ ἔργον· εἶναι δὲ τήν² τε πόλιν ὀχυρὰν πρὸς ἣν ἐπενόουν ἀγωνίσασθαι, Σάγγαλα ἦν τῇ πόλει ὄνομα, καὶ αὐτοὶ οἱ Καθαῖοι εὐτολμότατοί τε καὶ τὰ πολέμια κράτιστοι ἐνομίζοντο· καὶ τούτοις κατὰ τὰ αὐτὰ Ὁξυδράκαι ἄλλο Ἰνδῶν ἔθνος, καὶ Μαλλοί, ἄλλο καὶ τοῦτο· ἐπεὶ καὶ ὀλίγῳ πρόσθεν στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς Πῶρόν τε καὶ Ἀβισάρην ξύν τε τῇ σφετέρᾳ δυνάμει καὶ πολλὰ ἄλλα ἔθνη τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν ἀναστήσαντας οὐδὲν πρᾶξαντας τῆς παρασκευῆς ἄξιον ξυνέβη ἀπελθεῖν.

Ταῦθ' ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, σπουδῇ ἤλαυνεν ὡς³ ἐπὶ τοὺς Καθαίους. καὶ δευτεραίῳ δ' ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὑδραῶτου πρὸς πόλιν ἦκεν ἣν ὄνομα Πίμπραμα· τὸ δ' ἔθνος τοῦτο τῶν Ἰνδῶν Ἀδραῖσται ἐκαλοῦντο. οὗτοι μὲν⁴ δὴ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ Ἀλεξάνδρῳ. καὶ Ἀλέξανδρος ἀναπαύσας τῇ ὑστεραίᾳ τὴν στρατιὰν τῇ τρίτῃ προῦχώρει ἐπὶ τὰ Σάγγαλα, ἵνα οἱ Καθαῖοί τε καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι αὐτοῖς ξυνεληλυθότες πρὸ τῆς πόλεως παρατεταγμένοι ἦσαν ἐπὶ γηλόφου οὐ πάντῃ ἀποτόμου κύκλῳ δὲ τοῦ γηλόφου ἀμάξας περιστήσαντες ἐντὸς αὐτῶν ἐστρατοπέδευον, ὡς τριπλοῦν χάρακα περιβεβλήσθαι πρὸ τῶν ἀμαξῶν. Ἀλέξαν-⁵δρος δὲ τό τε πλῆθος κατιδὼν τῶν βαρβάρων καὶ τοῦ χωρίου τὴν φύσιν, ὡς μάλιστα πρὸς τὰ παρόντα ἐν καιρῷ οἱ ἐφαίνετο παρετάσσετο· καὶ τοὺς μὲν ἱπποτοξότας εὐθύς ὡς εἶχεν ἐκπέμπει ἐπ' αὐτούς, ἀκροβολίζεσθαι κελεύσας παριππεύοντας, ὡς μῆτε ἐκδρομὴν τινα ποιήσασθαι τοὺς Ἰνδοὺς πρὶν ξυνταχθῆναι αὐτῷ τὴν στρατιὰν καὶ ὡς πληγὰς γίνεσθαι αὐτοῖς καὶ πρὸ τῆς μάχης ἐντὸς τοῦ ὀχυ-

Cap. 22.

Alexander vor Sangala. Sein Kampf mit den Kathäern.

2. Σάγγαλα. Ueber das Asyndeton s. z. IV 28, 5. — Καθαῖοι. Ueber die Kathäer, Oxydraker, Maller s. das geograph. Register. — τούτοις hängt von κατὰ τὰ αὐτὰ ab. S. z. c. 6, 8. — Ὁξυδράκαι καὶ Μαλλοί erg. ἀτολμότατοί τε καὶ τὰ πολέμια κράτιστοι ἐνομίζοντο ξύν τε τῇ σφετέρᾳ δυνάμει καὶ ἀναστήσαντας. Verschiedene Wortarten

werden öfter durch copulative oder adversative Partikeln verbunden. Vgl. VI 25, 1 καὶ ἔλεγον δίψει ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ καμάτων ἐκλιπόντας.

3. Nach δευτεραίῳ bieten die Handschr. μὲν, was, weil beziehungslos, gestrichen ist. — Ἀδραῖσται altindisch Araschtra d. i. die Königslosen.

4. τῶν ἀμαξῶν hängt von χάρακα ab.

5. εὐθύς ὡς εἶχεν. S. z. IV 2, 3. — μῆτε. Es entspricht καὶ (ὡς).

6 ῥώματος. αὐτὸς δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως τῶν ἱππέων τὸ ἄρημα κατέστησε καὶ τὴν Κλείτου ἱππαρχίαν, ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ὑπασπιστάς, καὶ ἐπὶ τούτοις τοὺς Ἀγριαῖνας· κατὰ δὲ τὸ εὐώνυμον Περδίκκας αὐτῷ ἐτέτακτο, τὴν τε αὐτοῦ ἔχων ἱππαρχίαν καὶ τὰς τῶν πεζεταίρων τάξεις· ἐπὶ κέρως δὲ ἐκατέρου οἱ τοξόται αὐτῷ διχῇ διακριθέντες 7 ἐτάχθησαν. ἐκτάσσονται δὲ αὐτῷ παρεγένοντο καὶ οἱ ἀπὸ τῆς ὀπισθοφυλακίας πεζοὶ τε καὶ ἱππεῖς. καὶ τούτων τοὺς μὲν ἱππέας ἐπὶ τὰ κέρατα διελὼν παρήγαγεν· ἀπὸ δὲ τῶν πεζῶν τῶν προσγενομένων πυκνότεραν τὴν σύγκλεισιν τῆς φάλαγγος ποιήσας αὐτὸς ἀναλαβὼν τὴν ἵππον τὴν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τεταγμένην παρήγαγεν ἐπὶ τὰς κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἰνδῶν ἀμάξας. ταύτῃ γὰρ εὐπροσοδοώτερον αὐτῷ ἐφαίνετο τὸ χωρίον καὶ οὐ πυκναὶ ὡσαύτως αἱ ἄμαξαι ἐφειστήκεσαν.

- 23 Ὡς δὲ ἐπὶ τὴν ἵππον προσαγαγοῦσαν οὐκ ἐξέδραμον οἱ Ἰνδοὶ ἔξω τῶν ἀμαξῶν, ἀλλ' ἐπιβεηκότες αὐτῶν ἀφ' ὑψηλοῦ ἠεροβολίζοντο, γνοὺς Ἀλέξανδρος ὅτι οὐκ εἴη τῶν ἱππέων τὸ ἔργον καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου πεζὸς ἐπῆγε 2 τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν πρώτων ἀμαξῶν οὐ χαλεπῶς ἐβιάσαντο οἱ Μακεδόνες τοὺς Ἰνδοὺς· πρὸ δὲ τῶν δευτέρων οἱ Ἰνδοὶ παραταξάμενοι ὅσον ἀπεμάχοντο, οἷα δὴ πυκνότεροί τε ἐφειστηκότες ἐν ἐλάττωι τῷ κύκλῳ καὶ τῶν Μακεδόνων οὐ κατ' εὐρυχωρίαν ὡσαύτως προσ-
αγόντων σφίσιν, ἐν ᾧ τὰς τε πρώτας ἀμάξας ὑπεξῆγον καὶ κατὰ τὰ διαλείμματα αὐτῶν ὡς ἐκάστοις προὔχωρει ἀτάκτως προσέβαλλον· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτων ὅμως ἐξώσθησαν οἱ 3 Ἰνδοὶ βιασθέντες πρὸς τῆς φάλαγγος. οἱ δὲ οὐκέτι ἐπὶ τῶν

Ebenso entsprechen sich οὔτε — καὶ VII 2, 3.

6. ἐχομένους δὲ τούτων. S. z. c. 13, 4. — ἐπὶ κέρως δὲ ἐκατέρου. Nach attischem Sprachgebrauch wird ἐκάτερος meist mit Artikel verbunden.

Cap. 23.

Bestürmung von Sangala.

2. ἐφειστηκότες καὶ προσαγόντων. Verbindung zweier Participien durch καί, die im Casus verschieden sind. Wie hier Nomin. und Genet. (ab-

sol.) II, 18, 4 οὐ χαλεπῶς προὔχωρει τὸ ἔργον, ἐπὶ βάθος τε ὀλίγον χρονόμενον καὶ οὐδενὸς ἐξείλοντος. Vgl. c. 26, 7. — ἐν ᾧ während. Das Neutrum des Relativs dient in Verbindung mit Praepositionen zur Bezeichnung einer Zeitbestimmung: ἐν ᾧ während, ἐς ὃ bis, ἐξ οὗ seit. — τὰς πρώτας ἀμάξας, die vorderste Wagenreihe. — ὡς ἐκάστοις προὔχωρει. S. z. IV 16, 3. — τρίτων, ἀμαξῶν.

3. ὡς τάχους εἶχον. S. z. V 13, 2. — ἐπὶ πόλιν ἐπέχειν „sich über einen weiten Raum erstrecken“.

τρίτων ἔμενον, ἀλλὰ καὶ ὡς τάχους εἶχον φυγῇ εἰς τὴν πόλιν κατεκλείσθησαν. καὶ Ἀλέξανδρος ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιεστρατοπέδευσε τοῖς πεζοῖς τὴν πόλιν ὅσα γε ἡδυνήθη αὐτῷ περιβαλεῖν ἢ φάλαγξ· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐπέχον τὸ τεῖχος τῷ στρατοπέδῳ κυκλώσασθαι οὐ δυνατὸς ἐγένετο· 4 κατὰ δὲ τὰ διαλείποντα αὐτοῦ, ἵνα καὶ λίμνη οὐ μακρὰν τοῦ τείχους ἦν, τοὺς ἱππέας ἐπέταξεν ἐν κύκλῳ τῆς λίμνης, γνούς οὐ βαθεῖαν οὖσαν τὴν λίμνην καὶ ἅμα εἰκάσας ὅτι φοβεροὶ γενόμενοι οἱ Ἴνδοι ἀπὸ τῆς προτέρας ἥττης ἀπολείψουσι τῆς νυκτὸς τὴν πόλιν. καὶ ξυνέβη οὕτως ὅπως 5 εἰκάσεν· ἀμφὶ γὰρ δευτέραν φυλακὴν ἐκπύπτοντες ἐκ τοῦ τείχους οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐνέκυρσαν ταῖς προφυλακαῖς τῶν ἱππέων, καὶ οἱ μὲν πρῶτοι αὐτῶν κατεκόπησαν πρὸς τῶν ἱππέων· οἱ δὲ ἐπὶ τούτοις αἰσθόμενοι ὅτι φυλάσσεται ἐν κύκλῳ ἡ λίμνη ἐς τὴν πόλιν αὐθις ἀνεχώρησαν.

Ἀλέξανδρος δὲ χάρακί τε διπλῷ περιβάλλει ἵναπερ μὴ 6 εἶργεν ἡ λίμνη τὴν πόλιν καὶ φυλακὰς ἐν κύκλῳ τῆς λίμνης ἀκριβεστέρας κατέστησεν. αὐτὸς δὲ μηχανὰς προσάγειν τῷ τείχει ἐπενόει, ὡς κατασελεῖν τὸ τεῖχος. αὐτομολήσαντες δὲ αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τινες φράζουσιν ὅτι ἐν νῷ ἔχοιεν αὐτῆς ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἐκπίπτειν ἐκ τῆς πόλεως οἱ Ἴνδοι κατὰ τὴν λίμνην ἵναπερ τὸ ἐκλιπὲς ἦν τοῦ χάρακος. ὁ δὲ Πτολεμαῖον τὸν Λάγρου ἐπιτάττει ἐνταῦθα, 7 τῶν τε ὑπάσπιστῶν αὐτῷ δοὺς χιλιαρχίας τρεῖς καὶ τοὺς Ἀργαῖνας ξύμπαντας καὶ μίαν τάξιν τῶν τοξοτῶν, ἀποδείξας τὸ χωρίον ἥπερ μάλιστα εἰκάζε βιάσεσθαι τοὺς βαρβάρους· σὺν δὲ ἐπειδὴν αἰσθῆ, ἔφη, βιαζομένους ταύτῃ, αὐτὸς μὲν ξὺν τῇ στρατιᾷ εἶργειν τοὺς βαρβάρους τοῦ πρόσω, τὸν δὲ σάλπιγκτήν κέλευε σημαίνειν· ὑμεῖς δέ, ἄνδρες ἡγεμόνες, ἐπειδὴν σημανθῇ, ξὺν τοῖς καθ' αὐτοὺς ἕκαστοι ξυνταγ-

Ueber ἐπὶ πολὺ in räumlicher Bedeutung s. z. VII 20, 8.

4. κατὰ τὰ διαλείποντα, dafür oben (2) κατὰ τὰ διαλείμματα. S. z. c. 15, 7. — αὐτοῦ, τοῦ στρατοπέδου.

5. μακρὰν mit Genet. wie IV 23, 5. — δευτέραν φυλακὴν. S. z. c. 24, 2. — ἐνέκυρσαν, ein ionisches und episches Wort (ἐγκυρσεῖν = ἐντυγχάνειν), auch von Herodot öfter gebraucht. Wie hier II 11, 5. — οἱ ἐπὶ τούτοις.

ἐπὶ c. dat. hat hier wie c. 24, 2 örtliche Bedeutung (= hinter).

6. ὡς κατασελεῖν. ὡς mit Infinitiv statt des üblicheren ὥστε zur Bezeichnung der beabsichtigten Folge. Wie hier IV 4, 5.

7. εἶργειν — ἵνα, über den Infinitiv s. z. c. 11, 4 (μένειν). — τοῦ πρόσω mit εἶργειν verbunden (= am Vordringen hindern) auch I 1, 6. S. z. c. 16, 1. — ἵνα erg. ἵνα.

μένοι ἰέναι ἐπὶ τὸν θόρυβον ἵνα ἂν ἡ σάλπιγξ παρακαλῇ. ἀποστατήσω δὲ οὐδὲ ἐγὼ τοῦ ἔργου.

- 24 Ὁ μὲν ταῦτα παρήγγειλε· Πτολεμαῖος δὲ ἀμάξας τε ἐκ τῶν ἀπολελειμμένων ἐν τῇ πρώτῃ φυγῇ ἀμαξῶν ταύτῃ ξυναγαγὼν ὥς πλείστας κατέστησεν ἐγκαρσίας, ἵνα πολλὰ ἐν νυκτὶ τὰ ἄπορα φαίνεται τοῖς φεύγουσι, καὶ τοῦ χάρακος τοῦ κεκομμένου τε καὶ οὐ καταπηχθέντος συννηῆσαι ἄλλη καὶ ἄλλη ἐκέλευσεν ἐν μέσῳ τῆς τε λίμνης καὶ τοῦ τείχους. καὶ ταῦτα αὐτῷ οἱ στρατιῶται ἐν τῇ νυκτὶ ἐξειργάσαντο.
- 2 ἦδη τε ἦν ἀμφὶ τετάρτην φυλακὴν καὶ οἱ βάρβαροι, καθάπερ ἐξήγγελτο Ἀλεξάνδρῳ, ἀνοίξαντες τὰς ὥς ἐπὶ τὴν λίμνην πύλας δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν ἐφέροντο. οὐ μὴν ἔλαθον τὰς ταύτῃ φυλακὰς οὐδὲ Πτολεμαῖον τὸν ἐπ' αὐταῖς τεταγμένον· ἀλλὰ ἐν τούτῳ οἱ τε σάλπιγκται ἐσήμουν αὐτῷ καὶ αὐτὸς τὴν στρατιὰν ὠπλισμένην τε καὶ συντεταγμένην ἔχων ἐχώρει ἐπὶ
- 3 τοὺς βαρβάρους. τοῖς δὲ αἱ τε ἄμαξαι ἐμποδῶν ἦσαν καὶ ὁ χάραξ ἐν μέσῳ καταβεβλημένος. ὥς δὲ ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ οἱ ἀμφὶ Πτολεμαῖον προσέκειντο αὐτοῖς, τοὺς αἰὲ ἐκπίπτοντας διὰ τῶν ἀμαξῶν κατακαίνοντες, ἐνταῦθα δὴ ἀποστρέφονται αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐν τῇ ἀποχωρήσει εἰς πεντακοσίους.
- 4 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Πῶρος ἀφίκετο, τοὺς τε ὑπολοίπους ἐλέφαντας ἅμα οἱ ἄγων καὶ τῶν Ἰνδῶν εἰς πεντακισχιλίους· αἱ τε μηχαναὶ Ἀλεξάνδρῳ ξυμπεπηγμέναι ἦσαν καὶ προσήγοντο ἦδη τῷ τείχει. ἀλλὰ οἱ Μακεδόνες, πρὶν καὶ κατασεισθῆναι τι τοῦ τείχους, ὑπορύντοντές τε αὐτοὶ πλίνθινον

Cap. 24.

Sangala wird genommen.

1. ταύτῃ weist auf c. 23, 7 zurück (ἥπερ μάλιστα εἶκαζε Ἀλέξανδρος βιάσεσθαι τοὺς βαρβάρους). — ἵνα πολλὰ — φεύγουσι damit die bei einer nächtlichen Flucht voraussichtlichen Schwierigkeiten in grosser Menge (πολλὰ) den Fliehenden entgegen-träten. — τοῦ χάρακος erg. τι. χάραξ heisst hier in collectivem Sinne Pfahlwerk.

2. ἦδη δὲ — καί. Parataxis zur Bezeichnung der Gleichzeitigkeit. S. z. c. 16, 4. — ἀμφὶ τετάρτην φυλακὴν. Nach römischer Einleitung zerfiel die Nacht in 4 Vigilien,

während die griechische nur 3 zählte. — τὸν ἐπ' αὐταῖς τεταγμένον. Ueber die Bedeutung von ἐπὶ c. dat. s. z. c. 23, 5.

3. τοὺς αἰὲ ἐκπίπτοντας. Ueber die Bedeutung von αἰὲ s. z. IV 8, 3.

4. ξυμπεπηγμέναι. S. z. c. 12, 4. — πρὶν καί. καὶ hat sowol steigende (= sogar) als vermindernde Kraft (= „auch nur“, „Gegens.: geschweige denn“). Vgl. VII 28, 3 ὅσα δὲ φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσθαι τινα αὐτὰ ὥς ἐσόμενα, προβαλεῖν δεινότατος „wo es galt, dem Feinde vorher einen Vorteil zu entreissen, war Alexander, bevor man auch nur (= καί) fürchtete, dass so

ὃν τὸ τεῖχος καὶ τὰς κλίμακας ἐν κύκλῳ πάντῃ προσθέντες αἰρουῖσι κατὰ κράτος τὴν πόλιν. καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν ἐν 5 τῇ καταλήψει τῶν Ἰνδῶν ἐς μυρίους καὶ ἑπτακισχιλίους, ἐάλωσαν δὲ ὑπὲρ τὰς ἐπὶ μυριάδας καὶ ἄρματα τριακόσια καὶ ἱππεῖς πεντακόσιοι. τῆς δὲ ξυν' Ἀλεξάνδρῳ στρατιᾶς ἀπέθανον μὲν ὀλίγον ἀποδέοντες τῶν ἑκατὸν ἐν τῇ πάσῃ πολιορκίᾳ· τραυματῖαι δὲ οὐ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν ἐγένοντο, ἀλλ' ὑπὲρ τοὺς χίλους καὶ διακοσίους, καὶ ἐν 10 τούτοις τῶν ἡγεμόνων ἄλλοι τε καὶ Λυσίμαχος ὁ σωματοφύλαξ.

Θάψας δὲ ὡς νόμος αὐτῷ τοὺς τελευτήσαντας Εὐμένη 6 τὸν γραμματεῖα ἐκπέμπει ἐς τὰς δύο πόλεις τὰς ξυναφεστῶσας τοῖς Σαργάλοις, δούς αὐτῷ τῶν ἱππέων ἐς τριακοσίους, φράσσοντα τοῖς ἔχουσι τὰς πόλεις τῶν τε Σαργάλων τὴν ἄλωσιν καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐδὲν ἔσται χαλεπὸν ἐξ Ἀλεξάνδρου ὑπομένουσιν τε καὶ δεχομένοις φιλίᾳς Ἀλεξάνδρου· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἄλλοις τισὶ γενέσθαι τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν ὅσοι ἐκόν- 7 τες σφᾶς ἐνέδοσαν. οἱ δὲ (ἥδη γὰρ ἐξηγγέλτο αὐτοῖς κατὰ τὸ κράτος ἐαλωκότα πρὸς Ἀλεξάνδρου τὰ Σάργαλα) φοβεροὶ γενόμενοι ἔφρευον ἀπολιπόντες τὰς πόλεις. καὶ Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ ἐξηγγέλθη αὐτῷ ἡ φυγὴ, σπουδῇ ἐδίωκεν· ἀλλὰ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐφθασαν ἀποφυγόντες, διὰ μακροῦ γὰρ ἡ δίωξις ἐγένετο· ὅσοι δὲ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀσθενεῖα 8 ὑπελείποντο, οὗτοι ἐγκαταληφθέντες πρὸς τῆς στρατιᾶς ἀπέθανον ἐς πεντακοσίους μάλιστα. ὡς δὲ ἀπέγνω διώκειν τοῦ 8

etwas geschehen könne, im Vorwegnehmen der Geschickteste; ähnlich VI 9, 5. Dagegen hat πρὶν καὶ steigernde Kraft c. 25, 2.

5. οὐ κατὰ τὸ πλῆθος d. h. unverhältnismässig mehr. Ueber diese Bedeutung von κατὰ s. z. IV 16, 7.

6. Εὐμένη. Eumenes aus Kardia in Thrakien wird von seinen Biographen Corn. Nepos und Plutarch als der edelste aus Alexanders näherer Umgebung und der treueste Anhänger der verwaisten Familie seines grossen Königs gefeiert. Er war Geheimschreiber (γραμματεὺς βασιλικός VII 4, 6) Philipps wie Alexanders, in welcher Stellung er dem ersten 7, dem letzteren 13 Jahre diente. Den makedonischen

Grossen (namentlich dem Hephästion) war er verhasst, so dass er nach Alexanders Tode Länder zugewiesen erhielt, die erst erobert werden mussten. In den Diadochenkämpfen wurde er von seinen eigenen Truppen dem Antigonos ausgeliefert, der ihn ermorden liess (316). Ueber die von ihm verfassten königlichen Tagebücher (ἐφημερίδες Ἀλεξάνδρου) s. Bd. I Einl. S. 13 und zu VII 25, 1. — οὐδὲ γὰρ οὐδέ eine homerische Verbindung, die zur Verstärkung der Negation dient. Häufig auch bei Herodot. — γενέσθαι, χαλεπὸν τι.

7. διὰ μακροῦ. S. z. IV 4, 4.

8. διώκειν τοῦ πρόσω. Vgl. II 6, 4 προΐενται τοῦ πρόσω. τοῦ πρόσω

πρόσω τοὺς φεύγοντας, ἐπανελθὼν ἐς τὰ Σάγγαλα τὴν πόλιν μὲν κατέσκαψε, τὴν χώραν δὲ τῶν Ἰνδῶν τοῖς πάλαι μὲν αὐτονόμοις, τότε δὲ ἐκουσίως προσχωρήσασι προσέθηκε. καὶ Πῶρον μὲν ξὺν τῇ δυνάμει τῇ ἄμφ' αὐτὸν ἐκπέμπει ἐπὶ τὰς πόλεις αἱ προσκεχωρήκασαν, φρουρὰς εἰσάξοντα εἰς αὐτάς· αὐτὸς δὲ ξὺν τῇ στρατιᾷ ἐπὶ τὸν Ὑρασιν ποταμὸν προὔχῳ, ὡς καὶ τοὺς ἐπ' ἐκεῖνα Ἰνδοὺς καταστρέψαιτο. οὐδὲ ἐφαίνεται αὐτῷ πέρας τι τοῦ πολέμου ἔστε ὑπελείπετό τι πολέμιον.

- 25 Τὰ δὲ δὴ πέραν τοῦ Ὑράσιος ποταμοῦ εὐδαίμονά τε τὴν χώραν εἶναι ἐξηγγέλλετο καὶ ἀνθρώπους ἀγαθοὺς μὲν γῆς ἐργάτας, γενναίους δὲ τὰ πολέμια καὶ εἰς τὰ ἴδια δὲ σφῶν ἐν κόσμῳ πολιτεύοντας· πρὸς γὰρ τῶν ἀρίστων ἄρχεσθαι τοὺς πολλοὺς, τοὺς δὲ οὐδὲν ἔξω τοῦ ἐπεικοῦς ἐξηγεῖσθαι. πλῆθός τε ἐλεφάντων εἶναι τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις πολὺ τι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς καὶ μεγέθει μεγίστους
2 καὶ ἀνδρεία. ταῦτα δὲ ἐξαγγελλόμενα Ἀλέξανδρον μὲν παρῶξεν ἐς ἐπιθυμίαν τοῦ πρόσω ἵεναι· οἱ Μακεδόνες δὲ ἐξέκαμνον ἤδη ταῖς γνώμας, πόνοους τε ἐκ πόνων καὶ κινδύνους ἐκ κινδύνων ἐπαναιρούμενον ὀρῶντες τὸν βασιλέα· ξύλλογοί τε ἐρίγνοντο κατὰ τὸ στρατόπεδον τῶν μὲν τὰ σφέτερα ὀδυρομένων, ὅσοι ἐπεικίστατοι, τῶν δὲ οὐκ ἀκολουθήσειν, οὐδ' ἦν ἄγῃ Ἀλέξανδρος, ἀπισχυριζομένων. ταῦτα ὡς ἐπύθετο Ἀλέξανδρος, πρὶν καὶ ἐπὶ μείζον προελθεῖν τὴν

eine Art partitiver Genetiv, wie auch wir sagen: des Weges gehen, kommen. Ebenso c. 25, 2. VI 7, 1. — Ὑρασιν. Bei Plinius Hypasis, bei Strabo Ὑρανίς, Sanscr. *Vipāsa* (= der Fessellose, mit Andeutung der Schnelligkeit seines Laufs). Heute Bedscha. Er ist der östlichste und kürzeste der fünf Flüsse des Pendschab.

Cap. 25.

Alexanders Heer weigert sich noch weiter zu ziehen. Der König beruft die Führer der Abteilungen und sucht durch eine Ansprache die Unruhen zu dämpfen.

1. τὰ δὲ δὴ πέραν „hinsichtlich der jenseits des H. gelegenen Gegenden“. — καὶ — δέ. S. z. IV 3, 6. — τὰ ἴδια bezeichnet im Gegensatz zu ihrer kriegerischen Tüchtigkeit (τὰ πολέμια), die sie nach

aussen hin bewähren, die inneren politischen Einrichtungen. — μεγέθει μεγίστους. S. z. c. 19, 5. — Hinter ἀνδρεία ist wahrscheinlich ein Superlativ oder Superlativbegriff (z. B. διαφέροντας) ausgefallen; einen solchen aus μεγίστους zu ergänzen, dürfte schwerlich angängig sein.

2. τοῦ πρόσω ἵεναι. S. z. c. 24, 8. — ἐξέκαμνον ταῖς γνώμας. γνώμας ist localer Dativ, welcher den Teil bezeichnet, den das ἐκκάμνειν trifft. Vgl. c. 27, 6 ταῖς γνώμας πολὺ ἐτι μάλλον προκεκημηκότες. — πόνοους ἐκ πόνων. ἐκ hat hier temporale Bedeutung (= nach), die unmittelbare Aufeinanderfolge bezeichnend. Vgl. I 26, 2 τότε δ' ἐκ νότων σκληρῶν βορέαι ἐπιπνεύσαντες εὐμαρῇ καὶ ταχεῖαν τὴν ἀρόδον παρέσχον. — ξύλλογοι „Zusammenrottungen“. — πρὶν καὶ. S. z. c. 24, 4.

ταραχὴν τοῖς στρατιώταις καὶ τὴν ἀθυμίαν, ξυγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν τάξεων ἔλεξεν ὥδε.

Ὅρῶν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Μακεδόνες τε καὶ ξύμμαχοι, οὐχ ὁμοία ἔτι τῇ γνώμῃ ἐπομένους μοι ἐς τοὺς κινδύνους, ξυνήραγον ἐς ταυτό, ὥς ἢ πείσας ἄγειν τοῦ πρόσω ἢ πεισθεῖς ὀπίσω ἀποστρέφεσθαι. εἰ μὲν δὴ μεμπτοὶ εἰδὼν ὑμῖν οἱ μέχρ' δεῦρο πονηθέντες πόνοι καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἡγούμενος, οὐδὲν ἔτι προὔργου λέγειν μοι ἔστιν. εἰ δὲ Ἰωνία τε πρὸς ὑμῶν διὰ τούσδε τοὺς πόρους ἔχεται καὶ Ελλήσποντος καὶ Φρύγες ἀμφότεροι καὶ Καππαδόκες καὶ Παφλαγόνες καὶ Λυδοὶ καὶ Κᾶρες καὶ Λύκιοι καὶ Παμφυλία δὲ καὶ Φοινίκη καὶ Αἴγυπτος ξὺν τῇ Λιβύῃ τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ἀραβίας ἔστιν ἃ καὶ Συρία ἣ τε κοίλῃ καὶ ἡ μέσῃ τῶν ποταμῶν, καὶ Βαβυλῶν δὲ ἔχεται καὶ τὸ Σουσίαν ἔθνος καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ ὄσων Πέρσαι καὶ Μῆδοι ἐπῆρχον, καὶ ὄσων δὲ οὐκ ἦρχον, τὰ ὑπὲρ τὰς Κασπίας πύλας, τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Κανκάσου, ὁ Τάναϊς, τὰ πρόσω ἔτι τοῦ Ταναΐδος, Βακτριανοί, Ὑρκάνιοι, ἡ θάλασσα ἡ Ὑρκανία, Σκύθας τε ἀνεστείλαμεν ἔσπε ἐπὶ τὴν ἔρημον, ἐπὶ τούτοις μέντοι καὶ ὁ Ἰνδὸς καταμὸς διὰ τῆς ἡμετέρας ρεῖ, ὁ Ὑδάσπης διὰ τῆς ἡμετέρας, ὁ Ἀκασίνης, ὁ Ὑδραώτης, τί ὀκνεῖτε καὶ τὸν Ὑρᾶσιν καὶ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ὑράσιος γένῃ προσθεῖναι τῇ ὑμετέρᾳ Μακεδόνων ἀρχῇ; ἢ δέδωκε μὴ δέξονται ὑμᾶς ἔτι ἄλλοι βάρβαροι ἐπιόντας; ὧν γε οἱ μὲν προσχωροῦσιν ἐκόντες, οἱ δὲ φεύγοντες ἀλίσκονται, οἱ δὲ ἀποφυγόντες τὴν χώραν ἡμῶν ἔρημον παραδιδόασιν, ἣ δὲ τοῖς ξυμμάχοις τε καὶ τοῖς ἐκούσι προσχωρήσασι προστίθεται.

3. ἄγειν τοῦ πρόσω. Vgl. oben (2) τοῦ πρόσω ἵεναι.

4. Die Einzelheiten der im Folg. erwähnten Eroberungen hat Arrian im II. und III. Buch erzählt. — Ἀραβίας ἔστιν ἃ. Unter Arabien ist hier das Land zwischen dem Nil und arabischen Meerbusen zu verstehen. — Συρία ἣ τε κοίλῃ καὶ ἡ μέσῃ τῶν ποταμῶν, Coelesyrien und Mesopotamien.

5. ἔχεται. S. z. c. 13, 4. — τὰ ὑπὲρ τὰς Κασπίας πύλας. Den kaspischen Pforten entspricht wahr-

scheinlich der heutige Sirdar- und Khawarpass, durch welchen die Strasse von Teheran nach Damghan (dem parthischen Hekatompylos) führt. — τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Κανκάσου. Gemeint ist die Gebirgskette des skythischen Kaukasus zwischen schwarzem und kaspischem Meer. Zur Bedeutung von ἐπ' ἐκεῖνα c. genet. s. z. IV 3, 6. — τὰ πρόσω ἔτι τοῦ Ταναΐδος. Alexander deutet hier auf sein Vordringen zum Jaxartes hin, an dessen Ufer er Ἀλεξανδρεῖα τὰ ἔσχατα anlegte.

- 26 Πέρας δὲ τῶν πόνων γενναίῳ μὲν ἀνδρὶ οὐδὲν δοκῶ
 ἔγωγε ὅτι μὴ αὐτοὺς τοὺς πόνους, ὅσοι αὐτῶν ἐς καλὰ
 ἔργα φέρουσιν. εἰ δέ τις καὶ αὐτῷ τῷ πολεμεῖν ποθεῖ
 ἀκοῦσαι ὅ τι περ ἔσται πέρας, μαθέτω ὅτι οὐ πολλή ἐτι
 ἡμῖν ἢ λοιπή ἐστίν· ἔστε ἐπὶ τὸν ποταμὸν τε Γάγγην καὶ
 τὴν ἑῴαν θάλασσαν· ταύτῃ δὲ λέγω ὑμῖν ξυναφῆς φανεῖται
 ἢ Ὑγκανία θάλασσα· ἐκπεριέρεχεται γὰρ γῆν περὶ πᾶσαν ἢ
 2 μεγάλη θάλασσα. καὶ ἐγὼ ἐπιδείξω Μακεδόσι τε καὶ τοῖς
 ξυμμάχοις τὸν μὲν Ἰνδικὸν κόλπον ὑψοῦν ὄντα τῷ Περ-
 σικῷ, τὴν δὲ Ὑγκανίαν τῷ Ἰνδικῷ· ἀπὸ δὲ τοῦ Περσικοῦ
 ἐς Λιβύην περιπλευσθήσεται στόλῳ ἡμετέρῳ τὰ μέγροι Ἡρα-
 κλέους Στηλῶν· ἀπὸ δὲ Στηλῶν ἢ ἐντὸς Λιβύῃ πᾶσα ἡμε-
 τέρα γίγνεται καὶ ἡ Ἀσία δὴ οὕτω πᾶσα, καὶ ὅροι τῆς
 ταύτης ἀρχῆς οὕσπερ καὶ τῆς γῆς ὅρους ὁ θεὸς ἐποίησε.
 3 νῦν δὲ δὴ ἀποτρεπομένων πολλὰ μὲν μάχιστα ὑπολείπεται

Cap. 26.

1. γενναίῳ μὲν mit dem ver-
 schwiegenen Gegensatz: anders frei-
 lich bei dem κακῷ ἀνδρὶ. — ὅτι μὴ
 gebraucht Arrian nach dem Vor-
 gange Herodots sehr häufig für das
 attische πλὴν ἢ (= nisi). Wie
 hier VI 24, 2. — αὐτοὺς τοὺς πό-
 νους. Gedanke: „Der wackere Mann
 findet das Ziel seiner Mühen nur
 in den Mühen selbst, soweit diese
 zu ruhmvollen Taten führen; er
 wird also in seinem Streben nicht
 nachlassen, so lange ihm dasselbe
 immer neue ruhmvolle Erfolge in
 Aussicht stellt“. Diesen allgemeinen
 Gedanken wendet Alexander im
 Folgenden auf die Lage der Make-
 doner an (εἰ δέ τις καὶ αὐτῷ τῷ
 πολεμεῖν — πέρας): „Verlangt je-
 mand das endliche Ziel unseres
 Kriegsführens zu hören“. (Nach
 Sintenis.) — αὐτῷ τῷ πολεμεῖν
 hängt von πέρας ἔσται ab. — λέγω
 ὑμῖν ist ohne Einfluss auf die Con-
 struction eingeschoben wie öfter
 οἶμαι, οἶδα, δοκεῖ μοι (VI 11, 6),
 ὁρᾶς, ὁρᾶτε und credo, puto,
 opinor, spero im Lateinischen.
 — ξυναφῆς über diese Vorstellung
 s. z. c. 5, 4.

2. περιπλευσθήσεται τὰ μέγροι.
 Ἡρ. Στηλῶν. Ueber diesen Lieb-
 lingsgedanken Alexanders vgl. VII

1, 2. Indic. 43, 8. Wie bekannt,
 war ihm in dessen Ausführung
 Pharaos Neko (616—600 v. Chr.)
 mit Glück vorangegangen (vgl.
 Herod. IV 42) und etwa 100 Jahre
 später hatte der Karthager Hanno
 die Umschiffung des Weltteils in
 entgegengesetzter Richtung wenig-
 stens bis über den Senegal und das
 grüne Vorgebirge hinaus verfolgt
 (vgl. Plin. H. N. II 169 Hanno
*Carthaginiensis potentia florente cir-
 cumvectus a Gadibus ad finem
 Arabiae navigationem eam prodidit
 scripto und V 8 fuere et Hannonis
 Carthaginensium ducis commentarii
 Punicis rebus florentissimis explo-
 rare ambitum Africae iussi*). — ἢ ἐντὸς
 Λιβύῃ, das innere Libyen, welches
 im Westen ans atlant. Meer, im Norden
 an Mauretanien, im Osten an Aegypten
 und Aethiopien grenzte, im Süden aber
 sich in unbestimmbare Fernen verlief.
 — καὶ ἡ Ἀσία δὴ οὕτω πᾶσα.
 Arrian sah (wie manche Geographen
 des Altertums) Libyen nicht als
 eigenen Weltteil an, sondern rechnete
 es zu Asien. Vgl. III 30, 2. VII 1, 2, 30, 1. — ὅροι d. h. der
 Atlas und das Meer.

3. ἀποτρεπομένων — ἀπειθόντων.
 Zu beiden Participien ist ἡμῶν zu
 ergänzen.

γένη ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ἑράσιος ἔστε ἐπὶ τὴν ἐφ' ἂν θάλασσαν, πολλὰ δὲ ἀπὸ τούτων ἔτι ἐπὶ τὴν Ἑρκανίαν ὡς ἐπὶ βορρᾶν ἄνεμον, καὶ τὰ Σκυθικὰ γένη οὐ πόρρω τούτων, ὥστε δέος μὴ ἀπελθόντων ὀπίσω καὶ τὰ νῦν κατεχόμενα οὐ βέβαια ὄντα ἐπαρθῇ πρὸς ἀπόστασιν πρὸς τῶν μήπω ἐχομένων. καὶ τότε δὴ ἀνόνητοι ἡμῖν ἔσονται οἱ πολλοὶ πόνοι ἢ ἄλλων 4 αὐτοῖς ἐξ ἀρχῆς δεήσει πόνων τε καὶ κινδύνων. ἀλλὰ παραμείνατε, ἄνδρες Μακεδόνες καὶ ξύμμαχοι. ποιοῦντων τοι καὶ κινδυνευόντων τὰ καλὰ ἔργα, καὶ ζῆν τε ζῶν ἀρετῇ ἡδὺ καὶ ἀποθνήσκειν κλέος ἀθάνατον ὑπολειπομένους. ἢ οὐκ 5 ἴστε ὅτι ὁ πρόγονος ὁ ἡμέτερος οὐκ ἐν Τίρυνθι οὐδὲ Ἄργει, ἀλλ' οὐδὲ ἐν Πελοποννήσῳ ἢ Οἰθίβαις μένων ἐς τοσούδε κλέος ἦλθεν ὡς θεὸς ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι ἢ δοκεῖν; οὐ μὲν δὴ οὐδὲ Διονύσου, ἀκροτέρου τούτου θεοῦ ἢ καθ' Ἡρακλέα, ὀλίγοι πόνοι. ἀλλὰ ἡμεῖς γε καὶ ἐπ' ἐκεῖνα τῆς Νύσης ἀφίγμεθα καὶ ἡ Ἄοργος πέτρα ἢ τῷ Ἡρακλεῖ ἀνάλωτος πρὸς ἡμῶν ἔχεται. ὑμεῖς δὲ καὶ τὰ ἔτι ὑπόλοιπα τῆς Ἀσίας 6 πρόσθετε τοῖς ἤδη κεντημένοις καὶ τὰ ὀλίγα τοῖς πολλοῖς. ἐπεὶ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς τί ἂν μέγα καὶ καλὸν κατεπέπρακτο, εἰ ἐν Μακεδονίᾳ καθήμενοι ἱκανὸν ἐποιοῦμεθα ἀπόνως τὴν οἰκίαν διασῶειν, Θρᾶκας τοὺς δόμους ἢ Ἰλλυριοὺς ἢ Τριβαλλοὺς ἢ καὶ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι οὐκ ἐπιτήδαιοι ἐς τὰ ἡμέτερα ἀναστέλλοντες;

Εἰ μὲν δὴ ὑμᾶς ποιοῦντας καὶ κινδυνεύοντας αὐτὸς 7 ἀπόνως καὶ ἀκινδύνως ἐξηγούμενος ἦγον, οὐκ ἀπεικότως ἂν προ-

5. πρόγονος. Herakles. Vgl. I 4, 5 αὐτὸς δὲ κατασκάψας τὴν πόλιν θύει τε ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰστροῦ Διὶ Σωτῆρι καὶ Ἡρακλεῖ und Curtius IV 2, 3 Macedonum reges credunt, ab illo deo (Hercule) ipsos genus ducere. — δοκεῖν erg. γενέσθαι. — τούτων ist Subiect zu dem Praedicat ἀκροτέρου θεοῦ „dieses, eines weit erhabeneren Gottes“. Zum Gebrauch von οὗτος vgl. I 16, 3 Ἀρβονπάλης ὁ Λαρείων παῖς καὶ Φαρνάκης, ἀδελφὸς οὗτος τῆς Λαρείων γυναικός. — ἐπ' ἐκεῖνα τῆς Νύσης. S. c. 1. — Ἄοργος πέτρα. S. IV 28.

6. κεντημένος hier wie nicht selten (z. B. VII 1, 4) in passiver

Bedeutung. Vgl. εἰργασται c. 10, 4. — οὐκ ἐπιτήδειος feindlich. Vgl. II 10, 4 ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας γράμματα οὐκ ἐπιτήδεια ἔπεμψε. Ohne Negation heisst ἐπιτήδειος genehm, willkommen. Vgl. I 10, 4 ἐπιτεξάμενος πέμπει παρ' Ἀλέξανδρον οὐστίνας Ἀλεξάνδρῳ ἐπιτηδαιοτάτους ἐγγίνωσκον. — ἀναστέλλειν ist der übliche Ausdruck vom Zurückweisen eines Angriffs. Vgl. VII 13, 5. Das Passiv VI 7, 4.

7. προσεκάμνετε ταῖς γνώμαις. Beachte die Bedeutung der Praeposition. Zur Bedeutung der Wendung vgl. c. 25, 2 (οἱ δὲ Μακεδόνες ἐξέκαμνον ἤδη ταῖς γνώμαις). —

εκάμνετε ταῖς γνώμαις, τῶν μὲν πόνων μόνοις ὑμῖν μετόν, τὰ δὲ ἄθλα αὐτῶν ἄλλοις περιποιοῦντες· νῦν δὲ κοινοὶ μὲν ἡμῖν οἱ πόνοι, ἴσον δὲ μέτεστι τῶν κινδύνων, τὰ δὲ ἄθλα
 8 ἐν μέσῳ κείται ξύμπασιν. ἢ τε γὰρ χάρα ὑμετέρεα καὶ ὑμεῖς αὐτῆς σατραπεύετε. καὶ τῶν χρημάτων τὸ μέρος νῦν τε ἐς ὑμᾶς τὸ πολὺ ἔρχεται καὶ ἐπειδὴν ἐπεξέλθωμεν τὴν Ἀσίαν, τότε οὐκ ἐμπλήσας μὰ Δία ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαλὼν ὅσα ἕκαστος ἐλπίζει ἀγαθὰ ἔσεσθαι τοὺς μὲν ἀπιέναι οἰκαδὲ ἐθέλοντας εἰς τὴν οἰκίαν ἀποπέμψω ἢ ἐπανάξω αὐτούς· τοὺς δὲ αὐτοῦ μένοντας ζηλωτοὺς τοῖς ἀπερχομένοις ποιήσω.

27 Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπόντος Ἀλεξάνδρου πολὺν μὲν χρόνον σιωπὴ ἦν οὔτε ἀντιλέγειν τολμώντων πρὸς τὸν βασιλέα ἐκ τοῦ εὐθέος οὔτε ξυγχερεῖν ἐθελόντων. ἐν δὲ τούτῳ πολλάκις μὲν Ἀλέξανδρος ἐκέλευε λέγειν τὸν βουλούμενον, εἰ δὴ τις τὰ ἐναντία τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεχθεῖσι γνώσκῃ· ἔμεινε δὲ καὶ ὥς ἐπὶ πολὺ ἡ σιωπὴ· ὅψῃ δὲ ποτε θαρσύνσας Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους ἔλεξε τοιαῦτα.

2 Ἐπειδὴ καὶ αὐτός, ὃ βασιλεῦ, οὐ κατὰ πρόσταγμα ἐθέλεις Μακεδόνων ἐξηγεῖσθαι, ἀλλὰ πείσας μὲν ἄξιον φῆς, πεισθεὶς δὲ οὐ βιάσασθαι, οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν τῶνδε ποιήσομαι ἐγὼ τοὺς λόγους, οἱ καὶ προτιμώμενοι τῶν ἄλλων καὶ τὰ

μετόν — περιποιοῦντες. Gegenüberstellung zweier Participien, die im Casus verschieden sind (absolut. Accus. und Nomin.). S. z. c. 23, 2. Aehnlich absolut gebrauchte Accusative der Neutra von Participien, die mit da oder obgleich aufzulösen, sind δέον, προσῆγον, ἔξον, παρόν. Genauerer s. z. IV 2, 4. — ἐν μέσῳ κείται. Bei den Wettkämpfen wurden die Kampfpreise in der Mitte des Platzes aufgestellt, um damit anzudeuten, dass jeder zur Bewerbung gleich berechtigt sei. Vgl. Xen. Anab. III 1, 21 ἐν μέσῳ γὰρ ἥδη κείται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὅποῦτοι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν. Das Activ ἐν μέσῳ τιθέναι bei Hom. II. 23, 704 ἄνδρῳ δὲ νικηθέντι γυναικ' ἐς μέσσον ἔθηνεν.

8. ἐμπλήσας ὑμᾶς. ἐμπιπλάναί τινα „jemandes Erwartungen erfüllen“. Vgl. Xen. Anab. I 7, 8 ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην. —

ζηλωτοὺς. Aehnliche Versprechungen macht Kyros Xen. Anab. I 7, 4 ἐγὼ ὑμῶν τὸν οἶκαδὲ βουλούμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν.

Cap. 27.

Gegenrede des Koinos.

1. ἐκ τοῦ εὐθέος, auch II 17, 2. Die substantivischen Neutra von Adiectiven erhalten öfter in Verbindung mit Praepositionen adverbiale Bedeutung. Vgl. ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἐξ ἀπροσδοκήτου. — τὸν βουλούμενον. Ueber die Bedeutung des Artikels mit dem substantivierten Particip einer unbestimmten Person s. z. VI 25, 1. — καὶ ὥς. S. z. IV 3, 3. — θαρσύνσας. Curtius IX 3, 1 ne sic quidem ulli militum vox exprimi potuit: tandem Coenus ausus est cunctantibus ceteris proprius tribunal accedere. — τοιαῦτα nicht gleichbedeutend mit τὰδε.

ἄθλα τῶν πόνων οἱ πολλοὶ ἤδη κεκομισμένοι καὶ τῷ κρα-
 τιστεύειν παρὰ τοὺς ἄλλους πρόθυμοί σοι ἐς πάντα ἐσμέν,
 ἀλλ' ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς τῆς πολλῆς. οὐδὲ ὑπὲρ ταύτης τὰ 3
 καθ' ἡδονὴν ἐκείνοις ἐρῶ, ἀλλ' ἃ νομίζω ξύμφορά τέ σοι
 ἐς τὰ παρόντα καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάλιστα ἀσφαλῆ εἶναι.
 δίκαιος δέ εἰμι καθ' ἡλικίαν τε μὴ ἀποκρύπτεσθαι τὰ δο-
 κοῦντα βέλτιστα καὶ κατὰ τὴν ἐκ σοῦ μοι οὔσαν καὶ ἐς τοὺς
 ἄλλους ἀξιώσειν καὶ κατὰ τὴν ἐν τοῖς πόνοις τε καὶ κινδύνοις
 ἐς τόδε ἀπροφάσιστον τόλμαν. ὅσῳ γάρ τοι πλείστα καὶ 4
 μέγιστα σοὶ τε ἡγουμένῳ καταπέπρακται καὶ τοῖς ἅμα σοὶ
 οἰκοῦντι ὁρμηθεῖσι, τοσῶδε μᾶλλον τι ξύμφορόν μοι δοκεῖ
 πέρας τι ἐπιθεῖναι τοῖς πόνοις τε καὶ κινδύνοις. αὐτὸς γάρ
 τοι ὁρᾷς ὅσοι μὲν Μακεδόνων τε καὶ Ἑλλήνων ἅμα σοὶ
 ὠρμήθημεν, ὅσοι δὲ ὑπολελείμεθα· ὧν Θετταλοὺς μὲν ἀπὸ 5
 Βάκτρων εὐθύς, οὐ προθύμους ἔτι ἐς τοὺς πόνους αἰσθό-
 μενος, οἰκαδε, καλῶς ποιῶν, ἀπέπεμψας· τῶν δὲ ἄλλων
 Ἑλλήνων οἱ μὲν ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς πρὸς σοῦ οἰκισθείσαις
 κατοικισμένοι οὐδ' οὗτοι πάντες ἐκόντες μένουσιν· οἱ δέ,
 ξυμπονοῦντές τε ἔτι καὶ ξυγκινδυνεύοντες αὐτοὶ τε καὶ ἡ
 Μακεδονικὴ στρατιὰ, τοὺς μὲν ἐν ταῖς μάχαις ἀπολωλέκασιν,
 οἱ δὲ ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπόμαχοι γεγεννημένοι ἄλλοι ἄλλη 6
 τῆς Ἀσίας ὑπολελειμμένοι εἰσὶν· οἱ πλείους δὲ νόσῳ ἀπ-
 ολώλασιν, ὀλίγοι δὲ ἐκ πολλῶν ὑπολείπονται, καὶ οὔτε τοῖς
 σώμασιν ἔτι ὡσαύτως ἐρρωμένοι, ταῖς τε γνώμαϊς πολὺ ἔτι
 μᾶλλον προκεκμηκότες. καὶ τούτοις ξύμπασιν πόθος μὲν γονέων
 ἐστίν, ὅσοις ἔτι σώζονται, πόθος δὲ γυναικῶν καὶ παιδῶν,
 πόθος δὲ δὴ τῆς γῆς αὐτῆς τῆς οἰκείας, ἣν ξὺν τῷ ἐκ σοῦ
 πορισθέντι σφίσι κόσμῳ, μεγάλοι τε ἀντὶ μικρῶν καὶ πλού-

2. τῷ κρατисτεύειν variiert für κρατιστεύοντες. — παρὰ τοὺς ἄλλους. παρὰ c. acc. = im Vergleich zu, vor (prae).

3. τὰ καθ' ἡδονὴν ἐκείνοις „das ihren Wünschen Zusagende“. Vgl. I 7, 3 καὶ, ὅπερ φιλεῖ ἐν τοῖς τοιοῖσδε, οὐ γινώσκοντες τὰ ὄντα τὰ μάλιστα καθ' ἡδονὴν σφίσι εἰκαζόν. — ἐς τοὺς ἄλλους. ἐς (= in Bezug auf, bei) in Verbindung mit ἀξιώσις auch III 26, 4 Παρμενίαν τοσαύτην ὧν ἀξιώσει παρὰ τε αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐς τὸ ἄλλο στρατεύμα.

4. πέρας ἐπιθεῖναι. Vgl. II 7, 6 οὐδὲν ὑπολειφθήσεται σφίσι ὅτι μὴ κρατεῖν τῆς Ἀσίας ξυμπάσης καὶ πέρας τοῖς πολλοῖς πόνοις ἐπιθεῖναι.

5. ἀπὸ Βάκτρων. Arrian irrt, denn nach III 19, 5 wurden die thessalischen Reiter und die übrigen Verbündeten vielmehr von Ekbatana aus zurückgeschickt. — καλῶς ποιῶν „und daran hast du wohl getan“.

6. ταῖς γνώμαϊς προκεκμηκότες. S. z. c. 26, 7. — πόθος — πόθος — πόθος. Anapher. σώζονται qui- bus adhuc supersunt (parentes).

- σιοι ἐκ πενήτων ἀναστρέφοντες, ξύγγνωστοί εἰσιν ἐπιθεῖν
 7 ποθοῦντες. σὺ δὲ νῦν μὴ ἄρειν ἄκοντας· οὐδὲ γὰρ ὁμοίους
 ἔτι χρήσῃ ἐς τοὺς κινδύνους, οἷς τὸ ἐκούσιον ἐν τοῖς ἀγῶσιν
 ἀπέσται· ἐπανελθὼν δ' αὐτὸς τε, εἰ δοκεῖ, ἐς τὴν οἰκείαν
 καὶ τὴν μητέρα τὴν σαντοῦ ἰδὼν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων κατα-
 στησάμενος καὶ τὰς νίκας ταύτας τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας
 ἐς τὸν πατρῶον οἶκον κομίσας οὕτω δὴ ἐξ ἀρχῆς ἄλλον
 στόλον στέλλεσθαι, εἰ μὲν βούλει, ἐπ' αὐτὰ ταῦτα τὰ πρὸς
 τὴν ἑω φέκισμένα Ἰνδῶν γένη· εἰ δὲ βούλει, ἐς τὸν Εὐξείνιον
 8 πόντον· εἰ δέ, ἐπὶ Καρχηδόνα καὶ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα Καρχηδο-
 νίων τῆς Αἰβύης. ταῦτα δὲ σὸν ἤδη ἐξηγεῖσθαι. ἔφονται
 δέ σοι ἄλλοι Μακεδόνες καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, νέοι τε ἀντὶ
 γερόντων καὶ ἀκμηῆτες ἀντὶ κεκμηκότων, καὶ οἷς τὰ τοῦ
 πολέμου διὰ τὸ ἀπείρατον ἐς τε τὸ παραντίκα οὐ φοβερὰ
 καὶ κατὰ τὴν τοῦ μέλλοντος ἐλπίδα ἐν σπουδῇ ἔσται· οὐς
 καὶ ταύτῃ ἔτι προθυμότερον ἀκολουθήσειν σοι εἰκός, ὁρῶντας
 τοὺς πρότερον ξυμπονήσαντάς τε καὶ ξυγκινδυνεύσαντας ἐς
 τὰ σφέτερα ἦδη ἐπανεληλυθότας, πλουσίους τε ἀντὶ πενήτων
 9 καὶ ἀντὶ ἀφανῶν τῶν πάλαι εὐκλειεῖς. καλὸν δέ, ὃ βασιλεῦ,
 εἶπερ τι καὶ ἄλλο, καὶ ἢ ἐν τῷ εὐτυχεῖν σωφροσύνη. σοὶ
 μὲν γὰρ αὐτῷ ἡγουμένῳ καὶ στρατιᾷ τοιαύτην ἄγοντι ἐκ
 μὲν πολεμίων δέος οὐδέν· τὰ δὲ ἐκ τοῦ δαιμονίου ἀδόκητά
 τε καὶ ταύτῃ καὶ ἀφύλακτα τοῖς ἀνθρώποις ἐστί.
 28 Τοιαῦτα εἰπόντος τοῦ Κόλνου θόρυβον γενέσθαι ἐκ τῶν
 παρόντων ἐπὶ τοῖς λόγοις· πολλοῖς δὲ δὴ καὶ δάκρυα προ-
 χυθέντα ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι τό τε ἀκούσιον τῆς γνώμης ἐς

— ξύγγνωστοί εἰσι ποθοῦντες. ξύγ-
 γνωστός εἰμι ποθῶν erklärt sich
 aus dem persönlichen Passiv συγγι-
 νώσκομαι „man verzeiht mir“. Vgl.
 Luc. Anarchars. 34 ὅμοιος δὲ συγ-
 γνωστοὶ ἐν ὅλοις αἰεὶ βιοῦντες.

7. ἄρειν. S. z. IV 20, 3. — οὕτω
 δὴ weist nachdrücklich auf die vor-
 angegangenen Participien ἐπανελ-
 θῶν, καταστησάμενος, κομίσας zu-
 rück. Wie hier VI 1, 3. 11, 3. —
 στέλλεσθαι s. o. zu ἄρειν.

8. ἐξηγεῖσθαι rei gerendae prae-
 esse (= anordnen). Vgl. II 6, 4
 καὶ προθυμία τῶν Μακεδόνων εἰς
 τὸ ἔργον καὶ Ἀλεξάνδρον πολλή ἦν
 παρόντος τε αὐτοῦ καὶ ἔκαστα
 ἐξηγουμένον. — διὰ τὸ ἀπείρα-

τον „weil sie die Beschwerden des
 Kriegs noch nicht aus eigener Er-
 fahrung kennen“.

9. εἶπερ τι καὶ ἄλλο. S. z. IV 7,
 5. — σοὶ μὲν mit dem verschwie-
 genen Gegensatz: ἄλλῳ δέ τι. —
 ἐκ μὲν πολεμίων, oppos. τὰ δὲ ἐκ
 τοῦ δαιμονίου. — ταύτῃ deshalb.
 Wie hier VI 10, 3.

Cap. 28.

Alexander beschliesst zurück-
 zukehren.

1. θόρυβος. Curtius IX 3, 16
 clamor undique cum ploratu
 oritur. — πολλοῖς verb. mit προ-
 χυθέντα. — τὸ ἀκούσιον τῆς γνώμης

τοὺς πρόσω κινδύνους καὶ τὸ καθ' ἡδονὴν σφισιν εἶναι τὴν ἀναχώρησιν. Ἀλέξανδρος δὲ τότε μὲν ἀχθεσθεὶς τοῦ τε Κοίνου τῇ παρρησίᾳ καὶ τῷ ὄκνῳ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων διέλυσε τὸν ξύλλογον· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν ξυγκαλέσας 2 αὐτοὺς ξὺν ὀργῇ τοὺς αὐτοὺς αὐτὸς μὲν λέγει ἔφη τοῦ πρόσω, βιάσσεσθαι δὲ οὐδένα ἄκουτα Μακεδόνων ξυνέπεσθαι· ἔξιν γὰρ τοὺς ἀκολουθήσοντας τῷ βασιλεῖ σφῶν ἐκόντας· τοῖς δὲ καὶ ἀπιέναι οἴκαδε ἐθέλουσιν ὑπάρχειν ἀπιέναι καὶ ἐξ-αγγέλλειν τοῖς οἰκέλοις ὅτι τὸν βασιλέα σφῶν ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἐπανήκουσιν ἀπολιπόντες. ταῦτ' εἰπόντα ἀπελθεῖν 3 ἐς τὴν σκηνὴν, μηδὲ τινα τῶν ἐταίρων προσέσθαι αὐτῆς τε ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ ἐς τὴν τρίτην ἐτι ἀπ' ἐκείνης, ὑπομένοντα εἰ δὴ τις τροπὴ ταῖς γνώμαις τῶν Μακεδόνων τε καὶ ξυμμάχων, οἷα δὴ ἐν ὄχλῳ στρατιωτῶν τὰ πολλὰ φιλεῖ γίνεσθαι, ἐμπεσοῦσα εὐπειθεστέρους παρῆξε αὐτούς. ὥς δὲ 4 σιγὴ αὐτῇ πολλὴ ἦν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον καὶ ἀχθόμενοι μὲν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ δῆλοι ἦσαν, οὐ μὴν μεταβαλλόμενοι γε ὑπ' αὐτῆς, ἐνταῦθα δὴ λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ὅτι ἐπὶ τῇ διαβάσει οὐδὲν μεῖον ἐθύετο, θυομένῳ δὲ οὐκ ἐρίγνετο αὐτῷ τὰ ἱερὰ. τότε δὴ τοὺς πρεσβυτάτους τε τῶν ἐταίρων καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ ξυναγαγόν, ὥς πάντα ἐς τὴν ὀπίσω ἀναχώρησιν αὐτῷ ἔφερεν, ἐκφαίνει ἐς τὴν στρα-τιάν ὅτι ἐγνωσται ὀπίσω ἀποστρέφειν.

Οἱ δὲ ἐβόων τε οἷα ἂν ὄχλος ξυμμιγῆς χαίρων βοήσῃε 29 καὶ ἐδάκρυον οἱ πολλοὶ αὐτῶν· οἱ δὲ καὶ τῇ σκηνῇ τῇ βασιλικῇ πελάζοντες εὗχοντο Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ,

(= Abneigung). Ueber die Bedeutung des substantivierten Neutrums der Adiectiva s. z. c. 7, 5 (ἐν τῷ δρωμένῳ). — καθ' ἡδονήν. S. c. 27, 3.

2. λέγει τοῦ πρόσω. S. z. c. 25, 2. — ἀκολουθήσοντας. Curtius IX 2, 33 inveniam qui desertum a vobis sequantur: Scythae Bactrianique erunt mecum, hostes paullo ante, nunc milites nostri. — ὑπάρχειν, εἶναι (= ἐξείναι).

3. μηδὲ τινα προσέσθαι. Curtius (s. o.): inops consilii desiluit e tribunali claudique regiam iussit,

omnibus praeter assuetos adire prohibitis.

4. ἐνταῦθα gehört dem Sinne nach nicht zu λέγει sondern zu ἐθύετο. — ἐπὶ τῇ διαβάσει. S. z. IV 4, 3. — οὐκ ἐρίγνετο αὐτῷ τὰ ἱερὰ. S. z. IV 4, 3. — ἐγνωσται ἀποστρέφειν. Nach Strabo p. 697 gab die Regenzeit mit ihren grossen Beschwerden den Ausschlag, nach Plut. Alex. 62 entschloss sich der König auf die Kunde von den gewaltigen Streitkräften der Gandariten und Praesier zum Rückzug.

- ὅτι πρὸς σφῶν μόνων νικηθῆναι ἠνέσχετο. ἔνθα δὴ διελὼν κατὰ τάξεις τὴν στρατιὰν δώδεκα βωμοὺς κατασκευάζειν προστάττει, ὕψος μὲν κατὰ τοὺς μερίστους πύργους, εὖρος δὲ μέζοντας ἔτι ἢ κατὰ πύργους, χαριστήρια τοῖς θεοῖς τοῖς ἐς τοσόνδε ἀγαθοῦσιν αὐτὸν νικῶντα καὶ μνημεῖα τῶν αὐτοῦ
- 2 πόνων. ὥς δὲ κατασκευασμένοι αὐτῷ οἱ βωμοὶ ἦσαν, θύει δὴ ἐπ' αὐτῶν ὥς νόμος καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἱππικόν. καὶ τὴν μὲν χώραν τὴν μέχρι τοῦ Ἰφράσιος ποταμοῦ Πάριον ἄρχειν προσέθηκεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν Ἰδραώτην ἀνέστρεφε. διαβάς δὲ τὸν Ἰδραώτην, ἐπὶ τὸν Ἀκασίνην αὖ
- 3 ἐπανήει ὀπίσω. καὶ ἐνταῦθα καταλαμβάνει τὴν πόλιν ἐξωκοδομημένην ἦντινα Ἡφαιστίῳ αὐτῷ ἐκτείχισαι ἐτάχθη· καὶ ἐς ταύτην ξυνοικίσας τῶν τε προσχώρων ὅσοι ἐθελονταὶ καταμίζοντο καὶ τῶν μισθοφόρων ὅ τι περ ἀπόμαχον, αὐτὸς τὰ ἐπὶ τῷ κατάπλῳ παρεσκευάζετο τῷ ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν.
- 4 Ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν Ἀρσάκης τε ὁ τῆς ὁμόρου Ἀβισάρη χώρας ὑπαρχος καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀβισάρον καὶ οἱ ἄλλοι οἰκεῖοι, δῶρά τε κομίζοντες ἃ μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς καὶ τοὺς παρ' Ἀβισάρου ἐλέφαντας, ἀριθμὸν ἐς τριάκοντα· Ἀβισάρην γὰρ νόσφ' ἀδύνατον γενέσθαι ἐλθεῖν. ξυνέβαινον δὲ τούτοις καὶ οἱ παρ' Ἀλεξάνδρου ἐκπεμφθέντες
- 5 πρέσβεις πρὸς Ἀβισάρην. καὶ ταῦτα οὐ χαλεπῶς πιστεύσας οὕτως ἔχειν Ἀβισάρην τε τῆς αὐτοῦ χώρας σατραπεύειν ἔδωκε καὶ Ἀρσάκην τῇ Ἀβισάρου ἐπικρατείᾳ προσέθηκε· καὶ φόρους οὕσιν αὖ ἀποίσουσι τάξας θύει αὖ καὶ ἐπὶ τῷ Ἀκασίνῃ ποταμῷ.

Cap. 29.

Alexander errichtet am Hyphasis als Marksteine seines Eroberungszugs zwölf Dankaltäre zu Ehren der Götter.

1. ἠνέσχετο mit Infinitiv auch II 17, 1 (οὐχ ἀνέξονται κινδυνεύειν), sonst meist mit Particip. — δώδεκα βωμούς. Nach der übereinstimmenden Angabe Arrians, Diodors und Plutarchs wurden die Altäre am diesseitigen Ufer des Hyphasis errichtet (anders Plin. VI 17). Noch Apollonius von Tyana wollte sie mit ihrer Inschrift 30 Stadien vom Strom gesehen haben, dagegen haben neuere Reisende wenigstens bis jetzt

noch keine Spur derselben wieder auffinden können. Zur Sache vgl. noch Curtius IX 3, 19.

3. τὴν πόλιν. Von dieser Stadt und deren Gründung durch Hephaestion ist im Vorhergehenden nichts erwähnt. — ἐπὶ τῷ κατάπλῳ. S. VI 1, 1.

4. ἃ μέγιστα erg. νομίζεται. Vgl. I 5, 4 καὶ δῶρα ἔλαβεν ὅσα μέγιστα παρὰ βασιλεῖ τῷ Μακεδόνων νομίζεται. Aehnlich IV 22, 6. Wie hier (ohne νομίζεται) VI 14, 1. — γενέσθαι, ein aus κομίζοντες zu entnehmendes λέγονσι schwebt vor. — ξυνέβαινον τούτοις. ξυμβαίνειν τινι (= accedere alicui i. e. alicuius sententiae) gebrauchen Spätere

καὶ τὸν Ἀκεσίηνην αὖ διαβάς ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην ἤκειν, ἵνα καὶ τῶν πόλεων τῆς τε Νικαίας καὶ τῶν Βουκεφάλων ὅσα πρὸς τῶν ὄμβρων πεπονηκότα ἦν ξὺν τῇ στρατιᾷ ἐπεσκεύασε καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκόσμη.

APPIANOY ANABASEΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

BIBAION EKTON.

Ἀλέξανδρος δέ, ἐπειδὴ παρεσκευάσθησαν αὐτῷ ἐπὶ τοῦ 1
Ὑδάσπου ταῖς ὄχθαις πολλαὶ μὲν τριακόντοροι καὶ ἡμιόλιαι,
πολλὰ δὲ καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα καὶ ἄλλα ὅσα ἐς παρακομιδὴν
στρατιᾶς ποταμῷ εὐπορα, ἔγνω καταπλεῖν κατὰ τὸν Ὑδάσπην
ὡς ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν. πρότερον μὲν γε ἐν τῷ 2
Ἰνδῷ ποταμῷ κροκοδείλους ἰδὼν, μόνῳ τῶν ἄλλων ποταμῶν
πλήν Νείλου, πρὸς δὲ ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἀκεσίνου κνάμους

in der Bedeutung beistimmen
(oder bestätigen).

5. ὄμβρων. S. c. 9, 4.

Buch VI.

Alexander fährt den Hydaspes herab bis zu dessen Vereinigung mit dem Akesines, Hydraotes, Hyphasis, welche Flüsse, zu einem Strom vereinigt, sich in den Indos ergiessen. Darauf segelt er den Indos hinab bis zu dessen Mündung in den indischen Ocean. Nearchos Anführer der Flotte.

Cap. 1.

1. ἡμιόλια (erg. νῆες) sind leichtgebaute Kriegsschiffe, bei denen nur die Hälfte der Ruderreihen mit Ruderern besetzt war, um den Kämpfen Platz zu schaffen. Vgl. Etym. m. πλοῖον οὐ τὸ ἡμιόλιον μέρος πλὴν ἑρετῶν ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπ' αὐτοῦ μάχεσθαι. Wie hier c. 18, 3. — ποταμῷ „auf einem Fluss“ ist mit ἐς παρακομιδὴν zu verbinden. Zu diesem (seltneren) Gebrauch des

Dativs vgl. c. 14, 4 ὀλίγον μὲν τι τῷ Ὑδραῶτῃ ποταμῷ κατέπλευσεν.

2. μόνῳ τῶν ἄλλ. ποτ. Vgl. Herod. IV 44 Ἰνδόν, ὃς κροκοδείλους δεινότερος ποταμῶν πάντων παρέχεται. Doch finden sich Krokodile auch in den Nebengewässern des Indos z. B. im oberen Hydaspes, Hydraotes, so wie auch im Ganges. — κνάμους. Gemeint ist die bohnenartige mehrlreiche Frucht der den Indern und Aegyptern heiligen Wasserpflanze Lotus (*nelumbium speciosum*). „Die indische Seerose trägt schöne rosenfarbene Blüten, etwa zweimal so gross als die des Mohns und eine wie ein Wespennest aussehende, ungefähr 30 haselnuss-grosse Bohnen enthaltende Frucht; noch heute ist sie in China und Ostindien hochgefeiert, in dessen Landschaften Caschmir und Orissa sie Teiche und Lagunen in prachtvoller Menge schmückt und in Frucht und Wurzeln zur Nahrung dient“. In Aegypten wächst die Pflanze (die Lilie des Nils, wie sie Herodot nennt) heute nicht mehr.

- πεφυκότας ὁποίους ἡ γῆ ἐκφέρει ἡ Αἰγυπτία, καὶ ἀκούσας
 ὅτι ὁ Ἀκισίνης ἐμβάλλει εἰς τὸν Ἰνδόν, ἔδοξεν ἐξευρηκέναι
 3 τοῦ Νείλου τὰς ἀρχάς, ὥς τὸν Νεῖλον ἐνθένδε ποθὲν ἐξ
 Ἰνδῶν ἀνίσχοντα καὶ δι' ἐρήμον πολλῆς γῆς ῥέοντα καὶ
 ταύτῃ ἀπολλύνοντα τὸν Ἰνδὸν τὸ ὄνομα, ἔπειτα ὁπόθεν ἄρχεται
 διὰ τῆς οἰκουμένης χώρας ῥεῖν Νεῖλον ἤδη πρὸς Αἰθιοπῶν
 τε τῶν ταύτῃ καὶ Αἰγυπτίων καλούμενον, ὥς Ὅμηρος ἐποίη-
 4 σεν ἐπώνυμον τῆς Αἰγύπτου Αἰγυπτον, οὕτω δὲ ἐκδιδόντα
 ἐς τὴν ἐντὸς θάλασσαν. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα
 γράφοντα ὑπὲρ τῶν Ἰνδῶν τῆς γῆς ἄλλα τε γράφει καὶ ὅτι
 δοκοίη αὐτῷ ἐξευρηκέναι τοῦ Νείλου τὰς πηγάς, μικροῖς δὲ
 5 τισι καὶ φαύλοις ὑπὲρ τῶν τηλικούτων τεκμαιρόμενον. ἐπεὶ
 μέντοι ἀτρεκέστερον ἐξήλεγξε τὰ ἀμφὶ τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῷ,
 οὕτω δὲ μαθεῖν παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τὸν μὲν Ὑδάσπην τῷ
 Ἀκισίνῃ, τὸν Ἀκισίνην δὲ τῷ Ἰνδῷ τό τε ὕδωρ ξυμβάλλοντας
 καὶ τῷ ὀνόματι ξυγγωροῦντας, τὸν Ἰνδὸν δὲ ἐκδιδόντα ἤδη
 ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν, δίστομον τὸν Ἰνδὸν ὄντα, οὐδέν
 τι αὐτῷ προσῆκον τῆς γῆς τῆς Αἰγυπτίας, τηρικαῦτα δὲ τῆς
 ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὴν μητέρα τοῦτο ὃ ἀμφὶ τῷ Νείλῳ
 6 ἔγραφεν ἀφελεῖν. καὶ τὸν κατάπλουν τὸν κατὰ τοὺς ποτα-
 μούς ἔστε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν ἐπινοοῦντα παρα-
 σκευασθῆναι οἱ ἐπὶ τῷδε κελεῦσαι τὰς ναῦς. αἱ δ' ὑπ-
 ηρεσίαί αὐτῷ ἐς τὰς ναῦς ξυνεπληρώθησαν ἐκ τῶν ξυν-
 επομένων τῇ στρατιᾷ Φοινίκων καὶ Κυπρίων καὶ Καρῶν
 καὶ Αἰγυπτίων.
- 2 Ἐν δὲ τούτῳ Κοῖνος μὲν, ἐν τοῖς πιστοτάτοις Ἀλεξάνδρῳ
 ὦν τῶν ἐταίρων, νόσῳ τελευτᾷ· καὶ τοῦτον θάπτει ἐκ τῶν

3. ὥς—ἀνίσχοντα. Ueber den mit
 ὡς verbundenen accus. absol. s. z.
 IV 4, 2. — Das intransitive ἀν-
 ίσχειν (= entspringen) auch I 3, 2
 ὅθεν γε καὶ αἱ πηγαὶ αὐτῷ ἀν-
 ίσχουσιν, ebenso IV 28, 3. — ὥς
 Ὅμηρος ἐποίησεν. S. z. V 6, 5. —
 ἐκδιδόντα ist nach Krügers Vor-
 schlag statt des grammatisch un-
 möglichen Infinitiv ἐκδιδόναι ge-
 schrieben. — τὴν ἐντὸς θάλ. S. z.
 V 1, 5.

4. καὶ δὴ καί. S. z. IV 8, 7. —
 γράφει hängt von einem vorschwe-
 bendem λέγονσι ab.

5. ἀμφὶ τῷ ποταμῷ. ἀμφὶ c. dat.
 gebrauchen nur Dichter und spätere

Prosaiker statt des attischen περί
 c. acc. Wie hier V 6, 5. — οὕτω
 δὴ hier wie öfter den Nachsatz
 einleitend und den Inhalt des Vor-
 dertsatzes nachdrücklich hervorhe-
 bend. — τῷ ὀνόματι nāml. τοῦ
 Ἰνδοῦ. Zur Bedeutung von ξυγγω-
 ρεῖν vgl. c. 14, 5. — τὸν Ἰνδόν.
 Zu der für uns abundanten Wieder-
 holung des Nomens s. z. IV 29, 4.
 — προσῆκον. S. z. IV 2, 2 (προσ-
 τεταγμένον).

6. ἐπὶ τῷδε zu diesem Zweck.
 — ὑπηρεσία Schiffsmannschaft
 ohne die ἐπιβάται (= Seesoldaten).
 Wie hier VII 19, 4.

παρόντων μεγαλοπρεπῶς. αὐτὸς δὲ ξυναγαγὼν τοὺς τε ἐταίρους καὶ ὅσοι Ἰνδῶν πρέσβεις παρ' αὐτὸν ἀφικμένοι ἦσαν βασιλέα μὲν τῆς ἐαλωκυίας ἤδη Ἰνδῶν γῆς ἀπέδειξε Πῶρον, ἐπὶ μὲν ἐθνῶν τῶν ξυμπάντων, πόλεον δὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τὰς δισχιλίας. τὴν στρατιάν δὲ διένειμεν ὥδε. αὐτὸς 2 μὲν τοὺς ὑπασπιστάς τε ἅμα οἱ ξύμπαντας ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνεβίβασε καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριοῦνας καὶ τὸ ἄγλημα τῶν ἱππέων. Κράτερος δὲ αὐτῷ μοῖραν τε τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ἰδάσπου τὴν ἐν δεξιᾷ ἦγε· κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν ὄχθην τὸ πλεῖστόν τε καὶ κράτιστον τῆς στρατιᾶς καὶ τοὺς ἐλέφαντας Ἡφαιστίων προῦχάροι ἄγων, ἤδη ὄντας ἐς διακοσίους· τοῦτοις δὲ ἦν παρηγγελμένον ὡς τάχιστα ἄγειν ἵναπερ τὰ Σωπείδου βασιλεία· Φιλίππῳ δὲ τῷ σατράπῃ τῆς ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ἰνδοῦ ὡς ἐπὶ 3 Βακτρίους γῆς διαλείποντι τρεῖς ἡμέρας παρήγγελλτο ἐπεσθαι ξὺν τοῖς ἄμφ' αὐτόν. τοὺς ἱππέας δὲ τοὺς Νυσαίους ὀπίσω ἀποπέμπει ἐς τὴν Νῦσαν. τοῦ μὲν δὴ ναυτικοῦ παντὸς Νέαρχος αὐτῷ ἐξηγεῖτο, τῆς δὲ αὐτοῦ νεὼς κυβερνήτης Ὀνησίκριτος, ὃς ἐν τῇ ξυγγραφῇ ἦντινα ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ξυνέγραψε καὶ τοῦτο ἐψεύσατο, ναύαρχον ἑαυτὸν εἶναι γράψας, κυβερνήτην ὄντα. ἦν δὲ τὸ ξύμπαν πλῆθος τῶν νεῶν, 4 ὡς λέγει Πτολεμαῖος ὁ Δάρον, ὃ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι, τριακόντοροι μὲν ἐς ὀγδοήκοντα· τὰ δὲ πάντα πλοῖα σὺν τοῖς ἱππαργοῖς τε καὶ κερκούροις καὶ ὅσα ἄλλα ποτάμια ἢ τῶν

Cap. 2.

1. ἐν τῶν παρόντων. S. z. IV 6, 5. — μεγαλοπρεπῶς wird durch ἐν τῶν παρόντων einigermaßen beschränkt. — τῆς — Ἰνδῶν γῆς, des Landes zwischen Hydaspes und Hyphasis, so weit es bis dahin erobert war. — τῶν ξυμπάντων. ὁ ξυμπᾶς, οἱ ξυμπάντες (auch ὁ πᾶς, οἱ πάντες) u. s. w. kann in Verbindung mit Zahlen auch bedeuten: im Ganzen. Vgl. II 5, 6 καὶ ἐν ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις τοὺς μὲν βία ἐξελών, τοὺς δὲ ὁμολογίᾳ παρασησαμένους ἐπανήκεν ἐς τοὺς Σόλους.

2. τὴν στρατιάν. Seine Streitmacht bestand nach Plut. Alex. 66 aus 120,000 M. zu Fuss (Krieger und Tross) und 15,000 Pferden. —

αὐτὸς μὲν mit 8000 M. (Indic. 19, 2). — τὸ ἄγλημα τῶν ἱππέων. S. z. IV 24, 1. — τὰ Σωπείδου βασιλεία. Das Gebiet dieses Königs, von Strabo 699 Kathaia genannt, lässt sich der Lage nach nicht genauer bestimmen.

3. τῆς ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ἰνδοῦ. Da Alexander auf der Ostseite des Indos stand, so entspricht dieses „jenseits“ dem gewöhnlichen „diesseits des Indos“. Zur Ausdrucksweise s. z. IV 3, 6. — Νυσαίους. S. z. VII 13, 1. — Ὀνησίκριτος, Verfasser einer Biographie Alexanders (von der nur wenige Fragmente erhalten sind) stand schon bei den Alten im Rufe geringer Glaubwürdigkeit (Stabo p. 698). — γράψας = ὅτι ἔγραψε.

πάλαι πλεόντων κατὰ τοὺς ποταμοὺς ἢ ἐν τῷ τότε ποιηθέντων οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῶν [δισ]χιλίων.

- 3 Ὡς δὲ ξύμπαντα αὐτῷ παρεσκεύαστο, ὑπὸ τὴν ἑω ὁ μὲν στρατὸς ἐπέβαινε τῶν νεῶν, αὐτὸς δὲ ἔθυε τοῖς θεοῖς ὡς νόμος καὶ τῷ ποταμῷ τῷ Ῥδάσπῃ ὅπως οἱ μάντις ἐξηγοῦντο. καὶ ἐπιβὰς τῆς νεῶς ἀπὸ τῆς προῤῥας ἐκ χρυσῆς φιάλης ἔσπενδεν ἐς τὸν ποταμόν, τὸν τε Ἀκεσίνην ξυνεπικαλούμενος τῷ Ῥδάσπῃ, ὅτινα μέγιστον [αὐ]τῶν ἄλλων ποταμῶν ξυμβάλλειν τῷ Ῥδάσπῃ ἐπέπυστο καὶ οὐ πόρρον αὐτῶν εἶναι τὰς ξυμβολάς, καὶ τὸν Ἰνδόν, ἐς ὅτινα ὁ Ἀκεσίνης ξὺν
2 τῷ Ῥδάσπῃ ἐμβάλλει. ἐπὶ δὲ Ἡρακλεῖ τε τῷ προπάτορι σπείσας καὶ Ἀμμωνι καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὅσοις αὐτῷ νόμος σημηναὶ ἐς ἀναγωγὴν κελεύει τῇ σάλπιγγι. ἅμα τε δὴ ἐσημάνθη καὶ ἀνήγνοντο ἐν κόσμῳ. παρήγγελλτο γὰρ ἐφ' ὅσων τε τὰ σκευοφόρα πλοῖα ἐρχοῖν τετάχθαι καὶ ἐφ' ὅσων τὰ ἱππαγωγὰ, ἐφ' ὅσων τε τὰς μαχίμους τῶν νεῶν, ὡς μὴ συμπίπτειν ἀλλήλαις κατὰ τὸν πόρον εἰκὴ πλεούσας· καὶ ταῖς ταχυναντούσαις φθάνειν οὐκ ἐφίετο ἔξω τῆς τάξεως.
3 ἦν δὲ ὁ τε κτύπος τῆς εἰρεσίας οὐδενὶ ἄλλῳ ἐοικώς, ἅτε ἀπὸ πολλῶν νεῶν ἐν ταύτῳ ἐρεσσομένων, καὶ βοῇ ἀπὸ τε

4. ἐν τῷ τότε. S. z. IV 5, 1. — δισχιλίων. Diodor. (XVII 95) wie Curtius (IX 13, 22) geben übereinstimmend die Zahl der Fahrzeuge nur auf 1000 an. Da nun ausserdem Arrian (Indic. 19, 7) selbst nur von 800 Schiffen im Ganzen redet, so ist vermutlich mit Krüger χιλίων zu lesen.

Cap. 3.

1. ὡς νόμος wie IV 4, 1. V 29, 2 öft. Vgl. Indic. 18, 11 ἔθυε τοῖς θεοῖσιν ὅσοι τε πατέροι ἢ μαντεῖν τοὶ αὐτῷ καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ καὶ Νηρηίοι καὶ τῷ Ῥδάσπῃ ποταμῷ, ἀπὸ τοῦ ὀρμῆτος, καὶ τῷ Ἀκεσίνῃ, ἐς ὅτινα ἐκιδίδοι ὁ Ῥδάσπης, καὶ τῷ Ἰνδῷ, ἐς ὅτινα ἅμφω ἐκιδιδούσιν. — ἔσπενδεν ἐς. Vgl. I 11, 6 (Ἀλέξανδρον λόγος κατέχει) σφάξαντα ταύρον τῷ Ποσειδῶνι καὶ Νηρηίοι σπένδειν ἐκ χρυσῆς φιάλης ἐς τὸν πόντον. — μέγιστον. Hinter μέγιστον bieten

die Handschriften αὐ, das keine passende Erklärung zulässt und darum getilgt ist.

2. ἐπὶ δέ (= ausserdem) adverbialisch gebraucht wie oft bei Herodot. Wie hier VII 5, 6. — προπάτορι. S. z. IV 7, 4. — Ἀμμωνι. Vgl. III 3, 2 Ἀλεξάνδρῳ δὲ φιλοτιμία ἦν πρὸς Περσέα καὶ Ἡρακλέα, ἀπὸ γένους τε ὄντι τοῦ ἀμφοῖν καὶ τι καὶ αὐτὸς τῆς γενέσεως τῆς ἐαυτοῦ ἐς Ἀμμωνα ἀνέφερε, καθάπερ οἱ μῦθοι τὴν Ἡρακλέους τε καὶ Περσέως ἐς Δία. — ἅμα τε — καὶ die Gleichzeitigkeit zweier Handlungen bezeichnend auch IV 29, 2. — ἐφ' ὅσων „wie viele neben einander“. Zu dieser Bedeutung von ἐπὶ c. gen. vgl. Thuk. II 90, 1 ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναὺς „vier Schiffe neben einander aufstellend“ und Arrian I 5, 12 τὰ τε χωρία δι' ὧν ἡ πάροδος ἦν τῷ Ἀλεξάνδρῳ στενὰ ἐφαίνετο ὥστε οὐδὲ ἐπὶ τεσσάρων ἀσπίδων ἂν τῷ στρατεύματι ἡ πάροδος ἐγένετο.

τῶν κελυστῶν ἐνδιδόντων τὰς ἀρχάς τε καὶ ἀναπαύλας τῆς εἰρεσίας καὶ τῶν ἐρετῶν ὅποτε ἀθρόοι ἐμπίπτοντες τῷ ῥοδίῳ ἐπαλαλάξιαν· αἱ τε ὄχθαι, ὑψηλότεραι τῶν νεῶν πολλαχῇ οὔσαι, ἐς στενόν τε τὴν βοήν ξυνάγουσαι, καὶ τῇ ξυναγωγῇ αὐτῇ ἐπὶ μέγα ἠύξημένην ἐς ἀλλήλας ἀντέπεμπον, καὶ πον καὶ νάπαι ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ τῇ τε ἐρημίᾳ καὶ τῇ ἀντιπέμψει τοῦ κτύπου καὶ αὗται ξυνεπελάμβανον· οἱ τε ἵπποι διαφαινόμενοι διὰ τῶν ἱππαγωγῶν πλοίων, οὐ πρόσθεν ἵπποι ἐπὶ νεῶν ὀφθέντες ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ (καὶ γὰρ καὶ τὸν Διονύσου ἐπ' Ἰνδοὺς στόλον οὐκ ἐμέμνητο γενέσθαι ναυτικόν), ἐκπληξεν παρῆχον τοῖς θεωμένοις τῶν βαρβάρων, ὥστε οἱ μὲν αὐτῶν αὐτόθεν τῇ ἀναγωγῇ παραγενόμενοι ἐπὶ πολὺ ἐφωμάρτουν· ἐς ὅσους δὲ τῶν ἡδὴ Ἀλεξάνδρῳ προσκεχωρη- 5 κότεων Ἰνδῶν ἡ βοή τῶν ἐρετῶν ἢ ὁ κτύπος τῆς εἰρεσίας ἐξίκετο, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὴν ὄχθην κατέθεον καὶ ξυνείποντο ἐπάδοντες βαρβαρικῶς. φιλῶδοι γὰρ, εἶπερ τινὲς ἄλλοι Ἰνδοὶ καὶ φιλορχήμονες ἀπὸ Διονύσου ἔτι καὶ τῶν ἅμα Διονύσῳ βακχευσάντων κατὰ τὴν Ἰνδῶν γῆν.

Οὕτω δὲ πλέων τρίτῃ ἡμέρᾳ κατέσχευεν Ἰναπερ Ἡφαί- 4 στίωνί τε καὶ Κρατέρῳ κατὰ τὸ αὐτὸ στρατοπεδεύειν ἐπὶ ταῖς ἀντιπέρας ὄχθαις παρήγγελτο. μείνας δὲ ἐνταῦθα ἡμέρας δύο, ὥς καὶ Φίλιππος αὐτῷ ξὺν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ ἀφίκετο, τοῦτον μὲν ἐπὶ τὸν Ἀεσίνην ποταμὸν ἐκπέμπει ξὺν οἷς ἔχων ἦκε, τάξας παρὰ τοῦ Ἀεσίνου ποταμοῦ τὴν ὄχθην πορεύεσθαι· τοὺς δὲ ἀμφὶ Κράτερόν τε καὶ Ἡφαιστίωνα αὐτίς ἐκπέμπει, παραγγείλας ὅπως χρὴ τὴν πορείαν ποιῆσθαι. αὐτὸς δὲ ἔπλει κατὰ τὸν Ὀδάσπην ποταμόν, οὐδαμοῦ μείονα 2

3. κελυστῶν. Um ein taktmässiges Rudern herbeizuführen, wurde von der Rudermannschaft eine Weise (κέλευσμα) gesungen, welche der zu diesem Zwecke angestellte κελυστής (hortator remigum Plant. Merc. IV 2, 5) zuerst anstimmte. Vgl. II 21, 5 τὰ μὲν πρῶτα ἀτρεμία τῇ εἰρεσίᾳ ἐπὶ μιᾷ νεῶς ἐξέπλεον ἄνευ κελυστῶν τὰς κόπας παραφέροντες. — ἐπαλαλάξιαν. Man beachte ἐπὶ. — ξυνελάμβανον. Ueblicher ist in diesem Sinne (= an etwas teilnehmen, mitwirken) das Medium; das Activum bei Arrian noch I 7, 4. 25, 1. III 3, 6.

4. οὐ πρόσθεν ἵπποι. Zur Wie-

derholung des für unsere Ausdrucksweise abundanten ἵπποι s. z. IV 29, 4. — αὐτόθεν vom Abfahrtsort an.

5. εἶπερ τινὲς ἄλλοι. S. z. IV 7, 5. — φιλορχήμονες ἀπὸ Διονύσου. Indic. VII 8 καὶ θεοὺς σέβειν ὅτι ἐδίδαξε Διόνυσος ἄλλους τε καὶ μᾶλλον δὴ ἑαυτὸν κυμβαλίζοντας καὶ τυμπανίζοντας καὶ ὀρχησθαι δὲ διδάξαι τὴν σατυρικῇν.

Cap. 4.

1. κατὰ τὸ αὐτό. „Craterum et Hephaestionem eodem loco alterum in altera ripa subsistere iubebat.“

ἐν τῷ κατάπλῳ εἴκοσι σταδίων τὸ εὖρος. προσορμιζόμενος δὲ ὅπῃ τύχοι ταῖς ὁχταῖς τοὺς προσοικοῦντας τῷ Ἰθάσπῃ Ἰνδῶν τοὺς μὲν ἐνδιδόντας σφᾶς ὁμολογίαις παρελάμβανεν· ἤδη δέ τινας καὶ ἐς ἀλκὴν χωρήσαντας βίᾳ κατεστρέψατο. 3 αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὴν Μαλλῶν τε καὶ Ὀξυδρακῶν γῆν σπουδῇ ἔπλει, πλείστους τε καὶ μαχιωτάτους τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν πυνθανόμενος καὶ ὅτι ἐξηγγέλλοντο αὐτῷ παῖδας μὲν καὶ γυναικας ὑπεκτεθεῖσθαι ἐς τὰς ὀχυρωτάτας τῶν πόλεων, αὐτοὶ δὲ ἐγνωκέναι διὰ μάχης λέναι πρὸς αὐτόν. ἐφ' ὅτῳ δὴ καὶ σπουδῇ πλείονι ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν, ὅπως μὴ καθ-
εστηκόσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐν τῷ ἐνδεεῖ τε ἔτι τῆς παρασκευῆς 4 καὶ τεταραγμένῳ προσφέρηται. ἔνθεν δὲ ὠρμήθη τὸ δεύτερον, καὶ πέμπτῃ ἀφίκετο ἡμέρᾳ ἐπὶ τὴν ξυμβολὴν τοῦ τε Ἰθάσπου καὶ τοῦ Ἀκεσίνου. ἵνα δὲ ξυμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οὗτοι, στενωτάτος εἰς ποταμὸς ἐκ τοῖν δυοῖν γίγνεται καὶ τὸ ρεῦμα αὐτῷ ὀξὺ ἐπὶ τῇ στενότητι καὶ δίνειν ἄτοποι ὑποστρέφοντος τοῦ ῥοῦ, καὶ τὸ ὕδωρ κυμαίνεται τε καὶ καχλάζει ἐπὶ μέγα, ὡς καὶ πόρρω ἔτι ὄντων ἑξακούεσθαι τὸν κτύπον 5 τοῦ κύματος. καὶ ἦν μὲν προεξηγγεμένα ταῦτα Ἀλεξάνδρῳ ἐκ τῶν ἐγγχωρίων καὶ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ στρατιᾷ· ὅμως δὲ ἐπειδὴ ἐπέλαξεν αὐτῷ ταῖς ξυμβολαῖς ὁ στρατός, ἐς τοσόνδε ὁ ἀπὸ τοῦ ῥοῦ κτύπος κατεῖχεν, ὥστε ἐπέστησαν τὰς εἰρεσίας οἱ ναῦται, οὐκ ἐκ παραγγέλματος, ἀλλὰ τῶν τε κελυστῶν ὑπὸ θαύματος ἐκσιωπησάντων καὶ αὐτοὶ μετέωροι πρὸς τὸν κτύπον γενόμενοι.

2. ἐν τῷ κατάπλῳ. Auf der ganzen Strecke, die er stromabwärts durchfuhr, hatte der Fluss nirgends unter 20 Stadien Breite. — τύχοι erg. προσορμιζόμενος. — ἤδη δέ. Ganz wie hier c. 22, 7. V 21, 6. — ἐς ἀλκὴν χωρήσαντας. Für ἐς ἀλκὴν χωρεῖν gebraucht Arrian sonst ἐς ἀλκὴν τραπέσθαι (c. 6, 3. I 8, 8. III 21, 8).

3. ὑπεκτεθεῖσθαι. S. z. IV 18, 4. — διὰ μάχης λέναι. Vgl. Thuk. II 11 ἡμεῖς ἐρχόμεθα ἐπὶ πόλιν τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην, ὥστε χοῆ καὶ πάνν ἐλπίσειν διὰ μάχης λέναι αὐτούς. So sagt auch Arrian I 12, 9 διὰ κινδύνον ἐλθεῖν, I 7, 10 διὰ φιλίας ἐλθεῖν. — ἐφ' ὅτῳ quapropter wie c. 6, 3. VII 10, 3. — καθεστηκόσι bene con-

stitutis i. e. omnibus rebus iam instructis et paratis. — ἐν τῷ ἐνδεεῖ τῆς — καὶ τῷ τεταραγμένῳ. S. z. V 7, 5 (ἐν τῷ δρωμένῳ).

4. ἔνθεν, von da, wo er sich mit beiden Feldherren vereinigt hatte. — τὸ δεύτερον mit Bezugnahme auf § 2. — ὑποστρέφοντος τοῦ ῥοῦ, indem die (bisher gerade) Strömung sich (kreisförmig) wendet. — ὄντων erg. ἀνθρώπων. Ähnliche Auslassungen des Subjects beim genet. absol. I 5, 7. II 7, 9.

5. αὐτῷ könnte mit Beziehung auf ὁ στρατός nur „sein Heer“ bedeuten, doch scheint αὐτῷ verdorben. — ἐκσιωπησάντων καὶ γενόμενοι. Verbindung zweier im Casus verschiedenen Participien durch καί. S. z. IV 18, 6. — μετέωροι γενό-

Ὡς δὲ οὐ πόρρω τῶν ξυμβολῶν ἦσαν, ἐνταῦθα δὴ οἱ 5
κυβερνῆται παραγγέλλουσιν ὥς βιαιοτάτῃ εἰρεσίᾳ χρωμένους
ἐξελαύνειν ἐκ τῶν στενῶν, τοῦ μὴ ἐμπιπτούσας τὰς ναῦς
ἐς τὰς δίναις ἀναστρέφεσθαι πρὸς αὐτῶν, ἀλλὰ κρατεῖν γὰρ
τῇ εἰρεσίᾳ τῶν ἐπιστροφῶν τοῦ ὕδατος. τὰ μὲν δὴ στοργγύλα 2
πλοῖα ὅσα καὶ ἔτυχεν αὐτῶν περιστραφέντα πρὸς τοῦ ῥοῦ,
οὐδέν τι παθόντα ἐν τῇ ἐπιστροφῇ, ὅτι μὴ συνταράξαντα
τοὺς ἐμπλέοντας, κατέστη ἐς εὐθύ, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ῥοῦ
ὀρθωθέντα· αἱ δὲ μακραὶ νῆες οὐχ ὡσαύτως ἀπαθεῖς ἀπ-
ῆλθον ἐν τῇ ἐπιστροφῇ, οὔτε μετέωροι ἐπὶ τοῦ καχλάζοντος
κύματος ὡσαύτως οὔσαι, ὅσαι τε δίκροτοι αὐτῶν τὰς κάτω
κώπας οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔξω ἔχουσαι τοῦ ὕδατος· καὶ αἱ κώπαι 3
δὴ αὐτοῖς, πλαγίοις ἐν ταῖς δίναις γενομένοις, συνετρίβοντο,
ὅσων γε ἐγκατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ὕδατος οὐ φθασάντων
αὐτὰς μετεωρίσαι, ὥς πολλὰς μὲν πονῆσαι τῶν νεῶν, δύο
δὲ δὴ περιπεσούσας ἀλλήλαις αὐτάς τε διαφθαρῆναι καὶ τῶν

μενοι πρὸς. Vgl. IV 30, 2. V 14, 2
ἐκπλαγῆναι πρὸς τὴν τόλμαν τῆς
διαβάσεως und I 18, 6 οἱ Ἕλληνες
νεωτερίζουσι πρὸς τοῦ ναυτικοῦ
παιδείας τὴν ἀπαγγελίαν ἐπ-
αρθέντες.

Cap. 5.

1. πόρρω (= πρόσω) mit genet.
auch IV 11, 5. V 6, 4. — τοῦ μὴ
ἀναστρέφεσθαι. Ueber die Bedeu-
tung des Genetivs des Infin. s. z.
IV 19, 1. — ἀλλὰ γὰρ gebraucht
Arrian (wie die Späteren) oft schlecht-
weg für ἀλλά.

2. ὅτι μὴ (meist wie hier mit
Particip. verbunden) steht nach
vorausgegangener Negation im Sinne
des attischen εἰ μὴ öfter auch bei
Herodot. Wie hier I 1, 4. 16, 2. II
2, 3 öft. — ἐς εὐθύ mit dem Vor-
derteil voran; in gleicher Bedeu-
tung ist V 7, 4 ἐπ' εὐθύ gesetzt.
— οὔτε οὔσαι. Es entspricht: ὅσαι
τε δικ. οὐκ ἔχουσαι. Ueber οὔτε—
τὲ s. z. IV 5, 6. — οὐκ ἐπὶ πολὺ
ἔξω ἔχ. τ. ὅδ. Die Ruder der un-
teren Ruderbank ragten nicht weit
genug über dem Wasser empor.
ἐπὶ πολὺ in räumlicher Bedeu-
tung auch c. 21, 4. VII 20, 8.

3. ὅσων γε erg. αἱ κώπαι. — οὐ
φθασάντων μετεωρίσαι. φθάνω
mit Infin. (statt des Particip.) bei
Arrian noch I 8, 7. 19, 11. III 18,
10. VI 15, 6. — ὡς—πονῆσαι. Ar-
rian verbindet nach dem Vorgange
Herodots ὡς sehr häufig mit Infini-
tiv, wo ein Attiker in der Regel
ὥστε gesetzt haben würde. Vgl. c.
11, 8. — πονῆσαι. Thukyd. VII
38, 2 τοὺς τριηράρχους ἠνάγκαζε
ὁ Νικίας ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς,
εἰ τίς τι ἐπεπονῆσει. Vgl. Arrian
VII 7, 2. Die Lebensgefahr, in wel-
che der König selbst bei dieser Ge-
legenheit geriet, erwähnt Arrian
nicht. Vgl. Curtius IX 15, 11. Ipse
rex in rapidissimos vertices incidit:
quibus intorta navis obliqua et
gubernaculi impatiens agebatur.
Iam vestem detraxerat corpori, pro-
iecturus semet in flumen, amicumque,
ut exciperent eum, haud procul
nabant, apparebatque anceps peri-
culum tam nataturi quam navigare
perseverantis. Noch schrecklicher
malt Diodor XVII 97 die Gefahr
Alexanders aus (σωθεῖς δὲ παρα-
δόξως τοῖς θεοῖς ἔθυσεν, ὡς μεγί-
στους ἐκπεφηνῶς κινδύνους καὶ
πρὸς ποταμὸν ὁμοίως Ἀχιλλεὺς
διαγωνισάμενος). — περιπεσού-
σας. In gleichem Sinn gebraucht

- ἐμπλεόντων ἐν αὐταῖς πολλούς. ὥς δὲ ἐς πλάτος ἤδη ὁ ποταμὸς διέσχεν, ἐνταῦθα δὴ ὁ τε ροὺς οὐκέτι ὡσαύτως χαλεπὸς ἦν καὶ αἱ δῖναι οὐχ ὁμοία τῇ βίᾳ ἐπέστρεφον.
- 4 προσορμίσας οὖν τῇ ἐν δεξιᾷ ὄχθῃ Ἀλέξανδρος τὸν στρατόν, ἵνα σκέπη τε ἦν τοῦ ροῦ καὶ προσβολὴ ταῖς ναυσὶ καὶ τις καὶ ἄκρα τοῦ ποταμοῦ ἐπιτηδείως ἀνείχεν ἐς τῶν ναγαρίων τε τὴν ξυναγωγὴν καὶ εἰ τινες ἐπ' αὐτῶν ζῶντες ἔτι ἐφέροντο, τούτους τε διέσωσε καὶ ἐπισκευάσας τὰς πεπονηκίας τῶν νεῶν, Νέαρχον μὲν καταπλεῖν κελεύει ἐστ' ἂν ἀφίκηται ἐπὶ τὰ ὄρια τοῦ Μαλλῶν ἔθνους· αὐτὸς δὲ τῶν βαρβάρων τῶν οὐ προσχωρούντων καταδρομὴν τῆς χώρας ποιησάμενος καὶ κωλύσας ἐπικουρῆσαι αὐτοὺς τοῖς Μαλλοῖς, οὕτω δὴ αὐθις ξυνέμιξε τῷ ναυτικῷ.
- 5 Καὶ ἐνταῦθα Ἑφαιστίων τε αὐτῷ καὶ Κράτερος καὶ Φίλιππος ξὺν τοῖς ἄμφ' αὐτοὺς ὁμοῦ ἤδη ἦσαν. ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐλέφαντας καὶ τὴν Πολυσπέρχοντος τάξιν καὶ τοὺς ἵπποτοξότας καὶ Φίλιππον ξὺν τῇ ἄμφ' αὐτὸν στρατιᾷ διαβιάσας τὸν Ἰθάσπην ποταμὸν Κρατέρῳ ἄγειν προσέταξε·

Arrian c. 3, 2 συμπύπτειν. — διέσχεν. Wie hier II 8, 9 Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς αὐτῷ πρόσθεν ἴοντι τὸ χωρίον διέσχεν ὀλίγον ἐς πλάτος. Dagegen steht in gleicher Bedeutung II 8, 2 διαχωρεῖν (ὡς δὲ διεχώρει τὰ χωρία ἐς πλάτος).

4. ἵνα σκέπη τε ἦν τοῦ ροῦ. Vgl. Herod. VII 215 οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. — προσβολή (= προσόρμεις, καταγωγὴ) Landungsplatz, auch II 1, 2 ἵνα ἡ προσβολὴ μάλιστα ἐστὶ ταῖς ἀπὸ τε Χίου καὶ Μολέας ὁλκάσιν. — ἄκρα ἀνείχεν ἐς. Vgl. Herod. VII 123 ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ ἐξέσσω συντάμων ἀπ' Ἀμπέλου ἀκρῆς ἐπὶ Καναστραίων ἀκρῆν, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα (= promunturium, quod prominet maxime in mare). — καὶ εἰ τινες i. e. ἐς τὴν ξυναγωγὴν τούτων ὀλίγους. Diese Umschreibung des pronom. indefin. ist in beiden alten Sprachen nicht ungewöhnlich. Vgl. VII 19, 2 und Xen. Anab. I 10, 18 καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα

δηρησασμένα καὶ εἰ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν. — ἐπισκευάσας. I 26, 5 τὰ τεῖχη ὅπῃ πεπονηκίᾳ ἦν ἐπισκευάζουσιν. — τῶν βαρβάρων hängt von τῆς χώρας ab. — ἐπικουρῆσαι τοῖς M. Zur Sache vgl. c. 11, 3.

5. καὶ τοὺς ἵπποτοξότας. Dieser Zusatz stimmt nicht zu c. 6, 1, weshalb ihn Krüger (wohl mit Recht) einklammert. — Φίλιππον. Der früher nach dem Akesines gesandte Philippos musste jetzt, um seine Vereinigung mit Krateros zu bewerkstelligen, den Hydaspes überschreiten. — διαβιάσας τὸν ποταμόν. Dieser im Lateinischen bei den mit circum oder trans zusammengesetzten Transitiven (traicere, traducere u. a.) nicht seltene doppelte Accusativ (der Person und des Ortes) ist im Griechischen ziemlich ungewöhnlich. Doch vgl. Plut. Pelop. c. 24 ὁ δὲ τοὺς πολίτας ἤγεν ἐπὶ τὴν Σπάρτην καὶ διεβίβαξε τὸν Εὐρώταν und Herod. VII 24 παρεὼν γὰρ μηδὲνα πόνον λαβόντας τὸν Ἰσθμόν τὰς νῆας διειρῶσαι, ὁρῶσθαι ἐκέλευε διώρυγα τῇ θαλάσῃ.

Νέαρχον δὲ ξὺν τῷ ναυτικῷ πέμπει, τρισὶν ἡμέραις τὴν στρατιὰν κελεύσας φθάνειν κατὰ τὸν πλοῦν. τὸν δὲ ἄλλον 6 στρατὸν τριχῇ διένειμε· καὶ Ἑφαιστίωνα μὲν πέντε ἡμέραις προΐεναι ἔταξεν, ὥς εἴ τινες τοὺς ξὺν αὐτῷ τεταγμένους φεύγοντες ἐς τὸ πρόσω κατὰ σπουδὴν ἴοιεν, τοῖς ἀμφ' Ἑφαιστίωνα ἐμπίπτοντες ἀλίσκωνται· Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγρου, δοὺς καὶ τούτῳ τῆς στρατιᾶς μέρος, τρισὶν ἡμέραις ὑπολειπόμενον ἔπεσθαι ἐκέλευσεν, ὥς ὅσοι τὸ ἔμπαλιν ὑποστρέφοιεν αὐτὸν φεύγοντες, οὗτοι δὲ εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐμπίπτοιεν. ἐπὰν δὲ ἀφίκωνται ἐς τὰς ξυμβολὰς 7 τοῦ τε Ἀκεσίνου καὶ τοῦ Ἰθραώτου ποταμοῦ, ἐνταῦθα δὲ τοὺς τε φθάνοντας ὑπομένειν ἐκέλευσεν ἔστ' ἂν ἦκη αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀμφὶ Κράτερον καὶ Πτολεμαῖον αὐτῷ ξυμβαλεῖν.

Αὐτοὺς δὲ ἀναλαβὼν τοὺς ὑπασπιστάς τε καὶ ταὺς τοξότας 6 καὶ τοὺς Ἀρριᾶνας καὶ τῶν πεζεταίρων καλουμένων τὴν Πείθωνος τάξιν καὶ τοὺς ἵπποτοξότας τε πάντας καὶ τῶν ἱππέων τῶν ἐταίρων τοὺς ἡμίσεας διὰ γῆς ἀνύδρου ὥς ἐπὶ Μαλλοὺς ἦγεν, ἔθνος Ἰνδικὸν Ἰνδῶν τῶν αὐτονόμων. καὶ 2 τῇ μὲν πρώτῃ κατεστρατοπέδευσε πρὸς ὕδατι οὐ πολλῷ, ὃ δὴ ἀπείχε τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ σταδίους εἰς ἑκατόν· δειπνοποιησάμενος δὲ καὶ ἀναπαύσας τὴν στρατιὰν οὐ πολὺν χρόνον παραγγέλλει ὅ τι τις ἔχει ἄγρος ἐμπλήσαι ὕδατος. διελθὼν δὲ τῆς τε ἡμέρας τὸ ἔτι ὑπολειπόμενον καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐς τετρακοσίους μάλιστα σταδίους ἄμα ἡμέρα πρὸς πόλιν ἀφίκετο ἐς ἣν ξυμπεφύγεσαν πολλοὶ τῶν Μαλλῶν. οἱ δὲ οὐποτ' ἂν οἰηθέντες διὰ τῆς ἀνύδρου ἐλθεῖν ἐπὶ σφῶς 3

— τρισὶν ἡμέραις. Dativ des Masses bei dem Verb. φθάνειν, in dem der Begriff einer Vergleichung liegt. Vgl. II 16, 1 πολλὰς γενεαῖς πρότερον τιμᾶται ἐν Τύρῳ Ἡρακλῆς ἢ Κάδμω Ὀθήβας κατασχεῖν. Herod. VI 89, ὑστέρισαν ἡμέρη μιῇ τῆς συγκειμένης = um einen Tag kamen sie später als bestimmt war. Vgl. im Folg. πέντε ἡμέραις προΐεναι und τρισὶν ἡμέραις ὑπολειπόμενον.

6. ἀλίσκωνται — ἐμπίπτοιεν. Der Moduswechsel in Finalsätzen ist auch bei attischen Schriftstellern nicht selten, doch bei diesen stets auf eine Verschiedenheit der Auffassung zurückzuführen. Spätere

Schriftsteller erlauben sich ohne jegliche Verschiedenheit des Sinns eine solche rein äusserliche Abwechslung. — τὸ ἔμπαλιν ὑποστρέφοιεν. Wier hier I 2, 4 αὐτὸς ὑποστρέψας τὸ ἔμπαλιν (= retro conversus) ἐπὶ τοῖς Τριβαλλοῦς ἦγεν. Ueber τὸ (τὰ) ἔμπαλιν s. z. V 9, 4. — αὐτόν, den Alexander, welcher das mittlere Corps führte.

Cap. 6.

Alexander im Kampf mit den Mallern.

1. καὶ τοὺς ἵπποτοξότας δέ. S. z. c. 5, 5. Ueber καί — δέ s. z. IV 3, 6.
3. οὐποτ' ἂν οἰηθέντες. Aufzu-

- Ἀλέξανδρον ἔξω τε τῆς πόλεως οἱ πολλοὶ καὶ ἄνοπλοι ἦσαν· ἐφ' ὅτῳ καὶ δῆλος ἐρένετο ταύτην ἀγαγὼν Ἀλέξανδρος, ἦν ὅτι ἀγαγεῖν χαλεπὸν ἦν, ἐπὶ τῷδε οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ὅτι ἄξει πιστὸν ἐφαίνετο. τούτοις μὲν δὴ οὐ προσδοκήσασιν ἐπιπεσὼν τοὺς μὲν πολλοὺς ἀπέκτεινεν αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἀλκήν, οἷα δὴ ἀνόπλους, τραπέντας· τῶν δὲ ἄλλων ἐς τὴν πόλιν κατειληθέντων κύκλῳ περιστήσας τῷ τείχει τοὺς ἱππείας, ὅτι μήπω ἢ φάλαγξ τῶν πεζῶν ἠκολουθήκει αὐτῷ,
- 4 ἀντὶ χάρακος ἐχρήσατο τῇ ἱππῳ. ὥς δὲ τάχιστα οἱ πεζοὶ ἀφίκοντο, Περγάμην μὲν τὴν τε αὐτοῦ ἱππαρχίαν ἔχοντα καὶ τὴν Κλείτον καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας πρὸς ἄλλην πόλιν ἐκπέμπει τῶν Μαλλῶν, οἱ ξυμπεφυρότες ἦσαν πολλοὶ τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν, φυλάσσειν τοὺς ἐν τῇ πόλει κελεύσας, ἔργου δὲ μὴ ἔχεσθαι ἔστ' ἂν ἀφίκηται αὐτός, ὥς μὴδὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως διαφυγόντας τινὰς αὐτῶν ἀγγέλους γενέσθαι τοῖς ἄλλοις βαρβάροις ὅτι προσάγει ἤδη Ἀλέξανδρος· αὐτὸς
- 5 δὲ προσέβαλλε τῷ τείχει. οἱ δὲ βάρβαροι τὸ μὲν τεῖχος ἐκλείπουσιν, ὥς οὐκ ἂν διαφυλάξοντες αὐτὸ ἔτι, πολλῶν ἐν τῇ καταλήψει τεθυνηκότων, τῶν δὲ καὶ ἀπὸ τραυμάτων ἀπομάχων γεγεννημένων· ἐς δὲ τὴν ἄκραν ξυμφυρόντες χρόνον μὲν τινα ἡμύνοντο ἐξ ὑπερδεξιῶν τε χωρίου καὶ χαλεποῦ ἐς προσβολήν· προσκειμένων δὲ πάντοθεν εὐρώστως τῶν Μακεδόνων καὶ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ἄλλοτε ἄλλη ἐπιφαινομένου τῷ ἔργῳ ἢ τε ἄκρα κατὰ κράτος ἐάλω καὶ οἱ ξυμφυρόντες ἐς αὐτὴν πάντες ἀπέθανον· ἦσαν δὲ ἐς δισχιλίους.
- 6 Περγάμης δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐφ' ἣντινα ἐστάλη ἀφικόμενος τὴν μὲν πόλιν ἐρήμην καταλαμβάνει· μαθὼν δὲ ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ πεφεύγεσαν ἐξ αὐτῆς οἱ ἐνοικοῦντες δρόμῳ ἤλαννε κατὰ στίβον τῶν φευγόντων· οἱ δὲ ψилоὶ ὥς τάχους ποδῶν

lösen in οὐποτ' ἂν φήθησαν. — ἐφ' ὅτῳ καὶ. S. z. c. 4, 3. — ἦν gehört wie zu ἀγαγεῖν so auch zu ἄξει. — ἐπὶ τῷδε causal wie ἐφ' ὅτῳ. Wie hier c. 11, 8. — οὐ προσδοκήσασιν = ἀπροσδοκήτοις. II 2, 5 ἐπιπεύσας ἔτι νυκτὸς καὶ ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσὼν ὁκτώ μὲν ναῦς αὐτοῖς ἀνδράσιν ἔλαβεν. — εἰς ἀλκήν τραπέντας. S. z. c. 4, 2. — ὅτι μήπω. Ein Attiker würde οὐπω gesagt haben. Vgl. V 8, 1.

4. Κλείτον. S. z. IV 22, 7. — ἔργου ἔχεσθαι. Thuk. II 2, 4 θέ-

μενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείδοντο ὥστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι (= ἄπεσθαι) καὶ ἵεναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν. — μὴδὲ auch nicht.

5. ἐς προσβολήν. S. z. c. 5, 4. — ἄλλοτε ἄλλη ἐπιφαινομένου. I 8, 7 ὥς δὲ πανταχόθεν αὐτοῖς οἱ Μακεδόνες καὶ Ἀλέξανδρος ἄλλοτε ἄλλῃ ἐπιφαινομένου προσέκειντο. — τῷ ἔργῳ, ἐν τῷ ἔργῳ?

6. ὥς τάχους εἶχον. S. z. V 13, 2. Vermutlich ist ποδῶν zu strei-

εἶχον αὐτῷ ἐφείποντο. καταλαβὼν δὲ τῶν φευγόντων κατέκοψεν ὅσοι γε μὴ ἔφθασαν ἐς τὰ ἔλη ξυμφυρόντες.

Ἀλέξανδρος δὲ δειπνοποιησάμενός τε καὶ ἀναπαύσας τοὺς 7 ἄμφ' αὐτὸν ἔσπε ἐπὶ πρώτῃν φυλακὴν ἦει τοῦ πρόσω· καὶ τὴν νύκτα διελθὼν πολλὴν ὁδὸν ἅμα ἡμέρᾳ ἀφίκετο πρὸς τὸν Ὑδραῶτην ποταμόν. ἐνθα δὴ τῶν Μαλλῶν τοὺς μὲν πολλοὺς διαβεβηκότας ἤδη ἔμαθε, τοῖς δὲ καὶ διαβαλίνουσιν ἐπιγενόμενος περὶ αὐτὸν τὸν πόρον πολλοὺς αὐτῶν διέφθειρε. καὶ αὐτὸς ὡς εἶχε ξυνδιαβάς κατὰ τὸν αὐτὸν πόρον διώκων 2 εἶχετο τῶν φθασάντων ἐς τὴν ἀποχώρησιν. καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐτῶν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἔλαβεν, οἱ πλείους δὲ κατέφυγον ἐς τι χωρίον ὀχυρὸν καὶ τετειχισμένον. Ἀλέξανδρος δέ, ὡς οἱ περὶ ἀφίκοντο αὐτῷ, ἀποστέλλει ἐπὶ τούτους Πείθωνα τὴν τε αὐτοῦ τάξιν ἔχοντα καὶ τῶν ἱππέων δύο ἱππαρχίας. καὶ οὗτοι δὴ ἐξ ἐφόδου προσβαλόντες λαμ- 3 βάνουσι τὸ χωρίον καὶ τοὺς καταπεφευγότες ἐς αὐτὸ ἡνδραπόδισαν, ὅσοι γε μὴ ἐν τῇ προσβολῇ διεφθάρησαν. ταῦτα δὲ οἱ ἄμφι τὸν Πείθωνα διαπραξάμενοι ἐπανῆλθον αὐθις ἐς τὸ στρατόπεδον.

Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ὡς ἐπὶ τῶν Βραχμῶν τινὰ πόλιν 4 ἦγεν, ὅτι καὶ ἐς ταύτην ξυμπεφευγέαι τινὰς τῶν Μαλλῶν ἔμαθεν. ὡς δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτήν, ἐπήγε τῷ τείχει πάντοθεν πυκνὴν τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ὑπορυσσόμενα τὰ τεῖχη ἰδόντες καὶ ἐκ τῶν βελῶν ἀναστελλόμενοι τὰ μὲν τεῖχη καὶ οὗτοι ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄκραν ξυμφυρόντες ἐκείθεν ἡμύνοντο· ξυνεισπεσόντων δὲ αὐτοῖς ὀλίγων Μακεδόνων μεταβαλλόμενοι καὶ ξυστραφέντες τοὺς μὲν ἐξέωσαν αὐτῶν, ἀπέκτειναν δὲ ἐν τῇ ὑποστροφῇ ἐς πέντε καὶ εἴκοσι. καὶ 5 ἐν τούτῳ Ἀλέξανδρος τὰς τε κλίμακας κελεύει πάντοθεν προστιθέναι τῇ ἄκρᾳ καὶ ὑπορύττειν τὸ τεῖχος. ὡς δὲ πύρ-

chen. — καταλαβὼν, αὐτούς. — τῶν φευγόντων hängt von ὅσοι ab.

Cap. 7.

1. τοῦ πρόσω. S. z. V 24, 8.

2. ὡς εἶχε. S. z. IV 2, 3. — ξυνδιαβάς gleichzeitig mit den eben den Fluss überschreitenden Mallern. — διώκων εἶχετο τῶν φθασάντων. Vgl. IV 6, 5 ὁ δὲ ἐχόμενος αὐτῶν ἐδίωκεν, vom Verfolger, der dem Flüchtigen auf der Ferse ist. —

τῶν φθασάντων ἐς ἀποχώρησιν = τῶν φθασάντων ἀποχωρήσαι.

3. ἐξ ἐφόδου. S. z. IV 2, 3.

4. Βραχμῶνες hiess die Priesterkaste der Hindu, doch scheinen mit diesem Namen auch die sich zum Brahmaismus bekennenden Stämme bezeichnet zu sein. Näheres berichten darüber Arrian Indic. 11, Plin. hist. n. VI 17. — ἀναστελλόμενοι. S. z. V 26, 6. — καὶ οὗτοι wie die c. 6, 5 Erwähnten.

ρος τε ἔπεσεν ὑπορυσσόμενος καὶ τοῦ μεταπυργίου τι παραρ-
 ραγὲν ἐπιμαχωτέραν ταύτῃ ἐποίησε τὴν ἄκραν, πρῶτος
 6 Ἀλέξανδρος ἐπιβὰς τοῦ τείχους ὥφθη ἔχων τὸ τεῖχος. καὶ
 τοῦτον ἰδόντες οἱ ἄλλοι Μακεδόνες αἰσχυρθέντες ἄλλος ἄλλη
 ἀνῆσαν. εἶχετό τε ἤδη ἡ ἄκρα, καὶ τῶν Ἰνδῶν οἱ μὲν τὰς
 οἰκίας ἐνεπὶμπρασαν καὶ ἐν αὐταῖς ἐγκαταλαμβανόμενοι ἀπ-
 ἔθνησκον, οἱ πολλοὶ δὲ μαχόμενοι αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ οἱ
 πάντες ἐς πεντακισχιλίους, ζῶντες δὲ δι' ἀνδρείαν ὀλίγοι
 ἐλήφθησαν.

8 Μείνας δὲ αὐτοῦ μίαν ἡμέραν καὶ ἀναπαύσας τὴν στρα-
 τὴν τῇ ὑστεραίᾳ προὐχώρει ὥς ἐπὶ τοὺς ἄλλους Μαλλοὺς.
 καὶ τὰς μὲν πόλεις ἐκλελοιπότητας καταλαμβάνει, αὐτοὺς δὲ
 2 ἔμαθεν ὅτι πεφευγότες εἶεν ἐς τὴν ἔρημον. καὶ ἐνταῦθα
 αὐτῷ μίαν ἡμέραν ἀναπαύσας τὴν στρατὴν ἐς τὴν ἐπιούσαν
 Πείθωνα μὲν καὶ Δημήτριον τὸν ἱππάρχην πρὸς τὸν ποτα-
 μὸν ὀπίσω ἀπέπεμψεν ὧν τε αὐτοὶ ἡγοῦντο ἄροντας καὶ
 πρὸς τούτοις ψιλῶν τάξεις δούς αὐτοῖς ὅσαι ἱκαναὶ πρὸς τὸ
 3 ἔργον. προσέταξε δὲ παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ἰόντας,
 εἰ τισι περιτυγχάνοιεν τῶν ἐς τὰς ὕλας ξυμπεφευγόντων, αὐ-
 τῷ πολλὰ πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ἦσαν, τούτους κτείνειν,
 ὅσοι μὴ ἐθελονταὶ σφᾶς ἐνδιδοῖεν. καὶ πολλοὺς κατα-
 λαβόντες ἐν ταῖς ὕλαις οἱ ἀμφὶ Πείθωνα τε καὶ Δημήτριον
 ἀπέκτειναν.

4 Αὐτὸς δὲ ἦγεν ἐπὶ τὴν μερίστην τῶν Μαλλῶν πόλιν,
 ἵνα καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πολλοὺς ξυμπεφευγένοι αὐτῷ
 ἐξηγγέλλετο. ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐξέλιπον οἱ Ἰνδοὶ ὥς προσ-
 ἄγοντα Ἀλέξανδρον ἔμαθον· διαβάντες δὲ τὸν Ὑδραώτην
 ποταμὸν ἐπὶ ταῖς ὄχθαις αὐτοῦ, ὅτι ὑψηλαὶ αἱ ὄχθαι ἦσαν,
 παρατεταγμένοι ἔμενον, ὥς εἰρξοντες τοῦ πόρου Ἀλέξανδρον.
 5 καὶ ταῦτα ὥς ἤκουσεν, ἀναλαβὼν τὴν ἵππον τὴν ἅμα αὐτῷ
 πᾶσαν ἦει ὥς ἐπὶ τὸν Ὑδραώτην, ἵνα περ παρατετάχθαι τοὺς
 Μαλλοὺς ἐξηγγέλλετο· οἱ δὲ πεζοὶ ἔπεσθαι αὐτῷ ἐτάχθησαν.
 ὥς δὲ ἀφίκετό τε ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐν τῷ πέραν τοὺς πολε-
 μίους τεταγμένους κατεῖδε, ὥς εἶχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐμβάλλει
 6 ἐς τὸν πόρον ξὺν τῇ ἵππῳ μόνῃ. οἱ δέ, ἰδόντες ἐν μέσῳ

5. μεταπυργίον. μεταπύργιον =
 paries intergerivus Plin. XXXV 14
 d. h. Curtine. Wie hier II 23, 6.
 In gleicher Bedeutung ist I 21, 4
 μεσοπύργιον gebraucht.

Cap. 8.

2. ἐς τὴν ἐπιούσαν. II 7, 1 ἐς δὲ
 τὴν ὑστεραίαν προὐχώρει ἐπὶ τὸν
 ποταμὸν τὸν Πίναρον.

τοῦ ποταμοῦ ὄντα ἤδη Ἀλέξανδρον, κατὰ σπουδὴν μὲν, ξυν-
 τεταγμένοι δὲ ὅμως ἀπεχώρουν ἀπὸ τῆς ὄχθης· καὶ Ἀλέξαν-
 δρος ξὺν μόνῃ τῇ ἵππῳ εἴπετο. ὥς δὲ κατεῖδον ἱππέας
 μόνους, ἐπιστρέψαντες οἱ Ἴνδοι καρτερώς ἐμάχοντο, πλήθος
 ὄντες ἐς πέντε μυριάδας. καὶ Ἀλέξανδρος ὡς τὴν τε φάλαγγα
 αὐτῶν πικνὴν κατεῖδε καὶ αὐτῷ οἱ πεζοὶ ἀπήσαν, προσβολὰς
 μὲν ἐποιεῖτο ἐς κύκλους παριππεύων· ἐς χεῖρας δὲ οὐκ ἦει
 τοῖς Ἰνδοῖς. καὶ ἐν τούτῳ παραγίνονται αὐτῷ οἱ τε Ἀργαῖνες 7
 καὶ ἄλλαι τάξεις τῶν ψιλῶν, ἃς δὴ ἐπιλέκτους ἅμα οἱ ἦγε,
 καὶ οἱ τοξόται· οὐ πόρρω δὲ οὐδὲ ἡ φάλαγξ ἐφαίνετο τῶν
 πεζῶν. καὶ οἱ Ἴνδοι ὁμοῦ σφισι πάντων τῶν δεινῶν προσ-
 κειμένων ἀποστρέψαντας ἤδη προτροπάδην ἔφρουγον ἐς πόλιν
 ὀχυρωτάτην τῶν πλησίον. καὶ Ἀλέξανδρος ἐπόμενός τε αὐ- 8
 τοῖς πολλοὺς ἔκτεινε καὶ ὥς ἐς τὴν πόλιν οἱ διαφύγοντες
 κατειλήθησαν, πρῶτα μὲν τοῖς ἱππεῦσιν ἐξ ἐφόδου ἐκκυλῶ-
 σατο τὴν πόλιν· ὥς δὲ οἱ πεζοὶ αὐτῷ παρήσαν, ταύτῃ μὲν
 τῇ ἡμέρᾳ περιστρατοπεδεύει ἐν κύκλῳ τοῦ τείχους, ὅτι οὐ
 πολὺ τε τῆς ἡμέρας ὑπελείπετο ἐς τὴν προσβολὴν καὶ ἡ
 στρατιὰ αὐτῷ ὑπὸ τε πορείας μακρᾶς οἱ πεζοὶ καὶ ὑπὸ δι-
 ῶξεως συνεχοῦς οἱ ἵπποι καὶ οὐχ ἥμιστα κατὰ τὸν πόρον
 τοῦ ποταμοῦ τεταλαιπωρήσαν·

τῇ δὲ ὑστεραία διχῇ διελὼν τὸν στρατὸν τοῦ μὲν ἐτέ- 9
 ρου αὐτὸς ἡγούμενος προσέβαλλε τῷ τείχει, τὸ δὲ ἕτερον
 Περδίκκας προσῆγε. καὶ ἐν τούτῳ οὐ δεξιόμενοι οἱ Ἴνδοι
 τῶν Μακεδόνων τὴν ὀρμὴν τὰ μὲν τείχη τῆς πόλεως λει-
 πουσιν, αὐτοὶ δὲ ἐς τὴν ἄκραν ξυνέφρουγον. Ἀλέξανδρος μὲν
 οὖν καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν πυλίδι τινα κατασχίσαντες παρήλθον
 εἰς τὴν πόλιν πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων· οἱ δὲ ὁμοῦ Περδίκκα 2
 τεταγμένοι ὑστέρησαν ὑπερβαίνοντες κατὰ τὰ τείχη οὐκ εὐ-
 πετῶς, οὐδὲ τὰς κλίμακας οἱ πολλοὶ αὐτῶν φέροντες, ὅτι
 ἐαλωμένοι αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις, ὥς ἐρημούμενα τῶν προ-

6. ἐς κύκλους παριππεύων. S. z. IV 4, 6.

8. ἡ στρατιὰ—οἱ πεζοὶ—οἱ ἵπποι. Die beiden Teilbegriffe sind dem Gesamts subject appositiv angefügt. Vgl. I 19, 4 οἱ Μιλήσιοι πανταχόθεν ἤδη προσκειμένων σφισι τῶν Μακεδόνων οἱ μὲν διατοῦντες σφᾶς ἐν τῇ θαλάσῃ ἐς νησίδα τινα τῇ πόλει ἐπικειμένην διενήχοντο,

οἱ δὲ ἐς κελύτια ἐμβαίνοντες ἐν τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἐγκατελήφθησαν. S. c. 9, 2.

Cap. 9.

Alexander erhält beim Sturm auf die feste Stadt der Maller eine lebensgefährliche Wunde.

2. ὑπερβαίνοντες begründet ὑστέρησαν. — οἱ πολλοί. S. z. c. 8, 8.

- μαχομένων τὰ τεῖχη κατείδον. ὥς δὲ ἡ ἄκρα ἐχομένη πρὸς τῶν πολεμίων καὶ πρὸ ταύτης τεταγμένοι εἰς τὸ ἀπομάχεσθαι πολλοὶ ἐφάνησαν, ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, οἱ δὲ προσθέσει ὅπη παρείκοι τῶν κλιμάκων βιάσασθαι ἐπειρῶντο εἰς τὴν ἄκραν. Ἀλέξανδρος δέ, ὥς βλακύνειν αὐτῷ ἐδόκουν τῶν Μακεδόνων οἱ φέροντες τὰς κλίμακας, ἀρπάσας κλίμακα ἐνὸς τῶν φερόντων προσέθηκε τῷ τείχει αὐτὸς καὶ εἰληθεὶς ὑπὸ τῇ ἀσπίδι ἀνέβαινεν· ἐπὶ δὲ αὐτῷ Πευκίστας ὁ τὴν ἱερὰν ἀσπίδα φέρων, ἣ ἐκ τοῦ νεῶ τῆς Ἀθηναῖς τῆς Ἰλιάδος λαβὼν ἅμα οἱ εἶχεν Ἀλέξανδρος καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐφέρετο ἐν ταῖς μάχαις· ἐπὶ δὲ τούτῳ Λεοννάτος ἀνῆει κατὰ τὴν αὐτὴν κλίμακα ὁ σωματοφύλαξ· κατὰ δὲ ἄλλην κλίμακα Ἀβρέας τῶν διμοιριτῶν τις στρατευομένων.
- 4 ἤδη τε πρὸς τῇ ἐπάλξει τοῦ τεύχους ὁ βασιλεὺς ἦν καὶ ἐρείσας ἐπ' αὐτῇ τὴν ἀσπίδα τοὺς μὲν ὥθει εἰς τὸ τεύχος τῶν Ἰνδῶν, τοὺς δὲ καὶ αὐτοῦ τῷ ξίφει ἀποκτείνοντας γεννυμῶκει τὸ ταύτη τεῖχος· καὶ οἱ ὑπάσπισται ὑπέροφθοι γενόμενοι ὑπὲρ τοῦ βασιλέως σπουδῇ ὠδοῦμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν κλίμακα συντριβούσιν αὐτήν, ὥστε οἱ μὲν ἤδη ἀνιόντες αὐτῶν κάτω ἔπεσον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἄπορον ἐποίησαν τὴν ἄνοδον.
- 5 Ἀλέξανδρος δὲ ὥς ἐπὶ τοῦ τεύχους σταῖς κύκλῳ τε ἀπὸ τῶν πλησίον πύργων ἐβάλλετο, οὐ γὰρ πελάσαι γε ἐτόλμα τις αὐτῷ τῶν Ἰνδῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς πόλεως, οὐδὲ πόρῳ τούτῳ γε ἔσακοντιζόντων, ἔτυχε γὰρ τι καὶ προσκεχωσμένον ταύτῃ πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ δῆλος μὲν ἦν Ἀλέξανδρος ὢν τῶν τε ὀπλων τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ ἀτόπῳ

— ὅπη παρείκοι. παρείκει gebraucht auch Thukydides im Sinne des unpersönlichen ἔγχωρεῖ es geht an. Vgl. Thuk. III 1 καὶ προσβολαὶ ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων ὅπη παρείκοι. Bei Arrian noch I 23, 2. — βιάσασθαι εἰς „mit Gewalt eindringen in“.

3. τὴν ἱερὰν ἀσπίδα. S. c. 10, 2 und I 11, 7 ἀνελεθόντα δὲ (λέγουσι) ἐς Ἴλιον τῇ τε Ἀθηναῖ ἄνδρῳ τῇ Ἰλιάδι, καὶ τὴν πανοπλίαν τὴν αὐτοῦ ἀναθεῖναι ἐς τὸν νεῶν καὶ καθελεῖν ἀντὶ ταύτης τῶν ἱερῶν τινα ὀπλων ἐτι ἐκ τοῦ Τρωικοῦ ἔργου σωζόμενα. καὶ ταῦτα λέγου-

σιν ὅτι οἱ ὑπάσπισται ἔφερον πρὸ αὐτοῦ ἐς τὰς μάχας. — τῶν διμοιριτῶν ist Praedicat zu στρατευομένων. Dimoiriten, den römischen duplicarii entsprechend, hiessen diejenigen, welche den doppelten Sold erhielten. Vgl. VII 23, 3. — Zur Stellung des τις (zwischen Artikel und dem zugehörigen Substantiv), wie sie bei Herodot die regelmässige ist, vgl. VII 3, 4. 22, 3.

4. τῶν Ἰνδῶν hängt von τοὺς μὲν ab.

5. καὶ ὑπὸ τῶν. Das καὶ entspricht dem vorausgegangenen τε (κύκλῳ τε ἀπὸ τῶν πλησίον πύργων). —

τῆς τόλμης, ἔγνω δὲ ὅτι αὐτοῦ μὲν μένων κινδυνεύσει μῆδὲν ὅ τι καὶ λόγον ἄξιον ἀποδεικνύμενος, καταπηδήσας δὲ εἰς τὸν τείχους τυχὸν μὲν αὐτῷ τούτῳ ἐκπλήξει τοὺς Ἰνδούς, εἰ δὲ δὴ καὶ κινδυνεύειν δέοι, μεγάλα ἔργα καὶ τοῖς ἔπειτα πνθῆσθαι ἄξια ἐργασάμενος οὐκ ἀσπονδεῖ ἀποθανεῖται· ταῦτα γνοὺς καταπηδᾷ ἀπὸ τοῦ τείχους εἰς τὴν ἄκραν. ἔνθα δὲ δὴ ἐρεισθεῖς πρὸς τῷ τείχει τοὺς μὲν τινας εἰς χεῖρας ἐλθόντας καὶ τὸν γε ἡγεμόνα τῶν Ἰνδῶν προσφερόμενόν οἱ θρασύτερον παῖσας τῷ ξίφει ἀποκτείνει· ἄλλον δὲ πελάζοντα λίθῳ βαλὼν ἔσχε, καὶ ἄλλον λίθῳ, τὸν δὲ ἐγγυτέρω προσάγοντα τῷ ξίφει αὐθις. οἱ δὲ βάρβαροι πελάζειν μὲν αὐτῷ οὐκέτι ἤθελον, ἔβαλλον δὲ πάντοθεν περιεσθηκότες ὅ τι τις ἔχων βέλος ἐτύγχανεν ἢ ἐν τῷ τότε ἔλαβεν.

Ἐν τούτῳ δὲ Πενκέστας τε καὶ ὁ διμοιρίτης Ἀβρέας¹⁰ καὶ ἐπ' αὐτοῖς Λεοννάτος, οἱ δὴ μόνοι ἔνχον πρὶν ξυντριβῆναι τὰς κλίμακας ἀναβεβηκότες ἐπὶ τὸ τεῖχος, καταπηδήσαντες καὶ αὐτοὶ πρὸ τοῦ βασιλέως ἐμάχοντο. καὶ Ἀβρέας μὲν ὁ διμοιρίτης πίπτει αὐτοῦ, τοξευθεὶς εἰς τὸ προσωπον· Ἀλέξανδρος δὲ βάλλεται καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ θώρακος εἰς τὸ στῆθος τοξεύματι ὑπὲρ τὸν μαστόν, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος ὅτι καὶ πνεῦμα ὁμοῦ τῷ αἵματι ἐκ τοῦ τραύματος ἔξεπνεῖτο. ὁ δέ, ἔστε μὲν ἔτι θερμοὺν ἦν αὐτῷ τὸ αἷμα,² καίπερ κακῶς ἔχων, ἡμύνετο· πολλοῦ δὲ δὴ τοῦ αἵματος καὶ ἀθρόου, οἷα δὴ ξὺν πνεύματι, ἐκρύντος, ἱλιγγός τε

τῷ ἀτόπῳ τῆς τόλμης. S. z. V 7, 5. — μῆδὲν ὅ τι καὶ λόγ. ἄξιον. Hier wie V 24, 4 hat καὶ vermindernde Kraft (= auch nur, Gegens.: geschweige denn). S. z. V 24, 4. — τυχόν. S. z. V 5, 3. — εἰ δὲ μή — *sin minus* (scil. *hostes perterrefaciat*) et utique *periclitandum sit ipsi, saltem magnis rebus dignisque memoria posterorum editis moriturum*. Offenbar schwebte dem Schriftsteller Hom. II. XXII 305 vor: Μὴ μὲν ἀσπονδεῖ γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ὄρεσας τι καὶ ἐσσομένοισι πνθῆσθαι (Worte des Hektor). — ταῦτα γνοὺς leitet, den Inhalt des vielfach gegliederten Vordersatzes zusammenfassend, den Nachsatz ein.

6. προσφερόμενον οἱ. Zur Be-

deutung vgl. I 1, 11 Ἀλέξανδρος τοὺς τοξότας εἰς τοὺς Θωράκας ἐκτοξεύειν ἐκέλευσεν ὅπῃ προσφέροιντο. — ἔσχε = ἐπέσχε. — προσάγοντα. Nur spätere Schriftsteller gebrauchen *προσάγειν* in der Bedeutung andringen von Einzelnen. Vgl. Dionys. Halic. arch. Rom. IX 48 ὁ μὲν ὑπὸ τῆς κελυσθεῖς ὑπ' αὐτοῦ προσήγεν. In etwas verschiedener Bedeutung scheint *προσάγειν* c. 13, 2 gebraucht.

Cap. 10.

1. τὰς κλίμακας. Weist auf c. 9, 9 zurück, wo übrigens nur von einer Leiter die Rede war. — ὥστε weshalb. — πνεῦμα Luft; der Pfeil war also in die Lunge gedrungen. Den Vorgang erzählen in

αὐτὸν καὶ λειποψυχία κατέσχε καὶ πίπτει αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀσπίδα ξυννεύσας. Πενκέστας δὲ περιβὰς πεπτωκότι καὶ ὑπερσχὼν τὴν ἱερὰν τὴν ἐξ Ἰλίου ἀσπίδα πρὸ αὐτοῦ καὶ Λεοννάτος ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα οὗτοί τε βάλλονται ἀμφοτέροι καὶ Ἀλέξανδρος ἐγγὺς ἦν ἤδη ὑπὸ τοῦ αἵματος ἐκλιπεῖν.

3 τοῖς γὰρ Μακεδόσι καὶ ταύτῃ ἐν ἀπόρῳ γεγένητο τὰ τῆς προσβολῆς ὅτι οἱ τὸν Ἀλέξανδρον βαλλόμενόν τε ἐπὶ τῷ τείχει ἰδόντες καὶ πηδῶντα εἶσω ἐς τὴν ἄκραν, ὑπὸ σπουδῆς τε καὶ φόβου μὴ τι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς πάθῃ οὐ ξὺν νῷ κινδυνεύων, τὰς κλίμακας συντετριφότες ἄλλοι ἄλλας μηχανὰς ἐς τὸ ἀνελθεῖν ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥς ἐν ἀπόροις ἐμψυχύνοντο, οἱ μὲν πασσάλους ἐμπηγνύοντες ἐς τὸ τεῖχος, γήινον ὄν, καὶ κατὰ τούτους ἐκκρεμαννύμενοι χαλεπῶς ἀν-

4 εἶρπον, οἱ δὲ, ἄλλοι ἐπ' ἄλλους ἐπιβαίνοντες. ὁ δὲ πρῶτος ἀνελθὼν ἐνρίπτει ἑαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους ἐς τὴν πόλιν, ἵνα περ τὸν βασιλέα ἐώρων κείμενον, ξὺν οἰμωγῇ καὶ ἀλαλαγμῷ πάντες. ἤδη τε ἀμφ' αὐτῷ πεπτωκότι καρτερὰ μάχη ξυνεῖσθηκει ἄλλου ἐπ' ἄλλῳ τῶν Μακεδόνων προασπίζοντος, καὶ ἐν τούτῳ οἱ μὲν τὸν μοχλὸν ὅτῳ εἶχετο ἢ κατὰ τὸ μεταπύργιον πύλην κατασχίσαντες ἐπ' ὀλίγους παρήεσαν· οἱ δὲ καθ' ὃ τι ἡ πύλη διέσχε τοὺς ὤμους ὑποθέντες καὶ ὦσαντες ἐς τὸ εἶσω τοῦ τείχους ἀνεπέτασαν ταύτῃ τὴν ἄκραν.

der Hauptsache übereinstimmend mit Arrian Curtius IX 20, 9. Justin. XII 9. Diodor. XVII 99.

2. λειποψυχία κατέσχε. Vgl. Curt. IX 20, 10 Quo vulnere afflictus, magna vi sanguinis emicante, remisit arma moribundo similis, adeoque resolutus, ut ne ad vellendum quidem telum sufficeret dextera. — τὴν ἱερὰν ἐξ Ἰ. ἀσπίδα. S. z. c. 9, 3. — ἐγγὺς ἦν ἐκλιπεῖν. Vgl. III 15, 3 Ἀλέξανδρος δὲ ἐγγὺς ἦν προσμύξει ἤδη τῷ δεξιῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Anders III 13, 2 ἐγγὺς ἦν (ὁ Ἀλέξανδρος) τοῦ ἐξαλλάσσειν τὸν ὀδοπεποιημένον πρὸς τῶν Περσῶν ὥρων. — ὑπὸ τοῦ αἵματος, ἐκρυνέντος.

3. καὶ ταύτῃ auch deshalb; wie hier I 13, 3 τοὺς γὰρ πολεμίους οὐ δοκῶ τολμήσειν πλησίον ἡμῶν ἀνλίσθῃναι, καὶ ταύτῃ παρέξειν ἔωθεν εὐπετῶς τῷ στρατῷ διαβαλεῖν

τὸν πόρον und V 27, 9. — ὥς ἐν ἀπόροις so gut es in der Verlegenheit möglich war. — οἱ δὲ erg. ἀνείρπον.

4. ὁ δὲ πρῶτος ἀνελθὼν „der jedesmal zuerst hinaufgelangte“. — ἤδη τε — καὶ ἐν τούτῳ entsprechen sich sehr häufig bei Arrian zum Ausdruck der Gleichzeitigkeit (Parataxis). — μάχη ξυνεῖσθηκει. Wie hier IV 29, 6. S. z. V 17, 3. — ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, alio post alium ex Macedonibus scutum praetendente. — ἐπ' ὀλίγους erg. τεταγμένοι „nur wenige neben einander“. Häufiger ist in dieser Bedeutung ἐπὶ cum genet. S. z. VI 3, 2 (ἐφ' ὧσαν). Doch vgl. Xen. Anab. IV 8, 11 ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι (= in langen Colonnen), worauf kurz nachher folgt ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι.

Ἐν τούτῳ δὲ οἱ μὲν ἔκτεινον τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ ἀπ- 11
 ἔκτεινάν γε πάντας οὐδὲ γυναικα ἢ παῖδα ὑπολείποντες·
 οἱ δὲ ἐξέφερον τὸν βασιλέα ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κακῶς ἔχοντα,
 οὐπω γινώσκοντες βιώσιμον ὄντα. τὸ δὲ βέλος ἐξεκῦσαι
 ἐκ τοῦ τραύματος ἐπιτεμόντα τὴν πληγὴν οἱ μὲν Κριτόδημον
 ἀνέγραψαν, ἱατρὸν Κῶον, τὸ γένος τῶν Ἀσκληπιάδην· οἱ δέ,
 Περδίκκαν τὸν σωματοφύλακα, οὐ παρόντος ἐν τῷ δεινῷ
 ἱατροῦ, ἐγκελευσαμένου Ἀλεξάνδρου τῷ ξίφει ἐπιτεμεῖν τὴν
 πληγὴν καὶ κομίσασθαι τὸ βέλος. ἐν δὲ τῇ κομιδῇ φορὰ 2
 αἵματος πολλοῦ γίνεται, ὥστε λειποψυχῆσαι αὐτοῖς Ἀλέξαν-
 δρον καὶ οὕτω σχεθῆναι αὐτῷ τὸ αἷμα ὑπὸ τῇ λειποψυχίᾳ.
 πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀναγράφεται τοῖς ξυγγραφεῦσιν ὑπὲρ
 τοῦ παθήματος, καὶ ἡ φήμη παραδεξαμένη αὐτὰ κατὰ τοὺς
 πρώτους ψευσαμένους ἔτι καὶ εἰς ἡμᾶς διασώζει, οὐδὲ ἀφήσει
 παραδιδούσα καὶ ἐφεξῆς ἄλλοις τὰ ψευδῆ, εἰ μὴ ὑπὸ τῆσδε
 τῆς ξυγγραφῆς παύσεται.

Αὐτίκα ἐν Ὀξυδράκαις τὸ πάθημα τοῦτο γενέσθαι Ἀλε- 3
 ξάνδρῳ ὁ πᾶς λόγος κατέχει· τὸ δὲ ἐν Μαλλοῖς, ἔθνη
 αὐτονόμῳ Ἰνδικῷ, ξυνέβη, καὶ ἡ τε πόλις Μαλλῶν ἦν καὶ
 οἱ βαλόντες Ἀλέξανδρον Μαλλοί· οἱ δὲ ἐγνώκεσαν μὲν
 ξυμμίζαντες τοῖς Ὀξυδράκαις οὕτω διαγωνίζεσθαι, ἐφθῆ δὲ
 διὰ τῆς ἀνύδρου ἐπ' αὐτοὺς ἐλάσας πρὶν τινα ὠφέλειαν

Cap. 11.

1. οὐδὲ γυναικα — ὑπολείποντες. So auch Curtius IX 5, 20. *Non senibus, non feminis, non infantibus parcutur: quisquis occurreret, ab illo vulneratum regem esse credebant.* — βιώσιμον. II 4, 8 καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἱατροὺς οὐκ οἶεσθαι Ἀλέξανδρον εἶναι βιώσιμον. — ἐπιτεμόντα τὴν πληγὴν. *patefacto latius vulnere.* Vgl. Curt. IX 5, 22. *Rege in tabernaculum relato medici lignum sagittae corpori infixum, ita ne spiculum moveretur, absciunt. Corpore deinde nudato animadvertunt hamos inesse telo, nec aliter id sine pernicie corporis extrahi posse, quam ut secundo vulnus aurent.* — Κριτόδημον. Bei Curtius a. O. heisst der Arzt Critobulus. — Κῶον — Ἀσκληπιάδην. Neben Epidauros war auch die Insel Kos ein berühmter Sitz

des Asklepiosdienstes, wo das Studium der Heilkunst seit Alters Pflege gefunden hatte. Wie schon die Homerischen Aerzte Paion, Machaon, Podaleirios Asklepiaden heissen, so hatte auch der berühmteste Arzt des geschichtlichen Alterthums Hippokrates vorzugsweise an den in Kos aufgezeichneten Heilmethoden seine Studien gemacht.

2. λειποψυχῆσαι. Curt. IX 5, 28 *Igitur patefacto latius vulnere et spiculo evulso ingens vis sanguinis emanare coepit lingue animo* (= λειποψυχῆσαι) *rex et caligine oculis offusa, veluti moribundus extendi.* — κατὰ c. acc. nach, gemäss. — οὐδέ. Ein Attiker würde καὶ οὐ gesetzt haben. S. z. IV 9, 4.

3. αὐτίκα „so zum Beispiel gleich“ wird oft gebraucht zur Einführung eines Beispiels zum Beleg einer eben aufgestellten Behauptung. — ὁ πᾶς λόγος κατέχει.

- αὐτοῖς παρὰ τῶν Ὀξυδρακῶν γενέσθαι ἢ αὐτοὺς ἐκείνοις τι
 4 ἐπωφελεῖσαι. ἐπεὶ καὶ τὴν τελευταίαν μάχην τὴν πρὸς Δα-
 ρεῖον γενομένην, καθ' ἣντινα ἔφυγε Δαρεῖος οὐδὲ πρόσθεν
 ἔληξε τῆς φυγῆς πρὶν ξυλληφθῆναι ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Βῆσσαν
 καὶ προσάγοντος ἤδη Ἀλεξάνδρου ἀποθανεῖν, πρὸς Ἀρβήλοις
 γενέσθαι ὁ πᾶς λόγος κατέχει, καθάπερ οὖν καὶ τὴν πρὸ
 ταύτης ἐν Ἰσσω, καὶ τὴν πρώτην ἱππομαχίαν πρὸς Γρανικῷ.
 5 ἀλλὰ πρὸς Γρανικῷ μὲν ξυνέβη μάχῃ ἱππικῇ καὶ πρὸς Ἰσσω
 ἢ αὖτις πρὸς Δαρεῖον μάχῃ. Ἀρβηλα δὲ τοῦ χώρου ἐν ᾧ
 τὴν ἐσχάτην μάχην Δαρεῖός τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐμαχέσαντο
 οἱ μὲν τὰ πλεῖστα ξυγγράψαντες λέγουσιν ὅτι ἑξακοσίους
 σταδίου ἀπέχει, οἱ δὲ τὰ ἐλάχιστα, ὅτι ἐς πεντακοσίους.
 ἀλλὰ ἐν Γαυγαμήλοις γὰρ γενέσθαι τὴν μάχην πρὸς τῷ
 6 ποταμῷ Βουμῳδῷ λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος. πόλις
 δὲ οὐκ ἦν τὰ Γαυγάμηλα, ἀλλὰ κώμη μεγάλη, οὐδὲ ὀνο-
 μαστὸς ὁ χώρος οὐδὲ εἰς ἀκοὴν ἥδὺ τὸ ὄνομα. ἔνθεν δέ
 μοι δοκεῖ πόλις οὕσα τὰ Ἀρβηλα ἀπηνέγκατο τὴν δόξαν τῆς
 μεγάλης μάχης. εἰ δὲ πρὸς Ἀρβήλοις γρη῏ οἶσθαι γενέσθαι
 τὸ ἔργον ἐκεῖνο, εἰς τοσόνδε Ἀρβήλων ἀπέχον, καὶ τὴν ἐν
 Σαλαμῖνι γενομένην ναυμαχίαν πρὸς Ἰσθμῷ τῷ Κορινθίων
 ἔξεστι λέγειν ὅτι ἐγένετο, καὶ τὴν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐ-
 βοίας πρὸς Αἰνίῳ ἢ Σουνίῳ.
- 7 Καὶ μὴν ὑπὲρ τῶν ὑπερασπισάντων ἐν τῷ κινδύνῳ
 Ἀλεξάνδρου, Πενκέσταν μὲν γενέσθαι ξύμπαντες ὁμολογοῦσιν,
 ὑπὲρ Λεοννάτου δὲ οὐκέτι ξυμφέρονται οὐδὲ ὑπὲρ Ἀβρόου
 τοῦ διμοιρίτου. καὶ οἱ μὲν ξύλῳ πληγνέντα κατὰ τοῦ κρά-

λόγος κατέχει (oder ἔχει) „die Rede (Sage) oder Ueberlieferung besteht“ ist eine bei Arrian häufige Wendung, öfter mit dem Zusatz *πλείων* (VII 16, 3) oder *πολύς* (II 3, 1) oder wie hier und unten (4) *πᾶς*. — ἐπωφελεῖν ist wol nur der Deutlichkeit halber hier der Regel zuwider mit Dativ verbunden. Doch vgl. Herod. IX 103 *προσωφελεῖν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι*.

4. ἐπεὶ καὶ. S. z. IV 9, 9. — πρὶν mit Infin. nach einem negativen Hauptsatz. S. z. V 11, 4. — ἐν Ἰσσω. S. II 7. — πρὸς Γρανικῷ. S. I 13.

6. οὐδέ — οὐδέ. S. z. V 10, 2. — μοι δοκεῖ. S. z. V 26, 1 (λέγω). —

τὸ ἔργον. S. z. V 14, 2. — εἰς τοσόνδε „so weit steht in räumlichem Sinne noch VII 15, 6 ἐς τοσόνδε ἀπὸ τῆς οἰκίας προσβένσαι“.

7. καὶ μὴν führt ein neues Beispiel zur Bekräftigung der oben (2) aufgestellten Behauptung ein. — ὑπὲρ c. gen. findet sich in der Bedeutung „in Rücksicht auf, in Betreff“ nicht selten bei den Rednern. Im Uebrigen ist *πρὸς* c. gen. in diesem Sinne üblicher. — γενέσθαι. Das hierzu gehörige Praedicat ist aus τῶν ὑπερασπισάντων zu ergänzen. — οὐκέτι „nicht (mehr) ebenso“ (mit Beziehung auf Πενκέσταν). — διμοιρίτον. S. z. c. 9, 3.

νοὺς Ἀλέξανδρον καὶ ἱλιγγιάσαντα πεσεῖν, αὐτοῖς δὲ ἀνα-
στάντα βληθῆναι βέλει διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήθος.
Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ταύτην μόνην τὴν πληγὴν πληγῆναι
λέγει τὴν ἐς τὸ στήθος. τὸ δὲ δὴ μέριστον πλημμέλημα 8
τῶν ξυγγραφέων τὰ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον ἐκείνο τίθεμαι ἔργω.
Πτολεμαῖον γὰρ τὸν Λάγου ἔστιν οἱ ἀνέγραψαν ξυναναβῆναι
τε Ἀλεξάνδρῳ κατὰ τὴν κλίμακα ὁμοῦ Πευκέστῃ καὶ ὑπερ-
ασπίσαι κειμένον, καὶ ἐπὶ τῷδε Σωτήρᾳ ἐπικληθῆναι τὸν
Πτολεμαῖον· καίτοι αὐτὸς Πτολεμαῖος ἀναγέγραπεν οὐδὲ
παραγενέσθαι τούτῳ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ στρατιᾶς γὰρ αὐτὸς
ηγούμενος ἄλλας μάχεσθαι μάχας καὶ πρὸς ἄλλους βαρβάρους.
ταῦτα μὲν δὴ ἐν ἐκβολῇ τοῦ λόγου ἀναγεγράφθω μοι, ὥς
μὴ ἀταλαίπωρον γίνεσθαι τοῖς ἔπειτα ἀνθρώποις τὴν ὑπὲρ
τῶν τηλικούτων ἔργων τε καὶ παθημάτων ἀφήγησιν.

Ἐν ᾧ δὲ Ἀλέξανδρος αὐτοῦ μένων τὸ τραῦμα ἔθερα- 12
πέυετο, ἐς τὸ στρατόπεδον ἔνθενπερ ὠρμήθη ἐπὶ τοὺς Μαλ-
λοὺς ὁ μὲν πρῶτος λόγος ἦκεν ὅτι τεθνηκὼς εἴη ἐκ τοῦ
τραύματος. καὶ τὰ μὲν πρῶτα οἰμωγὴ ἦν τῆς στρατιᾶς
ξυμπάσης, ἄλλου ἄλλῳ παραδιδόντος τὴν φήμην· παυσάμενοι
δὲ τῆς οἰμωγῆς ἄθρυμοί τε καὶ ἄποροι ἦσαν ὅστις μὲν ἐξ-
ηγούμενος ἔσται τῆς στρατιᾶς (πολλοῖς γὰρ δὴ ἐν ἴσῳ τὰ 2

8. ἔστιν οἷ. Wen Arrian im Sinne hatte, lehrt Curtius IX 5, 21: *Ptolemaeus, qui postea regnavit, huic pugnae affuisse, auctor est Clitar- chus et Timagenes. Sed ipse, scilicet gloriae suae non refragatus, affuisse, missum in expeditionem, memoriae tradidit. Tanta com- ponentium vetusta rerum monu- menta vel securitas, vel par huic vitium, credulitas fuit.* — ἐπὶ τῷδε. S. z. c. 6, 3. — Σωτήρᾳ. Ptolemaeus erhielt diesen Beinamen vielmehr durch die dankbaren Rhodier, welche er im J. 304 gegen Demetrius Poliorcetes unterstützt hatte (Pau- san. I 8, 6). — οὐδὲ παραγενέσθαι ne affuisse quidem, nedum ut illa fecerit, quae alii de ipso nar- rant. — ἐκβολῇ Abschweifung, ein thukydeischer Ausdruck (I 97 ἔγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιήσαμην διὰ τόδε). — ὥς μὴ — γίνεσθαι. S. z. c. 5, 3. Gedanke: „Mögen Spätere, durch

diesen Tadel gewarnt, mit unverdrossener Mühe die Wahrheit zu erforschen, bestrebt sein“. Offenbar schwebte dem Arrian bei dieser Aufforderung Thukydides I 20, 4 vor: οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολ- λοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

Cap. 12.

Freude des Heers über die unverhoffte Rettung Alexanders.

1. ἐς τὸ στρατόπεδον ἔνθενπερ. Zwar gelangte die Nachricht zu demselben Heer, von dem er sich zum Zug gegen die Maller getrennt hatte, doch befand sich dasselbe nicht mehr an demselben Ort (nämlich am Zusammenfluss des Hydaspes und Acesines) sondern vielmehr am Zusammenfluss des Acesines und Hydraotes.

2. πολλοῖς γὰρ ἐν ἴσῳ τὰ τῆς ἀξιώσεως ἐδόκει καθεστῆναι. Ge-

τῆς ἀξιώσεως ἐδόκει πρὸς τε αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πρὸς Μακεδόνων καθεστηκέναι), ὅπως δὲ ἀποσπῶνται εἰς τὴν οἰκίαν, τοσούτων μὲν ἐθνῶν μαχίμων περιειργόντων σφᾶς ἐν κύκλῳ, τῶν μὲν οὐπω προσκεχωρηκότων, ἃ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας εἰκάζον ἀγωνεῖσθαι καρτερώς, τῶν δὲ ἀποστησόμενων, ἀφαιρεθέντος αὐτοῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου φόβου· ποταμῶν τε ἐν μέσῳ ἀδιαβάτων τότε γε ἐδόκουν εἶναι. καὶ πάντα σφίσιν ἄπορα καὶ ἀμήχανα ἐρήμοις Ἀλεξάνδρου ἐφαί-
 3 νετο. ὥς δὲ ἦκε ποτε λόγος ὅτι ξῆ Ἀλέξανδρος, τοῦτω μὲν μόρις ξυνεχώρησαν· εἰ δὲ καὶ βιώσιμός ἐστιν, οὐπω ἐπιστεύετο. ὥς δὲ καὶ γράμματα παρ' αὐτοῦ ἦκεν ὅτι ὅσον οὐπω κατελεύσεται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, οὐδὲ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ὑπὸ τοῦ ἄραν δέους πιστὰ ἐφαίνετο, ἀλλὰ πλάττεσθαι γὰρ πρὸς τῶν ἀμφ' αὐτὸν σωματοφυλάκων τε καὶ στρατηγῶν εἰκάζετο.

- 13 Καὶ ταῦτα ἐννοήσας Ἀλέξανδρος, μή τι νεωτερισθεῖν ἐν τῇ στρατιᾷ ὅτε πρῶτον ἡδυνήθη κομίζεται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὑδραῶτου τὰς ὄχθας· καὶ πλέων κατὰ τὸν ποταμόν (ἦν γὰρ τὸ στρατόπεδον ἐπὶ ταῖς ξυμβολαῖς τοῦ τε Ὑδραῶτου καὶ τοῦ Ἀκείνιου, ἵνα Ἑφαιστίων τε ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ἦν καὶ Νέαρχος τὸ ναυτικὸν αὐτῷ εἶχεν), ὥς ἐπέλαξεν ἡ ναῦς ἤδη τῷ στρατοπέδῳ τὸν βασιλέα φέρουσα, κελεύει δὴ ἀφελεῖν τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῆς πρύμνης, ὥς καταφανὴς εἶναι
 2 πᾶσιν. οἱ δὲ ἔτι ἠπίστουν, ὥς νεκροῦ δῆθεν κομιζομένου Ἀλεξάνδρου, πρὶν γε δὴ προσσχούσης τῆς νεῶς τῇ ὄχθῃ ὁ μὲν τὴν χεῖρα ἀνέτεινεν ἐς τὸ πλῆθος· οἱ δὲ ἀνεβόησαν,

danke: Viele schienen sich hinsichtlich des Ansehens und der Geltung (τὰ τῆς ἀξιώσεως), worin sie bei Alexander und dem Heere standen, völlig gleichzustehen (ἐν ἴσῳ καθεστηκέναι). — ὅπως δὲ hängt noch von ἄνθρωποι τε ἄποροι ἦσαν ab. — Ἀλεξάνδρου. Gen. obiectivus. Vgl. V 19, 6 τοσούτους Ἀλεξάνδρου φόβος τοῖς βαρβάρους. — ποταμῶν τε — ἐδόκουν εἶναι. Dieser ungefüge Zusatz, welcher nur durch die Annahme eines harten Constructionswechsels gehalten werden könnte, ist wahrscheinlich zu tilgen. Krüger sieht in demselben eine Reminiscenz aus Xen. Anab. III 1, 2 (ποταμοὶ δὲ διεύρογον ἀδιάβατοι ἐν

μέσῳ τῆς οἰκάδε ὁδοῦ) und will demgemäss die ihm verdorben scheinenden Worte τότε δ' ἐδόκουν εἶναι ändern in τῆς οἰκάδε ὁδοῦ διεύρογόντων.

3. ὅσον οὐπω. Wie ὅσον οὐ (= tantum non) fast heisst (VII 20, 8), so ὅσον οὐπω fast schon. Vgl. Thuk. VI 34, 8 οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται καὶ ἐν πλῶ ἐν οἷδ' ὅτι ἤδη εἰσὶ καὶ ὅσον οὐπω παρ-
 εἰσιν.

Cap. 13.

1. μή hängt von κομίζεται ab.
2. δῆθεν. S. z. IV 13, 4. — ἀνασχόντες τὰς χεῖρας als Betende.

ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνασχύοντες τὰς χεῖρας, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρον· πολλοῖς δὲ καὶ δάκρυα ἐπὶ τῷ ἀνελπίστῳ προεχύθη ἀκούσια. καὶ οἱ μὲν τῶν ὑπασπιστῶν κλίνην προσέφερον αὐτῷ ἐκκοιμίζοντες ἐκ τῆς νεώς· ὁ δὲ τὸν ἵπ-³πον προσάγαγεῖν ἐκέλευσεν, ὥς δὲ ἐπιβὰς τοῦ ἵππου ὥφθη αὐθις, κρότῳ δὴ πολλῷ ἐπεκτύπησεν ἡ στρατιὰ πᾶσα· ἐπήχησαν δὲ αἱ τε ὄχθαι καὶ αἱ πλησίον αὐτῶν νάπαι. προσάγων δὲ ἤδη τῇ σκηνῇ καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὥστε καὶ βαδίζων ὀφθῆναι. οἱ δὲ ἐπέλαζον ἄλλος ἄλλοθεν, οἱ μὲν χειρῶν, οἱ δὲ γονάτων, οἱ δὲ τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς ἀπτόμενοι· οἱ δὲ καὶ ἰδεῖν ἐγγύθεν καὶ τι καὶ ἐπευφημήσαντες ἀπελθεῖν· οἱ δὲ ταινίαις ἔβαλλον, οἱ δὲ ἄνθεσιν, ὅσα ἐν τῷ τότε ἡ Ἰνδῶν γῇ παρεῖχε.

Νέαρχος δὲ λέγει ὅτι χαλεποὶ αὐτῷ τῶν φίλων ἐρένοντο ⁴ ὅσοι ἐκάμιζον ὅτι αὐτὸς πρὸ τῆς στρατιᾶς κινδυνεύοι· οὐ γὰρ στρατηγοῦ ταῦτα, ἀλλὰ στρατιώτου εἶναι. καὶ μοι δοκεῖ ἄχθεσθαι Ἀλέξανδρος τοῖσδε τοῖς λόγοις, ὅτι ἀληθεῖς τε ὄντας ἐγίνωσκε καὶ αὐτὸν ὑπαίτιον τῇ ἐπιτιμῇσει. καὶ ὅμως ὑπὸ μένους τε τοῦ ἐν ταῖς μάχαις καὶ τοῦ ἐρωτος τῆς δόξης, καθάπερ οἱ ἄλλης τινὸς ἡδονῆς ἐξηττώμενοι, οὐ καρτε-⁵ρὸς ἦν ἀπέχεσθαι τῶν κινδύνων. ἄνθρωπον δὲ τινα προσβύ-⁵τερον λέγει Βοιωτίου, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου οὐ λέγει, ὥς ἀχθόμενον τε πρὸς τὰς ἐπιτιμῆσεις τῶν φίλων κατέμαθεν Ἀλέξανδρον καὶ ἐσκυθρωπακότα, προσελθόντα τοῦτον βοιωτιάζοντα ἅμα τῇ φωνῇ ταῦτα φάναι· ὦ Ἀλέξανδρε, ἀνδρῶν τὰ ἔργα· καὶ τι καὶ ἱαμβεῖον ὑπειπεῖν, τὸν δὲ νοῦν εἶναι τοῦ ἱαμβείου ὅτι τῷ τι δρῶντι καὶ παθεῖν ἐστὶν ὀφειλόμενον. καὶ τοῦτον ἐν τε τῷ παραντίκῳ εὐδοκιμῆσαι καὶ ἐπιτηδειότε-⁶ρον ἐς τὸ ἔπειτα Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι.

Ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο παρ' Ἀλέξανδρον τῶν Μαλλῶν ¹⁴ τῶν ὑπολειπομένων πρέσβεις, ἐνδιδόντες τὸ ἔθνος, καὶ παρὰ

3. προσάγων. S. z. c. 9, 6. — ἐσθῆτος αὐτῆς. αὐτός heisst hier auch nur wie II 6, 6. — ἰδεῖν hängt von ἐπέλαζον ab.

4. μένους. μένος ist in dieser Bedeutung (= Ungestüm) mehr dichterisch.

5. ἀχθόμενον πρὸς. Vgl. ἐπιαγγῆναι πρὸς (V 14, 2), ἐπαρθῆναι πρὸς (I 18, 8 ἐπαρθέντες πρὸς τὴν του

ναυτικοῦ πταίσματος ἀπαγγελίαν). Vgl. auch oben c. 4, 5. — τοῦ ἱαμβείου. Aeschyl. fr. 444 (Nauck) δράσαντι γὰρ τι καὶ παθεῖν ὀφείλεται. — ἐπιτηδειότερον. ἐπιτηδεῖος „genehm, wert“. S. z. V 10, 6.

Cap. 14.

1. τῶν ὑπολειπομένων. S. u. 3 καὶ τῶν Μαλλῶν τοῖς ἔτι σωζομέ-

Ὁξυδρακῶν οἱ τε ἡγεμόνες τῶν πόλεων καὶ οἱ νομάρχαι αὐτοὶ καὶ ἄλλοι ἅμα τούτοις ἑκατὸν καὶ πενήντα οἱ γνωριμώτατοι αὐτοκράτορες περὶ σπονδῶν δῶρά τε ὅσα μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς κομίζοντες καὶ τὸ ἔθνος καὶ οὗτοι ἐν-
 2 διδόντες. ξυγγνωστὰ δὲ ἀμαρτεῖν ἔφασαν οὐ πάλα παρ' αὐτὸν πρεσβευσάμενοι· ἐπιθυμεῖν γάρ, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι, ἔτι μᾶλλον αὐτοὶ ἐλευθερίας τε καὶ αὐτόνομοι εἶναι, ἥντινα ἐλευθερίαν ἔξ ὅτου Διόνυσος ἐς Ἰνδοὺς ἦκε σῶαν σφίσιν εἶναι ἐς Ἀλέξανδρον· εἰ δὲ Ἀλέξανδρῳ δοκοῦν ἐστίν, ὅτι καὶ Ἀλέξανδρον ἀπὸ θεῶν γενέσθαι λόγος κατέχει, σατράπην τε ἀναδέξασθαι ὅτινα τάττοι Ἀλέξανδρος καὶ φόρους ἀποι-
 3 σειν τοὺς Ἀλέξανδρῳ δόξαντας· διδόναι δὲ καὶ ὀμήρους ἐθέλειν ὅσους ἂν αὐτῇ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ χιλίους ἤτησε τοὺς κρατιστεύοντας τοῦ ἔθνους, οὓς, εἰ μὲν βούλοιτο, ἀντὶ ὀμήρων καθέξειν· εἰ δὲ μή, ξυστρατεύοντας ἔξιν ἔστ' ἂν διαπολεμηθῇ αὐτῷ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς. οἱ δὲ τοὺς τε
 4 χιλίους ἐπεμψαν, τοὺς κρατίστους καὶ μεγίστους σφῶν ἐπι-
 λεξάμενοι, καὶ ἄρματα πεντακόσια οὐκ αἰτηθέντες καὶ τοὺς ἀμβάτας τῶν ἄρμάτων. Ἀλέξανδρος δὲ σατράπην μὲν τού-
 τοις τε καὶ τῶν Μαλλῶν τοῖς ἔτι σωζομένοις ἐπέταξε Φίλιπ-
 4 πον· τοὺς ὀμήρους δὲ αὐτοῖς ἀφῆκε, τὰ δὲ ἄρματα ἔλαβεν.
 Ὡς δὲ ταῦτα αὐτῷ κεκόσμητο καὶ πλοῖα ἐπὶ τῇ διατριβῇ
 τῇ ἐκ τοῦ τραύματος πολλὰ προσεπενευαυπήγητο, ἀναβιβάσας
 ἐς τὰς ναῦς τῶν μὲν ἐταίρων ἱππέας ἑπτακοσίους καὶ χιλί-

νοῖς. — ὅσα μέγιστα erg. νομίζεται. Vgl. V 29, 4 δῶρά τε κομίζοντες ὁ μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς. S. zu dieser Stelle.

2. ὥσπερ τινὲς ἄλλοι. Vgl. III 28, 5 τὸ δὲ ὅρος ὁ Κανυκκῶς ὕψη-
 λὸν μὲν ἐστὶν ὥσπερ τι ἄλλο τῆς Ἀσίας. Häufiger als ὥσπερ wird in dieser steigenden Bedeutung ἔπειρο gebraucht. S. z. IV 7, 5. — ἐλευθερίας τε καὶ εἶναι. Vgl. I 18, 5 καὶ ἐνταῦθα Φασηλιτῶν πρέσβεις ἦγον περὶ φιλίας τε καὶ χροσῶ στεφανῶ στεφανῶσαι Ἀλέξανδρον. Ähnlich IV 30, 3. So werden nicht selten verschiedene Wortarten durch copulative oder adversative Partikeln verbunden. — ἥντινα εἶναι. Ueber den Infin. s. z. IV 29, 1. — δοκοῦν ἐστίν. Um dem Praedicat ein grösseres Gewicht zu

geben (oder auch um eine Handlung als bleibenden Zustand zu bezeichnen), verwenden vornehmlich die Dichter statt des einfachen Verbs nicht selten die Umschreibung mit dem Participium und der Copula εἶναι. Auch bei Herodot ist diese Ausdrucksweise nicht ungewöhnlich. Vgl. II 21, 1 ταχυναντοῦσαι ἦσαν. VII 12, 7 φέροντα ἦν. — καὶ Ἀλέξανδρον wie Dionysos. — λόγος κατέχει. S. z. c. 11, 3. — ἀποίσιν. ἀποφέρειν etwas Schuldiges entrichten (oder abtragen). Vgl. ἀπαιτεῖν, ἀποδιδόναι.

3. ἀμβάτας. Neben dem ἡνίοχος befanden sich auf dem Streitwagen zwei παραβάται (Strab. p. 709).

4. ἐπὶ „über, in Folge“. — διατριβῇ. Curtius V 6, 1 septem diebus curato vulnere. Diodor 17, 99 ἐθερα-

ους, τῶν ψιλῶν δὲ ὅσουςπερ καὶ πρότερον, πεζοὺς δὲ ἐς μυρίους, ὀλίγον μὲν τι τῷ Ὑδραῳτῇ ποταμῷ κατέπλευσεν· ὥς δὲ συνέμειξεν ὁ Ὑδραῳτῆς τῷ Ἀκεσίνῃ, ὅτι ὁ Ἀκεσίνης κρατεῖ τοῦ Ὑδραῳτου τῇ ἐπωνυμίᾳ, κατὰ τὸν Ἀκεσίνην αὖ ἐπλει, ἔστε ἐπὶ τὴν ξυμβολήν τοῦ Ἀκεσίνου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ἦκε. τέσσαρες γὰρ οὗτοι μεγάλοι ποταμοὶ καὶ ναυσίποροι οἱ 5 τέσσαρες εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν τὸ ὕδωρ ξυμβάλλουσιν, οὐ ξὺν τῇ σφετέρᾳ ἑαστος ἐπωνυμίᾳ, ἀλλὰ ὁ Ὑδάσπης μὲν ἐς τὸν Ἀκεσίνην ἐμβάλλει, ἐμβαλὼν δὲ τὸ πᾶν ὕδωρ Ἀκεσίνην παρέχεται καλούμενον· αὐθις δὲ ὁ Ἀκεσίνης οὗτος ξυμβάλλει τῷ Ὑδραῳτῇ, καὶ παραλαβὼν τοῦτον ἔτι Ἀκεσίνης ἐστὶ καὶ τὸν Ὑφασιν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀκεσίνης παραλαβὼν τῷ αὐτοῦ δὴ ὀνόματι ἐς τὸν Ἰνδὸν ἐμβάλλει· ἐμβαλὼν δὲ ξυγχορεῖ ἥδη τῷ Ἰνδῷ. ἔνθεν δὴ ὁ Ἰνδὸς πρὶν ἐς τὸ Δέλτα σχισθῆναι οὐκ ἀπιστῶ ὅτι καὶ ἐς ἑκατὸν σταδίους ἔρχεται καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν τυχὸν ἵναπερ λιμνάζει μᾶλλον.

Ἐνταῦθα ἐπὶ ταῖς ξυμβολαῖς τοῦ Ἀκεσίνου καὶ τοῦ 15 Ἰνδοῦ προσέμενεν ἔστε ἀφίκετο αὐτῷ ξὺν τῇ στρατιᾷ Περδίκκας, καταστρεψάμενος ἐν παρόδῳ τὸ Ἀβαστανῶν ἔθνος αὐτόνομον. ἐν τούτῳ δὲ ἄλλαι τε προσγίγνονται Ἀλεξάνδρῳ τριακόντοροι καὶ πλοῖα στρογγύλα ἄλλα, ἃ δὴ ἐν Ξάθροις ἐναυπηγήθη αὐτῷ, οἱ δὴ καὶ ἄλλο ἔθνος Ἰνδῶν αὐτόνομον προσεχώρησαν. καὶ παρὰ Ὀσσαδίων, καὶ τούτου γένους αὐτόνομον Ἰνδικοῦ, πρέσβεις ἦκον, ἐνδιδόντες καὶ οὗτοι τοὺς Ὀσσαδίους. Φιλίππῳ μὲν δὴ τῆς σατραπείας ὄρους 2 ἔταξε τὰς συμβολὰς τοῦ τε Ἀκεσίνου καὶ Ἰνδοῦ, καὶ ἀπο-

πνέτο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. — ὅσουςπερ καὶ πρότερον d. h. τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας. S. c. 2, 2. — τῷ ποταμῷ κατέπλευσε. Zum Dativ s. z. c. 1, 1.

5. οἱ τέσσαρες. Der Artikel mit Bezugnahme auf die eben genannte Zahl. Wie hier V 6, 2. Den fünften (östlichsten) Nebenfluss des Indos, der von Alexander nicht mehr erreicht wurde, nennt Arrian nicht. Erst Plinius VI 17 erwähnt denselben unter dem Namen Hesidrus, während er bei Ptolemaeos VII 1, 27 Zaradrus heisst. — Ἀκεσίνην παρέχεται. Vgl. Pausan. VIII 23, 2 ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τὸ

ἀπὸ τούτου παρέχεται (= bildet) ποταμὸν αἰέναν, Τράγον καλούμενον. — ξυγχορεῖ τῷ Ἰνδῷ. Wie hier c. 1, 5. — ἐνθεν, von der Vereinigung mit dem Acesines. — ἐς ἑκατόν. S. z. V 4, 2. — τυχόν, S. z. V 5, 3.

Cap. 15.

1. Ἀβαστανῶν. Diese Völkerschaft heisst bei Diodor 17, 102 Σαμβαστοί, bei Curtius V 30, 1 Sabarcae. Sie wohnten zwischen Indus und Acesines. — Xathrer und Ossadier wohnten oberhalb der Maller auf dem linken Indusufer.

- λείπει ξὺν αὐτῷ τοὺς τε Θοῤῃκας πάντας καὶ ἐκ τῶν τάξεων ὅσοι ἐς φυλακὴν τῆς χώρας ἱκανοὶ ἐφαίνοντο. πόλιν τε ἐνταῦθα κτίσαι ἐκέλευσεν ἐπ' αὐτῇ τῇ ξυμβολῇ τοῖν ποταμοῖν, ἐλπίσας μεγάλην τε ἔσεσθαι καὶ ἐπιφανῇ ἐς ἀνθρώπους,
- 3 καὶ νεωσοίκους ποιηθῆναι. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ὁξυάρτης ὁ Βάντριος, ὁ Ῥωξάνης τῆς γυναικὸς Ἀλεξάνδρου πατὴρ, ἦκε παρ' Ἀλεξάνδρου καὶ προστίθῃσιν αὐτῷ Παραπαμισαδῶν σατραπεύειν, ἀπαλλάξας Τιρνάσπην τὸν πρόσθεν σατράπην, ὅτι οὐκ ἐν κόσμῳ ἐξηγεῖσθαι αὐτῷ ὁ Τιρνάσπης ἐξήγγελο.
- 4 Ἐνθα δὲ διαβιάσας Κράτερόν τε καὶ τῆς στρατιᾶς τὴν πολλὴν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅτι εὐπορώτερά τε ταύτῃ τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν στρατιᾷ βαρεῖα ἐφαίνετο καὶ τὰ ἔθνη τὰ προσοικούντα οὐ πάντῃ φίλια ἦν, αὐτὸς κατέπλει ἐς τῶν Σόργδων τὸ βασίλειον. καὶ ἐνταῦθα πόλιν τε ἐτείχισεν ἄλλην καὶ νεωσοίκους ἐποίει ἄλλους καὶ τὰ πλοῖα αὐτῷ τὰ πεπωνηκότα ἐπεσκενάσθη. τῆς δὲ ἀπὸ τῶν ξυμβολῶν τοῦ τε Ἰνδοῦ καὶ Ἀκεσίνου χώρας ἔστε ἐπὶ θάλασσαν σατράπην ἀπέδειξεν Ὁξυάρτην καὶ Πείθωνα ξὺν τῇ παραλίᾳ πάσῃ τῆς Ἰνδῶν γῆς.
- 5 Καὶ Κράτερον μὲν ἐκπέμπει αὐθις ξὺν τῇ στρατιᾷ [διὰ τῆς Ἀραχώτων καὶ Δράγγων γῆς]· αὐτὸς δὲ κατέπλει ἐς τὴν Μουσικανοῦ ἐπικράτειαν, ἥντινα εὐδαιμονεστάτην τῆς Ἰνδῶν γῆς εἶναι ἐξηγγέλλετο, ὅτι οὐπω οὔτε ἀπηντήκει αὐτῷ Μουσικανὸς ἐνδιδοὺς αὐτόν τε καὶ τὴν χώραν οὔτε πρόεβεις ἐπὶ φιλίᾳ ἐκπέμπει, οὐδέ τι οὔτε αὐτὸς ἐπεπόμφει

2. Θοῤῃκας sowol Reiterei als Fussvolk (II 9, 3. III 12, 5). πόλιν. Nach Diodor 17, 102 hiess sie Alexandria, das heutige Mitunkote (s. Ritter Erdkunde 5, 471). — ἐπιφανῇ ἐς. S. z. IV 10, 2 (ἐνκλεῖα ἐς).

3. Ῥωξάνης. S. IV 19, 5. — Τιρνάσπην. Die Ernennung des T. zum Satrapen des Paropamisus erwähnt Arrian IV 22, 5. Bei Curtius IX 31, 9 heisst er Terioltes. — οὐκ ἐν κόσμῳ. Curtius l. c. Hic de Teriolte satrape, quem Paropomisadis praefecerat, iisdem argumentibus cognovit: multaque avare ac superbe fecisse convictum interfici jussit.

4. τῆς στρατιᾶς τὴν πολλήν. S. z. IV 16, 3. — Ὁξυάρτην καὶ Πείθωνα. Die Erwähnung zweier Satrapen ist hier sehr auffällig. Krüger hat daher nicht unwahrscheinlich στρατηγόν vor Πείθωνα hinzugefügt. — πεπωνηκότα. S. z. c. 5, 3 (πονῆσαι).

5. διὰ τῆς Ἀραχώτων — γῆς. Dieser aus sprachlichen wie sachlichen Gründen unhaltbare Zusatz ist schon von Schmieder eingeklammert. — Μουσικανόν. Nach ihm hiess das von ihm beherrschte Volk Musicani (Curtius IX 31, 8), wie denn öfter der Königsnamen mit dem des Landes bei indischen Völkerschaften übereinstimmt. Aehn-

ἃ δὴ μεγάλην βασιλεῖ εἰκός, οὔτε τι ἡτήκει ἐξ Ἀλεξάνδρου. καὶ γίγνεται αὐτῷ ὁ πλοῦς κατὰ τὸν ποταμὸν ἐς τοσόνδε 6 ἐσπουδασμένος ὥστε ἐφθῇ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις γενέσθαι τῆς Μουσικανοῦ χώρας πρὶν πνθέσθαι Μουσικανὸν ὅτι ὤρηται ὡς ἐπ' αὐτὸν Ἀλέξανδρος. οὕτω δὴ ἐκπλαγεῖς κατὰ τὰχος ἀπήντα Ἀλεξάνδρῳ, δῶρά τε τὰ πλείστου ἄξια παρ' Ἰνδοῖς κομίζων καὶ τοὺς ἐλέφαντας ξύμπαντας ἄγων καὶ τὸ ἔθνος τε καὶ αὐτὸν ἐνδιδοὺς καὶ ὁμολογῶν ἀδικεῖν, ὅπερ μέριστον παρ' Ἀλεξάνδρῳ ἦν ἐς τὸ τυχεῖν ὧν τις δέοιτο. καὶ οὖν 7 καὶ Μουσικανῷ ἐπὶ τοῖσδε ἄδεια ἐδόθη ἐξ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν πόλιν ἐθαύμασεν Ἀλέξανδρος καὶ τὴν χώραν, καὶ ἄρχειν αὐτῆς Μουσικανῷ ἔδωκε. Κράτερος δὲ ἐν τῇ πόλει ἐτάχθη τὴν ἄκρην ἐκτειλίσαι· καὶ παρόντος ἔτι ἐκτελίσθη Ἀλεξάνδρου καὶ φυλακὴ κατεστάθη, ὅτι ἐπιτήδειον αὐτῷ ἐφάνη τὸ χωρίον ἐς τὸ κατέχεσθαι τὰ κύκλῳ ἔθνη φυλαττόμενα.

Ἐνθεν δὲ ἀναλαβὼν τοὺς τε τοξότας καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας 16 καὶ τὴν ἵππον τὴν ἅμα οἱ πλέουσιν ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν νομάρχην τῆς ταύτῃ γῆς, ὄνομα δὲ ἦν Ὀξυκανός, ὅτι μήτε αὐτὸς ἀφῆκτο μήτε πρέσβεις παρ' αὐτοῦ ἦκον ἐνδιδόντες αὐτὸν τε καὶ τὴν χώραν. δύο μὲν δὴ τὰς μερίστας πόλεις τῶν 2 ὑπὸ τῷ Ὀξυκανῷ ἐξ ἐφόδου κατὰ κράτος ἔλαβεν· ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ τούτων καὶ αὐτὸς Ὀξυκανὸς ἔαλω. ὁ δὲ τὴν μὲν λεῖαν τῇ στρατιᾷ δίδωσι, τοὺς ἐλέφαντας δὲ ἅμα οἱ ἦγε. καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις αὐτῷ αἱ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐνεδίδοντο ἐπιόντι οὐδέ τις ἐτράπετο ἐς ἀλκὴν· οὕτω καὶ Ἰνδοὶ πάντες ἐδεδούλωντο ἤδη τῇ γνώμῃ πρὸς Ἀλεξάνδρου τε καὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης.

Ὁ δὲ ἐπὶ Σάμβον αὖ ἦγε, τῶν ὀρείων Ἰνδῶν σατρά- 3

lich ist die Uebereinstimmung zwischen dem Stadtnamen τὰ Τάξιλα und dem Namen des Fürsten (IV 22, 6).

6. ἐφθῇ γενέσθαι. S. z. VI 5, 3. — μέριστον „das wirksamste Mittel“.

7. ἐπὶ τοῖσδε hierauf, über ἐπὶ c. dat. in temporaler Bedeutung s. z. IV 9, 2. — τὴν πόλιν. Die Hauptstadt des Musicanus sucht Ritter (V 472) entweder in den Ruinen des heutigen Bakkur oder in der benachbarten Trümmerstätte von Alore. — ἐν τῇ πόλει verb.

mit ἐκτειλίσαι. — ἐτάχθη jussus est. Zur persönlichen Construction von τάττεσθαι vgl. c. 20, 1.

Cap. 16.

1. Ὀξυκανός. Heisst bei Strabo p. 701, Diod. 17, 102 und Curt. IX 31, 11 Porticanus.

2. ἐξ ἐφόδου. S. z. IV 2, 3. — ἐδεδούλωντο τῇ γνώμῃ. S. z. V 19, 1.

3. Σάμβος heisst hier der König der Berginder, sein Land, zwischen den Gebieten des Musicanus und

πην ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντα, ὅς πεφευγέναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο ὅτι Μουσικανὸν ἀφειμένον πρὸς Ἀλεξάνδρου ἐπύθετο καὶ τῆς χώρας τῆς ἐαυτοῦ ἄρχοντα· τὰ γὰρ πρὸς Μουσικανὸν αὐτῷ πολέμια ἦν. ὡς δὲ ἐπέλαξεν ἤδη τῇ πόλει Ἀλεξάνδρος ἡντινὰ μητρόπολιν εἶχεν ἢ τοῦ Σάμβου χώρα, ὄνομα ἦν τῇ πόλει Σινδίμανα, αἱ τε πύλαι αὐτῷ ἀνοίγονται προσάγοντι καὶ οἱ οἰκετοὶ οἱ τοῦ Σάμβου τὰ τε χρήματα ἀπηρίθμησαν καὶ τοὺς ἐλέφαντας μετὰ σφῶν ἄγοντες ἀπῆντων· οὐ γὰρ δὴ Ἀλεξάνδρῳ γε πολεμίως ἔχοντα Σάμβου φυγεῖν, ἀλλὰ Μουσικανοῦ τὴν ἄφεσιν δείσαντα. ὁ δὲ καὶ ἄλλην πόλιν ἐν τούτῳ ἀποστᾶσαν εἶλε, καὶ τῶν Βραχμάνων, οἳ δὴ σοφισταὶ τοῖς Ἰνδοῖς εἰσιν, ὅσοι αἰτιοὶ τῆς ἀποστάσεως ἐγένοντο ἀπέκτεινεν. ὑπὲρ ὧν ἐγὼ τῆς σοφίας, εἰ δὴ τίς ἐστιν, ἐν τῇ Ἰνδικῇ ξυγγραφῇ δηλώσω.

- 17 Καὶ ἐν τούτῳ Μουσικανὸς αὐτῷ ἀφεστάναι ἐξηγγέλλετο. καὶ ἐπὶ τούτῳ μὲν ἐκπέμπει Πείθωνα τὸν Ἀγήνορος σατράπην ξὺν στρατιᾷ ἀποχωρῶσιν. αὐτὸς δὲ τὰς πόλεις τὰς ὑπὸ Μουσικανῷ τεταγμένας ἐπελθὼν τὰς μὲν ἐξανδραποδίσας αὐτῶν κατέσκαψεν, εἰς ἃς δὲ φρουρὰς εἰσήγαγε καὶ ἄκρας ἐξετείχισε. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐπὶ τὸ στρατόπεδόν τε ἐπανάηκε καὶ τὸν στόλον. ἔνθα δὴ Μουσικανὸς τε ξυλληφθεὶς ἄγεται πρὸς Πείθωνος, καὶ τοῦτον κρεμάσαι κελεύει Ἀλεξάνδρος ἐν τῇ αὐτοῦ γῇ, καὶ τῶν Βραχμάνων ὅσοι αἰτιοὶ τῆς ἀποστάσεως Μουσικανῷ κατέστησαν. ἀφίκετο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τῶν Παταλέων τῆς χώρας ἄρχων, ὃ δὴ τὸ Δέλτα

Porticanus gelegen (am Westufer des Indus), heisst bei Strabo p. 701 Sindolia, seine Hauptstadt (s. u. 4) Sindimana (wahrscheinlich das heutige Sihwan). „Die höchst auffällige Angabe der Ernennung des Sambus zum macedonischen Satrapen über ein von Alexander noch nicht bezwungenes Land ist entweder aus einer Nachlässigkeit Arrians oder aus einer Lücke in seiner Erzählung zu erklären“.

4. οὐ γὰρ φυγεῖν. Der Infinitiv hängt von einem aus ἀπηρίθμησαν zu entnehmenden ἔλεγεν ab.

5. Βραχμάνων. S. z. c. 7, 4. — τῆς σοφίας hängt von ὑπὲρ ab. — ἐν τῇ Ἰνδικῇ ξυγγραφῇ c. 11.

Cap. 17.

1. εἰς ἃς δὲ statt τὰς δέ. So gebrauchen auch die Attiker seit Demosthenes statt ὁ μὲν — ὁ δὲ nicht selten ὁ (auch ὅς) μὲν — ὅς δέ. Vgl. I 8, 8 οἱ Βοιωτοὶ τοὺς Θηβαίους οὐδὲν κόσμῳ ἔκτεινον, τοὺς μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπισπύοντες, οὓς δὲ καὶ ἐς ἀλκὴν τετραμμένους. Demosth. 18, 71. πόλεις Ἑλληνίδας ἃς μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φρυγῆδας κατὰγων. — στόλος Flotte.

2. τῶν Παταλέων. οἱ Παταλεῖς hießen die Bewohner des durch die beiden äussersten Arme des Indus an seinen Mündungen gebildeten Delta (τὰ Πατάλα) und der gleichnamigen Stadt (s. z. V 4, 1). Pa-

ἔφην εἶναι τὸ πρὸς τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ποιούμενον, μείζον ἔτι τοῦ Δέλτα τοῦ Αἰγυπτίου, καὶ οὗτος τὴν τε χώραν αὐτῷ τὴν αὐτοῦ ἐνεδίδου πᾶσαν καὶ αὐτόν τε καὶ τὰ αὐτοῦ ἐπέτρεψε. τοῦτον μὲν δὴ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ 3 ἐκπέμπει αὐδῖς, παραγγείλας παρασκευάζειν ὅσα ἐς ὑποδοχὴν τῇ στρατιᾷ· αὐτὸς δὲ Κράτερον μὲν τὴν τε Ἀττάλου τάξιν ἄγοντα καὶ τὴν Μελεάγρου καὶ Ἀντιγένους καὶ τῶν τοξοτῶν ἔστιν οὓς καὶ τῶν ἐταίρων τε καὶ ἄλλων Μακεδόνων ὅσους ἐς Μακεδονίαν ἀπομάχους ὄντας ἤδη ἔστειλε τὴν ἐπ' Ἀραχωτῶν καὶ Ζαράγγων ἔπεμπεν ἐς Καρυανίαν, καὶ τοὺς ἐλέφαντας τούτῳ ἄγειν ἔδωκε· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιᾷ, ὅση γε 4 μὴ ξὺν αὐτῷ κατέπλει ὥς ἐπὶ θάλασσαν, Ἑφαιστίων ἐπετάχθη· Πείθωνα δὲ τοὺς τε ἱππακοντιστὰς ἄγοντα καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας ἐς τὴν ἐπ' ἐκεῖνα ὄχθην τοῦ Ἰνδοῦ διαβιβάσας, οὐχ ἥπερ Ἑφαιστίων τὴν στρατιάν ἄγειν ἤμελλε, τὰς τε ἐκτετειχισμένας ἤδη πόλεις ξυνοικίσαι ἐκέλευσε καὶ εἰ δὴ τινα νεωτερίζοιτο πρὸς τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν καὶ ταῦτα ἐς κόσμον καταστήσαντα ξυμβάλλειν οἱ ἐς τὰ Πάταλα.

Ἦδη δὲ τρίτῃν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ πλοῦ ἔχοντι ἐξαγγέλ- 5 λεται ὅτι ὁ τῶν Παταλέων ὑπαρχος ξυλλαβὸν τῶν Παταλέων τοὺς πολλοὺς ἀποδεδρακῶς οἶκοιτο, ἀπολιπὼν τὴν χώραν ἔρημον· καὶ ἐπὶ τούτῳ πλείονι ἢ πρόσθεν σπουδῇ κατέπλει Ἀλέξανδρος. ὥς δὲ ἀφίκετο ἐς τὰ Πάταλα, τὴν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν ἔρημον καταλαμβάνει τῶν ἐνοικούντων τε καὶ ἐπεργαζομένων. ὁ δὲ κατὰ δῖωξιν τῶν φευγόντων 6 ἐκπέμψας τῆς στρατιᾶς τοὺς κουφοτάτους, ἐπεὶ τινες αὐτῶν

tala soll indisch (Pötala) Unterwelt und danach übertragen Niederung bedeuten. — ἔφην. S. V 4, 1. — μείζον ἔτι. Vgl. Indic. II 6 οὐ μείζον τοῦ Αἰγυπτίου.

3. ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ „unter Belassung seiner Herrschaft“. Diese Bedeutung von ἐπὶ c. dat. muss hier aus der anderen entwickelt werden, wonach ἐπὶ c. dat. eine Bedingung angibt, unter der etwas geschieht. Vgl. II 1, 4 τοὺς φρυγάδας αὐτῶν κατήγαγε ἐπὶ τοῖς ἡμέτεροις τῶν τότε ὄντων ὅτε ἔφυγε. — ὅσος ἐς „ausreichend zu“. Vgl. I 5, 9 Φιλώτας δὲ ἀνέλαβε τῶν ἱππέων ὅσους ἐς προφυλάκην, ebenso IV 28, 7. VII 19, 4. —

τῇ στρατιᾷ hängt von παρασκευάζειν ab. — τὴν erg. ὁδόν.

4. ἐς τὴν ἐπ' ἐκεῖνα ὄχθ. τοῦ Ἰνδοῦ d. i. auf das linke Ufer, während Hephästion auf dem rechten vorrückte. Zur Bedeutung von ἐπ' ἐκεῖνα c. gen. s. z. IV 3, 6. — τὰς ἐκτετειχισμένας πόλεις. S. c. 15, 2. 4.

5. τοῦ πλοῦ ἔχοντι ist verdorben. Krüger vermutet: προσελθόντι (c. 20, 4). — ὑπαρχος heisst bei Curt. IX 34, 28 Moeris (urbe deserta in montes confugerat). — ἐπεργαζομένων. ἐπεργάζεσθαι ist in dieser Bedeutung weit weniger üblich als das Simplex (so gleich

ξυνελήφθησαν, ἀποπέμπει τούτους παρὰ τοὺς ἄλλους, ἐντειλάμενος ἐπανίεναι θαρροῦντας· εἶναι γὰρ αὐτοῖς τὴν τε πόλιν οἰκεῖν ὥς πρόσθεν καὶ τὴν χώραν ἐργάζεσθαι. καὶ ἐπανῆλθον οἱ πολλοὶ αὐτῶν.

18 Αὐτὸς δὲ Ἡφαιστῖωνι προστάξας τειχίζειν ἐν τοῖς Πατάλοις ἄκραν ἀποπέμπει ἐς τὴν ἄνδρον τῆς πλησίον γῆς φρεατὰ τε ὀρυζοντας καὶ οἰκήσιμον τὴν χώραν κατασκευάσσοντας. καὶ τούτοις ἐπέθεντο τῶν προσχώρων τινὲς βαρβάρων, καὶ ἔστι μὲν οὗς διέφθειραν αὐτῶν ἄφνω προσπεσόντες, πολλοὺς δὲ καὶ σφῶν ἀποβαλόντες ἔφυγον εἰς τὴν ἐρημον, ὥστε ἐπιτελεσθῆναι τοῖς ἐκπεμφθεῖσι τὰ ἔργα, προσγενομένης αὐτοῖς καὶ ἄλλης στρατιᾶς, ἣν Ἀλέξανδρος πυθόμενος τῶν βαρβάρων τὴν ἐπίθεσιν ἐστάλκει μετέξοντας τοῦ ἔργου.

2 Περὶ δὲ τοῖς Πατάλοις σχίζεται τοῦ Ἰνδοῦ τὸ ὕδωρ ἐς δύο ποταμοὺς μεγάλους· καὶ οὗτοι ἀμφοτέρωι σώζουσι τοῦ Ἰνδοῦ τὸ ὄνομα ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἐνταῦθα ναύσταθμόν τε καὶ νεωσοίκους ἐποίει Ἀλέξανδρος· ὥς δὲ προῦκεχωρήκει αὐτῷ τὰ ἔργα, ὁ δὲ καταπλεῖν ἐπενόει ἔστε ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ ἐν δεξιᾷ ῥέοντος ποταμοῦ ἐς τὴν
3 θάλασσαν. Λεοννάτον μὲν δὴ, δούς αὐτῷ τῶν τε ἱππέων ἐς χιλίους καὶ τῶν ὀπλιτῶν τε καὶ ψιλῶν ἐς ὀκτακισχιλίους, κατὰ τὴν νῆσον τὰ Πάταλα ἐκπέμπει ἀντιπαράγειν τῷ στόλῳ· αὐτὸς δὲ τὰς μάλιστα τῶν νεῶν ταχυναντούσας ἀναλαβὼν ὄσαι τε ἡμιόλια καὶ τὰς τριακοντόρους πάσας καὶ τῶν κερ-
4 κούρων ἔστιν οὗς ἔπλει κατὰ τὸν ποταμὸν τὸν ἐν δεξιᾷ. οὐκ ἔχοντι δὲ αὐτῷ ἡγεμόνα τοῦ πλοῦ, ὅτι πεφεύγεσαν οἱ ταύτη Ἰνδοὶ, ἀπορώτερα τὰ τοῦ κατάπλου ἦν· χειμῶν τε ἐπιγίγνεται ἐς τὴν ὑστεραίαν ἀπὸ τῆς ἀναγωγῆς καὶ ὁ ἄνεμος τῷ ῥόφῳ πνέων ὑπεναντίος κοῖλόν τε ἐποίει τὸν ποταμὸν καὶ τὰ

im folg. 6 τὴν χώραν ἐργάζεσθαι). Doch vgl. Lucian. Timon § 37 τουτουὶ τὸν ἄργον φιλοπόνως ἐπεργαζόμενος. — εἶναι = ἐξεῖναι.

Cap. 18.

2. ἐνταῦθα, ἵνα περ ἐσχίζετο ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδός. S. c. 20, 1. — ὁ δέ. Ueber das sogen. δὲ ἀποδοτικόν s. z. IV 29, 4. — τοῦ ἐν δεξιᾷ ῥέοντος ποταμοῦ. Dieser rechte

Stromarm heisst jetzt Baggar. — ἐς τὴν θάλασσαν verb. mit καταπλεῖν.

3. ἀντιπαράγειν. S. z. V 10, 3 (ἀντιπαρήει). — ἡμιόλια. S. z. VI 1, 1.

4. τῷ ῥόφῳ πνέων ὑπεναντίος. Der Gegenwind war der Südwest-Monsun (Ritter V 577). — κοῖλον, vom hohlgehenden, aufgewühlten, hochgehenden Meer. Vgl. Polyb.

σκάφη διέσειεν, ὥστε ἐπόνησαν αὐτῷ αἱ πλείσται τῶν νεῶν· τῶν δὲ τριακοντόρων ἔστιν αἱ καὶ πάντῃ διελύθησαν. ἔφθασαν δὲ ἐποκείλαντες αὐτὰς πρὶν παντάπασι διαπεσεῖν ἐν τῷ ὕδατι. ἕτεροι οὖν ξυνεπῆγγυντο. καὶ τῶν ψιλῶν τοὺς κου- 5 φοράτους ἐκέμψας ἐς τὴν προσωτέρω τῆς ὀχθῆς χώραν ξυλλαμβάνει τινὰς τῶν Ἰνδῶν, καὶ οὗτοι τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐξηγοῦντο αὐτῷ τὸν πόρον. ὥς δὲ ἦκον ἵναπερ ἀναχέεται ἐς εὖρος ὁ ποταμός, ὥς καὶ διακοσίους ταύτῃ σταδίους ἐπέχεον ἥπερ εὐρύτατος αὐτὸς αὐτοῦ ἦν, τό τε πνεῦμα κατῆι μέγα ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάσσης καὶ αἱ κῶπαι ἐν κλύδωνι χαλεπῶς ἀνεφέροντο ξυμφεύγουσιν αὐτῷ ἐς διώρυχα ἐς ἥρτινα οἱ ἡγεμόνες αὐτῷ καθηγῆσαντο.

Ἐνταῦθα ὁρμισάντων τὸ πᾶθμα ἐπιδίγνεται τῆς μεγάλης 19 θαλάσσης ἡ ἄμπωτις, ὥστε ἐπὶ ξηροῦ ἀπελείφθησαν αὐτοῖς αἱ νῆες. καὶ τοῦτο οὐκ ἔγνωκόσι τοῖς ἄμφ' Ἀλέξανδρον ἔκπληξιν μὲν καὶ αὐτὸ οὐ σμικρὰν παρέσχε· πολὺ δὲ δὴ ἔτι μείζονα ὁπότε διελθούσης τῆς ὥρας προσῆι τε

I 60, 6 σφίσι δὲ δυσχερῇ γε-
νόμενον τὸν ἀνάπλουν πρὸς αὐτίον
τὸ πνεῦμα κοίλης καὶ τραχείας
οὐσης τῆς θαλάττης (*pari modo
dehiscente, modo asperius intume-
scente*).

5. ἵναπερ ἀναχέεται ἐς εὖρος ὁ
ποτ. Gleichbedeutend mit ὥς δὲ
ἐς πλάτος ἦδη ὁ ποταμός διέσχεον
(c. 5, 3). — εὐρύτατος αὐτὸς αὐτοῦ.
S. z. V 4, 2. — κατῆι. κατιέναι ist,
der eigentl. Ausdruck von irgend
einem sich erhebenden Winde. —
αὐτῷ „mit Bezug auf ἐποκείλαν-
τες“ (4).

Cap. 19.

1. ἡ ἄμπωτις. Ebbe und Flut
(= *δηλὴ* od. *πλημυρίς* Herod. VII
198, VIII 129), *aestus* et *reces-
sus*, tritt im Mittelmeer so gut wie
gar nicht ein, weshalb diese Erschei-
nung der grossen Masse des Volks
ziemlich unbekannt war. Es wird
daher Alexanders Heer durch das
Eintreten der starken Flut, deren
Einfluss sich bis auf den Indus
herein erstreckte, ebenso in Schrecken
gesetzt wie Caesar's Heer beim
Eintritt der Hochflut am atlanti-
schen Ocean (Caes. bell. G. IV

29). Ueber die Flut in den indi-
schen Gewässern berichtet Arrian
im Peripl. p. 167 πᾶσα ἡ Ἰνδικὴ
χώρα ποταμούς ἔχει πλείστον,
ἀμπώτεις τε καὶ πλημυάς μεγίστας,
ὥστε τοὺς ποταμούς ὑπὸ τὴν εἰσβο-
λὴν τῆς πλημυς τοῦ πελάγους ὅλον
συνωθούμενον σφοδρότερον ἄνω
φέρεισθαι τοῦ κατὰ φύσιν δυνάματος
ἐπὶ πλείστον σταδίου. Höchst
anschaulich schildert den Vorgang
Curtius IX 35, 9 ff. *Tertia ferme
hora erat, quum stata vice oceanus
exaestuans invehī coepit et retro
flumen urgere. Quod primo coer-
citurum deinde vehementius pulsum,
maiore impetu adversum agebatur,
quam torrentia praecipiti alveo in-
currunt. Ignota vulgo freti
natura erat monstraque et irac-
undum indicia cernere videbantur.
Idem itumescens mare et in
campos paulo autē siccis descen-
dere superfusum. — καὶ αὐτό
schon an und für sich. — ἐμε-
τεωρίζοντο. Man beachte den vom
attischen Sprachgebrauch abwei-
chenden Numerus. Vgl. II 20, 8.
III 28, 6. V 17, 6. 7. Die Attiker
verbinden das Subject im Neu-
trum des Plural auch mit dem*

- 2 τὸ ὕδωρ καὶ τὰ σκάφη ἐμετεωρίζοντο. ὅσας μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐν τῷ πληρῷ ἐδραίας κατέλαβεν, αὗται δὲ ἀβλαβῶς τε ἐμετεωρίσθησαν καὶ οὐδὲν χαλεπὸν παθούσαι ἐπλεον αὐτῆς. ὅσαι δὲ ἐν ξηροτέρῳ τε γῇ καὶ οὐ βεβαίως τὴν στάσιν ἔχουσαι ὑπελείφθησαν, αὗται δὲ ἀθρόου ἐπελθόντος τοῦ κύματος αἱ μὲν αὐτῶν ἐμπεσοῦσαι ἐς ἀλλήλας, αἱ δὲ πρὸς
- 3 τῇ γῇ ἀραχθεῖσαι ξυνετρίβησαν. ταύτας τε οὖν ἐπεσκεύασεν Ἀλέξανδρος ἐκ τῶν παρόντων καὶ ἐν κερκούροις δυοῖν προπέμπει κατὰ τὸν ποταμὸν τοὺς κατασκευασμένους τὴν νῆσον ἐς ἥντινα οἱ ἐπιχώριοι ἔφασκον ὀρμιστέα εἶναι αὐτῷ κατὰ τὸν πλοῦν τὸν ἐπὶ θάλασσαν. Κιλλουτὰ δὲ τῆς νήσου τὸ ὄνομα ἔλεγον. ὥς δὲ ἐξηγγέλθη ὅτι ὄρμοι τε ἐν τῇ νήσῳ εἰσὶ καὶ αὐτὴ μεγάλη καὶ ὕδωρ ἔχουσα, ὁ μὲν ἄλλος αὐτῷ στόλος ἐς τὴν νῆσον κατέσχευεν· αὐτὸς δὲ ταῖς ἄριστα πλεούσαις τῶν νεῶν ἐπ' ἐκεῖνα προῦχώρει, ὥς ἀπιδεῖν τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐκβολὴν τὴν ἐς τὴν θάλασσαν, εἰ παρέχοι
- 4 τὸν ἐκπλοῦν εὐπορον. προελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς νήσου σταδίους ὅσον διακοσίους ἀφορῶσιν ἄλλην νῆσον, ταύτην ἦδη ἐν τῇ θαλάσῃ. τότε μὲν δὴ ἐπανῆλθον ἐς τὴν ἐν τῷ ποταμῷ νῆσον, καὶ πρὸς τοῖς ἄκροις αὐτῆς καθορμισθεὶς θύει τοῖς θεοῖς Ἀλέξανδρος ὅσοις ἔφασκεν ὅτι παρὰ τοῦ Ἀμμωνος ἐπηγγεμένον ἦν θῦσαι αὐτῷ. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν κατέπλει ὥς ἐπὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐν τῷ πόντῳ νῆσον· καὶ προσσχὼν καὶ ταύτῃ ἔθνε καὶ ἐνταῦθα ἄλλας αὖ θυσίας ἄλλοις θεοῖς καὶ ἄλλῳ τρόπῳ· καὶ ταύτας δὲ κατ'
- 5 ἐπιθεσπισμὸν θύειν τοῦ Ἀμμωνος. αὐτὸς δὲ ὑπερβαλὼν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἐς τὸ πέλαγος ἀνέπλει, ὥς μὲν ἔλεγεν, ἀπιδεῖν εἰ πού τις χώρα πλησίον ἀνίσχει ἐν

Plural des Verbs nur in dem Fall, wenn der Begriff der Vereinzelung oder Mehrheit nachdrücklich hervorgehoben werden soll.

2. ὅσας μὲν — αὗται δέ, ὅσαι δὲ — αὗται δέ. Wenn zwei hypothetische, temporale oder relative Vordersätze einander gegenübergestellt werden, so entsprechen sich entweder wie hier μὲν — δέ und δὲ — δέ oder auch μὲν — μέν und δὲ — δέ. Wie hier auch I 1, 8. Vgl. VII 21, 6. — κατέλαβεν. Subject?

3. Κιλλουτὰ. Plat. Alex. 66 Συλλοῦσιν αὐτὸς ὀνόμασεν, ἔτεροι δὲ Ψιλοῦσκον. Bei der grossen Veränderlichkeit der Indusdelta's lässt sich ihre Lage nicht näher bestimmen. — τῆς νήσου ist mit Krüger für das handschriftliche τῇ νήσῳ hergestellt. — ἐπ' ἐκεῖνα erg. τῆς νήσου „über die Insel hinaus“. S. z. IV 3, 6.

4. ὅσοις verb. mit θῦσαι. — καὶ — δέ. S. z. IV 3, 6.

5. ἀπιδεῖν in ähnlicher Weise frei an ἀνέπλει angeschlossen wie oben c. 13, 3 ἰδεῖν an ἐπέλαζον.

τῷ πόντῳ· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ οὐχ ἥμιστά ὥς πεπλευκέναι τὴν μεγάλην τὴν ἕξω Ἰνδῶν θάλασσαν. ἐνταῦθα ταύρους τε σφάξας τῷ Ποσειδῶνι ἀφῆκεν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ σπείσας ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τὴν τε φιάλην, χρυσὴν οὖσαν, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς ἐνέβαλλεν ἐς τὸν πόντον χαριστήρια, εὐχόμενος σῶόν οἱ παραπέμψαι τὸν στρατὸν τὸν ναυτικόν, ὄντινα ξὺν Νεάρχῳ ἐπενόει στέλλειν ὥς ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Περσικόν καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ τε Εὐφράτου καὶ τοῦ Τύγρητος.

Ἐπανελθὼν δὲ ὀπίσω ἐς τὰ Πάταλα τὴν τε ἄκραν 20 τετειχισμένην καταλαμβάνει καὶ Πείθωνα ξὺν τῇ στρατιᾷ ἀφιγμένον καὶ τούτῳ ξύμπαντα καταπεπραγμένα ἐφ' οἷσπερ ἐστάλη. Ἡφαιστίων μὲν δὴ ἐτάχθη παρασκευάζειν τὰ πρὸς τὸν ἐκτειχισμόν τε τοῦ ναυστάθμου καὶ τῶν νεωσοίκων τὴν κατασκευὴν· καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἐπενόει στόλον ὑπολείπεσθαι νεῶν οὐκ ὀλίγων πρὸς τῇ πόλει τοῖς Πατάλοις, ἵναπερ ἐσχίζετο ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδός.

Αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ ἔτερον στόμα τοῦ Ἰνδοῦ κατέπλει 2 αὐτίς ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν, ὥς καταμαθεῖν ὅπη εὐπορωτέρα ἢ ἐκβολὴ τοῦ Ἰνδοῦ ἐς τὸν πόντον γίνεται, ἀπέχει δὲ ἀλλήλων τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ἐς σταδίους μάλιστα ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ἐν δὲ τῷ 3 κατάπλῳ ἀφίκετο τῆς ἐκβολῆς τοῦ ποταμοῦ ἐς λίμνην μεγάλην, ἣντινα ἀναχέόμενος ὁ ποταμός, τυχὸν δὲ καὶ ἐκ

Vgl. c. 22, 3. — ὥς πεπλευκέναι. Sinn: damit er sich rühmen könne das grosse indische Meer befahren zu haben. Siehe über diesen Gebrauch von ὥς zu V 2, 1. — ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Περσικόν. Ueber diesen Plan Alexanders vgl. VII 20, 9.

Cap. 20.

1. ἄκραν. S. c. 18, 1. — Πείθωνα. S. c. 17, 4.

2. κατὰ τὸ ἔτερον, vom linken od. östlichen Arm zu verstehen. — ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. Vgl. Strab. p. 701 Ἀριστοβούλος εἰς χιλίους σταδίους διέχειν ἀλλήλων φησὶν τὰ στόματα τοῦ Ἰνδοῦ, Νεάρχος δὲ ὀκτακοσίους προσέτιθησιν. Arrian folgt also der Angabe des Nearch.

3. τῆς ἐκβολῆς hängt von ἐς

λίμνην ab. Der Genetiv ist als chorographischer Genetiv zu fassen, wie er bei geographischen Angaben häufig ist. Vgl. II 13, 2 ἀφίκοντο ἐς Τριπόλιν τῆς Φοινίκης. — ἐς λίμνην. Dieser See ist vielleicht identisch mit dem von Curt. IX 38, 1 am linken Indusarm erwähnten lacus salsus (cuius incognita natura plerosque decepit temere ingressos aquam; quippe scabies corpora invasit et contagium morbi etiam in alios vulgatum est). Heutigen Tages ist derselbe nicht nachweisbar. — τυχὸν δὲ καὶ — ἐς αὐτήν. Dieser Zusatz enthält eine logische Ungenauigkeit. „Der Fluss macht den See gross durch sein Hineinströmen so wie vielleicht auch dadurch, dass sich die Gewässer der Umgegend in denselben (den

τῶν πέριξ ὑδάτων ἐμβαλόντων ἐς αὐτήν, μεγάλην τε ποιεῖ καὶ κόλπῳ μάλιστα θαλάσσης ἐοικυῖαν· καὶ γὰρ ἰχθύες ἤδη ἐν αὐτῇ τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἐφαίνοντο, μείζονες τῶν ἐν τῇδε τῇ ἡμετέρᾳ θαλάσσει. προσορμισθεὶς οὖν κατὰ τὴν λίμνην ἵναπερ οἱ καθηγεμόνες ἐξηγοῦντο, τῶν μὲν στρατιωτῶν τοὺς πολλοὺς καταλείπει σὺν Λεοννάτῳ αὐτοῦ καὶ
 4 τοὺς κερκούρους ξύμπαντας. αὐτὸς δὲ ταῖς τριακοντόροις τε καὶ ἡμιολίαις ὑπερβαλὼν τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ προσελθὼν καὶ ταύτῃ ἐς τὴν θάλασσαν εὐπορωτέραν τε κατέμαθε τὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰνδοῦ ἐκβολὴν καὶ αὐτὸς προσορμισθεὶς τῷ αἰγιαλῷ καὶ τῶν ἱππέων τινὰς ἅμα οἱ ἔχων παρὰ θάλασσαν ἦε σταθμοὺς τρεῖς, τὴν τε χώραν ὁποία τίς ἐστιν ἢ ἐν τῷ παράπλῳ ἐπισκεπτόμενος καὶ φρεάτα ὀρύττεσθαι κελεύων, ὅπως ἔχοιεν ὑδρεύεσθαι οἱ πλείοντες.
 5 αὐτὸς μὲν δὴ ἐπανελθὼν ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνέπλει ἐς τὰ Πάταλα· μέρος δέ τι τῆς στρατιᾶς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐργασομένους κατὰ τὴν παραλίαν ἐπεμψεν, ἐπανιέναι καὶ τούτοις προστάξας ἐς τὰ Πάταλα. αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὴν λίμνην καταπλεύσας ἄλλον ναύσταθμον καὶ ἄλλους νεωσοίκους ἐνταῦθα κατεσκευάσε, καὶ φυλακὴν καταλιπὼν τῷ χωρίῳ σίτον τε ὅσον καὶ ἐς τέσσαρας μῆνας ἐξαρκέσαι τῇ στρατιᾷ ἐπηγάγετο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐν τῷ παράπλῳ παρεσκεύασεν.

See) ergiessen“. Hätte Arrian statt der activen die passive Construction gewählt (ἢ τις ἐξ ἀναγεόμενον τοῦ ποταμοῦ, τυχὼν δὲ καὶ ἐξ τῶν πέριξ ὑδάτων ἐμβαλόντων ἐς αὐτήν, μεγάλην τε ποιεῖται καὶ κόλπῳ μάλιστα θαλάσσης ἐοικυῖα), würde sprachlich wie sachlich jeder Anstoss vermieden sein. — ἐν in Folge. — ἐν τῇδε τῇ ἡμετέρᾳ. τῇ ἡμετέρᾳ ist appositiv zu τῇδε gesetzt, da schon ἦδε ἢ θάλ. oder ἡ ἡμετέρα θάλ. das mittelländische Meer bezeichnet. (S. z. V 1, 5). In ähnlicher Weise ist V 6, 2 zu τὴν ἐντός (= mare internum) appositiv τὴν ἡμετέραν θάλασσαν hinzugetreten.

4. τὴν ἐπὶ τάδε. Da Alexander zuerst den rechten od. westlichen (c. 18, 2) und jetzt den linken oder östlichen Indusarm befuhr, so

muss mit der „diesseitigen Mündung“ (τὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰνδοῦ ἐκβολήν) der linke Flussarm gemeint sein, worauf auch § 5 hinweist. Der Schriftsteller hat also diese Bezeichnung vom Standpunct des Handelnden aus gewählt.

5. μέρος τι — ἐργασομένους. Vgl. I 29, 5 ἐνταῦθα καὶ Ἀθηναίων πρεσβεία παρ' Ἀλεξάνδρου ἀφίκετο, δεόμενοι. S. z. V 14, 1. — τὰ αὐτὰ ταῦτα, τὸ φρεάτα ὀρύττεσθαι. — ὅσον ἐξαρκέσαι „geeignet um auszureichen“. ἐξαρκέσαι könnte fehlen. S. z. c. 17, 3. — ὅσα ἐν τῷ παράπλῳ. Nach diesen Worten muss ein Begriff wie ὀνυατὰ ἐγένετο ausgefallen sein. „So viel beim Vorüberfahren auszuführen möglich war.“ Vgl. c. 23, 1 ὅσα γε ἐν παρόδῳ ὀνυατὰ γένοιτο τῷ ναυτικῷ παρασκευάσαι.

Ἦν δὲ ἐν μὲν τῷ τότε ἄπορος ἡ ὥρα ἐς τὸν πλοῦν· 21
οἱ γὰρ ἐτήσιοι ἄνεμοι κατεῖχον, οἱ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ οὐ
καθάπερ παρ' ἡμῖν ἀπ' ἄρκτου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς μεγάλης
θαλάσσης κατὰ νότον μάλιστα ἄνεμον ἴστανται. ἀπὸ δὲ 2
τοῦ χειμῶνος τῆς ἀρχῆς τὸ ἀπὸ Πλειάδων δύσεως ἔστε
ἐπὶ τροπὰς ἅς ἐν χειμῶνι ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει πλόιμα εἶναι
ταύτῃ ἐξηγγέλλετο. τότε γὰρ κατὰ γῆν μᾶλλον, οἷα δὲ
πολλῷ ὕδατι ἐξ οὐρανοῦ βεβρεγμένην, αὐρας ἴστασθαι μαλ-
θακὰς καὶ ἐς τὸν παράπλουν ταῖς τε κώπαις καὶ τοῖς ἰστίοις
ζυμμέτρους.

Νέαρχος μὲν δὲ ἐπιταχθεὶς τῷ ναυτικῷ προσέμενε τὴν 3
ὥραν τοῦ παράπλου· αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ Πατάλων ἔστε μὲν

Cap. 21.

1. ἐτήσιοι ἄνεμοι. „Während die periodischen Jahreswinde, Passatwinde, Moussons (französ.) oder Monsuns (engl.) genannt, im Westen zur Sommerszeit vom schwarzen Meer und vom Hellespont aus über das aegaeische und das Mittelmeer nach Africa d. h. von Norden nach Süden hinabstreichen, verfolgen sie im Osten zur Sommerszeit, oder vom April bis October als regenreiche Südwestwinde aus dem südindischen Meer nach dem indischen Festland wehend, die entgegengesetzte Richtung, wogegen sie zur Winterszeit, vom October bis April, aus China und Centralasien oder aus Nordosten über die beiden Indien kühl und reinigend herabwehen.“ Vgl. c. 25, 4. — κατεῖχον. I 26, 1. εἰ δὲ νότοι κατέχοιεν, ἀπόρας ἔχει διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ὁδοιπορεῖν. — παρ' ἡμῖν. In Hellas besonders regelmässig vom 20. Juli an 55 Tage lang. — ἴστασθαι κατὰ vom Winde heisst „in einer Himmelsgegend stehen d. h. dauernd aus derselben herwehen“. Thuc. VI 104, 3 ὁ ἀνεμὸς ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν ἐστηκεώς. Vgl. c. 21, 2 κατὰ γῆν μάλιστα αὐραὶ ἴστανται.

2. τῆς ἀρχῆς hängt von ἀπὸ ab. — τὸ ἀπὸ δύσεως. Der Accusativ bezeichnet hier den Zeitpunkt, von dem an etwas eintritt. Der

Untergang des Siebengestirns (Vergiliae), welcher Anfang November (11. Nov.) fällt (Plin. h. n. II 47 Vergiliarum occasus hiemem inchoat, quod tempus in III Idus Novembris incidere consuevit), bezeichnet den Eintritt des Winters, die Zeit der Stürme, während mit dem Aufgang der Plejaden (Anfang Mai) der Sommer und die der Schifffahrt günstige Jahreszeit beginnt. — κατὰ γῆν (= a terra). — αὐρας ἴστασθαι. S. o. z. 1. — πλόιμα ἔστι (γίνεται) heisst: es findet Fahrbarkeit (der Gewässer) statt d. h. die Gewässer sind vermöge ihrer Beschaffenheit z. B. der Tiefe oder der Witterung halber befahrbar. — οἷα δὲ mit Particip gebraucht Arrian nach dem Vorgange Herodots sehr häufig für das attische ὥς δὲ. S. z. IV 3, 1. — Arrian folgt Aristoteles (Meteorol. I 3), nach dessen Ansicht alle Winde an feuchten Orten entstehen. Zur Sache vgl. noch Diodor III 51 ὑπάρχει δὲ περὶ τὸν αἶρα πολλὰν ἡρεμίαν καὶ θανατοσὴν ἀνθρωπείᾳ διὰ τὸ μῆτε νάπας μῆτε σποκίους ἀλλῶνας παρακεῖσθαι πλησίον μῆτε λόφων ὑπάρχειν ἀναστήματα, ποταμῶν δὲ μεγάλων σπανίζουσι οἱ τόποι, καὶ καθόλου ἡ σύγγενος χώρα ἅπασα ἄναρτος οὖσα μηδεμίαν ἔχει ἀναθυμιάσιν· ἐξ ὧν ἀπάντων εἰσώσσι γεννάσθαι τινες ἀρχαὶ καὶ συστάσεις πνευμάτων.

ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἀράβιον ξὺν τῇ στρατιᾷ πάση προῦχώ-
ρει. ἐκείθεν δέ, ἀναλαβὼν τῶν ὑπασπιστῶν τε καὶ τῶν
τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας καὶ τῶν πεζεταίων καλουμένων τὰς
τάξεις καὶ τῆς ἵππου τῆς ἐταιρικῆς τό τε ἄρημα καὶ ἔλην
ἀφ' ἐκάστης ἱππαρχίας καὶ τοὺς ἱπποτοξότας ξύμπαντας,
ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐν ἀριστερᾷ ἐτράπετο, ὕδατά τε
ὀρύσσειν, ὡς κατὰ τὸν παράπλου ἀφθονὰ εἶναι τῇ στρατιᾷ
τῇ παραπλεύσῃ καὶ ἅμα ὡς τοῖς Ὠρεΐταις τοῖς ταύτῃ
Ἰνδοῖς, αὐτονόμοις ἐκ πολλοῦ οὖσιν, ἄφνω ἐπιπεσεῖν, ὅτι
μηδὲν φίλιον αὐτοῖς ἐς αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιάν ἐπέ-
πρακτο. τῆς δὲ ὑπολειφθείσης δυνάμεως Ἡφαιστίων αὐτῷ ἀφ-
4 ηγεῖτο. Ἀραβῖται μὲν δὴ, ἔθνος καὶ τοῦτο αὐτόνομον τῶν περὶ
τὸν Ἀράβιον ποταμὸν νεμομένων, οὔτε ἀξιόμαχοι δόξαντες
εἶναι Ἀλεξάνδρῳ οὔτε ὑποδῦναι ἐθελήσαντες, ὡς προσάγοντα
ἐπύθοντο Ἀλέξανδρον, φεύγουσιν ἐς τὴν ἐρημον. Ἀλέξαν-
δρος δὲ διαβὰς τὸν Ἀράβιον ποταμόν, στενόν τε καὶ ὀλί-
γον ὕδατος, καὶ διελθὼν ἐν νυκτὶ τῆς ἐρήμου τὴν πολλὴν
ὑπὸ τὴν ἑω πρὸς τῇ οἰκουμένην ἦν καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς
ἐν τάξει ἐκέλευσεν ἔπεσθαι, τοὺς δὲ ἱππέας ἀναλαβὼν
αὐτοὺς καὶ ἐς ἱλας κατανεύμας, ὅπως ἐπὶ πλείστον τοῦ
5 πεδίου ἐπέχοιεν, ἐπήγει τὴν χώραν τῶν Ὠρειτῶν. ὅσοι μὲν
δὴ ἐς ἀλλήν ἐτράποντο αὐτῶν κατεκόπησαν πρὸς τῶν
ἱππέων· πολλοὶ δὲ καὶ ζῶντες ἐάλωσαν. ὁ δὲ τότε μὲν

3. Ἀράβιος heisst Indic. 21, 8
"Αραβίς, bei Strabo p. 720 Ἀραβίς,
entspricht wahrscheinlich dem heu-
tigen Puralli in Gedrosien (der
heutigen Küstenlandschaft Lus od.
Las). — ὕδατα ὀρύσσειν. Dafür
oben c. 20, 4 φρέατα ὀρύττεσθαι. —
Ὠρεΐται. Nach Indic. 22, 10. 25,
2 waren die Oriten zwar nach
Tracht und Waffen, nicht mehr
aber nach Sprache (Plin. VI 23),
Sitte und Lebensgewohnheiten In-
der. Ihren Namen hat man ent-
weder in dem heutigen Hor oder
Haur (Ritter) oder in dem heut.
Flecken Huruana, auch Hoor-
mara (25 Meil. westlich von der
Arabismündung) wieder finden
wollen (Droysen). — ὅτι μηδέν.
S. z. V 2, 4.

4. ὀλίγον ὕδατος. Der Genetiv
der Angehörigkeit, der sich vor-
nehmlich mit εἶναι (= angehören,

haben, besitzen) verbunden findet
(IV 6, 6 ὁ Πολυνίμητος καίπερ πολ-
λοῦ ὦν ὕδατος), ist hier, die Stelle
eines Adjectivs vertretend (wie V
9, 4. VI 25 5), mit στενόν
durch καὶ verbunden. Aehnliche
Verbindung verschiedener Wort-
arten durch καὶ c. 22, 5. VII 5, 4.
VII 17, 1 (νεὸς Βήλον, μεγέθει
μέγιστος καὶ ἐκ πλίνθων ὁπτής).
— τὴν πολλήν. S. z. IV 16, 3.
ἐπὶ πλείστον in räumlicher Bedeu-
tung wie c. 22, 5. VII 20.

5. ἐπὶ πολὺ „auf eine lange Strecke
hin“. S. z. c. 5, 3. — πόλις. Ale-
xander hatte in Absicht, das
grösste Dorf der Oriten, Ramba-
kia genannt, wegen seiner gün-
stigen Lage am Meere und seines
guten Hafens zu einer Stadt zu er-
weitern mit dem Namen Alexan-
dria (dem vierten).

κατεστρατοπέδευσε πρὸς ὕδατι οὐ πολλῷ. ὥς δὲ καὶ οἱ περὶ Ἑφαιστίωνα αὐτῷ ὁμοῦ ἤδη ἦσαν, προὐχώρει ἐς τὸ πρόσθ. ἀφικόμενος δὲ ἐς κόμην ἥπερ ἦν μερίστη τοῦ ἔθνους τοῦ Ὁρειτῶν, Ῥαμβακία ἐκαλεῖτο ἡ κόμη, τὸν τε χῶρον ἐπήνεσε καὶ ἐδόκει ἂν αὐτῷ πόλις ξυνοικισθεῖσα μεγάλη καὶ εὐδαίμων γενέσθαι. Ἑφαιστίωνα μὲν δὴ ἐπὶ τούτοις ὑπελείπετο.

Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν αὐθις τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν 22 Ἀργιῶν τούτους ἡμίσεας καὶ τὸ ἄγγμα τῶν ἱππέων καὶ τοὺς ἱπποτοξότας προΐει ὥς ἐπὶ τὰ ὄρια τῶν τε Γαδρωσῶν καὶ Ὁρειτῶν, ἵναπερ στενὴ τε ἡ πάροδος αὐτῷ εἶναι ἐξηγγέλλετο καὶ οἱ Ὁρεῖται τοῖς Γαδρωσοῖς ξυντεταγμένοι πρὸ τῶν στενῶν στρατοπεδεύειν, ὥς εἰρξοντες τῆς παρόδου Ἀλέξανδρον. καὶ ἦσαν μὲν ταύτῃ τεταγμένοι· ὥς δὲ προσ- 2 ἄγων ἤδη ἐξηγγέλλετο, οἱ μὲν πολλοὶ ἔφυγον ἐκ τῶν στενῶν λιπόντες τὴν φυλακὴν· οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Ὁρειτῶν ἀφίκοντο παρ' αὐτὸν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ ἔθνος ἐν- διδόντες. τούτοις μὲν δὴ προστάττει, ξυγκαλέσοντας τὸ πλῆθος τῶν Ὁρειτῶν πέμπειν ἐπὶ τὰ σφέτερα ἦδη, ὥς δεινὸν οὐδὲν πεισομένους· σατράπην δὲ καὶ τούτοις ἐπιτάσσει Ἀπολλοφά- 3 νην· καὶ ξὺν τούτῳ ἀπολείπει Λεοννάτον τὸν σωματο- φύλακα ἐν Ὁροῖς, ἔχοντα τοὺς τε Ἀργιῶνας ξύμπαντας καὶ τῶν τοξοτῶν ἔστιν οὗς καὶ τῶν ἱππέων καὶ τοὺς ἄλλους πεζοὺς τε καὶ ἱππέας Ἕλληνας μισθοφόρους, τό τε ναυτικὸν ὑπομένειν ἔστ' ἂν περιπλεύσῃ τὴν χῶραν καὶ τὴν πόλιν ξυνοικίσειν καὶ τὰ κατὰ τοὺς Ὁρεῖτας κοσμεῖν, ὅπως μάλ- λόν τι προσέχοιεν τῷ σατράπῃ τὸν νοῦν. αὐτὸς δὲ ξὺν τῆς στρατιᾶς τῇ πολλῇ, καὶ γὰρ καὶ Ἑφαιστίων ἀφίκετο ἄγων αὐτῷ τοὺς ὑπολειφθέντας, προὐχώρει ὥς ἐπὶ Γαδρω- σοὺς ἔρρημον τὴν πολλήν.

Cap. 22.

Alexander's Zug durch Gedrosien und Carmanien.

2. ξυγκαλέσοντας. Accusativ auf einen Dativ bezogen. Wenn das, was zum Infinitiv als Subiect zu denken ist, in einem Casus obliquus steht, so werden die praedicativen und attributiven Bestimmungen entweder in demselben Casus gesetzt

oder im Accusativ (so hier). Vgl. VII 25, 2. 26, 2. — καὶ τούτοις „auch diesen (wie anderen) und zwar den Apolophanes“.

3. ἐν Ὁροῖς „im Gebiet der Orien- ten“. Vgl. c. 28, 5. — ὑπομένειν in freier Weise an ἀπολείπει angeschlossen. Vgl. c. 19, 5. — τὴν πόλιν. S. c. 21, 5. — προὐχώρει ἔρρημον (erg. ὁδόν) τὴν πολλήν „auf einem grösstentheils wüsten Wege“.

- 4 Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ λέγει Ἀριστοβούλος σμύρνης
πολλὰ δένδρα πεφυκέναι μεῖζονα ἢ κατὰ τὴν ἄλλην σμύρναν·
καὶ τοὺς Φοίνικας τοὺς κατ' ἐμπορίαν τῇ στρατιᾷ ξυν-
επομένους ξυλλέγοντας τὸ δάκρυον τῆς σμύρνης (πολὺ γὰρ
εἶναι, οἷα δὴ ἐκ μεγάλων τε τῶν πρέμνων καὶ οὐπω
προσθεὶν ξυλλελεγμένον) ἐμπλήσαντας τὰ ὑποζύγια ἄγειν.
- 5 ἔχειν δὲ τὴν ἔρημον ταύτην καὶ νάρδου ῥίζαν πολλήν τε
καὶ εὐόδμον· καὶ ταύτην ξυλλέγειν τοὺς Φοίνικας· πολὺ
δὲ εἶναι αὐτῆς τὸ καταπατούμενον πρὸς τῆς στρατιᾶς, καὶ
ἀπὸ τοῦ πατουμένου ὁδμὴν ἠδεῖαν κατέχειν ἐπὶ πολὺ τῆς
- 6 χώρας· τοσόνδε εἶναι τὸ πλῆθος· εἶναι δὲ καὶ ἄλλα δένδρα
ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ μὲν τι δάφνη ἑοικὸς τὸ φύλλον, καὶ
τοῦτο ἐν τοῖς προσκλυζομένοις τῇ θαλάσῃ χωρίοις πεφυ-
κέναι· καὶ ἀπολείπεσθαι μὲν τὰ δένδρα πρὸς τῆς ἀμπώτεως
ἐπὶ ξηροῦ, ἐπελθόντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐν τῇ θαλάσῃ πε-
φυκότεα φαίνεσθαι· τῶν δὲ καὶ αἰεὶ τὰς ῥίζας τῇ θαλάσῃ
ἐπικλύζεσθαι, ὅσα ἐν κοίλοις χωρίοις ἐπεφύκει, ἐνθενπερ
οὐχ ὑπενόσται τὸ ὕδωρ, καὶ ὅμως οὐ διαφθείρεσθαι τὸ
- 7 δένδρον πρὸς τῆς θαλάσσης. εἶναι δὲ τὰ δένδρα ταύτη
πήχεων καὶ τριάκοντα ἔστιν ἂ αὐτῶν, τυχεῖν τε ἀνθοῦντα
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, καὶ τὸ ἄνθος εἶναι τῷ λευκῷ μάλιστα ἴσῳ
προσφερές, τὴν ὁδμὴν δὲ πολὺ τι ὑπερφέρειν. καὶ ἄλλον
εἶναι καυλὸν ἐκ γῆς πεφυκότεα ἀκάνθης. καὶ τούτῳ ἐπεῖναι
ἰσχυρὰν τὴν ἀκάνθαν, ὥστε ἤδη τινῶν καὶ παριπνεόντων

4. ἢ κατὰ. S. z. IV 6, 7. — τὸ δάκρυον. Plin. h. n. XII 35: *arbores bis inciduntur, iisdemque temporibus sed a radice usque ad ramos qui valent, sudant autem sponte, priusquam inciduntur statim dictam, cui nulla praefertur.* — οἷα δὴ s. z. c. 21, 2. — ἐκ μεγάλων τ. τ. πρέμνων καὶ ξυλλελεγμένον. S. z. 21, 4.

5. νάρδον. Plin. XII 12 *Frutex est gravi et crassa radice sed brevi ac nigra fragiliqve, quamvis pingui, situm redolente, ut cyperi, aspero sapore, folio parvo densoque.* Strab. p. 721 ἀρωματοφόρος δὲ νάρδον μάλιστα καὶ σμύρνης ὥστε τὴν Ἀλεξάνδρου στρατιὰν ὁδεύουσαν ἀντὶ ὁρόφου καὶ στρωμάτων, τούτοις χρῆσθαι εὐωδιαζομένην ἅμα καὶ ὑγιεινότερον τὸν αἶρα ἔχουσαν παρὰ τοῦτο. Die indische Narde

(*nardostachys jatamansi*), ein geschätztes Arzneimittel im Altertum, ist eine unserem Baldrian (*Valeriana*) verwandte Pflanze. S. z. VII 20, 2. — ἐπὶ πολὺ. S. z. c. 21, 4.

6. τὸ μὲν — ἑοικὸς „einer von ihnen hat ein dem Lorbeer ähnliches Blatt“. Es entspricht: τῶν δὲ καὶ αἰεὶ.

7. πήχεων von der Höhe zu verstehen. — ἀκάνθης. Eine Akazienart (*Acacia Catechu*), die wegen ihrer hakenförmigen Stacheln der ἀκάνθη gleich. Schon Dioskorides I 133 kennt ihren verdickten Saft (*Catechu*), der eingekocht noch heute von den Färbern zur Herstellung von braunen Farben verwandt wird. — ἤδη τινῶν. Ueber die Bedeutung von ἤδη vgl. c. 4, 6.

ἐμπλακείσαν τῇ ἐσθῇτι κατασπάσαι ἀπὸ τοῦ ἵππου μᾶλλον
τι τὸν ἱππέα ἢ αὐτὴν ἀποσχισθῆναι ἀπὸ τοῦ καυλοῦ. καὶ 8
τῶν λαγῶν λέγεται ὅτι παραθεόντων εἶχοντο ἐν ταῖς θριξίν
αἱ ἄκανθαί, καὶ ὅτι οὕτως ἡλίσκοντο οἱ λαγῶ, καθάπερ
ὑπὸ ἰξοῦ αἱ ὄρνιθες ἢ τοῖς ἀγκίστροις οἱ ἰχθύες· σιδήρῳ
δὲ ὅτι διακοπῆναι οὐ χαλεπὴ ἦν· καὶ ὁπὸν ὅτι ἀνέει πολὺν
ὁ καυλὸς τῆς ἀκάνθης τεμνομένης, ἔτι πλείονα ἢ αἱ σνκαὶ
τοῦ ἥρος καὶ δριμύτερον.

Ἐνθεν δὲ διὰ τῆς Γαδρωσῶν χώρας ἦει ὁδὸν χαλεπὴν 23
καὶ ἄπορον τῶν ἐπιτηδείων, τῶν τε ἄλλων καὶ ὕδωρ πολ-
λαχοῦ τῇ στρατιᾷ οὐκ ἦν· ἀλλὰ νύκτωρ ἠναγκάζοντο τὴν
πολλὴν πορεύεσθαι καὶ προσωτέρω ἀπὸ θαλάσσης, ἐπεὶ
αὐτῷ γε ἐν σπουδῇ ἦν ἐπελθεῖν τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς χώρας καὶ λιμένας τε ἰδεῖν τοὺς ὄντας καὶ ὅσα γε ἐν
παρόδῳ δυνατὰ γένοιτο τῷ ναυτικῷ παρασχευᾶσαι, ἢ
φρέατα ὀρύξαντας ἢ ἀγορᾶς πονεῖν ἢ ὄρμον ἐπιμεληθέντας.
ἀλλὰ ἦν γὰρ ἔρημα παντάπασι τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τῆς 2
Γαδρωσῶν γῆς, ὁ δὲ Θόαντα τὸν Μανδροδιῶρου καταπέμπει
ἐπὶ θάλασσαν ξὺν ὀλίγοις ἱππεῦσι, κατασκευόμενον εἰ πού
τις ὄρμος ὦν τυγχάνει ταύτῃ ἢ ὕδωρ οὐ πόρρω ἀπὸ
θαλάσσης ἢ τι ἄλλο τῶν ἐπιτηδείων. καὶ οὗτος ἐπανελθὼν
ἀπήγγειλεν ἀλιέας τινὰς καταλαβεῖν ἐπὶ τοῦ αἰγματοῦ ἐν 3
καλύβαις πνιγηραῖς· πεποιῆσθαι δὲ τὰς καλύβας ξυνθέντας
τὰς κόγχας· στέγην δὲ εἶναι αὐταῖς τὰς ἀκάνθας τῶν
ἰχθύων· καὶ τούτους τοὺς ἀλιέας ὕδατι ὀλίγῳ διαχρῆσθαι,
χαλεπῶς διαμωμένους τὸν κάχληκα, οὐδὲ τούτῳ πάντῃ
γλυκεῖ τῷ ὕδατι.

Ὡς δὲ ἀφίκετο Ἀλέξανδρος ἐς χώρον τινα τῆς Γα- 4
δρωσίας ἵνα ἀφθονώτερος ἦν σῖτος, διανέμει ἐς τὰ ὑπο-

Cap. 23.

1. τῶν τε ἄλλων καὶ οὐκ ἦν. S. z. IV 30, 6. — ἐν σπουδῇ εἶναι auch V 27, 8. — ἀγορά „Verkaufplatz, Markt“. Es sollte also Vorsorge getroffen werden, dass sich dem Heere Gelegenheit zu Einkäufen von Lebensmitteln darbiete.

2. ὁ δέ. δέ leitet den logischen Nachsatz ein. S. z. IV 29, 4.

3. ἀλιέας. Gemeint sind die so-

genannten Ichthyophagen, welche Arrian. Indic. 29 näher beschreibt. Vgl. über sie auch Curtius IX 40. Diod. XVII 105. Plut. Alex. 66. Plin. VI 23. — ξυνθέντες τὰς κόγχας. Curt. IX 40 berichtet von den unmittelbaren Bewohnern der Seeküste, die Alexander auf dem Marsch nach Gedrosien traf: *Tuguria conchis et ceteris purgamentis maris instruunt*. — διαμωμένους = διασκάπτοντας. Noch c. 26, 5.

- ζύγια τὸν καταληφθέντα· καὶ τοῦτον σημηνάμενος τῇ ἑαυτοῦ σφραγίδι, κατακομίζεσθαι κελεύει ὥς ἐπὶ θάλασσαν. ἐν ᾧ δὲ ἦι ὥς ἐπὶ τὸν σταθμὸν ἔνθεν περὶ ἐγγυτάτῳ ἦν ἡ θάλασσα, ἐν τούτῳ ὀλίγα φροντίσαντες οἱ στρατιῶται τῆς σφραγίδος αὐτοὶ τε οἱ φύλακες τῷ σίτῳ ἐχρήσαντο καὶ ὅσοι μάλιστα λιμῷ ἐπιέζοντο καὶ τούτοις μετέδωκαν. ἐς 5 τοσόνδε πρὸς τοῦ κακοῦ ἐνικῶντο, ὥς τὸν πρόδηλον καὶ παρόντα ἤδη ὄλεθρον τοῦ ἀφανοῦς τε καὶ πρόσω ἐτι ὄντος ἐκ τοῦ βασιλέως κινδύνου ξὺν λογισμῷ ἔδοξε σφισιν ἐμπροσθεν ποιήσασθαι. καὶ Ἀλέξανδρος καταμαθὼν τὴν ἀνάγκην συνέγνω τοῖς πράξεσιν. αὐτὸς δὲ ὅσα ἐκ τῆς χώρας ἐπιδραμὼν ξυναγαγεῖν ἠδυνήθη εἰς ἐπισιτισμὸν τῇ στρατιᾷ τῇ περιπλεούσῃ ξὺν τῷ στόλῳ, ταῦτα κομίσοντα πέμπει 6 Κρηθέα τὸν Καλλατιανόν. καὶ τοῖς ἐγχωρίοις προσετάχθη ἐκ τῶν ἄνω τόπων σῖτόν τε ὅσον δυνατοὶ ἦσαν κατακομίσαι ἀλέσαντας καὶ τὰς βαλάνους τὰς τῶν φοινίκων καὶ πρόβατα ἐς ἀγορὰν τῷ στρατῷ. καὶ ἐς ἄλλον αὖ τόπον Τήλεφον κατέπεμψε τῶν ἐταίρων σὺν σίτῳ οὐ πολλῷ ἀλη-λεσμένῳ.
- 24 Αὐτὸς δὲ προῦχώρει ὥς ἐπὶ τὰ βασίλεια τῶν Γαδρωσῶν, ὃ δὲ χῶρος Πούρα ὀνομάζεται, ἵνα περὶ ἀφίκετο ἐξ Ὠρων ὀρηθεῖς ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις ἐξήκοντα. καὶ λέγουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ξυγγραψάντων τὰ ἀμφ' Ἀλέξανδρον οὐδὲ τὰ ξύμπαντα ὅσα ἐταλαιπώρησεν αὐτῷ κατὰ Ἀσίαν ἢ στρατιᾷ ξυμβληθῆναι ἄξια εἶναι τοῖς τῆδε πο- 2 νηθεῖσι πόνοις. οὐ μὴν ἀγνοήσαντα Ἀλέξανδρον τῆς ὁδοῦ

5. ὥς — ἐμπροσθεν ποιήσασθαι. Gedanke: Den vor Augen liegenden Untergang stellten sie der noch fernen, von Seiten des Königs drohenden Gefahr voran. — ποιήσασθαι τι ἐμπροσθέν τινος ist weniger üblich als πλείονος ποιεῖσθαι τι, oder περὶ πλείονος ἡγεῖσθαι τι. — ξὺν λογισμῷ „nach reiflicher Ueberlegung“. Das Gegentheil οὐδενὶ λογισμῷ IV 5, 3. — Καλλατιανόν. Kallatis, Stadt in Thrake am Pontos, südlich von Tomi.

6. ἐκ τῶν ἄνω τόπων „aus dem Inneren des Landes“. — φοινίκων Strab. p. 722 ἀπὸ δὲ τῶν φοινίκων. ἦν ἡ σωτηρία τοῦ τε καρποῦ καὶ τοῦ ἐγκερᾶλου. Vgl. Herod. I 193.

Cap. 24.

1. Πούρα, vielleicht das heutige Bampur od. eine andere noch jetzt Pura heissende Stadt. Doch soll Pura überhaupt indisch „Stadt“ bedeuten. — ἐξ Ὠρων. S. c. 22, 3.

2. τοῦτο — ὥδε. „Haec verba nihil aliud videntur significare posse nisi tradidisse Nearchum ἀγνοήσαντα Ἀλέξανδρον τῆς ὁδοῦ τὴν χαλεπότητα ταύτῃ ἐλθεῖν. At quis hoc illum dixisse credat, quum legerit Strab. p. 686 φησὶ γοῦν Νέαρχος φιλονεικῆσαι αὐτὸν διὰ τῆς Γεδρωσίας ἀγαγεῖν τὴν στρα-

τὴν χαλεπότητα ταύτῃ ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν μόνος Νέαρχος λέγει ὧδε, ἀλλὰ ἀκούσαντα γὰρ ὅτι οὐπω τις πρόσθεν διελθὼν ταύτῃ ξὺν στρατιᾷ ἀπεσώθη ὅτι μὴ Σεμίραμις ὅτε ἐξ Ἰνδῶν ἔφυγε. καὶ ταύτην δὲ ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ξὺν εἰκοσι μόνοις τῆς στρατιᾶς ἀποσωθῆναι. Κῦρον δὲ τὸν Καμβύσου 3 ξὺν ἐπὶ μόνοις καὶ τοῦτον. ἐλθεῖν γὰρ δὴ καὶ Κῦρον ἐς τοὺς χώρους τούτους ὡς ἐσβαλοῦντα ἐς τὴν Ἰνδῶν γῆν, φθάσαι δὲ ὑπὸ τῆς ἐρημίας τε καὶ ἀπορίας τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπολέσαντα τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς. καὶ ταῦτα Ἀλέξανδρον ἐξαγγελλόμενα ἔριν ἐμβαλεῖν πρὸς Κῦρον καὶ Σεμίραμιν. τούτων τε οὖν ἕνεκα καὶ ἅμα ὡς τῷ ναυτικῷ ἐγγύθεν ἐκπορίζεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, λέγει Νέαρχος ταύτην τραπῆναι Ἀλέξανδρον. τό τε οὖν καὶ ἐπιφλέγον καὶ τοῦ 4 ὕδατος τὴν ἀπορίαν πολλὴν τῆς στρατιᾶς διαφθεῖραι καὶ μάλιστα δὴ τὰ ὑποζύγια· ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοῦ βάθους τε τῆς ψάμμου καὶ τῆς θέρης, ὅτι κεκανυμένη ἦν, τὰ πολλὰ δὲ καὶ δίψει ἀπόλλυσθαι· καὶ γὰρ καὶ γηλόφοις ἐπι- τυγχάνειν ὑψηλοῖς ψάμμου βαθείας, οὐ νεναγμένης, ἀλλ' οἷας δέχεσθαι καθάπερ ἐς πηλὸν ἢ ἔτι μᾶλλον ἐς χιόνα

τιὰν πεπρωμένην διότι καὶ Σεμί-
ραμις ἐστράτευσεν ἐπ' Ἰνδοὺς καὶ
Κύρος, ἀλλ' ἡ μὲν ἀνέστρεψε
φεύγουσα μετ' εἰκοσιν ἀνθρώπων,
ἐκεῖνος δὲ μεθ' ἐπὶ ὡς σεμνὸν
ἐκείνων τσαῦτα παθόντων αὐτὸν
τὸ στρατόπεδον διασώσαι μετὰ
νίκης διὰ τῶν αὐτῶν ἔθνων καὶ
τόπων. *Haec eum Nearchus tra-*
diderit, negare non potuit, Alexandro
difficultates huius itineris parum
notas fuisse. Nec cum negasse
ipse Arrianus perspicue significat
verbis § 3 τούτων τε οὖν ἕνεκα κ.
τ. λ. Quid multa? Ista verba mar-
gini aliquis ascripsit significans
proxima ὧδε solum Nearchum nar-
rasse.“ Krüger. — ὅτι μὴ = πλὴν
ἢ. S. z. V 26, 1. — Σεμίραμις,
ὅτε ἐξ Ἰνδῶν ἔφυγε. Vor ἐξ Ἰν-
δῶν ist das durchaus unentbehr-
liche ὅτε eingeschoben, das hinter
dem kurz vorausgehenden ὅτι leicht
ausfallen konnte. — Die Nach-
richten über den indischen Feld-
zug der Semiramis und ihren Rück-
zug lauten höchst verschieden. Vgl.
Diodor II 19, 20. Nach Me-
gasthenes (Arrian. Ind. 5, 7) kam

sie gar nicht nach Indien, sondern
starb während der Vorbereitung zu
dem beabsichtigten Feldzug. „Dass
das assyrische Volk einen solchen
Zug unternommen, hat durchaus
nichts unwahrscheinliches, wie so-
wohl der indische Namen des Kö-
nigs (Stabrobates Diod. II 19) als
auch die Elephanten und andere
indische Thierfiguren auf den Stein-
platten Niniveh's bestätigen.“ —
Κῦρον. Weder Herodot noch Kte-
sias wissen von einem indischen
Feldzug des Kyros. Vgl. auch Ar-
rian. Indic. 9, 10.

3. τὴν πολλήν. S. z. IV 16, 3.
— ὡς — ἐκπορίζεσθαι. Ueber ὡς
cum infin. s. z. c. 5, 3.

4. κεκανυμένη percandefacta.
τὰ ὑποζύγια Strab. p. 721 πολλά
δ' ἐταλαιπώρει Ἀλέξανδρος καθ'
ὅλην τὴν ὁδὸν διὰ λυπρὰς λῶν.
πόρρωθεν δ' ὅμως ἐπεχορηγεῖτο
μικρὰ καὶ σπάνια ὥστε λιμῶνται
τὸ στρατεύμα καὶ τὰ ὑποζύγια
ἐπέλιπε καὶ τὰ σκεύη κατελείπετο
ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς στρατοπέδοις.
— οἷας Casus? Ueber οἷος mit
Infin. s. z. IV 3, 2.

- 5 ἀπάτητον ἐπιβαίνοντας. καὶ ἅμα ἐν ταῖς προσβάσεσσι τε καὶ καταβαίνοντας τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους ἔτι μᾶλλον κακοπαθεῖν τῷ ἀνωμάλῳ τῆς ὁδοῦ καὶ ἅμα οὐ βεβαίῳ. τῶν δὲ σταθμῶν τὰ μήκη πιεῖσαι οὐχ ἥμιστά τὴν στρατιάν· ἀπορία γὰρ ὕδατος οὐ ξυμμέτρους μᾶλλον τι ἦγε πρὸς
- 6 ἀνάγκην τὰς πορείας ποιεῖσθαι. ὁπότε μὲν δὴ τῆς νυκτὸς ἐπελθόντες τὴν ὁδὸν ἦντινα ἀνύσαι ἐχρῆν ἔωθεν πρὸς ὕδωρ ἔλθοιεν, οὐ πάντῃ ἐταλαιπωροῦντο· προχωροῦσης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὸ μήκους τῆς ὁδοῦ, εἰ ὁδοιποροῦντες ἔτι ἐγκαταληφθεῖεν, ἐνταῦθα ἂν ἐταλαιπώρουν πρὸς τοῦ καύματός τε καὶ ἅμα δίψει ἀπαύστῳ συνεχόμενοι.
- 25 Τῶν δὲ δὴ ὑποζυγίων πολὺς ὁ φθόρος καὶ ἐκούσιος τῇ στρατιᾷ ἐγίνετο· ξυνιόντες γάρ, ὁπότε ἐπιλείποι σφᾶς τὰ σιτία καὶ τῶν ἵππων τοὺς πολλοὺς ἀποσφάζοντες καὶ τῶν ἡμιόνων τὰ κρέα ἐσιτοῦντο, καὶ ἔλεγον δίψει ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ καμᾶτου ἐκλιπόντας· καὶ ὁ τὴν ἀτρεκίαν τοῦ ἔργου ἐξελέγξων ὑπὸ τε τοῦ πόνου οὐδεὶς ἦν καὶ ὅτι ξύμ-
- 2 παντες τὰ αὐτὰ ἡμάρτανον. καὶ Ἀλέξανδρον μὲν οὐκ ἔλε-

5. ἐν ταῖς προσβάσεσσι τε καὶ καταβαίνοντας. Ueber die Verbindung verschiedener Wortarten durch καὶ s. z. c. 21, 4. — τῶν δὲ σταθμῶν τὰ μήκη. Strab. p. 722 ἀνάγκη δ' ἦν καὶ σταθμοὺς ποιεῖσθαι μακροὺς διὰ τὰ ὕδρευτα διακοσίων καὶ τετρακοσίων σταδίων, ἔστι δ' ὅτι καὶ ἑξακοσίων νυκτοποροῦντας τὸ πλεόν. — μᾶλλον τι „mehr als sonst“. — Für ξύμμετρος οὐσα ist mit Krüger ξυμμέτρους geschrieben. — πρὸς ἀνάγκην. Zur Bedeutung von πρὸς vgl. VII 14, 3 πρὸς βίαν mit Gewalt, gezwungen.

6. ὁπότε μὲν δὴ — cum quidem noctu peragrata via quam confici oportebat mane ad aquam venissent. — ὑπὸ μήκους verb. mit ἐγκαταληφθεῖεν „wenn sie wegen der Länge des Weges noch auf dem Marsche (von der Hitze) betroffen wurden“. — ἂν kann in Verbindung mit dem Indicativ der historischen Zeitformen auch zur Bezeichnung einer unter gewissen Umständen in der Vergangenheit sich wiederholenden Handlung gebraucht werden. — συνεχόμενοι.

Thuk. II 49, 3 τῇ δίψει ἀπαύστῳ συνεχόμενοι.

Cap. 25.

1. καὶ ἐκούσιος im Gegensatz zu dem durch die Beschwerden des Wegs herbeigeführten Verlust. — ἐκλιπόντας. III 30, 6 Ἀλέξανδρος ἀνεπλήρωσε τὸ ἱππικὸν ἐκ τῶν αὐτόθεν ἵππων, πολλοὶ γὰρ αὐτῷ ἵπποι ἐν τῇ ὑπερβολῇ τοῦ Καννάσων ἐξέλιπον (waren durch Erschöpfung gefallen). — ὁ ἐξελέγξων. Der Artikel mit dem substantivierten Particip einer unbestimmten Person weist derselben eine ihr eigens bestimmte Handlung zu und steht in diesem Falle in qualitativer Bedeutung (= ein solcher, welcher). Vgl. unten 3 καὶ οὕτε οἱ ἄξοντες (= qui ducerent) ἦσαν τοὺς ὑπὸ καμᾶτον ὑπολειφθέντας οὐτε οἱ μένοντες δεραπεύοντες. Vgl. V 27, 1 (τὸν βουλόμενον), ebenso VII 23, 1 (ὁ ἡγησόμενος). — ὑπὸ τε τοῦ πόνου καὶ ὅτι. So werden im Griechischen häufig mit einzelnen Begriffen Sätze verbunden. Vgl. § 2 ἀπορία τε τῶν ὑποζυγίων καὶ ὅτι.

λήθει τὰ γιννόμενα, ἴασιν δὲ τῶν παρόντων ἑώρα τὴν τῆς ἀγνοίας προσποίησιν μᾶλλον τι ἢ τὴν ὡς γινωσκομένων ἐπιχώρησιν. οὐκουν οὐδὲ τοὺς νόσφ' ἀμύνοντας τῆς στρατιᾶς οὐδὲ τοὺς διὰ κάματον ὑπολειπομένους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἄγειν ἔτι ἦν εὐμαρῶς ἀπορία τε τῶν ὑποζυγίων καὶ ὅτι τὰς ἀμάξας αὐτοὶ κατέκοπτον, ἀπόρους οὕσας αὐτοῖς ὑπὸ βάρους τῆς ψάμμου ἄρεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις σταθμοῖς διὰ ταῦτα ἐξηναγκάζοντο οὐ τὰς βραχυτάτας ἰέναι τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ τὰς εὐπορωτάτας τοῖς ζεύγεσι. καὶ οὕτως οἱ μὲν νόσφ' 3 κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπελείποντο, οἱ δὲ ὑπὸ καμάτου ἢ καύματος ἢ τῷ δίψει οὐκ ἀντέχοντες, καὶ οὔτε οἱ ἄξοντες ἦσαν οὔτε οἱ μένοντες θεραπεύσοντες· σπουδῇ γὰρ πολλῇ ἐρίγνετο ὁ στόλος, καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ παντὸς προθύμῳ τὸ καθ' ἑκάστου ξὺν ἀνάγκῃ ἡμελεῖτο· οἱ δὲ καὶ ὑπὸν κάτοχοι κατὰ τὰς ὁδοὺς γενόμενοι, οἷα δὴ νυκτὸς τὸ πολὺ τὰς πορείας ποιοῦμενοι, ἔπειτα ἐξαναστάντες, οἷς μὲν δύναιμι ἔτι ἦν κατὰ τὰ ἰχνη τῆς στρατιᾶς ἐφομαρτήσαντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν· οἱ πολλοὶ δὲ ὥσπερ ἐν πελάγει ἐκπεσόντες ἐν τῇ ψάμμῳ ἀπώλλυντο.

Ξυννηέχθη δὲ τῇ στρατιᾷ καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ δὴ οὐχ 4 ἡμιστὰ ἐπίσεν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια. ὕεται γὰρ ἡ Γαδρωσίῳ γῇ ὑπ' ἀνέμων τῶν ἐτησίων, καθάπερ οὖν καὶ ἡ Ἰνδῶν γῇ, οὐ τὰ πεδία τῶν Γαδρωσίων, ἀλλὰ τὰ ὄρη, ἵναπερ προσφέρονται τε αἱ νεφέλαι ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ ἀναχέονται, οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῶν ὁρῶν τὰς κορυφάς. ὥς δὲ ἠϋλίσθη ἡ στρατιὰ πρὸς χειμάρρῳ ὀλί- 5

2. ἴασιν erg. οὕσαν. — ἡ τὴν ὡς γιν. ἐπιχώρησιν „als die Gestattung der Vorgänge als ihm bekannter“, d. h. Alexander glaubte dadurch, dass er sich stelle als wisse er um die Sache nicht, die gegenwärtige Lage eher zu verbessern als wenn er das was vorging wesentlich gestatte. — οὐδέ — οὐδέ entspricht sich ähnlich c. 11, 6. V 10, 2 (s. z. dieser Stelle). — ἦν. ἔστι mit Infin. heisst: es ist möglich (ausführbar) dass. Vgl. lat. *est ut*. — ἀπορία καὶ ὅτι. S. o. z. 1. — ἄρεσθαι verb. mit ἀπόρους.

3. οἱ ἄξοντες. Zur Bedeutung des Artikels s. o. z. 1. — οἱ μένοντες

θεραπεύοντες. Der Artikel gehört zu θεραπεύοντες. — τὸ καθ' ἑκάστου „das jeden Einzelnen Betreffende“. Sinn: das Interesse des Einzelnen kam über dem Eifer für das Ganze nicht zur Geltung. — κατὰ τὰ ἰχνη. Zur Bedeutung von κατὰ vgl. Herod. IX 89 ὁ στρατὸς Περσῶν κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνει. — ἐκπεσόντες. „*ἐκπίπτειν naves dicuntur quae non tenent cursum vel propositum vel felicem sive ob adversos ventos sive ob loci ignorantiam*“.

4. ξυννηέχθη für συννέβη herodoteisch. Wie hier c. 26. 4. — ὑπ' ἀνέμων τῶν ἐτησίων. S. z. c. 21, 1.

5. ὀλίγον ὕδατος. Ueber die Be-

ρου ὕδατος, αὐτοῦ δὴ ἔνεκα τοῦ ὕδατος, ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐμπλησθεὶς ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὁ χειμάρρους ὁ ταύτη ῥέων ἀφανῶν τῇ στρατιᾷ γεγενημένων τῶν ὄμβρων, τοσούτῳ ἐπῆλθε τῷ ὕδατι, ὥς γύναια καὶ παιδάρια τὰ πολλὰ τῶν ἐπομένων τῇ στρατιᾷ διαφθεῖραι καὶ τὴν κατασκευὴν τὴν βασιλικὴν ξύμπασαν ἀφανίσαι καὶ τῶν ὑποζυγίων ὅσα ἀπελείπετο, αὐτοὺς δὲ μόλις καὶ χαλεπῶς ξὺν 6 τοῖς ὄπλοις οὐδὲ τούτοις πᾶσιν ἀποσωθῆναι. οἱ πολλοὶ δὲ καὶ πίνοντες, ὁπότε ἐκ καύματος τε καὶ δίψους ὕδατι ἀθρόω ἐπιτύχοιεν, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀπαύστου ποιοῦ ἀπώλυντο, καὶ τούτων ἔνεκα Ἀλέξανδρος τὰς στρατοπεδείας οὐ πρὸς τοῖς ὕδασι αὐτοῖς τὸ πολὺ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ἀπέχων ὅσον εἴκοσι σταδίους μάλιστα, ὥς μὴ ἀθρόους ἐμπίπτοντας τῷ ὕδατι αὐτοὺς τε καὶ τὰ κτήνη ἀπόλλυσθαι καὶ ἅμα τοὺς μάλιστα ἀκράτορας σφῶν ἐπεμβαίνοντας ἐς τὰς πηγὰς ἢ τὰ ρεύματα διαφθείρειν καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ τὸ ὕδωρ.

- 26 Ἐνθα δὴ ἔργον καλὸν εἶπερ τι ἄλλο τῶν Ἀλεξάνδρου οὐκ ἔδοξε μοι ἀφανίσαι, ἢ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ πρᾶχθην ἢ ἐτι ἔμπροσθεν ἐν Παραπαμισάδαις, ὥς μετεξέτεροι ἀνέγραψαν. ἰέναι μὲν τὴν στρατιὰν διὰ ψάμμου τε καὶ τοῦ καύματος ἦδη ἐπιφλέγοντος, ὅτι πρὸς ὕδωρ ἐχρῆν ἔξανύσαι· τὸ δὲ

deutung des Genetivs s. z. c. 21, 4. — μόλις καὶ χαλεπῶς auch c. 26, 1 verbunden. Thuk. IV 36, 1 χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθεν. — οὐδὲ τούτοις. Pflugk vermutet nicht unwahrscheinlich καὶ οὐδὲ τούτοις.

6. τὸ πολὺ meistens auch III 10, 3 οἱ ναῦται ἀπεσκευάνυντο τὸ πολὺ ἀπὸ τῶν νεῶν. — αὐτοὺς τε καὶ κτήνη. In ähnlicher Verbindung mit αὐτός fehlt wie hier bei κτήνη so I 16, 1 (αὐτοὶ τε καὶ ἱπποὶ) bei ἱπποὶ der Artikel. Vgl. Xen. Cyrop. VIII 8, 12 ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἱπποῖς γυμνάσια τὰς θήρας. — ἀκράτορας σφῶν (ob sitim) impotentes sui.

Cap. 26.

1. εἶπερ τι ἄλλο. S. z. IV 7, 5. — ἐν Παραπαμισάδαις. Dieser auch von andern Historikern erzählte Vorgang wird von jedem in eine

andere Zeit gesetzt. Plut. Alex. 42 erwähnt ihn bei Gelegenheit der Verfolgung des Dareus, Curt. VII 20, 12 setzt ihn in die Zeit der Verfolgung des Bessos, Frontinus Strateg. I 7, 7 verlegt den Schauplatz in die Wüsten Afrika's, Polyæn. IV 3, 25 erzählt denselben Hergang ohne jede Ortsangabe. — μετεξέτεροι (= ἔτεροι τινες) ion. Form, die bei Herodot sehr häufig, bei Arrian nur hier sich findet. — ἰέναι μὲν. Es entspricht § 2 ἐν τούτῳ δέ. — διὰ ψάμμου τε καὶ — ἐπιφλέγοντος. Oblique Casus eines Substantivs (mit und ohne Präposition) werden öfter mit einem Genet. absol. durch καὶ verbunden. — ἦδη. Um Wasser zu erreichen, marschierten sie immer noch weiter, als bereits die Zeit glühender Hitze eingetreten war, mit deren Anfang sie sonst Rast zu machen pflegten. — ἔξανύσαι erg. τὴν ὁδόν. Vgl. Xen. Hellen. V 4, 49 ὁδὸν κατανύσας.

ἦν πρόσω τῆς ὁδοῦ· καὶ αὐτόν τε Ἀλέξανδρον δίψει κατ-
ερχόμενον μόλις μὲν καὶ χαλεπῶς, πεζὸν δὲ ὅμως ἡγεῖσθαι,
ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας, οἷάπερ φιλεῖ ἐν τῷ
τοιῷδε, κουφοτέρως φέρειν τοὺς πόνοους ἐν ἰσότητι τῆς τα-
λαιπωρήσεως. ἐν δὲ τούτῳ τῶν ψιλῶν τινὰς κατὰ ζήτησιν
ὑδατος ἀποτραπέντας ἀπὸ τῆς στρατιᾶς εὔρειν ὕδωρ συλ-
λελεγμένον ἐν τιμὴ χαράδρᾳ οὐ βαθείᾳ, ὀλίγην καὶ φαύλην
πίδακα· τοῦτο οὖν χαλεπῶς συλλέξαντας σπουδῇ ἰέναι παρ'
Ἀλέξανδρον, ὥς μέγα δὴ τι ἀγαθὸν φέροντας· ὥς δὲ ἐπέ-
λαζον ἤδη, ἐμβαλόντας ἐς κράνος τὸ ὕδωρ προσενεγκεῖν τῷ
βασίλει. τὸν δὲ λαβεῖν μὲν καὶ ἐπαινέσαι τοὺς κομίσαντας· 3
λαβόντα δὲ ἐν ὄψει πάντων ἐκχέαι· καὶ ἐπὶ τῷδε τῷ ἔργῳ
ἐς τοσόνδε ἐπιρρωσθῆναι τὴν στρατιὰν ξύμπασαν ὥστε εἰκά-
σαι ἂν τινὰ πότον γενέσθαι πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς
Ἀλεξάνδρου ἐκχυθέν. τοῦτο ἐγὼ, εἶπερ τι ἄλλο, τὸ ἔργον
εἰς καρτερίαν τε καὶ ἅμα στρατηρίαν ἐπαινώ Ἀλεξάνδρου.

Ξυνηνέχθη δέ τι καὶ τοιόνδε τῇ στρατιᾷ ἐν τῇ γῇ 4
ἐκείνῃ. οἱ γὰρ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ τελευτῶντες οὐκέτι με-
μῆσθαι, ἐφασκον τὴν ὁδόν, ἀλλ' ἀφανισθῆναι τὰ σημεῖα
αὐτῆς πρὸς τοῦ ἀνέμου ἐπιπνεύσαντος· καὶ οὐ γὰρ εἶναι
ἐν τῇ ψάμμῳ πολλῇ τε καὶ ὁμοίᾳ πάντῃ νευημένη ὅτῳ
τεκμηριώσονται τὴν ὁδόν, οὐτ' οὖν δένδρα ξυνήθη παρ'
αὐτὴν πεφυκότα, οὔτε τινὰ γήλοφον βέβαιον ἀνεστηκότα·

— τοὺς ἄλλους στρατιώτας. So wird öfter im Griechischen ἄλλος mit einem Substantiv attributiv verbunden, wo dies dem Gedanken nach appositiv hinzugefügt sein sollte (τοὺς ἄλλους στρατιώτας = τοὺς ἄλλους, τοὺς στρατιώτας). Vgl. III 26, 4 ἐν τοσάντῃ ἣν ἀξιώσει παρὰ τε αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐς τὸ ἄλλο στρατεύμα. Vgl. VII 7, 7. — φιλεῖ. φιλεῖν hat wie lat. amare (vgl. unser „lieben“ = etwas gern tun) die Bedeutung pflegen. Bei dem unpersönlichen φιλεῖ (= solet) ist ursprünglich γενέσθαι zu ergänzen, was III 11, 2 hinzugefügt ist.

3. εἶπερ τι ἄλλο. S. z. IV 7, 5. — εἰς στρατηρίαν „in Bezug auf Feldherrnklugheit“. — Ἀλεξάνδρου verb. mit τοῦτο τὸ ἔργον.

4. ξυνηνέχθη, συνέβη wie c. 25, 4. — ἀλλά γὰρ s. z. IV 3, 1. —

τελευτῶντες. Zur Bedeutung des Partic. τελευτῶν vgl. Xen. Anab. VI 3, 8 τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὑδατος αὐτοὺς εἶργον οἱ Θοῶνες.

— ὅτω τεκμηριώσονται τὴν ὁδόν. Zur Construction von τεκμηριώσθαι (= τεκμαίρεσθαι) vgl. die nach Inhalt wie Ausdruck der unseren sehr ähnliche Stelle III 26, 4 ἀνεμὸς νότος ἐπὶ πνεύσῃ ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, τῆς ψάμμου ἐπιφορεῖ κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐπὶ μέγα, καὶ ἀφανίζεται τῆς ὁδοῦ τὰ σημεῖα οὐδὲ ἔστιν εἰδέναι ἵνα χρη πορευέσθαι καθάπερ ἐν πελάγει τῇ ψάμμῳ ὅτι σημεῖα οὐκ ἔστι κατὰ τὴν ὁδόν οὔτε πον ὅρος οὔτε δένδρον οὔτε γήλοφοι βέβαιοι ἀνεστηκότες, οἷς τισιν οἱ ὁδοῖται τεκμαίρονται ἂν τὴν πορείαν, καθάπερ οἱ ναῦται τοῖς ἀστροῖς. — οὐτ' οὖν steht ebenso I 12, 2. οὖν = sicher-

οὐδὲ πρὸς τὰ ἄστρον ἐν νυκτὶ ἢ μεθ' ἡμέραν πρὸς τὸν ἥλιον μεμελετῆσθαι σφισι τὰς πορείας, καθάπερ τοῖς ταύταις πρὸς τῶν ἄρκτων τὴν μὲν Φοίνιξι, τὴν ὀλίγην, τὴν δὲ τοῖς
 5 ἄλλοις ἀνθρώποις, τὴν μέζονα. ἔνθα δὲ Ἀλέξανδρον ξυνέηκεν ὅτι ἐν ἀριστερᾷ δεῖ ἀποκλίναντα ἄγειν, ἀναλαβόντα ὀλίγους ἅμα οἱ ἱππεῖς προκεχωρηκέναι· ὥς δὲ καὶ τούτων οἱ ἱπποὶ ἐξέκαμνον ὑπὸ τοῦ καύματος, ἀπολιπεῖν καὶ τούτων τοὺς πολ-
 λούς, αὐτὸν δὲ ξὺν πέντε τοῖς πᾶσιν ἀφιππάσασθαι, καὶ εὗρεῖν τὴν θάλασσαν· διαμησάμενόν τε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τὸν κάκλημα ἐπιτυχεῖν ὕδατι γλυκεῖ καὶ καθαροῦ, καὶ οὕτω μετελθεῖν τὴν στρατιάν πᾶσαν· καὶ ἐς ἑπτὰ ἡμέ-
 ρας ἵεναι παρὰ τὴν θάλασσαν, ὑδρευομένους ἐκ τῆς ἡϊόνοιο. ἔνθεν δέ, ἥδη γὰρ γινώσκειν τὴν ὁδὸν τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ τῆς μεσογαίας ποιεῖσθαι τὸν στόλον.

- 27 Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τῶν Γαδρωσίων τὰ βασίλεια, ἀνα-
 παύει ἐνταῦθα τὴν στρατιάν. καὶ Ἀπολλοφάνην μὲν παύει
 τῆς σατραπείας, ὅτι οὐδενὸς ἔγνω ἐπιμεληθέντα τῶν προεπ-
 ηγγελμένων, Θόαντα δὲ σατραπεύειν τῶν ταύτῃ ἔταξε·
 τούτου δὲ νόσῳ τελευτήσαντος Σιβύρτιος τὴν σατραπείαν
 ἐκδέχεται· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ Καρμανίας σατραπῆς ἦν νεωστὶ
 ἐξ Ἀλεξάνδρου ταχθεὶς· τότε δὲ τούτῳ μὲν Ἀραχωτῶν τε
 καὶ τῶν Γαδρωσίων ἄρχειν ἐδόθη, Καρμανίαν δὲ ἔσχε Τλη-
 2 πόλεμος ὁ Πυθοφάνους. ἥδη τε ἐπὶ Καρμανίας προὔχουσι
 ὁ βασιλεὺς καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ Φίλιππον τὸν σατραπῆν
 τῆς Ἰνδῶν γῆς ἐπιβουλευθέντα πρὸς τῶν μισθοφόρων δόλῳ

lich. — μεμελετῆσθαι. μελετᾶ-
 ται μοι τι heisst: „es wird etwas
 von mir eingeübt“. Demgemäss hat
 das Perfectum μεμελετῆται μοι τι
 die Bedeutung „ich verstehe mich
 auf etwas“. — τῶν ἄρκτων hängt von
 τὴν μὲν und τὴν δὲ ab. Die Phoe-
 niker sind darauf eingeübt, sich bei
 ihren Seefahrten nach dem kleinen
 Bären (τὴν ὀλίγην) zu richten, alle
 übrigen Völker richten sich nach
 dem grossen. Nach Φοίνιξι erg.
 μεμελετῆται.

5. ἔνθα Ἀλέξανδρον — προκε-
 χωρηκέναι abhängig von dem aus
 § 1 noch vorschwebenden ἀνέγρα-
 ψαν. — ἐν ἀριστερᾷ gehört zu ἄγειν.
 — διαμησάμενον, das Verbum auch
 c. 23, 3.

Cap. 27.

1. ἐς τῶν Γαδρ. τὰ βασίλεια. S.
 c. 24, 1. — παύει. Dafür steht c. 22,
 4 in gleicher Bedeutung παραλύει.
 — Ἀπολλοφάνην. S. c. 22, 2.

2. ἥδη τε — καί. Parataxis
 (vgl. c. 9, 4) zur Bezeichnung der
 Gleichzeitigkeit. — ἀγγέλλεται ἀπο-
 θανεῖν — ὅτι ἀπέκτειναν. Wechsel
 der Structur. Der Uebergang vom
 Infinitiv zur Construction mit ὅτι
 (oder umgekehrt) ist nach ἀγγέλ-
 λειν, λέγειν und ähnlichen Verben,
 die beide Constructionen zulassen,
 sehr häufig. Vgl. VII 19, 4 und
 unten c. 28, 3 nach ἐγγράφω.

ἀποθανεῖν, τοὺς δὲ ἀποκτείναντας ὅτι οἱ σωματοφύλακες τοῦ Φιλίππου οἱ Μακεδόνες τοὺς μὲν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, τοὺς δὲ καὶ ὕστερον λαβόντες ἀπέκτειναν. ταῦτα δὲ ὥς ἔγνω, τοὺς δὲ καὶ ὕστερον λαβόντες ἀπέκτειναν. ταῦτα δὲ ὥς ἔγνω, ἐκπέμπει γράμματα ἐς Ἰνδοὺς παρὰ Εὐδημόν τε καὶ Ταξιλήν ἐπιμελεῖσθαι τῆς χώρας τῆς πρόσθεν ὑπὸ Φιλίππου τεταγμένης ἔστ' ἂν αὐτὸς σατράπην ἐκπέμψῃ ἐπ' αὐτῆς.

Ἦδη δ' ἐς Καρμανίαν ἦκοντος Ἀλεξάνδρου Κράτερος³ ἀφικνεῖται, τὴν τε ἄλλην στρατιὰν ἅμα οἱ ἄγων καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ Ὀρδάνην τὸν ἀποστάντα καὶ νεωτερίσαντα συνειληφώς. ἐνταῦθα δὲ Στασάνωρ τε ὁ Ἀρεῖων καὶ ὁ Ζαράγγων σατράπης ἦκε καὶ ξὺν αὐτοῖς Φαρισμάνης ὁ Φραταφέρων τοῦ Παρθυαίων καὶ Ὑρκανίων σατράπου παῖς. ἦκον δὲ καὶ οἱ στρατηγοὶ οἱ ὑπολειφθέντες ἅμα Παρμενίωνι ἐπὶ τῆς στρατιᾶς τῆς ἐν Μηδίᾳ, Κλέανδρός τε καὶ Σιτάλκης καὶ Ἡράκων, τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς καὶ οὗτοι ἄγοντες. τοὺς μὲν δὴ ἅμφ' Κλέανδρον τε καὶ Σιτάλκην πολλὰ ἐπι-⁴καλοῦντων αὐτοῖς τῶν τε ἐγχωρίων καὶ τῆς στρατιᾶς αὐτῆς, ὥς ἰερά τε πρὸς αὐτῶν σεσυλημένα καὶ θῆκας παλαιὰς κεννημένας καὶ ἄλλα ἄδικα ἔργα ἐς τοὺς ὑπηκόους τετολημένα καὶ ἀτάσθαλα, ταῦτα ὥς ἐξηλέγχθη, τοὺς μὲν ἀπέκτεινεν, ὥς καὶ τοῖς ἄλλοις δέος εἶναι ὅσοι σατράπαι ἢ ὑπαρχοὶ ἢ νομάρχαι ἀπολείποντο, τὰ ἴσα ἐκείνοις πλημμελοῦντας πείσεσθαι (καὶ τοῦτο, εἶπερ τι ἄλλο, κατέσχευ ἐν κόσμῳ τὰ ἔθνη τὰ⁵ ἐξ Ἀλεξάνδρου δοριάλωτα ἢ ἐκόντα προσχωρήσαντα, τοσαῦτα μὲν πλήθει ὄντα, τόσον δὲ ἀλλήλων ἀφεστηκότα, ὅτι οὐκ ἐξῆν ὑπὸ τῇ Ἀλεξάνδρου βασιλείᾳ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀρχομένους ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.) Ἡράκων δὲ τότε μὲν ἀφείθη τῆς αἰτίας· ὀλίγον δὲ ὕστερον ἐξελεγχθεὶς πρὸς ἀνδρῶν Σουσίων σεσυλημέναι τὸ ἐν Σούσοις ἱερὸν καὶ οὗτος ἔδωκε δίκην. οἱ δὲ ξὺν Στασάνωρι καὶ Φραταφέρνην πλήθος τε⁶ ὑποζυγίων παρ' Ἀλέξανδρον ἄγοντες ἦλθον καὶ καμήλους πολλὰς, ὥς ἔμαθον ὅτι τὴν ἐπὶ Γαδρωσίων ἄρει, εἰκάσαντες ὅτι τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα πείσεται αὐτῷ ἢ στρατιᾷ ἢ δὴ ἑπαθε,

3. Ὀρδάνην. Bei Curtius IX 41, 19 heissen die beiden meuterischen Perser Ozines und Zariaspes. — τὴν πολλὴν τῆς. S. z. IV 16, 3.

4. ὥς „wie zum Beispiel“. — ἐξηλέγχθη ist mit Sintenis statt des

handschriftl. ἐξηγγέλθη geschrieben. — πείσεσθαι hängt von δέος εἶναι. S. z. V 13, 3.

5. εἶπερ τι ἄλλο. S. z. IV 7, 5.

6. Φραταφέρνη. Φαρισμάνη? Vgl. § 3. — κατ' ἀνδρα viri tim, κατ'

καὶ οὖν καὶ ἐν καιρῷ μὲν οὗτοι ἀφίκοντο, ἐν καιρῷ δὲ οἱ κάμηλοι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· διένειμε γὰρ ξύμπαντα Ἀλέξανδρος τοῖς μὲν ἡγεμόσι κατ' ἄνδρα, τοῖς δὲ κατ' ἴλας τε καὶ ἑκατοστύας, τοῖς δὲ κατὰ λόχους, ὅπως τὸ πλῆθος τῶν ὑποζυγίων τε καὶ καμήλων αὐτῷ ξυνέβαινεν.

- 28 Ἦδη δὲ τινες καὶ τοιάδε ἀνέγραψαν, οὐ πιστὰ ἐμοὶ λέγοντες, ὥς συζεύξας δύο ἄρμαμάξας κατακείμενος ξὺν τοῖς ἐταίροις καταυλούμενος τὴν διὰ Καρμανίας ἦγεν, ἡ στρατιὰ δὲ αὐτῷ ἐστεφανωμένη τε καὶ παίζουσα εἶπετο, προῦκειτο δὲ αὐτῇ σῖτά τε καὶ ὅσα ἄλλα ἐς τρυφήν παρὰ τὰς ὁδοὺς συγκεκομισμένα πρὸς τῶν Καρμανίων, καὶ ταῦτα μὲν πρὸς
- 2 μίμησιν τῆς Διονύσου Βακχείας ἀπεικάσθη Ἀλέξανδρον, ὅτι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου λόγος ἐλέγετο καταστρεψάμενον Ἰνδοὺς Διόνυσον οὕτω τὴν πολλὴν τῆς Ἀσίας ἐπελθεῖν, καὶ Θριάμβον τε αὐτὸν ἐπικληθῆναι τὸν Διόνυσον καὶ τὰς ἐπὶ ταῖς νίκαις ταῖς ἐκ πολέμου πομπὰς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ θριάμβους. ταῦτα δὲ οὕτε Πτολεμαῖος ὁ Λάγον οὕτε Ἀριστόβουλος ὁ Ἀριστοβούλου ἀνέγραψαν οὐδέ τις ἄλλος ὄντινα ἱκανὸν ἂν τις ποιῆσαιτο τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιῶνδε. καὶ μοι ὥς οὐ πιστὰ ἀναγεγράφθαι
- 3 ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ἐκεῖνα ἤδη Ἀριστοβούλῳ ἐπόμενος ξυγγράφω, θῦσαι ἐν Καρμανίᾳ Ἀλέξανδρον χαριστήρια τῆς κατ' Ἰνδῶν νίκης καὶ ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ἀπεσώθη ἐκ Γαδρωσίων, καὶ ἄρῳνα διαθεῖναι μουσικόν τε καὶ γυμνικόν· κατατάξαι δὲ καὶ Πευκέσταν ἐς τοὺς σωματοφύλακας, ἥδη μὲν ἐγνωκότα σατραπὴν καταστήσαι τῆς Περσίδος, ἐθέλοντα δὲ πρὸ τῆς σατραπείας μὴδὲ ταύτης τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἀπείρατον

ἴλας *turmatim*, κ. ἑκατοστύας *centuriatim*. Ebenso steht auch in κατὰ λόχους κατὰ in distributiver Bedeutung. — Das erste τοῖσδε geht, wie aus κατ' ἴλας ersichtlich, auf die Reiter, das zweite (wegen κατὰ λόχους) auf das Fussvolk. — ξυνέβαινεν. S. z. V 19, 1.

Cap. 28.

1. καταυλούμενος „indem ihm auf der Flöte vorgespielt wurde“. — καὶ ταῦτα hängt ebenfalls noch von ὧς ab.

2. Θριάμβος. Θριάμβος, ursprünglich Name des bei bacchischen Umzügen gesungenen Hymnus, be-

zeichnet dann auch, lautlich wie sachlich dem lat. *triumphus* entsprechend, den Aufzug des siegreichen Feldherrn und ist endlich auch Beiname des Gottes selbst (Diod. IV 5). — Allem Anschein nach mit Recht bezweifelt Arrian die Uebertreibungen dieses Feldzuges durch Karmanien, welche andere Historiker wie Plut. Alex. 67, Diod. 17, 106. Curt. IX 42, 24 ohne irgend welche kritische Bedenken aufgenommen haben.

3. θῦσαι καὶ ὅτι ἀπεσώθη. Zum Wechsel der Structur nach ξυγγράφω s. z. c. 27, 2. — ἥδη schon damals.

εἶναι, ἐπὶ τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ· εἶναι δὲ αὐτῷ ἑπτὰ εἰς 4
τότε σωματοφύλακας, Λεοννάτον Ἀντίου, Ἡφαιστίωνα τὸν
Ἀμύντορος, Ἀνσίμαχον Ἀγαθοκλέους, Ἀριστόνουν Παισαίου,
τούτους μὲν Πελλαίους, Περδίκκαν δὲ Ὀρόντου ἐκ τῆς
Ὁρεστίδος, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγρου καὶ Πείθωνα Κρα-
τεῦα Ἑορδαίους· ὄρδοον δὲ προσγενέσθαι αὐτοῖς Πευκέσταν
τὸν Ἀλεξάνδρου ὑπερασπίσαντα.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Νεάρχος περιπλεύσας τὴν Ὠρεων τε 5
καὶ Γαδρωσίῳ γῆν καὶ τὴν Ἰχθυοφάγων κατήρην εἰς τῆς
Καρμανίας τὰ πρὸς θάλασσαν ὤκισμένα· ἐνθεν δὲ ἀνελθὼν
σὺν ὀλίγοις Ἀλεξάνδρῳ ἀπήγγειλε τὰ ἀμφὶ τὸν περίπλουν
τὸν γενόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν ἔξω θάλασσαν. τοῦτον μὲν 6
δὴ καταπέμπει αὐτῷς ἐκπεριπλεύσοντα ἔστε ἐπὶ τὴν Σου-
σιανῶν τε γῆν καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς·
ὅπως δὲ ἐπλεύσθη αὐτῷ τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἐπὶ
τὴν θάλασσαν τὴν Περσικὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ Τίγρητος,
ταῦτα ἰδίᾳ ἀναγράφω αὐτῷ Νεάρχῳ ἐπόμενος, ὥς καὶ
τήνδε εἶναι ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου Ἑλληνικὴν ξυγγραφὴν. ταῦτα
μὲν δὴ ἐν ὑστέρῳ ἔσται τυχόν, εἰ ὅ τε θυμὸς με καὶ ὁ
δαίμων ταύτῃ ἄγει.

Ἀλεξάνδρος δὲ Ἡφαιστίωνα μὲν σὺν τε τῇ πλείστῃ 7
μοίρᾳ τῆς στρατιᾶς καὶ τοῖς ὑπόζυγιοις, καὶ τοὺς ἐλέφαν-
τας ἅμα οἱ ἔχοντα τὴν παρὰ θάλασσαν ἀπὸ Καρμανίας ὥς
ἐπὶ τὴν Περσίδα ἄγειν ἐκέλευσεν, ὅτι χειμῶνος ὥρα γυγνο-
μένου αὐτῷ τοῦ στόλου τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τῆς Περσίδος
ἀλεεινά τε ἦν, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθόνως ἔχοντα.

Αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς κουφοτάτοις τῶν πεζῶν καὶ ξὺν 29
τῶν ἱππέων τοῖς ἐταίροις καὶ μέρει τινὶ τῶν τοξοτῶν ἦει
τὴν ἐπὶ Πασαργάδας τῆς Περσίδος. Στασάνορα δὲ κατα-

4. εἰς τότε findet sich nur ver-
einzelt bei Attikern. Arrian ver-
bindet noch ἐκ τότε (I 26, 4). —
ὑπερασπίσαντα. S. c. 10, 2.

5. Νεάρχος. Nach Diod. 17, 106
fand die Zusammenkunft mit Alex-
ander in einer Seestadt Namens
Salmus statt.

6. ἰδίᾳ — Νεάρχῳ ἐπόμενος.
Den für Alexander abgefassten Be-
richt des Nearch über seine Küsten-
fahrt (παράπλους) hat Arrian in
seine Indica (von c. 18 an) aufge-

nommen. — ὁ δαίμων. S. VII
30, 3.

7. χειμῶνος des Jahres 325 v.
Chr. ἀφθόνως ἔχειν τινός. ἀφθό-
νος gehört zu den Adverbien, die
wie ἐνδεῶς (s. VII 7, 5) und εὖ,
καλῶς, μετρίως, ἱκανῶς, ὁμοίως,
συνμετρώς in Verbindung mit ἔχειν
den Genetiv bei sich haben.

Cap. 29.

1. ἐπὶ τὴν χώραν τὴν ἐαυτοῦ.
S. c. 27, 3.

2 πέμπει ἐπὶ τὴν χώραν τὴν ἑαυτοῦ. ὥς δὲ ἐπὶ τοῖς ὄροις ἦν τῆς Περσίδος, Φρασαόρτην μὲν οὐ κατέλαβε σατραπεύοντα ἔτι, (νόσφ γὰρ τετελευτηκῶς ἐτύγγανεν ἐν Ἰνδοῖς ἔτι Ἀλεξάνδρου ὄντος) Ὁρξίνης δὲ ἐπεμέλετο τῆς Περσίδος, οὐ πρὸς Ἀλεξάνδρου κατασταθεῖς, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀπηξίωσεν αὐτὸν ἐν κόσμῳ Πέρσας διαφυλάξαι Ἀλεξάνδρῳ, οὐκ ὄντος
3 ἄλλου ἄρχοντος. ἤλθε δὲ ἐς Πασαργάδας καὶ Ἀτροπάτης ὁ Μηδίας σατράπης, ἄγων Βαρυάξην ἄνδρα Μηδον συνειλημμένον, ὅτι ὀρθὴν τὴν κίταριν περιθήμενος βασιλέα προσεῖπεν αὐτὸν Περσῶν τε καὶ Μηδῶν, καὶ ξὺν τούτῳ τοὺς μετασχόντας αὐτῷ τοῦ νεωτερισμοῦ τε καὶ τῆς ἀποστάσεως. τού-
4 τους μὲν δὴ ἀπέκτεινεν Ἀλέξανδρος.

Ἐλύνθη δὲ αὐτὸν ἡ παρανομία ἣ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διορωρυγμένον τε καὶ σεσυλημένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὥς λέγει Ἀριστόβουλος. εἶναι γὰρ ἐν Πασαργάδαις ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλικῷ Κύρου ἐκείνου τάφον, καὶ περὶ αὐτὸν ἄλλος πεφυτευθῆναι δένδρων παν-
5 τοίων, καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον καὶ πόαν βαθεῖαν πεφυκέναι ἐν τῷ λειμῶνι. αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ μὲν κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα πεποιθῆναι ἄνωθεν δὲ οἰκῆμα

2. Ὁρξίνης. Curtius X 1, 22 *satrapes Orsines erat, nobilitate ac divitiis inter omnes barbaros eminens, genus ducebat a Cyro, quondam rege Persarum: opes et a majoribus traditas habebat et ipse longa imperii possessione cumula- verat.*

3. ὀρθὴν τὴν κίταριν περιθ. Nur die Könige durften die landesübliche cylinderförmige Kitaris (auch *τιάρα* genannt) mit aufrecht stehender Spitze tragen (Xen. Anab. II 5, 23 *τὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν*), bei den übrigen Persern hieng die Spitze derselben vorn über (*φορέουσι τὴν τιάραν ὑποκεκλιμένην*). Vgl. III, 25, 3.

4. ἐν τῷ λειμῶνι. Beachte die Bedeutung des Artikels.

5. τὰ μὲν κάτω beschränkt αὐτὸν τὸν τάφον, wovon λίθου τετραπ. als Genit. materiae abhängt. „Das Grabmal selbst sei in seinen unteren Theilen aus Quadersteinen in Form eines Vierecks aufgeführt.“

Auf der trümmerreichen Ebene bei der heutigen Stadt Murgahab nord-östlich von Persepolis hat ein Quadersteingrab auf sieben Treppentufen, das eine überraschende Uebereinstimmung mit der von Arrian gegebenen Beschreibung des Kyrosgrabes aufweist, allen Stürmen der Jahrtausende Trotz geboten (Duncker Gesch. des Altertums II 582). „In der Nähe dieses Baus findet sich neben Trümmern, die einem grösseren Bauwerk angehört zu haben scheinen, auf einem 15 Fuss hohen Marmorblock eine schlanke Figur mit vier Flügeln, über welcher die Worte gelesen werden: „Ich bin Khurush der König, Achämenide“. — Dagegen glauben andere das Kyrosgrab in einem von dort nicht weit entfernten Trümmerhaufen, der Teufelshof genannt, wieder zu finden (Grotfend zu Heeren's Ideen I 1, 642). Noch andere (wie v. Hammer, Lassen und Forbiger) suchen dasselbe in den Mauerresten

ἐπεῖναι λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον φέρουσιν εἴσω στενὴν, ὥς μόλις ἂν εἶναι ἀνδρὶ οὐ μεγάλῳ πολλὰ κακοπαθοῦντι παρελθεῖν. ἐν δὲ τῷ οἰκήματι πύελον χρυσὴν κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαιτο, καὶ κλίνην παρὰ τῇ πνέλῳ· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπιβλημάτων Βαβυλωνίων, καὶ καννάκας πορφυροῦς ὑποστρώματα. ἐπεῖναι δὲ καὶ κἀνδύς καὶ ἄλλους 6 χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας. καὶ ἀναξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς λέγει ὅτι ἔκειντο, αἱ δὲ πορφύρας, αἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης χροῆς, καὶ στρεπτοὶ καὶ ἀκινάκαι καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητά, καὶ τράπεζα ἔκειτο. ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος ἔκειτο ἡ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. 7 εἶναι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸς τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ οἰκήμα σμικρὸν τοῖς Μάγοις πεποιημένον, οἱ δὲ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον, ἔτι ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν φυλακὴν. καὶ τούτοις πρόβατόν τε ἐς ἡμέραν ἐδίδото ἐκ βασιλέως καὶ ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα καὶ ἵππος κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. ἐπεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος Περσικοῖς γράμμασι· καὶ ἐδήλου Περσιστὶ τάδε· ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κύρός εἰμι 8 ὁ Καμβύσου ὁ τὴν ἀρχὴν Πέρσας καταστησάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας. Μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

Ἀλέξανδρος δὲ (ἐπιμελὲς γὰρ ἦν αὐτῷ, ὅποτε ἔλοι Πέρ- 9 σας, παρίεναι ἐς τοῦ Κύρου τὸν τάφον) τὰ μὲν ἄλλα καταλαμβάνει ἐκπεφορημένα πλὴν τῆς πνέλου καὶ τῆς κλίνης· οἱ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐλάβθησαντο, ἀφελόντες τὸ

bei dem heutigen Darabgherd (südöstlich von Schiraz). Vgl. Ritter Erdk. VIII 763. — εἶναι = ἐξεῖναι. — παρὰ τῇ πνέλῳ. Nach § 6 stand der Sarg auf der Bahre. — ἐπιβλήματα Βαβ. „peristromata Babylonica“ kunstvoll gewebte und mit Figuren durchwirkte Decken. Die Babylonier waren in dieser Art Kunstfertigkeit vor anderen berühmt.

6. αἱ δὲ, noch andere s. z. V 2, 7.

7. παῖς — ἐκδεχόμενος. Das Participium ἐκδεχ. konnte dem Verbum ἐφύλασσον mit eigenem Subject angefügt werden, weil παῖς in collectiver Bedeutung ganz mit dem

Hauptsbjeet zusammenfüllt. Ganz wie hier Herod. I 7 παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν. παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος. Ebenso II 166. — ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. Sonst war es nicht persischer Brauch, einem Verstorbenen zu opfern. Dass am Grabe eines Verstorbenen von den Persern Pferdeopfer, aber dem Sonnengott Mithras, dargebracht wurden, bezeugt Xen. Cyrop. VIII 3, 12: μετὰ δὲ τοῦς βοῦς ἵπποι ἤγοντο θῆμα τῷ Ἡλίῳ.

9. ὅποτε ἔλοι. Der Optativ, weil der Gedanke als Alexanders Absicht aus seiner Seele gesagt ist.

- πῶμα τῆς πυέλου, καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον· αὐτὴν δὲ τὴν πυέλον ἐπειρῶντο εὐογκὸν σφίσι ποιήσασθαι καὶ ταύτῃ εὐφορον τὰ μὲν παρακόπτοντες, τὰ δὲ ξυνθλῶντες αὐτῆς. ὥς δὲ οὐ προὔχῳρει αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἔργον, οὕτω δὴ ἐάσαντες τὴν
- 10 πυέλον ἀπῆλθον. καὶ λέγει Ἀριστόβουλος αὐτὸς ταχθῆναι πρὸς Ἀλεξάνδρου κοσμηῆσαι ἐξ ὑπαρχῆς τῷ Κύρῳ τὸν τάφον· καὶ τοῦ μὲν σώματος ὅσαπερ ἔτι σῶα ἦν καταθεῖναι ἐς τὴν πυέλον καὶ τὸ πῶμα ἐπιθεῖναι· ὅσα δὲ λελώβητο αὐτῆς κατορθῶσαι· καὶ τὴν κλίνην ἐντεῖναι ταινίαις καὶ τὰλλα ὅσα ἐς κόσμον ἔκειτο κατ' ἀριθμὸν τε καὶ τοῖς πά-
λαι ὅμοια ἀποθεῖναι καὶ τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσαι τὰ μὲν αὐτῆς λίθῳ ἐνοικοδομήσαντα, τὰ δὲ πηλῷ ἐμπλάσαντα· καὶ
- 11 ἐπιβαλεῖν τῷ πηλῷ τὸ σημεῖον τὸ βασιλικόν. Ἀλέξανδρος δὲ ξυλλαβὼν τοὺς Μάγους τοὺς φύλακας τοῦ τάφου ἐστρέβλωσεν, ὥς κατεῖπεν τοὺς δράσαντας· οἱ δὲ οὐδὲν οὔτε σφῶν οὔτε ἄλλου κατεῖπον στρεβλούμενοι, οὐδὲ ἄλλη πῇ ἐξηλέγχοντο ξυνειδότες τῷ ἔργῳ· καὶ ἐπὶ τῷδε ἀφείθησαν ἐξ Ἀλεξάνδρου.
- 30 Ἐνθεν δὲ ἐς τὰ βασίλεια ἦει τὰ Περσῶν, ἃ δὴ πρό-
σθεν κατέφλεξεν αὐτὸς, ὥς μοι λέλεκται, ὅτε οὐκ ἐπήρουν τὸ ἔργον· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐπανελθὼν ἐπήρει. καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ Ὁρξίνου πολλοὶ λόγοι ἐλέχθησαν πρὸς Περσῶν, ὃς ἤρξε Περσῶν ἐπειδὴ Φρασαόρτης ἐτελεύτησε.
- 2 καὶ ἐξηλέγχθη Ὁρξίνης ἱερά τε ὅτι σεσυλήκει καὶ τάφους βασιλικούς, καὶ Περσῶν πολλοὺς ὅτι οὐ ξὺν δίκῃ ἀπέκτεινε. τοῦτον μὲν δὴ οἷς ἐτάχθη ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐκρέμασαν. σατράπην δὲ Πέρσαις ἔταξε Πενκέσταν τὸν σωματοφύλακα, πιστόν τε οἱ ἐς τὰ μάλιστα τιθέμενος, τὰ τε ἄλλα καὶ ἐπὶ τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ, ἵνα προεκινδύνευσέ τε καὶ συνεξέσωσεν Ἀλέξανδρον, καὶ ἄλλως τῷ βαρβαρικῷ τρόπῳ τῆς

10. καταθεῖναι wie die folgenden Infinitive von λέγει abhängig. — ἔκειτο „dagelegen hatte“. — κατ' ἀριθμὸν heisst: der (vorigen) Zahl entsprechend, während mit τοῖς πάλαι ὅμοια die Gleichheit der Beschaffenheit bezeichnet wird. Beide Begriffe, welche durch verschiedene Wortarten ausgedrückt sind, hat Arrian durch καὶ verbunden. Aehnlich s. z. c. 21, 4. — καὶ — δέ. S. z. IV 3, 6.

Cap. 30.

1. λέλεκται. S. III, 18, 12. — Φρασαόρτης. S. c. 29, 2.

2. Ὁρξίνης. Nach Curtius X 5, 38 starb er unschuldig als ein Opfer der Feindschaft des Bagoas, der Ankläger zu falschen Aussagen angestiftet hatte (*hic fuit exitus nobilissimi Persarum nec insontis modo, sed eximiae quoque benignitatis in regem*). — τὰ τε ἄλλα ad-

διαίτης οὐκ ἀξύμφορον· ἐδήλωσε δὲ ἐσθῆτά τε εὐθὺς ὥς 3
κατεστάθη σατραπεύειν Περσῶν μόνος τῶν ἄλλων Μακε-
δόνων μεταβαλὼν τὴν Μηδικὴν καὶ φωνὴν τὴν Περσικὴν
ἐκμαθὼν καὶ τὰλλα ξύμπαντα ἐς τρόπον τὸν Περσικὸν κατα-
σκευασάμενος. ἐφ' οἷς Ἀλέξανδρός τε ἐπῆναι αὐτὸν καὶ
οἱ Πέρσαι ὥς τὰ παρὰ σφίσι πρὸ τῶν πατρίων πρεσβεύοντι
ἔχαιρον.

ARRIANOY

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

BIBAION EBΔOMON.

Ὡς δὲ ἐς Πασαργάδας τε καὶ ἐς Περσέπολιν ἀφίκετο 1
Ἀλέξανδρος, πόθος λαμβάνει αὐτὸν καταπλεῦσαι κατὰ τὸν
Εὐφράτην τε καὶ κατὰ τὸν Τίγρητα ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν
Περσικὴν καὶ τῶν τε ποταμῶν ἰδεῖν τὰς ἐκβολὰς τὰς ἐς
τὸν πόντον, καθάπερ τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ τὴν ταύτη θάλασσαν. 2
οἱ δὲ καὶ τάδε ἀνέγραψαν, ὅτι ἐπενόει Ἀλέξανδρος περι-
πλεῦσαι τὴν τε Ἀραβίαν τὴν πολλὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν
γῆν καὶ τὴν Λιβύην τε καὶ τοὺς Νομάδας ὑπὲρ τὸν
Ἀτλαντα τὸ ὄρος ὥς ἐπὶ Γάδειρα εἶσω ἐς τὴν ἡμετέραν
θάλασσαν· καὶ τὴν Λιβύην τε καταστρεψάμενος καὶ Καρχη-

verbartig „sowohl aus anderen
Gründen“. S. z. VII 14, 4. —
πιστὸν ἐς τὰ μάλιστα. Vgl. II 15,
4 ἐς τὰ μάλιστα ἐτίμησε αὐτόν und
II 4, 8. Φίλιππον τὰ ἀμφὶ ἱατρι-
κὴν ἐς τὰ μάλιστα πιστενόμενον.
— τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ S. c. 10.
καὶ ἄλλως „qui praeterea etiam bar-
baricae rationi vitae non erat male
accommodatus“.

Buch VII.

Alexander's Rückkehr nach
Persepolis und Susa (Febr. 424
v. Chr.).

Cap. 1.

1. Πασαργάδαι „Perserlager“
war die ältere von Kyros gegrün-
dete Perserhauptstadt, im Nordosten

von Persepolis gelegen. Hier be-
fand sich das c. VI 29, 5 beschrie-
bene Grabmal des älteren Kyros. —
πόθος λαμβάνει αὐτόν. Diese He-
rodotische Wendung (vgl. I 165)
gebraucht Arrian noch I 3, 5. III
1, 5. IV 28, 5. V 2, 5.

2. οἱ δὲ καί. S. z. V 2, 7. Unter
diesen auch Curt. X 1, 17. Plat. Alex.
68. Diod. 18, 4. — τὴν τε Ἀραβίαν
τὴν πολλὴν d. h. die grössere, östliche
Halbinsel (= Ἀραβας τοὺς πολ-
λοὺς VII 19, 6). Vgl. c. 20, 8.
Aehnlich unterscheidet Arrian I
3, 2 das Hauptvolk der Sauromaten
mit Σαυροματῶν τοὺς πολλοὺς
von Σαυροματῶν μοῖραν. — Ueber
die früheren Eroberungen Alexan-
ders in Arabien vgl. III 1, 2. V
25, 4. — Νομάδες Numidae. —

δόνα οὕτω δὴ τῆς Ἀσίας πάσης δικαίως ἂν βασιλεὺς κα-
 3 λείσθαι· τοὺς γάρ τοι Περσῶν καὶ Μήδων βασιλέας, οὐδὲ
 τοῦ πολλοστοῦ μέρους τῆς Ἀσίας ἐπάρχοντας, οὐ σὺν δίκη
 καλεῖν σφᾶς μεγάλους βασιλέας. ἔνθεν δὲ οἱ μὲν [λέγουσιν]
 ὅτι ἐς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνιον ἐσπλεῖν ἐπενόει ἐς Σκυθίας
 τε καὶ τὴν Μαιωτίν λιμνὴν, οἱ δὲ, ὅτι ἐς Σικελίαν τε καὶ
 τὴν Μαιωτίν λιμνὴν, οἱ δὲ, ὅτι ἐς Σικελίαν τε καὶ ἄκραν
 Ἰαπωνίαν· ἥδη γὰρ καὶ ὑποκινεῖν αὐτὸν τὸ Ῥωμαίων ὄνομα
 προχωροῦν ἐπὶ μέγα.

4 Ἐγὼ δὲ ὅποια μὲν ἦν Ἀλεξάνδρου τὰ ἐνθυμήματα οὔτε
 ἔχω ἐγὼ ἀτρεκέως ξυμβαλεῖν οὔτε μέλει ἔμοιγε εἰκάζειν·
 ἐκεῖνο δὲ καὶ αὐτὸς ἂν μοι δοκῶ ἰσχυρίσασθαι, οὔτε μικρόν
 τι καὶ φραῦλον ἐπινεῖν Ἀλέξανδρον οὔτε μείναι ἂν ἀτρε-
 μούντα ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἥδη κεκτημένων, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐ-
 ρώπην τῇ Ἀσίᾳ προσέθηκεν, οὐδ' εἰ τὰς Βρεττανῶν νήσους
 τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ ἔτι ἂν ἐπ' ἐκεῖνα ζητεῖν τι τῶν ἡγνοη-
 5 μένων, εἰ καὶ μὴ ἄλλω τῷ, ἀλλὰ αὐτὸν γε αὐτῷ ἐρίζοντα.
 καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινῶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν, ὧν λέγουσιν
 ἔστιν οὗς καταληφθέντας ὑπ' Ἀλεξάνδρου ὑπαιθρίους ἐν
 λειμῶνι, ἵνα περ αὐτοῖς διατριβαὶ ἦσαν, ἄλλο μὲν οὐδὲν
 ποιῆσαι πρὸς τὴν ὄψιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς, κρούειν
 δὲ τοῖς ποσὶ τὴν γῆν ἐφ' ἧς βεβηκότες ἦσαν. ὥς δὲ ἦρετο
 Ἀλέξανδρος δι' ἐρμηνέων ὅ τι νοοῖ αὐτοῖς τὸ ἔργον, τοὺς
 6 δὲ ὑποκρίνασθαι ὥδε· ὦ βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ἄνθρωπος μὲν
 ἕκαστος τοσόνδε τῆς γῆς κατέχει ὅσον περ τοῦτό ἐστιν ἐφ'
 ὅτου βεβήκαμεν· σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν παραπλήσιος τοῖς
 ἄλλοις, πλὴν γε δὴ ὅτι πολυπράγμων καὶ ἀτάσθαλος, ἀπὸ

τῆς Ἀσίας πάσης. Ueber diese geo-
 graphische Anschauung des Alter-
 tums s. z. V 26, 2 (καὶ ἡ Ἀσία δὴ
 οὕτω πάσα). — οὕτω δὴ. S. z. VI
 1, 5.

3. ἄκρα Ἰαπωνία, die Südostspitze
 Italiens j. Capo di Leuca.

4. τῶν κεκτημένων. S. z. V 26,
 6. — οὐδέ — οὐδέ entspricht sich
 ähnlich V 10, 2 (s. z. d. Stelle).
 — ἐπ' ἐκεῖνα. S. z. IV 3, 6.

5. ἐπὶ τῷδε causal. S. z. IV 9,
 7. — σοφιστὰς. S. z. 16, 5. Vgl.
 Indic. 11, 7 οὗτοι γυμνοὶ διαιτῶν-
 ται οἱ σοφισταί, τοῦ μὲν χιμῶνος
 ὑπαίθριοι ἐν τῷ ἡλίῳ, τοῦ δὲ θέ-

ρεως, ἐπὶν ὁ ἥλιος κατέχη, ἐν τοῖσι
 λειμῶσι καὶ τοῖσιν ἔλεσιν ὑπὸ δέν-
 δρεσι μεγάλοισιν. — βεβηκότες
 ἦσαν. Zur Bedeutung vgl. Xen.
 Anab. III 2, 19 οἱ μὲν γὰρ ἐφ'
 ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ
 ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπε-
 σεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκό-
 τες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον πάσο-
 μεν, ἢν τις προσέη, πολὺ δὲ μάλ-
 λον ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα.
 — δι' ἐρμηνέων drei nach Strabo p.
 716. — τοὺς δέ. Ueber das sogen.
 δὲ ἀποδοτικόν s. z. IV 29, 4.

6. πλὴν γε δὴ auch V 1, 2. —
 οὖν, ἄνθρωπος ὢν.

τῆς οἰκείας τοσαύτην γῆν ἐπεξέροχη πράγματα ἔχων τε καὶ παρέχων ἄλλοις. καὶ οὖν καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀποθανὼν τοσοῦτον καθέξεις τῆς γῆς ὅσον ἐξαρκεῖ ἐντεθάφθαι τῷ σώματι.

Κάνταῦθα ἐπήνεσε μὲν Ἀλέξανδρος τοὺς τε λόγους 2 αὐτοὺς καὶ τοὺς εἰπόντας, ἔπρασσε δὲ ὅμως ἄλλα καὶ τάναντία οἷς ἐπήνεσεν. ἐπεὶ καὶ Διογένην τὸν ἐκ Σινώπης θανατῶσαι λέγεται, ἐν Ἰσθμῷ ἐντυχὼν τῷ Διογένει κατακειμένῳ ἐν ἡλίῳ, ἐπιστάς ξὺν τοῖς ὑπασπισταῖς καὶ τοῖς πεζεταῖροις καὶ ἐρόμενος εἴ του δέοιτο· ὁ δὲ Διογένης ἄλλου μὲν ἔφη δεῖσθαι οὐδενός, ἀπὸ τοῦ ἡλίου δὲ ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. οὕτω τοι οὐ πάντῃ 2 ἔξω ἦν τοῦ ἐπινοεῖν τὰ κρείττω Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἐκ δόξης γὰρ δεινῶς ἐκρατεῖτο. ἐπεὶ καὶ ἐς Τάξιλα αὐτῷ ἀφικομένῳ καὶ ἰδόντι τῶν σοφιστῶν Ἰνδῶν τοὺς γυμνοὺς πόθος ἐγένετο ξυνεῖναι τινὰ οἱ τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὅτι τὴν καρτερίαν αὐτῶν ἐθαύμασε· καὶ ὁ μὲν πρεσβύτατος τῶν σοφιστῶν, ὅτου ὁμιλεῖται οἱ ἄλλοι ἦσαν, Δάνδαμῖς ὄνομα, οὔτε αὐτὸς ἔφη παρ' Ἀλέξανδρον ἦξειν οὔτε τοὺς ἄλλους εἶα. ὑποκρίνασθαι γὰρ λέγεται ὡς Διὸς υἱὸς καὶ αὐτὸς εἶη, 3 εἶπερ οὖν καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ ὅτι οὔτε δέοιτό του τῶν παρ' Ἀλεξάνδρου, ἔχειν γὰρ οἱ εὖ τὰ παρόντα, καὶ ἅμα

Cap. 2.

Alexanders Unterredung mit dem Oberpriester der Brahmanen Dandamis.

1. ἐπεὶ καί. S. z. IV 9, 9. — ἐν Ἰσθμῷ. Zur Zeit seiner Anwesenheit in Korinth (336 v. Chr.), wo er von den Abgeordneten der griechischen Staaten zum Oberanführer der Griechen in dem Feldzug gegen Persien erwählt wurde. Vgl. I 1, 2. Ueber die bekannte Unterredung Alexanders mit Diogenes vgl. Cic. Tusc. V 32 und Plut. de fortit. Alex. p. 331 (εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἀν' ἡμῶν).
2. δόξα Ruhmsucht. — ἐπεὶ καὶ s. 1. — Τάξιλα. S. z. IV 22, 6 und VI, 15, 5. — τῶν σοφιστῶν — τοὺς γυμνοὺς. Die Griechen nannten diese Brahmanen γυμνοσοφισταί. Vgl. Strab. p. 716 ἀκούειν

γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς γυμνοὶ διατελοῖεν καὶ καρτερίας ἐπιμελύντο οἱ ἄνθρωποι ἐν τιμῇ τε ἀγοίντο πλείστη καὶ τὰ σώματα ἀσκοῖεν πρὸς πόνον, ἵνα αἱ γνῶμαι δυνάμειντο. — Δάνδαμῖς heisst bei Strab. p. 715 Μάνδανις.

3. ὡς Διὸς υἱὸς καὶ αὐτὸς εἶη, Alexanders Boten hatten ihn nämlich eingeladen πρὸς τὸν Διὸς υἱόν (Strab. p. 718). — εἶπερ οὖν „wenn anders in Wirklichkeit“. Vgl. I 12, 5 εἶπερ οὖν καὶ Ἀλέξανδρος τῶν πρώτων ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἐστίν. Ebenso unt. c. 13, 4, 20, 1. — οὔτε — καὶ entsprechen sich öfter. Vgl. I 28, 5. II 10, 5. — δέοιτο τῶν παρ' Ἀλεξάνδρου (δῶρον). Vgl. unt. οὔτε ποθεῖν τι αὐτὸς ὅτου κύριος εἶη Ἀλέξανδρος δοῦναι. Nach Strabo p. 718 hatte ihm Alex. Geschenke verheissen, wenn er vor ihm erscheinen wolle. — καὶ ὁρᾶν ist der Construction nach an

ὁρᾶν τοὺς ξὺν αὐτῷ πλανωμένους τοσαύτην γῆν καὶ θάλασσαν ἐπ' ἀγαθῷ οὐδενί, μηδὲ πέρας τι αὐτοῖς γινόμενον τῶν πολλῶν πλανῶν. οὐτ' οὖν ποθεῖν τι αὐτὸς ὅτου κύριος ἦν Ἀλέξανδρος δοῦναι, οὐτ' αὖ δεδιέναι, ὅτου κρατοίῃ ἐκεῖ-
 4 νος, ἔστιν οὐ εἰργεσθαι· ζῶντι μὲν γὰρ οἱ τὴν Ἰνδῶν γῆν ἐξαρκεῖν, φέρουσιν τὰ ὠραία· ἀποθανόντα δὲ ἀπαλλαγῆ-
 σεσθαι οὐκ ἐπιεικοῦς ξυνοίκου τοῦ σώματος. οὐκ οὖν οὐδὲ Ἀλέξανδρον ἐπιχειρήσαι βιάσασθαι, γνόντα ἐλευθερον ὄντα τὸν ἄνδρα· ἀλλὰ Κάλανον γὰρ ἀναπεισθῆναι τῶν ταύτῃ σοφιστῶν, ὅντινα μάλιστα δὴ αὐτοῦ ἀκράτορα Μεγασθένης ἀνέγραψεν αὐτοὺς τοὺς σοφιστὰς λέγειν κακίζοντας τὸν Κά-
 λανον ὅτι ἀπολιπὼν τὴν παρὰ σφίσιιν εὐδαιμονίαν, ὁ δὲ δεσπότην ἄλλον ἢ τὸν θεὸν ἐθεράπευε.

3 Ταῦτα ἐγὼ ἀνέγραψα, ὅτι καὶ ὑπὲρ Καλάνου ἐχρῆν εἰπεῖν ἐν τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγραφῇ· μαλακισθῆναι γὰρ τι τῷ σώματι τὸν Κάλανον ἐν τῇ Περσίδι γῇ, οὐπω πρόσθεν νοσήσαντα· οὐκ οὖν οὐδὲ δίαίταν διατῆσθαι ἐθέλειν ἀρρώστου ἀνδρός, ἀλλὰ εἰπεῖν γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον, καλῶς αὐτῷ ἔχειν ἐν τῷ τοιῷδε καταστρέφαι, πρὶν τινος ἐς πείραν

den Zwischensatz angeschlossen; da καὶ dem vorausgegangenen οὕτε entspricht, erwarteten wir eigentlich, dass der Gedanke noch von ὅτι abhängig gemacht und, parallel zu δέοιτο, statt des Infinitivs (ὁρᾶν) der Optativ (ὁρώη) gesetzt wäre. — μηδὲ πέρας γινόμενον abhängig von ὁρᾶν. — ὅτου — ἔστιν οὐ. Zu construieren ist: οὐτ' αὖ δεδιέναι, ἔστιν οὐ (= τινὸς) εἰργεσθαι, ὅτου κρατοίῃ ἐκεῖνος.

4. οὐκ ἐπιεικοῦς. Der Leib wird ein dem Geiste nicht angemessener d. h. für ihn nicht passender Genosse genannt; sich dieser Fessel zu entledigen und den Tod zu suchen, galt ihnen als eine Geburt zum wahren glückseligen Leben. Zum Gedanken vgl. Strab. p. 718 ἀπαλλάξαιτο τῆς σαρκὸς ἀπὸ γῆ-
 ρως τετραχωμένης μεταστὰς εἰς βελτίω καὶ καθαρώτερον βίον. — Κάλανος. Nach Plut. Alex. 65 war sein eigentlicher Name Σφίνης; die Griechen nannten ihn Κάλανος, weil er sie mit καλέ (indisch = χαίρε) begrüsst haben soll. — ἀνα-

πεισθῆναι. Plut. Alex. 65 τὸν μὲν-
 τοι Κάλανον (im Gegensatz zu dem Weisesten und Aeltesten der Sophisten Mandanis) ἐπεισεν ὁ Τα-
 ξέλλης ἐλθεῖν πρὸς Ἀλέξανδρον. —
 αὐτοῦ ἀκράτορα. Strab. p. 718 ὁ
 Κάλανος ἀκόλαστος ἀνθρώπος καὶ
 ταῖς Ἀλεξάνδρον τραπέζαις δεδου-
 λωμένος. — ὁ δέ (mit ὅτι zu ver-
 binden) nimmt den in ἀπολιπὼν
 enthaltenen Subjects begriff der Deut-
 lichkeit halber wieder auf; ὁ δέ
 ist gesetzt, obwol dasselbe Subject
 bleibt. S. z. V 10, 1.

Cap. 3.

Selbstverbrennung des indischen Weisen Kalanos.

1. ἐν τῇ Περσίδι γῇ. Nach Strabo p. 517 in Pasargadae, nach Ael. r. h. 5, 6 in Babylon, nach Diodor. XVII 107, dessen Angabe die meiste Wahrscheinlichkeit für sich hat, in Susa. — ἐν τῷ τοιῷδε „unter solchen Umständen“; wie hier c. 15, 1. — καταστρέφαι. καταστρέφειν (erg. τὸν βίον) gebrauchen erst

ἐλθεῖν παθήματος ὅ τι περ ἑξαναγκάσει αὐτὸν μεταβάλλειν
 τὴν πρόσθεν δίαitan. καὶ Ἀλέξανδρον ἀντειπεῖν μὲν αὐτῷ²
 ἐπὶ πολὺ ὥς δ' οὐκ ἡττησόμενον ἑώρα, ἀλλὰ ἄλλως ἂν ἀπαλ-
 λαγέντα, εἰ μὴ τις ταύτῃ ὑπεικάθοι, οὕτω δὲ ὅπῃ ἐπήγ-
 γελλεν αὐτός, κελεῦσαι νησθῆναι αὐτῷ πυρὰν, καὶ ταύτης
 ἐπιμεληθῆναι Πτολεμαῖον τὸν Λάγου τὸν σωματοφύλακα. οἱ
 δὲ καὶ πομπὴν τινα προπομπεῦσαι αὐτοῦ λέγουσιν ἵππους
 τε καὶ ἄνδρας, τοὺς μὲν ὠπλισμένους, τοὺς δὲ θυμιάματα
 παντοῖα τῇ πυρᾷ ἐπιφέροντας· οἱ δὲ καὶ ἐκπώματα χρυσᾶ
 καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἐσθῆτα βασιλικὴν λέγουσιν ὅτι ἔφερον.
 αὐτῷ δὲ παρασκευασθῆναι μὲν ἵππον, ὅτι βαδίσαι ἀδυνάτως³
 εἶχεν ὑπὸ τῆς νόσου· οὐ μὴν δυνηθῆναί γε οὐδὲ τοῦ ἵπ-
 που ἐπιβῆναι, ἀλλὰ ἐπὶ κλίνῃ γὰρ κοιμισθῆναι φερόμενον,
 ἐστεφανωμένον τε τῷ Ἰνδῶν νόμῳ καὶ ἄδοντα τῇ Ἰνδῶν
 γλώσσῃ. οἱ δὲ Ἰνδοὶ λέγουσιν ὅτι ὕμνοι θεῶν ἦσαν καὶ
 αὐτῶν ἔπαινοι. καὶ τὸν μὲν ἵππον τοῦτον ὅτου ἐπιβήσεσθαι⁴
 ἔμελλε, βασιλικὸν ὄντα τῶν Νισαίων, πρὶν ἀναβῆναι ἐπὶ
 τὴν πυρὰν Ἀνσιμάχῳ χαρίσασθαι, τῶν τιμὴν θεραπευόντων
 αὐτὸν ἐπὶ σοφίᾳ· τῶν δὲ δὴ ἐκπωμάτων ἢ στρωμάτων ὅσα
 ἐμβληθῆναι ἐς τὴν πυρὰν κόσμον αὐτῷ τετάχει Ἀλέξανδρος,
 ἀλλὰ ἄλλοις δοῦναι τῶν ἀμφ' αὐτόν. οὕτω δὲ ἐπιβάντα τῇ⁵
 πυρᾷ κατακλιθῆναι μὲν ἐν κόσμῳ, ὀράσθαι δὲ πρὸς τῆς
 στρατιᾶς ξυμπάσης. Ἀλεξάνδρῳ δὲ οὐκ ἐπιεικὲς φανῆναι τὸ
 θέαμα ἐπὶ φίλῳ ἀνδρὶ γιγνόμενον· ἀλλὰ τοῖς γὰρ ἄλλοις
 θαῦμα παρασχέσθαι οὐδέν τι παρακινήσαντα ἐν τῷ πυρὶ
 τοῦ σώματος. ὥς δὲ τὸ πῦρ ἐς τὴν πυρὰν ἐνέβαλον οἷς⁶

spätere Schriftsteller in der Bedeu-
 tung sterben.

2. ἐπὶ πολὺ „auf eine lange Zeit
 (oder Strecke) hin“. Wie hier V 10, 4.

4. αὐτῶν (= τῶν Ἰνδῶν) ἔπαι-
 νοι. Ueber ὕμνοι und ἔπαινοι s.
 z. IV 11, 2. Zur Sache vgl. Indic.
 10, 1 μνημεῖα Ἰνδοὶ τοῖς τελευτή-
 σαι οὐ ποιεῦσιν, ἀλλὰ τὰς ἀρε-
 τὰς τῶν ἀνδρῶν ἱκανὰς ἐς μνή-
 μην τίθενται τοῖσιν ἀποθανοῦσι
 καὶ τὰς ᾧδὰς αἱ αὐτοῖσιν ἐπείδον-
 ται. — Νισαίων. Herod. VII 40
 Νισαῖοι δὲ καλεῖνται ἵπποι ἐπὶ
 τοῦδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μη-
 δικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νισαίων·
 τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους
 φέρε τὸ πεδίον τοῦτο. Vgl. c. 13, 1.

— τῶν τιμὴν θεραπευόντων. Diese Stel-
 lung des pronom. indefin. zwischen
 Artikel und Substantiv ist bei Hero-
 dot die regelmässige. Bei Arrian
 noch c. 22, 5. 24, 2. Ueber θε-
 ραπεύειν ἐπὶ τινι s. z. IV 13, 2.

5. ἐπιβάντα τῇ πυρᾷ. S. z. V
 1, 3. — ἐν κόσμῳ. ἐν bezeichnet
 hier die Art und Weise. Das Ge-
 gentheil ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ IV 26,
 3. — οὐδέν τι παρακινήσαντα τοῦ
 σώματος. Cic. Tusc. V 27, 77
 Gentis Indicae, qui sapientes ha-
 bentur, nudi aetatem degunt et
 Caucasi nives hiemalemque vim
 perferunt sine dolore, cumque ad
 flammam se applicaverunt,
 sine gemitu aduruntur.

προστεταγμένον ἦν, τὰς τε σάλπιγγας φθέγγασθαι λέγει Νέαρχος, οὕτως ἐξ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένον, καὶ τὴν στρατιὰν ἐπαλαλάζει πᾶσαν ὁποῖόν τι καὶ ἐς τὰς μάχας ἰοῦσα ἐπηλάλαξε, καὶ τοὺς ἐλέφαντας συνεπηχῆσαι τὸ ὅξυ καὶ πολεμικόν, τιμῶντας Κάλανον. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ Κάλανου τοῦ Ἰνδοῦ ἱκανοὶ ἀναγεγράφασιν, οὐκ ἀχρεῖα πάντῃ ἐς ἀνθρώπους, ὅτῳ γινῶναι ἐπιμελές, ὥς καρτερόν τέ ἐστὶ καὶ ἀνίκητον γνώμη ἀνθρωπίνη ὅ τι περ ἐθέλει ἐξεργάσασθαι.

- 4 Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος Ἀτροπάτην μὲν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ σατραπείαν ἐκπέμπει παρελθὼν ἐς Σοῦσα· Ἀβουλτήν δὲ καὶ τὸν τούτου παῖδα Ὁξάθρην, ὅτι κακῶς ἐπεμελεῖτο τῶν
2 Σουσίων, συλλαβὼν ἀπέκτεινε. πολλὰ μὲν δὴ πεπλημμέλητο ἐκ τῶν κατεχόντων τὰς χώρας ὅσαι δορίκητοι πρὸς Ἀλεξάνδρου ἐγένοντο ἐς τε τὰ ἱερὰ καὶ τάφους καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑπηκόους, ὅτι χρόνιος ὁ εἰς Ἰνδοὺς στόλος ἐγεγένητο τῷ βασιλεῖ καὶ οὐ πιστὸν ἐφαίνετο ἀπονοστήσειν αὐτὸν ἐκ τοσῶνδε ἐθνῶν καὶ τοσῶνδε ἐλεφάντων, ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν τε καὶ ὐδάσπην καὶ τὸν Ἀκεσίνην καὶ ὕφρασιν φθειρόμε-
3 νον. καὶ αἱ ἐν Γαδρωσίοις δὲ αὐτῷ ξυμφοραὶ ξυνενεχθεῖσαι ἐτι μᾶλλον ἐπῆραν τοὺς ταύτῃ σατραπεύοντας καταφρονήσαι αὐτοῦ τῆς οἴκοι ἀπονοστήσεως. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Ἀλέ-

6. προστεταγμένον. S. z. IV 2, 4. — τὸ ὅξυ καὶ πολεμικόν „den (bekannten) durchdringenden kriegesischen Ton“, den sie zum Beginn der Schlacht auszustossen abgerichtet waren. Der Artikel von etwas Notorischem wie V 3, 2. — ἱκανοί erg. ἐς πίστιν od. ἐς τεκμηρίωσιν was V 4, 2 hinzugefügt ist. — ὅτῳ. Wenn das Relativum collective Bedeutung hat, so kann es in der Singularform auf ein Substantiv in der Pluralform bezogen werden. Xen. Anab. II 5, 32 ὅτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἔκτεινον. — ὥς. Früher las man ὅτι ὥς mit Berufung auf Xen. Hell. III 2, 14. 4, 20. An beiden Stellen steht jetzt nur das einfache ὥς, was auch an unserer Stelle unzweifelhaft herzustellen ist. Für den Gebrauch des pleonastisch neben einander gestellten ὅτι ὥς sind kritisch sichere Beispiele schwerlich beizubringen.

Cap. 4.

Alexander verheiratet sich mit Barsine, Tochter des Dareus und Parysatis, Tochter des baktrischen Königs Ochos. Gleichzeitige Verheiratung von 80 seiner vornehmsten Freunde mit edlen Perserinnen.

1. σατράπειαν. Medien (VI 29, 3).
2. πολλὰ μὲν. Es entspricht οὐ μὴν ἀλλὰ (unt. 3).
3. φθειρόμενον, πολέμῳ. — ξυμφοραὶ ξυνενεχθεῖσαι. Vgl. III 22, 3 ξυμφοραὶ αὐτῷ ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ξυνηνέχθησαν. — καταφρονεῖν contemnere (= non timere). — οὐ μὴν ἀλλὰ nicht jedoch bloss wirkliche Vergehen reizten ihn, sondern er selbst war nur zu geneigt (= ὀξύτερος). Vgl. Curt. X 1, 39 Coeperat esse praeceps ad

ξανδρος δξύτερος λέγεται γενέσθαι ἐν τῷ τότε ἐς τὸ πιστεῦσαι τε τοῖς ἐπικαλουμένοις, ὥς πιθανοὶς δὴ ἐν παντὶ οὔσι, καὶ ἐπὶ τὸ τιμωρήσασθαι μεγάλως τοὺς καὶ ἐπὶ μικροῖς ἐξελεγχθέντας, ὅτι καὶ τὰ μεγάλα ἂν ἐδόκουν αὐτῷ τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἐξεργάσασθαι.

Ὁ δὲ καὶ γάμους ἐποίησεν ἐν Σούσοις ἑαυτοῦ τε καὶ 4 τῶν ἐταίρων· αὐτὸς μὲν τῶν Δαρείου θυγατέρων τὴν πρεσβυτάτην Βαρσίνην ἡγάγετο, ὥς δὲ λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην, τῶν Ὠχου θυγατέρων τὴν νεωτάτην Παρύσατιν. ἤδη δὲ ἦν αὐτῷ ἡγμένη καὶ ἡ Ὁξυάρτου τοῦ Βακτρίου παῖς Ῥωξάνη. Δρύπετιν δὲ Ἡφαιστίῳ διδῶσι, 5 Δαρείου παῖδα καὶ ταύτην, ἀδελφὴν τῆς αὐτοῦ γυναικός· ἐθέλειν γάρ οἱ ἀνεψιοὺς τῶν παίδων γενέσθαι τοὺς Ἡφαιστίωνος παῖδας· Κρατέρῳ δὲ Ἀμαστρίνην τὴν Ὁξυάρτου τοῦ Δαρείου ἀδελφοῦ παῖδα· Περδίκκῃ δὲ τὴν Ἀτροπάτου τοῦ Μηδίας σατράπου παῖδα ἔδωκε· Πτολεμαίῳ δὲ τῷ σωματο- 6 φύλακι καὶ Εὐμένει τῷ γραμματεῖ τῷ βασιλικῷ τὰς Ἀρταβάζου παῖδας τῷ μὲν Ἀρτακάμαν, τῷ δὲ Ἀρτωνιν· Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης τε καὶ Μέντορος παῖδα· Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους τοῦ Βακτρίου παῖδα· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐταίροις τὰς δοκιμωτάτας Περσῶν τε καὶ Μήδων παῖδας ἐς ὀρδοζήκοντα. οἱ γάμοι δὲ ἐποιήθησαν νόμῳ τῷ Περσικῷ· θρόνοι ἐτέθησαν τοῖς νυμφίοις ἐφεξῆς καὶ μετὰ 7 τὸν πότον ἦκου αἱ γαμούμεναι καὶ παρεκαθέζοντο ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς· οἱ δὲ ἐδεξιώσαντό τε αὐτὰς καὶ ἐφίλησαν· πρῶτος δὲ ὁ βασιλεὺς ἤρξεν· ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ πάντων ἐγίνοντο οἱ γάμοι. καὶ τοῦτο, εἴπερ τι ἄλλο, ἔδοξε δημοτι-

repraesentanda supplicia item ad deteriora credenda. Scilicet res secundae valent commutare naturam. — ἐν τῷ τότε. S. z. IV 5, 1. — ἐπὶ τὸ τιμωρήσασθαι noch mit δξύτερος zu verbinden.

4. Βαρσίνη. Diese Tochter des Dareus heisst bei Phot. p. 68, 6 (Bekk.) Ἀρσινόη, bei Diodor 17, 107. Plut. Alex. 70 Στάτειρα. Einen ausführlichen Bericht über die grosse Hochzeit zu Susa gibt Chares bei Athenaeus XII 538. Alexander verfolgte dabei die Absicht, durch die Eheverbindnisse Makedoner und Perser, die beiden herrschenden Volks-

stämme, der eine in Europa, der andere in Asien, zur Reichs- und Familieneinheit miteinander zu verschmelzen. Vgl. Curt. X 12, 12 *Uxorem Darei filiam duxi proximisque amicorum auctor fui ex captivis generandi liberos: ut hoc sacro foedere omne discrimen victi et victoris excluderem. Asiae et Europae unum atque idem regnum est.* — Ῥωξάνη. S. IV 19, 5.

6. Εὐμένει τῷ γραμμ. β. S. z. V 24, 6.

7. εἴπερ τι ἄλλο. S. z. IV 7, 5.

8 κόν τε καὶ φιλέταιρον προᾶξαι Ἀλέξανδρον. οἱ δὲ παραλαβόντες ἀπῆγον τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος· προίκας δὲ ξυμπάσαις ἐπέδωκεν Ἀλέξανδρος. καὶ ὅσοι δὲ ἄλλοι ἡγμένοι ἦσαν Μακεδόνες τῶν Ἀσιανῶν τινὰς γυναικῶν, ἀπογραφῆναι ἐκέλευσε καὶ τούτων τὰ ὀνόματα, καὶ ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς μυρίους, καὶ τούτοις δωρεαὶ Ἀλεξάνδρου ἐδόθησαν ἐπὶ τοῖς γάμοις.

5 Καὶ τὰ χρέα ἐπιλύσασθαι τῆς στρατιᾶς ὅσοις χρέα ἦν ἐν καιρῷ οἱ ἔδοξε, καὶ κελεύει ἀπογραφεσθαι ὅποσον ὀφείλει ἕκαστος, ὡς ληψομένους. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὀλίγοι ἀπέγραφαν σφῶν τὰ ὀνόματα, δεδιότες ἐξ Ἀλεξάνδρου μὴ πείρα αὕτη εἶη καθειμένη, ὅτῳ οὐκ ἀποχρῶσα ἢ μισθοφορὰ τῶν
2 στρατιωτῶν ἐστι καὶ ὅτῳ πολυτελὴς ἡ δίαίτα. ὡς δὲ ἐξήγγελλτο ὅτι οὐκ ἀπογράφουσι σφᾶς οἱ πολλοί, ἀλλ' ἐπικρύπτουσιν ὅτῳ τι εἶη συμβόλαιον, τὴν μὲν ἀπιστίαν τῶν στρατιωτῶν ἐκάκισεν· οὐ γὰρ χρῆναι οὕτ' οὖν τὸν βασιλέα ἄλλο τι ἢ ἀληθεύειν πρὸς τοὺς ὑπηκόους, οὔτε τῶν ἀρχο-
3 μένων τινὰ ἄλλο τι ἢ ἀληθεύειν τὸν βασιλέα δοκεῖν. καταθεις δὲ τραπέζας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ ἐπὶ τούτων χρυσίον καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους τῆς δόσεως ἕκαστοις, ὅστις συμβόλαιον ἐπεδείκνυτο, ἐπιλύεσθαι τὰ χρέα ἐκέλευεν, οὐκ ἀπογραφομένους ἔτι τὰ ὀνόματα. καὶ οὕτω δὴ ἐπίστευσάν τε ἀληθεύειν Ἀλέξανδρον καὶ σὺν χάριτι μείζονι ἐρίγνετο

8. ἐπέδωκεν. Man beachte ἐπὶ.
— τῶν Ἀσιανῶν τινὰς. Zur Stellung von τις s. z. c. 3. 4.

Cap. 5.

1. τὰ χρέα ἐπιλύσασθαι. Curtius X 8, 9 Edixit ut omnes milites aes alienum profiterentur. Grave plerisque esse compererat, et quantum ipsorum luxu contractum erat, dissolvere tamen ipse decreverat. Illi tentari ipsos rati, quo facilius ab integris sumtuosos discerneret, prolatando aliquantum extraxerant temporis. Et rex satis gnarus, professioni aeris pudorem non contumaciam obstare, mensas totis castris poni iussit, et decem milia talentum proferri. Tum denu[m] fide facta professi sunt nec amplius ex tanta pecunia quam centum et triginta talenta superfuere. Uebrigens

lehrt der hier erzählte Vorgang, wie wenig Vertrauen und Zuneigung Alexander jetzt bei seinem Heere genoss.—πείρα—καθειμένη. καθιέναι das eigentliche Wort vom Schiffer, der zur Erforschung der Wassertiefe das Senkblei herablässt. Vgl. Her. II 5 καθεῖς καταπειρητήρην und II 28 μὴ δύνασθαι καθιένην καταπειρητήρην ἐς βυσσόν ἵεναι. Hier ist in übertragenen Bedeutung πείραν καθιέναι gleichbedeutend mit dem üblicheren πείραν λαμβάνειν (od. ζητεῖν).

2. ὅτῳ. S. z. c. 3. 6. — οὕτ' οὖν. S. z. c. 14. 3.

3. ἕκαστοις. Der Dativ hängt von dem in τῆς δόσεως enthaltenen Verbalbegriff ab. Vgl. Thuk. V 35 τῇν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. Plat. apol. 30 d τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν. Vgl. c. 12, 4 (διαδόχους τοῖς). — οὐκ ἐτι

αὐτοῖς τὸ μὴ γνωσθῆναι μᾶλλον τι ἢ τὸ παύσασθαι ὀφεί-
λοντας. λέγεται δὲ γενέσθαι ἢ δόσις αὕτη τῇ στρατιᾷ ἐς
τάλαντα δισμύρια.

Ἔδωκε δὲ καὶ δῶρα ἄλλοις ἄλλα, ὅπως τις κατ' ἀξίω- 4
σιν ἐτιμᾶτο ἢ κατ' ἀρετὴν εἴ τις ἐπιφανῆς ἐγερόνει ἐν τοῖς
κινδύνοις. καὶ ἐστεφάνωσε χρυσοῖς στεφάνοις τοὺς ἀνδρα-
γαθία διαπρέποντας, πρῶτον μὲν Πευκέστην τὸν ὑπερασπί-
σαντα, ἔπειτα Λεοννάτον, καὶ τοῦτον ὑπερασπίσαντα, καὶ 5
διὰ τοὺς ἐν Ἰνδοῖς κινδύνους καὶ τὴν ἐν Ὀροῖς νίκην γε-
νομένην, ὅτι παραταξάμενος σὺν τῇ ὑπολειφθεῖσῃ δυνάμει
πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας τῶν τε Ὀρειτῶν καὶ τῶν πλησίον
τούτων ὠκισμένων τῇ τε μάχῃ ἐκράτησε καὶ τὰλλα καλῶς
ἔδοξε τὰ ἐν Ὀροῖς κοσμηῆσαι. ἐπὶ τούτοις δὲ Νέαρχον ἐπὶ 6
ἐπὶ τῷ περίπλῳ τῷ ἐκ τῆς Ἰνδῶν γῆς κατὰ τὴν μεγάλην
θάλασσαν ἐστεφάνωσε· καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἤδη ἀφιγμένος
ἐς Σοῦσα ἦν· ἐπὶ τούτοις δὲ Ὀνησίκριτον τὸν κυβερνήτην
τῆς νεῶς τῆς βασιλικῆς· ἔτι δὲ Ἡφαιστίωνα καὶ τοὺς ἄλλους
σωματοφύλακας.

Ἦκον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ σατράπαι οἱ ἐκ τῶν πόλεων τε 6
τῶν νεοκτίστων καὶ τῆς ἄλλης γῆς τῆς δοριαλώτου, παῖδας
ἡβασκοντας ἤδη ἐς τρισμυρίους ἄγοντες, τὴν αὐτὴν ἡλικίαν
γεγονότας, οὓς καὶ Ἐπιγόνους ἐκάλει Ἀλέξανδρος, κεκοσμη-

nicht weiter. — μᾶλλον folgt
öfter nach einem von ihm durch
mehrere Wörter getrennten Com-
parativ, um dessen Begriff zu er-
neuern und ins Gedächtnis zu-
rückzurufen. Vgl. Her. I 31 ἄμει-
νον ἂν εἴη ἀνδρῶν τεθνάναι
μᾶλλον ἢ ζῆν. Xen. Cyrop. III
3, 51 αἰρετώτερόν ἐστι μαχο-
μένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ
φεύγοντας σώζεσθαι. — δισμύρια
in Uebereinstimmung mit Justin. 12,
11. Dagegen geben Diod. 17, 109,
Plut. Alex. 70, Curt. IX 8, 9 (s.
oben zu 1) die Höhe der getilgten
Schulden nur auf 9870 Talente an.

4. ὅπως prout. — Πευκέστην
τὸν ὑπερασπίσαντα. S. VI 10, 1.

5. καὶ διὰ fñgt in veränderter
Form einen zweiten Grund hinzu.
Ueber die Verbindung durch καὶ
s. z. c. 21, 4. — τὴν ἐν Ὀροῖς — γε-
νομένην. S. VI 22, 3 und Curt.
IX 10, 19 Alexander Leonnati lit-

teras accepit conflixisse ipsum cum
milibus militum et trecentis equiti-
bus Oritarum prospero eventu. —
ὅτι erläutert des näheren die Ein-
zelheiten jenes Sieges.

Cap. 6.

1. Ἐπιγόνους. Schon bei seiner
ersten Anwesenheit in Persis (331
v. Chr.) hatte er 30,000 persische
Knaben aus allen Satrapien, selbst
den entferntesten, wie Sogdiana,
Bactriana, Areia, Drangiana, Ara-
chiosia, ausheben lassen, die auf
makedonische Weise bewaffnet und
eingeebt wurden. Ueber diese wäh-
rend des indischen Feldzugs zu
jungen Männern herangewachsenen
Eingeborenen hielt Alexander jetzt
Heerschau, sie seine Epigonen
nennend. Den Namen Ἐπίγονοι führ-
ten eigentlich die nachgebliebenen

- μένους Μακεδονικοῖς ὅπλοις καὶ τὰ πολέμια ἐς τὸν τρόπον
 2 τὸν Μακεδονικὸν ἡσκημένους. καὶ οὗτοι ἀφικόμενοι λέγονται
 ἀνιᾶσαι Μακεδόνας, ὥς πάντα δὴ μηχανωμένου Ἀλεξάνδρου
 ὑπὲρ τοῦ μηκέτι ὡσαύτως δεῖσθαι Μακεδόνων· εἶναι γὰρ
 οὖν καὶ Μηδικὴν τὴν Ἀλεξάνδρου στολὴν ἄλγος οὐ σμικρὸν
 Μακεδόσιν ὀρωμένην, καὶ τοὺς γάμους ἐν τῷ νόμῳ τῷ
 Περσικῷ ποιηθέντας οὐ πρὸς θυμοῦ γενέσθαι τοῖς πολλοῖς
 αὐτῶν, οὐδὲ τῶν γημάντων ἔστιν οἷς, καίτοι τῇ ἰσότητι τῇ
 3 ἐς τὸν βασιλέα μεγάλως τιμημένοις. Πενκέστας τε ὁ Περ-
 σῶν σατράπης τῇ τε σκευῇ καὶ τῇ φωνῇ Περσίζων ἐλύπει
 αὐτούς, ὅτι τῷ βαρβαρισμῷ αὐτοῦ ἔχαιρεν Ἀλέξανδρος, καὶ
 οἱ Βακτρίων δὲ καὶ οἱ Σογδιανῶν καὶ Ἀραχωτῶν ἱππεῖς,
 καὶ Ζαραγγῶν δὲ καὶ Ἀρείων καὶ Παρθυαίων καὶ ἐκ Περ-
 σῶν οἱ Εὐάκαι καλούμενοι ἱππεῖς καταλοχισθέντες εἰς τὴν
 ἵππον τὴν ἑταιρικὴν ὅσοι αὐτῶν κατ' ἀξίωσιν καὶ κάλλει
 4 τοῦ σώματος ἢ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ὑπερφέροντες ἐφαίνοντο,
 καὶ πέμπτη ἐπὶ τούτοις ἱππαρχία προσγενομένη, οὐ βαρβα-
 ρικὴ ἢ πᾶσα, ἀλλὰ ἐπανεξηθέντος γὰρ τοῦ παντὸς ἱππικοῦ κατ-
 ελέγησαν ἐς αὐτὸ τῶν βαρβάρων, τῷ τε ἀγῆματι προσκατα-
 λεγέμεντες Κωφὴν τε ὁ Ἀρταβάξου καὶ Ὑδάρνης καὶ Ἀριβόλης οἱ
 Μαζαίου, καὶ Σισίνης καὶ Φραδασμένης οἱ Φραταφέρου τοῦ
 5 Παρθυαίου καὶ Ὑκανίας σατράπου παῖδες, καὶ Ἰστάνης
 Ὁξυάρτου μὲν παῖς, Ῥωξάνης δὲ τῆς γυναικὸς Ἀλεξάνδρου
 ἀδελφός. καὶ Αὐτοβάρης καὶ ὁ τούτου ἀδελφός Μιθροβαῖος,
 καὶ ἡγεμῶν ἐπὶ τούτοις ἐπισταθεῖς Ὑστάσπης ὁ Βάκτριος, καὶ
 τούτοις δόρατα Μακεδονικὰ ἀντὶ τῶν βαρβαρικῶν μεσαγκύλων
 δοθέντα, ταῦτα πάντα ἐλύπει τοὺς Μακεδόνας, ὥς πάντῃ δὴ
 βαρβαρίζοντος τῇ γνώμῃ Ἀλεξάνδρου, τὰ δὲ Μακεδονικὰ
 νόμιμά τε καὶ αὐτοὺς Μακεδόνας ἐν ἀτίμῳ χώρᾳ ἄγοντος.

Söhne der auf dem ersten Zuge gegen Theben gefallenen hellenischen Helden.

2. πρὸς θυμοῦ. S. z. IV 12, 1.

3. οἱ Εὐάκαι. Ueber sie ist nichts Näheres bekannt.

4. τῶν βαρβάρων (τινες). Ein partitiver Genetiv als Subject. — ἀγῆματι. Eine auserlesene Abtheilung der ὑπασπισταί, eine erprobte Musterschar, welche die Leibwache des Königs bildete (eine Art Leibgarde zu Fuss),

führte den Namen ἀγῆμα (auch wohl ὑπασπισταί οἱ βασιλικοὶ genannt).

5. μεσάγκυλα mesancula (Gell. N. a. X 25, 2) hiess eine Art von Speeren, die den Wurfriemen zum Fortschleudern ἀγνύλη (amentum) in der Mitte hatten. Statt ihres nationalen Wurfspiesses gab ihnen Alexander die makedonische Stosslanze (Sarissee). — ἐν ἀτίμῳ χώρᾳ ἄγοντος. Zur Bedeutung von χώρα vgl. Xen. Anab. V 7, 28 οὗς μὲν ἂν ὑμεῖς ἀπαντες ἔλησθε ἄρχοντας,

Ἀλέξανδρος δὲ τῆς μὲν πεζῆς στρατιᾶς τὴν πολλὴν 7
Ἡφαιστίωνα ἄγειν κελεύει ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν Περ-
σικὴν. αὐτὸς δὲ ἀναπλεύσαντος αὐτοῦ τοῦ ναυτικοῦ ἐς τὴν
Σουσίαν γῆν ἐπιβάς τῶν νεῶν ξὺν τοῖς ὑπασπισταῖς τε καὶ
τῷ ἀγῆματι καὶ τῶν ἱππέων τῶν ἐταίρων ἀναβιβασάμενος
οὐ πολλοὺς κατέπλει κατὰ τὸν Εὐλαῖον ποταμὸν ὡς ἐπὶ
θάλασσαν. ἤδη δὲ πλησίον ὦν τῆς ἐκβολῆς τῆς ἐς τὸν πόντον 2
τάς μὲν πλείονάς τε καὶ πεποννηκίας τῶν νεῶν καταλείπει
αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ταῖς μάλιστα ταχυναυτούσαις παρέπλει ἀπὸ
τοῦ Εὐλαίου ποταμοῦ κατὰ τὴν θάλασσαν ὡς ἐπὶ τὰς
ἐκβολὰς τοῦ Τίγρητος· αἱ δὲ ἄλλαι αὐτοῦ νῆες ἀνακομισθεῖ-
σαι κατὰ τὸν Εὐλαῖον ἔστε ἐπὶ τὴν διώρυχα ἣ τέμνεται
ἐκ τοῦ Τίγρητος ἐς τὸν Εὐλαῖον, ταύτη διεκομίσθησαν ἐς
τὸν Τίγρητα.

Τῶν γὰρ δὴ ποταμῶν τοῦ τε Εὐφράτου καὶ τοῦ Τί- 3
γρητος, οἱ τὴν μέσσην σφῶν Συρίαν ἀπειργουσιν, ὅθεν καὶ
τὸ ὄνομα Μεσοποταμία πρὸς τῶν ἐπιχωρίων κληίζεται, ὁ
μὲν Τίγρης πολὺ τι ταπεινότερος ὤντων τοῦ Εὐφράτου διώ-
ρυχάς τε πολλὰς ἐκ τοῦ Εὐφράτου ἐς αὐτὸν δέχεται καὶ
πολλοὺς ἄλλους ποταμοὺς παραλαβὼν καὶ ἐξ αὐτῶν αὐξη-
θεὶς ἐσβάλλει ἐς τὸν πόντον τὸν Περσικόν, μέγας τε καὶ

ἐν οὐδὲ μιᾷ χώρᾳ ἔσονται u. ibid.
V 6, 13 εἰ δὲ πρὶν ἥττους τῶν πο-
λεμίων ληφθῆσόμεθα, εὐθὺς δὴ
ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ (= in
servorum loco, numero) ἔσόμεθα.

Cap. 7.

Alexander fährt den Eulaios (j. Karun) herab in den persischen Golf ein, untersucht die Küste bis zur Mündung des Tigris und segelt den letzteren Strom hinauf bis Opis.

1. τὴν πολλήν. S. z. IV 16, 3. — ἀναπλεύσαντος. ἀναπλεῖν (ἀνα= adverso flumine) auch III 1, 3. Das Gegenteil καταπλεῖν unten (κατέπλει κατὰ τὸν Εὐλ. π.). — Εὐλαῖος, entspricht dem östlich von Susa fließenden heutigen Kuran (od. Karun). Derselbe ist nicht identisch mit dem Choaspes (Χοάσπης), dem mehr westlich strömenden heutigen Kerrah (od. Kerkha).

2. πεποννηκίας. S. z. VI 5, 3.

— αἱ ἄλλαι, die zurückgelassenen.

3. τὸ ὄνομα. Dieser mit κληίζεται (= καλεῖται) zu verbindende Accusativ ist als sachlicher Accusativ zu fassen (κληίζω od. καλῶ τινά τι sc. ὄνομα od. τὸ ὄνομα), der bei der Umwandlung ins Passiv unverändert bleibt (καλεῖται od. κληίζεται τις ὄνομα od. τὸ ὄνομα). Danach ist auch VII 11, 3 Μακεδονικά ὀνόματα als sachlicher Accusativ zu erklären (ἄγῃ μὲν τι Περσικὸν καλούμενον τὰ Μακεδονικά ὀνόματα). — Das ionische κληίζω gebraucht Arrian noch c. 13, 1; bei Attikern selten. Doch vgl. Xen. Cyrop. I 2, 1 οἱ Περσέειναι ἀπὸ Περσέως κληίζονται. — Μεσοποταμία. Der Name ist eine Uebersetzung des einheimischen Aram Naharaim (= Aram der zwei Ströme); Griechen wie Römer rechneten das Land (zwischen Euphrat und Tigris) bald zu Syrien bald zu Assyrien.

4 οὐδαμοῦ διαβατός ἔστε ἐπὶ τὴν ἐκβολήν, καθότι οὐ κατανα-
λίσκεται αὐτοῦ οὐδὲν ἐς τὴν χώραν. ἔστι γὰρ μετεωρο-
τέρα ἢ ταύτη γῆ τοῦ ὕδατος, οὐδὲ ἐκδίδωσιν οὗτος κατὰ
τὰς διώρυγας οὐδὲ ἐς ἄλλον ποταμόν, ἀλλὰ δέχεται γὰρ
ἐκείνους μᾶλλον· ἄρδεσθαι τε ἀπὸ οὗ τὴν χώραν οὐδαμῇ
5 παρέχει. ὁ δὲ Εὐφράτης μετέωρός τε ῥεῖ καὶ ἰσοχείλης παν-
ταχοῦ τῇ γῇ, καὶ διώρυγες δὲ πολλαὶ ἀπ' αὐτοῦ πεποιήνται,
αἱ μὲν ἀέναοι, ἀφ' ὧν ὑδρεύονται οἱ παρ' ἐκότερα ὠκι-
σμένοι· τὰς δὲ καὶ πρὸς καιρὸν ποιοῦνται, ὅποτε σφίσιν
ὑδατος ἐνδεῶς ἔχοι, ἐς τὸ ἐπάρδειν τὴν χώραν· οὐ γὰρ
ῥέται τὸ πολὺ ἢ γῆ αὕτη ἐξ οὐρανοῦ· καὶ οὕτως ἐς οὐ
πολὺ ὕδωρ ὁ Εὐφράτης τελευτῶν καὶ τεναγῶδες τοῦτο
ἀποπαύεται.

6 Ἀλέξανδρος δὲ περιπλεύσας κατὰ τὴν θάλασσαν ὅσον
μεταξὺ τοῦ τε Εὐλαίου ποταμοῦ καὶ τοῦ Τίγρητος ἐπείχεν
ὁ αἰγιαλὸς τοῦ κόλπου τοῦ Περσικοῦ ἀνέπλει κατὰ τὸν
Τίγρητα ἔστε ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἵνα Ἡφαιστίων αὐτῷ
τὴν δύναμιν πᾶσαν ἔχων ἐστρατοπεδεύκει. ἐκείθεν δὲ αὖθις
ἔπλει ἐς Ὠπιν, πόλιν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ὠκισμένην. ἐν δὲ

4. οὐδαμοῦ διαβατός wenigstens nicht in seinem unteren Laufe, wenn zur Raschheit seines Laufs die durch Einmündung anderer Flüsse vermehrte Wassermenge und sein Anschwellen Anfang Frühling und Ende Herbst gekommen ist. In seinem oberen Laufe z. B. Arbela gegenüber ist er namentlich Ende Sommer und Anfang Herbst zu durchwaten. Vgl. Curt. IV 37, 15.

5. παρ' ἐκότερα an beiden Ufern. — πρὸς καιρὸν ποιοῦνται *ad tempus fiunt ad irrigandam regionem.* — ὕδατος ἐνδεῶς ἔχειν. S. z. VI 28, 7. — ἐς τὸ ἐπάρδειν. Vom Euphrat gieng ein vielver- zweigtes Canalnetz aus, das neben der hier von Arrian angegebenen Bestimmung dem Zweck diente, den zu hohen Wasserstand abzuleiten und einen Verkehrsweg zu Wasser zwischen den Ortschaften des Landes abzugeben (Strabo p. 740). — οὐ γὰρ ῥέται. Herod. I 193 ἢ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ῥέται μὲν ὀλίγη· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρδύνεται τε τὸ λίγιον καὶ παρα- γίνεται ὁ σίτος. — ἐς οὐ πολὺ

ὕδωρ — καὶ τεναγῶδες. Vgl. V 5, 5 καὶ οὗτοι ἐσβάλλουσιν εἰς θά- λασσαν ἢ εἰς τεναγὴ ἀναχόμενοι ἀφανίζονται, καθάπερ ὁ Εὐφράτης ποταμός ἀφανίζεται. Dieser Ansicht stimmt auch Mela III 8, 35 bei; dagegen spricht Arrian selbst von einer Mündung des Euphrat (o. c. 1, 1 und c. 20, 3). Noch näher kommt Strabo (p. 132) der Wahrheit, nach dem der Euphrat, mit dem Tigris vereinigt, sich in den persischen Golf ergiesst. Jedenfalls fließen heutzutage beide Ströme, unter dem Namen Schat el Arab vereinigt, in einer Haupt- mündung, die allein schiffbar ist, neben sechs kleineren in den Persi- schen Golf aus.

6. ὅσον „so viel Raum als“. — Ὠπιν. Schon Herodot I 189 er- wähnt sie als am Tigris gelegen; auch dem Xenophon (Anab. II. 4, 25) ist sie bekannt. Uebrigens lässt sich ihre Lage nicht sicher bestimmen. Neuere Reisende meinen, dass sie am Einfluss des Kufri in den Tigris gelegen habe.

τῷ ἀνάπλω τοὺς καταρράκτας τοὺς κατὰ τὸν ποταμὸν ἀφανίζων ὁμαλὸν πάντῃ ἐποίει τὸν ῥοῦν, οἱ δὲ ἐκ Περσῶν πεποιημένοι ἦσαν, τοῦ μὴ τινα ἀπὸ θαλάσσης ἀναπλεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν νητῇ στόλῳ κρατήσαντα. ταῦτα δὲ μεμηχάνητο ἅτε δὴ οὐ ναυτικοῖς τοῖς Πέρσαις· οὕτω δὲ συνεχεῖς οἱ καταρράκται πεποιημένοι ἄπορον τὸν ἀνάπλου ἐποιοῦν τὸν κατὰ τὸν Τίγρητα. Ἀλέξανδρος δὲ οὐκ ἔφη τῶν κρατούντων τοῖς ὅπλοις εἶναι τὰ τοιαῦτα σοφίσματα· οὐκ οὖν πρὸς αὐτοῦ ἐποιεῖτο ταύτην τὴν ἀσφάλειαν, ἥντινα ἔργῳ οὐδὲ λόγου ἀξίαν ἀπέφηνε, οὐ χαλεπῶς διακόψας τῶν Περσῶν τὰ σπουδάσματα.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Ὠπιν ἀφίκετο, ξυναγαγὼν τοὺς Μακεδόνας 8 προεῖπεν ὅτι τοὺς ὑπὸ γήρως ἢ πηρώσεως τοῦ σώματος ἀχρείους ἐς τὰ πολέμια ὄντας παραλῦει μὲν τῆς στρατιᾶς, ἀποπέμπει δὲ ἐς τὰ σφέτερα ἥθη· ἐπιδώσει δὲ ἀπιούσιν ὅσα αὐτοὺς τε ζηλωτοτέρους ποιήσει τοῖς οἰκοῖ καὶ τοὺς ἄλλους Μακεδόνας ἐξορμήσει ἐς τὸ ἐθέλειν τῶν αὐτῶν κινδύνων τε καὶ πόνων μετέχειν. Ἀλέξανδρος μὲν ὥς χαριού- 2 μενος δῆθεν τοῖς Μακεδόσι ταῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ ὥς ὑπερορῶμενοί τε ἤδη πρὸς Ἀλεξάνδρου καὶ ἀχρεῖοι πάντῃ ἐς τὰ πολέμια νομιζόμενοι οὐκ ἀλόγως αὐτῷ τῷ λόγῳ ἠχθέσθησαν τῷ πρὸς Ἀλεξάνδρου λεχθέντι, κατὰ τὴν στρατιὰν ταύτην πᾶσαν πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἀχθεσθέντες, ὅτι πολλὰς ἤδη ἐλύπει αὐτοὺς ἢ τε ἐσθῆς ἢ Περσικῇ ἐς τοῦτο φέρουσα καὶ τῶν Ἐπιγόνων τῶν βαρβάρων ἢ ἐς τὰ Μακεδονικὰ ἥθη κόσμησις καὶ ἀνάμιξις τῶν ἁλλοφύλων ἱππέων ἐς τὰς τῶν ἐταίρων τάξεις. οὐκ οὖν σιγῇ ἔχοντες ἐκατέρησαν, ἀλλὰ 3

7. καταρράκται sind Wehre oder Schleusen, die im Tigris (von seiner Mündung an bis zur Stadt Opis) erbaut waren, um das Land zu bewässern und den Wasserstand zu regeln. In keinem Falle konnten sie den Zweck verfolgen, auswärtige Feinde abzuhalten, wie hier Arrian (und nach ihm auch Strabo p. 740) angibt. — τοῦ μὴ ἀναπλεῦσαι. Ueber die Bedeutung des Genetivs des Inf. s. z. IV 19, 1. — νητῇ στόλῳ κρατήσαντα. Vgl. unt. κρατεῖν τοῖς ὅπλοις und c. 9, 7 κρατεῖν τῇ ἱππῳ. — ἅτε δὴ οὐ ναυτικοῖς erg. οὐοί. — πρὸς αὐτοῦ. πρὸς c. gen. = angemessen. Wie hier I 13, 7

καὶ τοῦτο οὔτε πρὸς Μακεδόνας τῆς δόξης οὔτε πρὸς τῆς ἐμῆς ἐς τοὺς κινδύνους ὀξύτητος ποιούμεαι (= ἡγοούμεαι).

Cap. 8.

Alexanders Erklärung, die durch Alter oder Wunden zum Krieg Untauglichen entlassen zu wollen, erregt Unruhen im Heere.

2. ὥς δῆθεν bezeichnet Alexanders Hoffnung als nichtig. — ἐς τοῦτο: ἐς τὸ ὑπερορᾶσθαι. — ἢ ἐς τὰ Μακεδονικὰ ἥθη κόσμησις. S. c. 6, 1.

3. σιγῇ ἔχειν, eine herodotische Wendung, ebenso wie σιγὴν ἔχειν

πάντας γὰρ ἀπαλλάττειν τῆς στρατιᾶς ἐκέλευον, αὐτὸν δὲ μετὰ τοῦ πατρὸς στρατεύεσθαι, τὸν Ἀμωνα δὴ τῷ λόγῳ ἐπικερτομοῦντες. ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος (ἦν γὰρ δὴ ὀξύτερός τε ἐν τῷ τότε καὶ ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς θεραπείας οὐκέτι ὡς πάλαι ἐπιεικὴς ἐς τοὺς Μακεδόνας) καταπηδήσας σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἡγεμόσιν ἀπὸ τοῦ βήματος ξυλλαβεῖν τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ταραζάντων τὸ πλῆθος κελεύει, αὐτοὺς τῇ χειρὶ ἐπιδεικνύνων τοῖς ὑπασπισταῖς οὕστινας χρὴ ξυλλαμβάνειν· καὶ ἐγένοντο οὗτοι ἐς τρεῖς καὶ δέκα. τούτους μὲν δὴ ἀπάγειν κελεύει τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ὡς δὲ κατεσιώπησαν οἱ ἄλλοι ἐκπλαγέντες, ἀναβὰς αὐθις ἐπὶ τὸ βῆμα ἔλεγεν ὧδε.

- 9 Οὐχ ὑπὲρ τοῦ καταπαῦσαι ὑμῶν, ὦ Μακεδόνες, τὴν οἰκαδὲ δομὴν λεχθήσεται μοι ὅδε ὁ λόγος, ἔξεστι γὰρ ὑμῖν ἀπιέναι ὅποι βούλεσθε ἐμοῦ γε ἔνεκα, ἀλλ' ὡς γινῶναι ὑμᾶς πρὸς ὁποίους τινὰς ἡμᾶς ὄντας ὁποῖοι τινες αὐτοὶ γενόμενοι
- 2 ἀπαλλάσσεσθε. καὶ πρῶτά γε ἀπὸ Φιλίππου τοῦ πατρὸς, ἥπερ καὶ εἰκός, τοῦ λόγου ἄρξομαι. Φίλιππος γὰρ παραλαβὼν ὑμᾶς πλανήτας καὶ ἀπόρους, ἐν διφθέραις τοὺς πολλοὺς νέμοντας ἀνὰ τὰ ὄρη πρόβατα ὀλίγα καὶ ὑπὲρ τούτων κακῶς μαχομένους Ἰλλυριοῖς τε καὶ Τριβαλλοῖς καὶ τοῖς

(V 1, 4). — τὴν ἐπὶ θανάτῳ erg. ὁδόν. Vgl. Herod. III 119 συλλαβὼν σφρας ἔδρσε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. III 14 τὸν παῖδα ἀγόμενον τὴν ἐπὶ θανάτῳ. Die andere weniger passend erscheinende Lesart: τὴν ἐπὶ θανάτῳ würde nicht den Zweck sondern die Richtung bezeichnen. — Nach Arrians Darstellung gieng also die Hinrichtung der Rede Alexanders voraus, eine Anordnung der Begebenheiten, die um deswillen die Wahrscheinlichkeit für sich hat, weil sie Alexanders Neigung zum Jähzorn und raschen Handeln angemessener ist. Andere Schriftsteller (Diod. 17, 109. Curt. X 11, 30. Justin. XII 11, 7) lassen diese Hinrichtung der Rede Alexanders nachfolgen.

Cap. 9.

Rede Alexanders. Er rühmt des Philipp Kriegstaten und seine eige-

nen noch grösseren; darauf sucht er nachzuweisen, dass aller Vorteil aus seinen Eroberungen allein den Makedonern zu Gute gekommen, nicht ihm, wirft ihnen schmäbliche Undankbarkeit vor und schliesst damit, dass er allen den Abschied gibt.

1. πρὸς ὁποίους — ὄντας gegen uns, meinen Vater und mich, die wir solche Verdienste um euch haben. — ὁποῖοι τινες, wie undankbar. S. z. VII 30, 1 (ὅστις — ὁποῖα — ὄντινα — ἐς ὅσον).

2. ἐν διφθέραις. Curt. X 10, 23 modo sub Philippo seminudis amicula ex purpura sordent, aurum et argentum oculi ferre non possunt. — κακῶς in kläglichlicher Weise. — Ἰλλυριοῖς τε καὶ Τριβαλλοῖς. Beide Völkerstämme werden auch V 26, 6 u. öft. als die gefährlichsten Feinde der Makedoner zusammen genannt.

δμόροις Θραξί, γλαμύδας μὲν ὑμῖν ἀντὶ τῶν διφθερῶν φορεῖν ἔδωκε, κατήγαγε δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν ἐς τὰ πεδιά, ἀξιωμαχοῦς καταστήσας τοῖς προσχώροις τῶν βαρβάρων, ὥς μὴ χωρίων ἐτι ὀχυρότητι πιστεύοντας μᾶλλον ἢ τῇ οἰκείᾳ ἀρετῇ σῶζεσθαι· πόλεων τε οἰκήτορας ἀπέφηνε καὶ νόμοις καὶ ἡθεσι χρηστοῖς ἐκόσμησεν. αὐτῶν δὲ ἐκείνων τῶν βαρβάρων, ὅφ' 3 ὧν πρόσθεν ἦγεσθε καὶ ἐφέρεσθε αὐτοὶ τε καὶ τὰ ὑμέτερα, ἡγεμόνας κατέστησεν ἐκ δούλων καὶ ὑπηκόων, καὶ τῆς Θράκης τὰ πολλὰ τῇ Μακεδονίᾳ προσέθηκε, καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ χωρίων τὰ ἐπικαιρότατα καταλαβόμενος τὴν ἐμπορίαν τῇ χώρᾳ ἀνεπέτασε, καὶ τῶν μετὰλλων τὴν ἐργασίαν ἀνευδεῖ παρέσχε· Θεσσαλῶν δὲ ἄρχοντας, οὓς πάλαι ἐτεδνῆ- 4 καίτε τῷ δέει, ἀπέφηνε, καὶ τὸ Φωκίων ἔθνος ταπεινώσας τὴν ἐς τὴν Ἑλλάδα πάροδον πλατεῖαν καὶ εὐπορον ἀντὶ στενῆς τε καὶ ἀπόρου ὑμῖν ἐποίησεν· Ἀθηναίους τε καὶ Θηβαίους, ἐφεδρεύοντας ἀεὶ τῇ Μακεδονίᾳ, ἐς τοσόνδε ἐταπείνωσεν, ἥδη ταῦτά γε καὶ ἡμῶν αὐτῷ ξυμπονοῦντων,

— ἡθεσι. ἡδη mores in Verbindung mit νόμοι auch bei Herod. II 35 τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαιν τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἡθεῖα καὶ νόμους. In anderer Bedeutung steht ἡδη (= domicilia) IV 15, 5 u. öft.

3. ἡγεσθε καὶ ἐφέρεσθε. ἄγειν geht mehr auf die lebenden Wesen (Menschen, Vieh), die fortgeführt, φέρειν auf die Gegenstände, welche fortgetragen werden; beide nehmen oft den Accusativ des Landes wie der geplünderten Einwohner zu sich, der bei der Umwandlung ins Passiv (wie hier) zum Nominativ wird. Uebrigens ist die umgekehrte Stellung (φέρειν καὶ ἄγειν) die häufigere (Herod. I 88. Xen. Anab. II 6, 5). Dieselbe Stellung wie hier bei Arrian noch I 4, 3. — τῶν μετὰλλων, besonders der Gold- und Silberbergwerke am Gebirge Pangaeon (in der Gegend von Philippi), welche dem Philipp eine jährliche Ausbeute von fast 1000 Talenten gewährten (Diodor. 16, 8) und am Berge Dysoros, dessen Silbergruben schon dem Alexander, Vater des Amyntas, täglich ein Talent einbrachten (Herod. V 17).

4. Θεσσαλῶν δὲ ἄρχοντας — ἀπέφηνε (ὑμῶς). Als Ol. 106, 4 die Aleuaden den Philipp gegen Lykophron, Tyrannen von Pherae, zu Hilfe riefen, rückte Philipp sofort mit einem Heere in Thessalien ein und setzte sich zuerst in Pherae, nachher in Larissa fest. — οὓς ἐτεδνῆκαίτε τῷ δέει. Der Accusativ hängt von dem in τεθνάναι τῷ δέει liegenden zu einem Begriff verschmolzenen ὑπερφοβεῖσθαι ab (= sich zu Tode fürchten vor —). Der Ausdruck findet sich häufig bei Demosthenes (19, 81 ὁ δῆμος ὁ τῶν Φωκίων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διακρίεται ὥστε τεθνάναι τῷ φόβῳ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους). — Φωκίων ἔθνος. Philipp beendigte 346 v. Chr. in Verbindung mit den Thebanern den heiligen Krieg durch Unterwerfung und politische Vernichtung von Phokis, dessen Stimme im Amphiktyonenrat er sich übertragen liess. — ἐς τοσόνδε ἐταπείνωσεν, durch den Sieg bei Chaeronea (336 v. Chr.), an dem auch Alexander ruhmvollen Anteil genommen hatte (ἡδη ταῦτά γε καὶ ἡμῶν αὐτῷ ξυμπονοῦντων).

- ὡς ἀντὶ τοῦ φόρους τελεῖν Ἀθηναίοις καὶ ὑπακούειν Θηβαίων, παρ' ἡμῶν ἐν τῷ μέρει ἐκείνους τὴν ἀσφάλειάν σφισι πορίζε-
 5 σθαι. ἐς Πελοπόννησον δὲ παρελθὼν τὰ ἐκεῖ αὐτὸν ἐκόσμησε· καὶ ἡγεμῶν αὐτοκράτωρ συμπάσης τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀποδειχθεὶς τῆς ἐπὶ τὸν Πέρσην στρατιᾶς οὐχ ἑαυτῷ μᾶλλον τι τὴν δόξαν τήνδε ἢ τῷ κοινῷ τῶν Μακεδόνων προσέθηκε.
- 6 Ταῦτα μὲν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ ἐς ὑμᾶς ὑπο-
 ηρημένα, ὡς μὲν αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν σκέψασθαι μεγάλα, μικρὰ δὲ ὥς γε δὴ πρὸς τὰ ἡμέτερα ξυμβαλεῖν· ὅς παραλαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς χρυσᾶ μὲν καὶ ἀργυρᾶ ἐκπώματα ὀλίγα τάλαντα δὲ οὐδὲ ἐξήκοντα ἐν τοῖς θησαυροῖς, χρεῶν δὲ ὀφειλόμενα ὑπὸ Φιλίππου ἐς πεντακόσια τάλαντα, δανεισά-
 μενος ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ἄλλα ὀκτακόσια ὀρηκθεῖς ἐκ τῆς χώρας τῆς γε οὐδὲ ὑμᾶς αὐτοὺς βοσκοῦσης καλῶς εὐθύς μὲν τοῦ Ἑλλησπόντου ὑμῖν τὸν πόρον θαλασσοκρατούντων
 7 ἐν τῷ τότε Περσῶν ἀνεπέτασα· κρατήσας δὲ τῇ ἡπείρ τοὺς σατράπας τοῦ Δαρείου τὴν τε Ἰωνίαν πᾶσαν τῇ ὑμετέρᾳ ἀρχῇ προσέθηκα καὶ τὴν Αἰολίδα πᾶσαν καὶ Φρύγας ἀμφο-
 τέρους καὶ Λυδοὺς, καὶ Μίλητον εἶλον πολιορκίᾳ· τὰ δὲ ἄλλα πάντα προσχωρήσαντα λαβὼν ἐκόντα ὑμῖν καρποῦσθαι

Vgl. Plut. Alex. 9. — φόρους τελεῖν Ἀθηναίοις. Demosth. de Halon. 12 ἐφ' ἡμῖν (τοῖς Ἀθηναίοις) γὰρ ἦν ἡ Μακεδονία καὶ φόρους ἡμῖν ἔφερον. Bei τελεῖν schwebt als Subject ἡμᾶς vor. — καὶ ὑπακούειν Θηβαίων. Zur Schlichtung der Thronstreitigkeiten zwischen Alexander II. (Sohn des Amyntas und Bruder Philipps) und Ptolemaeus Alorites wurden 369 v. Chr. die Thebaner unter Pelopidas herbeigerufen, welcher sich für Alexander entschied und dessen Bruder Philipp als Geisel mit nach Theben nahm. — παρ' ἡμῶν durch unseren Beistand. — ἐν τῷ μέρει. S. z. IV 21, 4. — σφισι, ἑαυτοῖς; S. z. IV 16, 2. — ἡγεμῶν. S. z. c. 2, 1 (ἐν Ἰσθμῷ).

6. ὡς — σκέψασθαι „um sie an und für sich zu betrachten“ d. h. wenn man sie an und für sich betrachtet. In solchen parenthetischen Sätzen, welche in der Regel durch ὡς (nur vereinzelt durch ὥστε) mit dem Infinitiv eingeleitet

werden, wird die Art und Weise (ὡς) zunächst als Folge oder Wirkung aufgefasst (z. B. ὡς ἐμοὶ δοκεῖν = auf eine solche Weise, dass es mir scheint), doch kann durch solche Sätze auch eine Einschränkung ausgedrückt werden (wie in unserer Stelle). Vgl. Thuk. IV 36 ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι und das sehr gewöhnliche ὡς ἔπος εἰπεῖν (= ut ita dicam) oder ὡς εἰπεῖν. Ebenso gleich im folgenden ὡς ξυμβαλεῖν. — ὅς als ob ἐμοῦ statt ἡμέτερα vorhergieng. — ἐξήκοντα. Curt. X 2, 24 hoc cultu nitentes vos accepi et quingenta aeris alieni, cum omnis regia suppellex haud amplius quam sexaginta talentorum esset, meorum operum fundamenta. Vgl. Plut. Alex. 15. — βοσκούσης. βοσκεῖν wird in der attischen Prosa von Menschen selten gebraucht.

7. κρατήσας τῇ ἡπείρ. S. z. c. 7. 7. — Φρύγας ἀμφοτέρους, Gross- und Kleinphrygien (Strab. p. 543). Wie hier III 22, 3.

ἔδωκα· καὶ τὰ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Κυρήνης ἀγαθὰ, ὅσα ἀμαχεὶ 8
ἐκτησάμην, ὑμῖν ἔρχεται· ἢ τε κοίλῃ Συρία καὶ ἡ Παλαι-
στίνη καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν ὑμέτερον κτήμα εἰσι· καὶ
Βαβυλῶν καὶ Βάκτρα καὶ Σοῦσα ὑμέτερα· καὶ ὁ Λυδῶν
πλοῦτος καὶ οἱ Περσῶν θησαυροὶ καὶ τὰ Ἰνδῶν ἀγαθὰ καὶ
ἡ ἔξω θάλασσα ὑμέτερα· ὑμεῖς σατράπαι, ὑμεῖς στρατηγοί,
ὑμεῖς ταξιάρχαι. ὥς ἔμοιγε αὐτῷ τί περίεστιν ἀπὸ τούτων 9
τῶν πόνων ὅτι μὴ αὕτη ἡ πορφύρα καὶ τὸ διάδημα τοῦτο;
κέκτημαι δὲ ἰδίᾳ οὐδέν, οὐδὲ ἔχει τις ἀποδείξει θησαυροὺς
ἐμοὺς ὅτι μὴ ταῦτα, ὑμέτερα κτήματα ἢ ὅσα ἔνεκα ὑμῶν
φυλάττεται. ἐπεὶ οὐδὲ ἔστιν ἰδίᾳ μοι ἐς ὃ τι φυλάξω αὐ-
τούς, σιτουμένῳ τε τὰ αὐτὰ ὑμῖν σιτία καὶ ὕπνον τὸν αὐ-
τὸν αἰρουμένῳ· καίτοι οὐδὲ σιτία ἐμοὶ δοκῶ τὰ αὐτὰ τοῖς
τροφῶσιν ὑμῶν σιτεῖσθαι· προαγρυπνῶν δὲ ὑμῶν οἶδα, ὥς
καθεύδειν ἔχοιτε ὑμεῖς.

Ἀλλὰ ταῦτα γὰρ ὑμῶν πονουμένων καὶ ταλαιπωρουμένων 10
ἐκτησάμην αὐτὸς ἀπόνως καὶ ἀταλαιπώρως ἐξηγούμενος.
καὶ τίς ὑμῶν πονήσας οἶδεν ὑπὲρ ἐμοῦ μᾶλλον ἢ ἐγὼ ὑπὲρ
ἐκείνου; ἄγε δὴ καὶ ὅτῳ τραύματα ὑμῶν ἐστὶ γυμνώσας
αὐτὰ ἐπιδειξάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἐμὰ ἐπιδείξω ἐν μέρει· ὥς 2
ἔμοιγε οὐκ ἔστιν ὃ τι τοῦ σώματος τῶν γε δὴ ἔμπροσθεν
μερῶν ἄτρωτον ὑπολέλειπται, οὐδὲ ὅπλον τι ἔστιν ἢ ἐκ χει-
ρὸς ἢ τῶν ἀφιεμένων οὐ γὰρ οὐκ ἔχνη ἐν ἐμαυτῷ φέρω·

8. ἡ ἔξω θάλασσα. S. z. V 5, 1.

9. ὥς, wie ἐπεὶ (s. u.), gebrauch-
chen die Griechen häufig auch da,
wo der begründende Satz nicht
einen untergeordneten Teil zum
Hauptsatz bildet, sondern vielmehr
die Geltung eines mit γὰρ bei-
geordneten Hauptsatzes hat. Wie
hier steht ὥς in der Bedeutung
„denn“ auch c. 10, 2. 13, 5. —
ὅτι μὴ hier wie oft = πλην ἢ. —
ἰδίᾳ für meine Person. — ἐπεὶ s.
o. zu ὥς. — καίτοι beschränkt den
eben ausgesprochenen Gedanken
noch in etwas. — προαγρυπνῶν δὲ
— οἶδα. εἰδέναι wird in der Be-
deutung wissen meist mit Parti-
cipium verbunden, während es in
der Bedeutung verstehen (= kön-
nen) den Infinitiv bei sich hat. Zu
προαγρυπνεῖν vgl. Xen. VII 6, 35
ἵστε ὅτι ἄνδρα κατακεκαρτότεσ ἐσε-

σθε πολλὰ δὴ πρὸ ὑμῶν προαγρυ-
πνήσαντα.

Cap. 10.

1. ἀλλὰ γὰρ *at enim* führt iro-
nisch einen selbsterhobenen Einwurf
ein, dessen Widerlegung sofort er-
folgt. — ἢ vor πονήσας ist gestrichen
und vor ἐμοῦ das unentbehrliche
ὑπὲρ eingeschoben. — ἐν μέρει. S.
z. IV 21, 4.

2. ὥς s. z. c. 9, 9. — τῶν γε δὴ
ἔμπροσθεν μερῶν bestimmt τοῦ σώ-
ματος genauer. Zur Sache vgl. Justin.
9, 3 *adversis vulneribus omnes
loca morientes corporibus tegerunt*.
— ὅπλον ἐκ χειρὸς, welche Waffe
des Nahkampfes gemeint, lehrt das
Folgende: ἀλλὰ καὶ ἔλπει ἐκ χειρὸς
τέτρωμαι. Zur Bedeutung von ἐκ
χειρὸς s. z. IV 26, 7. — τῶν ἀφιε-
μένων erg. ὅπλων, nämlich Pfeile
und Wurfmaschinen.

ἀλλὰ καὶ ξίφει ἐκ χειρὸς τέτρωμαι καὶ τετόξευμαι ἤδη καὶ ἀπὸ μηχανῆς βέβλημαι, καὶ λίθοις πολλαχῇ καὶ ξύλοις παιόμενος ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τοῦ ὑμετέρου πλούτου νικῶντας ὑμᾶς ἄγω διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης
 3 καὶ πάντων ποταμῶν καὶ ὁρῶν καὶ πεδίων πάντων. γάμους τε ὑμῖν τοὺς αὐτοὺς γεγάμηκα καὶ πολλῶν ὑμῶν οἱ παῖδες συγγενεῖς ἔσονται τοῖς παισὶ τοῖς ἐμοῖς. ἔτι δὲ ὃ ἤρξα ἦν, οὐ πολυπραγμονήσας ἐφ' ὅτῳ ἐγένετο, τοσαῦτα μὲν μισθοφορούντων, τοσαῦτα δὲ ἀρπαζόντων, ὁπότε ἐκ πολιορκίας ἀρπαγὴ γίγνοιτο, διαλέλυσμαι ταῦτα. στέφανοί τε χρυσοὶ τοῖς πλείστοις ὑμῶν εἰσι μνημεῖα τῆς τε ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας
 4 καὶ τῆς ἐξ ἐμοῦ τιμῆς ἀθάνατα. ὅστις δὲ δὴ καὶ ἀπέθανεν, εὐκλεὴς μὲν αὐτῷ ἢ τελευτῇ ἐγένετο, περιφανὴς δὲ ὁ τάφος, χαλκαὶ δὲ αἱ εἰκόνες τῶν πλείστων οἰκοῖ ἐστάσιν, οἱ γονεῖς δ' ἔντιμοι εἰσι, λειτουργίας τε ξυμπάσης καὶ εἰσφορᾶς ἀπ' ἡλλαγμένοι· οὐ γάρ τις γε φεύγων ὑμῶν ἐτελευτα ἐμοῦ ἄγοντος.

5 Καὶ νῦν τοὺς ἀπολέμους ὑμῶν ξηλωτοὺς τοῖς οἰκοὶ ἀποπέμψειν ἔμελλον· ἀλλ' ἐπειδὴ πάντες ἀπιέναι βούλεσθε, ἅπτε ἅπαντες, καὶ ἀπελθόντες οἰκοὶ ἀπαγγεῖλατε ὅτι τὸν βασιλέα ὑμῶν Ἀλέξανδρον, νικῶντα μὲν Πέρσας καὶ Μήδους
 6 καὶ Βακτρίους καὶ Σάκας, καταστρεφάμενον δὲ Οὐξίους τε καὶ Ἀραχωτοὺς καὶ Δράγγας, κεκτημένον δὲ καὶ Παρθυαίους καὶ Χωρασμίους καὶ Ὑκανίους ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν Κασπίαν, ὑπερβάντα δὲ τὸν Κανύασον ὑπὲρ τὰς Κασπίας πύλας, καὶ περάσαντα Ὠξὸν τε ποταμὸν καὶ Ταναῖν, ἔτι δὲ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, οὐδενὶ ἄλλῳ ὅτι μὴ Διονύσω περαθέντα,
 7 καὶ τὸν Ὑδάστην καὶ τὸν Ἀκσίνην καὶ τὸν Ὑδραώτην, καὶ τὸν Ὑφασιν διαπεράσαντα ἄν, εἰ μὴ ὑμεῖς ἀπωκνήσατε, καὶ εἰς τὴν μεγάλην θάλασσαν κατ' ἀμφοτέρω τοῦ Ἰνδοῦ τὰ στόματα ἐμβαλόντα, καὶ διὰ τῆς Γαδρωσίας τῆς ἐρήμου ἐλθόντα, ἢ οὐδεὶς πῶ πρόσθεν ξὺν στρατιᾷ ἦλθε, καὶ Καρμανίαν ἐν παρόδῳ προσκτησάμενον καὶ τὴν Ὠρειτῶν γῆν,

3. ἐφ' ὅτῳ causal wie VI 4, 3.
 — μισθοφορούντων obwol u. s. w.
 — ὁπότε in iterativer Bedeutung wie IV 13, 1 καὶ ὁπότε ἐξελαύνοι βασιλεὺς, τοὺς ἵππους ἐκείνοι παρά τῶν ἱπποκόμων δεχόμενοι προσήγον.
 — αἱ εἰκόνες — οἰκοὶ ἐστάσι. Vgl. I 16, 4 Μακεδόνων δὲ ἀμφὶ τοὺς

εἰκοσι ἀπέθανον· καὶ τούτων χαλκαὶ εἰκόνες ἐν Δίῳ ἐστάσιν. — αὐτὰ γάρ begründet εὐκλεὴς μὲν αὐτῷ ἢ τελευτῇ ἐγένετο.

6. τὸν Κανύασον ὑπὲρ τ. Κασπίας πύλας. S. z. V 25, 5.

7. διαπεράσαντα ἄν. Wie aufzu-

περιπεπλευκότος δὲ ἤδη αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ τὴν ἀπ' Ἰνδῶν γῆς εἰς Πέρσας θάλασσαν, ὥς εἰς Σοῦσα ἐπανηγράγετε, ἀπολιπόντες οἴχεσθε, παραδόντες φυλάσσειν τοῖς νενικημένοις βαρβάροις. ταῦτα ὑμῖν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἴσως εὐκλεᾶ καὶ πρὸς θεῶν ὅσα δῆπον ἔσται ἀπαγγελθέντα. ἅπιτε.

Ταῦτα εἰπὼν κατεπήδησέ τε ἀπὸ τοῦ βήματος ὀξέως 11 καὶ ἐς τὰ βασίλεια παρελθὼν οὔτε ἐθεράπευσε τὸ σῶμα οὔτε τῷ ὥφθη τῶν ἐταίρων· ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ὥφθη. τῇ τρίτῃ δὲ καλέσας εἶσω τῶν Περσῶν τοὺς ἐπιλέκτους τὰς τε ἡγεμονίας αὐτοῖς τῶν τάξεων διένειμε καὶ ὅσους συγγενεῖς ἀπέφηνε, τούτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνοις. οἱ δὲ Μακεδόνες ἐν τε τῷ παραντίκῃ ἀκού- 2 σαντες τῶν λόγων ἐκπεπληγμένοι σιγῇ ἔμεινον αὐτοῦ πρὸς τῷ βήματι οὐδέ τις ἠκολούθησε τῷ βασιλεῖ ἀπαλλαττομένῳ ὅτι μὴ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐταῖροί τε καὶ οἱ σωματοφύλακες· οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε μένοντες ὅ τι πράττωσιν ἢ λέγῳσιν εἶχον, οὔτε ἀπαλλάσσεσθαι ἤθελον. ὥς δὲ τὰ Περσῶν τε καὶ Μή- 3 δων αὐτοῖς ἐξηγγέλλετο, αἷ τε ἡγεμονίαι Πέρσαις διδομεναι καὶ ἡ στρατιὰ ἡ βαρβαρικὴ ἐς λόχους τε καταλεγομένη καὶ τὰ Μακεδονικὰ ὀνόματα ἄγῃμα τι Περσικὸν καλούμενον, καὶ πεξέταιροι Πέρσαι καὶ ἀργυρασπίδων τάξεις Περσικὴ καὶ ἡ τῶν ἐταίρων ἵππος, καὶ ταύτης ἄλλο ἄγῃμα βασιλικόν, οὐκ-

lösen? — ἀπολιπόντες οἴχεσθε abhängig von ὅτι (o. 5). — ἐπανηγράγετε intrans. wie II 20, 5 ἐν δέκα ἡμέραις εἰς τὴν Σιδῶνα ἐπανήγεν. Ursprünglich ist τὸν στρατὸν zu ergänzen. — ἴσως mit ironischer Färbung, nicht wesentlich verschieden von δῆπον (= opinor).

Cap. 11.

Wirkung dieser Rede auf das Heer; Alexanders Wiederaussöhnung mit demselben.

1. συγγενεῖς war nur ein Ehrentitel. Curt. III 14 quos cognatos regis appellant decem et quinque milia hominum. — τούτοις δέ. δέ nimmt ὅσους συγγενεῖς nachdrücklich auf. — φιλεῖν. Der Kuss war bei den Persern eine ehrende Auszeichnung. Xen. Ages. V 4. ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν

οὓς ἂν τιμῶσιν. Vgl. auch Xen. Cyrop. I 4, 27.

2. τε entspricht dem folgenden ὡς δέ (§ 3). Ueber diese Responsion (τε — δέ) s. z. IV 4, 6. — ὅ τι πράττωσιν. Der Coniunctivus deliberativus selbständiger Sätze kann, ideell abhängig gemacht, selbst nach einem historischen Tempus beibehalten werden und findet in dem Streben der Darstellung nach repraesentatio seine Erklärung; doch ist in diesem Falle der Optativ häufiger.

3. τὰ Μακεδονικὰ ὀνόματα mit makedonischem Namen, statt deren Angabe die einzelnen Abteilungen selbst aufgeführt werden. Ueber den sachlichen Accusativ bei καλεῖσθαι s. z. c. 7, 3. — ἀργυρασπίδες hiess eine Abteilung der ὑπασπισταί (πεξέταιροι), welche wegen ihrer vorzüglichen Tapferkeit, die sie im indischen Feldzug

- 4 ἐτι καρτεροὶ σφῶν ἦσαν· ἀλλὰ ξυνδραμόντες ὡς πρὸς τὰ βασιλεία τὰ μὲν ὅπλα αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐρρίπτουν, ἱκετηρίας ταύτας τῷ βασιλεῖ· αὐτοὶ δ' ἐβόων πρὸ τῶν θυρῶν ἐστηκότες θεόμενοι παρελθεῖν εἶσω· τοὺς τε αἰτίους τῆς ἐν τῷ τότε ταραχῆς καὶ τοὺς ἄρξαντας τῆς βοῆς ἐκδιδόναι ἐθέλειν· οὐκ οὖν ἀπαλλαγέσθαι τῶν θυρῶν οὔτε ἡμέρας οὔτε νυκτός, εἰ μὴ τινα οἶκτον σφῶν ἔξει Ἀλέξανδρος.
- 5 Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλλετο αὐτῷ, ὁ δὲ σπουδῇ ἐξέρχεται, καὶ ἰδὼν τε ταπεινῶς διακειμένους καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βοῶντων καὶ αὐτῷ προχεῖται δάκρυα. καὶ ὁ
- 6 μὲν ἀνήγετο ὥς τι ἐρῶν· οἱ δὲ ἔμενον λιπαροῦντες. καὶ τις αὐτῶν καθ' ἡλικίαν τε καὶ ἱππαρχίαν τῆς ἵππου τῆς ἐταιρικῆς οὐκ ἀφανῆς, Καλλίνης ὄνομα, τοιαῦτα εἶπεν· ὦ βασιλεῦ, τὰ λυποῦντά ἐστὶ Μακεδόνας ὅτι σὺ Περσῶν μὲν
- 7 τινες ἤδη πεποιήσαι σαντῷ συγγενεῖς καὶ καλοῦνται Πέρσαι συγγενεῖς Ἀλεξάνδρου καὶ φιλοῦσί σε· Μακεδόνων δὲ οὐπω
- 8 καὶ παλαιζόντες ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπῆσαν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τούτοις θυσίαν τε θύει τοῖς θεοῖς οἷς αὐτῷ νόμος καὶ θοίνην δημοτελῆ ἐποίησε, καθήμενός τε αὐτὸς καὶ πάντων καθημένων, ἅμφ' αὐτὸν μὲν Μακεδόνων, ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τούτων Περσῶν, ἐπὶ δὲ τούτοις τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσοι κατ' ἀξίωσιν ἢ τινα ἄλλην ἀρετὴν πρεσβευόμενοι, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος αὐτός τε καὶ οἱ ἅμφ' αὐτὸν ἀρρό-

bewiesen hatte, mit indischem Silber überzogene Schilde erhielt (Curt. VIII 17, 4). Dieses Corps der Silberschildner war eine Garde der schweren Linieninfanterie, wie das Agema der Hypaspisten eine Garde der leichten und das Agema der ἑταιροὶ eine Reitergarde war. Arrian erwähnt sie nur hier. Vgl. Plut. Eumen. 16. Justin. 12, 7. Dass Diod. 17, 57 und Curt. IV 13, 27 dieses Corps schon vor der Schlacht bei Gaugamela erwähnen, muss auf Verwechslung beruhen.

4. ταύτας (nicht ταῦτα). Nach

fester griechischer Regel assimiliert sich das Demonstrativpronomen im Genus dem Praedicat (ἱκετηρίας). Vgl. c. 21, 1. 29, 2.

5. ὁ δέ. Ueber δέ in apodosi s. z. IV 29, 4. — ἀνήγετο. S. z. V 18, 7. — ἔμενον λιπαροῦντες. Ueblicher wäre ἐλιπαροῦν μένοντες, da λιπαρεῖν zu den Verben des Beharrens, Ertragens u. s. w. gehört, die mit einem ergänzenden Participium verbunden werden. Vgl. Herod. IX 45 λιπαρεῖτε μένοντες.

7. συγγενεῖς — καὶ φιλοῦσί σε. S. z. 1.

8. τούτων, τῶν Μακεδόνων.

μενοι ἔσπευδον τὰς αὐτὰς σπονδάς, καταρχομένων τῶν τε Ἑλλήνων μάντεων καὶ τῶν Μάγων. εὐχέτο δὲ τὰ τε ἄλλα 9 ἀγαθὰ καὶ ὁμόνοιάν τε καὶ κοινωνίαν τῆς ἀρχῆς Μακεδόσι καὶ Πέρσαις. εἶναι δὲ κατέχει λόγος τοὺς μετασχόντας τῆς θοίνης ἐς ἑννακισχιλίους, καὶ τούτους πάντας μίαν τε σπονδὴν σπεῖσαι καὶ ἐπ' αὐτῇ παιανίσαι.

Ἐνθα δὴ ἐθειλονται ἤδη αὐτῷ ἀπῆεσαν τῶν Μακεδόνων 12 ὅσοι διὰ γῆρας ἢ τινα ἄλλην ξυμφορὰν ἀπόλεμοι ἦσαν· καὶ οὗτοι αὐτῷ ἐγένοντο ἐς τοὺς μυρίους. τούτοις δὲ τὴν τε μισθοφορὰν οὐ τοῦ ἐξήκοντος ἤδη χρόνου ἔδωκεν Ἀλέξανδρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐς τὴν ἀπονόστησιν τὴν οἰκαδε ξυμβαίνοντος. ἐπέδωκε δὲ καὶ τάλαντον ἐκάστῳ ὑπὲρ τὴν 2 μισθοφορὰν· παῖδες δὲ εἴ τῳ ἦσαν ἐκ τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν, παρὰ οἱ καταλιπεῖν ἐκέλευσε μηδὲ στάσιν κατάργειν ἐς Μακεδονίαν ἄλλοφύλους τε καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων γυναικῶν παῖδας τοῖς οἰκοὶ ὑπολελειμμένοις παισί τε καὶ μητρᾷσιν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ ἐπιμελήσεσθαι ὥς ἐκτρέφονται Μακεδονικῶς, τὰ τε ἄλλα καὶ ἐς τὰ πολέμια κοσμούμενοι· γενομένους δὲ ἄνδρας ἄξειν αὐτὸς ἐς Μακεδονίαν καὶ παραδᾶσειν τοῖς πατράσι. ταῦτά τε ἀπαλλαττομένοις ἀστάθμητα καὶ ἀτέκ- 3 μαρτα ἀπηγγέλλετο καὶ ὅπως ἔχει φιλίας τε καὶ πόθου ἐς

9. κατέχει λόγος. S. z. VI 11, 3. — ἐπ' αὐτῇ. ἐπὶ c. dat. (= nach) in zeitlicher Bedeutung wie IV 9, 2 ἐπὶ τοῖσδε und VI 23, 3 ἐπὶ τῷδε (danach). — παιανίσαι (abgeleitet von Παιάν) heisst „einen Lobgesang anstimmen“ was zum Abschluss feierlicher Opfer sowohl vor dem Beginn des eigentlichen συμποσίου als auch nach demselben zu geschehen pflegte. Vgl. Xen. Conviv. II 1 ὥς δ' ἀφῆρθεσαν αὐτράπεζαι καὶ ἔσπευσαν καὶ ἐπαιάνισαν. Ebenso häufig bedeutet παιανίζειν (auch παιανίζειν) „den Kriegs- oder Siegesgesang anstimmen“ vor oder nach der Schlacht (so namentlich oft in Xenophons Anabasis).

Cap. 12.

Zehntausend Makedoner werden entlassen und von Krateros in die Heimat geführt.

1. ἐθειλονται ἤδη „nicht wie vorher auf Geheiss (s. c. 8, 1)“. —

ἐξήκοντος — χρόνου. ἐξήκειν von der (vergangenen) Zeit auch Herod. VI 69 χρόνον γὰρ, τοὺς δέκα μηνάς, οὐδέκω ἐξήκειν. Bei Arrian noch IV 22, 3 (ἐξήκοντος ἤρος). — ξυμβαίνοντος. Ueber die Bedeutung von ξυμβαίνειν ἐς s. z. V 19, 1.

2. παρὰ οἱ auch c. 24, 4; ἀμα οἱ c. 16, 1, vgl. u. 4 ἀπὸ οὗ, c. 20, 1 ἐν οἷ; Arrian gebraucht durchgängig das persönliche Pronomen der dritten Person (οἱ, σφῶν, σφίσι) unnatürlich als directes Reflexiv. — ἄλλοφύλους ist Apposition zu στάσιν.

3. ἀστάθμητα καὶ ἀτέκμαρτα sind diese Versprechungen nach Arrians Urteil (= περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν δύναται σταθμῆσθαι οὐδὲ τεκμηρῶσθαι), weil sie von Zeit und Umständen abhingen und deshalb nur eine dunkle und ungewisse Aussicht auf Erfüllung boten. — φιλίας hängt von ὅπως ab. Vgl. c. 14, 2 ὥς ἕκαστος ἡ εὐνοίας πρὸς Ἡφαιστία καὶ ἠφρόνιον εἶχεν. S. z. V 13, 2 (ὥς ταχέως εἶχον). —

- αὐτοὺς τὸ ἀτρεκέστατον τεκμήριον ἐκαίνο ποιεῖσθαι ἡξίου, ὅτι τὸν πιστότατόν τε αὐτῷ καὶ ὄντινα ἴσον τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ ἄγει, Κράτερον ξυμπέμπει αὐτοῖς φύλακά τε καὶ ἡγούμενον τοῦ στόλου. οὕτω δὲ ἀσπασάμενος ξύμπαντας αὐτὸς τε δακρύων καὶ δακρύνοντας ἐκείνους ἀπὸ οὗ ἀπήλλαξε.
- 4 Κρατέρῳ δὲ τούτους τε ἄγειν ἐκέλευσε καὶ ἀπαγαγόντι Μακεδονίας τε καὶ Θράκης καὶ Θετταλῶν ἐξηγεῖσθαι καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐλευθερίας· Ἀντίπατρον δὲ διαδόχους τοῖς ἀποπεμπομένοις ἄγειν Μακεδόνas τῶν ἀκμαζόντων ἐκέλευσεν. ἔστειλε δὲ καὶ Πολυσπέρχοντα ὁμοῦ τῷ Κρατέρῳ, δεύτερον δὲ ἀπὸ Κρατέρου ἡγεμόνα, ὥς εἴ τι κατὰ τὴν πορείαν Κρατέρῳ ξυμπίπτοι, ὅτι καὶ μαλακῶς τὸ σῶμα ἔχοντα ἀπέπεμπεν αὐτόν, μὴ ποθῆσαι στρατηγὸν τοὺς ἰόντας.
- 5 Λόγος δέ τις καὶ οὗτος ἐφοίτα ἀφανῆς παρὰ τοῖς τὰ βασιλικά πράγματα, ὅσῳ ἐπικρύπτεται, τοσῶδε φιλοτιμότερον ἐξηγουμένοις, καὶ τὸ πιστὸν ἐς τὸ χεῖρον μᾶλλον, ἢ τὸ εἰκός τε καὶ ἡ αὐτῶν μοχθηρία ἄγει, ἢ πρὸς τὸ ἀληθὲς ἐκτρέπουσιν, ἐξηγτώμενον Ἀλέξανδρον ἥδη τῆς μητρὸς τῶν διαβολῶν τῶν ἐς Ἀντίπατρον, ἀπαλλάξαι ἐθέλειν ἐκ Μακεδονίας Ἀντίπατρον. καὶ τυχόν οὐκ ἐς ἀτιμίαν τὴν Ἀντι-

Κράτερον, der bei Alexander nächst Hephästion am meisten galt und auch beim Heere sehr beliebt war (Plut. Alex. 47). Vgl. Diod. 17, 114 Κράτερον μὲν γὰρ εἶναι φιλοβασιλέα, Ἡφαιστίωνα δὲ φιλαλέξανδρον.

4. ἐξηγεῖσθαι. Da die Bedeutung dieses Verbs („die Leitung übernehmen“) es kaum zulässt, ἐλευθερίας von ihm abhängig zu machen, so ist Krügers Vermutung nicht unwahrscheinlich, dass nach ἐξηγεῖσθαι in Folge des Gleichklangs ἐπιμελεῖσθαι ausgefallen und zu lesen ist: ἐξηγεῖσθαι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν Ἑλλ. τ. ἑλ. — Ἀντίπατρον, der bisher Statthalter von Makedonien und Hellas gewesen (I 11, 3); an seine Stelle sollte jetzt Krateros treten. — διαδόχος τοῖς. In dem Verbaladjectiv διάδοχος (= διαδεχόμενος) wirkt die Kraft des Verbs, von dem es abgeleitet ist, fort (διαδέχεσθαι τινι). Vgl. Xen. Anab. VII 2, 5 Ἀρίσταρχος διάδοχος Κλεάνδρου. S. z. c. 5, 3 (τῆς δόσεως ἐνάστοις). — εἴ τι — ξυμπίπτοι

si quid accidisset. Auch wir sagen mit ähnlichem euphemistischen Ausdruck: wenn ihm etwas zugestossen wäre (von Krankheit oder Tod). Gebräuchlicher ist in diesem Sinne εἴ τι πάθοι (= εἴ ἀποθάνοι). — ὅτι καὶ „sowol aus anderen Gründen als auch (καὶ) weil“. Wie hier I 8, 2. II 6, 5.

5. ἐφοίτα. Curtius X 31, 15 Saepe audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium affectare fastigium majoremque esse praefecti opibus ac titulo Spartanæ victoriae inflatum, omnia a se data asserentem sibi, credebant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad interficiendum eum missum. Auf eine Misstimmung Alexanders gegen Antipater, die vielleicht durch Olympias genährt war, deutet auch Arrian (unt. § 6) hin (τυχόν). — ὅσῳ erg. μᾶλλον (aus φιλοτιμότερον = μᾶλλον φιλοτίμως). Vgl. unt. §. 7. — τὸ εἰκός hier nicht wie meist, „Wahrscheinlichkeit“, sondern Schein.

6. τυχόν. S. z. V 5, 3. — ἔφεγεν.

πάτρων ἢ μετ'απέμψις αὐτοῦ ἔφερον, ἀλλ' ὥς μὴ τι ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτοῖς γένοιτο ἄχαρι ἐς ἀλλήλους καὶ οὐδὲ αὐτῷ ἰάσιμον. ἐπεὶ οὐδὲν ἐπαύοντο Ἀλεξάνδρῳ γράφοντες ὁ μὲν τὴν αὐθάδειάν τε τῆς Ὀλυμπιάδος καὶ ὀξύτητα καὶ πολυπραγμοσύνην, ἥμιστι δὴ τῇ Ἀλεξάνδρου μητρὶ εὐσχήμονα, ὥστε καὶ λόγος τις τοιόσδε ἔφερετο Ἀλεξάνδρου ἐφ' οἷς ὑπὲρ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἐξηγγέλλετο, βαρὺ δὴ τὸ ἐνοίκιον τῶν δέκα μηνῶν εἰσπράττεσθαι αὐτὸν τὴν μητέρα ἢ δέ, 7 ὑπέρογκον εἶναι τῇ τε ἀξιώσει καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπέειᾳ Ἀντίπατρων οὐδὲ μεμνησθαι τοῦ καταστήσαντος ἔτι, ἀλλ' αὐτὸν γὰρ ἀξιοῦν τὰ πρῶτα φέρεσθαι ἐν τοῖς ἄλλοις Μακεδόσι τε καὶ Ἕλλησι. καὶ ταῦτα μᾶλλον τι ἰσχύειν παρ' Ἀλεξάνδρῳ ἐφαίνετο, ὅσα ἐς τοῦ Ἀντιπάτρων τὴν διαβολὴν φέροντα ἦν, οἷα δὴ καὶ φοβερώτερα ἐν βασιλείᾳ ὄντα. οὐ μέντοι καταφανές γέ τι ἢ ἔργον ἢ λόγος ἐξηγγέλλετο Ἀλεξάνδρου ἐξ ὅτου ἂν τις συνέσθηκεν οὐχ ὡσαύτως εἶναι πρὸς θυμοῦ αὐτῷ Ἀντίπατρων. **** Ἡφαιστίων.

φέρειν ἐς *spectare ad*. Vgl. c. 14, 3 ἐς αἰσχύνῃν φέρειν und ἐς κόσμον φέρειν. — ἀλλ' *erg.* ἐς τόδε (ἔφερε). — ἐφ' οἷς, ἐπὶ τούτοις ἄ. — τῶν δέκα μηνῶν. Der Artikel von etwas notorisch Bekanntem. (Vgl. c. 14, 3 τὰ ἀτάσθαλα.) δέκα μ. weil die Griechen nach Mondmonaten rechneten. Vgl. Herod. VI 63 οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὐτὴ τίκτει τὸν Δημόριον.

7. ἀξίωσις hier: Anmassung, sonst in object. Sinne: Ansehen, Geltung (III 26, 4. V 27, 3. S. z. VI 26, 2). — ἄλλη θεραπέει. Ueber diesen Gebrauch von ἄλλος s. z. VI 26, 2. — θεραπέεια Hofstaat. — καταστήσαντος des Alexander. — τὰ πρῶτα φέρεσθαι *primas partes ferre*. Vgl. Pausan. VII 10, 2 φερόμενοι τὰ πρῶτα ἐν Θήβαις. Wovon φέρεσθαι τὰ πρῶτα, τὰ δεύτερα (Herod. VIII 104) ursprünglich gesagt wird, lehren Stellen wie Hom. II. Ψ 537

(οἱ) δῶμεν ἄεθλιον ὡς ἐπιεικὲς, δεύτερον ἄταρ τὰ πρῶτα φερέσθω τῦδος νιός.

— φέροντα ἦν. Ueber das Participium mit εἶναι s. z. VI 14, 2. Ueber φέρειν ἐς zu § 6. — οἷα δὴ — ὄντα.

Ueber οἷα δὴ mit Particip. s. z. IV 3, 1. — ἐν βασιλείᾳ kann sich nur auf Alexanders Königtum beziehen. — ἐξ ὅτου — συνέσθηκεν ἂν. εἰ καταφανές τι ἢ ἔργον ἢ λόγος ἐξηγγέλλετο Ἀλεξάνδρῳ, ἐκ τούτου ἂν συνέσθηκε τις κτλ., ἀλλὰ τοιόσδε οὐ τι ἐξηγγέσθη. — ξυντιθέναι ἔκ τινος aus etwas abnehmen oder schliessen auch V 20, 9. — οὐχ ὡσαύτως wie früher. — πρὸς θυμοῦ. S. z. IV 12, 1. — Ἡφαιστίων. Den Hauptinhalt der auch von den Handschriften hier angedeuteten Lücke bildeten wahrscheinlich zwei Tatsachen: 1) die Flucht des Harpalos, der als königlicher Schatzmeister in Ekbatana einen grossen Teil der königlichen Schätze veruntreut hatte und mit 5000 Goldtalenten nach Athen entwichen war (vgl. cod. XCII des Photius, dem noch eine vollständige Handschrift des Arrian vorgelegen haben muss); 2) Zwistigkeiten zwischen Hephæstion und Eumenes, deren Versöhnung c. 13 erwähnt wird. In welcher Weise diese beiden Tatsachen verknüpft und von Arrian in Zusammenhang gesetzt waren, lässt sich nicht genau nachweisen.

13 Τούτῳ τῷ λόγῳ ὑπέλξαντα Ἡφαιστίωνα συναλλαγῆναι Εὐμένει, οὐχ ἐκόντα ἐκόντι. ἐν ταύτῃ τῇ ὁδῷ καὶ τὸ πεδίου λέγεται ἰδεῖν Ἀλέξανδρον τὸ ἀνειμένον ταῖς ἵπποις ταῖς βασιλικαῖς, αὐτό τε πεδίον Νισαῖον καλούμενον καὶ αἱ ἵπποι ὅτι Νισαῖαι κληῖζονται λέγει Ἡρόδοτος· εἶναι δὲ πάλα μὲν ἐς πεντεκαίδεκα μυριάδας τῶν ἵππων· τότε δὲ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ πλείονας τῶν πέντε καταλαβεῖν· πρὸς ληστῶν γὰρ διαρπαγῆναι τὰς πολλὰς αὐτῶν.

2 Ἐνταῦθα λέγουσιν ὅτι Ἀτροπάτης ὁ τῆς Μηδίας σατραπῆς γυναικας ἑκατὸν αὐτῷ ἔδωκε, ταύτας φάσκων εἶναι τῶν Ἀμαζόνων, καὶ ταύτας σκευῇ ἀνδρῶν ἱππέων ἐσταλμένας, πλήν γε δὴ ὅτι πελέκεις ἀντὶ δοράτων ἐφόρου καὶ ἀντὶ ἀσπίδων πέλτας· οἱ δὲ καὶ τὸν μαστὸν λέγουσιν ὅτι μείονα εἶχον τὸν δεξιόν, ὃν δὴ καὶ ἔξω εἶχον ἐν ταῖς μάχαις.

Cap. 13.

Alexander auf den nisaeischen Gefilden. Die dortigen (angeblichen) Amazonen.

1. οὐχ ἐκόντα stärker als ἄκοντα. Alexanders Versöhnungsversuch fand also anfänglich bei Hephæstion Schwierigkeiten. — ἐν ταύτῃ τῇ ὁδῷ auf dem Wege von Opis (am Tigris) nach Medien (s. c. 14, 1). — ἀνειμένον bestimmt steht in gleicher Bedeutung c. 17, 3. — Νισαῖον. Herod. VII 40 Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνοῦ ἐστὶ Νισαῖον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Die Nisaeischen Pferde waren im Altertum wegen ihrer Grösse, Ausdauer und Schnelligkeit berühmt. Das Nisaeische Feld scheint mit der in der Inschrift von Behistun erwähnten medischen Landschaft Niçaya zusammenzufallen, die vermutlich im südwestlichen Medien (zwischen dem heut. Kermanschah und Ispahan) zu suchen ist; dort befanden sich wenigstens nach Diodor 27, 110 und unserer Stelle die königlichen Gestüte, auf welchen die ausgezeichnetesten Pferde gezogen wurden. Vgl. auch Strabo p. 525. 529. Auf den Ebenen von Kermanschah wei-

den noch heute unzählige Herden wilder Pferde. — εἶναι (Infinitiv) abhängig von λέγεται. — τῶν πέντε, μυριάδων.

2. ἐνταῦθα λέγουσι. Aehnlich, wiewol in Einzelheiten abweichend, erzählen die Sage Diod. 17, 77. Strab. p. 505. Curt. VI 19, 24. Just. 12, 3. Die Tatsache, dass jenseits des Don (im heutigen Kurdistan) ein Volk lebte (Sauromaten nennt sie Herod. IV 110), bei welchem die Weiber zu Pferde an Jagd und Krieg Teil nahmen und im Schiessen und Schleudern des Speeres nicht minder geübt als die Männer waren (Herod. IV 114, 116), genügte für die Griechen, um dort das Land der vielbesungenen Amazonen zu suchen, das sie in der Ebene von Themiskyra am Thermodon in Pontos, der angeblichen Heimat dieses streitbaren Frauenvolks der Mythenwelt, nicht hatten auffinden können. — ὅτι μείονα. Abweichend von der gewöhnlichen Sage, der auch Curt. VI 19, 28 folgt: *altera papilla intacta servatur, qua muliebris sexus liberos alunt; aduritur dextra, ut arcus facilius intendant et tela vibrent*. Die hierauf begründete Ableitung des Namens Ἀμαζόνες ist zweifelhaft, da die antiken Kunstdarstellungen nichts von einer Verstümmelung der Brust zeigen. Göttling leitet daher das Wort von α

ταύτας μὲν δὴ ἀπαλλάξαι τῆς στρατιάς Ἀλέξανδρον, μή τι 3
 νεωτερισθεῖη κατ' αὐτὰς ἐς ὕβριν πρὸς τῶν Μακεδόνων ἢ
 βαρβάρων· κελεῦσαι δὲ ἀπαγγεῖλαι πρὸς τὴν βασιλίσσαν
 σφῶν ὅτι αὐτός ἦξει πρὸς αὐτὴν παιδοποιησόμενος. ταῦτα
 δὲ οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολεμαῖος οὔτε τις ἄλλος ἀν-
 ἔγραψεν ὅστις ἱκανὸς ὑπὲρ τῶν τοιούτων τεκμηριῶσαι. οὐδὲ 4
 δοκεῖ μοι ἐν τῷ τότε σώζεσθαι τὸ γένος τῶν Ἀμαζόνων,
 οὐδ' ἔτι πρὸ Ἀλεξάνδρου, ἢ Ξενοφῶν ἂν ἐμνήσθη αὐτῶν,
 Φασιανῶν τε μνησθεῖς καὶ Κόλχων καὶ ὅσα ἄλλα ἀπὸ Τρα-
 πεζοῦντος ὀρμώμενοι ἢ πρὶν ἐς Τραπεζοῦντα κατελθεῖν οἱ
 Ἕλληνες ἐπῆλθον ἐθνη βαρβαρικά, ἵνα περ καὶ ταῖς Ἀμαζόνων
 ἐντετυχήεσαν ἂν, εἶπερ οὖν ἔτι ἦσαν Ἀμαζόνες. μὴ γενέ- 5
 σθαι μὲν γὰρ παντελῶς τὸ γένος τούτων τῶν γυναικῶν οὐ
 πιστὸν δοκεῖ ἔμοιγε, πρὸς τοσούτων καὶ τοιούτων ὑμνηθέν.
 ὥς Ἡρακλέα τε ἐπ' αὐτὰς λόγος κατέχει ὅτι ἐστάλη καὶ ζω-
 στῆρά τινα Ἰππολύτης τῆς βασιλίσσης αὐτῶν ὅτι ἐς τὴν
 Ἑλλάδα ἐκόμισε, καὶ οἱ ξὺν Θησεὶ Ἀθηναῖοι ὅτι ἐπιούσας
 τὰς γυναικας ταύτας τὴν Εὐρώπην πρῶτοι μάχῃ νικήσαντες
 ἀνέστειλαν· καὶ γέγραπται ἡ Ἀθηναίων καὶ Ἀμαζόνων μάχῃ
 πρὸς Μίκωνος οὐ μείον ἤπερ ἡ Ἀθηναίων καὶ Περσῶν.
 καὶ Ἡροδότῳ πολλάκις περὶ τῶν γυναικῶν τούτων πεποιήται, 6

und müssen ab (= die sich nicht
berühren Lassenden).

3. βασίλισσα, Curtius VI 5, 24
nennt sie Thalestris.

4. σώζεσθαι Infin. Imperfecti
(= *superesse*). — ἡ entspricht,
wenn es wie hier die Stelle von εἰ
δὲ μὴ vertritt, dem lat. *alioquin*
(= sonst), welches eine Folge
ausdrückt, die für den Fall, dass
der Gedanke des vorhergehenden Satzes
sich nicht verwirklicht, eintreten
muss. — Uebrigens ist dem Arrian,
so genau er seinen Xenophon kannte,
in diesem Falle sein Gedächtniss
untreu geworden, denn Xenophon
erwähnt die Amazonen IV 4, 16. —
Φασιανῶν Xen. Anab. V 7, 18 —
Κόλχων IV 8, 8. V 2, 1. — εἶπερ
οὖν. S. z. c. 2, 3.

5. ὥς denn. S. z. c. 9, 9. —
λόγος κατέχει mit einem Object
verbunden, während die Wendung
sonst absolut gebraucht wird. Vgl.
VI 11, 3 und unt. c. 20, 5. An un-

serer Stelle erklärt sich der Accu-
sativ wohl durch Anticipatio,
vermöge deren das Subject des Ne-
bensatzes als Object in den Haupt-
satz voraufgenommen ist. Eben so
ist gleich im Folgenden ζωστῆρά
τινα zu erklären. — Ἰππολύτης.
Der Raub dieses Gürtels gehörte zu
den 12 Arbeiten des Herakles (Diod.
IV 16). — ξὺν Θησεὶ. Diesen Sieg
der Athener unter Theseus beschreibt
Plut. Thes. c. 26. — Μίκων war
nach Pausan. VIII 11, 2 der Name
dieses Künstlers (nicht Νίκων oder
gar Κίμων). Von ihm waren in der
στοὰ ποικίλῃ die berühmten Ge-
mälde der Argonauten des Ama-
zonenkampfes und der mara-
thonischen Schlacht; doch wird
das dritte Gemälde, die Schlacht
bei Marathon, von Pausan. V 11, 6
als gemeinsames Werk des Panai-
nos (eines Bruders des Pheidias)
und Polygnotos bezeichnet.

6. Ἡροδότῳ. Vgl. Herod. IV 110.
111. 117. 193. IX 27. — πεποιήται,

καὶ ὅσοι Ἀθηναίων τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας λόγῳ ἐκόσμησαν, καὶ τοῦ πρὸς Ἀμαζόνας ἔργου Ἀθηναίων ἐν τοῖς μάλιστα μνήμην ἐποιήσαντο. εἰ δὲ ἱππικὰς δὴ τινὰς γυναικὰς Ἀτροπάτης ἔδειξεν Ἀλεξάνδρῳ, βαρβάρους τινὰς ἄλλας γυναικὰς ἱππεύειν ἡσκημένας δοκῶ ὅτι ἔδειξεν ἐς τὸν λεγόμενον δὴ τῶν Ἀμαζόνων κόσμον ἐσταλμένας.

- 14 Ἐν Ἐκβατάνοις δὲ θυσίαν τε ἔθυσεν Ἀλέξανδρος, ὥσπερ αὐτῷ ἐπὶ ξυμφοραῖς ἀγαθαῖς νόμος καὶ ἀγῶνα ἐπετέλει γυμνικόν τε καὶ μουσικόν, καὶ πότοι αὐτῷ ἐρίγνοντο παρὰ τοῖς ἐταίροις. καὶ ἐν τούτῳ Ἡφαιστίων ἔκαμε τὸ σῶμα· ἐβδόμη τε ἡμέρα ἦδη ἦν αὐτῷ τῆς νόσου καὶ λέγουσι τὸ μὲν στάδιον πλήρες εἶναι· παίδων γὰρ ἀγῶν ἦν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γυμνικός· ἐπεὶ δὲ ἐξηγγέλλετο Ἀλεξάνδρῳ ὅτι κακῶς ἔχει Ἡφαιστίων, ὁ δὲ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν σπουδῇ οὐκέτι ζῶντα κατέλαβεν.

- 2 Ἐνθα δὲ ἄλλοι ἄλλα ἀνέγραψαν ὑπὲρ τοῦ πένθους τοῦ Ἀλεξάνδρου· καὶ μέγα μὲν γενέσθαι αὐτῷ τὸ πένθος, πάντες τοῦτο ἀνέγραψαν, τὰ δὲ πραχθέντα ἐπ' αὐτῷ ἄλλοι ἄλλα, ὡς ἕκαστος ἢ εὐνοίας πρὸς Ἡφαιστίωνα ἢ φθόνου
3 εἶχεν ἢ καὶ πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρον. ὧν οἱ τὰ ἀτάσθαλα ἀναγράψαντες οἱ μὲν ἐς κόσμον φέρειν μοι δοκοῦσιν οἰηθῆναι Ἀλεξάνδρῳ ὅσα ὑπεραλγῆσας ἔδρασεν ἢ εἶπεν ἐπὶ τῷ πάν-

ἀναγέγραπται. — λόγῳ ἐκόσμησαν „in den sogenannten epitaphischen Reden (λόγοι ἐπιτάφιοι) wie z. B. zu Anfang der dem Lysias zugeschriebenen und bei Isokrat. Panegyrg. 19⁴. — ἐν τοῖς μάλιστα. ἐν τοῖς cum superlativo (= vor allen) ist eine bei Herod., Thuk., Plato und späteren vorkommende Steigerungsformel des Superlativs, durch welche die Hervorhebung unter Verwandten ausgesprochen wird. Während die Formel ursprünglich durch eine Ergänzung zu erklären ist, gebrauchte man sie später, auch ohne an eine solche zu denken, ganz adverbial. Vgl. Thuk. VIII 90, 1 Ἀρίσταρχος ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστον ἐναντίος τῷ δήμῳ, wozu ἐν τοῖς μάλιστα zu ergänzen ist ἐναντίους οὖσι. Bei Arrian noch I 23, 8.

Cap. 14.

Tod des Hephaestion. Alexanders Trauer.

1. ἀγῶνα γυμνικόν τε καὶ μουσικόν. S. z. IV 4, 1. — ἐβδόμη, der bei hitzigen Fiebern entscheidende Tag (vgl. Diod. 17, 110. Plut. Alex. 72). — Während wir im Deutschen bei Ordinalzahlen den Artikel nicht entbehren können, kann im Griechischen ein mit einem Ordinalzahlwort attributiv verbundenes Substantiv sowol ohne als mit dem Artikel stehen. — καὶ λέγουσι εἶναι „für καὶ ἦν ὡς λέγουσιν“. Krüger. — ὁ δέ. Ueber δέ in apodosis s. z. IV 29, 4.

2. ἐπ' αὐτῷ dem Hephaestion zu Ehren. — ὡς· εὐνοίας. S. z. c. 12, 3 (ὁπῶς ἔχει φιλίας).

3. τὰ ἀτάσθαλα. Zur Bedeutung des Artikels s. z. c. 12, 6. — ἐς κόσμον φέρειν. S. z. c. 12, 6. —

των δὴ ἀνθρώπων φιλάτῳ· οἱ δὲ ἐς αἰσχύνην μᾶλλον τι ὥς οὐ πρόποντα οὐτ' οὖν βασιλεῖ οὔτε Ἀλεξάνδρῳ, οἱ μὲν, τὸ πολὺ μέρος τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐροίμηνον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἐταίρου ὀδύρεσθαι οὐδ' ἐθέλειν ἀπαλλαγῆναι, πρὶν γε δὴ πρὸς βίαν ἀπηνέχθη πρὸς τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, 4 τὴν τε ἡμέραν ὅλην καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐροῖσθαι ἐπὶ τῷ σώματι· οἱ δὲ καί, τὸν ἱατρὸν Γλανκίαν ὅτι ἐκρέμασε, καὶ τοῦτον ὥς ἐπὶ φαρμάκῳ κακῶς δοθέντι, οἱ δέ, ὅτι οἶνον περιεῖδεν ἐμπλησθέντα θεωρῶν αὐτός· καὶ κείρασθαι Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῷ νεκρῷ τὴν κόμην, τὰ τε ἄλλα οὐκ ἀπεικότα τίθεμαι καὶ κατὰ ξῆλον τὸν Ἀχιλλέως, πρὸς ὄντινα ἐκ παιδὸς φιλοτιμία αὐτῷ ἦν· οἱ δὲ καί, τὸ ἄρμα ἐφ' ὅτῳ τὸ 5 σῶμα ἐφέρετο ὅτι αὐτὸς ἔστιν ὅτε ἡνιόχει, τοῦτο οὐδαμῇ πιστὸν ἔμοιγε λέγοντες· ἄλλοι δέ, ὅτι καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἔδος ἐν Ἐκβατάνοις κατασκάψαι ἐκέλευσε, βαρβαρικὸν τοῦτό γε, καὶ οὐδαμῇ Ἀλεξάνδρῳ πρόσφορον, ἀλλὰ τῇ Ξέρξου μᾶλλον τι ἀτασθαλίᾳ τῇ ἐς τὸ θεῖον καὶ ταῖς πέδαις 6 ἃς λέγουσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καθεῖναι Ξέρξην, τιμωροῦμενον δῆθεν τὸν Ἑλλήσποντον. ἀλλὰ ἐκείνο οὐ πάντῃ ἔξω τοῦ εἰκότος ἀναγεγράφθαι μοι δοκεῖ, ὥς ἐπὶ Βαβυλῶνος ἤλαυνεν Ἀλεξάνδρος, ἐντυχεῖν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν πολλὰς πρεσβείας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι δὲ δὴ ἐν τούτοις καὶ Ἐπιδαυρίων πρεσβεις· καὶ τούτους ὧν τε ἐδέοντο ἔξ

οἱ δὲ ἐς αἰσχύνην μᾶλλον erg. φέρειν μοι δοκοῦσιν οἰηθῆναι. — οὔτε οὖν wie c. 5, 2. — οὖν = sicherlich. — οὐδέ. S. z. IV 9, 4. — πρὸς βίαν, gezwungen, steht in adverbialer Bedeutung auch I 17, 3. Vgl. πρὸς ὄργην II 16, 8. S. z. IV 13, 2.

4. περιεῖδεν. περιεῖδεν entspricht genau unserem übersehen, das auch die Bedeutung von geschehen lassen hat. Hier wie I 12, 10 mit Participium verbunden, doch kann es auch den Infinitiv bei sich haben. — θεωρῶν αὐτός, „verstärkt den Vorwurf der Vernachlässigung“. — ἐπὶ τῷ νεκρῷ. S. o. 2 (ἐπ' αὐτῷ). — τὰ τε ἄλλα — καί „sowol aus anderen Gründen als auch besonders weil“ steht adverbartig wie hier I 18, 6. III 2, 2. 18, 11. 23, 7. VI 30, 2. — τίθεμαι, ἡγοῦμαι. — κατὰ ξῆλον. S. z. V 2, 1. — Ἀχιλ-

λέως. Hom. II. XXIII 141. 152. Vgl. Arr. I 12, 1.

5. Vor αὐτός ist das durch die Construction geforderte ὅτι eingeschoben. — ἔστιν ὅτε. S. z. V 9, 4 (ἔστιν ὅπου). — ἄλλοι δέ wie auch Arrian selbst Dissert. Epist. II 22 (Ἀλεξάνδρος ἐκέλευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπίεια ἀποθανόντος τοῦ ἐρωμένου), ohne Bedenken über die Richtigkeit der Angabe zu äussern. — ταῖς πέδαις. Herod. VII 35 ὥς δ' ἐπύθτετο Ξέρξης, δεῖνὰ ποιεύμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικρέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδῶν ξυῖνος. — δῆθεν. S. z. IV 17, 4.

6. Hinter ἀλλὰ bieten die Handschriften καί, was, weil sinnstörend, gestrichen ist. — οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος, οὐκ ἀπεικός (§ 4). — Ἐπιδαυρίων. Die Stadt Epidauros lag in

Ἀλεξάνδρου τυχεῖν καὶ ἀνάθημα δοῦναι αὐτοῖς Ἀλεξάνδρου κομίζεῖν τῷ Ἀσκληπιῷ, ἐπειπόντα ὅτι καίτοι οὐκ ἐπιεικῶς κέχρηταί μοι ὁ Ἀσκληπιός, οὐ σώσας μοι τὸν ἐταῖρον ὄντινα ἴσον τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ ἦρον. ἐναγίζεῖν τε ὅτι αἰεὶ ὡς ἡρώϊ ἐκέλευεν Ἡφαιστίῳ, τοῦτο μὲν πρὸς τῶν πλείστων ἀναγέγραπται· οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι καὶ εἰς Ἀμμῶνος ἐπεμψεν ἐρησομένους τὸν θεὸν εἰ καὶ ὡς θεῷ θύειν συγχωρεῖ Ἡφαιστίῳ· τὸν δὲ οὐ συγχωρήσαι.

8 Ἐκεῖνα δὲ πρὸς πάντων ξυμφωνούμενα, ἐς τρίτην ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡφαιστίῳ ἡμέραν μῆτε σίτου γεύσασθαι Ἀλεξάνδρου μῆτε τινὰ θεραπείαν ἄλλην θεραπεῦσαι τὸ σῶμα, ἀλλὰ κεῖσθαι γὰρ ἢ ὀδυρόμενον ἢ πενθικῶς σιγῶντα· καὶ πυρὰν κελεῦσαι αὐτῷ ἐτοιμάζεσθαι ἐν Βαβυλῶνι ἀπὸ τάλαν-
9 των μυρίων, οἱ δὲ καὶ πλείονων ἀνέγραψαν· καὶ ὅτι πένθος ποιεῖσθαι περιηγγέλη κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν τὴν βάρβαρον· καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἐταίρων τῶν Ἀλεξάνδρου ἐς θεραπείαν τὴν ἐκείνου σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα Ἡφαιστίῳ ἀνέθεσαν ἀποθανόντι· πρῶτον δὲ Εὐμένη ἄρξει τοῦ σοφίσματος, ὄντινα ὀλίγῳ πρόσθεν ἔφανεν ὅτι διηρέχθη πρὸς Ἡφαιστίῳ· καὶ τοῦτο δὲ δρᾶσαι, τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὡς μὴ

Argolis am saronischen Meerbusen und war berühmt durch den Cultus des Asklepios, dem zu Ehren alle 5 Jahre ein grosses Fest (*Ἀσκληπίεια*) gefeiert wurde; in seinen Tempeln wurden Schlangen, das Symbol sich verjüngender Lebenskraft, gehalten und zur Heilung benutzt. — ἐπειπόντα. Man beachte ἐπὶ. ἐπειπεῖν steht in gleicher Bedeutung I 4, 8. — ὅτι ist hier wie IV 8, 9. 20, 2. V 19, 2 (u. öft.) als reines Formwort vor den unverändert gebliebenen Worten der directen Rede stehen geblieben, nur den Anfang derselben bezeichnend, wie wir unsere Anführungszeichen gebrauchen. — καίτοι ist mit Pflugk für καίπερ geschrieben; καίτοι mit Indicativ verbunden (unattisch) auch I 23, 4.

7. ἐναγίζουσι. Zum Gebrauch von ἐναγίζεῖν und θύειν vgl. Herod. II 44 καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ Ὀλυμπίῳ δὲ ἑκωννυμῇ θύουσιν, τῷ δὲ ἑτέρῳ ὡς ἡρώϊ ἐναγίζουσι. Dieselbe Unterscheidung beobachtet Arrian auch II 5, 9. — εἰς Ἀμμῶνος,

ἰερὸν. Herod. I 92 ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε χρήματα. — συγχωρῆσαι. S. c. 26, 3.

8. ἐς τρίτην. Vgl. IV 9, 4. — μυρίων stimmt mit Plat. Alex. 72. Diod. 17, 115. Just. XII 12, 12 geben gar 12000 Tal. an. — οἱ δὲ καὶ noch andere. S. z. V 2, 7. — πλείονων, τάλαντων. Der Genetiv hängt von dem noch vorschwebenden ἀπὸ ab.

9. πένθος ποιεῖσθαι περιηγγέλη. Ueber die verschiedenen von Alexander zu Hephæstions Leichenfeier getroffenen Anstalten vgl. Diod. 17, 110. 114. Plat. Alex. 72. 75. Eumen. 2, Pelop. 34. Ael. V. H. VII 8. — σφᾶς τε — ἀνέθεσαν. „Putaverim ita eos se Hephæstioni devovisse ut eum quasi quendam tutelarem deum sibi optarent“. Krüger. — πρῶτον ἄρχειν ist eine (namentlich bei Herodot) häufige Abundanz. Vgl. c. 4, 7. — ὀλίγῳ πρόσθεν, in der Lücke nach c. 12, 7. — διηρέχθη πρὸς. Vgl. Polyb. IV 3, 27 διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς γνώ-

ἐφήδεσθαι δοκοίη τελευτήσαντι Ἑφαιστίανι. οὐκουν οὐδὲ 10
ἄλλον τινὰ ἔταξεν ἀντὶ Ἑφαιστίανος χιλιάρχον ἐπὶ τῇ ἱππῷ
τῇ ἐταιρικῇ Ἀλέξανδρος, ὥς μὴ ἀπόλοιτο τὸ ὄνομα τοῦ
Ἑφαιστίανος ἐκ τῆς τάξεως· ἀλλὰ Ἑφαιστίανός τε ἡ χιλι-
αρχία ἐκαλεῖτο καὶ τὸ σημεῖον αὐτῆς ἡγεῖτο τὸ ἐξ Ἑφαι-
στίανος πεποιημένον. ἀγωνά τε ἐπενόει ποιῆσαι γυμνικόν
τε καὶ μουσικὸν πλήθει τε τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τῇ εἰς
αὐτὸν χορηγία πολὺ τι τῶν ἄλλων τῶν πρόσθεν ἀριδηλότε-
ρον· τρισχιλίους γὰρ ἀγωνιστάς τοὺς ξύμπαντας παρεσκεύασε.
καὶ οὗτοι ὀλίγον ὕστερον ἐπ' Ἀλεξάνδρου τῷ τάφῳ λέγου-
σιν ὅτι ἡγωνίσαντο.

Χρόνος τε ἦν συγχρὺς τῷ πένθει καὶ αὐτός τε αὐτὸν 15
ἦδη μετεκάλει ἀπ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἐταῖροι μᾶλλον τι ἐν τῷ
τοιῷδε ἦνντον. ἐνθα δὲ ἐξέλασιν ποιεῖται ἐπὶ Κοσσαίους,
ἔθνος πολεμικόν, ὁμορον τῷ Οὐξίῳ. εἰσὶ δὲ ὄρειοι οἱ 2
Κοσσαῖοι καὶ χωρία ὀχυρὰ κατὰ κόμας νέμονται, ὅποτε
προσάγοι δύναμις ἐς τὰ ἄκρα τῶν ὄρων ἀποχωροῦντες
ἀθρόοι ἢ ὅπως ἂν προχωρῇ ἐκάστοις οὕτω διαφεύγουσιν, ἐς
ἀπορίαν βάλλοντες τοὺς ξὺν δυνάμει σφίσιν ἐπιχειροῦντας.
ἀπελθόντων δὲ αὐθις εἰς τὸ ληστεύειν τρεπόμενοι ἀπὸ τού-
του τὸν βίον ποιοῦνται. Ἀλέξανδρος δὲ ἐξεῖλεν αὐτῶν τὸ 3
ἔθνος, καίπερ χειμῶνος στρατεύσας. ἀλλ' οὔτε χειμῶν ἐμ-
ποδὼν ἐγένετο αὐτῷ οὔτε αἱ δυσχωρίαι, οὔτε αὐτῷ οὔτε
Πτολεμαίῳ τῷ Λάγῳ, ὃς μέρος τῆς στρατῆς ἐπ' αὐτοὺς

μαῖς. — ἐφήδεσθαι. Vgl. Xen. Cy-
rop. VI 1, 37 οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφή-
δονται μοι.

10. ὥς μὴ ἀπόλοιτο τὸ ὄνομα. S.
z. IV 22, 7. — ἡγεῖτο gieng vor-
aus. — χορηγία bezeichnet ur-
sprünglich den zur Ausrüstung des
Chors erforderlichen Aufwand, dann
in uneigentlichem Sinne jeden be-
deutenden Kostenaufwand. — πολὺ
τι. In Verbindung mit πολὺς, πᾶς,
ὀλίγοι hat τις als Ausdruck der
Unbestimmtheit mildernde oder
beschränkende Kraft. — ἀριδη-
λότερον. ἀρίδης ein mehr dichter-
isches Wort; einmal bei Herod.
VIII 65, häufiger bei Homer, bei
dem es ἀρίζηλος lautet (von ἀρί und
ζῆλος = δῆλος).

Cap. 15.

Alexander zieht gegen die Kos-
säer, ein räuberisches Bergvolk
im nördlichen Susiana
(Winter 324—23).

1. ἐν τῷ τοιῷδε. S. z. c. 3, 1. —
Οὐξίῳ, der südlichen Nachbarn
der Kossäer.

2. ἔθν. πολεμικόν natio belli-
cosa. — κατὰ κόμας „in einzelnen
Ortschaften“ ist mit Krüger statt
κατὰ χώρας geschrieben. Ueber κατὰ
c. accus. in distributiver Bedeutung
s. z. IV 2, 1. — προσάγοι über den
Modus s. z. V 6, 6. — ὅπως ἂν
προχωρῇ ἐκάστοις. S. z. IV 16, 1.
— βίος wie vita für victus. Vgl.
Xen. Anab. VII 7, 9 ἀπὸ ληστείας
τὸν βίον ἔχουσι (= ποιοῦνται).

3. ἐξεῖλε nicht: vernichtete, son-

ἦγεν. οὕτως οὐδὲν ἄπορον Ἀλεξάνδρῳ τῶν πολεμικῶν ἦν ἐς ὃ τι ὀρμήσεις [ἄν].

- 4 Κατιόντι δὲ αὐτῷ εἰς Βαβυλῶνα Λιβύων τε πρεσβεῖαι ἐνενύγχανον ἐπαινούντων τε καὶ στεφανούντων ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τῆς Ἀσίας, καὶ ἐξ Ἰταλίας Βρεῖττιοί τε καὶ Λευκανοὶ καὶ Τυρρηνοὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπρέσβευον. καὶ Καρχηδονίους τότε πρεσβεῦσαι λέγεται καὶ ἀπὸ Αἰθιοπῶν πρέσβεις ἐλθεῖν καὶ Σκυθῶν τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, καὶ Κελτοὺς καὶ Ἰβήρας, ὑπὲρ φιλίας δεησομένους· ὧν τὰ τε ὀνόματα καὶ τὰς σκευὰς τότε πρῶτον ὁφθῆναι πρὸς Ἑλλήνων τε καὶ Μακεδόνων.
- 5 τοὺς δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν εἰς ἀλλήλους διαφορῶν λέγουσιν ὅτι Ἀλεξάνδρῳ διακρίναι ἐπέτρεπον· καὶ τότε μάλιστα αὐτόν τε αὐτῷ Ἀλέξανδρον καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν φανῆναι γῆς τε ἀπάσης καὶ θαλάσσης κύριον. Ἀριστος δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου ἀναγραφάντων καὶ Ῥωμαίους λέγουσιν ὅτι ἐπρέσβευσαν· καὶ ἐντυχόντα ταῖς πρεσβεσίαις Ἀλέξανδρον ὑπὲρ Ῥωμαίων τι τῆς ἐσομένης ἐς τὸ ἔπειτα δυνάμεως μαντεύσασθαι, τὸν τε κόσμον τῶν ἀνδρῶν ἰδόντα καὶ τὸ φιλόπονόν τε καὶ ἐλευθέριον καὶ περὶ τοῦ πολιτεύματος ἅμα
- 6 διαπνυθανόμενον. καὶ τοῦτο οὕτε ὥς ἀτρεκέες οὕτε ὥς ἄπιστον πάντῃ ἀνέγραψα· πλήν γε δὴ οὕτε τις Ῥωμαίων ὑπὲρ

dern überwältigte durch Erstürmung ihrer festen Plätze. Was Plut. Alex. 72 berichtet: τὸ Κόσσαιον ἔθνος κατεστρέφετο πάντας ἡβηδὸν ἀποσφάττων· τοῦτο δ' Ἡφαιστῖανος ἐναγισμὸς ἐκαλεῖτο klingt übertrieben (vgl. unt. c. 23, 1). Jedenfalls kommen auch noch später Kossäer vor (Diod. XIX, 19). Die Bezwingung der Kossäer vollendete Alexander in 40 Tagen (Diod. XVII 111).

4. στεφανούντων. Goldne Kronen werden als Ehrengaben an siegreiche Könige oder Feldherrn auch sonst erwähnt. Vgl. unt. c. 19, 1 und Liv. VII, 37. 38. Noch ausführlicher als Arrian berichten über Gesandtschaften auswärtiger Völker an Alexander noch Justin. XII, 13. 1. Diod. XVII, 112, 113. — ὀνόματα — σκευὰς ὁφθῆναι, ein Zeugma.

5. τοὺς δὲ λέγουσιν ὅτι. Namentlich bei den Verben des Ausagens, Erkennens, Erfahrens tritt das Subject des Nebensatzes

öfter anticipiert als Object im Hauptsatz auf (Anticipatio). So gleich im folg. Ῥωμαίους λέγουσιν ὅτι. — Ἀριστος aus Salamis auf Kypros und Ἀσκληπιάδης sind beides Historiker, deren Werke nicht erhalten sind. — Ῥωμαίους. Ob die Römer eine Gesandtschaft an Alexander geschickt, ist trotz der Versicherung des (ziemlich unverlässlichen) Kleitarchos (bei Plin. H. N. III 9) zum mindesten zweifelhaft. Livius (IX 18) meint, die Römer hätten nicht einmal durch Hörensagen etwas von Alexander gewusst (was freilich kaum zu glauben). Dagegen hält Niebuhr (röm. Gesch. 3, 194) die Abordnung einer römischen Gesandtschaft an Alexander für wol möglich, während Mommsen (röm. Gesch. I 355) sie bezweifelt. Die Erzählung bei Strabo p. 232 kann sich wol kaum auf Alexander den Grossen beziehen.

6. πλήν γε δὴ wie V 1, 2. — τῶν γραφάντων ist zu den folgen-

τῆς πρεσβείας ταύτης ὥς παρὰ Ἀλεξάνδρου σταλείσης μνή-
μην ἐποιήσατό τινα, οὔτε τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραψάντων,
οἷς τισι μᾶλλον ἐγὼ ξυμφέρομαι, Πτολεμαῖος ὁ Ἀγίου καὶ
Ἀριστόβουλος· οὐδὲ τῷ Ῥωμαίων πολιτεύματι ἐπεικὸς ἦν,
ἐλευθέρῳ δὴ τότε ἐς τὰ μάλιστα ὄντι, παρὰ βασιλεῖα ἄλλο-
φυλον, ἄλλως τε καὶ ἐς τοσόνδε ἀπὸ τῆς οἰκείας πρεσβεῦσαι,
οὔτε φόβου ἐξαναγκάζοντος οὔτε κατ' ἐλπίδα ὠφελείας,
μίσει τε, εἴπερ τινὰς ἄλλους, τοῦ τυραννικοῦ γένους τε καὶ
ὀνόματος κατεχομένους.

Ἐκ τούτου δὴ Ἡρακλείδην τὸν Ἀργαίου ἐκπέμπει ἐς 16
Ῥοκανίαν ναυπηγὸς ἅμα οἱ ἄγοντα, κελεύσας ὕλην τεμόντα
ἐκ τῶν ὀρεῶν τῶν Ῥοκανίων ναυπηγεῖσθαι ναῦς μακρὰς
ἀφράκτους τε καὶ πεφραγμένας ἐς τὸν κόσμον τὸν Ἑλληνι-
κόν. πόθος γὰρ εἶχεν αὐτὸν καὶ ταύτην ἐκμαθεῖν τὴν θά- 2
λασσαν τὴν Κασπίαν τε καὶ Ῥοκανίαν καλουμένην ποῖα
τινὶ ξυμβάλλει θαλάσση, πότερα τῇ τοῦ πόντου τοῦ Εὐξεί-
νου ἢ ἀπὸ τῆς ἑώας τῆς κατ' Ἰνδοὺς ἐκπεριερχομένη ἢ
μεγάλῃ θάλασσᾳ ἀναχεῖται εἰς κόλπον τὸν Ῥοκάνιον, καθά-
περ οὖν καὶ τὸν Περσικὸν ἐξεῦρε, τὴν ἐρυθρὰν δὴ καλου-
μένην θάλασσαν, κόλπον οὖσαν τῆς μεγάλης θαλάσσης. οὐ 3

den Eigennamen gehöriger genet. partitivus. — ξυμφέρεσθαι (= *assentiri*) findet sich in dieser Bedeutung (auch mit dem Zusatz *γνώμη*) häufig bei Plato. Vgl. auch Herod. II 80 *συμφέρονται δὲ καὶ τὸδε Αἰγύπτιοι Λακεδαιμονίοισι* (sie stimmen überein mit —). — Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος. Ueber diese beiden Hauptgewährsmänner Arrians vgl. Einleit. Bd. I S. 9. 10. — οὐδέ (= noch auch) steht öfter nach mehreren mit οὔτε verbundenen Satzgliedern, um das letzte Glied stärker hervorzuheben. — ἐλευθέρῳ — ἐς τὰ μάλιστα ὄντι. Auch Herodot verbindet das adverbiale ἐς τὰ μάλιστα öfter mit Adjectiven (I 20 Περσὶ ἀνδρὸς Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξείνος ἐς τὰ μάλιστα). — οὔτε φόβου ἐξαναγκάζοντος οὔτε κατ' ἐλπίδα, μίσει τε κατεχομένους. Ueber die Verbindung verschiedener Wortarten durch καὶ ἢ oder δέ oder οὔτε s. z. VI 21, 4. — εἴπερ τινὰς ἄλλους. S. z. IV 7,

5. — κατεχομένους an πρεσβεῦσαι angeschlossen. Zur Bedeutung von κατέχεσθαι vgl. Thuk. III 12 δέει τε τὸ πλέον ἢ φίλῳ κατεχόμενοι ἑσσυμαχοί ἦμεν.

Cap. 16.

Alexander will das kaspische Meer erforschen. Die chaldaei-
schen Wahrsager.

1. ἅμα οἱ. S. z. c. 12, 2. — ναῦς ἀφράκτους τε καὶ πεφραγμένους *naves apertas et constratas* (Hirt. bell. Alex. 11).

2. ἀπὸ τῆς ἑώας, θαλάσσης. — εἰς κόλπον τὸν Ῥοκάνιον. S. z. V 5, 4. — τὴν ἐρυθρὰν. ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα *mare rubrum* bezeichnet in frühester Zeit den ganzen Ocean auf der Südseite von Asien sammt dem indischen Meer, später das arabische Meer mit dem arabischen und persischen Meerbusen und endlich vorzugsweise den persischen Meerbusen.

- γὰρ πῶ ἐξεύρηντο αἱ ἀρχαὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, καίτοι ἐθνῶν ταύτῃ περιοικούντων οὐκ ὀλίγων καὶ ποταμῶν πλοῦ-
μων ἐμβαλλόντων εἰς αὐτήν· ἐκ Βάκτρων μὲν Ὡξος, μέρι-
στος τῶν Ἀσιανῶν ποταμῶν, πλήν γε δὴ τῶν Ἰνδῶν, ἐξ-
ίησιν εἰς ταύτην τὴν θάλασσαν, διὰ Σκυνθῶν δὲ Ἰαξάρτης·
καὶ τὸν Ἀράξην δὲ τὸν ἐξ Ἀρμενίων ῥέοντα εἰς ταύτην ἐσ-
4 βάλλειν ὁ πλείων λόγος κατέχει. μέριστοι μὲν οὗτοι· πολ-
λοὶ δὲ δὴ καὶ ἄλλοι εἰς τε τούτους ἐμβαλλόντες καὶ αὐτοὶ
ἐπὶ σφῶν εἰς τὴν θάλασσαν ταύτην ἐξῆλθον, οἱ μὲν καὶ
γινωσκόμενοι πρὸς τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρου ἐπελθόντων τὰ
ἔθνη ταῦτα, οἱ δὲ κατὰ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ κόλπου, ὡς εἰκός,
[εἰς τοὺς Σκύθας τοὺς Νομάδας] ὃ δὴ ἄγνωστον πάντῃ ἐστίν.
5 Ἀλέξανδρος δὲ ὡς τὸν Τύρρητα ποταμὸν ξὺν τῇ στρα-
τιᾷ διέβη ἐλαύνων ἐπὶ Βαβυλῶνος, ἐνταῦθα ἐντυγχάνουσιν
αὐτῷ Χαλδαίων οἱ λόγιοι, καὶ ἀπαγαρόντες ἀπὸ τῶν ἐταί-
ρων ἐδέοντο ἐπισχεῖν τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἔλασιν. λόριον
γὰρ γεγονέναι σφίσι ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ Βήλου μὴ πρὸς
ἀγαθοῦ οἱ εἶναι τὴν πάροδον τὴν εἰς Βαβυλῶνα ἐν τῷ τότε.
6 τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς λόγος [τοῦ] Εὐριπίδου τοῦ
ποιητοῦ ἔπος· ἔχει δὲ τὸ ἔπος Εὐριπίδῃ ὧδε·

Μάντις δ' ἄριστος ὅστις εἰκάξει καλῶς.

3. καίτοι mit Partic. gebraucht Arrian (wie überhaupt die Späteren) gleichbedeutend mit καίπερ. Vgl. c. 20, 7. — Ὡξος j. Amu Darja. Auch Strabo p. 509 erklärt ihn für den grössten der von ihm gesehenen Ströme Asiens. — πλήν γε δὴ. S. c. 15, 6. — Ἰαξάρτης j. Syr., der indes nicht in das kaspische Meer sondern in den heut. Aralsee mündet (λίμνη Ὡξιανή), von dem das Altertum (bis zum 4. Jahrh. n. Chr.) keine Kenntnis hatte. — καί — δέ. S. z. IV 3, 6. — Ἀράξης j. Aras. — ὁ πλείων λόγος κατέχει. λόγος κατέχει findet sich mit dem Zusatz πλείων wol nur bei Arrian; wie hier I 11, 6. III 3, 6. S. z. VI 11, 3.

4. αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν. Attisch wäre αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν (= für sich d. h. nicht von anderen aufgenommen). Wie hier I 21, 1 τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ κόλπου, gemeint sind die jenseits (d. h. im Norden) des kaspischen Meeres (im Skythenland) vor-

handenen Ströme. S. z. IV 3, 6. — εἰς τοὺς Σκύθας τοὺς Νομάδας ist ein ungeschicktes Glossem, da εἰς beziehungslos ist. — ὃ weist als Collectivbegriff auf κατὰ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τ. u. zurück („ein Landstrich der“).

5. Χαλδαίων οἱ λόγιοι. Cic. de div. I 1, 2 Chaldaei diuturna observatione siderum scientiam putantur effecisse, ut praedici posset, quid cuique eventurum et quo quisque fato natus esset. Vgl. Strab. p. 739. In Arrians Tagen bezeichnete der Namen „Chaldäer“ die in den westlichen Ländern herumziehenden Astrologen, auch wenn sie nicht Chaldäer von Geburt waren. — πρὸς ἀγαθοῦ, auch πρὸς κακοῦ εἶναι zum Guten, zum Schlechten ausschlagen ist eine nur bei Späteren (Galēn) vorkommende Verbindung.

6. μάντις δ' ἄριστος. Dieser aus einer verlorenen Tragödie des Euri-

σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, μὴ πρὸς δυσμάς ἀφορῶν αὐτὸς μὴδὲ τὴν στρατιὰν ταύτη ἐπέχουσαν ἄγων παρελθεῖν· ἀλλὰ ἐκπεριελθὼν πρὸς ἑω μᾶλλον. τῷ δὲ οὐδὲ 7 τοῦτο εὐμαρὲς διὰ δυσχωρίαν ξυνέβη· ἀλλὰ ἦγε γὰρ αὐτὸν ταύτῃ τὸ δαιμόνιον ἢ παρελθόντα ἔχρην ἤδη τελευτήσαι. καὶ πον τυχὸν καὶ ἄμεινον αὐτῷ ἦν ἐν ἀκμῇ τῆς τε ἄλλης δόξης καὶ τοῦ πόθου τοῦ παρ' ἀνθρώπων ἀπηλλάχθαι, πρὶν 8 τινα ξυμβῆναι αὐτῷ ξυμφορὰν ἀνθρωπίνην, ἧς ἔνεκα καὶ Σόλωνα Κροίσῳ παραινέσαι εἰκὸς τέλος ὁρᾶν μακροῦ βίου μὴδὲ πρόσθεν τινα ἀνθρώπων ἀποφαίνειν εὐδαίμονα. ἐπεὶ 8 καὶ αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἢ Ἡφαιστίωνος τελευτὴ οὐ σμικρὰ ξυμφορὰ γεγένητο, ἧς καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος προαπελθεῖν ἂν δοκεῖ μοι ἐθελῆσαι μᾶλλον ἢ ζῶν πειραθῆναι, οὐ μείον ἢ καὶ Ἀχιλλέα δοκῶ ἂν ἐλέσθαι προαποθανεῖν Πατρόκλου μᾶλλον ἢ τοῦ θανάτου αὐτῷ τιμωρὸν γενέσθαι.

Ἦν δέ τι καὶ ὕποπτον αὐτῷ ἐς τοὺς Χαλδαίους, ὥς 17 οὐ κατὰ μαντείαν τι μᾶλλον ἢ ἐς ὠφέλειαν τὴν αὐτῶν φέροι αὐτοῖς ἢ κώλυνσις τῆς Ἀλεξάνδρου ἐς Βαβυλῶνα ἐν τῷ τότε ἐλάσεως. ὁ γὰρ τοῦ Βήλου νεὼς ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἦν τῶν

pides entlehnte Vers wird auch von Plutarch und Cic. de div. II 5, 12 angeführt (est quidam graecus vulgaris in hanc sententiam versus: bene qui conjiciet, vatem hunc perhibeto optimum). — σὺ δέ. Die weitere Aufforderung der Chaldäer ist mit Beziehung auf die vorausgegangene ablehnende Antwort des Alexander durch δέ eingeleitet. — ταύτῃ ἐπέχουσαν. ἐπέχειν c. dat. auf etwas hinhalten d. h. auf etwas hin die Richtung nehmen, auch V 13, 1. — παρελθεῖν. S. z. IV 20, 3 (παρεδοῦναι).

7. ἦγε von verhängnisvoller Leitung der Gottheit auch II 6, 6 καὶ τι καὶ δαιμόνιον τυχὸν ἦγεν αὐτὸν εἰς ἐκείνον τὸν ᾧδρον. — ἐχρην. Auch sonst wird χρην vorzugsweise von Bestimmungen des Schicksals und des Orakels gebraucht. — τυχὸν. S. z. V 5, 3. — ἐν ἀκμῇ τῆς δόξης. Vgl. IV 9, 6 νέος τε ὢν καὶ ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας. — πόθου τοῦ παρ' ἀνθρώπων. παρὰ weil in πόθος ein passiver Begriff liegt (ποθεῖσθαι παρὰ τινος). — Σό-

λωνα. Herod. I 32 σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρημάτων τὴν τελευτήν, καὶ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὕπο-δέξας ὄλβον ὁ θεὸς προορρίζους ἔτρεψεν. Vgl. Plut. Sol. 27.

8. ἐπεὶ καί. S. z. IV 9, 9.

Cap. 17.

Tempel des Belus in Babylon.

1. ὕποπτον ἐς. Vgl. I 12, 6 ἦν καὶ ὕποπτόν τι αὐτοῖς ἐς τὸν Μέμνονα. — τι μᾶλλον. S. z. IV 1, 2. — Zu κατὰ μαντείαν τι μᾶλλον ist aus dem Verbum des zweiten Satzgliedes (φέροι) ein allgemeiner Begriff wie γένοιτο zu entnehmen. — Βήλου. Bel (Baal) hieß der höchste Sonnengott bei den Babyloniern „Herr des Himmels und des Lichts“. Zur Sache vgl. Herod. I 181 ἐν μέσῃ τῇ πόλει Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόνυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἐτι ζόν, δύο σταδίων πάντῃ, ἔδον τετραγώνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδομεῖται, σταδίων καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπι-

Βαβυλωνίων, μεγέθει τε μέγιστος καὶ ἐκ πλίνθινον ὀπτῆς ἐν
 2 ἀσφάλτῳ ἡρμοσμένης. τοῦτον τὸν νεών, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα
 ἱερὰ τὰ Βαβυλωνίων, Ξέρξης κατέσκαψεν, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλά-
 δος ὀπίσω ἀπενόστησεν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν νῷ εἶχεν ἀν-
 οικοδομεῖν οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῖς θεμελίοις τοῖς πρό-
 σθεν, καὶ τούτου ἕνεκα τὸν χοῦν ἐκέλευε ἐκφέρειν τοὺς
 Βαβυλωνίους· οἱ δέ, ὅτι καὶ μείζονα ἔτι τοῦ πάλαι ὄντος.
 3 ἐπεὶ δὲ ἀποστάντος αὐτοῦ μαλθακῶς ἀνθήψαντο τοῦ ἔργου
 οἷς ταῦτα ἐπιτέτραπτο, ὁ δὲ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ἐπενόει τὸ
 ἔργον ἐργάσασθαι. εἶναι δὲ τῷ θεῷ τῷ Βήλῳ πολλὴν μὲν
 τὴν χώραν ἀνιμμένην ἐκ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων, πολὺν
 4 δὲ χρυσόν. καὶ ἀπὸ τοῦ πάλαι μὲν τὸν νεών ἐπισκευάζε-
 σθαι καὶ τὰς θυσίας τῷ θεῷ θύεσθαι· τότε δὲ τοὺς
 Χαλδαίους τὰ τοῦ θεοῦ νέμεσθαι, οὐκ ὄντος ἐς ὃ τι ἀνα-
 λωθήσεται τὰ περιγινόμενα. τούτων δὴ εἵνεκα ὕποπτοι
 Ἀλεξάνδρῳ ἦσαν οὐκ ἐθέλειν παρελθεῖν εἰς Βαβυλῶνος

βέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέγρι οὐ ὀκτώ πύργων. ἀνάβασιν δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. μεσούντι δὲ κον τῆς ἀναβάσις ἐστὶ καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπανστήριοι. ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὶς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηὶ κλίνη μεγάλη κέεται ἐν ἐστρωμένῃ, καὶ οἱ τράπεζα παρακείται χρυσῇ. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἐνὶ οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὖ ὁ θεὸς ἐληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι ἔοντες ἱερεῖς τοῦτον τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἔμοι οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὶν καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης. Vgl. Strab. p. 738. Diod. II 7. — Die beiden ersten Stockwerke dieses Riesenbaues, jetzt Ruinen von Birs Nimrud genannt, sind noch heute erhalten. Man will in dem terrassenförmigen Hügel von festem Mauerwerk, der über 200 Fuss hoch ist, die Trümmer des Turms von Babel erkennen. — μεγέθει τε μέγιστος. S. z. V 19, 5. — Ueber die Verbindung μέγιστος καὶ ἐκ πλίν-

θου s. z. VI 21, 4 ἐν ἀσφάλτῳ ἡρμοσμένης wie die Mauer von Babylon (Curt. V 4, 25 murus instructus laterculo coctili, bitumine interlitus).

2. ἀπενόστησε 497 v. Chr. ὀπίσω ἀπονοστεῖν eine bei Herodot vornehmlich vorkommende Abundanz (IV 33). Vgl. oben c. 4, 7 πρώτον ἄρχειν. — ἐν νῷ εἶχεν schon bei seinem ersten Aufenthalt in Babylon, vgl. III 16, 4 Ἀλέξανδρος δὲ παρελθὼν εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὰ ἱερὰ ἃ Ξέρξης καθεῖλεν ἀνοικοδομεῖν προσέταξε τοῖς Βαβυλωνίοις, τὰ τε ἄλλα καὶ τοῦ Βήλου τὸ ἱερὸν, ὃν μάλιστα θεῶν τιμῶσι Βαβυλώνιον. Die Ausführung dieser Anordnung hatte die Priesterschaft aus Eigennutz verzögert. — ὅτι καὶ μείζονα, erg. τὸν νεών ἀνοικοδομεῖν ἐν νῷ εἶχεν.

3. ἀποστάντος αὐτοῦ „nach seiner Entfernung“. — ὁ δέ. Ueber δέ in apodosi s. z. IV 29, 4. — ἀνιμμένην. S. z. c. 13, 1. — ἐπενόει jetzt bei seiner damaligen (zweiten) Anwesenheit.

4. οὐκ ὄντος (erg. τινός). — cum non esset in quod innumerentur reditus, templo nempe de-

Ἀλέξανδρον, ὥς μὴ δι' ὀλίγου τὸν νεῶν ἐπιτελεσθέντα ἀφελέ-
σθαι αὐτοὺς τὰς ἐκ τῶν χρημάτων ὠφελείας. ὅμως δὲ τὰ γε 5
τῆς ἐπιστροφῆς τῆς κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν ἐς τὴν πόλιν
ἐθελῆσαι αὐτοῖς πεισθῆναι λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τῇ πρώτῃ
μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν Εὐφράτην καταστρατοπεδεῦσαι,
ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν ἐν δεξιᾷ ἔχοντα τὸν ποταμὸν παρ'
αὐτὸν πορεύεσθαι, ἐθέλοντα ὑπερβάλλειν τῆς πόλεως τὸ μέρος
τὸ ἐς δυσμὰς τετραμμένον, ὥς ταύτῃ ἐπιστρέψαντα πρὸς ἔω
ἄρειν· ἀλλὰ οὐ γὰρ δυνηθῆναι ὑπὸ δυσχωρίας οὕτως ἐλά- 6
σαι ξὺν τῇ στρατιᾷ, ὅτι τὰ ἀπὸ δυσμῶν τῆς πόλεως εἰσ-
ιόντι, εἰ ταύτῃ πρὸς ἔω ἐπέστρεφεν, ἐλώδη τε καὶ τεναγώδη
ἦν. καὶ οὕτω καὶ ἐκόντα καὶ ἄκοντα ἀπειθῆσαι τῷ θεῷ.

Ἐπεὶ καὶ τοιούνδε τινὰ λόγον Ἀριστόβουλος ἀναγέγραffen· 18
Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀμφιπολίτην τῶν ἐταίρων τῶν Ἀλεξάνδρου,
στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς ἦν παρὰ Μαζαῖω τῷ Βαβυλωνίῳ
σατράπῃ ἀπέλιπεν Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ συνέμιξεν ἐπανιόντι
αὐτῷ ἐξ Ἰνδῶν, ὁρῶντα πικρῶς τιμωρούμενον τοὺς σατράπας
ὅσοι ἐπ' ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ χώρᾳ τεταγμένοι ἦσαν, ἐπιστεῖλαι
Πειθαγόρᾳ τῷ ἀδελφῷ, μάντιν γὰρ εἶναι τὸν Πειθαγόραν
τῆς ἀπὸ σπλάγχνων μαντείας, μαντεύσασθαι καὶ ὑπὲρ αὐ- 2
τοῦ τῆς σωτηρίας. ἀντεπιστεῖλαι δὲ αὐτῷ Πειθαγόραν πυν-
θανόμενον τίνα μάλιστα φοβούμενος χρήσασθαι ἐθέλοι τῇ
μαντείᾳ. τὸν δὲ γράφει αὐτῷ ὅτι τὸν τε βασιλέα αὐτὸν
καὶ Ἡφαιστίωνα. θύεσθαι δὲ τὸν Πειθαγόραν πρῶτα μὲν
ἐπὶ τῷ Ἡφαιστίῳ· ὥς δὲ ἐπὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἱεροῦ ο
λοβὸς ἀφανῆς ἦν, οὕτω δὲ ἐγγράψαντα καὶ κατασημνά-

structo et sacrificiorum usu sublato.
— δι' ὀλίγον. S. z. V 7, 5.

5. τὰ γε τῆς ἐπιστροφῆς „wenig-
stens in Bezug auf die veränderte
Richtung“.

6. εἰσιόντι. S. z. IV 2, 1 (ὁρμη-
θέντι).

Cap. 18.

1. ἐπεὶ καί. S. z. IV 9, 9. —
Ἀπολλόδωρον. III 16, 4 σατράπην
δὲ κατέστησε Βαβυλωνίαν Μα-
ζαῖον, Ἀπολλόδωρον δὲ τὸν
Ἀμφιπολίτην στρατηγὸν τῶν μετὰ
Μαζαίου ὑπολειπομένων στρατιω-
τῶν. Alexander hatte in den unter-
worfenen Provinzen die Satrapen-

würde bestehen lassen, aber von
ihr die Militärgewalt getrennt, die
dem στρατηγὸς übertragen wurde.
— συνέμιξεν. Ἀπολλόδωρος. — τῆς
ἀπὸ σπλάγχνων μαντείας. Zu den
Geschäften der ἱεροσκόποι (haru-
spices) gehörte vornehmlich die
Eingeweideschau (extispiscina);
man untersuchte an dem Opfer-
stier behufs der Weissagung be-
sonders die Leber, dann Lunge,
Herz, Netzhaut.

2. λόβος. Vgl. § 4 (ἄλοβον τὸ
ἥπαρ). Philostr. V. Apoll. VIII 7,
5 ἥπαρ, ἐν ᾧ φασι τὸν τῆς αὐτῶν
μαντικῆς τριπόδα εἶναι οἱ ταῦτα
δεῖνοί.

μενον τὸ γραμματίον πέμψαι παρὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἐκ
 Βαβυλῶνος εἰς Ἐκβάτανα, δηλοῦντα μηδὲν τι δεδιέναι Ἡφαι-
 3 στίωνα· ἔσσεθαι γὰρ αὐτοῖς ὀλίγον χρόνου ἐκποδῶν. καὶ
 ταύτην τὴν ἐπιστολὴν λέγει Ἀριστόβουλος κομίσασθαι Ἀπολ-
 λόδωρον μᾶλλον πρὸς θέν ἡμέρα ἢ τελευτῆσαι Ἡφαιστίωνα.
 αὐτὸς δὲ θύεσθαι τὸν Πειθαγόραν ἐπὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ
 γενέσθαι καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ ἄλοβον τὸ ἥπαρ τοῦ ἱερείου.
 καὶ Πειθαγόραν τὰ αὐτὰ καὶ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου γράψαι
 Ἀπολλοδώρῳ. Ἀπολλόδωρον δὲ οὐ κατασιωπῆσαι, ἀλλὰ φρά-
 σαι γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον τὰ ἐπεσταλμένα, ὥς εὖνοιαν μάλ-
 λόν τι ἐπιδειξόμενον τῷ βασιλεῖ, εἰ φυλάττεσθαι παραινέσειε
 4 μὴ τις αὐτῷ κίνδυνος ἐν τῷ τότε ξυμπέσοι. καὶ Ἀπολλό-
 δωρόν τε λέγει ὅτι Ἀλέξανδρος ἐπήνεσε καὶ τὸν Πειθαγόραν,
 ἐπειδὴ παρῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα, ἤρετο ὅτου γενομένου αὐτῷ
 σημείου ταῦτα ἐπέστειλε πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὸν δὲ εἶπεῖν
 ὅτι ἄλοβόν οἱ τὸ ἥπαρ ἐγένετο τοῦ ἱερείου· ἐρομένου δὲ
 ὅτι νοοῖ τὸ σημεῖον μέγα εἶπεῖν εἶναι χαλεπόν. Ἀλέξανδρον
 δὲ τοσούτου δεῖσθαι χαλεπῆναι τῷ Πειθαγόρῳ, ὥς καὶ δι'
 ἐπιμελείας ἔχειν αὐτὸν πλείονος, ὅτι ἀδόλως τὴν ἀλήθειαν
 5 οἱ ἔφρασε. ταῦτα αὐτὸς Ἀριστόβουλος λέγει παρὰ Πειθα-
 γόρον πυνθέσθαι· καὶ Περδίκκῃ δὲ μαντεύσασθαι αὐτὸν λέγει
 καὶ Ἀντιγόνῳ χρόνῳ ὕστερον· καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀμ-
 φοῖν γενομένου Περδίκκῃ τε ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύσαντα
 ἀποθανεῖν καὶ Ἀντίγονον ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον
 6 καὶ Λυσίμαχον τῇ ἐν Ἰψῷ γενομένη. καὶ μὲν δὴ καὶ ὑπὲρ
 Καλάνου τοῦ σοφιστοῦ τοῦ Ἰνδοῦ τοιόσδε τις ἀναγράφεται

3. δηλοῦντα schliesst an ἐγγρά-
 ψαντα und κατασημηνόμενον an.
 — ὀλίγον χρόνον. Der Genetiv von
 dem Zeitraum, innerhalb dessen
 etwas geschieht. Wie hier Herod.
 III 134 ταῦτα ὀλίγον χρόνον ἔσται
 τελέμενα. Vgl. τοῦ λοιποῦ, χρόνον
 τοσούτου. — μᾶλλον τι, als wenn
 er die Anzeige unterliesse.

4. Ἀπολλοδώρον λέγει (Ἀριστό-
 βουλος). Ueber den Accusativ s. z.
 c. 15, 5 (τοὺς δὲ λέγουσι). — νοοῖ.
 II 26, 4 καὶ Ἀλέξανδρος ἤρετο
 Ἀριστάνδρον τὸν μάντιν ὅτι νοοῖ
 ὁ οἰωνός. — μέγα χαλεπόν. Da sich
 μέγα in adverbialer Bedeutung
 schwerlich mit einem Positiv ver-
 bunden nachweisen lassen wird, so

scheint (mit Krüger) καὶ zwischen
 εἶναι und χαλεπόν eingeschoben
 werden zu müssen. — δι' ἐπιμελείας
 ἔχειν τινά vgl. I 7, 4 δι' ἐπιμελείας
 εἶχε τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν. S.
 z. IV 12, 6.

5. αὐτὸς verb. mit πυνθέσθαι. —
 ἀποθανεῖν 321 v. Chr. am Nil durch
 einen in seinem Heere ausgebroche-
 nen Aufstand (Diod. 18, 36). —
 Antigonus fiel bei Ipsos in Phrygien
 (301 v. Chr.) im Kampf gegen Se-
 leucus und Lysimachus.

6. καὶ μὲν δὴ. Durch μὲν δὴ
 wird das vorher Berichtete abge-
 schlossen, durch καὶ etwas Neues,
 wodurch das vorige bestätigt wird,
 angeschlossen. Vgl. V 20, 2. —

λόγος, ὅποτε ἐπὶ τὴν πυρὰν ἦει ἀποθανούμενος, τότε τοὺς μὲν ἄλλους ἐταίρους ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Ἀλεξάνδρῳ δὲ οὐκ ἐθέλῃσαι προσελθεῖν ἀσπασόμενον, ἀλλὰ φάναι γὰρ ὅτι ἐν Βαβυλῶνι αὐτῷ ἐντυχὼν ἀσπάζεται. καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἐν μὲν τῷ τότε ἀμεληθῆναι· ὕστερον δέ, ἐπειδὴ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι Ἀλέξανδρος, ἐς μνήμην ἔλθειν τῶν ἀκουσάντων, ὅτι ἐπὶ τῇ τελευτῇ ἄρα τῇ Ἀλεξάνδρου ἐθελιάσθη.

Παρελθόντι δ' αὐτῷ ἐς Βαβυλῶνα πρεσβεῖται παρὰ τῶν 19 Ἑλλήνων ἐνέτυχον, ὑπὲρ ὧν μὲν ἕκαστοι πρεσβευσόμενοι οὐκ ἀναγέγραπται· δοκεῖν δ' ἔμοιγε αἱ πολλαὶ στεφανούντων τε αὐτόν ἦσαν καὶ ἐπαινούντων ἐπὶ ταῖς νίκαις ταῖς τε ἄλλαις καὶ μάλιστα ταῖς Ἰνδικαῖς, καὶ ὅτι σῶος ἐξ Ἰνδῶν ἐπανήκει χαίρειν φασκόντων. καὶ τούτους δεξιωσάμενός τε καὶ τὰ εἰκότα τιμήσας ἀποπέμψαι ὀπίσω λέγεται. ὅσους δὲ 2 ἀνδριάντας ἢ ὅσα ἀγάλματα ἢ εἰ δὴ τι ἄλλο ἀνάθημα ἐκ τῆς Ἑλλάδος Ξέρξης ἀνεκόμισεν ἐς Βαβυλῶνα ἢ ἐς Πασαργάδας ἢ ἐς Σοῦσα ἢ ὅπῃ ἄλλη τῆς Ἀσίας, ταῦτα δοῦναι ἄγειν τοῖς πρέσβεσι· καὶ τὰς Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτονος εἰκόνας τὰς χαλκᾶς οὕτω λέγεται ἀπενεχθῆναι ὀπίσω ἐς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Κελκαίας τὸ ἔδος.

Κατέλαβε δὲ ἐν Βαβυλῶνι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ 3 τὸ ναυτικόν, τὸ μὲν κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἀνα-

ἄρα drückt hier, wie oft bei Homer (und Herodot), die Enttäuschung von einer früheren Meinung aus, welche sich die anwesenden Makedoner über den Vorgang mit Kalanos gebildet hatten. ἄρα kann in solchen Fällen mit also übersetzt werden (= nach der vorliegenden Tatsache).

Cap. 19.

Ankunft von hellenischen Gesandten. Ausrüstung einer Flotte gegen Arabien.

1. ὑπὲρ ὧν μὲν ἕκαστοι πρεσβευσόμενοι, es schwebt das wiederholt zu denkende ἐνέτυχον vor. — Ueber die Form ὧν s. z. IV 9, 1. — δοκεῖν δ' ἔμοι γε. Dieser absolute Infinitiv ist besonders häufig bei Herodot (z. B. III 45), doch sonst meist mit ὡς verbunden (Her. I 131 ὡς ἔμοι δοκεῖν). S. z. c. 9,

6. — στεφανούντων — ἐπαινούντων. S. c. 15, 4. — τὰ εἰκότα τιμᾶν ist durch die Figura etymologica zu erklären (= τὴν εἰκνῶν τιμῆν τιμᾶν). Vgl. τὰ μέγιστα τιμᾶν.

2. εἰ δὴ τι vertritt hier wie öfter die Stelle eines Casus. Vgl. c. 23, 8. — δοῦναι abhängig von λέγεται. — ἄγειν epexegetischer Infinitiv. — Ἀρμυδίου. III 16, 7 πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κατελήφθη ἐν Βαβυλῶνι, ὅσα Ξέρξης ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνήλθε, τὰ τε ἄλλα καὶ Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτονος χαλκαὶ εἰκόνες, καὶ ταύτας Ἀθηναίους ὀπίσω πέμπει Ἀλέξανδρος, καὶ νῦν κεῖνται Ἀθήνησιν ἐν Κεραμεῖαί αἱ εἰκόνες. — Κελκαίας. Die Bedeutung dieses auch durch Inschriften bestätigten Beinamens der Artemis (Boeckh C. I. II 2, 47) ist noch unbekannt. Einige Handschr.: Κερκαίας.

3. κατὰ τὸν Εὐφράτην, von der Mündung des Tigris aus waren sie

- πεπλευκὸς ἀπὸ θαλάσσης τῆς Περσικῆς, ὃ τι περὶ σὺν Νεάρχῳ ἦν· τὸ δὲ ἐκ Φοινίκης ἀνακεκομισμένον, πεντήρεις μὲν δύο τῶν ἐκ Φοινίκων, τετρήρεις δὲ τρεῖς, τριήρεις δὲ δώδεκα, τριακοντόρους δὲ ἐς τριάκοντα· ταύτας ξυντμηθείσας κομισθῆναι ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐκ Φοινίκης ἐς Θάψακον πόλιν, ἐκεῖ δὲ ξυμπηχθείσας αὐτῆς καταπλεῦσαι ἐς 4 Βαβυλῶνα. λέγει δὲ ὅτι καὶ ἄλλος αὐτῷ ἐναυπηγεῖτο στόλος τέμνοντι τὰς κυπαρίσσους τὰς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ· τούτων γὰρ μόνων τῶν δένδρων εὐπορίαν εἶναι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα ἐς ναυπηγίαν ἀπόρως ἔχειν τὴν γῆν ταύτην· πληρώματα δὲ ἐς τὰς ναῦς καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας πορφυρέων τε πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἐργάται τῆς θαλάσσης ἀφίχθαι αὐτῷ ἐκ Φοινίκης τε καὶ τῆς ἄλλης παραλίας· λιμένα τε ὅτι πρὸς Βαβυλῶνι ἐποίει ὀρυκτὸν ὅσον χιλίας ναυσὶ μακραῖς ὄρμον εἶναι καὶ νεωσοίκους 5 ἐπὶ τοῦ λιμένος. καὶ Μίκαλος ὁ Κλαζομένιος μετὰ πεντακισίων ταλάντων ἐπὶ Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐστέλλετο, τοὺς μὲν μισθῷ πείσων, τοὺς δὲ καὶ ὠνησόμενος ὅσοι θαλάσσιοι ἄνθρωποι. τὴν τε γὰρ παραλίαν τὴν πρὸς τῷ κόλπῳ τῷ Περσικῷ κατοικίξειν ἐπενόει καὶ τὰς νήσους τὰς ταύτης. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ οὐ μείον ἢ Φοινίκης εὐδαίμων ἢ χώρα 6 αὕτη γενέσθαι. ἦν δὲ αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ ἡ παρασκευὴ ὥς ἐπὶ Ἀραβας τοὺς πολλοὺς, πρόφασιν μὲν, ὅτι μόνοι τῶν ταύτης βαρβάρων οὔτε πρεσβείαν ἀπέστειλαν οὔτε τι ἄλλο ἐπιεικὲς ἢ ἐπὶ τιμῇ ἐπέπρακτο Ἀραψιν ἐς αὐτόν· τὸ δὲ ἀληθές, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἅπληστος ἦν τοῦ κτᾶσθαι τι αἰεὶ Ἀλέξανδρος.
- 20 Λόγος δὲ κατέχει ὅτι ἤκουεν Ἀραβας δύο μόνον τιμᾶν θεοῦς, τὸν Οὐρανόν τε καὶ τὸν Διόνυσον, τὸν μὲν Οὐρα-

stromaufwärts durch die Canäle in den Euphrat gelangt. — ξυντμηθείσας — ξυμπηχθείσας. Vgl. V 8, 5.

4. λέγει, Ἀριστόβολος. — ὅσα ἐς. S. z. VI 17, 13. — ὑπηρεσία. S. z. VI 1, 6. — εἶναι hängt von ὅσον ab. Ueber ὅσον c. Inf. s. z. V 15, 7.

5. θαλάσιοι rerum maritimarum periti.

6. Ἀραβας τοὺς πολλοὺς. S. z. VII 1, 2 (τὴν τε Ἀραβίαν τὴν πολλήν). — πρόφασιν dem Vorgeben

nach (opp. τῇ δὲ ἀληθείᾳ) ist thukydidisch. Gleichbedeutend ist das herodoteische λόγῳ μὲν — ἔργῳ δέ.

Cap. 20.

Die von den Arabern verehrten Gottheiten. Beschreibung des Landes.

1. λόγος κατέχει. S. z. VI 11, 3. — δύο μόνον τιμᾶν θεοῦς. Herod. III 8 Διόνυσον θεὸν μόνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγούνται εἶναι —

νὸν αὐτόν τε ὁρώμενον καὶ τὰ ἄστροι ἐν οἷ ἔχοντα τὰ τε ἄλλα καὶ τὸν ἥλιον, ἀφ' ὅτου ἡ μερίστη καὶ φανοτάτη ὠφέλεια ἐς πάντα ἦκει τὰ ἀνθρώπεια· Διόνυσον δὲ κατὰ δόξαν τῆς ἐς Ἰνδοὺς στρατείας. οὐκ οὖν ἀπαξιοῦν καὶ αὐτὸν τρίτον ἂν νομισθῆναι πρὸς Ἀράβων θεόν, οὐ φανυλότερα ἔργα Διονύσου ἀποδειξάμενον, εἶπερ οὖν καὶ Ἀράβων κρατήσας, ἐπιτρέψειεν αὐτοῖς, καθάπερ Ἰνδοῖς, πολιτεύειν κατὰ τὰ σφῶν νόμιμα. τῆς τε χώρας ἡ εὐδαιμομία ὑπεκίνει αὐτόν, 2 ὅτι ἦκουεν ἐκ μὲν τῶν λιμνῶν τὴν κασίαν γίνεσθαι αὐτοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν δένδρων τὴν σμύρναν τε καὶ τὸν λιβανωτόν, ἐκ δὲ τῶν θαμνίσκων τὸ κιννάμωμον τέμνεσθαι, οἱ λειμῶνες δὲ ὅτι νάρδον αὐτόματοι ἐκφέρουσι· τό τε μέγεθος τῆς χώρας, ὅτι οὐκ ἐλάττων ἢ παράλιος τῆς Ἀραβίας ἦπερ ἡ τῆς Ἰνδικῆς αὐτῷ ἐξηγγέλλετο, καὶ νῆσοι αὐτῇ προσκειῖσθαι πολλαί, καὶ λιμένες πανταχοῦ τῆς χώρας ἐνεῖναι, οἳ παρασχεῖν μὲν ὄρμους τῷ ναυτικῷ, παρασχεῖν δὲ καὶ πόλεις ἐνοικισθῆναι, καὶ ταύτας γενέσθαι εὐδαίμονας.

Δύο δὲ νῆσοι κατὰ τὸ στόμα τοῦ Εὐφράτου πελάγαι 3 ἐξηγγέλλοντο αὐτῷ, ἡ μὲν πρώτη οὐ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου, εἰς ἑκατὸν καὶ εἰκοσι σταδίους ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τε καὶ τοῦ στόματος τοῦ ποταμοῦ, μικρότερα αὕτη καὶ δασεῖα ὕλη παντοία· εἶναι δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτοὺς ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τὰ τῆς διαίτης ποιεῖσθαι· νέμεσθαι τε αὐτὴν αἰεὶ τε ἀγρίαις 4 καὶ ἐλάφοις, καὶ ταύτας ἀνείσθαι ἀφέτους τῇ Ἀρτέμιδι,

οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον Ὀροτάλ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. — ἐν οἷ. S. z. c. 12, 2. — οὐκ ἀπαξιοῦν = ἀξιοῦν. — εἶπερ οὖν wie c. 2, 3.

2. κασία Kassia, eine geringere Zimmtart (wilder Zimmt), die an Güte dem echten Zimmt (κιννάμωμος = *laurus cinnamomum*), welcher sich nur auf Ceylon findet, nachsteht. Vgl. Herod. III 110. 111. Zu Plinius Zeiten scheint auch die Kassia nicht mehr in Arabien gewachsen zu sein (vgl. Plin. H. N. 12, 19). — σμύρνα καὶ λιβ. Beide wohlriechende Harzegebrauchteman als Räucherwerk, die Myrrhe auch zum Einbalsamieren, so wie als Heilmittel. Vgl. Herod. II 40. 86.

— νάρδον. Auch nach Strabo p 695. 783 wuchs die Narde in Arabien, doch war sie wol vorzugsweise in Indien zu Haus (Strab. p. 695), von wo sie die Araber in den Handel brachten. Die aus ihr gewonnene Salbe, im ganzen Altertum als köstliches Aroma hochgeschätzt, wurde in kleinen Alabasterbüchsen (Hor. Od. IV 12, 17) verwahrt. Vgl. auch z. VI 22, 5. — οἳοι παρασχέιν. Ueber οἷος c. Infin. s. z. IV 3, 2.

3. ἡ μὲν πρώτη. Die im Folgenden angegebene Entfernung stimmt zu keiner der im persischen Golf gelegenen Bahreininseln, Aradus oder Tylus. Ritter Erdk. X 39 denkt an die heutige Insel Feludje.

4. καὶ ταύτας ἀνείσθαι ἀφέτους.

οὐδὲ εἶναι θέμις θήραν ποιῆσθαι ἀπ' αὐτῶν ὅτι μὴ θῦσαί
 τινα τῇ θεῷ ἐθέλονται· (ἐπὶ τῷδε θηρᾶν μόνον) ἐπὶ τῷδε
 γὰρ οὐκ εἶναι ἀθέμιτον. καὶ ταύτην τὴν νῆσον λέγει Ἀρι-
 στούβουλος ὅτι Ἰκαρον ἐκέλευσε καλεῖσθαι Ἀλέξανδρος ἐπὶ
 5 τῆς νήσου τῆς Ἰκάρου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ, ἐς ἣντινα
 Ἰκαρον τὸν Δαιδάλου τακέντος τοῦ κηροῦ ὅτῳ προσήρητο
 τὰ πτερὰ πεσεῖν λόγος κατέχει, ὅτι οὐ κατὰ τὰς ἐντολὰς
 τοῦ πατρὸς πρὸς τῇ γῇ ἐφέρετο, ἀλλὰ μετέωρος γὰρ ὑπὸ
 ἀνοίας πετόμενος παρέσχε τῷ ἡλίῳ θάλλψαι τε καὶ ἀνεῖναι
 τὸν κηρόν, καὶ ἀπὸ ἑαυτοῦ τὸν Ἰκαρον τῇ τε νήσῳ καὶ τῷ
 6 πελάγει τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκαταλιπεῖν τὴν μὲν Ἰκαρον καλεῖ-
 σθαι, τὸ δὲ Ἰκάριον. ἡ δὲ ἐτέρα νήσος ἀπέχει μὲν ἀπὸ
 τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου ἐλέγετο ὅσον πλοῦν ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς κατ' οὖρον θεοῦσῃ νηϊ· Τύλος δὲ αὐτῇ εἶναι
 ὄνομα· μεγάλη δὲ εἶναι καὶ οὔτε τραχεῖα ἢ πολλή οὔτε
 ὑλώδης, ἀλλ' οἷα καρπούς τε ἡμέρους ἐκφέρειν καὶ πάντα
 ὥραια.

7 Ταυτὶ ἀπηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ τὰ μὲν πρὸς Ἀρχίου, ὃς
 ζὺν τριακοντόρῳ ἐκπεμφθεὶς ἐπὶ κατασκοπῇ τοῦ παράπλου
 τοῦ ὡς ἐπὶ τοὺς Ἀραβας μέχρι μὲν τῆς νήσου τῆς Τύλου
 ἦλθεν, τὸ πρόσω δὲ οὐκέτι περαιωθῆναι ἐτόλμησεν· Ἀνδρο-
 σθένης δὲ ζὺν ἄλλῃ τριακοντόρῳ σταλὲς καὶ τῆς χειρρονη-

Den Göttern wurden einzelne Tiere oder Herden zu eigen geweiht, die dann frei im heiligen Gebiet umher-schweiften. Plut. Luc. 24 βόες ἱερὰι νέμονται Περσίας Ἀρτέμιδος· χρῶν-ται δὲ ταῖς βοῦσι πρὸς θυσίαν μόνον, ἄλλως δὲ πλάσσονται κατὰ τὴν χώραν ἄφροτοι. Peripl. Pont. Eux. 22 καὶ τῶν ἱερῶν τὰ μὲν καταθύνειν, τὰ δὲ ἀφιεῖναι Ἀχιλλεῖ. — ὅτι μὴ gebraucht Arrian wie Herodot oft im Sinne von εἰ μὴ. — ἐπὶ τῷδε. ἐπὶ c. dat. bezeichnet den Zweck und die Absicht. — ἐπὶ τῆς. Auch Arrian verbindet zuwei-len nach dem Vorgang Herodots die Verba des Nennens mit ἐπὶ (statt des gewöhnl. ἀπό). Vgl. V 1, 6. 19, 5.

5. τῷ πελάγει dem südöstlichen Teile des aegaeischen Meeres. — καλεῖσθαι „so dass genannt wurde“.

6. ὅσον heisst bei Zahlen, Zahl-begriffen oder Bestimmungen des

Raums ungefähr. Vgl. I 4, 4 ἡ δὲ πόλις ἀπέειχεν αὐτοῖς ὅσον παρασάγγην τοῦ Ἰστροῦ. Ebenso u. c. 21, 1. — κατ' οὖρον θεοῦσῃ. Geographische Entfernungen werden oft so bestimmt. Xen. Anab. VI 4, 2 καὶ τριήρει μὲν ἔστιν εἰς Ἡράκλειαν ἐν Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα μακρὰς πλοῦς. — Τύλος oder Τύρος (Strab. p. 766). Die Lage der Insel lässt sich mit Sicherheit nicht bestimmen. — οἷα ἐκφέρειν. Ueber οἶος mit Infin. s. o. § 2.

7. τὰ μὲν. Es entspricht in etwas veränderter Form des Gegensatzes: Ἀνδρoσθένης δέ. — τὸ πρόσω auch V 2, 1, häufig auch τοῦ πρόσω (V 24, 8. VI 7, 1). — Ἀνδρoσθένης beschrieb seine Fahrt in einem eigenen Werk περίπλους τῆς Ἰν-δικῆς, von dem uns Athen. III 936 ein Fragment über die Muschel-arten, namentlich die Perlmuschel,

σου τι τῶν Ἀράβων παρέπλευσε· μακροτάτω δὲ τῶν ἐκ-
 πεμφθέντων προὐχώρησεν Ἰέρων ὁ Σολεὺς ὁ κυβερνήτης,
 λαβὼν καὶ οὗτος παρ' Ἀλεξάνδρου τριακόντορον. ἦν μὲν 8
 γὰρ αὐτῷ προστεταγμένον περιπλεῦσαι τὴν χειρρόνησον τὴν
 Ἀράβων πᾶσαν ἔσπε ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν πρὸς Αἰγύπτῳ τὸν
 Ἀράβιον τὸν καθ' Ἡρώων πόλιν· οὐ μὴν ἐτόλμησέ γε τὸ
 πρόσω ἐλθεῖν, καίτοι ἐπὶ πολὺ παραπλεύσας τὴν Ἀράβων
 γῆν· ἀλλ' ἀναστρέψας γὰρ παρ' Ἀλέξανδρον ἐξήγγειλε τὸ
 μέγεθός τε τῆς χειρρόνησου θαυμαστόν τι εἶναι καὶ ὅσον οὐ
 πολὺ ἀποδέον τῆς Ἰνδῶν γῆς, ἄκραν τε ἀνέχειν ἐπὶ πολὺ
 τῆς μεγάλης θαλάσσης· ἦν δὴ καὶ τοὺς ξὺν Νέαρχῳ ἀπὸ 9
 τῆς Ἰνδικῆς πλέοντας, πρὶν ἐπικάμψαι ἐς τὸν κόλπον τὸν
 Περσικόν, οὐ πόρρω ἀνατείνουσιν ἰδεῖν τε καὶ παρ' ὀλίγον
 ἐλθεῖν διαβαλεῖν ἐς αὐτήν, καὶ Ὀνησικρίτῳ τῷ κυβερνήτῃ
 ταύτῃ δοκοῦν· ἀλλὰ Νέαρχος λέγει ὅτι αὐτὸς διεκώλυσεν,
 ὥς ἐκπεριπλεύσας τὸν κόλπον τὸν Περσικόν ἔχοι ἀπαγγεῖλαι
 Ἀλεξάνδρῳ ἔφ' οἷς τισι πρὸς αὐτοῦ ἐστάλη· οὐ γὰρ ἐπὶ 10
 τῷ πλεῦσαι τὴν μεγάλην θάλασσαν ἐστάλθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ
 καταμαθεῖν τὴν χώραν τὴν προσεχῇ τῇ θαλάσσῃ καὶ τοὺς
 κατοικοῦντας αὐτὴν ἀνθρώπους, ὅρους τε ἐν αὐτῇ καὶ
 ὕδατα καὶ τὰ νόμια τῶν ἀνδρῶν καὶ εἴ τις ἀγαθὴ καρπὸς
 ἐκφέρειν ἢ εἴ τις κακὴ· καὶ οὖν καὶ τοῦτο αἴτιον γενέσθαι
 ἀποσωθῆναι Ἀλεξάνδρῳ τὸν στρατόν· οὐ γὰρ ἂν σωθῆναι
 πλεύσαντας ὑπὲρ τῆς Ἀραβίας τὰ ἔρημα, ἐφ' ὅτῳ καὶ ὁ
 Ἰέρων ἐπιστρέφει ὁπίσω λέγεται.

aufbewahrt hat. — μακροτάτω. Dieser (ausser bei Herodot.) nur bei Späteren vorkommende Superlativ steht bei Arrian auch III 28, 7.

8. καθ' Ἡρώων πόλιν. Heroopolis, Stadt an der westlichsten Spitze des arabischen Meerbusens, Ruinen bei Abu Keischeib. — καίτοι mit Particip. S. z. c. 16, 3. — ὅσον οὐ tantum non = fast. S. z. V 12, 3. — ἄκρα an Arabiens Ostküste Oman, der Küste der Μακαί (Strab. p. 765), daher Indic. 43, 9 Μάκιστα genannt, j. Ras Mussendom an der schmalsten Stelle des persischen Meerbusens. — ἐπὶ πόλιν τῆς „über eine weite Strecke des Meeres hin“. ἐπὶ πόλιν in räumlicher Bedeutung auch V 23, 3. VI 5, 2. unt. c. 21, 3.

9. παρ' ὀλίγον ἐλθεῖν (oder ἦκειν) mit nachfolgendem Infinitiv (= praene) auch I 9, 3 παρ' ὀλίγον ἦλθον ἀφανίσαι τὴν πόλιν. — ταύτῃ dahin. Vgl. Xen. Anab. II 6, 7 πολεμικός δὲ ταύτῃ ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνος ἦν und c. 22, 4 ταύτῃ ἐξηγησαμένων. — δοκοῦν erg. εἶναι. Ueber die Umschreibung des einfachen Verbuns durch das Particip und εἶναι s. z. VI 14, 2.

10. ἐφ' οἷς τισι causal wie ἐφ' ὅτῳ unten und VI 4, 3 oft. — εἴ τις einen Casus vertretend wie c. 19, 2. — ἀποσωθῆναι hängt von αἴτιον γενέσθαι ab, das bisweilen auch mit dem Genetiv des Infinitivs (τοῦ ἀποσωθῆναι) verbunden wird. — οὐ γὰρ ἂν σωθῆναι mit Arrians

- 21 Ἐν ᾧ δὲ αὐτῷ ἐναυπηγοῦντο μὲν αἱ τριήρεις, ὁ λιμὴν δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ὠρύσσετο, ἐκπλεῖ ἐκ Βαβυλῶνος κατὰ τὸν Εὐφράτην ὡς ἐπὶ τὸν Παλλακόπαν καλούμενον ποταμόν. ἀπέχει δὲ οὗτος τῆς Βαβυλῶνος σταδίους ὅσον ὀκτακοσίους, καὶ ἔστι διώρουξ αὕτη ὁ Παλλακόπας ἐκ τοῦ Εὐφράτου,
- 2 οὐχὶ δὲ ἐκ πηγῶν τις ἀνίσχων ποταμός. ὁ γὰρ Εὐφράτης ποταμός ῥέων ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὀρεῶν χειμῶνος μὲν ὥρα προχωρεῖ κατὰ τὰς ὄχθας, οἷα δὲ οὐ πολλοῦ ὄντος αὐτῷ τοῦ ὕδατος· ἥρος δὲ ὑποφαίνοντος καὶ πολὺ δὴ μάλιστα ὑπὸ τροπᾶς ἄστυνας τοῦ θέρους ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει μέγας τε ἐπέρχεται καὶ ὑπερβάλλει ὑπὲρ τὰς ὄχθας ἐς τὴν γῆν
- 3 τὴν Ἀσσυρίαν. τηρικαῦτα γὰρ αἱ χιόνες αἱ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἀρμενίοις κατατηκόμεναι αὐξοῦσιν αὐτῷ τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα, ὅτι δὲ ἐπιπολῆς ἔστιν αὐτῷ καὶ ὑψηλὸς ὁ ῥοῦς ὑπερβάλλει ἐς τὴν χώραν, εἰ μὴ τις ἀναστομώσας αὐτὸν κατὰ τὸν Παλλακόπαν ἐς τὰ ἔλη τε ἐκτρέψει καὶ τὰς λίμνας, αἱ δὲ ἀρχόμεναι ἀπὸ ταύτης τῆς διώρουχος ἔστε ἐπὶ τὴν ξυνεχῆ τῇ Ἀράβων γῇ καὶ ἔνθεν μὲν ἐς τέναρος ἐπὶ πολὺ, ἐκ δὲ τοῦ ἐς θάλασσαν κατὰ πολλὰ τε καὶ ἀφανῆ στόματα
- 4 ἐκδίδωσι. τετηκνίας δὲ τῆς χιόνος ἀμφὶ Πλειάδων μάλιστα

eigener Ansicht übereinstimmend (Ind. 32, 7 μοι δοκέει περιφανέως σώσαι τὴν στρατιὴν τῇδε τῇ βουλῇ Νέαρχος· τὴν γὰρ δὴ ἀκρὴν ἐκείνην καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ χώραν ἐρημὴν τε εἶναι λόγος κατέχει καὶ ὕδατος ἀπορίῃ ἔχουσαι).

Cap. 21.

Beschreibung des Euphratecanals Pallakopas.

1. ἐν ᾧ. S. z. IV 2, 5. — ὅσον. S. z. c. 20, 6. — αὕτη ist als Subject im Genus dem Praedicat (διώρουξ) assimiliert (s. z. c. 11, 4), ὁ Παλλακόπας steht appositiv zu αὕτη. Der auf der Westseite dem Euphrat zugeleitete Canal Pallakopas ist heute ganz verschwunden.

2. ἥρος ὑποφαίνοντος. S. z. IV 18, 4. — ὑπό c. accus. dient wie das lat. sub zur Angabe einer ungefähren Zeitbestimmung. Häufig so ὑπὸ νύκτα sub noctem. Vgl.

VI 21, 4 ὑπὸ τὴν ἥω. — Zur Sache vgl. V 9, 4 (κατὰ τροπᾶς). — ἄστυνας. Wie im lat. quicunque so kann im Griechischen ὅστις (öfter auch mit angehängtem ον = ὁστις οὖν) den Begriff des Ungefährten, Annähernden oder der Unbestimmtheit ausdrücken. ὑπὸ τροπᾶς ἄστυνας „etwa um die Zeit der Sommersonnenwende“. Vgl. c. 23, 3 (ἦντινα μείονα).

3. αὐξοῦσιν ἐπὶ μέγα. S. z. IV 1, 3. — ἐπιπολῆς = ἰσοχείλης (c. 7, 5). — ὑψηλὸς ὁ ῥοῦς = μετέωρος ῥεῖ (c. 7, 5). — γῆν. Hinter diesem Wort muss ein Begriff wie τείνονσι oder παρήκονσι ausgefallen sein. — ἐπὶ πολὺ. S. z. c. 20, 8. — ἐκ δὲ τοῦ. Bei dem substantivierten ὁ μὲν und ὁ δέ, wenn sie von einer Praeposition regiert werden, stehen μὲν und δέ regelmässig gleich nach der Praeposition (Xen. Memor. III 1, 8 ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ αὐ τῶν ὠδῶνται).

4. Πλειάδων. S. z. VI 21, 2.

δύσιν ὀλίγος τε ὁ Εὐφράτης ῥέει καὶ οὐδὲν μείον τὸ πολὺ αὐτοῦ κατὰ τὸν Παλλακόπαν ἐκδιδοῖ ἐς τὰς λίμνας. εἰ δὴ τις μὴ ἀποφράξειε τὸν Παλλακόπαν αὖτις, ὥς κατὰ τὰς ὄχθας ἐκτραπὲν φέρεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τὸν πόρον, ἐκένωσεν ἂν τὸν Εὐφράτην ἐς αὐτόν, ὥς μὴδ' ἐπάρδεσθαι ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ἀσσυρίαν γῆν. ἀλλ' ἀπεφράσσοντο γὰρ αἱ ἐς 5 τὸν Παλλακόπαν τοῦ Εὐφράτου ἐκβολαὶ πρὸς τοῦ σατράπου τῆς Βαβυλωνίας πολλὰ πόνω, καίπερ οὐ χαλεπῶς ἀναστομούμεναι, ὅτι ἰλυώδης τε ἡ ταύτη γῆ καὶ πηλὸς ἡ πολλὴ αὐτῆς, οἷα δεχομένη τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ μὴ εὐμαρῇ τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ παρέχειν· ἀλλὰ καὶ ἐς τρίτον μῆνα Ἀσσυρίων ἄνδρες ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἐν τῷδε τῷ πόνῳ ξυνείχοντο.

Ταῦτα ἀπαγγελθέντα ἐπήγαγεν Ἀλέξανδρον ὠφελῆσαι τι 6 τὴν χώραν τὴν Ἀσσυρίαν. ἔνθεν μὲν δὴ ἐς τὸν Παλλακόπαν ἐτρέπετο τοῦ Εὐφράτου ὁ ῥοῦς, ταύτῃ δὲ ἔγνω βεβαίως ἀποκλείσαι τὴν ἐκβολήν· προελθόντι δὲ ὅσον σταδίους τριάκοντα ὑπόπετρος ἡ γῆ ἐφαίνετο, οἷα διακοπεῖσα, εἰ ξυν-αφῆς γένοιτο τῇ πάλαι διώρυγι τῇ κατὰ τὸν Παλλακόπαν, οὐτ' ἂν διαχεῖσθαι παρέχειν τὸ ὕδωρ ὑπὸ στερορότητος τῆς γῆς, τὴν τε ἀποστροφὴν αὐτοῦ τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ μὴ χαλεπῶς γίγνεσθαι. τούτων ἕνεκα ἐπὶ τε τὸν Παλλακόπαν 7 ἐπλευσε καὶ κατ' αὐτὸν καταπλεῖ ἐς τὰς λίμνας ὥς ἐπὶ τὴν

— οὐδὲν μείον *nihilominus* (= gleichwohl). Vgl. c. 25, 5. — κατὰ τὰς ὄχθας ἐκτρ. in die Ufer (des Euphrat) zurückgedrängt. — ἐκένωσεν ἂν. Vgl. c. 22, 3 (ἐβρέχετο ἂν). Der Indicativ der historischen Zeitformen (namentlich des Aorists) mit ἂν wird auch gebraucht, um auszudrücken, dass eine Handlung in der Vergangenheit unter gewissen Umständen und Verhältnissen geschah. Während wir im Deutschen in diesem Falle das Satzverhältnis als Möglichkeit auffassen und demgemäß gewöhnlich das Hilfsverb können gebrauchen, fasst der Grieche das Satzverhältnis als Factum auf und ἂν deutet nur an, dass etwas nicht schlechtweg, sondern unter gewissen Umständen geschah (die an unserer Stelle durch den Opta-

tiv: εἰ δὴ τις μὴ ἀποφράξειε angegeben sind).

5. ἀπεφράσσοντο näml. τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ (§ 6). Man beachte die Bedeutung des Imperfects. — οἷα μὴ παρέχειν. Ueber οἷος mit Infin. s. z. IV 3, 2. — ξυνείχοντο. Aehnlich Thuk. III 98 πόνῳ ξυνεχόμενοι.

6. ἔνθεν μὲν — ταύτῃ δέ. Ueber die Responsion s. z. VI 19, 2. — ἀποκλείσαι und zwar für immer. — ὅσον. S. z. c. 20, 6. — εἰ ξυν-αφῆς näml. ἡ γῆ διακοπεῖσα (= ἡ διωρυξ). — ἂν gehört zu παρέχειν, von dem διαχεῖσθαι (= durchsickern) wie γίγνεσθαι abhängt. — Ueber οὕτε — τέ s. IV 5, 6. — τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ zur Zeit des Untergangs der Pleiaden (§ 4), wo der Euphrat einen niederen Wasserstand hat und für sich (ohne den Zufluss des Pal-

Ἀράβων γῆν. ἐνθα χωρὸν τινα ἐν καλῷ ἰδὼν πόλιν ἐξοικοδόμησέ τε καὶ ἐτείχισε, καὶ ἐν ταύτῃ κατέκτισε τῶν Ἑλλήνων τινὰς τῶν μισθοφόρων, ὅσοι τε ἐκόντες καὶ ὅσοι ὑπὸ γῆρας ἢ κατὰ πῆρωσιν ἀπόλεμοι ἦσαν.

- 22 Αὐτὸς δὲ ὡς ἐξελέγξας δὴ τῶν Χαλδαίων τὴν μαντείαν, ὅτι οὐδὲν πεπόνθοι ἐν Βαβυλῶνι ἄχαρι, καθάπερ ἐκείνοι ἐμαντεύσαντο, ἀλλ' ἐφθῆ γὰρ ἐλάσας ἔξω Βαβυλῶνος πρὶν τι παθεῖν, ἀνέπλει αὐτὸς κατὰ τὰ ἔλη θαρρῶν, ἐν ἀριστερεῇ ἔχων τὴν Βαβυλῶνα· ἵνα δὴ καὶ ἐπλανήθη αὐτῷ μέρος τοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὰ στενὰ ἀπορία ἡγεμόνος, πρὶν γε δὴ αὐτὸς πέμψας τὸν ἡγησόμενον ἐπανήγαγεν αὐτοὺς ἐς τὸν πόρον. λόγος δὲ λέγεται τοιόσδε. τῶν βασιλέων τῶν Ἀσσυρίων τοὺς τάφους ἐν ταῖς λίμναις τε εἶναι τοὺς πολλοὺς καὶ ἐν τοῖς ἔλεσι δεδομημένους. ὡς δὲ ἔπλει Ἀλέξανδρος κατὰ τὰ ἔλη, κυβερνᾷν γὰρ αὐτὸν λόγος τὴν τριήρη, πνεύματος μεγάλου ἐμπεσόντος αὐτῷ ἐς τὴν καυσίαν καὶ τὸ διάδημα αὐτῇ συνεχόμενον, τὴν μὲν δὴ οἷα βαρυτέραν πεσεῖν ἐς τὸ ὕδωρ, τὸ διάδημα δὲ ἀπενεχθὲν πρὸς τῆς πνοῆς σχεθῆναι ἐν καλᾷ τὸν κάλαμον δὲ τῶν ἐπιπεφυκόντων εἶναι 3 τάφῳ τινὶ τῶν πάλαι βασιλέων. τοῦτό τε οὖν αὐτὸ πρὸ τῶν μελλόντων σημεῖναι καὶ ὅτι τῶν τις ναυτῶν ἐκνηξάμενος

lakopas) zur Bewässerung des Landes nicht ausreicht.

7. ἐν καλῷ. S. z. IV 1, 3.

Cap. 22.

Die Assyrischen Königsgräber in den Sümpfen. Ein Alexanders nahe bevorstehenden Tod anzeigendes Omen.

1. ἐξελέγξας τὴν μαντείαν scil. ψευδῇ οὖσαν. Zur Bedeutung von ἐξελέγγειν vgl. V 4, 4. — ἀλλ' ἐφθῆ — παθεῖν eingeschoben, erläuternde Bemerkung des Schriftstellers. Vgl. c. 29, 2. — τὸν ἡγησόμενον. S. z. VI 25, 1 (ὁ ἐξελέγγειν).

2. δεδομημένους von δομέω (=δέμω) findet sich nur bei Späteren; auch die bessere Form δεδομένους ist unnatürlich. — κυβερνᾷν γὰρ. Der das Folgende begründende und erläuternde Satz ist hier dem zu begründenden vorangegangen, eine

Satzordnung, die namentlich bei Homer und Herodot häufig ist (γὰρ im vorgeschobenen Satze). Vgl. IV 4, 9. — καυσία, eine makedonische Kopfbedeckung, dem hellenischen πέτασος ähnlich, d. i. ein flacher runder Hut mit breiter Krempe zum Schutz gegen die Sonnenhitze (καύσις); bei den makedonischen Königen war er mit einer oder zwei weissen Binden (διάδημα) umwunden. — οἷα βαρυτέραν, οὖσαν. Ueber οἷα s. z. IV 3, 1. — σχεθῆναι ein unnatürlicher Aorist. Vgl. V 2, 7. — ἐπιπεφυκόντων, καλᾶμων.

3. σημεῖναι πρὸ τῶν μελλόντων „habe ein Vorzeichen (= πρὸ) dessen gegeben, was kommen sollte“. Wie hier c. 24, 1. Vgl. Xen. Hell. V 4, 17 ἀπὸντι γὰρ μὴν ἄνεμος αὐτῷ ἐξάισιός ἐπεγένετο, ὃν καὶ οἰωνίζοντο τινες σημαίνειν πρὸ τῶν μελλόντων. Vgl. unt. § 5. — τῶν τις. Ueber die Stellung von

ὥς ἐπὶ τὸ διάδημα ἀφελῶν τοῦ καλάμου αὐτὸ μετὰ χειρας μὲν οὐκ ἤνεγκεν, ὅτι νηχομένου ἂν αὐτοῦ ἐβρέχετο, περιθίεις δὲ τῇ κεφαλῇ τῇ αὐτοῦ οὕτω διήνεγκε. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ 4 τῶν ἀναγραφάντων τὰ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν ὅτι τάλαντον μὲν ἐδώρησατο αὐτῷ Ἀλέξανδρος τῆς προθυμίας εἵνεκα, ἀποτεμεῖν δὲ ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν, τῶν μάντεων ταύτῃ ἐξηγησαμένων, μὴ περιδεῖν σῶαν ἐκείνην τὴν κεφαλὴν ἣτις τὸ διάδημα ἐφόρησε τὸ βασιλείον. Ἀριστόβουλος δὲ τάλαντον μὲν ὅτι ἔλαβεν λέγει αὐτόν, ἀλλὰ πληγὰς λαβεῖν τῆς περιθέσεως ἔνεκα τοῦ διαδήματος. Ἀριστόβουλος μὲν δὴ τῶν 5 τινὰ Φοινίκων τῶν ναυτῶν λέγει ὅτι τὸ διάδημα τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐκόμισεν· εἰσὶ δὲ οἱ Σέλευκον λέγουσι. καὶ τοῦτο τῷ τε Ἀλεξάνδρῳ σημῆναι τὴν τελευτὴν καὶ τῷ Σελεύκῳ τὴν βασιλείαν τὴν μεγάλην. Σέλευκον γὰρ μέγιστον τῶν μετὰ Ἀλεξάνδρου διαδεξαμένων τὴν ἀρχὴν βασιλεῖα γενέσθαι τὴν τε γνῶμην βασιλικώτατον καὶ πλείστης γῆς ἐπάρξαι μετὰ γε αὐτόν Ἀλέξανδρον οὗ μοι δοκεῖ ἵεναι ἐς ἀμφίλογον.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Βαβυλῶνα καταλαμβάνει Πεννέσταν 23 ἥκοντα ἐκ Περσῶν, ἄγοντα στρατιὰν Περσῶν ἐς δισφυρίους· ἦγε δὲ καὶ Κοσσαίων καὶ Ταπούρων οὐκ ὀλίγους, ὅτι καὶ ταῦτα τὰ ἔθνη τῶν προσχώρων τῇ Περσίδι μαχιμώτατα εἶναι ἐξηγγέλλετο. ἦκε δὲ αὐτῷ καὶ Φιλόξενος στρατιὰν ἄγων ἀπὸ Καρίας καὶ Μένανδρος ἐκ Λυδίας ἄλλους καὶ Μενίδας τοὺς ἱππέας ἄγων τοὺς αὐτῷ ξυνταχθέντας. καὶ 2 πρεσβεῖαι δὲ ἐν τούτῳ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἦκον, καὶ τούτων οἱ πρέσβεις αὐτοὶ τε ἐστεφανωμένοι Ἀλεξάνδρῳ προσῆλθον

τὶς s. z. VI 9, 3. — ἄν gehört zu ἐβρέχετο. S. z. c. 21, 4.

4. τάλαντον μὲν. „Die Wortstellung hebt die Uebereinstimmung des Aristobulus nur in dem einen Theile der Ueberlieferung, die Abweichung im anderen hervor.“ Sintenis. — ταύτῃ. S. z. c. 20, 9. — ἐξηγησαμένων. ἐξηγεῖσθαι ist der eigentliche Ausdruck vom Auslegen eines Orakels oder Götterzeichens. Vgl. I 18, 9 τὸ δὲ θεῖον ἄλλος ἄλλῃ ἐξηγεῖτο. — περιδεῖν. S. z. c. 14, 4. — λέγει. Krüger vermutet, dass hinter λέγει in Folge des Homoeoteleuton ausgefallen sei: ἀπομνησθῆναι δὲ τὴν κεφαλὴν οὗ λέγει (αὐτόν, ἀλλ').

5. τῶν τινὰ s. o. z. § 3. — βασιλικώτατον. Xen. Anab. I 9, 9 βασιλικώτατος καὶ ἀρχεῖν ἀξιώτατος. — ἵεναι ἐς ἀμφίλογον. Vgl. ἐς ἀπυστίαν ἵεναι V 6, 6. — Ueber Seleukos s. z. V 13, 1.

Cap. 23.

1. Πεννέστας. VI 30, 2. VII 6, 3. — καὶ ταῦτα wie die Perser. — Μένανδρος III 6, 8. — ξυνταχθέντας (ipsi) adiunctos, additos. Vgl. IV 24, 10 ξυντάξας αὐτῷ τὴν Ἀττάλον τάξιν. — Menidas hatte die auf Alexanders Befehl in Makedonien neu ausgehobene Reiterei von dort herbeigeführt (IV 18, 3).

- καὶ ἐστεφάνουν αὐτὸν στεφάνοις χρυσοῖς, ὡς θεωροὶ δῆθεν ἐς τιμὴν θεοῦ ἀφιγμένοι. τῷ δὲ οὐ πόρρω ἢ τελευτῇ ἦν.
3. Ἐνθα δὴ τοὺς τε Πέρσας ἐπαίνεσας τῆς προθυμίας, ὅτι πάντα Πενκέστα ἐπέδοντο, καὶ αὐτὸν Πενκέσταν τῆς ἐν κόσμῳ αὐτῶν ἐξηγήσεως, κατέλεγεν αὐτοὺς ἐς τὰς Μακεδονικὰς τάξεις, δεκαδάρχην μὲν τῆς δεκάδος ἡγεῖσθαι Μακεδόνα καὶ ἐπὶ τούτῳ διμοιρίτην Μακεδόνα καὶ δεκαστάτηρον, οὕτως ὀνομαζόμενον ἀπὸ τῆς μισθοφορᾶς, ἥντινα μείονα μὲν τοῦ διμοιρίτου, πλείονα δὲ τῶν οὐκ ἐν τιμῇ στρατευομένων ἔφερεν· ἐπὶ τούτοις δὲ δώδεκα Πέρσας καὶ τελευταῖον τῆς δεκάδος Μακεδόνα, δεκαστάτηρον καὶ τοῦτον, ὥστε ἐν τῇ δεκάδι τέσσαρας μὲν εἶναι Μακεδόνας, τοὺς μὲν τρεῖς τῇ μισθοφορᾷ προὔχοντας, τὸν δὲ τῇ ἀρχῇ τῆς δεκάδος, δώδεκα δὲ Πέρσας, τοὺς μὲν Μακεδόνας τὴν πᾶ-

2. ὡς δῆθεν. S. z. IV 18, 4. — ἄρα (= wider Erwarten), die Enttäuschung von einer früheren Meinung einführend contrastiert mit ὡς θεωροὶ δῆθεν ἐς τιμὴν θεοῦ ἀφιγμένοι. In ähnlichem Sinne steht ἄρα c. 26, 3.

3. τῆς ἐν κόσμῳ αὐτῶν ἐξηγήσεως wegen seiner besonnenen Leitung. — δεκάς bezeichnet hier ohne Rücksicht auf die eigentliche Bedeutung eine Rotte von 16 Mann (§ 4), die fortan aus 4 Makedonern und 12 persischen Kriegern gebildet wurde, so dass die drei ersten Glieder der Phalanx aus makedonischen Schwerbewaffneten, die 12 folgenden mittleren aus leichtbewaffneten Persern, das letzte Glied aber wieder aus Makedonern bestand. Vermutlich verfolgte Alexander bei dieser militärischen Neuerung den Zweck, dass er, ohne der Phalanx ihre Massenwirkung und Stosskraft zu rauben, einerseits dieser neuen Waffengattung die Möglichkeit zu gewähren dachte, ohne Deckung durch besondere Corps leichter Truppen selbständig zu operieren, anderseits den Versuch machen wollte, dieselbe Waffengattung zugleich zum Handgemenge wie zum Gefecht mit der Schusswaffe zu befähigen. — ἐπὶ τούτῳ nächst diesem. — διμοιρίτην. S. z. VI 9, 3. — δεκαστάτηρον. Sind

hier, wie anzunehmen, attische Silber-Statern (od. Tetradrachmen) gemeint, so erhielt der Dekastater monatlich etwas über 10 Thlr. (1 στατήρ oder τετραδράχμων = 3,2 Mark). In dem aus Makedonern und Persern gemischten Corps erhielten von den 3 Makedonern der Rotte ausser dem Rottmeister 2 je 10 Stateren monatlichen Soldes, der dritte doppelten Sold und dieser letztere war nach unserer Stelle höher als 10 Stateren. Den Doppelsöldner kann man hienach auf 12 Stateren (gegen 12 Thlr.), den gemeinen Soldaten (= τὸν οὐκ ἐν τιμῇ στρατευόμενον) auf 6 Stateren monatlich ansetzen; zwischen beiden steht der δεκαστάτηρος. Vermutlich ist in diesem hohen Sold die Verpflegung mit einbegriffen gewesen.

4. τελευταῖον — Μακεδόνα. Warum, lehrt Tact. 12, 11 τοὺς οὐραγούς οὐ κατ' ἀκλὴν ὡς κατὰ σύνεσιν καὶ ἐμπειρίαν τῶν πολέμων ἐπιλέκτους χεῖρ εἶναι, ὡς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ στοιχεῖν τὰ ζῷα καὶ τοῖς ἐθελοναοῦσι μὴ ἐπιέναι ἀποδιδράσκειν ἔξω τῆς τάξεως· ὅπου τε συνασπισμοῦ δεήσειεν, οὗτος ἔστιν ὁ μάλιστα ἐς πρηνότητα τοὺς πρὸ ἑαυτοῦ τεταγμένους ἐννείων, ὃς τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῷ συντάγματι τούτῳ παρέχεται. — τοὺς

τριον ὅπλισιν ὀπλισμένους, τοὺς δὲ Πέρσας τοὺς μὲν τοξό-
τας, τοὺς δὲ καὶ μεσάρκνλα ἔχοντας.

Ἐν τούτῳ δὲ πολλάκις μὲν τοῦ ναυτικοῦ ἀνεπειράτο, 5
πολλαὶ δὲ ἐριδες αὐτῷ τῶν τριηρῶν καὶ ὅσαι τετρήρεις κατὰ
τὸν ποταμὸν ἐρίγνοντο, καὶ ἄρῶνες τῶν τε ἐρετῶν καὶ τῶν
κυβερνητῶν καὶ στέφανοι τῶν νικῶντων.

Ἦκον δὲ καὶ παρὰ Ἀμμωνος οἱ θεωροὶ οὕστινας ἐστάλ- 6
κει ἐρησομένους ὅπως θέμις αὐτῷ τιμᾶν Ἑφαιστίωνα· οἱ
δὲ ὥς ἦρῳι ἔφησαν ὅτι θύειν θέμις ὁ Ἀμμων λέγει. ὁ δὲ
ἔχαιρέ τε τῇ μαντεία καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ὥς ἦρῳα ἐρέραιρε.
καὶ Κλεομένει, ἀνδρὶ κακῷ καὶ πολλὰ ἀδικήματα ἀδικήσαντι
ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπιστέλλει ἐπιστολήν· καὶ ταύτην τῆς μὲν ἐς
Ἑφαιστίωνα καὶ ἀποθανόντα φιλίας ἔνεκα καὶ μνήμης οὐ
μέμφομαι ἔγωγε· ἄλλων δὲ πολλῶν ἔνεκα μέμφομαι. ἐκέλενε 7
γὰρ ἡ ἐπιστολή κατασκευασθῆναι Ἑφαιστίονι ἡρῶν ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ τῇ Αἰγυπτίᾳ, ἐν τε τῇ πόλει αὐτῇ καὶ ἐν τῇ νήσῳ
τῇ Φάρῳ, ἵνα ὁ πύργος ἐστὶν ὁ ἐν τῇ νήσῳ, μεγέθει τε
μέγιστον καὶ πολυτελείᾳ ἐκπρεπέστατον· καὶ ὅπως ἐπικρα-
τήσῃ καλεῖσθαι ἀπὸ Ἑφαιστίωνος, καὶ τοῖς συμβολαίοις καθ’

τρεις die (genannten) drei. — μεσ-
άρκνλα. S. z. c. 6, 5.

5. ἀνεπειράτο. ἀναπειράσθαι eig.
wiederholt versuchen, häufig von
militärischen Uebungen (hier von
Seemanövern). Vgl. Herod. VI 12.
Thuk. VII 7 (τὸ ναυτικὸν ἐπλήρου
καὶ ἀνεπειρῶντο).

6. ὥς ἦρῳι in Uebereinstimmung
mit c. 14, 7. — Κλεομένει. Ver-
mutlich der oben (III 5, 4) erwähnte.
Nach der Eroberung Aegyptens hatte
ihm Alexander die Erhebung der
Abgaben aufgetragen, wobei er sich
zur Befriedigung seiner unersätt-
lichen Habsucht schlimme Erpres-
sungen hatte zu Schulden kommen
lassen (Aristot. οἰκον. III. Demosth.
56, 7). Wiewol dies Alexander nicht
unbekannt war, zog er ihn doch
nicht zur Strafe, wie Droysen
(p. 581) meint, deshalb, weil Kleo-
menes als Eingeborener — er war
aus Naukratis (III 5, 4) — die Ver-
hältnisse der so wichtigen aegypti-
schen Satrapie genau kannte, ein
gewandter Finanzmann und höchst
brauchbarer Verwaltungsbeamter

war, der, von königlicher Ungnade
betroffen, sich mit seinen Schätzen
(wie Harpalus) den Händen Alex-
anders hätte entziehen können.
Späterhin liess ihn Ptolemaeus,
nachdem er die Statthalterschaft
Aegyptens übernommen hatte, hin-
richten.

7. ἐκέλενε ist für ἔλεγε geschrie-
ben, das sich mit dem passiven In-
finitiv nicht vereinigen lässt. Zu
ἐκέλενε vgl. VI 1, 6. 15, 2. VII 4,
8. — ἐν τῇ νήσῳ welche Alexander
durch einen 7 Stadien langen Damm
mit dem Festlande und dem Hafen
Alexandria's hatte verbinden lassen
(Strab. p. 791); auf ihr stand der
berühmte Leuchtturm (πύργος). Caes.
b. c. III 112 *Pharus est in insula
turris magna altitudine, mirificis
operibus exstructa, quae nomen ab
insula accepit*. Die Insel ist schon
Homer bekannt (Odys. δ, 355). —
μεγέθει μέγιστον. S. z. V 19, 5. —
καὶ ὅπως abhängig von ἐκέλενε,
bei dem ein ἐπιμελεσθῆναι vor-
schwebt. — ἐπικρατῆσαι τὸ καλεῖ-
σθαι ἀπὸ. Alexander gebot dafür

- ὅσα οἱ ἔμποροι ἀλλήλοις ξυμβάλλουσιν ἐγγράφεσθαι τὸ ὄνομα
 8 Ἡφαιστίωνος. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἔχω μέμψασθαι, πλὴν γε
 δὴ ὅτι οὐκ ἐπὶ μεγάλοις μεγάλως διεσπουδάζετο. ἐκεῖνα δὲ
 καὶ πάνν μέφομαι. ἦν γὰρ καταλάβω ἐγώ, ἔλεγε τὰ γράμ-
 ματα, τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καλῶς κατεσκευασμένα καὶ
 τὰ ἡρώα τὰ Ἡφαιστίωνος, εἴ τε τι πρότερον ἡμάρτηκας,
 ἀφήσω σε τούτων, καὶ τὸ λοιπόν, ὀπηλίκον ἂν ἀμάρτης,
 οὐδὲν πείσῃ ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι. τοῦτο ἀνδρὶ ἄρχοντι πολλῆς
 μὲν χάρας, πολλῶν δὲ ἀνθρώπων ἐκ βασιλέως μεγάλου ἐπ-
 εσταλμένον, ἄλλως τε καὶ κακῷ ἀνδρί, οὐκ ἔχω ἐπαινέσαι.
 24 Ἀλλὰ γὰρ αὐτῷ ἤδη Ἀλεξάνδρῳ ἐγγὺς ἦν τὸ τέλος.
 καὶ τι καὶ τοιόνδε πρὸ τῶν μελλόντων σημῆναι λέγει Ἀριστό-
 βουλος· καταλοχίζειν μὲν αὐτὸν τὴν στρατιὰν τὴν ξὺν
 Πενκέστα τε ἐκ Περσῶν καὶ ἀπὸ θαλάσσης ξὺν Φιλοξένῳ
 καὶ Μενάνδρῳ ἦκουσαν ἐς τὰς Μακεδονικὰς τάξεις· διψή-
 σαντα δὲ ἀποχωρῆσαι ἐκ τῆς ἔδρας καταλιπόντα ἔρημον τὸν
 2 θρόνον τὸν βασιλείον. εἶναι δὲ κλίνας ἐκατέρωθεν τοῦ
 θρόνου ἀργυρόποδας, ἐφ' ὧν οἱ ἄμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
 ἐκάθηντο. τῶν τινα οὖν ἡμελημένων ἀνθρώπων, οἱ δὲ καὶ
 τῶν ἐν φυλακῇ ἀδέσμων ὄντα λέγουσιν, ἔρημον ἰδόντα τὸν
 θρόνον καὶ τὰς κλίνας, περὶ τῷ θρόνῳ δὲ ἐστηκότας τοὺς
 εὐνούχους, καὶ γὰρ καὶ οἱ ἑταῖροι ξυνανέστησαν τῷ βασιλεῖ

Sorge zu tragen, dass das Benennen (der Heiligtümer, Altäre, Feste, Opfer) nach Hephästion vorherrschend wäre d. h. in Gebrauch käme (Luc. de cal. non tem. cred. 17 εὐθὺς οὖν νεὸς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις καὶ τεμένη καθιδρύετο καὶ βωμοὶ καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τῷ καινῷ θεῷ ἐπετελοῦντο). Zum Gebrauch von ἐπικρατεῖν (= *invale-scere*) vgl. Polyb. II 38 ἐπεκράτησε τὸ τῶν Ἀχαιῶν ὄνομα κατὰ πάντων τῶν Πελοποννησίων. — ξυμβάλλειν τινὶ (= *contrahere rem cum aliquo*) ein Geschäft mit jemandem in rechtsgültiger Weise abschliessen. Die συμβόλαια (= Rechtsinstrumente), Urkunden, Testamente, Contracte u. s. w. sollten zu ihrer grösseren (gleichsam heiligen) Beglaubigung im Namen des Hephæstion ausgestellt werden. (Vgl. Luc. a. angef. Orte ὁ μέγιστος ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡφαιστίων.)

8. πλὴν γε δὴ. S. z. V 1, 2. — οὐκ ἐπὶ μεγάλοις, ἀλλ' ἐπὶ μικροῖς. — ἔλεγε besagte. — ἀφήσω σε τούτων. I 17, 2 Ζελεῖτας ἀφήκε τῆς αἰτίας. — τούτων bezieht sich auf εἴ τι, das die Stelle eines Casus vertritt (s. z. c. 19, 2).

Cap. 24.

Ein weiteres Omen, das auf den baldigen Tod des Alexander ge-
 deutet wird.

1. τὸ τέλος (τοῦ βίου) ist in dieser Bedeutung mehr dichterisch; üblicher ἡ τελευτὴ τοῦ βίου. — σημῆναι. S. z. c. 22, 3. — Πενκέστα. S. c. 23, 1.

2. τῶν τινα. Ueber die Stellung von τις s. z. VI 9, 3. — ἡμελημένων „*ignobilium*“. Vgl. I 22, 7 καὶ ἄλλοι τῶν οὐκ ἡμελημένων (= *haud ignobilium*) Μακεδόνων. Ebenso V 2, 7. — ἐν φυλακῇ ἀδέ-

ἀποχωροῦντι, διελθόντα διὰ τῶν εὐνούχων ἀναβῆναί τε ἐπὶ τὸν θρόνον καὶ καθέζεσθαι. τοὺς δὲ οὐκ ἀναστῆσαι μὲν 3 αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου κατὰ δὴ τινα νόμον Περσικόν· περιρρηξαμένους δὲ τύπτεσθαι τὰ τε στήθη καὶ τὰ πρόσωπα ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ. ταῦτα ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, κελεύσαι στρεβλωθῆναι τὸν καθίσαντα, μήποτε ἐξ ἐπιβουλῆς ξυντεταγμένον τοῦτο ἔδρασε γινῶναι ἐθέλοντα. τὸν δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐξειπεῖν ὅτι μὴ ἐπὶ νοῦν οἱ ἐλθόν οὕτω πράξαι· ἢ δὴ καὶ μᾶλλον ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ ξυμβῆναι αὐτῷ οἱ μάντις ἐξηγοῦντο.

Ἡμεῖρα τε οὐ πολλὰ ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο καὶ τεθνηκὼς 4 τοῖς θεοῖς τὰς τε νομιζομένας θυσίας ἐπὶ ξυμφοραῖς ἀγαθαῖς καὶ τινὰς καὶ ἐκ μαντείας εὐωχεῖτο ἅμα τοῖς φίλοις καὶ ἔπινε πόρῳ τῶν νυκτῶν. δοῦναι δὲ λέγεται καὶ τῇ στρατιᾷ ἱερεῖα καὶ οἶνον κατὰ λόχους καὶ ἑκατοστύας. ἀπὸ δὲ τοῦ πότου αὐτὸν μὲν ἀπαλλάττεσθαι ἐθέλειν ἐπὶ κοιτῶνα εἰσὶν οἱ ἀνέγραψαν· Μῆδιον δὲ αὐτῷ ἐντυχόντα, τῶν ἐταίρων ἐν τῷ τότε τὸν πιθανώτατον, δεηθῆναι κωμάσαι παρὰ οἱ· γενέσθαι γὰρ αὖν ἡδὺν τὸν κῶμον.

Καὶ αἱ βασιλεῖοι ἐφημερίδες ὥδε ἔχουσι· πίνειν παρὰ 25 Μῆδιῳ αὐτὸν κωμάσαντα· ἔπειτα ἐξαναστάντα καὶ λουσάμενον καθεύδειν τε καὶ αὖτις δειπνεῖν παρὰ Μῆδιῳ καὶ

σφοδρῶντα. „Adhuc δεδεμένον fuisse tradentes miraculum augent Plut. Alex. 73 et Diod. 17, 116“.

3. περιρρηξαμένους, τὴν ἐσθῆτα. — μὴ ποτε. S. z. IV 20, 2. — ὅτι μὴ = πλὴν ἢ. — ἐπὶ νοῦν ἐλθόν steht dem ἐξ ἐπιβουλῆς ξυντεταγμένον gegenüber „er habe es (nicht als etwas hinterlistig verabredetes sondern) als etwas ihm zufällig in den Sinn gekommenes und nicht anders (= οὕτω) ausgeführt“. Wie τοῦτο bei ἔδρασε den Begriff des vorausgegangenen Particips nachdrücklich hervorhebt, so geschieht dasselbe durch οὕτω bei πράξαι. — ἢ καὶ μᾶλλον. S. z. c. 13, 2. — ἐξηγοῦντο. S. z. c. 22, 4.

4. πόρῳ νυκτῶν auch c. 25, 1. νύκτας wird mit Rücksicht auf die verschiedenen Teile der Nacht wie ein Plurale tantum gebraucht (νύκτες = horae nocturnae). Vgl. I 20, 6 ἀμφὶ μέσας νύκτας und Plut. Protag.

ἔπειτα μοι λίαν πόρῳ ἐδόξε τῶν νυκτῶν εἶναι. — ἐπὶ κοιτῶνα ist mit Sintenis statt ἐπὶ κοιτῶνι geschrieben. — ἀπὸ δὲ πότου. ἀπὸ in temporaler Bedeutung (wofür häufig auch ἐκ) auch in der Verbindung ἀπὸ δειπνον (εἶναι oder γενέσθαι). Vgl. Herod. I 126. II 78. — Μῆδιον. Diod. 16, 117 παρεκλήθη πρὸς τινὰ τῶν φίλων Μῆδιον τὸν Θεσσαλὸν πρὸς κῶμον. Justin. 12, 13 recedentem iam ab convivio (Nearchi) Medius Thessalus, instaurata comissatione, et ipsum et sodales eius invitat. Vgl. Plut. Alex. 75.

Cap. 25.

Das Gelage bei Medios. Der König fieberkrank.

1. αἱ βασιλεῖοι ἐφημερίδες. Die von Eumenes aus Kardia (s. V 24, 6), dem Geheimschreiber Philipps wie Alexanders und von dem

αὐθις πίνειν πόρῳ τῶν νυκτῶν· ἀπαλλαχθέντα δὲ τοῦ
 2 πότου λούσασθαι· καὶ λουσάμενον ὀλίγον τι ἐμφαγεῖν καὶ
 κλίνης πρὸς τὰ ἱερὰ θῦσαι ὡς νόμος ἐφ' ἐκάστη ἡμέρᾳ,
 καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα κατακεῖσθαι ἐν τῷ ἀνδρῶνι ἔστε ἐπὶ
 κνέφας. ἐν τούτῳ δὲ τοῖς ἡγεμόσι παραγγέλλειν ὑπὲρ τῆς
 πορείας καὶ τοῦ πλοῦ, τοὺς μὲν ὡς περὶ ἰόντας παρασκευ-
 3 αῖζεσθαι ἐς τετάρτην ἡμέραν, τοὺς δὲ ἅμα οἱ πλείοντας ὡς
 εἰς πέμπτην πλευσόμενους. ἐκεῖθεν δὲ κατακομισθῆναι ἐπὶ
 τῆς κλίνης ὡς ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ ἐπιβάντα πλοίου δια-
 πλεῦσαι πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸν παραδείσον, καὶ αὐθις
 λουσάμενον ἀναπαύεσθαι. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν λούσασθαι
 τε αὐθις καὶ θῦσαι τὰ νομιζόμενα· καὶ εἰς τὴν καμάραν
 4 εἰσελθόντα κατακεῖσθαι διαμυθολογοῦντα πρὸς Μῆδιον· παρ-
 αγγεῖλαι δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπαντῆσαι ἑσθιν. ταῦτα
 πράξαντα δειπνῆσαι ὀλίγον· κομισθέντα δὲ αὐθις ἐς τὴν
 καμάραν πυρέσσειν ἤδη ξυνεχῶς τὴν νύκτα ὅλην· τῇ δὲ
 ὑστεραίᾳ λούσασθαι καὶ λουσάμενον θῦσαι. Νεάρχῳ δὲ καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι παραγγεῖλαι τὰ ἀμφὶ τὸν πλοῦν ὅπως
 ἔσται ἐς τρίτην ἡμέραν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λούσασθαι αὐθις
 καὶ θῦσαι τὰ τεταγμένα, καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα οὐκέτι ἐλιν-
 νύειν πυρέσσοντα. ἀλλὰ καὶ ὡς τοὺς ἡγεμόνας εἰσκαλέσαντα
 παραγγέλλειν τὰ πρὸς τὸν ἐκπλοῦν ὅπως αὐτῷ ἔσται ἔτοιμα·
 λούσασθαι τε ἐπὶ τῇ ἑσπέρᾳ, καὶ λουσάμενον ἤδη ἔχειν
 5 κακῶς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μετακομισθῆναι ἐς τὴν οἰκίαν τὴν
 πρὸς τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ θῦσαι μὲν τὰ τεταγμένα, ἔχοντα
 δὲ πονήρως ὅμως ἐσκαλέσαι τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐπικαιριω-
 τάτους καὶ ὑπὲρ τοῦ πλοῦ αὐθις παραγγέλλειν. τῇ δὲ

Historiker Diodotos aus Erythrae (Athen. X p. 434 B) geführten königlichen Tagebücher sind sowohl von Arrian als auch von Plutarch (Alex. c. 76) leider nur für die letzten Tage des Königs benutzt; möglicherweise war schon zu beider Zeit nur noch der Schluss dieser nach dem Erhaltenen zu urteilen höchst schätzbaren Aufzeichnungen vorhanden. Die Auszüge aus dem erstgenannten Werk bei Plutarch (Alex. 76. 77) sind kürzer, die bei Arrian länger, doch stimmen beider Berichte in der Hauptsache überein,

nur in Einzelheiten und im Ausdruck von einander abweichend.

2. αὐτοῦ. Plut. Alex. 76 ὀγδοῇ ἐπὶ δεκάτῃ ἐκάθενθεν ἐν τῷ λουτρῶνι διὰ τὸ πυρέξαι. — ἐπιθέντα, ἐπὶ βωμοῦ. Vgl. § 4.

3. καμάραν. Plut.: τῇ δ' ἑξῆς (am 19. Däsios) λουσάμενος εἰς τὸν θάλαμον μετήλθε καὶ διημέρευσεν πρὸς Μῆδιον κυβέων, εἴτ' ὅψε λουσάμενος καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς θεοῖς ἐπιθεῖς ἐμφαγὼν διὰ νυκτὸς ἐπύρεξε.

4. καὶ ὡς. S. z. IV 3, 3.

5. ἐπικαιριωτάτους. οἱ ἐπικαίριοι

ἐπιούσῃ μόρις ἐκκομισθῆναι πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ θῦσαι, καὶ μηδὲν μείον ἔτι παραγγέλλειν ὑπὲρ τοῦ πλοῦ τοῖς ἡγεμόσιν. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν κακῶς ἤδη ἔχοντα ὅμως θῦσαι τὰ 6 τεταγμένα. παραγγεῖλαι δὲ τοὺς μὲν στρατηγούς διατρίβειν κατὰ τὴν αὐλήν, χιλιάρχας δὲ καὶ πεντακοσιάρχας πρὸ τῶν θυρῶν. ἤδη δὲ παντάπασι πονηρῶς ἔχοντα διακομισθῆναι ἐκ τοῦ παραδείσου εἰς τὰ βασίλεια. εἰσελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων γινῶναι μὲν αὐτούς, φωνῆσαι δὲ μηδὲν ἔτι, ἀλλ' εἶναι ἄναυδον· καὶ τὴν νύκτα πυρέσσειν κακῶς καὶ τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἄλλην νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

Οὕτως ἐν ταῖς ἐφημερίσι ταῖς βασιλείαις ἀναγράφεται, 26 καὶ ἐπὶ τούτοις ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπόθησαν ἰδεῖν αὐτόν, οἱ μὲν, ὡς ζῶντα ἔτι ἴδοιεν· οἱ δέ, ὅτι τεθνηκέναι ἤδη ἐξηγγέλλετο, ἐπικρύντεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐτόπαζον πρὸς τῶν σωματοφυλάκων τὸν θάνατον, ὡς ἔγωγε δοκῶ· τοὺς πολλοὺς δὲ ὑπὸ πένθους καὶ πόθου τοῦ βασιλέως βιάσασθαι ἰδεῖν Ἀλέξανδρον. τὸν δὲ ἄφωνον μὲν εἶναι λέγουσι παραπορευομένης τῆς στρατιᾶς· δεξιουῖσθαι δὲ ὡς ἐκάστους τὴν τε κεφαλὴν ἐπαίροντα μόρις καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν ἐπισημαίνοντα. λέγουσι δὲ αἱ ἐφημερίδες αἱ βασιλικοὶ ἐν τοῦ Σεράπιδος τῷ 2 ἱερῷ Πείθωνά τε ἐγκοιμηθέντα καὶ Ἀτταλον καὶ Δημοφῶντα

steht oft in diesem Sinne bei Xen. (Anab. VII 1, 6. Cyrop. III 3, 12). Die Erklärung gibt Xen. Anab. III 1, 36, wo Xenophon zu den versammelten höheren Officieren sagt: μέγιστον ἔχετε καιρόν (= Bedeutung). οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσιν. — μηδὲν μείον. S. z. c. 21, 4 (οὐδὲν μείον).

6. κατὰ τὴν αὐλήν. Plut.: τῶν δ' ἡγεμόνων ἐκέλευε τοὺς μεγίστους διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ. Curt. IX 23, 4 mos erat principibus amicorum et custodibus corporis (gemeint sind die σωματοφύλακες) excubare ante praetorium, quotiens adversa regi valetudo incidisset.

Cap. 26.

Das Ende Alexanders.

1. αὐτοῦ hängt von τὸν θάνατον ab. — τοὺς πολλοὺς βιάσασθαι hängt noch von ἀναγράφεται ab,

das zuerst mit ὅτι construiert war. — παραπορευομένης. Plut. 76 ἐλθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων ἦν ἄφωνος, ὁμοίως δὲ καὶ πέμπτῃ, διό καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἔδοξε τεθνήκῃ καὶ κατεβόων ἐλθόντες ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ διηπειλοῦντο τοῖς ἐταίροις, ὥς ἐβιάσαντο· καὶ τῶν θυρῶν αὐτοῖς ἀνοιχθεῖσθαι ἐν τοῖς χιτῶσι (also im blossen Unterkleid zum Zeichen der Trauer) καθ' ἕνα πάντες παρὰ τὴν κλίνην ἐξῆλθον.

2. Σεράπιδος. Gemeint ist vermutlich ein assyrischer Gott, dem die Griechen wegen Aehnlichkeit des Cultus den Namen des aegyptischen Serapis (richtiger: Sarapis) beileigten. Dieser letztere hatte einen durch Incubationen und Wundercuren berühmten Tempel zu Canobus (Strab. p. 801). — ἐγκοιμηθέντα. Wie den Griechen schon die zufälligen Träume für eine momentane Offenbarung der Gottheit

καὶ Πευκέσταν, πρὸς δὲ Κλεομένην τε καὶ Μενίδα καὶ Σέλευκον, ἐπερωτᾶν τὸν θεὸν εἰ λῶν καὶ ἄμεινον Ἀλεξάνδρῳ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ κομισθέντα καὶ ἱκετεύσαντα θεραπεύεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ· καὶ γενέσθαι φήμην τινὰ ἐκ τοῦ θεοῦ μὴ κομίζεσθαι εἰς τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ μένουσι
 3 ἔσεσθαι ἄμεινον. ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τοὺς ἐταίρους καὶ Ἀλεξάνδρῳ οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθανεῖν, ὥς τοῦτο ἄρα ἦδη ὃν τὸ ἄμεινον. οὐ πόρρω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγέγραπται. οἱ δὲ καὶ τάδε ἀνέγραψαν, ἐρέεσθαι μὲν τοὺς ἐταίρους αὐτὸν ὅτῳ τὴν βασιλείαν ἀπολείπει· τὸν δὲ ὑποκρίνασθαι ὅτι τῷ κρατίστῳ· οἱ δέ, προσθεῖναι πρὸς τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι μέγαν ἐπιτάφιον ἄγωνά οἱ ἔφ' αὐτῷ ἐσόμενον.

- 27 Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα οἶδα ἀναγεγραμμένα ὑπὲρ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, καὶ φάρμακον ὅτι ἐπέμφθη παρὰ Ἀντιπάτρου Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐκ τοῦ φαρμάκου ὅτι ἀπέθανε· καὶ τὸ φάρμακον ὅτι Ἀριστοτέλης μὲν Ἀντιπάτρῳ ἐξεῦρε,

galten, so suchten sie in ihren Traum- und Todtenorakeln durch absichtliche Veranstaltung (die ἐγκομίσεις = incubatio) Träume einzuholen und den Willen der Götter zu erkunden. „Man legte sich an heiliger Stätte auf Häute geschlachteter Opfertiere zum Schläfe nieder, um durch Träume über die Zukunft überhaupt oder über die eines Kranken insbesondere von der Gottheit Belehrung zu erhalten“. — πρὸς δὲ adverbial wie ἐπὶ δέ. S. z. V 5, 1. — λῶν καὶ ἄμεινον. Hom. Odys. α, 376 εἰ δ' ὅμῃν δοκεῖ τόδε λῶν τερον καὶ ἄμεινον ἔμμεναι, ebenso γ, 141.

3. ἄρα. S. z. c. 23, 2. — οὐ πόρρω τούτων „nicht sehr verschieden davon“ d. h. fast übereinstimmend. Ursprünglich bezeichnet πόρρω c. gen. räumliche Trennung (Xen. Hell. ὁ Κάλκίος παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω τῆς πόλεως). — τῷ κρατίστῳ „dem Wackersten“. Denselben Ausdruck, der die Begriffe einer alle anderen überragenden Tüchtigkeit und zumal Tapferkeit vereinigt, gebraucht auch Diod. 17, 117. Curt. X 14, 5 überträgt denselben durch *optimus* (*quacrentibus cui relinqueret regnum re-*

spondit, ei qui esset optimus, ceterum providere iam se, ob id certamen magnos funebres ludos parari sibi (= ὅτι μέγαν ἐπιτάφιον ἄγωνα οἱ ἔφ' αὐτῷ ἐσόμενον).

Cap. 27.

Verschiedene Gerüchte über die Ursache von Alexanders Tod.

1. φάρμακον ὅτι ἐπέμφθη. Diese Erzählung, die sich bei vielen Schriftstellern findet (Curtius X 31, 14. Diod. 17, 117. Justin. 12, 13 u. a.), wird durch den aus den Tagebüchern ersichtlichen Verlauf von Alexanders Krankheit und durch die stufenweise, aus seiner fortgesetzten Unmässigkeit erklärliche Entwicklung seiner Krankheit zur Genüge widerlegt. Auf das Bestimmteste widerspricht dieser Erzählung auch Plutarch (Alex. 77), der dabei bemerkt, diese Sage sei erst 6 Jahre nach Alexanders Tode durch Olympias, die Feindin des Antipatros und seines Hauses, entstanden. Niebuhr Votr. II 506 sagt: „Alexander ist viel zu lange krank gewesen, als dass er durch Gift gestorben sein sollte. Alles Gift im Altertum tödtet

δεδοκίμα
 δὲ ὁ ἄ
 ἐκώμισε
 ἀδελφῶ
 γόν
 Ἀλεξάν
 μετασ
 γὰρ εἰ
 ὀδύνη
 ὀδύνη
 ἀναγρ
 δρος
 ἐξ ἀ
 ἐπει
 καὶ
 οὐ
 μῶξ
 ὡς
 δόξα
 ἀνα
 in 2
 schle
 10—
 gar A
 stellen
 wird
 dient
 nur a
 lose)
 her so
 Lehren
 insbes
 IV 11
 des K
 Widerl
 das Ve
 Innigke
 doch ei
 Anhalt
 nahme
 abscheu
 — Kal
 wandte
 10, 1.
 Alten
 τῶαφ.
 Alex. 7

δεδοικώς ἤδη Ἀλέξανδρον Καλλισθένους ἔνεκα, Κάσανδρος δὲ ὁ Ἀντιπάτρου ἐκόμισεν· οἱ δὲ καὶ ὅτι ἐν ἡμιόνου ὀπλῇ ἐκόμισε καὶ τοῦτο ἀνέγραψαν, δοῦναι δὲ αὐτὸ Ἰόλλαν τὸν 2 ἀδελφὸν τοῦ Κασάνδρου τὸν νεώτερον· εἶναι γὰρ οἰνοχόον βασιλικὸν τὸν Ἰόλλαν καὶ τι καὶ λευπῆσθαι πρὸς Ἀλεξάνδρου ὀλίγω πρόσθεν τῆς τελευτῆς· οἱ δὲ καὶ Μήδιον μετασχεῖν τοῦ ἔργου, ἐραστὴν ὄντα τοῦ Ἰόλλα· καὶ αὐτὸν γὰρ εἶναι τὸν εἰσηγητὴν γενόμενον Ἀλεξάνδρῳ τοῦ κόμου· ὁδύνην τε αὐτῷ ἐπὶ τῇ κύλικι γενέσθαι ὀξείαν, καὶ ἐπὶ τῇ ὁδύνῃ ἀπαλλαγῆναι ἐκ τοῦ πότου. ἤδη δὲ τις οὐκ ἡσχύνθη 3 ἀναγράψαι ὅτι αἰσθόμενος οὐ βιώσιμον ὄντα αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἦει ἐμβαλῶν, ὥς ἀφανῆς ἐξ ἀνθρώπων γενόμενος πιστοτέραν τὴν δόξαν παρὰ τοῖς ἔπειτα ἐγκαταλείπει ὅτι ἐκ θεοῦ τε αὐτῷ ἡ γένεσις ξυνέβη καὶ παρὰ θεοῦς ἡ ἀποχώρησις. Πρωξάνην δὲ τὴν γυναικα οὐ λαθεῖν ἐξιόντα, ἀλλὰ εἰργόμενον γὰρ πρὸς αὐτῆς ἐποιμύζαντα εἰπεῖν ὅτι ἐφθόνησεν ἄρα αὐτῷ δόξης τῆς ἐς ἅπαν, ὥς θεῶ δὴ γεγενημένῳ. καὶ ταῦτα ἐμοὶ ὥς μὴ ἀγνοεῖν δόξαιμι μᾶλλον ὅτι λεγόμενά ἐστιν ἢ ὥς πιστὰ ἐς ἀφήγησιν ἀναγεγράφθω.

in 24 Stunden oder wirkt ganz schleichend; Alexander aber war 10—12 Tage krank“. Wenn aber gar Aristoteles von einigen Schriftstellern als Giftmischer verdächtigt wird (Plin. H. N. XXX 16), so verdient dieses Gerücht, das sich wol nur auf die (allerdings nicht grundlose) Annahme stützte, dass das früher so innige Verhältniß zwischen Lehrer und Schülerschon seit langem, insbesondere auch durch die (oben IV 10, 1. 14, 3 erzählte) Katastrophe des Kallisthenes gestört sei, keine Widerlegung. Selbst zugegeben, dass das Verhältniß zwischen beiden an Innigkeit eingebüßt hätte, so bietet doch eine derartige Annahme nicht Anhalt genug, um daraus die Teilnahme des Aristoteles an einem so abscheulichen Verbrechen abzuleiten, — *Καλλισθένους*, eines nahen Verwandten des Aristoteles. S. z. IV 10, 1. — *ἐν ἡμιόνου ὀπλῇ*. Die Alten nannten dieses Gift *Στυγὸς ὕδωρ*. Nach Curt. X 31, 16, Plut. Alex. 77 und Pausan. 18, 4 sollte

dieses sehr kalte Giftwasser in Arkadien bei Nonakris aus einem Felsen hervor tröpfeln und wegen seiner fressenden Schärfe nur im Huf eines Maultiers oder Pferdes aufbewahrt werden können (Just. 12, 14 *cuius veneni tanta vis fuit, ut non aere, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri nisi in ungula equi potuerit*). Zur Sache vgl. auch Plin. H. N. XXX 16, 53: *Ungulas tantum mularum repertas neque aliam ullam materiam quae non perroderetur a veneno Stygis aquae, cum id dandum Alexandro magno Antipater mitteret, dignum memoria est, magna Aristotelis infamia excogitatum*.

2. δοῦναι, Ἀλεξάνδρῳ.

3. ἤδη δὲ wie IV 14, 2. VI 22, 7. — *ἐμβαλῶν*, erg. αὐτόν, was, weil eben vorhergegangen, noch vorschwebt. — *ἄρα*, was er jetzt erst, schmerzlich enttäuscht (= ἄρα), erkenne. Ueber diesen Gebrauch von *ἄρα* s. z. c. 22, 2. — *τῆς ἐς ἅπαν*, des vollständigen.

- 28 Ἐτελεύτα μὲν δὴ Ἀλέξανδρος τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ Ἡγησίῳ ἄρχοντος Ἀθήνησιν· ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀντώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη καὶ τοὺς ὀκτώ τούτους μῆνας, τό τε σῶμα κάλλιστος καὶ φιλοπονώτατος καὶ ὀξύτατος τὴν γνώμην γενόμενος καὶ ἀνδρείοτατος καὶ φιλοτιμότατος καὶ φιλοκινδυνότατος καὶ τοῦ θείου ἐπιμελέστατος· ἡδονῶν δὲ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἐγκρατέστατος, τῶν δὲ τῆς γνώμης ἐπαίνου μόνου ἀπληστότατος· ξυνιδεῖν δὲ τὸ δέον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν δεινότατος, καὶ ἐκ τῶν φαινομένων τὸ εἰκὸς ξυμβάλλειν ἐπιτυχέστατος, καὶ τάξαι στρατιὰν καὶ ὀπλίσαι τε καὶ κοσμηῆσαι θαυμονέστατος· καὶ τὸν θυμὸν τοῖς στρατιώταις ἐπᾶραι καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλῆσαι καὶ τὸ δαῖμα ἐν τοῖς κινδύνοις τῷ ἀδεῇ
- 3 τῷ αὐτοῦ ἀφανίσει, ξύμπαντα ταῦτα γενναϊότατος. καὶ οὖν καὶ ὅσα ἐν τῷ ἀφανεῖ προᾶξει, ξὺν μεγίστῳ θάρσει ἐπραξεν· ὅσα τε φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσά τινα αὐτὰ ὡς ἐσόμενα, προλαβεῖν δεινότατος· καὶ τὰ μὲν ξυντεθέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάξαι βεβαιότατος, πρὸς δὲ τῶν ἐξαπατώντων μὴ ἀλῶναι ἀσφαλέστατος· χρημάτων δὲ ἐς μὲν ἡδονὰς τὰς αὐτοῦ φειδωλότατος, ἐς δὲ εὐποιῶν τῶν πέλας ἀφθονώτατος.

Ursprünglich schwebt wol φερύσσης vor. S. z. c. 12, 6.

Cap. 28.

Beurteilung Alexanders.

1. ἐπὶ Ἡγησίῳ. Ueber ἐπὶ c. gen. s. z. IV 20, 2. Nach Ideler's Berechnungen (Chronol. I 407) starb Alex. Ol. 114, 1, im J. 323 v. Chr. am 11. (oder 13.) Juni gegen Abend. — ὀξύτατος γνώμην äusserst feurigen Geistes d. h. sehr schnell zur Tat.
2. τῶν δὲ τῆς γνώμης (ἡδονῶν) „in geistigen Genüssen“. — ξυνιδεῖν τὸ δέον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν δεινότατος. Dasselbe rühmt Thukydides am Themistokles I 138 τό τε ἄμεινον ἢ χειρόν ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα — ἐκ τῶν φαινόμενων (= τῶν ὄντων) τὸ εἰκὸς ξυμβάλλειν ἐπιτυχέστατος. Vgl. Thukyd. am angeführten Orte: τῶν μελλόντων

ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἀριστος εἰκαστής. — θαυμονέστατος. S. z. IV 29, 4.

3. καὶ ὅσα — προᾶξει „und diejenigen Dinge so beschaffen, dass er sie aufs Ungewisse hin (= ἐν τῷ ἀφανεῖ) betreiben musste“, ebenso im folgenden: ὅσα δὲ φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων „Gelegenheiten, dem Feinde einen Vorteil abzugewinnen“, wo πολεμίων von ὅσα abhängt. In dieser ziemlich ungewöhnlichen Bedeutung findet sich ὅσος c. Infin. auch IV 2, 2. — πρὶν καὶ. S. z. V 24, 4. — τὰ ξυντεθέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάξαι βεβαιότατος. Vgl. Plat. Crit. § 54 c τὰς παντὸς ξυνθήκας τε καὶ ὁμολογίας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς, ähnlich § 52 D. — τῶν πέλας. οἱ πέλας andere, oft bei Thukydides (II 37 χρόμαθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους).

Εἰ δέ τι ἐπλημμελήθη Ἀλεξάνδρῳ δι' ὀξύτητα ἢ ὑπ' 29
 ὀργῆς, ἢ εἰ τι ἐς τὸ ὑπερογκότερον προήχθη βαρβαρίσαι,
 οὐ μεγάλα τίθεμαι ἔγωγε, εἰ τὴν νεότητά τέ τις τὴν
 Ἀλεξάνδρου μὴ ἀνεπεικῶς ἐνθυμηθεῖν καὶ τὸ διηνεκὲς τῆς
 εὐτυχίας καὶ τοὺς πρὸς ἡδονήν, οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ, τοῖς
 βασιλεῦσι ξυνόντας τε καὶ ἐπὶ κακῷ ξυνεσομένους· ἀλλὰ
 μεταγινῶναι γε ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησε μόνῳ οἶδα τῶν πάλοι
 βασιλέων Ἀλεξάνδρῳ ὑπάρξαν ὑπὸ γενναιότητος. οἱ δὲ πολ- 2
 λοί, εἰ καὶ τι ἔγνωσαν πλημμελήσαντες, οἱ δὲ τῷ προηγο-
 ρεῖν αὐτοῦ, ὥς καλῶς δὴ πραχθέντος, ἐπικρούψουν οἶονται
 τὴν ἀρμαρτίαν, κακῶς γινώσκοντες. μόνη γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ
 ἱσσις ἀμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἀμαρτόντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ'
 αὐτῷ μεταγινώσκοντα, ὥς τοῖς παθοῦσί τε ἄχαρι οὐ πάντη
 χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δράσας αὐτὰ ξυγχο-
 ροίῃ ὅτι οὐ καλὰ ἔδρασεν, αὐτῷ τέ τι ἐς τὸ μέλλον ταύ-
 την ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μή ποτε ἂν παραπλήσιον
 τι ἀμαρτεῖν, εἰ τοῖς πρόσθεν πλημμεληθεῖσιν ἄχθόμενος
 φαίνεται. ὅτι δὲ εἰς θεὸν τὴν γένεσιν τὴν αὐτοῦ ἀνέφερεν, 3
 οὐδὲ τοῦτο ἔμοι δοκεῖ εἶναι μέγα αὐτῷ τὸ πλημμέλημα, εἰ

Cap. 29.

Arrian entkräftet einige gegen
 Alexander erhobene Anschuldigungen.

1. δι' ὀξύτητα. Diod. 17, 4 ἡ
 ὀξύτης τοῦ νεανίσκου. Curt. X 18,
 26 Et hercule, iuste aestimantibus
 regem liquet, bona naturae eius
 fuisse, vitia vel fortunae vel aetatis.
 — τίθεμαι, ἡγοῦμαι. — νεότης,
 Curt. X 8, 29 gloriae laudisque, ut
 iusto major cupido, ita ut iuveni
 et in tantis admittenda rebus. —
 πρὸς ἡδονήν. In ähnlichem Sinne
 steht an einer anderen mit unserer
 fast wörtlich übereinstimmenden
 Stelle von Schmeichlern, die nach
 dem Munde reden (II 6, 4): Δα-
 ρεῖος ὑπὸ τῶν κατ' ἡδονὴν ξυν-
 ὄντων τε καὶ ξυνεσομένων ἐπὶ κακῷ
 τοῖς ἀεὶ βασιλεύουσιν ἐπαιρούμενος.
 — μεταγινῶναι ἐφ' οἷς (= ἐπὶ
 τοῖς αἰ.) μεταγινώσκειν ἐπὶ τι
 auch I 7, 7, gewöhnlich μεταγινώ-
 σκειν τι. — ὑπάρξαν „indem es (τὸ
 μεταγινῶναι) ihm zu eigen war ver-
 möge seines Edelsinns“. Ueber den

absoluten Gebrauch des Particips
 s. z. IV 2, 4. — ὑπάρχει μοι „es ist
 mir eigen, ich besitze die Eigen-
 schaft“ auch IV 7, 5.

2. οἱ δὲ οἶονται bildet den Nach-
 satz zu εἰ καὶ τι ἔγνωσαν. Ueber
 den Gebrauch von ὁ δὲ in apodosi
 s. z. IV 29, 4. — αὐτοῦ, τοῦ πλημ-
 μεληθέντος. — κακῶς γινώσκοντες
 Urteil des Schriftstellers. Vgl. c.
 22, 1. — ὥς φαινόμενα „insofern
 denen, die etwas Unliebsames erlit-
 ten haben, das Erlittene nicht durch-
 aus hart erscheinen wird“. Ueber
 ὥς mit dem accus. absol. s. z. IV
 4, 2. — αὐτῷ τι ἐν ἑνὶ (jeden)
 selbst. — ταύτην ἐλπίδα „dies als
 Hoffnung“. S. z. c. 11, 4.

3. εἰς θεὸν — ἀνέφερεν. Stren-
 ger urteilt über diese und die fol-
 genden Anschuldigungen Liv. IX
 18 Referre in tanto rege piget va-
 nitatem ementiendae stirpis,
 superbam mutationem vestis et de-
 sideratas humi iacentium adulation-
 es, etiam victis Macedonibus graves,
 nedum victoribus: et foeda supplicia
 et inter vinum et epulas caedes

μὴ καὶ σόφισμα ἦν τυχὸν ἐς τοὺς ὑπηκόους τοῦ σεμνοῦ ἔνεκα. οὐκ οὖν δοκεῖ ἔμοιγε ἢ Μίνως γενέσθαι βασιλεὺς ἀφανέστερος ἢ Αἰακοῦ ἢ Ῥαδαμάνθυος· οἷς δὴ ἐς Αἴα ἀνενεχθεῖσα ἡ γένεσις πρὸς τῶν πάλαι ἀνθρώπων οὐδεμιᾶ αὐτῶν ὕβρει προστίθεται· οὐδὲ Θησέως τοῦ Ποσειδῶνος
 4 οὐδὲ Ἴωνος τοῦ Ἀπόλλωνος. ὥς ἔμοιγε καὶ ἡ Περσικὴ σκευὴ σόφισμα δοκεῖ εἶναι πρὸς τε τοὺς βαρβάρους, ὥς μὴ πάντη ἀλλότριον αὐτῶν φαίνεσθαι τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς τοὺς Μακεδόνας, ὥς ἀποστροφὴν τινα εἶναι αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὀξύτητός τε καὶ ὕβρεως τῆς Μακεδονικῆς· ἐφ' ὅτῳ δὴ καὶ ἐγκαταμιξαί μοι δοκεῖ ταῖς τάξεσιν αὐτῶν τοὺς Πέρσας τοὺς μηλοφόρους καὶ τοὺς ἀγῆμασι τοὺς ὁμοτίμους. καὶ οἱ πότιοι δέ, ὥς λέγει Ἀριστόβουλος, οὐ τοῦ οἴνου ἔνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐρίγνυντο, οὐ γὰρ πίνειν πολὺν οἶνον Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ φιλοφροσύνης τῆς εἰς τοὺς ἐταίρους.

- 30 Ὅστις δὲ κακίζει Ἀλέξανδρον, μὴ μόνον ὅσα ἄξια κακίεσθαι ἐστὶ προφερόμενος κακίζεται, ἀλλὰ ξύμπαντα Ἀλεξάνδρου εἰς ἓν (χωρίον) ξυναγαγὼν οὕτω δὴ ἐκλογιζέσθω ὅστις τε ὢν αὐτὸς καὶ ὁποῖα τύχῃ κεχρημένος ὄντινα γενόμενον ἐκείνου καὶ ἐς ὅσον εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐλθόντα βα-

amicorum. — τυχόν. S. z. V 5, 3. — τοῦ σεμνοῦ ἔνεκα also um verehrungswürdiger zu erscheinen. — Μίνως. Sämtliche drei galten für Söhne des Zeus, der sie zu Richtern in der Unterwelt eingesetzt haben sollte. — Θησέως τοῦ Ποσειδῶνος. Theseus, Sohn des Aigeus und der Aithra, wird auch Sohn des Poseidon genannt. — Ion, Stammvater der Ionier, machte die Sage zu einem Sohn des Apollon und der Kreusa, der Tochter des Erechtheus.

4. ἀποστροφὴ ἀπό ein Schutzmittel vor. — ἐφ' ὅτῳ causal. S. z. VI 4, 3. — μηλοφόρους auch III 9, 4. Vgl. Herod. VII 41 ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολειλεγμένοι μύριοι· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖς δοῦρασι ἀντὶ τῶν ἀναρωτήρων ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας καὶ περὶ ξυνοικλήτων τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντος τούτων ὄντες ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τραπούντες τὰς λόγχας καὶ μὴ λὰ οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι ἔφε-

ξη. — Die persischen ὁμοτίμοι standen unter sich von gleichem Range als bevorrechteter Stand dem Thron am nächsten. Vgl. Xen. Cyrop. VII 5, 85. — οὐ γὰρ πίνειν πολὺν οἶνον Ἀλέξανδρον, von einzelnen Ausnahmen übermässigen Weingenusses abgesehen wird Aristobulus Behauptung wol mehr Glauben verdienen als die entgegengesetzten Angaben anderer Schriftsteller, die Alexanders Unmässigkeit fast als sprichwörtlich bezeichnen (Athen. p. 434 B Ἀλεξάνδρον τοῦ βασιλέως πλέον πέποκας, Justin. 9, 8 u. a.). Vgl. bei Arrian noch IV 14, 2.

Cap. 30.

1. προφέρεσθαι „für sich (d. h. für seine Ansicht) vorbringen“. Das Activ IV 21, 7. — εἰς ἓν ἐκνέγειν in Eins zusammenfassen, vgl. V 25, 3 ἐκνέγειν ἐς ταῦτό. — ὅστις — ὁποῖα — ὄντινα — ἐς ὅσον. Zur Verbindung der Sätze vgl. c. 9, 1 ὡς γινῶναι ὑμᾶς πρὸς ὁποῖους τινὰς

σιλέα τε ἀμφοῖν τοῖν ἡπείροιον ἀναμφιλογώτατα γενόμενον καὶ ἐπὶ πᾶν ἐξικόμενον τῷ αὐτοῦ ὀνόματι κακίξει, σμικρότερός γε ὢν αὐτὸς καὶ ἐπὶ σμικροῖς πονούμενος καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐν κόσμῳ τιθέμενος. ὥς ἔρωγε δοκῶ ὅτι οὔτε τι ² ἔθνος ἀνθρώπων οὔτε τις πόλις ἐν τῷ τότε ἦν οὔτε τις εἰς ἀνθρώπος εἰς ὃν οὐ πεφοιτῆκει τὸ Ἀλεξάνδρου ὄνομα. οὐκ οὐδ' ἐμοὶ ἔξω τοῦ θείου φῦναι δοκεῖ ἀνὴρ οὐδενὶ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἰοικώς. καὶ ταῦτα χρησμοὶ τε ἐπισημῆναι ἐπὶ τῇ τελευτῇ Ἀλεξάνδρου λέγονται καὶ φάσματα ἄλλα ἄλλοις γενόμενα καὶ ἐνύπνια φανέντα ἄλλα ἄλλοις καὶ ἡ ἐς τοῦτο ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ τε αὐτοῦ καὶ μνήμη οὐκ ἀνθρωπίνη οὐσα, καὶ νῦν δὲ διὰ τοσούτου ἄλλοι χρησμοὶ ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτοῦ τῷ ἔθναι τῶν Μακεδόνων χρησθέντες. ἐπεὶ ³ καὶ αὐτὸς ἐμεψάμην ἔστιν ἃ ἐν τῇ ξυγγραφῇ τῶν Ἀλεξάνδρου ἔργων, ἀλλ' αὐτόν γε Ἀλέξανδρον οὐκ αἰσχύνομαι θανατάων· τὰ δὲ ἔργα ἐκεῖνα ἐκάμισα ἀληθείας τε ἐνεκα τῆς ἐμῆς καὶ ἅμα ὠφελείας τῆς ἐς ἀνθρώπους· ἐφ' ὅτῳ ὀργήθηεν οὐδὲ αὐτὸς ἄνευ θεοῦ ἐς τήνδε τὴν ξυγγραφὴν.

Τέλος τῆς ξυγγραφῆς τῶν Ἀλεξάνδρου ἔργων.

ἡμᾶς ὄντας ὅποιοι τινὲς αὐτοὶ γενόμενοι ἀπαλλάσσεσθε. Im Griechischen können in der directen wie indirecten Frage zwei oder mehrere Fragewörter unter ein gemeinsames Praedicat gestellt werden; dieselbe asyndetische Verbindung kann auch bei Relativen Statt haben. Sind die Frag- oder Relativpronomina mit Participien verbunden (wie an unserer Stelle), so wird hierdurch eine Zusammengedrängtheit und Kürze der Ausdrucksweise erreicht, die im Deutschen nur selten wörtlich wiedergegeben werden kann. In den meisten Fällen werden wir im Deutschen das Participium ins Verbum finitum verwandeln und das Verbum finitum durch einen Nebensatz ausdrücken müssen. Aehnlich o. c. 9, 1. — ἀμφοῖν τοῖν ἡπείροιον. Libyen (Aegypten) rechnete Arrian zu Asien. S. z. V 26, 2.

2. ὥς denn. S. z. c. 9, 9. — οὔτε τις εἰς ἀνθρώπος ist so viel wie οὐκ ἔστιν εἰς ἀνθρώπος (stärker als οὐδεὶς ἔστιν ἀνὴρ) = es giebt keinen einzigen Menschen. In ähnlicher Weise ist εἰς I 12, 4 gesetzt

(οὐκ ἔστιν ὅστις ἄλλος εἰς ἀνὴρ τοσαῦτα ἔργα ἀπεδείξατο). — οὐδ' ἐμοὶ wie auch anderen nicht. Für οὐδ' ἔξω τοῦ θείου setzt Arrian mit gleichem Sinne I 26, 3 οὐκ ἄνευ τοῦ θείου. Zum Gebrauch von ἔξω vgl. II 16, 5 οὐκ ἔξω τοῦ ἐκτότος. — καὶ ταῦτα, τὸν Ἀλέξανδρον οὐκ ἔξω τοῦ θείου φῦναι. Arrian will damit dartun, dass Alexanders Behauptung seines göttlichen Ursprungs (c. 29, 3 εἰς θεὸν τὴν γένεσιν τὴν αὐτοῦ ἀνέφερεν) ihm nicht als Annassung ausgelegt werden dürfe, da sie, richtig verstanden, nicht un begründet sei. — ἐς τοῦτο bis heute. Vgl. II 16, 6 οἶδα δὲ ἐγὼ καὶ εἰς τοῦτο ἔτι εὐβοτον τὴν ἡπειρον ταύτην καὶ βοῦς τρέφουσιν καλλιστάς. — μνήμη οὐκ ἀνθρωπίνη ein Andenken, wie es keinem Sterblichen zu Theil wird. — διὰ τοσούτου. S. z. IV 26, 2 (δι' ὀλίγον).

3. ἀλήθεια Wahrhaftigkeit. — ἐφ' ὅτῳ causal. S. z. c. VI 4, 3. — οὐδὲ αὐτὸς ἄνευ θεοῦ mit Beziehung auf das oben von Alexander Gesagte (§ 2): οὐκ οὐδ' ἐμοὶ ἔξω τοῦ θείου φῦναι δοκεῖ ἀνὴρ.

Verzeichnis der Eigennamen.

A.

- Ἀβαστανοί*, Ἴνδοί VI 15, 1.
Ἀβδηρα, τὰ, πόλις I 11, 4.
Ἀβιοί Συνῆται IV 1, 1.
Ἀβιάσσης IV 27, 7. V 8, 3. 20, 5.
 22, 2. 29, 4.
Ἀβονλίτης, Satrap von Susiana III
 16, 9. 19, 2. VII 4, 1.
Ἀβρόεας VI 9, 3. 10, 1. 11, 7.
Ἀβυδος, πόλις I 11, 5.
Ἀγαθοκλῆς I 18, 1. VI 28, 4.
Ἀγάθων I 14, 3. III 12, 4.
Ἀγαμέμνων I 11, 5.
Ἀγέρρος III 23, 9.
Ἀγηνόριον, Heiligthum des Agenor
 in Tyros II 24, 2.
Ἀγῆνωρ VI 17, 1.
Ἀγησίλαος II 13, 6.
Ἄγης, König von Sparta II 13, 4. 6.
Ἄγης Ἀγχείος, Dichter, IV 9, 9.
Ἀγνῶρα, Stadt in Galatien II 4, 1.
Ἀγριᾶνες I 1, 11.
Ἀγρίαλος, Stadt in Kilikien II 5, 2.
Ἄδα I 23, 7. 8.
Ἀδδαῖος I 22, 7.
Ἀδμητος II 23, 2. 24, 4.
Ἀδραϊσταί, Ἴνδοί V 22, 3.
Ἀέροπος I 7, 6.
Ἀζέμιλκος, König der Tyrier II 15,
 7. 24, 5.
Ἀθηνᾶ, Minerva I 11, 7. 16, 7. II
 5, 9.
Ἀθῆναι I 9, 5. 10, 5. 16, 7. III 16,
 8. 18, 12. VII 19, 2.
Ἀθηναῖοι I 9, 2 ff. I 10, 2. II 15, 4.
 17, 2. III 6, 2. IV 10, 4. VII 9,
 4. 13, 5.
Αἰανίδαι II 27, 6. IV 11, 6.
Αἰανός VII 29, 3.
Αἰγαι, Stadt in Makedonien I 11, 1.
Αἰγαῖος πόντος VII 20, 4.
Αἰγινα, νῆσος VI, 11, 6.
Αἰγὸς ποταμός I 9, 3.
Αἶγυπτος, Fluss (Nil) V 6, 5. VI
 1, 3.
Αἶγυπτος, Aegypten II 13, 3. 17, 1.
 25, 4. III 1, 1. 5, 1. 22, 1. VI 1, 2.
Αἶγυπτιοί II 16, 3. IV 28, 2.
Αἰθίοπες V 4, 4.
Αἶμος, Gebirge I 1, 5. 2, 1.
Αἰολίς, Landschaft in Kleinasien I
 18, 1. III 22, 6. V 6, 4.
Αἰσχύλος III 5, 3.
Αἰτωλοί I 7, 4. 10, 2.
Αἰτωλὸς Γλαῦκος III 16, 2. 6, 3.
Ἀκαρναν Φίλιππος II 4, 8.
Ἀκείνης, Fluss V 4, 2. 5, 5. 25, 5.
 29, 2. VI 1, 2. 4, 1. 13, 1. 14, 5.
 VII 10, 6.
Ἀκουφίς, Fürst von Nysa V 1, 3. —
 2, 3.
Ἀλβανοί III 8, 4. 11, 4. 13, 1.
Ἀλέξανδρος, Sohn des Aerpos I 7,
 6. 17, 8. 25, 1.
Ἀλέξανδρος, Vater des Amphoterios
 I 25, 9.
Ἀλέξανδρος ὁ Ἡπειρώτης III 6, 7.
Ἀλέξανδρος, Sohn des Philippos II
 5, 9 u. s. w.
Ἀλεξάνδρεια 1) in Aegypten III 1,
 5. V 1, 5. VII 23, 7. 2) am Kau-
 kaskos (Paropamisos) III 28, 4. V
 1, 5. 3) am Tanais IV 1, 3.
Ἀλήϊον πεδίον II 5, 8.
Ἀλθαμένης III 11, 8.
Ἀλινδα, Stadt in Karien I 23, 8.
Ἀλινδονασσος, Stadt in Karien I
 20, 2.
Ἀλκίτας IV 22, 1. 27, 1. 5. V 11, 3.
Ἀλκίτας ὁ Ἥλειος I 29, 4.
Ἀλκμήνη II 16, 1.
Ἄλως, Hauptfluss Kleinasien II 4, 2.
Ἀμαθούσιος, Einwohner von Ἀμα-
 θούς auf Kypros II 22, 2.
Ἀμαζόνες IV 15, 4. VII 13, 2.
Ἀμανικαὶ πόλαι II 7, 1.
Ἀμαστρίνη VII 4, 5.

- Ἀμβρακία, Stadt in Epeiros II 16, 5.
 Ἀμινιάσης, Satrap von Parthien III 22, 1.
 Ἀμμων, das Orakel des Ἀμ. III 3, 1. 4, 1. IV 9, 9. VI 3, 2. 19, 4. VII 14, 7. 23, 6.
 Ἀμύντας, von den Thebanern erschlagen I 7, 1.
 Ἀμύντας, Vater des Balakros I 29, 3. III 5, 5.
 Ἀμύντας, Sohn des Andromenes I 8, 2. 20, 5. 14, 2. 17, 4. III 11, 9. 16, 10. 27, 1.
 Ἀμύντας, Sohn des Antiochos I 17, 9. 25, 3. II 6, 3. 13, 3.
 Ἀμύντας, Sohn des Arrabaios I 12, 7. 14, 1. 15, 1. 28, 4.
 Ἀμύντας, Satrap von Baktrien IV 17, 3. 22, 3.
 Ἀμφείον, Heiligthum des Amphion in Theben I 8, 6.
 Ἀμφίλοχος II 5, 9.
 Ἀμφίλοχοι II 16, 5.
 Ἀμφίπολις, Stadt am Strymon I 1, 5. 2, 5. 11, 3.
 Ἀμφιπολίται III 16, 4. VII 18, 1.
 Ἀμφότερος, Sohn des Alexander I 25, 9. III 2, 6. 6, 3.
 Ἀνάξαρχος, σοφιστής IV 9, 7. 10, 6. 11, 1.
 Ἀνάξιππος ἐταῖρος III 25, 2. 5.
 Ἀνδανα, Stadt in Indien IV 23. 5.
 Ἀνδροκλῆς, Ἀμαθούσιος II 22, 2.
 Ἀνδροκλος, ἐταῖρος III 29, 1.
 Ἀνδρομάχος, ναύαρχος II 20, 10.
 Ἀνδρομάχος, Sohn des Hieron III 12, 5. 25, 4. IV 3, 7. V 5, 5. 7. 6, 2.
 Ἀνδρομένης, Vater des Amyntas. S. dies.
 Ἀνδρόνικος, Sohn des Agerros III 23, 9. 24, 5. — II 2, 3. 20, 2.
 Ἀνδρυσθένης VII 20, 7.
 Ἀνθεμουνσία Ἰλη II 9, 3.
 Ἀνίκητος, ἄρχων II 24, 6.
 Ἀνταῖος III 3, 1.
 Ἀνταλκίδου εἰρήνη II 1, 4. 2, 2.
 Ἀντέας VI 28, 4 (III 5, 5).
 Ἀντίβηλος, Sohn des Mazaios III 21, 1.
 Ἀντιγένης V 16, 3. VI 17, 3.
 Ἀντίγονος, Satrap von Phrygien I 29, 3. III 18, 5.
 Ἀντικλῆς, Sohn des Theokritos IV 13, 4. III 14, 3.
 Ἀντιλίβανος, Gebirge II 20, 4.
 Ἀντίοχος, ein Führer der Bogen-schützen II 9, 2. III 5, 6.
 Ἀντίοχος, χιλιάρχος τῶν ὑπα-
 σπιστῶν IV 30, 6.
 Ἀντίοχος, Vater des Amyntas I 17, 9. II 6, 3.
 Ἀντίοχος, V. des Herakleides III 11, 8.
 Ἀντίπατρος, S. des Asklepiodoros IV 13, 4. 14, 3.
 Ἀντίπατρος, V. des Kassander I 7, 6. 11, 3. II 2, 4. III 5, 1. 16, 10. VII 12, 4. 5. 27, 1.
 Ἀορνος, Felsenburg in Baktrien III 29, 1.
 Ἀορνος, Felsenburg in Indien IV 28, 1. 30, 4. V 26, 5.
 Ἄπρις, Aegyptischer Gott III 1, 4.
 Ἀπολλόδωρος, Ἀμφιπολίτης III 18, 4. VII 18, 1. 2.
 Ἀπολλοφάνης, Satrap der Oreiten VI 22, 2. 27, 1.
 Ἀπόλλων III 27, 5. VII 29, 3.
 Ἀπολλωνία, Stadt in Mygdonien I 12, 7.
 Ἀπολλωνίδης, Χῖος III 2, 5. 7.
 Ἀπολλώνιος, S. des Charinos III 5, 4.
 Ἀραβες II 25, 4. 27, 1. VII 19, 6. 20, 1.
 Ἀραβία II 20, 4. III 1, 2. 5, 4. V 25, 4. VII 1, 2. 19, 6. 20, 2. 7. 10. 21, 3.
 Ἀραβῖται, Volk VI 21, 4.
 Ἀράβιος κόλπος VII 28, 8.
 Ἀράβιος ποταμός VI 21, 3.
 Ἀραδος, νῆσος II 13, 8. 20, 1.
 Ἀράξης, ποταμός VII 16, 3.
 Ἀραχωσία, Landschaft V 6, 2.
 Ἀραχωτοί III 8, 4. 11, 3. 28, 1. V 11, 3. VI 17, 3. VII 6, 3. 10, 5.
 Ἀρβηλα in Assyrien III 8, 7. 15, 5. 16, 3. 22, 4. VI 11, 4.
 Ἀρβουνάλης, S. des Dareios I 16, 3.
 Ἀργαῖος, V. des Herakleides VII 16, 1.
 Ἄργος II 5, 9.
 Ἀρεία, j. Herat, östliche Landschaft Persiens III 25, 1.
 Ἀρειοί, Volk III 8, 4. 25, 1. 28, 2. 29, 5.
 Ἀρειος, Fluss IV 6, 6.
 Ἀρέτης, ein Reiterführer III 12, 3. 13, 3. 14, 1.
 Ἀρέτης, ein Stallmeister Alexanders I 15, 6.
 Ἀριάνης III 8, 5.
 Ἀριάσπαι, Volk III 27, 4.
 Ἀριγαῖον, Ort Indiens IV 24, 6.
 Ἀρίμμος, Satrap Syriens III 6, 8.

- Ἀριοβαρζάνης, S. des Artabazos III 8, 5. 18, 2. 23, 7.
 Ἀρίσβη, Stadt in Troas I 12, 6.
 Ἀρίστανδρος, ein Seher Alexanders I 11, 2. 25, 8. 26, 4. 27, 2. III 2, 2. 7, 6. 15, 7. IV 4, 3.
 Ἀριστοβούλος, Geschichtsschreiber. Proem. II 3, 7. 4, 7. 12, 6. III 3, 5. 4, 5. 11, 3. 26, 1. 28, 5. 30, 5. IV 6, 1. 8, 9. 13, 5. 14, 1. V 7, 1. 14, 3. 20, 2. VI 11, 5. 22, 4. 28, 2. 29, 4. 10. VII 4, 4. 13, 3. 15, 6. 17, 5. 18, 1. 20, 4. 22, 5. 24, 1. 26, 3. 28, 1. 29, 4.
 Ἀριστογείτων, Ἀθηναῖος III 16, 7. IV 10, 3.
 Ἀριστομήδης, Φεραῖος II 13, 2.
 Ἀριστόνικος, κισσαρῶδός IV 16, 6.
 Ἀριστόνοος, σωματοφύλαξ VI 28, 4. VII 5, 6.
 Ἀριστος, Geschichtsschreiber VII 15, 5.
 Ἀριστοτέλης, φιλόσοφος IV 10, 1. VII 27, 1.
 Ἀρίστων, Anführer der Paioner II 9, 2.
 Ἀρίστων, Reiteranführer III 11, 8.
 Ἀριστοφάνης, ἄρχων III 7, 1. 15, 7.
 Ἀριστοφών, ἄρχων III 22, 2.
 Ἀρχάδες I 9, 4. 10, 1.
 Ἀρμενία III 7, 3. V 5, 2. VII 21, 1.
 Ἀρμένιοι, ἱππεῖς III 8, 5. 11, 7.
 Ἀρμόδιος, Ἀθηναῖος III 16, 7. IV 10, 3. VII 19, 2.
 Ἀρχαλός III 6, 4. 19, 7.
 Ἀρραβαῖος, S. des Aeropos I 25, 1.
 Ἀρρύβας, σωματοφύλαξ III 5, 5.
 Ἀρσάκης III 25, 7. V 29, 4.
 Ἀρσάμης, persischer Feldherr I 12, 8. II 4, 5. 11, 8.
 Ἀρσάμης, S. des Artabazos III 23, 7.
 Ἀρσάμης, Satrap von Areia III 25, 7. 29, 5. IV 7, 1.
 Ἀρσέας IV 13, 4. 7.
 Ἀρσης, König der Perser II 14, 2. 5.
 Ἀρσίμας II 14, 3.
 Ἀρσίτης, Satrap von Phrygien I 12, 8. 16, 3.
 Ἀρτάβαζος, Πέρσης III 21, 4. 28, 2. 29, 1.
 Ἀρτακάμα, Gattin des Ptolemaios IV 15, 5. 16, 2. 17, 3. VII 4, 6.
 Ἀρτακιάνα, Hauptstadt von Ἀρεια III 25, 5.
 Ἀρταξέρξης II. I 12, 3.
 Ἀρταξέρξης III. II 14, 2.
 Ἀρταξέρξης Βήσσος III 25, 3.
 Ἀρτεμῖς, Diana I 17, 9. 11. 18, 2. VII 19, 2.
 Ἀρτεμισιον, Vorgeb. Euböia's VI 11, 6.
 Ἀρτιβόλης, S. des Mazaïos VII 6, 4.
 Ἀρτωνῖς, Gattin des Eumenes VII 4, 6.
 Ἀσανδρος, Satrap von Lydien I 17, 7. II 5, 7. IV 7, 2.
 Ἀσία II 7, 5. III 30, 9. V 5, 2. 6, 1. 26, 2. VI 1, 3. VII 30, 1.
 Ἀσιανός IV 4, 2. 19, 5. V 4, 2. 6, 8.
 Ἀσανία, λίμνη I 29, 1.
 Ἀσκληπιάδης, Geschichtsschreiber VII 15, 5.
 Ἀσκληπιάδης (Ἀσκληπιάδαι) VI 11, 1.
 Ἀσκληπιόδαρος, S. des Philon III 16, 4.
 Ἀσκληπιόδαρος, Anführer thrakischer Reiter III 5, 1. Satrap von Syrien III 6, 8. IV 7, 2.
 Ἀσπασίοι, Volk IV 23, 1.
 Ἀσπένδιοι I 26, 2. 5. 27, 1.
 Ἀσπενδος, Stadt I 27, 1. 3.
 Ἀσσαγέτης, Anführer der Inder IV 28, 6.
 Ἀσσακηνοί, Volk IV 25, 5. 6. 30, 5. V 20, 5.
 Ἀσσουρία VII 21, 2. 19, 4.
 Ἀσσουρία (= Συρία) II 5, 1. 6, 1.
 Ἀσσύριοι II 6, 7.
 Ἀσσουρίων βασιλεῖς VII 17, 3. 22, 2.
 Ἀστῆς, Satrap von Peukelaotis IV 22, 8.
 Ἀτιζύης, Satrap von Phrygien I 25, 3. II 11, 8.
 Ἄτλας, Gebirge VII 1, 2.
 Ἀτουρία III 7, 7.
 Ἀτροπάτης, Anführer der Perser III 8, 4. IV 18, 3. VI 29, 3. VII 4, 1. 5. 13, 2.
 Ἀτταλος, Anführer der Agrianer II 9, 2. III 12, 2. 21, 8.
 Ἀτταλος, S. des Andromenes III 27, 1. IV 22, 1. 24, 1. 27, 5. V 12, 1. VI 17, 3. VII 26, 2.
 Ἀττική I 7, 9.
 Ἀυσάνης IV 22, 1.
 Αὐταριάται, Volk I 5, 1.
 Αὐτοβάρης VII 6, 5.
 Αὐτοφραδάτης, Πέρσης II 1, 3. 5. 2, 1. 13, 4. 6. 15, 7. 20, 1.
 Αὐτοφραδάτης, Satrap der Tapurer III 23, 7. 24, 3.
 Ἀχαιῶν λίμνη I 11, 6.
 Ἀχιλλεύς I 12, 1. VII 14, 4. 16, 8.
 Ἀχιλλεύς, Ἀθηναῖος III 6, 2.

B.

- Βαβυλών II 14, 8. 15, 4. 16, 5. 17, 2. 23, 1. III 16, 2. VII 19, 2. 4. 21, 1.
 Βαβυλωνία III 16, 4. V 25, 5. VII 9, 8.
 Βαβυλώνιοι III 11, 5. 16, 4. VII 17, 1.
 Βαβυλώνιος ἐργασία VI 29, 6.
 Βαγαί, Ort in Sogdiana IV 17, 4.
 Βαγιστιάνης, Βαβυλώνιος III 21, 1. 3.
 Βαγώας II 14, 5.
 Βάζιρα, Ort Indiens IV 27, 5.
 Βάκτρα, τὰ, 1) Stadt III 19, 1. 23, 1. 25, 3. 29, 1. 2) Landschaft VII 9, 8.
 Βακτριανή IV 16, 4. 30, 4.
 Βακτριανοί III 25, 3. IV 1, 5. V 25, 5.
 Βάκτριοι III 8, 3. 11, 3. 13, 3. 16, 1. 21, 4. IV 17, 6. VII 6, 3.
 Βάλακρος, S. des Amyntas I 29, 3. III 5, 5.
 Βαρδύλης, Ἰλλύριος I 5, 1.
 Βαρζάνης, Satrap von Parthyaia IV 7, 1.
 Βαρσαέντης, Satrap von Arachosia III 8, 4. 21, 1. 25, 8.
 Βαρσίνη, Tochter des Dareios VII 4, 6.
 Βαρνάξης, Μῆδος VI 29, 3.
 Βάτις II 25, 4.
 Βέβδοια, Stadt III 6, 4.
 Βήλος, Gottheit der Babylonier III 16, 4. VII 17, 1. 3.
 Βῆσσοι, Satrap von Bactriana III 8, 3. 21, 1. 25, 3. 28, 2. 29, 1. 30, 1. IV 7, 1. 30, 4.
 Βιάνωρ, Ἀναρνάν II 13, 2.
 Βιθυννοί, Θράκες I 29, 5.
 Βισθάνης, S. des Königs Ochus III 19, 4.
 Βοιωτία I 7, 5.
 Βοιώτιος ἀνὴρ VI 13, 5.
 Βοιωτοί I 8, 8. II 7, 8.
 Βόρειος λιμὴν II 2, 2.
 Βόσπορος V 7, 1.
 Βοττιαία, Landschaft I 2, 5.
 Βουβάκης, Πέρσης II 11, 8.
 Βουκέφαλα, Stadt V 19, 4. 29, 5.
 Βουκεφάλας, Pferd V 14, 4. 19, 4.
 Βούρωδος, Fluss III 8, 7. VI 11, 5.
 Βουπάρης, Βαβυλώνιος III 8, 5.
 Βούσιρις, aegyptische Gottheit III 3, 1.
 Βραχμᾶνες zu VI 7, 4. 16, 5.
 Βρεττανῶν νῆσος VII 1, 4.

Βρέττιοι, Volk in Italien VII 15, 4.
 Βρίσων III 12, 2.
 Βύβλος, Stadt in Phoinike II 15, 6.
 Βυζάντιον I 3, 1.

Γ.

- Γάγγης, Fluss V 4, 1. 5, 5. 6, 7. 9, 4. 26, 1.
 Γάδειρα, τὰ, Gades III 30, 9. VII 1, 2.
 Γαδρωσία VI 23, 4. VII 10, 7.
 Γαδρωσίοι VI 25, 4. 27, 1. 28, 3.
 Γαδρωσοί VI 22, 1. 23, 1. 24, 1. 27, 1. 28, 1.
 Γάζα II 26, 1. 2. 27, 6. III 1, 1.
 Γάζα τῆς Σογδιανῆς IV 2, 1. 3.
 Γαλατία II 4, 1.
 Γαυγάμηλα, τὰ, III 8, 7. VI 11, 5.
 Γέλων, Fürst von Syrakus I 12, 2.
 Γεραιστός, Vorgeb. von Euboea II 1, 2.
 Γέται οἱ ἀθανάτιζοντες I 3, 2. 5.
 Γηρόστρατος, Ἀραδίος II 13, 7. 20, 1.
 Γηρόνης II 16, 5.
 Γλανγαῖται, Ἰνδοί V 20, 2.
 Γλανκίς, ein Arzt VII 14, 4.
 Γλανκίς, König der Taulantier I 5, 1. 6.
 Γλανκίς, ein Reiterführer III 11, 8.
 Γλανκίππος, Μιλήσιος I 19, 1.
 Γλαῦκος, Αἰτωλός III 16, 2.
 Γοργίης IV 16, 1. 22, 7. V 12, 1.
 Γοργώ III 3, 1.
 Γόρδιον in Phrygien I 29, 3. 5. II 3, 1.
 Γόρδιος II 3, 1.
 Γουραῖοι, Ἰνδοί IV 23, 1. 25, 6.
 Γουραῖος, ποταμός IV 25, 7.
 Γρανικός, ποταμός I 3, 1. VI 11, 4. VII 9, 7.
 Γρύλλος II 8, 11.

Δ.

- Δάαι, Σκύνθαι III 11, 3. 28, 8. 10. V 12, 2.
 Δαίδαλος VII 20, 5.
 Δαμασκός II 11, 9. 15, 1.
 Δανδαμῖς σοφιστής VII 2, 2.
 Δαρενικός, Münze IV 18, 7.
 Δαρεῖος, V. des Xerxes IV 4, 3. 11, 9.
 Δαρεῖος, S. des Artaxerxes I 16, 3.
 Δαρεῖος Κοδομάννος I 12, 4. II 6, 1. II 8, 1. 11, 8. 12, 4. 14, 1. 25, 1. III 21, 4. 10. 22, 1. IV 19, 6. 20, 1.

Δασυλίον, Stadt I 17, 2.
Δατάμης II 2, 2. 5.
Δαταφέρνης III 29, 6. 30, 1.
Δέλια, τοῦ Ἰνδοῦ V 4, 1. VI 14, 5. 17, 2.
Δελφοί IV 11, 7.
Δημόδης Ἀθηναῖος I 10, 3.
Δημόρατος Κορίνθιος I 15, 6.
Δημήτριος, S. des Althaimenes III 11, 8. IV 27, 5. V 16, 3. VI 8, 2.
Δημήτριος σωματοφύλαξ III 27, 5.
Δημήτριος, S. des Pythonax IV 12, 5.
Δημοσθένης I 10, 4.
Δημοσῶν VII 26, 2.
Δίκη Δι πάρεδρος IV 9, 7.
Δινδυμήνη, Magna Mater V 6, 4.
Διογένης, Fürst von Lesbos II 1, 5.
Διογένης, ὁ ἐκ Σινώπης VII 2, 1.
Διον, Stadt I 16, 4.
Διονύσιος II 12, 2.
Διονυσόδωρος, Ὀλυμπιονίκης II 15, 2. 4.
Διόνυσος II 16, 3. V 1, 1. VI 3, 4. 14, 2. 28, 2. VII 10, 6. 20, 1.
Διόσκουροι IV 8, 2.
Διότιμος, Ἀθηναῖος I 10, 4.
Διόφαντος Ἀθηναῖος III 6, 2.
Δολιδασπις, Αἰγύπτιος III 5, 2.
Δοξάρης, Ἰνδός V 8, 3.
Δραγγαί od. *Ζαράγγαι*, Ζαραγγαῖοι, Volk III 21, 1. 28, 1. VII 6, 3. 10, 5.
Δράφανα, Stadt, III 29, 1.
Δρύπτετις, Tochter des Dareios VII 4, 5.
Δρωπίδης, Ἀθηναῖος III 24, 4.
Δρωπίδης, V. des Kleitos I 15, 8. III 11, 8. 27, 4. IV 8, 1.
Δύρεα, Stadt IV 30, 5.

E.

Ἐβρος, ποταμός I 11, 4.
Ἐκαταῖος ὁ λογοποιός II 16, 5. V 6, 5.
Ἐκατομβαιῶν, Monat II 24, 6. III 7, 1.
Ἐκάτομνος, Κάκ I 23, 7.
Ἐκβάτανα, Hauptstadt Medien III 19, 2. 7. IV 7, 3. VII 14, 5.
Ἐλαιοῦς, Stadt I 11, 5.
Ἐλενθεραί, Ort in Attika I 7, 9.
Ἐλενσίς III 16, 8.
Ἐλεφαντίνη in Aegypten III 2, 7.
Ἐλιμιώτις I 7, 5.
Ἐλλάρνιος I 21, 5.
Ἐλλησποντος I 11, 6. 13, 6. IV 15, 6. V 7, 1. 25, 4. VII 9, 6. 14, 5.

Ἐμβόλιμα, Ort in Indien IV 28, 7.
Ἐνάλιος I 14, 7. V 10, 3.
Ἐννλος, König von Byblos II 20, 1.
Ἐορδαία, Landschaft I 7, 5.
Ἐορδαῖοι IV 28, 4.
Ἐορδακός ποταμός I 5, 5.
Ἐπαμεινώνδας I 9, 4.
Ἐπαρδός, Fluss IV 6, 6.
Ἐπίγονοι VII 6, 1. 8, 2.
Ἐπιδαῦριοι VII 14, 6.
Ἐπιμένης, S. des Arseas IV 13, 4. VII 14, 3.
Ἐπόικιλλος, S. des Polyides III 19, 6. IV 7, 2. 18, 3.
Ἐρατοσθένης, Κυρηναῖος IV 6, 2. V 3, 1. 5, 1.
Ἐριγών, ποταμός I 5, 5.
Ἐρίγυιος, S. des Larichos III 6, 5. 11, 10. 20, 1. 23, 2. VI 28, 2.
Ἐρμόδωρος III 11, 8.
Ἐρμόλαος, S. des Sopolis IV 13, 2. 14, 1.
Ἐρμος, ποταμός I 17, 4.
Ἐρμον πεδίον V 6, 4.
Ἐρωτον I 12, 6.
Ἐρούθεια, νῆσος II 16, 5.
Ἐουθρά θάλαττα III 8, 5. 11, 5. VII 16, 2.
Ἐτήσιοι ἄνεμοι VI 21, 1.
Ἐτόμανδρος, ποταμός IV 6, 6.
Εὔακτι VII 6, 3.
Εὔασπλα (?), Fluss IV 21, 1.
Εὔβοια II 2, 4. III 19, 6.
Εὐδανέμων βουός III 16, 8.
Εὐδημος IV 27, 2.
Εὐεργέται III 27, 4. IV 6, 6.
Εὐγνωστός, ἑταῖρος III 5, 3.
Εὐθυνλῆς, Λακεδαιμόνιος II 15, 2. 5.
Εὔλαιος, ποταμός VII 7, 2.
Εὐμένης, γραμματεὺς βασιλικός V 24, 6. VII 4, 6. 13, 1. 14, 9.
Εὐνικός III 5, 1. 6, 8.
Εὐξείνος πόντος I 3, 2. III 30, 9. IV 15, 4. V 27, 7. VII 1, 3.
Εὐρύπιδης VII 16, 6.
Εὐριπος II 2, 4.
Εὐρυβώτας, Κεῖς I 8, 4.
Εὐρυδίκη, Gattin des Philipp III 6, 5.
Εὐρύλοχος, S. des Arseas IV 13, 7.
Εὐρυμέδων, ποταμός I 27, 1.
Εὐρυσθένης καὶ Ἡρακλῆς II 16, 5. IV 10, 4.
Εὐρώπη II 7, 5. III 30, 8. VII 1, 4.
Ἐφέσιοι I 17, 10.
Ἐφεσος I 17, 9.

Ἐφιάλης, Ἀθηναῖος I 10, 4.
Ἐπιππος, Χαλκιδεύς III 5, 3.

Z.

Ζαδρόκαοτα, τά, Stadt in Hyrkani-
en III 23, 6.
Ζαργαῖοι III 25, 8; s. Ζεργαί.
Ζαρίασπα = Βάντρα IV 1, 5, 7, 1,
16, 6.
Ζέλευα I 12, 8.
Ζελεῖται I 17, 2.
Ζεὺς ὁ Ὀλύμπιος I 4, 5, 11, 1, 17,
6, II 3, 4, III 5, 2, IV 20, 3.

H.

Ἡγέλογος, S. des Hippostratos I 13,
1, II 2, 3, III 2, 3, 11, 8.
Ἡγεμών, ἄρχων V 19, 3.
Ἡγήσανδρος III 5, 1.
Ἡγήσιος, ἄρχων VII 28, 1.
Ἡγήσιστρατος, Statthalter von Mi-
let I 18, 4.
Ἡλείοι I 10, 1, 29, 4.
Ἡλιούπολις, Stadt in Aegypten III
1, 3.
Ἡράκλειον, Heiligthum des Herakles
in Theben I 8, 3.
Ἡρακλίδαι IV 10, 4.
Ἡρακλείδης, Χαλκηδόνιος III 24, 5.
Ἡρακλείδης, S. des Antiochos I 2,
5, III 11, 8.
Ἡρακλείδης, S. des Argaios VII
16, 1.
Ἡρακλέους στήλαι II 16, 4, V 26, 2.
Ἡρακλῆς I 4, 5, 11, 7, II 16, 1,
18, 1, 24, 6, III 3, 1, 6, 1, IV 10,
4, 11, 7, 24, 5, 28, 1, 30, 4, V 3,
4, 26, 5, VI 3, 2, VII 13, 5.
Ἡράκων VI 27, 3.
Ἡρόδοτος, ὁ λογοποιός II 16, 3,
III 30, 8, V 6, 5, 7, 2, VII 13,
1, 6.
Ἡρομένης I 25, 1.
Ἡρόπνθος I 17, 11.
Ἡρώων πόλις III 5, 4, VII 20, 8.
Ἡφαιστίων I 12, 1, II 12, 6, III
15, 2, 27, 4, IV 12, 4, 16, 2, 22,
7, V 12, 2, 21, 5, VI 2, 2, 4, 1,
5, 5, 13, 1, 17, 4, 21, 3, 5, 22, 3,
28, 7, VII 4, 5, 5, 6, 13, 1, 14,
2, 9, 18, 3, 23, 6.

Θ.

Θάψακος II 13, 1, III 6, 4, VII 1,
7, 19, 3.
Θεόδωρος III 16, 9.

Θεόκριτος IV 13, 4.
Θεόσιππος II 14, 4.
Θεσσαλοί I 14, 3, 25, 1, II 7, 8, 8,
9, 9, 1, 11, 2, III 11, 10, 19, 5,
V 27, 5, VII 9, 4.
Θεσσαλία I 7, 5.
Θεσσαλίσκος, Θηβαῖος II 15, 2.
Θῆβαι I 7, 1, 9, 9, II 16, 1.
Θηβαῖοι I 7, 1, 8, 1, 9, 1, 7, II
15, 2.
Θήρα, νῆσος II 5, 7.
Θηραμένης III 5, 5.
Θήρων, Fürst von Agrigent I 12, 2.
Θησεύς VII 13, 5, 29, 3.
Θόας VII 23, 2, 27, 1.
Θουριεύς s. zu II 22, 2.
Θράξες I 1, 5, 2, 3, 14, 3, 28, 4,
II 5, 1, 7, 5, 9, 3, III 12, 4, VII
9, 2.
Θράξες Βιθυννοί s. Βιθυννοί (I 29, 5).
Θράκη I 1, 4, 25, 2, IV 7, 2, VII
9, 3, 12, 4.
Θριάμβος zu VII 28, 2.
Θυνωνδας, S. des Mentor II 2, 1,
13, 2.

I.

Ἰάζυνγες I 3, 2.
Ἰαξάρτης ποταμός III 28, 8, 30, 7,
IV 1, 3, 3, 6, V 25, 5, VII 10,
6, 16, 3.
Ἰακχος ὁ μυστικός II 16, 3.
Ἰαπυγία ἄνρα VII 1, 3.
Ἰάπυξ, ἄνεμος V 6, 3.
Ἰασσός, Stadt, Einw. Ἰασσεύς I
19, 11.
Ἰβήρης II 16, 4, VII 15, 4.
Ἰδαία ὄρη I 12, 6.
Ἰδριεύς, Fürst von Carien I 23, 7.
Ἰέρων, Fürst von Syrakus I 12, 2.
Ἰέρων ὁ Σολεύς VII 20, 7.
Ἰκάριον πέλαγος VII 20, 5.
Ἰκαρος, S. des Daidalos VII 20, 5.
Ἰκαρος, νῆσος VII 20, 5.
Ἰλιάς Ἀθηναῖα I 11, 7.
Ἰλιον I 11, 8, 12, 1, 6.
Ἰλλύριοι I 1, 4, 5, 1, V 26, 6, VII
9, 2.
Ἰνδοί, Ἰνδία III 8, 3, 11, 5, 13, 1,
14, 5, 15, 1, 25, 8, 29, 2, IV 15,
5, 22, 3, 30, 8, V 3, 3, 4, 3, 5, 1,
6, 2, VI 3, 4, 16, 3, VII 9, 8, 19,
1, 20, 1, VII 20, 2.
Ἰνδική συγγραφή V 6, 8, VI 6, 1,
11, 3, 15, 1, 16, 5.
Ἰνδικός κόλπος V 26, 2.
Ἰνδός ποταμός IV 22, 7, 28, 6, 30,

Κόλχοι IV 15, 4. VII 13, 4.
Κολωναί I 12, 6.
Κόρη, Proserpina II 16, 3.
Κοσσαίοι, Volk VII 15, 1. 23, 1.
Κονάδαι, die Quaden I 3, 2.
Κουριεύς II 22, 2.
Κρατεάς VI 28, 4.
Κρατερός I 14, 2. II 8, 4. 20, 6.
 III 11, 10. 17, 4. 18, 4. 23, 2. 25
 6. IV 2, 2. 17, 1. 18, 4. 20, 2.
 23, 5. 24, 6. 28, 7. V 11, 3. 12,
 1. 15, 3. 20, 2. 21, 4. VI 2, 2. 4,
 1. 5. 5. 15, 4. 17, 3. 27, 3. VII
 4, 5. 12, 3.
Κρηθεύς VI 23, 5.
Κρήτη II 13, 6.
Κρήτες τοξοταί II 7, 8. 9, 3. III
 5, 6.
Κριτόδημος, ein Arzt VI 11, 1.
Κροῖσος VII 16, 7.
Κρησίας V 4, 2.
Κύδνος ποταμός II 4, 7.
Κύθνος νήσος II 2, 5.
Κυκλάδες II 2, 2.
Κύμη I 26, 4.
Κύνα, Schwester des Alexander I
 5, 4.
Κύριοι ναῦται I 18, 7. II 20, 7.
 21, 1. III 6, 3. VI 1, 6.
Κύπρος II 13, 3. 17, 1. 4.
Κυρηναῖοι III 28, 7.
Κυρήνη III 28, 7. VII 9, 8.
Κύρος, S. des Kambyzes III 18, 10.
 27, 4. IV 11, 9. V 4, 5. VI 24, 2.
Κύρος (der jüngere) I 12, 3. II 4, 3.
Κυρουπόλις IV 2, 2. 3, 1.
Κῶς, νήσος II 5, 7. 13, 4. III 2, 6.
 Einw. *Κῶς* VI 11, 1.
Κωφαῖος IV 28, 6.
Κωφὴν, S. des Artabazos II 15, 1.
 III 23, 7. VII 6, 4.
Κωφὴν, ποταμός IV 22, 5. V 1, 1.

A.

Αάβδακος II 16, 2.
Αάγγαρος, König der Agrianer I
 5, 2.
Αάγος s. *Πτολεμαῖος*.
Αάδη, νήσος I 18, 4. 19, 3. 9.
Αάιος II, 16, 2.
Αακεδαιμόνιοι II 15, 2. 5. III 24, 4.
Αάμφανος I 12, 6.
Αανίμη, T. des Dropidas IV 9, 3.
Ααομέδων III 6, 5.
Αάριχος III 5, 5.
Αεόννατος II 12, 4. III 5, 5. IV
 12, 2. 21, 4. 23, 3. 24, 10. 25, 3.

VI 9, 3. 10, 1. 11, 7. 28, 4. VII
 5, 5.
Αέσβος II 1, 1. 13, 3. III 2, 6.
Αευγαία Ἰλη II 9, 3.
Αευκανοί, Ἴταλοί VII 15, 4.
Αεῦκτρα, τὰ I 9, 4.
Αίβρες III 30, 9. VII 15, 4.
Αιβρὴ III 3, 1. V 26, 2. VII 1, 2.
Αουκανοί = *Αευκανοί*.
Αύγιος ποταμός I 2, 1.
Αυδία I 12, 8. III 22, 3.
Αύδιος ποταμός V 6, 4.
Αυδοί I 17, 4. V 25, 4. VII 9, 7.
Αυκαγόρας I 12, 7.
Αυκία I 24, 5. II 2, 1. III 6, 6.
Αυκίδας Αἰτωλός III 5, 3.
Αύκιοι I 24, 5. II 20, 2. V 25, 4.
Αυκομήδης Ῥόδιος II 1, 5.
Αύκος ποταμός III 15, 4.
Αυκούργος Ἀθηναῖος I 10, 4.
Αυσανίας I 2, 1.
Αυσίμαχος, S. des Agathokles V
 13, 1. 24, 5. VI 28, 9. VII 3, 4.
 5, 6. 18, 5.
Αύσιππος I 16, 4.

M.

Μαγαρσίς Ἀθηνᾶ II 5, 9.
Μαγαρός πόλις II 5, 9.
Μαγνησία I, 18, 1.
Μαγοί VI 29, 7. VII 11, 8.
Μαζαῖος III 7, 1. 8, 6. 16, 4. 21, 1.
 IV 18, 3.
Μαζάκης, Satrap von Aegypten III
 1, 2. 22, 1.
Μάζαρος ἐταῖρος III 16, 9.
Μαῖανδρος ποταμός I 19, 7.
Μαϊάνθρον πεδῖον V 6, 4.
Μαιμακτηριών, μῆν II 11, 10.
Μαιώτις λίμνη III 30, 9. V 5, 4.
 VII 1, 3.
Μακάριτατος III 55.
Μακεδόνες I 7, 1. 2. 9. 18, 8. II
 7, 4. VII 9, 1.
Μακεδονία I 2, 5. 7, 6. VII 12, 4.
Μαλέα II 1, 2.
Μαλλοί, Ἴνδοί V 22, 2. VI 4, 3. 5,
 4. 6, 1. 11, 3. 14, 2.
Μαλλός, πόλις II 5, 9. 6, 1. 20, 2.
Μαλλωταί II 5, 9.
Μανδρόδωρος VI 23, 2.
Μαντίνεια I 9, 4.
Μάραθος II 13, 8. 14, 1. 15, 6.
Μαράκανδα III 30, 6. IV 3, 6. 5,
 2. 6, 3. 16, 2.
Μάρδοι III 24, 1. 4. IV 6, 6. 18, 2.
Μαρία λίμνη III 1, 5.

Μαριάμη II 13, 8.
 Μαρκόμανοι I 3, 2.
 Μαρώνεια I 11, 4.
 Μάσσαχα IV 26, 1. 27, 5. 28, 4.
 Μασσαγέται IV 16, 4. 17, 1.
 Μανάνης III 8, 3.
 Μαχάτας III 6, 4.
 Μεγακλῆς III 5, 3.
 Μεγαρέως III 2, 5.
 Μεγαρίς III 6, 7.
 Μεγασθένης ἱστορικός V 5, 1. 6, 2.
 VII 2, 4.
 Μελαμνίδας IV 7, 2.
 Μέλος ποταμός I 11, 4.
 Μελέαγρος I 4, 5. 14, 3. 24, 1. 29, 4. II 8, 4. III 11, 8. 18, 4. IV 17, 3. 22, 7. V 12, 1. VI 17, 3.
 Μελεάγρον Ἠλ III 11, 8.
 Μέμνων ὁ Ῥόδιος I 12, 9. 15, 2. 17, 11. 20, 3. 23, 1. II 1, 1.
 Μέμφης III 1, 4. 4, 5. 5, 1.
 Μένανδρος III 6, 8. IV 13, 7. VII 23, 1. 24, 1.
 Μενέδημος IV 3, 7. 6, 2.
 Μενέλαος Ἀτρεΐδης V 6, 5.
 Μενέλεως I 14, 3. III 11, 10. 25, 4.
 Μενεσθένης II 9, 3.
 Μένης II 12, 2. III 16, 9.
 Μενίδας III 5, 1. 12, 3. 13, 3. 15, 2. 26, 3. IV 18, 3. VII 23, 1. 26, 2.
 Μένιουκος II 14, 3.
 Μενοίτιος I 12, 1.
 Μέντωρ II 2, 1. 13, 2. VII 4, 6.
 Μένων, Satrap von Coelesyrien II 13, 7.
 Μένων, Satrap von Arachosien III 28, 1.
 Μερόης V 18, 7.
 Μεσοποταμία III 7, 3. 11, 4. V 25, 4. VII 7, 3. 9, 8.
 Μηδία III 16, 1. 20, 3. 26, 3. V 5, 2. VI 27, 3. VII 13, 2.
 Μηδικὸς πόλεμος I 9, 7.
 Μῆδιος VII 24, 4. 25, 1. 27, 2.
 Μῆδοι I 9, 7. II 6, 7. V 4, 5. Μῆδοι καὶ Πέρσαι II 7, 4. IV 6, 10. 7, 3. V 11, 3. 25, 5. VI 29, 3. VII 1, 3.
 Μηθυμναῖοι III 2, 4.
 Μῆλος νῆσος I 9, 5.
 Μηρός ὄρος V 1, 6. 2, 5.
 Μηροῶν, ἐν Ἀθήναις III 16, 8.
 Μίδας II 3, 1.
 Μιθραύστης Ἀρμένιος III 8, 5.
 Μιθριδάτης I 15, 7. 16, 3.
 Μιθρίνης I 17, 3. III 16, 5.
 Μιθροβαίος VII 6, 5.
 Μιθροβουζάνης I 16, 3.
 Μίκκαλος Κλαζομένιος VII 19, 5.

Μίκων, ein Maler, VII 13, 6.
 Μίλητος I 13, 3. V 6, 4. VII 9, 7.
 Μιλνᾶς I 24, 5.
 Μίνως VII 29, 3.
 Μιτυληναῖοι II 1, 1.
 Μιτυλήνη III 2, 6.
 Μοιροκλῆς I 10, 4.
 Μόνιμος III 24, 1.
 Μουννυχίων, μῆν V 19, 3.
 Μούσαι I 11, 1.
 Μουσιμανός Ἰνδός VI 15, 5. 16, 3. 17, 1.
 Μυκάλη I 18, 5. 19, 2. V 5, 2.
 Μυκῆναι II 16, 5.
 Μύλασσα I 20, 4. 21, 1.
 Μύνδος I 20, 5. II 5, 7.
 Μυριανδρος II 6, 1.
 Μυσία V 6, 4.
 Μυτιλήνη s. Μιτυλήνη.

N.

Ναβαρζάνης III 21, 1. 23, 4.
 Ναύακα in Sogdiana III 28, 9. IV 18, 1.
 Νέαρχος, S. des Androtimos III 6, 5. IV 7, 2. 30, 6. VI 2, 3. 5, 5. 13, 1. 19, 5. 21, 3. 28, 5. VII 4, 6. 19, 3. 20, 9. 25, 4.
 Νειλόξερος III 28, 4.
 Νεῖλος III 1, 3. 6, 1. 30, 9. V 6, 5. VI 1, 2.
 Νεοπόλεμος, S. des Achilles I 11, 8.
 Νεοπόλεμος, Vater des Meleager I 24, 1. 29, 4.
 Νεοπόλεμος Αἰανίδης II 27, 6.
 Νεοπόλεμος, S. des Arrabaios I 20, 10.
 Νέσος, ποταμός I 1, 5.
 Νηρηίδες I 11, 6.
 Νίκαια, Stadt am Paropamisos IV 22, 6.
 Νίκαια, Stadt am Hydaspes V 19, 4. 29, 5.
 Νικάνωρ, V. des Balakros II 12, 2.
 Νικάνωρ, S. des Parmenion I 14, 2. II 8, 3. III 11, 9. 21, 8. 25, 4.
 Νικάνωρ, Flottenführer I 18, 4. 19, 3. IV 22, 5. 28, 6.
 Νικίας I 17, 7.
 Νικοκράτης ἄρχων II 11, 10.
 Νικόλαος, V. des Amyntas IV 17, 3.
 Νικόστρατος ἄρχων II 11, 10.
 Νιφάτης I 12, 8. 16, 3.
 Νομάδες Αἰβυες III 30, 9. VII 1, 2; Σπύθαι IV 5, 3. VII 16, 4.
 Νύσα V 1, 1. 2, 1. 26, 5.
 Νυσαῖοι V 1, 3. 2, 2. VI 2, 3.
 Νυσαῖον πεδῖον VII 13, 1.

E.

- Ἐάθροι, Ἰνδοί VI 15, 1.
 Ἐάνθος, ποταμός I 24, 4.
 Ἐερόφαντος III 5, 3.
 Ἐενοφών, S. des Gryllos I 12, 3.
 II 4, 3. 7, 8. 8, 11. VII 13, 4.
 Ἐέρξης III 16, 4. IV 11, 9. VII 14,
 5. 17, 2. 19, 2.

O.

- Ὀγχηστός, Stadt in Boiotien I 7, 5.
 Ὀδρῦσαι III 12, 4.
 Οἶαρος I 11, 2.
 Οἰδίπους II 16, 2.
 Ὀκονδοβάτης III 8, 5.
 Ὀλύμπια I 11, 5. II 15, 4.
 Ὀλυμπιάς, Mutter Alexanders III
 5. IV 10, 2. VI 1, 4. VII 12, 5.
 Ὀλυμπιονίκης II 15, 2.
 Ὀρίων, Κῆς III 5, 6.
 Ὀρῆος I 12, 1. IV 1, 1. V 6, 5.
 VI 1, 3.
 Ὀμότιμοι τῶν Περγῶν II 11, 9.
 II 29, 4.
 Ὀνήκοιτος VI 2, 3. VII 5, 6. 20, 9.
 Ὀξάθρης σατραπῆς III 8, 5. 19, 2.
 VII 4, 1.
 Ὀξοδάτης III 20, 3. IV 18, 3.
 Ὀξνάρτης III 28, 10. VII 4, 5.
 Ὀξνάρτης, Bruder des Dareios VII
 4, 5.
 Ὀξνάρτης Βάντιος IV 18, 4. 19,
 5. 20, 4. VII 4, 4. 6, 4.
 Ὀξνδάτης s. Ὀξοδάτης.
 Ὀξνδράναι, Ἰνδοί V 22, 2. VI 4, 3.
 11, 3. 14, 1.
 Ὀξνιανός, νομάρχης VI 16, 1.
 Ὀρβηλος, ὄρος I 1, 5.
 Ὀρδάνης VI 27, 3.
 Ὀρεστίς VI 28, 4.
 Ὀροβάτης IV 28, 5.
 Ὀρόντης, V. des Perdikkas I 14, 2.
 Ὀρόντης, Statthalter von Armenien
 III 8, 5.
 Ὀροντοβάτης, Statthalter von Ka-
 rien I 23, 1. 8. II 5, 7.
 Ὀρφεύς I 11, 2.
 Ὀρχόμενος I 9, 10.
 Ὀσάδιοι, Ἰνδοί VI 15, 1.
 Ὀτάνης III 8, 5.
 Οὔξιοι III 8, 5. 11, 5. 17, 1. VII
 10, 5. 15, 1.

Π.

- Πάγγαιον ὄρος I 11, 4.
 Παίονες I 5, 1. II 7, 5. 9, 2.
 Παιτική χώρα I 11, 4.

ARRIAN, Anabasis. II.

- Παλαιστίνη II 25, 4.
 Παλλαιόπας ποταμός VII 21, 1.
 Παμφυλία I 24, 3. III 28, 5. V 5,
 2. 25, 4.
 Πανταλέαν III 5, 3.
 Παντόρδανος, S. des Kleandros II
 9, 3.
 Παραιάνα III 19, 2. IV 21, 1.
 Παραιτόνιον in Libyen III 3, 3.
 Πάραλος, ἡ, νῆς III 6, 2.
 Παραπαμισάδαι IV 22, 4. 5. V 3,
 2. 11, 3. VI 15, 3. 26, 1.
 Παραπάμισος ὄρος V 3, 3. 5, 3.
 Παραναία, Landschaft in Epeiros
 I 7, 5.
 Παρθυραῖοι III 11, 4. 19, 1. 20, 3.
 25, 1. IV 7, 1. V 5, 2. VII 6, 3. 10, 6.
 Παρμενίαν, S. des Philotas I 11, 6.
 13, 3. 14, 1. 17, 2. 18, 1. 24, 3.
 25, 4. 29, 3. II 4, 3. 5, 1. 8, 4.
 III 10, 1. 11, 10. 18, 11. 26, 4.
 IV 14, 2. VI 27, 3.
 Παρύσσις, Tochter des Ochos VII
 4, 4.
 Πασαργάδαι III 18, 10. 11. VI 29,
 1. 30, 1. VII 1, 1. 19, 2.
 Πασικράτης II 22, 2.
 Πασιτίγρης III 17, 1.
 Πάταρα, τὰ, Stadt in Lykien I 24, 4.
 Πάτροκλος I 12, 1. VII 16, 8.
 Πάτρων Φωκεύς III 16, 2.
 Πάταλα, τὰ, Ἰνδοῦ Δέλλα V 4, 1.
 VI 17, 2. 5. 18, 3. 21, 3. — οἱ
 Παταλεῖς VI 17, 5.
 Πανσανίας ἐταῖρος I 17, 7.
 Πανσίππος Λακεδαιμόνιος III 24, 4.
 Παφλαγόνες II 4, 1. V 25, 4.
 Πειθαγόρας VII 18, 1.
 Πείθων, S. des Sosikles IV 16, 6.
 Πείθων, S. des Agenor VI 15, 4.
 17, 1.
 Πείθων, S. des Krates VI 28, 4.
 VII 5, 6. 26, 2.
 Πεισαῖος VI 28, 4.
 Πελάγων Ἐφέσιος I 17, 12.
 Πελλίνα, St. in Thessalien I 7, 5.
 Πελοπόννησος I 7, 4. 24, 2. VII 9, 5.
 Πέργη, St. in Pamphylien I 26, 1.
 27, 5.
 Περδίκκας, S. des Orontes I 6, 9.
 8, 1. 14, 2. 20, 5. 21, 1. II 8, 3.
 III 11, 9. IV 16, 2. 21, 4. 22, 7.
 28, 5. 30, 9. V 12, 2. 13, 1. 22, 6.
 VI 6, 4. 9, 1. 11, 1. 15, 1. 28, 4.
 VII 4, 5. 5, 6. 18, 5.
 Περίνθιοι II 14, 5.
 Περνώτη, St. in Phrygien I, 12, 6.
 Περοΐδας, S. des Menestheus II 9, 3.

Πέρσαι II 14, 4. V 4, 5. 25, 5. VII 7, 7. 10, 5. 11, 1. 6. 9.
 Περσέπολις VII 1, 1.
 Περσεύς III 3, 1.
 Περσικός ὁ κόλπος V 26, 2. VI 19, 5. VII 1, 1. 16, 2. 19, 3.
 Περσὸς γῆ VI 28, 7. 29, 1. VII 3, 1. 23, 1.
 Πετῖνης I 12, 8. 16, 3.
 Πέτισις νομάρχης III 5, 2.
 Πεννελῶτις, indische Landschaft IV 22, 7. 28, 6.
 Πεννέστας σωματοφύλαξ VI 9, 3. 10, 1. 11, 7. 28, 3. 30, 2. VII 5, 4. 6, 3. 23, 1. 26, 2.
 Πενήκη, Donauinsel I 2, 2. 3, 3.
 Πήλιον I 5, 5.
 Πηλοῖσιον III 1, 1. 3, 3. 5, 3.
 Πηνειός, ποταμός IV 6, 7.
 Πιερίς γῆ I 11, 2.
 Πίμπραμα, τὰ, in Indien V 22, 3.
 Πίναρα, St. in Lykien I 24, 4.
 Πίναρος ποταμός II 7, 1. 8, 5. 10, 1.
 Πίνδαρος I 9, 10.
 Πιξώδαρος Κάρ I 23, 7.
 Πισαῖος VI 28, 4.
 Πισδαί I 24, 6. 27, 5. 28, 1.
 Πλαταιαί I 8, 8. 9, 5. 7. 10.
 Πλειάδες VI 21, 2. VII 21, 4.
 Πνυταγόρας VI 20, 6. 22, 2.
 Πολεμονοράτης s. Κλέανδρος und Κοῖνος.
 Πολέμων, S. des Megakles III 5, 3.
 Πολέμων ναύαρχος III 5, 5.
 Πολέμων, S. des Andromenes III 27, 1.
 Πολύδαμας ἐταῖρος III 26, 3.
 Πολυδέκτης III 3, 1.
 Πολυδένκης IV 8, 3.
 Πολύδαρος II 16, 2.
 Πολυειδής III 19, 6.
 Πολύενκτος I 10, 4.
 Πολυσπέρχων II 12, 2. III 11, 9. IV 16, 1. 22, 1. 25, 6. V 11, 3. VI 5, 5. VII 12, 4.
 Πολυτίμητος ποταμός IV 5, 6. VI 5, 7.
 Πούρα, Ort in Gadrosien VI 24, 1.
 Πράκτιος, ποταμός I 12, 6.
 Πρίαμος I 11, 8.
 Πριάπος I 12, 7.
 Προίξης III 28, 4.
 Προμηθέως τὸ ἄντρον V 3, 2.
 Προποντίς IV 15, 6.
 Πρωτέας II 2, 4. 20, 2.
 Πρωτεσίλαος I 11, 5.
 Πρωτόμαχος II 9, 2.
 Πτολεμαῖος, S. des Lagos II 11, 8. III 6, 5. 6, 6. 18, 9. 29, 7. 30, 1. IV 8, 9. 13, 7. 15, 8. 16, 2. 21, 4.

23, 3. 24, 3. 25, 2. 29, 1. 30, 1. V 13, 1. 23, 7. 24, 1. VI 5, 6. 11, 8. 28, 4. VII 4, 6. 15, 3. 18, 5. Hauptgewährsmann Arrians: Prooem. I 8, 1. II 11, 8. III 17, 6. 26, 2. IV 3, 5. 25, 4. V 7, 1. 14, 5. 20, 8. 28, 4. VI 2, 4. 10, 1. 11, 8. Πτολεμαῖος, S. des Philippos I 14, 6.
 Πτολεμαῖος, S. des Seleukos I 24, 1. 29, 4. II 10, 7.
 Πτολεμαῖος σωματοφύλαξ I 22, 4. 7.
 Πτολεμαῖος, Anführer der Thraker IV 7, 2.
 Πτολεμαῖος, Statthalter von Karien I 23, 6. II 5, 7. 8, 4.
 Πυθναῖος Πανταλέων III 5, 3.
 Πυθόδημος ἄρχων I 1, 1.
 Πυθοφάνης VI 27, 1.
 Πύλαι, Θερμοπύλαι I 7, 5. S. Ἀμυνικά, Κιλικία, Κάσπια, Περσίδες.
 Πύραμος ποταμός II 5, 8.
 Πῶρος, König von Indien V 8, 4. 9, 1—9. 20, 2. 21, 3. 22, 2.
 Πῶρος ὁ κακός V 21, 2.

P.

Ῥάγαι III 20, 2.
 Ῥαδαμάνθης VII 29, 3.
 Ῥαυβανία im Lande der Oreiten VI 21, 5.
 Ῥεομίθρης I 12, 8. II 11, 8. III 18, 11.
 Ῥήνος Κελτικός V 7, 2.
 Ῥόδιοι τοξόται II 7, 8. ναῦται II 20, 2.
 Ῥοισάκης I 15, 7.
 Ῥωμαῖοι III 5, 7. V 7, 2. VII 1, 3. 15, 5.
 Ῥωξάνη, Gemahlin Alexanders IV 19, 5. 20, 4. VI 15, 3. VII 4, 4.

Σ.

Σαβάκης, Satrap von Aegypten II 11, 8.
 Σαβίλκας, Satrap von Kappadokien II 4, 2.
 Σαγαλασσός πόλις I 28, 2.
 Σαγγαῖος IV 22, 8.
 Σαγγαλα πόλις V 22, 4—24, 8.
 Σαγγάριος ποταμός I 29, 5.
 Σακαί, Σύνθαι III 8, 3. 11, 4. VII 10, 5.
 Σακεσίνοι III 8, 4. 11, 4.
 Σαλαμίς VI 11, 6.
 Σαλμανίς I 23, 3.
 Σάμβος VI 16, 3.

Σάμος I 19, 8. V 5, 2.
 Σανδράκοτος, König der Inder V 6, 2.
 Σαρδανάπαλος II 5, 3.
 Σάρδεις I 17, 3. 5. 24, 3. III 16, 5.
 Σαυβαρζάνης, Satrap der Arier III 8, 4. 25, 1. 28, 2.
 Σατράκης, Führer der Skythen IV 4, 8.
 Σατύρος III 28, 4.
 Σανρομάται I 3, 2.
 Σελγείς I 28, 1.
 Σέλευκος, Vater des Ptolemaios I 24, 1. 29, 4. II 10, 7.
 Σέλευκος εταῖρος V 13, 1. 4. 16, 3. VII 4, 6. 18, 5. 22, 5. 26, 2.
 Σεμέλη II 16, 1.
 Σεμίραμις I 23, 7. VI 24, 2.
 Σεραπίς VII 26, 2.
 Σεστός, πόλις I 11, 5. 6.
 Σιβύρτιος, Satrap von Karmanien VI 27, 1.
 Σίγειον, Vorgeb. Sigëum I 12, 1.
 Σίγριον II 1, 2.
 Σιγών in Phoenicien II 13, 8.
 Σίδη I 26, 4.
 Σιδών II 15, 6. 19, 6. 20, 3. 5. 6. 9. 21, 1. 22, 6. 24, 1. 3.
 Σιδωνιοί II 15, 6. 20, 1.
 Σικελία VII 1, 3.
 Σίλφιον, Pflanze III 28, 6.
 Σιμυίας, ὁ Ἀνδρομένους III 27, 1.
 Σιμυίας s. Πολυσπέρχων.
 Σιμυίας ταξίαρχος III 11, 9. 14, 4.
 Σινδύμανα in Indien VI 16, 4.
 Σινώπη, πόλις VII 2, 1.
 Σισικώττος V 20, 7.
 Σισίνης ὁ Φραταφέρωνος VII 6, 4.
 Σισίνης I 25, 3.
 Σιτακηνοί III 8, 5. 11, 5.
 Σιτάκης, Führer der Thraker I 28, 4. II 5, 1. 9, 3. III 12, 4. 26, 3. IV 27, 4.
 Σίφνος, νῆσος II 2, 4. 13, 4.
 Σιωήνη I 9, 5.
 Σκύθαι I 3, 2. III 8, 6. 11, 6. 13, 3. 19, 3. 27, 4. IV 1, 1. 2. 5, 1. 3. 4. 11, 9. 15, 1. V 12, 2. 25, 5. VII 1, 3. 15, 4.
 Σμύρνη, πόλις V 6, 4.
 Σογδιανή III 28, 9. 30, 6. IV, 5, 3. 16, 1. 17, 4. 18, 4.
 Σογδιανοί III 7, 7. 8, 3. 28, 10. IV 1, 5. 15, 7. V 12, 2. VII 6, 3.
 Σόγδοι, Ἴνδοί VI 15, 4.
 Σόλοι, πόλις II 5, 5. 6. 8. 6, 4. 12, 2. 20, 2.
 Σόλων VII 16, 7.

Σούνιον, Vorgeb. Sunium VI 11, 6.
 Σουσία III 25, 1.
 Σουσιανοί III 8, 5. VI 28, 6.
 Σούσιοι III 11, 3. 16, 6. V 25, 5. VII 9, 8.
 Σπάρτη I 9, 4.
 Σπιδριδάτης, Satrap von Ionien I 12, 8. 15, 8. 16, 3.
 Σπιτάκης, νομάρχης V 18, 2.
 Σπιταμένης, Verräther des Bessos III 28, 10. 29, 6. 31, 1. IV 3, 6. 5, 2. 6, 3. 16, 4. 17, 4.
 Σπιταμένης, Βάκτριος VII 4, 6.
 Σταμένης, Satrap von Babylonien IV 18, 3.
 Στασάνωρ, Satrap von Areia III 29, 5. IV 7, 1. 18, 1. 3. VI 27, 3. 6. 29, 1.
 Στρατών II 13, 7.
 Στρομών, ποταμός I 11, 3.
 Στυφαία I 7, 5.
 Σύλλιον I 26, 5.
 Σύρα IV 13, 5.
 Συρία ἡ κοιλὴ II 13, 7. ἡ τε κοιλὴ καὶ μέση τῶν ποταμῶν V 25, 4. VII 9, 8. Παλαιστίνη καλουμένη Συρία II 25, 4.
 Σύρμος, König der Triballer I 2, 2. 4, 6.
 Σύρφαξ I 17, 12.
 Σωκράτης, ἱλάρχης I 12, 7. 14, 1. 15, 1.
 Σωπείδης, König der Inder VI 2, 2.
 Σώπολις, Reiterführer I 2, 5. IV 18, 3. Vater des Hermolaos IV 13, 2.
 Σωσικλῆς IV 16, 6.
 Σώστρατος, S. des Amyntas IV 13, 3. 14, 3.
 Σῶχοι II 6, 1.

T.

Τάιναρρον, Vorgebirge II 13, 6.
 Τάναϊς ποταμός III 30, 8.
 Τάναϊς s. Ἰαζάρτης.
 Τάξιλα V 3, 6. 8, 2. IV 22, 6. V 3, 5. 8, 2. 18, 6. 20, 4. VII 2, 2.
 Ταξίλης VI 27, 2.
 Τάπουροι III 11, 4. 23, 1. 7. 24, 3. VII 23, 1.
 Τάρσος II 4, 5. 5, 2. 8. 6, 4.
 Ταρτησσός II 16, 4.
 Τανλάντιοι I 5, 1. 6, 1.
 Τανρίκος III 6, 7.
 Τανρός ὄρος II 4, 7. III 6, 4. V 5, 2.
 Τάυρων V 14, 1. 16, 3.
 Τελμισσεῖς I 24, 4. 27, 5. 28, 1. II 3, 3.
 Τένεδος, νῆσος II 2, 2. III 2, 2.
 Τερμησσός, πόλις I 27, 5. 28, 2.

Τήλεφος ἐταῖρος VI 23, 6.
 Τίγρης ποταμός III 7, 4. V, 5, 5.
 7, 2. VI 19, 5. 28, 6. VII 1, 1. 7, 3.
 Τιμάνδρον τάξις I 22, 4.
 Τιμόλαος I 7, 1.
 Τίρυνς V 26, 5.
 Τληπόλεμος ἐταῖρος III 22, 1. VI 27, 1.
 Τριώλος ὄρος V 1, 2.
 Τράλλεις I 18, 1. 23, 6.
 Τραπεζοῦς πόλις VII 13, 4.
 Τριβαλλοί I 1, 4. 2, 2. 3, 3. 4, 6.
 V 26, 6. VII 9, 2.
 Τριόπιοι, Stadt in Karien II 5, 7.
 Τρίπολις II 13, 2.
 Τρωινὸν ἔργον I 11, 7.
 Τύλος νῆσος VII 20, 6.
 Τυνδάρεως IV 8, 2.
 Τυριάσπης σατραπῆς IV 22, 5. V
 20, 7. VI 15, 3.
 Τύρος, Tyrus II 15, 6—24, 6. IV
 26, 6.
 Τυρρηνοί VII 15, 4.

Υ.

Υδάρνης VII 6, 4.
 Υδάσπης ποταμός V 3, 6. 4, 2. 6,
 1. 8, 4. 11, 1. 14, 3. 19, 4. 20, 1.
 29, 5. VI 1, 5. 3, 1. 4, 4. 14, 5.
 VII 10, 6.
 Υδαώτης ποταμός V 4, 2. 5, 5.
 21, 5. 25, 5. 29, 2. VI 7, 1. 8, 4.
 13, 1. VII 10, 6.
 Υπαρνα in Karien I 24, 4.
 Υπερείδης I 10, 4.
 Υρανία III 19, 1. 7. 23, 1. 6.
 Υρανίοι III 8, 4. 11, 4. 22, 1.
 Υρανία θάλαττα II 29, 2. 30, 7.
 V 5, 4. 25, 5. VII 16, 1.
 Υστιάσπης VII 6, 5.
 Υφασίς ποταμός V 4, 2. 5, 5. 25,
 1. 29, 2. VI 14, 4. VII 10, 6.

Φ.

Φαρασμάνης, König des Chorasmier
 IV 15, 1.
 Φαρισμάνης VI 27, 3.
 Φαρνάβαζος, S. des Artabazos II
 1, 3. 2, 1. III 2, 3. 7.
 Φαρνάκης I 16, 3.
 Φαρνούχης Λύκιος IV 3, 7. V 3, 1.
 6, 1.
 Φάρος νῆσος VII 23, 7.
 Φαρσάλιοι ἱππεῖς III 11, 10.
 Φασηλῆς, Φασηλῆται I 24, 5.
 Φασιανοί VII 13, 4.
 Φησίνοος III 2, 5.
 Φίλιπποι I 1, 5.

Φίλιππος, Vater Alexanders I, 1, 1.
 14, 5. 17, 11. 25, 1. VII 9, 2.
 Φίλιππος, S. des Amyntas I 14, 2.
 Φίλιππος, S. des Menelaos I 14, 3.
 III 11, 10.
 Φίλιππος Ἀχαρνάν II 4, 8.
 Φίλιππος, S. des Machatas IV 24,
 10. 28, 6. V 8, 3. 20, 7. VI 2, 3.
 4, 1. 5, 5. 15, 2. 27, 2.
 Φιλόξενος III 6, 4. VII 23, 1. 24, 1.
 Φιλώτας, S. des Karsis IV 13, 3. 4.
 Φιλώτας, S. des Parmenion I 2, 1.
 5, 5. 14, 1. 19, 8. III 18, 6. 26,
 1. 27, 1. IV 14, 2.
 Φιλώτας (verschieden von dem vor-
 rigen) III 29, 7. IV 24, 10.
 Φοίνικες I 18, 7. II 2, 5. 20, 7. 24,
 1. III 6, 3. VI 1, 6. 22, 4. 5. 26,
 4. VII 19, 3.
 Φοίνικη II 13, 7. 16, 1. 21, 3. III
 1, 2. 22, 4. V 25, 4. VII 19, 5.
 Φραδασμένης VII 6, 4.
 Φρασαόρτης III 18, 11. VI 29, 2. 30, 1.
 Φραταφέρης, Satrap von Parthien
 III 8, 4. 23, 4. 28, 2. IV 7, 1. 18,
 1. V 20, 7. VI 27, 3. VII 6, 4.
 Φρύγες ἀμφοτέρω II 3, 2. III 22,
 3. V 25, 4. VII 9, 7.
 Φρυγία I 12, 8. 16, 3. 27, 5. 29, 1.
 ἡ μεγάλη Φρυγία I 24, 5. ἡ πρὸς
 Ἑλλησπόντῳ I 12, 8. ἡ ἐφ' Ἑλ-
 λησπόντῳ I 29, 5.
 Φωκείς I 8, 8. VII 9, 4.

Χ.

Χαλδαῖοι III 16, 5. VII 16, 5. 17,
 1. 22, 1.
 Χαλκίς, Stadt auf Euboea II 2, 4.
 Χάρης I 10, 4. (I 12, 1.) III 2, 6.
 Χαρίδημος I 10, 4. 6.
 Χαρινλῆς IV 13, 7.
 Χαρίνος III 5, 4.
 Χῆροι III 2, 5. 3, 3.
 Χίος II 1, 2. 13, 4. 5.
 Χόης ποταμός IV 23, 2.
 Χορήνης (πέτρα) IV 21, 1. 6.
 Χωράσμοι V 5, 2. VII 10, 6.

Ω.

Ωμάρης I 16, 3.
 Ωξος (Ὄξος) ποταμός III 28, 9.
 29, 1. IV 15, 7. VII 10, 6. 16, 3.
 Ωπῆς πόλις VII 7, 6. 8, 1.
 Ωρα, Ort in Indien IV 27, 5. 28, 4.
 Ωρεῖται VI 21, 3. 22, 3.
 Ωρος, König vor Dareios Kodom.
 III 19, 4. VII 4, 4.

standards 1, 1.
VII 2, 2.
standards 1 14, 1
standards 1 14, 1

4, 8.
standards IV 24
1, 7, VI 2, 3.
2, 2.
1, 14, 1.
IV 13, 3, 4.
senior 1, 2, 1.
II 13, 6, 35

on dem re
4, 10.
30, 7, 24
22, 4, 5, 25

21, 3, III
VII 13, 5

29, 2, 30, 1.
Parthien
7, 1, 18.
VII 6, 4.
III 22,

5, 20, 1.
y npos
y El

16, 5, 11.
ex II 2, 1
III 2, 5

1, 6.
1, 6.

III 25, 9.
16, 3.
3, 23, 4

Koban

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

— Grauskala #13

B.I.G.

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

